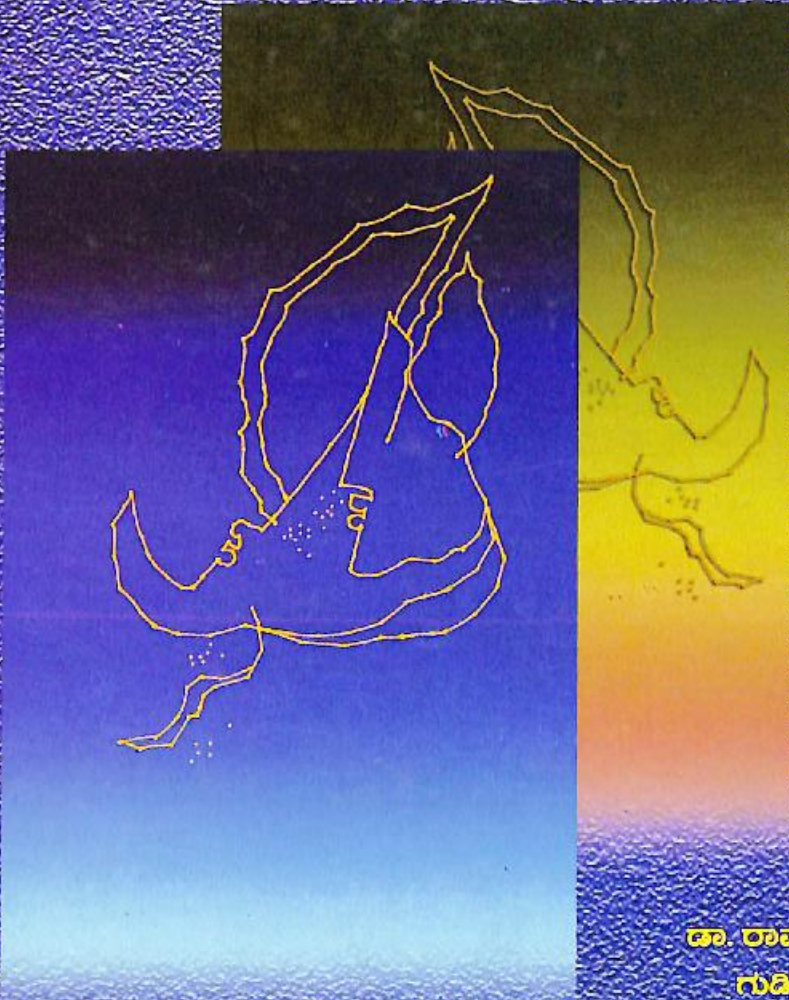

ವ್ಯಾಪಾರ ರಂಗದ ಮಹತ್ವದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ಸಂಪಾದಕರು :
ಡಾ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠೆ
ಗುಡಿಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಾಜ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ - ರಜತರಂಗ ವರ್ಷ

ಕಂಪನಿ ನಾಟಕ ಸಂಪುಟ : ಒಂದು

WITTENBERG MAHATMA MOVIE ALLIANCE
Dramas Edited by the Karnataka National Academy of
Karnataka National Academy, Bangalore
ಬೆಂಗಳೂರು : 1969

ವೃತ್ತಿರಂಗದ ಮಹತ್ತರ ನಾಟಕಗಳು

ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರು
ಆರ್. ನಾಗೇಶ್

ಸಂಪಾದಕರು

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠೆ
ಗುಡಿಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಾಜ

ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಜೆ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨

ಶಿಖರ : ಶಿಖರ ಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ

VRITTIRANGADA MAHATTARA NATAKAGALU - Selected Five Company Dramas, Edited by Dr. Ramakrishna Marathe, Gudihalli Nagaraja; Published by Registrar, Karnataka Nataka Academy, Bangalore

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೦೩

ಪುಟಗಳು : xviii + ೩೯೮

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೨೦೦/-

ಹಕ್ಕುಗಳು : ಪ್ರಕಾಶಕರವು

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಆರ್.ಎಸ್. ದಳವಾಯಿ

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಬೆಂಗಳೂರು

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಕೃಷ್ಣ ರಾಯಚೂರು

ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಆರ್. ನಾಗೇಶ್

ಸದಸ್ಯರು

ಪ್ರೊ. ಆರ್.ಕೆ. ಹುಡುಗಿ

ಹೆಚ್.ಆರ್. ಸ್ವಾಮಿ

ಕೆ. ಮುದ್ದುಕೃಷ್ಣ

ಮಲ್ಟಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಕಡಕೋಳ

ಶರೀಧರ ಬಾರಿಫಾಟ್

ಮುದ್ರಣ

ಇಳಾ ಮುದ್ರಣ

ನಂ. ೩೬, ೪೦ ಅಡಿ ರಸ್ತೆ, ರಾಘವನಗರ

ನ್ಯೂ ಟೆಂಪಲ್ ಯಾರ್ಡ್ ಲೇಔಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೨೬, ☎ : ೬೭೫೫೭೪೬

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಈ ಮೊದಲು ವರನಟ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಚುರಮುರಿ ಶೇಷಗಿರಿರಾಯರ 'ಶಾಕುಂತಲ'ವನ್ನು ಹೊರತಂದಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕಟಣಾ ಕಾರ್ಯದ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿ 'ವೃತ್ತಿರಂಗದ ಮಹತ್ತರ ನಾಟಕಗಳು' ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಐದು ಜನಪ್ರಿಯ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಿವೆ. ಕಂಪನಿ ನಾಟಕ ಸರಣಿಯ ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಐದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು, ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಐದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಆಯ್ದು ಕೊಂಡು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅಕಾಡೆಮಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಮಿತ್ರರಾದ ಡಾ|| ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠೆ ಮತ್ತು ಗುಡಿಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಾಜ ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಬರೆದು ಓದುಗರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಹಾರೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪರವಾಗಿ ವಂದನೆಗಳು.

ಮೊದಲ ಸಂಪುಟದ ಮೊದಲ ನಾಟಕ 'ಉಷಾಹರಣ'. ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಪಿತಾಮಹ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ಸಕ್ಕರಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯ ಉರ್ಫ್ ಶಾಂತಕವಿಗಳು ಬರೆದ ಮೊದಲ ನಾಟಕವಿದು. ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತ ಧಾರವಾಡ ಸೀಮೆಯ ಜನರನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳತ್ತ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಒತ್ತಾಸೆಯೇ ಈ ನಾಟಕದ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬ ಸಂಗತಿ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಬರೆದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯ ಆರಂಭದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಾಂತಕವಿಗಳ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದಬೇಕು. ಇದೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಒದಗಿಸುವ ಆಕರ ಕೃತಿ.

ಎರಡನೆಯದ್ದು ಆಸ್ತಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ ಅವರ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ' ನಾಟಕ. ಇದೊಂದು ಹಿತವಾದ, ಮಿತವಾದ ನಾಟಕ. ಇದು ಇಂದಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಡಿ ಆನಂದಿಸಬಹುದಾದ ಸರಳ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕ. ನಾಟಕಾಲಂಕಾರ ಗರುಡ ಸದಾಶಿವರಾಯರ 'ಶ್ರೀರಾಮಪಾದುಕಾ ಪಕ್ಷ್ಯಾಭಿಷೇಕ'ವು ೧೯೩೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಂಬ ಜಯಭೇರಿ ಹೊಡೆದಂತಹ ನಾಟಕ. ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಕೃತಿಯು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮೇಲೆ ಅದ್ಭುತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿತು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಂದಗಲ್ಲರ 'ರಕ್ತರಾತ್ರಿ', ನಲವಡಿ ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ 'ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ' ಈ ಸಂಪುಟದ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಐದೂ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳು ವೃತ್ತಿರಂಗದ ಮೇಲೆ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರು ಓದಬೇಕು. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ನಾಟಕಾಸಕ್ತರು ಇವುಗಳನ್ನು ರಂಗಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು

ಮತ್ತು ಈ ನಾಟಕಗಳು ಯಶಸ್ವೀ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತಾದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾರ್ಥಕವಾದಂತಾಗುವುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಪುಟದ ಮುಖಪುಟವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಕಲಾವಿದ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯಚೂರು ಅವರಿಗೆ, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಇಳಾ ಮುದ್ರಣದ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ, ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿರುವೆ.

೨೮ ಮಾರ್ಚ್, ೨೦೦೩
ಬೆಂಗಳೂರು

ಆರ್. ನಾಗೇಶ್

ನಾಂದಿ

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಿಂದಲೇ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದ ಐದು ದಶಕಗಳ ರಂಗವೈಭವದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳದ್ದೇ ಸಿಂಹಪಾಲು.

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಫಲಫಲಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವ ಬೆಳಕು, ಸುಮಧುರ ಸಂಗೀತ, ಪ್ರಾಸಬದ್ಧ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆ.

ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಕಂಪನಿಯ 'ಭಕ್ತ ಪ್ರಹ್ಲಾದ', ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಕಂಪನಿಯ 'ದಶಾವತಾರ', ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯ 'ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ', ವಾಮನ್‌ರಾವ್ ಮಾಸ್ತರರ 'ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯು', ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನಾಯಿಡು ಅವರ ಕಂಪನಿಯ 'ಭಕ್ತ ಅಂಬರೀಶ', ಗೋಕಾಕ ಕಂಪನಿಯ 'ರಕ್ತರಾತ್ರಿ' ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ಹಿರಿಯರು ಅಂದಿನ ವೈಭವದ ದಿನಗಳನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಾಟಗಳಿಗಂತೂ ಪುರಾಣಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳು. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಹಾಡು-ಕುಣಿತದ ದೊಡ್ಡಾಟದ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂವಾದದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಣ್ಣಾಟದ ರಚನೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಕ್ತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಚರ್ಚೆ ಒಳ ಸೇರಿತು. ಜತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಅಂಶಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದವು. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ (1869) ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರ ಪಡೆಯಿತು.

ಶಾಂತಕವಿಗಳ 'ಉಷಾಹರಣ'ದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮದುವೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಬಂದ ಬಹುತೇಕ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ಸಂಗತಿಗಳು ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದವು. ಮಹಾಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣದ ಕತೆ ಆಧರಿಸಿದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ವಿರೋಧಿ ನಿಲುವನ್ನು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಧ್ವನಿಸಲಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಭಾಷಾಭಿಮಾನ, ನಾಡಿನಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಜಾಗೃತಿಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳು ತಮ್ಮ ಆರಂಭ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಪರ ನಿಲುವಿಗೆ, ಭಾಷೆ-ಕಲೆಗಳ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅವು ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು.

ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಫಲವನ್ನು ಕಂಪನಿ ನಾಟಕ ತನ್ನ ಏಳಿಗೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿತು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿರುಗುವ ರಂಗಮಂದಿರ, ಚಲಿಸುವ ರಂಗಮಂದಿರ, ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಸೀನ್‌ಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ರವಿವರ್ಮನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಲಾವಿದರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಅದ್ಭುತ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಪರದೆಗಳು ದೃಶ್ಯ ವೈಭವಗಳ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವು.

ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಕಂದ, ಸೀಸ ಪದ್ಯಗಳ ಜತೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಸಂಗೀತ ರಂಗ ರೂಪ ಪಡೆದು 'ರಂಗ ಸಂಗೀತ' ಎಂಬ ಹೊಸ ಪ್ರಾಕಾರ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಪುರಾಣದ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯಿಸುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚಾಲನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಬಿಗಿ ಬಂಧ, ನಾಟಕೀಯ ರಚನೆ, ದೃಶ್ಯ ವೈಭವ, ಇಂಪಾದ ಸಂಗೀತ, ಕೋರೈಸುವ ಬೆಳಕು, ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಕಲಾಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು.

ನಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಿಗೇ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಂತಹದೊಂದು ವಿನೂತನ ಪರಂಪರೆ ಬೆಳೆಸುವ ಅಂಶಗಳು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಗತ ವಾಗಿದ್ದವು.

ಹೇಗೂ ಅದು ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅಗ್ರ ಮನ್ನಣೆ ಇದ್ದ ರಂಗದ ಕಾಲ. ನಟನಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಸಂಗೀತವಾದರೂ ಬರಲೇಬೇಕಿತ್ತು. ಗಾಯನ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಅರಿತ ನಟ ಸಂಗೀತ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದ. ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಕಲಿಸಲೆಂದೇ ದೇಶದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕಂಪನಿ ಮಾಲೀಕರು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಗಾಯಕ ನಟರು ರೂಪುಗೊಂಡರು.

ಕವಿಗಳು (ಕಂಪನಿ ನಾಟಕದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರರನ್ನು ಕವಿಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.) ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ನಟ-ನಟಿಯರನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅಸಾಧಾರಣ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಅದ್ಭುತ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಉಜ್ವಲವಾದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ನಟರು ಇದನ್ನು ಸರಿಯಾಗೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಹಂದಿಗನೂರು ಸಿದ್ದರಾಮಪ್ಪ ಕೃಷ್ಣನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಅದ್ಭುತಪ್ಪ ಮಾಸ್ತಿ ಭೀಮನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ, ದುರ್ಗಾದಾಸ ಅರ್ಜುನನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಎಲಿವಾಳ ಸಿದ್ದಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಹತ್ತಾರು ನಟರು ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳ ಐತಿಹ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಜನಪದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದಾಗಲೇ ನೆಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಪುರಾಣದ ಪಾತ್ರಗಳು ಈ ನಟರ ಮೂಲಕ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ಪುರಾಣದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಲುವಂತಹ ನಟರು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡರು. ಇಂತಹ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಂತಹವರೇ ಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಟರ ಮಾದರಿಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾದವು. ಪೌರಾಣಿಕ ಅಲೌಕಿಕ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ನಟ ಪರಂಪರೆ, ವೈಭವೋಪೇತ ರಂಗಪರಿಕರ, ರಂಗ ಸಂಗೀತ ನೆರವಾದವು.

ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಾಟಕಕಾರರು ಪುರಾಣ ವಸ್ತುವನ್ನು ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರು. ನಾಟಕೀಯ ಅಂಶಗಳಿರುವ ಪುರಾಣ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಖಚಿತವಾದ ರಂಗರೂಪ ನೀಡಿದವರು. 'ದೃಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷೆ, ಶಿಷ್ಯ ರಕ್ಷೆ' ಈ ನಾಟಕದ ಸರಳ ತಿರುಳು. ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರ ಜತೆಗೆ ಸುಮಧುರ ಸಂಗೀತ, ರಮ್ಯಾದ್ಭುತ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವು.

ಮೊದಲ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾದ ಶಾಂತಕವಿಗಳು ೨೫ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ವತ್ಸಲಾಹರಣ', 'ಕೀಚಕವಧಾ', 'ಚಂದ್ರಾವಳಿ', 'ಸೀತಾರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ', 'ಸುಂದೋಪಸುಂದ' - ಮುಂತಾದವು ಕೃತವುರ ಮಂಡಳಿ, ನರಗುಂದ ಮಂಡಳಿ, ಶಿರಹಟ್ಟಿ, ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ, ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರು ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗಳಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಂಡವು. ಶಾಂತಕವಿಗಳದು ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಹಂತವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲತೆ ಎದ್ದು ತೋರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೂ ನಿರಾಭರಣವಾದ ಸುಂದರ ಶೈಲಿ, ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ಹಿತಮಿತವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಜನಮನ ಗೆದ್ದವು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಹಟದಿಂದ ಶಾಂತಕವಿಗಳು ಬಯಲಾಟ, ಹಳೆಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಆಧರಿಸಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕ ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ ಅನುವಾದ, ರೂಪಾಂತರಗಳ ಮೂಲಕ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಸಹ ಬಹಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಕನ್ನಡದ ಪಾರಿಜಾತದಿಂದ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಸಹೋದರ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಲಕ್ಷಣ. ಶಾಂತಕವಿಗಳ ನಂತರ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಗಳ ಅನುವಾದ ತೀವ್ರಗೊಂಡಿತು. ವಾಮನರಾವ್ ಮಾಸ್ತರರು ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು. 'ಪಾರ್ವತಿ ಸತ್ಯಪರೀಕ್ಷಾ', 'ಕೃಷ್ಣಾ ಜುನರ ಯುದ್ಧ', 'ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯು', 'ಸತಿ ಸಕ್ಕೂಬಾಯಿ' ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ್ದೇ ಸ್ವಂತ ಕೃತಿ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ರೂಪಾಂತರಿಸಿದರು. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದ ನಾಟಕದ ನಿರೂಪಣಾ ತಂತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಯಥಾ ರೀತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಸೊಗಸಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮರುಹುಟ್ಟು ನೀಡಿದರು. ಮಾಸ್ತರರ ಲಲಿತಮಯ ರಂಗಗೀತೆಗಳಂತೂ ಜನಮನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡವು.

ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಗಾನಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿತ್ತು. ಕನ್ನಡದ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಹಾಡುಗಾರರ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರರ ಪಾಲು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನ್ಸೂರು, ಬಸವರಾಜ ಮನ್ಸೂರು, ಗಾನರತ್ನ ಗಂಗೂಬಾಯಿ, ದಾದಮ್ಮನವರ ಸಂಜೀವಮ್ಮ, ಅಂಜಿನಮ್ಮ, ಬೇವೂರ ಬಾದಶಹರಂತಹ ಗಾನ ವಿಶಾರದರು ಮಾಸ್ತರರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದವರು.

ಕನ್ನಡದ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಟಕಗಳ ರಚನೆ ಈ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತುಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ನಾಟಕ ರಚನೆ, ಅವರವರ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಮೈಸೂರು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸ ತಿರುಮಲೆ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆದ 'ಅನಸೂಯಾ', 'ಪ್ರಹ್ಲಾದ', 'ಲಂಕಾದಹನ', 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ' ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಭಾಗದ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದವು. ಅನುವಾದ, ಸ್ವತಂತ್ರ ರಚನೆ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆದದ್ದು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಉಚ್ಛ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಾವೆ ನರಹರಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ಸರಳವಾದ-

ಸೊಗಸಾದ ಸಂಭಾಷಣಾ ಶೈಲಿ, ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತ ಕೃತಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಗಾಗಿಯೇ ಇವರು ೪೦ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಒಟ್ಟು ನಾಟಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೦. 'ಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ', 'ಭಾಮಾ ಪರಿಣಯ', 'ರುಕ್ಮಿಣಿ ಸ್ವಯಂವರ' ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಂದ ಅಭೂತ ಪೂರ್ವ ಸ್ವಾಗತ ಪಡೆದವು.

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗರುಡ ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಸಾಧನೆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಹುಚ್ಚುಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ನೀಡಿದರು. 'ಚವತಿ ಚಂದ್ರ', 'ಸಾವಿತ್ರಿ ಸತ್ಯವಾನ್', 'ದುರಾತ್ಮ ರಾವಣ', 'ಸೌಭದ್ರ', 'ಭಸ್ಮಾಸುರ ಮೋಹಿನಿ', 'ಶಕ್ತಿ ವಿಲಾಸ', 'ಪ್ರಹ್ಲಾದ', 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕಲ್ಯಾಣ', 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸುಧಾಮ', 'ಕಂಸವಧೆ' ಮುಂತಾದ ೨೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪೌರಾಣಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಹತ್ವದ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಕಾರ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ ಸರಳವಾಗಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕವಾಗಿಸಿದವರು.

ಇವರ 'ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ', 'ದಶಾವತಾರ' ನಾಟಕಗಳು ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಿದವು. 'ಗೌತಮಬುದ್ಧ' ಮತ್ತು 'ಷಾಜಹಾನ್' ಕೃತಿಗಳು ಮಹಮ್ಮದ ಪೀರ್ ಅವರ ಅಭಿನಯದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯ ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೆ ಏರಿದವು. 'ಸತೀ ತುಳಸಿ', 'ಬಬ್ರುವಾಹನ', 'ಕೌರವವಧೆ', 'ಪ್ರಚಂಡ ಚಾಣಕ್ಯ', 'ಅಭಿನೇತ್ರಿ', 'ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಮಾಯಣ' ಮುಂತಾದ ಇವರ ನಾಟಕಗಳು ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗ, ತಂತ್ರ, ಪಾತ್ರಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕರಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಕಂದಗಲ್ ಹನುಮಂತರಾಯರದು. ಪ್ರಾಸಯುಕ್ತ ಭಾಷೆ, ಉಪಮೆ, ಉಪಮಾಗಳನ್ನು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಬಳಸಿ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ತುಂಬುವ ರಚನಾಕೌಶಲ್ಯ ಇವರ ವಿಶೇಷತೆ. ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಉಚ್ಚಾರಗಳೇ ಅಭಿನಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಇವರ ನಾಟಕಗಳ ಕೊಡುಗೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಹೊಸದೊಂದು ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟರು.

ನಲವಡಿ ಶ್ರೀಕಂಠಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಮೂಲತಃ ಕವಿಗಳು. ಸಂಭಾಷಣೆಗಿಂತ ಹಾಡುಗಳ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. 'ವಿಚಿತ್ರ ವಿಲಾಸ', 'ಶೈವಶಾಂತಿ', 'ಸಂತ ಸಂಗ', 'ವಿಮೋಚನೆ', 'ಭಕ್ತ ಸುಧನ್ವ', 'ಲಂಕಾದಹನ', 'ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು' ಮುಂತಾದವು ಇವರ ನಾಟಕಗಳು. 'ಪ್ರಪಂಚ ಪರಿಚ್ಛೇ' (ರಾಜಾ ಭರ್ತೃಹರಿ) ಜನಪ್ರಿಯ ನಾಟಕ. ಲಲಿತ ಪದ, ಸರಳ-ಸಹಜ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇವರ ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಅಪಾರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ನಾಟಕ ಸಿಂಗರಾರ್ಯರ 'ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಗೋವಿಂದಾ', ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ನಾಟಕ ಮಂಡಲಿಯಾದ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲಸಿ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯ ಅಗಳಗಟ್ಟಿ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ 'ಶ್ರೀಮತಿ ಪರಿಣಯ', 'ದ್ರೌಪದಿ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ', 'ಭಾಮಾಸುರ ವಧೆ' - ಎಲ್ಲವೂ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವು ಅಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತಿಗಳು

ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಕ್ಲಾಸಿಕ್ಸ್'ಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಅವುಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಗೊಡವೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಚುರಮುರಿ ಶೇಷಗಿರಿಯಾರ 'ಶಾಕುಂತಲ', ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ 'ಶಾಕುಂತಲ', ಆಳಸಿಂಗಾಚಾರ್ಯರ 'ಸ್ವಪ್ನ ವಾಸವದತ್ತಾ', 'ಪಂಚರಾತ್ರ', ಮೈಸೂರು ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ 'ಪ್ರತಿಮಾ ನಾಟಕ', ಮೈಸೂರು ಅನಂತನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ 'ನಾಗಾನಂದ', ನಂಜನಗೂಡು ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ 'ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ', ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ ಭಾಸನ ನಾಟಕಗಳು - ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯ ಕಂಡಂತಹವು ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೊಗಸನ್ನು ವಾಚಿಸಲೆಂದೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಹವು. ಬೆಳ್ಳಾವೆ ನರಹರಿಶಾಸ್ತ್ರಿ, ವಾಮನರಾವ್ ಮಾಸ್ತರ್ ರಂತಹವರು ಅನುವಾದಿಸಿದ ನಾಟಕಗಳು 'ಓದಲು' ಮತ್ತು 'ಆಡಲು' - ಎರಡೂ ರೀತಿಯಿಂದ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಾಟಕಗಳು.

ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗಿರಿಧರ ಭಟ್ಟ ತಮ್ಮಯ್ಯ, ನಂಜನಗೂಡು ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಬಿ.ಟಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಜಿ.ಜಿ.ಹೆಗಡೆ, ಕಣಗಾಲ್ ಪ್ರಭಾಕರಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಹಾವೇರಿ ಬಸವಲಿಂಗಶಾಸ್ತ್ರಿ, ದುರ್ಗಾದಾಸ್, ಸಿ.ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾವ್, ಮೈಸೂರು ಅನಂತರಾಮಯ್ಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಸರಳ ಭಾಷೆ, ಅಪೂರ್ವ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕ ರಚಿಸಿರುವ ಕಣಗಾಲ್ ಪ್ರಭಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರ ನಾಟಕಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಗ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಹರಿಕಾರರಾದ ಎಚ್.ಟಿ. ಮಹಾಂತೇಶಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಪಿ.ಬಿ. ಧುತ್ತರಗಿ, ಮಾರುತೇಶ ಮಾಂಡ್ರೆಯವರು ಸಹ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸದೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಲಾ ೨-೩ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪೌರಾಣಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೦೦ ಪ್ರಯೋಗ, ೫೦೦ ಪ್ರಯೋಗ, ಸಾವಿರ ಪ್ರಯೋಗ; ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕ್ಯಾಂಪು, ಆರು ತಿಂಗಳ ಕ್ಯಾಂಪು ಹೀಗೆ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಇದ್ದು ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದ ಕತೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಒಂದು ಹಂತದ ಯಶೋಗಾಥೆ ಇದು. ಇದರ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹಂತ ಇದೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗಭೂಮಿ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪರಿ. ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ನಾಟಕ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣರು ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಯಲಾಟದ ಜತೆಗೆ ಇದೊಂದು ಸೇರ್ಪಡೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ, ಕೊಳು-ಕೊಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಬಯಲಾಟ ಮತ್ತು ನಾಟಕಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನ ಪೂರ್ತಿ ವಿಭಂಭಿಸಿದವು. ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಈ ರಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆ ಪಸರಿಸಿತು. ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕಕ್ಕೆ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. 'ನಾಯಕನಹಟ್ಟಿ ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ', 'ಉಕ್ಕಡಗಾತ್ರಿ ಕರಿಬಸವೇಶ್ವರ ಮಹಾತ್ಮೆ', ಯಂತಹ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಕೆಲವು ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಹವ್ಯಾಸಿಗಳ

ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ಇಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದಾದರೂ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕವಾಡುವ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ರಂಗಕ್ರಿಯೆ ಕಳೆದ ದಶಕದವರೆಗೆ ಅದ್ಭೂತಿಯಾಗೇ ಇತ್ತು.

ನಗರ-ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಹವ್ಯಾಸಿ ತಂಡಗಳು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂತು. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ, ಕಂದಗಲ್, ಬೆಳ್ಳಾವೆ, ಪ್ರಭಾಕರಶಾಸ್ತ್ರಿ, ನಲವಡಿಯಂತಹ ನಾಟಕಕಾರರನ್ನು ಮನೆ ಮಾತಾಗಿಸಿದವರು ಇಂತಹ ತಂಡಗಳೇ. ಕಂಪನಿಗಳು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಪೋಷಿಸಿದ್ದನ್ನು ಗ್ರಾಮ, ಪಟ್ಟಣ ವಾಸಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹವ್ಯಾಸಿಗಳು ಮುಂದೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

* * *

'ಉಷಾಹರಣ' ಶಾಂತಕವಿಗಳ ಮೊದಲ ನಾಟಕ. ಈ ನಾಟಕದ ರಚನೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ನಾಟಕಕಾರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ : "ಭಾಷೆಯನ್ನು ಊರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೊದಲು ಪುಷ್ಕಳ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಬೇಕು; ಗ್ರಂಥಗಳು ಪುಷ್ಕಳ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ವಾಚಕರು ಬೇಕು; ವಾಚಕರು ಬಹುಜನರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಜನರಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಸವಿ ಹತ್ತಬೇಕು; ಭಾಷೆಯ ಸವಿಯು ಜನರಿಗೆ ಹತ್ತಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಆನಂದಪಡಿಸತಕ್ಕ ಮನೋರಂಜಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು; ಮನೋರಂಜಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸವಿಯು ಜನರಿಗೆ ಹತ್ತುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ವೈದ್ಯಕಿ, ರಸಾಯನ, ಭಾರ್ಗವ, ಯಂತ್ರ, ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯ, ಕೃಷಿಕರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುವ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕು" ಶಾಂತಕವಿಗಳು 'ಉಷಾಹರಣ' ನಾಟಕವನ್ನು ಯಾಕೆ ಬರೆದರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವಾಹನವೂ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಾಟಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸೂತ್ರಧಾರ - ನಟಿಯರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದ ಮದುವೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಭಿಮಾನದ ಸಮಸ್ಯೆ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾಟಕದ ಕಥೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

"ಆಡುವವರ ಹಾಗೂ ಓದುವವರ ಉಪಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿ" ಉಷಾಹರಣ ಬರೆದುದಾಗಿ ಶಾಂತಕವಿಗಳು ಮುಖಪುಟದ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಓದಿಯೂ ಆನಂದಿಸಬಹುದಾದ ಸೊಗಸಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಸೀಮೆಯ ಆಡುಮಾತಿನ ಸೊಗಸಿದ್ದರೆ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಹದ ತುಂಬಿದೆ. ನಾಟಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರದ ವರ್ಣಗಳು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಕಥೆ ಮಂದಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಮುಗಿತಾಯದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಅವಸರದಿಂದ ಓಡುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ನಾಟಕಗಳ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ ಈ ಕೃತಿ.

ಇದನ್ನು ಶಾಂತಕವಿಗಳು ಅಂದಾಜು ೧೮೭೦ರಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ಆಗ ಅವರು ಗದುಗಿನ ಅಂಗ್ಲೋ ವರ್ನ್ಯಾಕೂಲರ್ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದರು. ಬರೆದ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಿಸಲು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರು. 'ಕಂಪನಿ ಕಟ್ಟಿದರು'. ಈ ಕಂಪನಿಯು 'ಶ್ರೀ ವೀರನಾರಾಯಣ ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ಕೃತವುರ ಮಂಡಳಿ' (೧೮೭೨) ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. 'ಉಷಾಹರಣ'ದ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಶಾಂತಕವಿಗಳು ಅದರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಲವಾರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅವು ಗದುಗಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡವು. ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ, ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಮಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಸೀಮೆಯ ಜನರು 'ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಸೊಗಸಾದ ನಾಟಕಗಳಿವೆ' ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುವಂತಾಯಿತು. ಇಂಥ ನಾಟಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ, ಶಾಲಾಮಾಸ್ತರರಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತಕವಿಗಳು ಮರಾಠಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕುಮ್ಮಕ್ಕಿನಿಂದ ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು. ಗದುಗಿನಿಂದ ಹೊಂಬಳಕ್ಕೆ ವರ್ಗವೂ ಆಯಿತು. ಅದರೂ ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎಮ್ಮೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಗದುಗಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ತಾಲೀಮು ನಡೆಸಿ ಮತ್ತೆ ಮುಂಜಾನೆ ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಶಾಂತಕವಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ನಾಟಕ ಪ್ರೀತಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಅವರ 'ಉಷಾಹರಣ' ನಾಟಕವು ಈ ಸಂಪುಟದ ಮೊದಲ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ. ೧೮೯೮ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಮೂರನೆಯ ಆವೃತ್ತಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು, ಬೆಳಗಾವಿಯ 'ಶ್ರೀರಾಮತತ್ವ ಪ್ರಕಾಶ ಮುದ್ರಣಾಲಯ'ದಲ್ಲಿ ಅದು ಮುದ್ರಣ ವಾಯಿತು. ಅದರ ಬೆಲೆ ೮ ಆಣೆ. ಇದೇ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ' ಹೆಸರಿನ ನಾಟಕಗಳು ಹಲವಾರು ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ ಅವರ ನಾಟಕ ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂದು ಹಿರಿಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಶಿರಹಟ್ಟಿ ವೆಂಕೋಬರಾಯರ ಕಂಪನಿಯೂ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಓದುವದಕ್ಕೂ ನಾಟಕ ಸರಸವಾಗಿದೆ. ಚುಟುಕು ಮಾತಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹೃದ್ಯವೆನಿಸುವ ಹಾಡುಗಳು ಈ ನಾಟಕದ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಸುಮಾರು ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿಯ ಮಾತು : ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಕಂಪನಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ' ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ವಿಜಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥವಿದೆಯೆಂದು, ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಾರದೆಂದು ಕೆಲವು ಜನ ತಕರಾರು ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಆಗ ಕಂಪನಿಯ ಮಾಲೀಕರು ನಾಟಕಕಾರರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ ಕೇಳಲು ಅವರು "ನಾಟಕದ ಭಾಷೆ ನೋಡುವವರ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರಂತೆ. ಈ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥದ ಸಮಸ್ಯೆ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಕಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜನನದಿಂದ ಕಾಳಿಂಗಮರ್ಧನದವರೆಗಿನ ಕಥೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. 'ಕಂಪನಿ' ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಯು ವಿದ್ವಾನ್ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕದರಮಂಡಲಗಿಯ ಚಿಕ್ಕೊ ಗುರುರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿದ್ದುದು. ಚಿಕ್ಕೊ ಗುರುರಾವ್ ಅವರು ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೮೨ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಇವರು (೧೯೯೧) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಆಡಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಹಿರಿಯರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಂಜಿಸುವಂಥ ಸುಭಗತೆ ಈ ನಾಟಕದ ಗುಣವಾಗಿದೆ.

ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿ ಕಂಡ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಗರುಡ ಸದಾಶಿವರಾಯರೂ ಒಬ್ಬರು. ನಟರಾಗಿ, ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿ, ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಯ ಓಡೆಯರಾಗಿ ಇವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯವಾದುದು. ಗರುಡರು 'ಶ್ರೀರಾಮಪಾದುಕಾ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ವನ್ನು ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ಅವರ ಕಂಪನಿ ಆಗ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಂ ಮಾಡಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲದ ನಿಮಿತ್ತ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ನಾಟಕಗಳು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯ ರಾಮಭಟ್ಟರು, ಶ್ರೀಮಂತ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೆ. ಮಂಜುನಾಥ ಶಾನುಭೋಗರು ನೆರವಿಗೆ ನಿಂತರು. ಕಲಾವಿದರ ಒಂಬತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಅನ್ನ, ಆಸರೆ ನೀಡಿದರು. ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರು. ಅವರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗರುಡರು ಹೊಸ ನಾಟಕದ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು. ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀರಾಮ ಪಾದುಕಾ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ವನ್ನು ಬರೆದು, ರಂಗಕ್ಕೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಕುಂದಾಪುರದ ಜನರ ಋಣಾನುಬಂಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಾಟಕವೊಂದು ರೂಪ ತಾಳಿತು. ಭರತನ ಬಂಧು ಪ್ರೇಮದ ಕಥೆಗೆ ಅಂದಿನ ಸ್ನಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಕೈಕೇಯಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಕಾರಸ್ಥಾನವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವಂತಿರುತ್ತಿತ್ತು. ದಶರಥನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗರುಡರ ಅಭಿನಯವು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಕರುಣಾರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವೇ ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗರುಡರು ಅಭಿನಯಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ತ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಅವರ 'ಪಾದುಕಾ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವೂ ಇದೆ. ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇದೆ. 'ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಮತ್ತು 'ಸಂವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ'ಗಳ ಸುಂದರ ಬಂಧವನ್ನು 'ಪಾದುಕಾ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂದಗಲ್ಲರ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಇವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ 'ರಕ್ತರಾತ್ರಿ', ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಕಲಾಕೃತಿ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧದ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಸ್ಮಶಾನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ' ನಾಟಕದ ಪ್ರಭಾವವಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು. ಮೊದಲು ಈ ನಾಟಕ ಗೋಕಾಕದ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡು ಆಮೇಲೆ ನಾಡಿನ ತುಂಬ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಲಿವಾಳ ಸಿದ್ದಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿನಯಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಅಪಾರ ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿದರು. ಈ ನಾಟಕ ಬಿಜಾಪುರ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕೊಪ್ಪಳ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಚಾತ್ರ-ಉತ್ತವದ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಜಮಖಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತದ ಮ್ಯಾಳಗಳಿಗಿಂತ - 'ರಕ್ತ ರಾತ್ರಿ' ನಾಟಕವನ್ನು ಮೊದಲ ಮುಳ್ಳಗಳಿವೆ.

ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಮನ್ನೂರರ ದ್ರೌಪದಿ ಪಾತ್ರ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕೊಪ್ಪಳ, ರಾಯಚೂರು, ದಾವಣಗೆರೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಗಡಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾತಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಮನ್ನೂರರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ 'ರಕ್ತರಾತ್ರಿ' ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ 'ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ' ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥದ್ದು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಈ ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಲವಡಿ ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಇದನ್ನು ೧೯೩೦ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ಪೂರ್ವಾರ್ಧವನ್ನು ಹಕ್ಕಂಡಿ ವೀರಪ್ಪನವರ ಕಂಪನಿಗಾಗಿ ಬರೆದರು. ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಅಥಣಿಯ ಭಾಗ್ಯೋದಯ ಕಂಪನಿಗಾಗಿ ಬರೆದರು. 'ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ' ತಳಕಲ್ ವೆಂಕಟರಡ್ಡಿಯವರ ಕಂಪನಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕ ಓಂದು ವರುಷದವರೆಗೆ ಸತತ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡು, ಜಯಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿದ್ದು ಗದುಗಿನ ಗವಾಯಿಗಳ ಕಂಪನಿಯಿಂದ. ಅಂದು ಗವಾಯಿಗಳು ಈ ನಾಟಕವನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಇಂದಿಗೂ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಥೇಟರ್ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಇತರೆ ಕಂಪನಿಗಳು ಇದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಜನಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಗಳಿಸಿದವು. ನಲವಡಿ ಅವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಕಂಚಿಕೇರಿ ಕೊಟ್ಟಬಸಪ್ಪನವರ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘದಿಂದ ತೆಲುಗು ಮೂಲದ ನಾಟಕವೊಂದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಾಸ್ತವ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿಯಾಗುವಂಥ ನಾಟಕವಿದು. ಹಳ್ಳಿಯ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಸಹಜ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಈ ನಾಟಕದಿಂದ ಮೂಡಿಬರುತ್ತವೆ. ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾತುಕತೆ, ಹಾವಭಾವ, ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಪರಿಸರದಿಂದಲೇ ಎದ್ದು ಬರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದ ಜನರಿಗೆ ನಾಟಕ ತುಂಬ ಆಪ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವಾಡುವ ಕಂಪನಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪ್ರತೀತಿ ಇತ್ತು. ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಮೇಲಿನ ಗ್ರಾಮೀಣರ ಮೋಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಚಿಕೇನಕೊಪ್ಪ ಶರಣರು ನಿರಂತರ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗುತ್ತಿರಲಿ ಎಂದು ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಟಕ ತಂಡವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿದರು. ಸಂತರು ಕಟ್ಟಿದ ಈ ನಾಟಕ ತಂಡ ಮೊದಲು ಸಿರಿಗೆರಿ ನಾಗನಗೌಡರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ, ಈಗ ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಮನ್ನೂರರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯೋಗ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಮೇಲಿನ ಐದು ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ. ಮುದ್ರಣ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಸುಂದರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಇವತ್ತಿನ ರಂಗಕರ್ಮಿಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

* * *

ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರ ಮನರಂಜನೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿ ಕ್ರಮೇಣ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದವರ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಅದರ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ನಾಟಕಕಾರರು ಎಲ್ಲ

ಸ್ತರದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡಿದಿಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿತ್ತು. ಅದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ನಿಷ್ಕರಾದರು. ಚಂದ ಕಂಡದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಗ್ಧತೆ, ಮುಕ್ತತೆ ಹಾಗೂ ಭಾವ ಪ್ರಧಾನ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿತ್ತು.

ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರಯೋಗ ಪಠ್ಯಗಳು. ಪ್ರಯೋಗದ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತಿದ್ದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ತಿದ್ದುಪಡಿಗೇ ಒಳಗಾದ, ಬದಲಾದ ಪ್ರಯೋಗ ಪಠ್ಯವು ಪ್ರಕಟನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೃತಿಗಳು ಆಡುವವರ ಕೈ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಎತ್ತಿಕೊಂಡವರ ಕೂಸುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಡಬೇಕೆನ್ನುವವರು ತಮತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಆಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆಡುವವರ ನಲ್ಮೆಯ ಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿರುವಂತಹವು. ನಾಟಕ ಒಬ್ಬರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರದಲ್ಲ.

ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಭಾಗ. ಪಠ್ಯವಾಗಿ ಮೂಲೆ ಸೇರದೆ ಪ್ರದರ್ಶನವೇ ಪ್ರಮುಖವಾದುದರಿಂದ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹಿಗ್ಗಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮತ್ತದರ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದುದು. ನಾಟಕವೊಂದು ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲೇ ಸಾರ್ಥಕ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಾಗ ಅರ್ಥ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ಮುಗಿದಿರುತ್ತದೆ. ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದು. ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದೂ ಸಹ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯಿಂದಾಗಿ. ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶ.

* * *

ಪ್ರಕಟನೆಯ ಮೂಲಕ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ, ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಕಾರರಿಗೆ ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಯೋಜನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಾವು ಐದು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ವೃತ್ತಿರಂಗದ ಮೇಲೆ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಐದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಥ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೆಂಬುದು ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಪೈಕಿ ಐದು ವ್ಯವಿಧ್ಯ ನಾಟಕಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಇದು. 'ಸಾಗರದೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಐದು ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ನಮ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗವಾದ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಕೆಲಸ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಪ್ರಯೋಗವಾದ ನಾಟಕಗಳೆಲ್ಲವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕಟವಾದ ನಾಟಕಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆಗೆ ದಾಖಲಾಗಿಲ್ಲ. ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಂದು ಹೇಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಓದಲಿಕ್ಕೂ ಅವು ದುರ್ಲಭವಾಗಿವೆ. ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನ ಹಲವಾರು ನಾಟಕಗಳು ದೊರೆಯುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ.

'ಲಂಕಾದಹನ', 'ರಾಮಾಯಣ', 'ಶನಿಪ್ರಭಾವ', 'ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ', 'ಧಶಾವತಾರ' ಮೊದಲಾದ ಜನಪ್ರಿಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಕಂಪನಿಯವರೂ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನ ನಾಟಕವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಟಕಕಾರರಿಂದ ಬರೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಅಧಿಕೃತ' ಪ್ರತಿ ಎಂದು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದು? ಇದೇ ರೀತಿ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆದುರಾದಾಗ ನಾವು ಹಿರಿಯ ರಂಗಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಂತೆ ಐದು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಲಾವಿದರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹೆಸರಿಸಬೇಕಾದವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ.

ಬೆಳ್ಳಾವೆ ನರಹರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ನಾಟಕಗಳು, ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ ನಾಟಕಗಳು, ವಾಮನರಾವ್ ಮಾಸ್ತರರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಪುಟ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆಯೇ. ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ನಾಟಕಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಪೌರಾಣಿಕ-ನಾಟಕಗಳ ಹಲವಾರು ಸಂಪುಟಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಆರಂಭವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಕಂಪನಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ 'ರತ್ನಾವಳಿ' ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಇಂಥ ಅವಕಾಶ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿ. ಈ ಮೂಲಕ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತದ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಇಂದಿನ ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿ.

ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಕಟನಾ ಸಮಿತಿಗೆ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಆರ್. ನಾಗೇಶ್ ಅವರಿಗೆ, ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆರ್. ಎಸ್. ದಳವಾಯಿ ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

'ವೃತ್ತಿರಂಗದ ಮಹತ್ತರ ನಾಟಕಗಳು' ಇದರ ಮೊದಲ ಸಂಪುಟವಾಗಿ 'ಐದು ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳ' ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಿಂದ ನೆರವಾದ ನಾಟ್ಯಭೂಷಣ ಏಣಿಗೆ ಬಾಳಪ್ಪನವರಿಗೆ, ಶ್ರೀಪಾದರಾವ್ ಗರುಡರಿಗೆ, ಅಮೃತೂರು ಬಾಬುರಾವ್ ದೇಸಾಯಿ ಅವರಿಗೆ, ನಾಟಕಕಾರ ರಾ.ಕ. ನಾಯಕರಿಗೆ, ರಂಗತೋರಣದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ನಾಯಕರಿಗೆ, ಮನು ಪಾಟೀಲರಿಗೆ, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕಡಕೋಳಿ, ರವಿ ಕೋಟಾರಗಪ್ಪಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಖಪುಟ ಕಲಾವಿದ ಕೃಷ್ಣ ರಾಯಚೂರರಿಗೆ, ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಇಳಾ ಮುದ್ರಣದ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ನಾವು ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ.

- ಡಾ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠೆ

- ಗುಡಿಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಾಜ

ಪರಿವಿಡಿ

- ಉಷಾಹರಣ
ಬಾಣಾಚಾರ್ಯ ಸಕ್ಕರಿ - ಶಾಂತಕವಿ ೧
- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ
ವಿದ್ವಾನ್ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ ೭೯
- ಶ್ರೀರಾಮಪಾದುಕಾ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ಗರುಡ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ೧೨೧
- ರಕ್ತರಾತ್ರಿ
ಹನುಮಂತರಾವ ಭೀಮರಾವ ಕಂದಗಲ್ಲ ೧೮೭
- ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ
ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅಮರಾರ್ಯ ಹಿರೇಮಠ ನಲವಡಿ ೨೬೩

ಉಷಾಹರಣ

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯ ಸಕ್ಕರಿ - ಶಾಂತಕವಿ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಎಲೈ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿರಾ! ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಾಣ, ಭಾಗವತ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ (ಕನ್ನಡ) ಪದ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿವಂತರಾದರು. ಈಗಿನ ನಾವು ಅಂಥವರ ವಂಶದವರೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಹುಲಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ನರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆ ಆಗಿದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಹಿಂದಿನವರು ಹಾಗೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರೋ ಹಾಗೆ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಸುದ್ದಾ ನಮ್ಮ ಕಡಿಯಿಂದ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮಗೆ ಬಹು ನಾಚಿಕೆಯ ಮಾತು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯವರು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಹೇವಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೇನು? ಸುಮ್ಮನೆ ಭಾರ ಮಾತ್ರ. ಇದುವರೆಗೆ ಆದದ್ದು ಆಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮುಗ್ಗಲತನವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಊರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದರೇ ನಾವು ಮನುಷ್ಯರು.

ಭಾಷೆಯನ್ನು ಊರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೊದಲು ಪುಷ್ಕಳ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಬೇಕು; ಗ್ರಂಥಗಳು ಪುಷ್ಕಳ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ವಾಚಕರು ಬೇಕು; ವಾಚಕರು ಬಹು ಜನರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಜನರಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಸವಿ ಹತ್ತಬೇಕು; ಭಾಷೆಯ ಸವಿಯು ಜನರಿಗೆ ಹತ್ತಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಆನಂದ ವಡಿಸತಕ್ಕ ಮನೋರಂಜಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಬೇಕು; ಮನೋರಂಜಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸವಿಯು ಜನರಿಗೆ ಹತ್ತುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಜೋತಿಷ್ಯ, ವೈದ್ಯಕಿ, ರಸಾಯನ, ಭಾರ್ಗವ, ಯಂತ್ರ, ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯ, ಕೃಷಿಕರ್ಮ, ಮುಂತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುವ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಊರ್ಜಿತಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಪರಂತು ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಬೇಕು? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಂನಡ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಬೇಕು, ಮರತವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಪಂಡಿತರು ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರೆಲ್ಲರು ಸ್ವಕಪೋಲಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಲೇ ಆಗಲೀ, ಭಾಷಾಂತರ ರೂಪದಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿರುವರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ವರ್ತಮಾನಪತ್ರ, ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ಸಂಘ, ಸಭೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಯೋಗದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಇಂನೇನು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಕಂನಡ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಕಂನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿ ಹೋದಾವು. ಹನುಮಂತನ ಮುಂದೆ ಹಾರುಗುಬ್ಬಿಯೇ? ಅದರಂತೆ ಪಂಡಿತರ ಮುಂದೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇ? ಅಲ್ಲ ಆದರೂ ಸುಮ್ಮನೆ

ಕಾಲು ಮುರಕ ಗುಬ್ಬಿಯಂತೆ ಕೂಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಏನಾದರೂ ಬರೆಯುವದೇ ಲೇಸೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅಂಥವು ಇಂಥವು ಚಿಕ್ಕವು ದೊಡ್ಡವು ಕೂಡಿ ೭೦, ೭೫* ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಾವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತೇವೆ.

ಆ ೭೦, ೭೫ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ "ಉಷಾಹರಣ ನಾಟಕ"ವೇ ಮೊದಲಿನದು. ಇದರ ಕಥಾ ಭಾಗವು ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದಿರುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗಾರರಸವೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು ಕೆಲವು ಕಡಿಗೆ ವೀರರಸವು ಬಂದಿರುವುದು. ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜನ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸುಮಂತ್ರಿ ಇರುವ ರಾಜ್ಯದ ಸುಸ್ಥಿತಿಯೂ ವೀರರ ಮನೋದಯವು ವೀರಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ತಕ್ಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಲಗ್ನವಾಗದ್ದರಿಂದ ಉಪವರಳು ಪಡುವ ಅಂತರ್ವ್ಯಾಸನವು, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಸಾಧಾರಣ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳೂ ಸತಿಪತಿಗಳ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮ ವಿನೋದಗಳು ಶಿವನ ವರಪ್ರಸಾದದ ಮಹಿಮೆಯೂ ದೇವಕಾರ್ಯ ಘಟನಾರ್ಥವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪಡುವ ಕುತೂಹಲವು ನಾರಾಯಣನು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ದಯಾಗುಣವು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಸದ್ವಿಷಯಗಳು ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಪರ್ವತ, ಉಪವನ ಮಂದಿರ, ಶಯನ ಮಂದಿರ, ವಿರಹ, ಅಕ್ಷುಕ್ರೀಡಾ, ಈಶಸ್ತುತಿ, ಮುಂತಾದ ಮನೋಹರವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಂಗೋಚಿತವಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ದಾಸ, ದಾಸೀ, ಸ್ತ್ರೀ, ಮೊದಲಾದವರ ಭಾಷಣಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ ಭಾಷೆಯಿಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಒಂದು ಭಾಷೆಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅಂಥವರ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮ್ಯಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲವೆ ಅಶುದ್ಧ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಬರೆಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಅಂಥವರೆಲ್ಲರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೇ ಆಗಿದ್ದರೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯುವದೇ ನಮಗೆ ಲೇಸಾಗಿ ಕಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಿಕ್ಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾಷಣಗಳಂತೆಯೇ ಬರೆದಿರುವೆವು.

ಗದುಗಿನ ಫರ್ಸ್ಟ್ ಗ್ರೇಡ್ ಅಂಗ್ಲೋವಹ್ನಾನ್ಯಾಕೂಲರ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಕನ್ನಡ ಟೀಚರರಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದೆವು. ಕೂಡಲೆ ಗದುಗಿನ ಕೆಲವು ರಸಿಕರು ಒಂದು ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಕಲಿತು ರಂಗಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ನಂತರ ಆ ಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ನಾಟಕದ ಸವಿ ಹತ್ತಿ ಅವರು ಶ್ರೀಯಾಳಸತ್ಯಪರೀಕ್ಷೆ, ಕೀಚಕವಧ, ಸುಂದೋಪ ಸುಂದವಧ, ವತ್ಸಲಾಹರಣ, ಸೀತಾರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ, ಸುಧನ್ವವಧ, ಶಕುಂತಲೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಡಿಂದ ಬರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡು, ಶಿರಹಟ್ಟಿ, ಗದಗ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಕಲಾದಿಗಿ, ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು* ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಮಯದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಯೋಗವು ಎಷ್ಟು ಸರಸವಾಗಿ ಆಯಿತೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತಿರುವದರಿಂದ ನಾವು ತದ್ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ಉಷಾಹರಣ ನಾಟಕದ ೧ನೇ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರವೇಶಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಈ ೨ನೇ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ. ೧ನೇ ಆವೃತ್ತಿಯೊಳಗಿನ ಮಂಗಲಾಚರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಅದರ ಬದಲು ನಟಿ, ಸೂತ್ರಧಾರರಿರುವ ಹೊಸ ವಿಷ್ಕಂಭವನ್ನು ರಚಿಸಿಸುತ್ತೇವೆ. ೧ನೇ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ

* ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ನಾವು ರಚಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಮೇಘದೂತವೆಂಬ ಕಾವ್ಯದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಇಲ್ಲದ ಪುಷ್ಕಳ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಪದಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಳ ಹೊಸ ಭಾಷಣಗಳೂ ಹೊಸ ಪದಗಳೂ ಪ್ರಸಂಗೋಚಿತವಾಗಿ ತರಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕೆಲವು ಪದಗಳ ಹೊರ್ತು ಹಳೇ ಧಾಟಿಯ ಪದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಧಾಟಿಯ ಸುಂದರಪದಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುತ್ತೇವೆ. ತೆಗೆದು ಹಾಕಲ್ಪಡದೆ ಉಳಿದಿದ್ದ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧನೇ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಿರುತ್ತೇವೆ ಸಾರಾಂಶ ಓದುವವರಿಗೂ ಆಡುವವರಿಗೂ ಇದು ಹ್ಯಾಗೆ ಮನೋಹರವು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವು ಆಗಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಇದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಎಲೈ, ಅಭಿಮಾನಿಗಳೇ! ಧನೇ ಆವೃತ್ತಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸುಧಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಧನೇ ಆವೃತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದಲೂ ಪರಹಸ್ತದಿಂದಲೂ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕೊಡುವಿರಬಹುದಾಗಿ ನಾವು ನಂಬಿರುವೆವು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಸುಗಾಯಿಯನ್ನು ಸವಿದವರು ಹಂಣಾನು ಬಿಟ್ಟೀರಾ? ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಈ ಧನೇ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪುಗಳಿರಬಹುದು. ಅವುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥವು ರಸಿಕ ಶೇಖರರಿಂದ ಒಪ್ಪಲ್ಪಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂಬ ಭಯವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದನಿಸಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮೊಲೆಗೆ ಹತ್ತಿದ ಉಂಟೆಯಂತೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯದೆ ರಕ್ತವನ್ನೇ ಮಾತ್ರ ಹೀರುವುದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ, ಆದರೆ ತರೆಯುವ ಮುಳ್ಳುಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೇತಕೀಗಂಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಭ್ರಮರದಂತೆ ಅವರ ಸ್ವಭಾವವಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಧನೇ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಪುಸ್ತಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾದ ಎಸ್. ಕೋನೇರಿ ಶಟ್ರುಪರಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ದೇಶಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಆದ ಬಾಳಾಜಿ ಶೇಷಗಿರಿ ಅಂಣೇಗೇರಿಕರ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಇವರ ಆಯುಷ್ಯಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಶಾಂತೇಶನು ಅಭಿವರ್ಧನ ಮಾಡಲಿಯೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಬರೆದ ನಮ್ಮ ಕಂಠಪತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
೧೯೯೮

ಬಾಳಾಚಾರ್ಯ ಸಕ್ಕರಿ - ಶಾಂತಕವಿ
ಗ್ರಂಥಕರ್ತಾ

* ನಂತರ ನೆರಗುಂದದ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಯವರು ಇವುಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಿದರು.

ಅಂಕ : ಒಂದು

(ಮಂಗಳಾಚರಣ)

ರಾಗ - ಖಮಾಜ, ತಾಳ - ಧುಮಾಲಿ

ಧಾಟಿ - "ಪಂಚತುಂಡನರ ರುಂಡಮಾಲಧರ" ಎಂಬ ಪದದಂತೆ.

ಶ್ರೀಮಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರಮಣನೆಮಗೆಸೆ | ತ್ವೇಮುದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣವನು ||

ತಾ ಮಾಡಲಿ ಯಾಂಗೆವನು ತಪ್ಪದ | ತಾಮರಸಂಗಳ ಧ್ಯಾನವನು || ಪಲ್ಲ ||

ಸೃಷ್ಟಿಚ್ಛತ್ರಾ ಧಾರದಂಡನುವಿ | ಶಿಷ್ಯಲೋಕತರಿಯುಪದಂಡಂ ||

ಶ್ರೇಷ್ಠಭಕ್ತ ವಿಜಯಧ್ವಜ ದಂಡನು | ದುಷ್ಯ ದೈತ್ಯ ಕುಲ ಯಮದಂಡಂ || ೧ ||

ಆಘಾತಾಳಧರಾ ಸ್ವರ್ಗಂಗಳ | ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ವಿಶ್ವಂಭರನು ||

ತಾ ಪದುಳದಿ ಸಜ್ಜನ ಹೃದಯದೊಳಣು | ರೂಪದಲಿಹ ಮಹಿಮಾಗಾರನೂ || ೨ ||

ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲಾಂತದಿಂ ಸು | ಧ್ಯಾನ ಯೋಗದಿಂ ತೋರುವನು ||

ತಾನೆ ಶಾಂತವಿಶಲಂ ಭಕ್ತರಸಂ | ತಾನೆ ಸಂನಿಧಿಯ ಸಾರುವನೂ || ೩ ||

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ನೇಪಥ್ಯವನು ನೋಡಿ) ಆರ್ಯಗಳೇ! ಹೀಗೆ ಬಾ.

ನಟೀ : ಬಂದನು ಸ್ವಾಮೀ! (ಅಸ್ತುತ್ರ ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಸಖಿಯೇ! ರಸವನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಲರಾದ ರಸಿಕ ಚೂಡಾಮಣಿಗಳಿಂದ ಈ ಸಭಾಮಂಡಪವು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ಇದನು ಆನಂದ ಪಡಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಸರಸನಾಟಕವನು ಯೋಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೋಮಲ ಕಂಠದ ನೀನು ಮೊದಲು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಗಾಯನ ಮಾಡು. ಅಂದರೆ ನಾಟಕ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗುವದು.

ನಟೀ : ಆರ್ಯರೇ! ತಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪುರುಷನೇ ತನ್ನ ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಛೇದನದ ನಮ್ಮ ಕುಮಾರಿಯಾದ ಲೋಕಸುಂದರಿಯು ಅಂನ ನೀರುಗಳ ಪರಿವೆಯಿಂದ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಪರಿಯಾಗಿ ಸೊರಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಗಾಯನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನನಗೆ ಉಲ್ಲಾಸ ಬರಬೇಕು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನುಕೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿ? ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸುಂದರ ಪುರುಷರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ತೋರಿಸು.

ನಟೀ : ಮೊನ್ನೆಯೇ ತೋರಿಸಿದೆನು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಪತಿಯಾಗತಕ್ಕವನ ಚಿತ್ರವಿದೆಯೇನು?

ನಟೀ : ಇರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ಆನಂದದಿಂದ) ಬಂಗಾರವಾಯ್ತು. ಯಾವ ಚಿತ್ರವದು? ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸು.

ನಟೀ : (ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೂತ್ರಧಾರನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು) ಇದೇ ಚಿತ್ರವು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಉಸುರ್ಗರೆಯುತ್ತಾನೆ.)

ನಟೀ : (ಘಾಬರಿಯಿಂದ) ಯಾಕೆ ಸ್ಯಾಮಿನ್, ಉಸುರ್ಗರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾಯ್ತು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಪ್ರಾಣಸಖಿಯೇ ! ಆಗುದಿನೇನು? ಈ ಪುರುಷನಿಗೆ ಲೋಕಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡುವುದು ನನಿಂದ ಆಗದು. ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ನಿನಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಅಧಮತನವನ್ನು ನೀನು ದಯಮಾಡಿ ಸೈರಿಸು.

ನಟೀ : ಸ್ಯಾಮಿನ್! ವಿಷಾದ ಪಡಬಾರದು. ತಮ್ಮಂಥವರ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು. ಇದು ಯಾರ ಚಿತ್ರವೆಂಬದನ್ನಿಷ್ಟು ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳಿರಿ. ಅಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಗೊಯ್ಯುತ್ತೇನೆ.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆರ್ಯಳೇ! ಇದು ಸಮುದ್ರದ ನಡುವಿರುವ ರತ್ನದ್ವೀಪದ ರಾಜನಾದ ಶ್ರೀದೇವನ ಪುತ್ರನಾದ ಅನಂಗಸುಂದರನ ಚಿತ್ರವು. ಇವನಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕುಮಾರಿಗೂ ವಿವಾಹವಾಗುವುದೊಂದು ಬದಿಗಿರಲಿ, ಈತನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಕೂಡಾ ನಮ್ಮಂಥವರಿಂದ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ನಟೀ : (ನಗುತ್ತ) ಹೀಗ್ಯಾಕೆ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಿ? ಅನಂಗಸುಂದರನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬರುವುದು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವು. ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದ ನಂತರವಾದರೂ ಉತ್ಸವದಿಂದ ಲಗ್ನ ಮಾಡುವಿರಾ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ಆಪಹಾಸ್ಯಭಾವದಿಂದ ನಕ್ಕು) ಸಖಿಯೇ ! ಸುರ, ಗರುಡ ಗಂಧರ್ವಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಆಗಲಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನರಸ್ತ್ರೀಯಾದ ನೀನು ಮಾಡುವಿಯಾ?

ನಟೀ : ಆರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಲಾಗದು. ದೇವತೆಗಳ ಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ನರಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಾಹಸವು ವಿಚಿತ್ರತರವಾಗಿರುವುದು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ಆಲೋಚಿಸಿ, ತಲೆದೂಗಿ) ಸತ್ಯವದೆ, ಸ್ತ್ರೀಚರಿತ್ರದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು "ದೇವೋ ನಜಾನಾತಿ ಕುತೋ ಮನುಷ್ಯಃ."

ನಟೀ : ಈ ಒಪ್ಪಿಗೆಯು ವಿಪರೀತಭಾವದಿಂದ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದೇ ವೈಶಾಖಶುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ತೆಗೆಸಬೇಕು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ನಗುತ್ತ) ಸಖಿಯೇ! ವೈಶಾಖಶುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿವಸ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮುಹೂರ್ತವಿರುತ್ತದೆ. ಆವೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಪತ್ನಿನಲ್ಲಿ ೧೦/೧೨ ಲಗ್ನಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ನಟೀ : ಹಾಗಾದರೆ ಆವೊತ್ತೇ ನಮ್ಮ ಲೋಕಸುಂದರಿಯ ಲಗ್ನವು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : (ಆಪಹಾಸ್ಯ ಭಾವದಿಂದ) ಮದಿಮಗನು ಮನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ?

- ನಟೀ : (ವಾಸ್ತವಿಕಭಾವದ ನಗೆಯಿಂದ) ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಂಶಯವಿದ್ದರೆ ಲೋಕ ಸುಂದರಿಯ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ತನಕ ದಯಮಾಡಿ ಬಂದು, ಕಂಠಾರ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು.
- ಸೂತ್ರಧಾರ : (ಆತ್ಮಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ದೇವೇಂದ್ರನ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಹಾ ಐಶ್ವರ್ಯಘನತೆಯಿಂದ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಅನಂಗಸುಂದರನು ನಮ ಕುಮಾರಿಯ ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಯಲ್ಲಿರುವನೇ? ಅಸದೃಶ ಕಾರ್ಯವಾಯ್ತು.
- ನಟೀ : ಸದೃಶಕಾರ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪರಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೇಕಂತಲೇ ತಮಗೆ ಹೇಳದಿರುವದರಿಂದ ತಾವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತೀರಿ.
- ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಸಂತೋಷೋತ್ಸವಗಳಿಗೆ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ನಾನು ಪಾಲುಗಾರನೇ ಆಗಿರುತ್ತೇನೆ.
- ನಟೀ : ಲಾಲಿಸಬೇಕು ಸ್ಯಾಮಿನ್ !
- ಸೂತ್ರಧಾರ : ಅಗತ್ಯ ಲಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ, ಹೇಳು.
- ನಟೀ : ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡವಳಷ್ಟು, ಹಾಸ್ಯ, ಲಜ್ಜಾ ಉಲ್ಲಾಸಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಪ್ರೇಮೋದ್ರೇಕದ ಉದ್ಗಾರದಿಂದ - "ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಅಗಲಿ ಇರಬಹುದೆ?" ಅಂತಂದು ಮೂರ್ಛಿತಳಾದ ನಮ್ಮ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಅವಳ ಗೆಳತಿಯಾದ ಮೋಹಿನಿಯು ಉಚಿತೋಪಚಾರದಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು.
- ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಮೇಲೆ?
- ನಟೀ : "ನನಗೆ ಮಾಟ, ಮಂತ್ರಗಳ ವಿದ್ಯೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಈವೊತ್ತು ಬೆಳಗಾಗುವದರೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ತಂದು ನಿನ್ನ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾದ ನಂತರ ಅವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿನ್ನ ಚಾತುರ್ಯವು." ಅಂತ ನಮ್ಮ ಕುಮಾರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವಳು ಹೊರಟು ಹೋದಳು.
- ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಮೇಲೆ?
- ನಟೀ : ತಲೆ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ಕೂಡ ಇಕ್ಕದೆ ಅವಳ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ನಮ್ಮ ಕುಮಾರಿಯೂ ನಾನೂ ನಿದ್ದೆಗೆಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು.
- ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಮೇಲೆ?
- ನಟೀ : ಬೆಳಗು-ಮುಂಜಾವಿನ ಮೊಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಮೋಹಿನಿಯು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಒಂದು ರನ್ನದ ಮಂಚವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದಳು.
- ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಮೇಲೆ?
- ನಟೀ : ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಂಚವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಿ, ನನಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಸೊನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋದೆನು.
- ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಮೇಲೆ?
- ನಟೀ : ನಾನು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳು ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ

ಬಂದು -“ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಲೋಕಸುಂದರಿಯ ಲಗ್ನವಾಗುವ ತನಕ ನಾನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವಂನ ಜಪ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಲಗ್ನ ಸಮಾರಂಭವು ಬೆಳೆಯುವವರೆಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಮೇಲೆ?

ನಟೀ : ಈವೊತ್ತು ಇಳಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕಸುಂದರಿಯು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು “ಹಡದವ್ವನೇ! ನನ್ನನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದರು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಆರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಬೇಗ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ತೆಗೆಸು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಮೇಲೆ?

ನಟೀ : ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಈವೊತ್ತು ರಾತ್ರಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆಮೇಲೆ?

ನಟೀ : ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾವು ಕರೆದದ್ದರಿಂದ ಸಭಾಮಂಡಪಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಆರ್ಯಳೇ ! ಬಹು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೋಹಿನಿಯ ಸಾಹಸವು ಕುಮಾರಿಯ ಚಾತುರ್ಯವು ಅವರ್ಣನೀಯವಾಗಿದೆ. ಸಾರ್ವಭೌಮನೇ ಅಳಿಯನಾದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯುಂಟೇ? (ಹರ್ಷೋದ್ಭಾ ರದಿಂದ) ಶಾಬಾಸ್ ! ಆನಂದವು! ಆನಂದವು ! ಇಂನ್ಮಾಕೆ ವಿಲಂಬವು? ಇದೇ ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ೧೨ನೆಯ ದಿವಸವೇ ಬಹು ಸಮಾರಂಭದಿಂದ ಲಗ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ನಟೀ : (ಆತಿ ಹರ್ಷದಿಂದ) ಸ್ವಾಮಿನ್ ! ತಮ್ಮ ಈ ಆನಂದವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹು ಆನಂದವಾಯ್ತು. ನನು ಮನೋರಥವು ಫಲಿಸಿತು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಹ್ಲಾ, ನಟಿಯೇ ! ಇಂನ್ಮಾಕೆ ವಿಲಂಬವು? ಇದೇ ಆನಂದದ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸರಸವಾಗಿ ಗಾಯನ ಮಾಡಿ ಬಿಡು. ಅಂದರೆ ಬಹು ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಗೃಹಕೃತ್ಯವನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ (ತೋರಿಸಿ) ಈ ರಸಿಕರು ನಾಟಕವನ್ನು ಅಪಲೋಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಟೀ : ಈವೊತ್ತು ತಾವು ಯಾವ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸತಕ್ಕವರು?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಪ್ರಿಯಳೇ! ನಾಟಕಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಕುಂದನ್ನು ನಿವಾರಣ ಮಾಡುವ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಸಿ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಕನ್ನಡ ನಾಟಕೋತ್ಪಾದಕರೂ ಕನ್ನಡ ಕವಿವರ್ಯರೂ ಆದಂಥ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯ ಸಕ್ಕರಿ ಉರ್ಫ ಶಾಂತಕವಿಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಉಷಾಹರಣವೆಂಬ ಸರಸ ನಾಟಕವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ನಟೀ : ವಿಹಿತವು. ಯಾವ ಋತುವಿನ ವರ್ಣನವಿರುವ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಲಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಸಕಲಜನಾನಂದಕರವಾದ ವಸಂತಕಾಲದ ವರ್ಣನವಿರತಕ್ಕಂಥ ಸರಸ ಪದವನ್ನು ಹಾಡು.

ನಟೀ : ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ.

ರಾಗ : ದ್ವಿಜಾವಂತಿ, ತಾಳ : ಆದಿ

ಮಧುಮಾಸದ ಸಂ | ಪದವನು ನೋಡಿದ್ಯಾ |

ವದನ ವಿಜಿತವಿಧು ಮಂಡಲೇ || ಪಲ್ಲ ||

ಮುದದಿಂ ತಾರು| ಣ್ಯದ ವಧುಗಳು ಬಿ | ಚೈದ ವಸಂತ ಕುಸು |

ಮದ ಮಾಲೆಯ ಗಂ | ಧದ ಲೇಪನವಂ | ಮೃದುಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಬರ |

ವ ಧರಿಸಿ ಮೆರೆಯುವ | ಸದಮಲ ಸುಖದ || ಅನುಪಲ್ಲ ||

ಸುರುಚಿರ-ತರಶಶಿ-ಕರಗಳಿಂದ ತಂಪೇರಿ |

ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿರುವು-ಪ್ಪರಿಗೆಯೊ-ಳಿಸಿದ ಮಂಚವನೇರಿ |

ಪೆರಿಗತ-ಸ್ಮರಮದ ಸರಸದ ಜಾನ್ಮೆಯ ತೋರಿ |

ನಿಜಕಾಂ ತರಸಲೆ-ಹರುಷಿಸಿ-ಗುರುನಿದ್ರೆಯ ಸವಿಸಾರಿ ||

ನೆರೆಯೆದ್ದಂಗನೆ | ಯರುಷ್ಪಮಯದಿ | ಸುರಿಯುವ ಮಂಜಿನ |

ಸರಿಯೊಡನೈತರು | ತಿರುವೆಲರಿಂ ಹೊಸ ಪರಿಯುದ್ರೇಕವ |

ಧರಿಸಿ ಮನದಿ ಹಿರಿ | ಹಿರಿಹಿಗ್ಗುವರು || ೧ ||

ತಿಳಿನೀ-ತುಳಕುವ-ಕೊಳಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಕೇಳಿ | ಯಂಗೈ |

ದುಲೆಯುವ-ಗಿಳಿಕೋಗಿಲೆಗಳ ರವವಂ ಕೇಳಿ | ಪಣ್ಣಗೊನೆ |

ಗಳ ಸಂಕುಲದಿಂದಲಿ ಬಾಗಿದ ಹೊಂಬಾಳಿ | ಬನದೊಳು |

ಸಲಿಯುಂ ಡೊಲೆಯುತಲಿ ಲಘುನಿದ್ರೆಯಂದಾಳಿ ||

ಘಳಿಲನೆದ್ದು ಕೆಂ | ದಳದ ಮಾಮರಂ | ಗಳನಪ್ಪದ ಲತೆ |

ಗಳನು ಕಂಡು ಮನ | ದೊಳು ಕಾಂತರವ ಭುಜ | ಗಳಸೊಂಕನು ನೆನೆ |

ದೊಲೆದೇರಿರುವ ಬಿ | ಸಿಲ ಕಳೆಯುವರೈ || ೨ ||

ಪಡುವಣಗಡಲೊಳಗಡಗುವ ರವಿಯಂ ನೋಡಿ | ಸೌಧದ |

ಖಿಡಿಕಿಗ-ಳೆಡೆಗಳ-ಬಿಡದಾಶ್ರಯವಂ ಮಾಡಿ | ಪುಷ್ಪದ |

ಹುಡಿಗೊಂಡಡರುವ ಕುಡಿಯೆಲರಿಗೆ ಮೈನೀಡಿ | ಅರೆದಂ |

ಪೊಡೆದುಗ್ಗ ಡಿಸುವ ಕಡುಶಕೆಯಿರವಂ ದೂಡಿ ||

ಒಡಲಿಚನರಿಯಂ | ತಡೆಪಿಷಧವಂ | ಕೊಡುವ ಶಾಂತವಿ |

ಶ್ವಲನಡಿಯೊಲುಮೆಯ | ಪಡೆಯೆ ಮಡದಿಯರು | ಸಡಗರದಿಂ ಪೊರ |

ಮಡುವರು ಮನೆಯಿಂ | ತಡಿಯದೆ ತಾವು || ೩ ||

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಶಾಬಾಸ ! ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿದಿ.

ನಟೀ : ಇಂನೇನಾದರೂ ಕಾರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಆಚ್ಛಾಪಿಸುವದಾಗಬೇಕು.

ಸೂತ್ರಧಾರ : ಇನ್ನೇನು ಕಾರ್ಯವು? ಅಭೀಷ್ಟವರಪ್ರಾಪ್ತಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಾಣಾಸುರನು ಚಂದ್ರಚೂಡನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವನ್ನು ಕುರಿತು ಗಮನ ಮಾಡುವಂತೆ, ನಾವೂ ಅಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಾರ್ಥವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕುಲದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ನಡಿ.

ನಟೀ : ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಲಿ.

(ನಟಿಯೂ ಸೂತ್ರಧಾರನೂ ಹೋಗುವರು. ಇದು ಉತ್ತರ ಪಾತ್ರಪ್ರವೇಶದ ಸೂಚನೆ ಆಯಿತು. ತದನಂತರ ಬಲಗಡೆಗೆ ಪ್ರಧಾನಿಯೂ ಎಡಗಡೆಗೆ ಸೇನಾಪತಿಯೂ ಇರಲಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ ಬಾಣಾಸುರನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಬಾಣಾಸುರ : (ಬಲಗಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ) ಪ್ರಧಾನ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ! (ಎಡಗಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಸೇನಾನಾಯಕಾ ! ಈವೊತ್ತು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಈ ಆಲೋಚನಾ ಮಂಡಪವನ್ನು ನಾನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ರಹಸ್ಯವು ನಿಮಗೆ ವಿದಿತವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾನೇ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗುವದು.

ಪ್ರಧಾನಿ : (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ರಾಜಾಚ್ಚೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಂದನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ದಾಸನು ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತೇನೆ.

ಸೇನಾಪತಿ : ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕು. (ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅನ್ನುವನು.)

ಬಾಣಾಸುರ : (ಶೈಸಂಯಮದ) ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅಧಿಕಾರಸಂಪನ್ನತೆಯಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುವ ನೃಪವರಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯಂತೆ, ಈಗ ಆಚರಿಸುವ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಭಾಮಂಡಪವು ಕೇವಲ ಗೃಹಕೃತ್ಯಾಲೋಚನೆಯ ವಿಕಾಂತ ಮಂದಿರವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಪ್ರಧಾನಿ | ಸೇನಾಪತಿ | ಮಹದಾಚ್ಛೆ. (ಎಂದು ಹುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಬಾಣಾಸುರ : ನಾನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೀವು ಬಲ್ಲರಷ್ಟೇ.

ಪ್ರಧಾನಿ : ಅದನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆವು ಮತ್ತು ಶಿವನ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವು ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವದು ಸ್ಥಿರವಾಗಲೆಂಬ ನಿರ್ಮಲಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಯಾವಜ್ಜನರು ಸರ್ವದಾ ಶಿವಾರಾಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವದನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆವು.

ಸೇನಾಪತಿ : ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಮೂರ್ತಿವಂತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂಬುದಿಷ್ಟೇ ಮಾತ್ರ ವಿಶೇಷವು. ಆದರೆ ಪ್ರಧಾನಶ್ರೇಷ್ಠರು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಜನರ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲ ಶಿವಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಇದ್ದೀತು. ವಿಶಿಷ್ಟರ ಆರಾಧನೆಯ ಪುಣ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಏಕರಾಶಿಯಾದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನೆ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಪ್ರಧಾನಿ : ಅದೇನು ಮಹನ್!

ಬಾಣಾಸುರ : ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಾನು ನಿನ್ನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಶಿವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೂ, ನನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಪುಲಿತ ಮುಖನಾದದ್ದೂ, ದಯಾದೀರ್ಘನೇತ್ರದಿಂದ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದ್ದೂ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಭಾವದೊಡನೆ ಶಿರಃಕಂಪನ ಮಾಡಿದ್ದೂ, ನನ್ನ ನಿರ್ಮಲಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಾಮಾಂಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಮಂಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಗಂಠ ಸಂನೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಿದ್ದೂ, ಪ್ರೇಮೋದ್ಗಾರದಿಂದ ಏನೋ ಅನುವವನಂತೆ ತುಟಿಯನ್ನು ಮಿಸುಕಿಸಿದ್ದೂ ಎಂದೂ ನನ್ನ ಪಾಪದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಹಾಹಾ! ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವನು ಕರುಣಾಸಾಗರನಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ ಶಿವಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಆನಂದವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನನಗೆ ಬಂದೀತು? ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನಗೆ ಆಗ ಹೀಗೆ ಮಾತ್ರ ತೋರಿತು;

ಪ್ರಧಾನಿ : ತೋರುವುದಿನೇನು? "ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವೆನು, ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂಬ ಮಹಾಪ್ರಸಾದೋಕ್ತಿಯು ಮಹಾದೇವನ ಮುಖದಿಂದ ಬಂತೇನೋ ಎಂಬುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿದ್ದೀತು!

ಬಾಣಾಸುರ : ಅಹುದು ಅಹುದು! ಈಗ ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿತು.

ಸೇನಾಪತಿ : ಪ್ರಭೋ ! ತೋರಿತೆಂದು ನುಡಿಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಆಗಿಯೇ ಹೋಯಿತೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದು ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಪ್ರಧಾನ ಶ್ರೇಷ್ಠನ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದಂತೆ ಶಿವನ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನೀನು ನುಡಿದಂತೆಯೇ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. (ಕಿಂಚಿತ್ತು ಉಸುರ್ಗರದಂತೆ ಮಾಡಿ) ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ವಿಲಂಬವಾಯಿತಲ್ಲ? ಪ್ರಸನ್ನೋಕ್ತಿಯು ಶಿವನ ನಾಭಿಯಿಂದಿದ್ದು, ತುಟಿಗಳವರೆಗೆ ಬಂದು, ಪಾಪಿಯನ್ನು ಕಂಡ ವುಣ್ಣಾತ್ಮನಂತೆ, ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಅಧಮಭಕ್ತಿಯವನೆಂದೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೇ?

ಪ್ರಧಾನಿ : ರಾಜನ್ ! ಸರ್ವಥೈವ ಆ ಪ್ರಸನ್ನೋಕ್ತಿಯು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಈವೊತ್ತು ಪೂಜಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಭಿಯಿಂದಿದ್ದು ಬರಬೇಕಾದರೆ ವಿಲಂಬವಾಗುವದೆಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾದುಕೊಂಡಿರುವದು. ಅದು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಈವೊತ್ತು ಆ ಸುಮುಹೂರ್ತವು ಬರುವ ಪರ್ಯಂತರ ತಮಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವರವನ್ನು ಪಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ತಡೆದು ನಿಂತಿರುವ ಆದರೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಹೊರ್ತು ತಿಲದನಿತಾದರೂ ವಿಷಾದ ಪಡಲಾಗದು.

ಸೇನಾಪತಿ : ಅಹುದಹುದು! ನಿನ್ನೆಯೇ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ವರವಂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡದ್ದರಿಂದ, ಧೂರಿಗಳಿಗೆ ಬಹು ಅವಸರವಾಗಿ ಏನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಒಂದು ದಿನ ವಿಲಂಬವಾದದ್ದೇ ಪರಮ ಹಿತಕರವಾಯ್ತು.

ಬಾಣಾಸುರ : ಒಳ್ಳೇದು, ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಮತದಂತೆಯೇ ದೇವರು ಮಾಡಿಸಲಿ. ಈವೊತ್ತು ಅರ್ಚನಾ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಸನ್ನೋಕ್ತಿಯು ವ್ಯಕ್ತವಾದರೆ ನಾನು ಯಾವ ವರವನ್ನ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳ ತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಉಭಯತರೂ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಈ ಆಲೋಚನಾ ಮಂಡಪವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದು.

ಪ್ರಧಾನಿ : ರಾಜನ್! ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಂಥ ಅಲ್ಪಜ್ಞನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಏನು ಗೌರವವನ್ನು ಬಾಳಿತು? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತಾಲೋಚನೆಯಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೂ ಮಹದಾಜ್ಞೆಯಾದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕು.

ಬಾಣಾಸುರ : ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆಂದು ಅನ್ನುವದಿನೇನು? ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೊರತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ವಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡು. ಅಂದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯವು ತಾನೇ ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೇನಾಪತಿ : ಸ್ವಾಮಿನ್! ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ದಾಸೀಜನರಿಗಿರುವಷ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಸುಶೀಲತ್ವವೂ ಇನ್ನೊಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಮಹಿಷಿಗಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರಬಹುದು; ಅವಸರದಿಂದಲೂ, ಚಾತುರ್ಯದಿಂದಲೂ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೂ, ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಭೃತ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಧಾನಜನರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರಬಹುದು; ಸುಗುಣದ ಖಣಿಗಳೂ, ವಿನೀತರೂ, ಪಂಡಿತರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರನೀತಿಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರೂ, ಶೂರರೂ ಆಗಿರುವ ಸತ್ತುತ್ರಸಂತಾನ ವನ್ನುಳ್ಳ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಕರಿಗಿರುವ ಮಹಾನಂದವು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿಯ ರಾಜರಿಗೆ ಸುದ್ದಾ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಸಂಶಯವು; ಮಹಾಜಪದಿಂದಲೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೂ ಸುಲಕ್ಷಣ ದಿಂದಲೂ ಒಪ್ಪುವ ವಾಹನಗಳ ಸಂಪತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯ ದರಿದ್ರನಿದ್ದಷ್ಟು ಇನ್ನೊಂದ ರಲ್ಲಿಯ ಸಾರ್ವಭೌಮರಿಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಸಕಲ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವೆಂದೆನಿಸುವ ಧನಧಾನ್ಯಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಇಲ್ಲಿಯ ಭಿಕ್ಷುಕರಿದ್ದಷ್ಟು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಸಹಾ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ದೇಹಸೌಖ್ಯಾರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಬಂಧುವರ್ಗದ ಭಾಗ್ಯವು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮಶೋಧನ ದಿಂದಲಾದರೂ ಕಾಣುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಇಲ್ಲಿಯ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯವರಿಗಿದ್ದ ದೇಹಾಲಂಕಾರವೂ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವೂ ಆಗಿರುವ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿಯ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮದಿಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೂಡ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ, ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಕೊರತೆಗಳೆನ್ನವೇ ಹೇಳು ಅಂದರೆ ಏನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಕೊರತೆಯ ಗಾಳಿ ಸಹಾ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಲ್ಲ.

ಪ್ರಧಾನಿ : ಸೇನಾಧಿಪತೇ ! ತಾವು ರಾಜಸಂನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಸ್ಥಿತಿಯು ವಿಶದವಾಗುವಂತೆ ಅರಿಕೆ

ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೊರತೆಗಳಾದರೂ ಉಂಟು. ಅವು ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರವರ್ತನದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗೊತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಧೂರಿಗಳ ಸಂನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿವೇದನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಪರಂತು,

ಬಾಣಾಸುರ : ಪ್ರಧಾನವರ್ಯಾ! ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕಥನಮಾಡು. ಶಿವಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಈ ಬಾಣಾಸುರನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕೊರತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ? ಶಿವನಲ್ಲಿ ವರವಂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಮುಂಚೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿವಾರಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಧಾನಿ : ಆ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣ ಮಾಡುವುದು ಮಹಾದೇವನಿಂದ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಏನು ಚಮತ್ಕಾರದ ಜ್ಞಾನವಿದು? ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಪ್ರಳಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂಥ ಮಹಾದೇವನಿಂದ, ಅವನ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾದ ನಾನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಪ್ರಧಾನಿ : ತಾವು ಅವನ ನಿಜಭಕ್ತರಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಭಕ್ತಭಾಗ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯೆಂಬ ಬಿರುದು ಅವನಿಗೆ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕೊರಿದೊಗೆಯುವದರಿಂದಲೇ ಆ ಬಿರುದು ಅವನಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗುವದು. ಹೀಗಿದ್ದು ನೀನು ತದ್ವಿರುದ್ಧ ನುಡೆಯುತ್ತೀಯಲ್ಲ?

ಪ್ರಧಾನಿ : ಕೊರಿದೊಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಥವಾ ಕೊರಿದೊಗೆಯುವದರಿಂದ ಭಕ್ತವಿಭವಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಮಹಾದೇವನು ಅವುಗಳನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ದೂರಮಾಡ್ಯಾನು?

ಬಾಣಾಸುರ : ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಉಕ್ಕೇರುವದೋ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದೋ?

ಪ್ರಧಾನಿ : ಇದಂನೇನು ಬಿನ್ನೈಸಬೇಕು? ಹೋಗತಕ್ಕ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಭಾಗ್ಯವು ಅಭಿವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ; ಇರಬೇಕೆಂಬುವ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿದರೆ ಭಾಗ್ಯವು ಲಯಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಕೊರತೆಗಳು ಎಂಥವು? ಹೋಗತಕ್ಕವೋ, ಇರತಕ್ಕವೋ?

ಪ್ರಧಾನಿ : ಅಕ್ಷಯವಾಗಿರತಕ್ಕವು.

ಬಾಣಾಸುರ : ಒಳ್ಳೇದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಳು.

ಪ್ರಧಾನಿ : ಪ್ರಭೋ! ೧. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಖಡ್ಗಗಳೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣುತಂದು ಮೂಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತವೆ. ಶಿವನಕ್ಕೆಯಿಂದಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಣೇ ಹಿಡಿಸಿ, ಅವು ವೀರರ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಆಗಲದಂತೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ೨. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟೇನಂದರೆ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವ

ತಿರುಕರಿಲ್ಲ; ಮಹಾದೇವರು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ೩. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಕಾರಾಗೃಹವು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ; ಈಶ್ವರನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಾದರೂ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ೪. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಕ್ಕಾದರೂ ಚಲಕವೂ ಕೀಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ಪರಮೇಶ್ವರನು ವರವನಿತ್ತರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ೫. ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ೫/೬ ಸಾರಿ ಕಾಳಗವಾಗಿ, ಚತುರಂಗಬಲವು ನಾಶವಾಗಿ, ರಾಜರಿಗೆ ಮಾನಹಾನಿಯಾಗುವಂತೂ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವದು; ಚಂದ್ರಚೂಡನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಸೇನಾಪತಿ : ಶೌರ್ಯಸಿಂಧೋ! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸರಿಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವ ಶತ್ರುಗಳು ಈಗ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸಂಭವವು ತೋರದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಖಡ್ಗಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಲಿಗುಂಪಾಗಿರುವವು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ತಿರುಕರಿಲ್ಲ. ಅಪರಾಧ ಮಾಡುವಂಥ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳು ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕಾರಾಗೃಹವು ಹಾಳಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರ ಒಡವೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವಂಥ ಅಳವನದವರು ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆ ಚಲಕವನ್ನೂ ಕೀಲಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಉಂಡು, ತಿಂದು, ಸುಖದಿಂದಿದ್ದವರಿಗೆ ಕಾರ್ಯವಿನ್ನೇನು? ದಿನಂಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಚದುರಂಗದ ಆಟವನ್ನು ಆಡುತ್ತಿರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆನೆ, ಕುದುರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮುರಿದು ಹೋಗಿ ಅರಸಗೆ ಮಾನಹಾನಿಯಾಗುವದು. ಅಂದಮೇಲೆ ಇವೆಲ್ಲ ಕೊರತೆಗಳೇನು? ಅಲ್ಲ. ಇವೇ ತಮ್ಮ ಶೌರ್ಯವನ್ನೂ, ಔದಾರ್ಯವನ್ನೂ, ನ್ಯಾಯಶಾಸನವನ್ನೂ, ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವಂಥ ಚಿಹ್ನೆಗಳು. ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಈಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹವು ಈ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅಖಂಡವಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬುವದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಬೇಡುವದಿನ್ನೇನುಂಟು? ಇದೇ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ ಅಕ್ಷಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂಬದೊಂದನೇ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಪ್ರಧಾನಿ : ಸತ್ಯವದೆ. ಮಹನ್, ಸೇನಾಧೀಶನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬಹು ಮಾನ್ಯವದೆ; ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೂ ಅದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : (ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಎಲೈ! ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಂಪತ್ನಮ್ಮದ್ದಿ ಯನ್ನೂ, ಸುಖಾಶಿತಿಯವನ್ನೂ ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಆನಂದವಾಯಿತೋ ಅಷ್ಟೇ ದುಃಖವು ಖಡ್ಗಗಳು ಮೂಲಿಗುಂಪಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಮಹಾ ಮಹಾ ಭುಜಬಲಪರಾಕ್ರಮಿಗಳನ್ನು ಝುಝುಝುತಮಾಡುವ ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಅಸಾಧಾರಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಸಹಸ್ರಭುಜಗಳನ್ನು ಪಡೆಕೊಂಡೆನು. ಹೀಗಿದ್ದು ಆ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲದಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಮ್ಮರದ ಕೊಂಬೆ ಗಳಂತಿರುವ ಈ ಹಬ್ಬುದೋಳುಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಯಾತಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಹೊರಬೇಕು? ಈ ವೀರಬಾಹುಗಳ ತೀಟೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವಂಥ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಿರೇನೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು

ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಹೆಂಗಸು ಗಡಿಗೇಯೋ ತುಂಬಿದ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಯಸುವಂತೆ ಇದ್ದ ಸುಖವೇ ಸ್ಥಿರವಾಗುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಬೇಡಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ. ಏನು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂಥವರು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸುಖದ ಗೊಂಬೆಗಳಾದಮೇಲೆ ಶೌರ್ಯಪ್ರತಾಪ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೇನು ಕೊರತೆ ಯುಂಟು.....ನನ್ನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ವೀರರೂ ಸಾಣೀ ಹಿಡಿಸಿದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧ ವಾಗಿರುವಂತೆ ನೀವು ಈಗಲೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಶಿವಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಸಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಗಮನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಸೇನಾಪತಿ : ಪ್ರಧಾನರೇ! ಮುಂದೆ ಯೋಚನೆಯೇನು? ಮಹಾರಾಜರ ಮನೋದಯವಂತಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು.

ಪ್ರಧಾನಿ : ಯೋಚನೆ ಯಾತರದು? ಬಹು ದಿವಸದ ಅನುಭವವುಳ್ಳ ಪ್ರಧಾನ, ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರದೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಲಯಹೊಂದಿಸಿದ ರಾಜರು ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಕಳ ಮಂದಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಧೂರಿಗಳಾದರೂ ಅವರ ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದರು ತೀರಿತು. ದೇವರೇ ಎದ್ದು ಕುಣಿಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿಗಳೇನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು? ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸುಷ್ಪವೇ ಆಗಿರಲಿ, ದುಷ್ಪವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಶಿರಸಾವಂದನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು; ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸುಖವನ್ನು ಸುರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

ಸೇನಾಪತಿ : ಒಳ್ಳೇದು. ನಿರ್ನಿಮಿತವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಯಾವದೆಂದು ನೀವು ತರ್ಕಮಾಡುತ್ತೀರಿ?

ಪ್ರಧಾನಿ : ಕಾರಣವ್ಯಾವದೆಂದರೇನು? "ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮೃತ್ಯುಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ." ಪುಣ್ಯವು ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತೆಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಸುದ್ಧಾ ಕೂತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಉರುಳಿ ಮೃತ್ಯು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ರಾಜರ ಪುಣ್ಯ ಸಂಚಯದ ಕೊಡವು ಬರಿದಾದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಹೃದಯದ್ರಾವಕವೂ, ನಾಶಕವೂ ಆದ ಬುದ್ಧಿಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸೇನಾಪತಿ : ಏನಾದರೂ ಯುಕ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ಈ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೀವು ತಿರುಗಿಸಿರಿ.

ಪ್ರಧಾನಿ : ನಿಮ್ಮ ಮನೋದಯವು ಸ್ತುತ್ಯವದೆ. ಆದರೆ ಮಾಡಲಿಂನೇನು? ಕೆರಿ, ಕಟ್ಟಿಗಳೊಡದರೆ ಒಡ್ಡ ಹಾಕಿ ನೀರನ್ನು ತರುಬ ಬಹುದು. ಸಮುದ್ರದ ನೀರೇ ದಂಡೆಯೊಡೆದು ಹರಿಯುವ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಯಾರಿಂದಲಾದೀತು? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿ ಇಂನೇನು? ಕ್ಷೀಣವಾಗಿರುವ ಪುಣ್ಯವು ಪುನರಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುವದರ ಹೊರ್ತು ಇಂನೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯವು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನೂನಾಧಿಕಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬರುವ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿಗಳು ಪ್ರಧಾನಿಯನ್ನೇ ತಟ್ಟುವವೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಳ ವಿಷಾದಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಅದರೂ ಉಪಯೋಗವೇನು? ರಾಜಶಾಸನದ ಮುಂದೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲ. ಭವಿತವ್ಯವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ. ನೀವೇನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ವೀರರೆಲ್ಲರು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡಿರಿ.

ಸೇನಾಪತಿ : ಅಷ್ಟೇ ಸರಿ. ನಡೀರಿ, ದೈವವನ್ನು ಗೆದ್ದವರಾರು?

ಪ್ರಧಾನಿ : ಅಷ್ಟೇ. ನಡೀರಿ, ಹೋಗೋಣ.

(ಪ್ರಧಾನಿಯೂ ಸೇನಾಪತಿಯೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

ತದನಂತರ ಎಡದೊಡೆಯಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಭೃಂಗಿ ಮುಂತಾದವರೂ ಇರುವ ಮಹಾದೇವನು ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಾದೇವ : ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆಯೇ! ಈ ಹೊತ್ತು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಆಫೀಕವಾದ ಕೂಡಲೆ ನಾವು ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯ ಉಪಕಂಠಗಳಲ್ಲಿ ವಿನೋದವಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಇದೇ ಈಗ ವಿಶ್ರಮಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮುಖಾವಲೋಕನದಿಂದ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ:

ಪಾರ್ವತಿ : ಹ್ಯಾಗೆ?

ಮಹಾದೇವ : ಈ ಸಂಚಾರದಿಂದ ನಿನಗೆ ಶ್ರಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀ, ನನಗೆ ಏನೇನೂ ಶ್ರಮವಾಗಿಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ ಕೇಳಿದರೆ, ಹಗಲೆಲ್ಲ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಮೂಕರಾಗಿರುವ ತಾವು ಈ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ವಿನೋದದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಗಿರಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಲು ಹರ್ಷವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾದೇವ : (ಕಿರಿನಗೆಯಿಂದ) ಸಖಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವದು. ಅದರಂತೆ ನಿನಗೆ ಹರ್ಷವೂ ಆಗಿದ್ದೀತು. ಹರ್ಷದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಆಗಿರುವ ಶ್ರಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಂತಃಕರುಣ ಬರುತ್ತದೆ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಶ್ರಮವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅದನ್ನು ನಂಬದೆ ಅಂದದ್ದನ್ನೇ ಅಂದರೆ ನಾನು ಮಾಡುವದೇನು?

ಮಹಾದೇವ : ಬರೇ ಬಾಯಿಂದ ಇಲ್ಲಂದಕ್ಕನಕ್ಕೆ ಏನಾಯ್ತು? ಲಕ್ಷ್ಮಣದಿಂದ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲೇನು?

ಪಾರ್ವತಿ : ಅದೇನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ?

ಮಹಾದೇವ : ಕೇಳು ಹಾಗಾದರೆ.

(ಧಾಟಿ ನಾವು ರಚಿಸಿದ ಕೀಚಕವಧ ನಾಟಕದೊಳಗಿನ "ಕ್ಷೇಮವೇ ಸೋಮಾನ್ವೇ" ಎಂಬ ಪದದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ.)

ಸಾಲದೇ ನೀಲಕ್ಷ್ಮಣಂಕೋಮಲೇ ||ಪಲ್ಲ||

ಶೈಲದಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಶ್ರಮಿತಳಾಗಿಹುದಕ್ಕೆ ||ಅನುಪಲ್ಲ||

ಹೊಂದಾವರೆಗಳಿಂದ ಮಂನಿಂದಿಸುವನಿನ್ನ |

ಸುಂದರಾನನವು ಸಲೆ ಬಾಡಿ ಕಾಂತೇ||

ಇಂದನೆಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ ಬಿರುಬಿಬಿಲ ಝಳದಿಂದ |

ಬೆಂದಕೆಂದಾವರೆಯ ಹೂವಿನಂತ || ೧ ||

ಸುಳಿಗುರುಳತಟದಿಂದಲಿಳಿಯುತಿಹ ಚಿಮರುವನಿ |

ಗಳ ಯೋಗದಿಂದ ನಿನ್ನ ಗಲ್ಲಂಗಳು ||

ಚೆಳದಿಗಳಿಂದ ನೀರೊಡೆದಂಥ ಶಶಿಕಾಂತ |

ಶಿಲೆಗಳಿಂದದೆಳನೆಗೆ ತೋರುತಿಹವು || ೨ ||

ಮರಿದುಂಬೆಯೆರಗಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಳಿನಂತೆ |

ಯುರೆರಂಜಿಸುವ ನಿನ್ನ ತಿಳಿಗಂಗಳು ||

ನೆರೆಯೊಗರ್ಗೊಪಾಗಿ ಗಾಳಿಧೂಳಿಗಳಿಂದ |

*ಗುರುಗಂಜಿಯಂತೆ ನಗೆತೋರುತಿಹವು || ೩ ||

ಮರಿಯರಳಿ ನಸುಬೆದರಿ ನಡೆಯುವಂದದಲಿ ಸಾ |

ಗರ ಬಿದ್ದು ಮುಂಬರಿದು ನಡೆಯುವವಳು ||

ಅರಮರೆಯ ನೆವದೆಗೆದು ಮುಂಪೋಗುತಿಹ ನನ್ನ |

ತರುಬಿನಿಂದಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವಿ || ೪ ||

ವರಶಾಂತವಿಧಲನ ಮೋದಗೊಳಿಸಲು ನಿನ್ನ |

ಸುರಿವ ಮಳೆಯೋಲೆಬರುವ ಭಾಷಣಗಳು ||

ಸರಿನಂತ ಬಳಕ ಮರದಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಡುವನಿಯ |

ತೆರದಿಂದ ವಿರಳವಾಗಿಹವು ಗಿರಿಜೇ || ೫ ||

ಪ್ರಿಯೇ ! ಇವೆಲ್ಲ ಚಿನ್ತೆಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ಶ್ರಮವಾಗಿರುವ ಪರಿಯು ಸಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದು "ಏನೇನೂ ಶ್ರಮವಾಗಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ನೀನು ಅನ್ನುವ ಕಾರಣವೇನು?

ಪಾರ್ವತಿ : ಸ್ವಾಮಿನ್! ತಾವು ಹೇಳಿದ ಚಿನ್ತೆಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡರೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ಶ್ರಮದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ ಕಂಡಿರಾ?

ಮಹಾದೇವ : ಮತ್ತೆ ಯಾತರಿಂದ?

ಪಾರ್ವತಿ : ತಾವು ನಾಲ್ಕಾರು ಚಿನ್ತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೊಂದೇ ಚಿನ್ತೆವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿರಿ. ಅಂದರೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾದೇವ : ಆ ಚಿನ್ತೆಗಳು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೇನು? ಅವು ಉಂಟಾದ ಕಾರಣವು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವದಲ್ಲವೇ?

ಪಾರ್ವತಿ : ಅಲ್ಲ, ಮಹನ್! ಒಂದೊಂದು ಚಿನ್ತೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕಾರಣವಿರುವದು.

ಮಹಾದೇವ : ಹೀಗೇ? ಹೇಳು ಹಾಗಾದರೆ. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪುಲಿತವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಬರಬರುತ್ತ ಅದು ಬಾಡಿತೇಕೆ?

ಪಾರ್ವತಿ : ಹಗಲೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವ ಮಹಾದೇವರು ನನ್ನ ಸುದೈವದಿಂದ

* ಗುಲಗಂಜಿ

ಈವೊತ್ತು ನಂನ ಕೂಡ ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆಂಬ ಆನಂದದಿಂದ ನಂನ ಮೊಗವು ಮೊದಲು ಅರಳಿತು; ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೆ ನಂನನು ಒಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾಗುತ್ತಾರಲ್ಲವೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಬರಬರುತ್ತ ಅದು ಬಾಡಿತು.

ಮಹಾದೇವ: (ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ) ಶಾಬಾಸು! ಹೊಂದಿಕೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವದೆ. ಒಳ್ಳೇದು, ಮೊದಲು ಅವಸರದ ರಭಸದಿಂದ ನಡೆಯುವವಳು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚೆಗಳನ್ನು ಇಡಲಾರದೆ ಯಾಕೆ ಇಡಹತ್ತಿದಿ?

ಪಾರ್ವತಿ : ಅಪರೂಪದಂತೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಮಹಾದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಮೊದಲು ಬಡ ಬಡ ನಡಿದೆನು. ಹೀಗೆ ನಡಿದರೆ ಅರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರವು ತೀರಿಹೋಗುವದಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಆಗಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನಡೆಯಹತ್ತಿದೆನು.

ಮಹಾದೇವ: ತುಟಿಗೆ ತುಟಿ ಹತ್ತದಂತೆ ಮೊದಲು ಪುಷ್ಕಳ ಮಾತಾಡಿ ನಂತರ ಮಿತಭಾಷಿಣಿಯಾದ ಕಾರಣವೇನು?

ಪಾರ್ವತಿ : ವಿರತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ವರ್ತಿಸುವ ತಾವು ಈ ವನಸಂಚಾರದ ಯೋಗದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಿಕರಾದಿರೆಂಬ ಮಹಾನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ನಂನ ಮನದಲ್ಲಿಯ ಅಕ್ಕರತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮೊದಲು ಆಡಿದೆನು. ನಂತರ, ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಬರುವ ಅಮೃತೋಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ನಾನು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ತಡೆದು ತಡೆದು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದೆನು.

ಮಹಾದೇವ: ಶಾಬಾಸು, ಶಾಬಾಸು ! ಒಳ್ಳೆ ಚತುರಳಿರುವಿ! ನಂನ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಸುಳ್ಳುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿ! (ತಲೆದೂಗಿ) ಇಂನೂ ಉಳಿದಿರುವ ಚಿವ್ವಗಳಿಗಲ್ಲ ಏನೇನು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿ ಕಲ್ಪಿಸು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಕಲ್ಪಿಸಲೇತಕ್ಕೇ? ನಿಜವಾಗಿರುವದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾದೇವ: ಹೇಳು ಹಾಗಾದರೆ, ಬೆಮರಿರುವಿಯಾಕೆ?

ಪಾರ್ವತಿ : ಸ್ವಾಮಿನ್! ಇದಕ್ಕಿನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ? ವಿನೋದಭರದಲ್ಲಿರುವ ಪತಿವಾಕ್ಯವೆನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ವಿಹಾರಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವ ಕುಂಚಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಮಣನೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುವಂಥ ಸ್ತ್ರೀಯು ರೋಮೋದ್ಗಮಗಳನ್ನೂ ಬೆಮರನ್ನೂ ನಡುಗನ್ನೂ ಹೊಂದುವದು ಸಹಜವಾದದ್ದೇ ಆಗಿರುವದು.

ಮಹಾದೇವ: (ತನ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಇವಳು ಮಾತಿನಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಮಾಡುತ್ತ ನಡಿದಳೆಂಬ ಈರ್ಷೆಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಅವೆಲ್ಲ ಹಾಗಿರಲಿ ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಕಂಠಗಳ ಒಗ್ಗಂಪಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣ?

ಪಾರ್ವತಿ : ಸೂರ್ಯನ ಮೇಲಿನ ನಂನ ಸಿಟ್ಟು.

ಮಹಾದೇವ: ಅವನೇನು ಅಂಥ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದನು?

ಪಾರ್ವತಿ : ತಮ್ಮೊಡನೆ ನಾನು ಸಂಚರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ್ಗೆ ಅವನು ತನ ಮನೆಯ ತುದಿಹೊಸ್ತಲದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನಿಂತಿದ್ದನು.

ಮಹಾದೇವ : ಆದರೆ?

ಪಾರ್ವತಿ : ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಇದುವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಬೆಂಗುಟವೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಮಹಾದೇವ : ಬಂದರೆ?

ಪಾರ್ವತಿ : (ಸಿಟ್ಟು ಬಂದ ಭಾವದಿಂದ) "ಬಂದರೆ" ಯೆಂದರೇನು? ಸತಿಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ವಿನೋದ ದಿಂದ ಉಪವನದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೇ ಮೂರ್ಖನು?

ಮಹಾದೇವ : (ಹಿರಿನಗೆ ನಕ್ಕು) ಹ್ನಾ! ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾದ ಕಾರಣವು ಹೀಂಗೆ ಹೊರಬೀಳಲಿ! (ಶ್ರಮವಾದ ಪರಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪನೋತ್ತಿಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ ಇಂಗಿತವು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಭಾವದಿಂದ) ಶಾಯಿಸು! ಮರುಳಶಂಕರನನ್ನು ತೃಪ್ತಪಡಿಸುವ ಅಮೃತದ ಝರಿಯು ಹೀಂಗೆ ಹರಿಯಲಿ! (ನಗುತ್ತಾನೆ)

ಪಾರ್ವತಿ : ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮೀ ಕಂಡಾಪಟ್ಟಿ ನಗೆ ಬಂತಲ್ಲ?

ಮಹಾದೇವ : (ನಗುತ್ತ) ಸೂರ್ಯನ ಹೆಡ್ಡತನವೆನು ನೋಡಿ.

ಪಾರ್ವತಿ : (ಇದೇ ನಗೆಯ ಎಳೆಯಿಂದ ಮಹಾದೇವನು ತನ ಅಪಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ವಿಚಾರದಿಂದ) ಅದೆಲ್ಲ ಹಾಗಿರಲಿ ಬಿಡಿರಿ. ತಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಶ್ರಮವಾದದ್ದೇ ನಿಜವಾದರೆ ಸುದ್ದಾ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸುವದರಿಂದ ಅದೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರ ವಾಯ್ತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಉಳಿದಿರುವ ಗಿರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸಂಚರಿಸೋಣ ಬರಿ.

ಮಹಾದೇವ : (ಆವಳ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿದ ಭಾವದಿಂದ) ಪಾರ್ವತಿಯೇ! ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತರುಣಿಯಾದ ನೀನು ಪುನಃ ಸಿದ್ಧಳಾದದ್ದು ಸಹಜವೆ. ಆದರೆ ಇದುವರಿಗೆ ಸಂಚರಿಸಿ ಶ್ರಮಗೊಂಡವನೂ ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ ಆಗಿರುವ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಶಕ್ತನಾದೇನು?

ಪಾರ್ವತಿ : (ಶಿರಿನಗೆ ನಗುತ್ತ) ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವದಾದರೊಂದು ವಿನೋದದ ಪರಿಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಆರಂಭಿಸಬಾರದು?

ಮಹಾದೇವ : ನಾನೆಲ್ಲಿ ಒಲ್ಲೆನೆಂದೆನ್ನುತ್ತೇನೆ?

ಪಾರ್ವತಿ : ಬರಿ ಹಾಗಾದರೆ ಸಾರಂಗಪಟ್ಟವನ್ನು ಆಡೋಣ.

ಮಹಾದೇವ : (ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರ ಆಲೋಚಿಸಿ) ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೇ ಇದೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಯಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ವಿನೋದಗಳಿಗೇನು ಕೊರತೆಯೇ? ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದವಿರುತ್ತವೆ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಸ್ವಾಮಿನ್! ಸಾರಂಗಪಟ್ಟದ ಆಟದ ಹೊರ್ತು ಇತರ ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥೈವ ನನಗೆ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನವೆನು ಆನಂದಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವು ತಮಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕೂಡ ಸಾರಂಗಪಟ್ಟವನೇ ದಯಮಾಡಿ ಆಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಮಹಾದೇವ : (ಆಗ್ರಹದಿಂದ) ನಾನು ಆಡುವದಿಲ್ಲ.

ಪಾರ್ವತಿ : (ಆಗ್ರಹದಿಂದ) ನಾನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾದೇವ : ನೀನೇನು ಮಾಡಿದರೂ ನಾನು ಆಡುವದಿಲ್ಲ.

ಪಾರ್ವತಿ : ತಾವೇನು ಮಾಡಿದರೂ ನಾನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾದೇವ : (ಒಸಕ್ಕನೆ) ಆಡುವದಿಲ್ಲ ಆಡುವದಿಲ್ಲ.

ಪಾರ್ವತಿ : (ಇಳುವೋರೆಯಿಂದಲೂ ಕೋಪದಿಂದಲೂ) ಆಡದಿದ್ದರಿಲ್ಲ ಬಿಡಿರಿ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಸಹ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ನಾನೇಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಿ? ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಏಳಲಾರಂಭಿಸುವಳು.)

ಮಹಾದೇವ : (ಅವಳ ಶರಗಿನ ಕೊನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ) ಪ್ರಿಯೇ! ಕೋಪವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಡ. "ಪ್ರಥಮಂ ಕೋಪಂ ನಿವಾರಯೇತ್" ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ರೋಷದಭರದಲ್ಲಿ ಮರಿಯಬೇಡ. ಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡು. ನಾನು ಒಲ್ಲೆನೆಂದೆನ್ನುವ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ.

ಪಾರ್ವತಿ : (ದುಗುಡದಿಂದ) ಸ್ಯಾಮಿನ್! ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದ ನಾನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಸಕ್ಕನೆ ಮೈ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಅವಮಾನವೇ ಸಾಕು. ಕೋಪ ಬಂದರೆ ಬಂತು ತನಷ್ಪಕ್ಕೆ, ಯಾರಿಗೇನು ಮಾಡುತ್ತದೆ? ನನಗೆ ಆ ವಿಚಾರವೂ ಬೇಡ, ಆ ಕಾರಣವೂ ಬೇಡ. (ಶರಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು) ಬಿಡಿರಿ, ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾದೇವ : ರಮಣೀ! ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನೀನೇನು ಮೂಢಳೇ? ಈ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸಾರಂಗ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಡ.

ಪಾರ್ವತಿ : (ಉದಾಸೀನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ! ಕರ್ಮವೇ! ಈಶಸಂನಿಧಿಯಿಂದ ತೊಲಗುವವಳು ಆಗ್ರಹವನ್ನೆಂತು ಗೈದಾಳು!

ಮಹಾದೇವ : (ರಮಿಸುವ ಭಾವದಿಂದ) ಹ್ಲಾ ಹ್ಲಾ! ಪ್ರಿಯತಮೇ! ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ ಇಳಿಮೊಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಚಂದ್ರನೇ ಕಲಾಹೀನನಾದನಂದರೆ ಚಕೋರಗಳು ಯಾರನ್ನು ಕಂಡು ನಲಿದಾಡಬೇಕು? ಅದರಂತೆ ನಿನ್ನ ಮುಖವೇ ಬಾಡಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಈ ನೇತ್ರಗಳು ಇನ್ನೇನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕು? ನೀನೇ ಖಿನ್ನಳಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದ ನಂತರ ಈ ಕಾಡ ಹಗ್ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಬಂದ ಪರದೇಶಿಯ ಹಾಗೆ ನಾನೇತಕ್ಕೆ ಇರಲಿ? ನಡಿ, ನೀನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೂ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಅರ್ಪಣಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ.

ಪಾರ್ವತಿ : (ಮರ್ಮಭೇದಕಪ್ರಿಯಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಅಮ್ಮಯ್ಯಾ! ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಂಗಡಿಯೇ ಇದು! ಬೇಕಾದದ್ದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛ ವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮಹಾದೇವ : ಸುಂದರೀ! ಈಗ ನೀನು ಅನ್ನುವುದಾದರೂ ಏನು?

ಪಾರ್ವತಿ : ಇನ್ನೇನನ್ನಲಿ? ಎಲ್ಲವೂ ತೀರಿತು.

ಮಹಾದೇವ : ಕೂಡು, ಹಾಗಾದರೆ ಭಂದಾಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಅದನ್ನೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲ. ನಾನು ಕೂಡಬೇಕಾದರೆ,

ಮಹಾದೇವ : ನಾನು ಏನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು? ಹೇಳಾರೂ ಹೇಳು.

ಪಾರ್ವತಿ : (ಕಿರಿನಗೆಯಿಂದ, ತುಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಮಾಡುವದಿನ್ನೇನು? ಸಾರಂಗಪಟ್ಟವನು ಆಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಮಹಾದೇವ : (ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದ ನಕ್ಕು) ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಡುತ್ತೇನೆ. ಪರಂತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದೊದಗುವ ಅವಯಶಸ್ಸು ಯಶಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀನೇ ಪಾತ್ರಳು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಹಾಗೇ ಆಯ್ತು. ಬಂದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಪಾತ್ರಳಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾದೇವ : ಬಾ ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೇಕೆ ವಿಲಂಬವು? ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತ ವದನಾರವಿಂದದವಳಾಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ನನ್ನ ವಾಮಾಂಕಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸ ಬಾ.

ಪಾರ್ವತಿ : ನಾನೂ ಈ ಅಮೃತವೃಷ್ಟಿಯಂಥ ಅನುಗ್ರಹದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದೇನು. (ಎಂದು ಮಹಾದೇವನ ವಾಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.)

ಮಹಾದೇವ : (ಆನಂದದಿಂದ) ಅಹಹ! ಮುಗ್ಧೇ! ನೀನು ಕುಪಿತಳಾಗಿ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ತಪ್ಪವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ದೇಹವು ಈಗ ನೋಡು ಹ್ಯಾಗೆ ನೀನು ಕುಳಿತ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿಯ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ದಂತೆ ಧಂಣಾಗಾಯ್ತು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಸ್ವಾಮೀ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆಟವನ್ನು ಆಡತಕ್ಕದ್ದಷ್ಟೇ?

ಮಹಾದೇವ : ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆನಂದದಿಂದ ಆಡತಕ್ಕದ್ದು. ಗೌರೀಪ್ರಸಾದವನ್ನು (ಕಿರಿ ನಗೆಯಿಂದ) ಯಾರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?

ಪಾರ್ವತಿ : (ಅಚ್ಚಚ್ಚೆಯ ಶಡವಿಂದ) ಇಂಥ ಪರಿಹಾಸಮಾಡುವಂತಿದ್ದರೆ ನಾನು ಆಟವನ್ನೇ ಒಲ್ಲೆನು.

ಮಹಾದೇವ : ಛೇ ಛೇ ! ವಿನೋದದ ರಭಸದಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತವೇತಕ್ಕೆ? ಹಾಸು ಹಾಸು, ಪಟವನ್ನು ಹಾಸು.

ಪಾರ್ವತಿ : (ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದ) ಅಗತ್ಯವಾಗಲಿ. (ಭೃಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲಾ ಭೃಂಗೀ! ಸಾರಂಗ ಪಟವನ್ನು ಹಾಸು.

ಭೃಂಗಿ : ಹಾಸಿದೆನು. (ಎಂದು ಪಟವನ್ನು ಹಾಸುತ್ತಾನೆ ಸಾರಂಗಪಟ್ಟದ ಆಟವನ್ನು ಆಡಹತ್ತುತ್ತಾರೆ.)

ಮಹಾದೇವ : (ಅರ್ಧ ಆಟವಾದನಂತರ) ಗಿರಿಜೇ! ಅಂಗೈಯ ತಳದಿಂದ ಉರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಲೆತ್ತಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಂಕೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪಗಡೇ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ಇಡುವ ಈ ಆಟದಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮನೋರಂಜನವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಿ ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇತ್ತು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಇದ್ದರೆ?

ಮಹಾದೇವ : ಈಗ ಆ ಗ್ರಹಿಕೆಯೆಲ್ಲ ಅಸತ್ಯವಾಗಿ ಈ ಆಟದ ಸಮಾನವಾದ ಅಟವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತಾ ಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಸ್ವಾಮಿ! ಉತ್ಪನ್ನವಾದಂದಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಮಾದರಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಆಟವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಆಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಆಗಲ್ಲ ಇಲ್ಲದೆ ಈವೊತ್ತೇ ಇದು ಇಷ್ಟೊಂದು ರುಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಮಹಾದೇವ : (ಶಿಲನಗೆಯಿಂದ) ನೀನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಹಾವಭಾವಗಳು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಆಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ಇವು ಇದ್ದದ್ದವೇ.

ಮಹಾದೇವ : ಬರೇ ಇದ್ದರೇನಾಯಿತು? ಇಂದಿನಂಥ ನಿನ್ನ ದಕ್ಷತೆಯ ಕುಶಲೋಲ್ಕಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಆಗ ಇದ್ದವು?

ಪಾರ್ವತಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದಿನವೇ ಸೋಗಿಸಿನವೇನು?

ಮಹಾದೇವ : ಅಹುದನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವೇನು?

ಪಾರ್ವತಿ : ಹೇಳಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ ನೋಡೋಣ, ಏನೇನವು?

ಮಹಾದೇವ : ಕೇಳು, ನನಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಲೆತ್ತವು ಬಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಕ್ಕ ಹಾಲನಗೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕವಾದಂತಾಯ್ತು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಮತ್ತೇ?

ಮಹಾದೇವ : ನಾನು ಚೆಲ್ಲುವ ಲೆತ್ತಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಏಕನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ನೋಡುವ ನಿನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷ ಮರೀಚಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ ಆಯ್ತು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಮತ್ತೆ

ಮಹಾದೇವ : ಬೆರಳುಂಗುರಗಳ ಬೆಳಕು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಲೆತ್ತಗಳನ್ನು ಗಲ್ಲಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯ ನಿನ್ನ ಅಂಗೈಯ ತಳವು ನನಗೆ ಕರ್ಪೂರದ ಆರುತೆಯನ್ನು ಬೆಳಗುವ ರನ್ನದ ಹರಿವಾಣ ವಾಯ್ತು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಮತ್ತೆ?

ಮಹಾದೇವ : ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಲಿದ ನಿನ್ನ ಕಂಕಣಗಳ ಅವ್ಯಕ್ತ ಮಧುರಸ್ವರವು ಆ ಕರ್ಪೂರ-ದಾರುತೆಯ ಮಂತ್ರವಾಯ್ತು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಮತ್ತೆ?

ಮಹಾದೇವ : ಅನುಕೂಲವಾದ ಲೆತ್ತವು ಬಿದ್ದ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಹರ್ಷೋದ್ಧಾರವು ಉಚ್ಚಸ್ವರದ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪವಾಯಿತು.

ಪಾರ್ವತಿ : ಮತ್ತೆ?

ಮಹಾದೇವ : ಸಾರಂಗಪಟ್ಟದ ಆಟದ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿ ದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸಂಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೇಪಥ್ಯದೊಳಗೆ "ನಮಶ್ಚಂದ್ರಚೂಡಾ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಪಾರ್ವತಿ : (ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ) ಪ್ರಾಣಪತಿಯೇ! ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದವಾದಂತಾಯಿತಲ್ಲ? ಯಾತರದಾದೀತದು?

ಮಹಾದೇವ : (ಕಿರಿನಗೆಯಿಂದ) ಹ! ಭಯಗ್ರಸ್ತಳಾಗಬೇಡ. ಅನನ್ಯಭಾವದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರವಶನಾದ ಬಾಣಾಸುರನೆಂಬ ನಂನ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠನು ನಂನ ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಪಾರ್ವತಿ : ವಿಹಿತವು.

ಬಾಣಾಸುರ : (ಬಂದು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ನಂತರ)

ರಾಗ-ರೇಗುಪ್ಪಿ, ತಾಳ - ಜಾಪ

(ಆರಬಿ, ಶ್ರೀರಾಗಗಳಿಂದ ಅಂದರೂ ಸರಸವಾಗುವದು.)

ಅಭಿವಂದನಂ ಪದಕೆ ಪರಮೇಶ್ವರಾ || ಪಲ್ಲ ||
ಮಂಜುಮುಕ್ತಾವಲೀ ಘಟಿತಕನಕಕಿರೀಟಿ
ವಂಜಯಮಹಾದೇವ ಧರಿಸಿದಂತೆ ||
ರಂಜಿಸುವಿ ಸ್ವರ್ದುನಿ ತುಷಾರ ಸಂಘವು ನಿನ್ನ |
ಕೆಂಜಡೆಯೊಳೊಪ್ಪುತ್ತಿರೆ ಗಂಗಾಧರಾ || ೧ ||
ಭೂತೇಶ್ವರಾ ನಿನ್ನ ಸುದಯಾಘನತೆಯಿಂದ |
ಧೂತಕಿಲ್ಪಿಷವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ||
ಪೂತೇಂದುರೇಖಿತವ ಮುಕುಟಾಗ್ರಮಣಿಯಂತೆ |
ತಾ ತೋರುತಿರ್ಪುದೈ ಚಂದ್ರಚೂಡಾ || ೨ ||
ಮೂಲೋಕವಂ ಪ್ರಚಂಡಜ್ವಾಲೆಯಿಂದಹಿಪ ||
ಹಾಲಾಹಲವು ನಿನ್ನ ಕಂಧರದಲಿ ||
ತಾಳಿ ತಾ ಸೌಮ್ಯ ಮುದ್ರೆಯ ತೋರುತಿದೆ ದಿವ್ಯ |
ನೀಲಮಣಿಯಂದದಿಂ ನೀಲಕಂಠಾ || ೩ ||
ವಿಲಸತ್ತುವರ್ಣದಿಂದುಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಕುಂ |
ಡಲಿಕುಲವು ನವರತ್ನದಿಂ ಮಾಡಿದಾ ||
ಸುಲಲಿತಾಭರಣಂಗಳಂದದಿಂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ |
ಸಲೆಶೋಭಿಪುದು ಭವ್ಯಭೋಗಿಭೂಷಾ || ೪ ||
ನವಮಲ್ಲಿಕಾ ಕುಸುಮದೋಷಾದಿಸಲೆ ರಂಜಿ |
ಸುವ ಭಸ್ಮದಿಂದಲಂಕೃತ ಮಾಗಲು ||
ತವಸುಂದರಾಂಗ ಮುರೆ ಕಂಗೆಸೆಯುತಿದೆ ವಜ್ರ |
ಕವಚವಂತೊಟ್ಟಿಂತೆ ಸ್ವಟಿಕಮೂರ್ತೇ || ೫ ||
ಪ್ರಳಯದಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಪ ಧೂಮಧ್ವಜನು ನಿನ್ನ |
ಚೆಲುವ ಭಾಲಸ್ಥಲದಿ ಫಂಗಳೀಗ ||
ಕುಳಿತಿಹನವಂ ಚಿನ್ನದರಳಲೆಯ ತರದಿಂದ |
ಸಲೆಶೋಭಿಸುತ್ತಿಹನು ನಿಟಲೇಕ್ಷಣಾ || ೬ ||

ಹೊಂಗಳಪ್ಪ ಬಂಣಂಗಳಿಂದುಜ್ಜಲಿಸುತಿರುವ |
 ಪಿಂಗಾಕ್ಷ ಚರ್ಮವೆಸೆಯುವದು ನಿನ್ನ ||
 ಅಂಗದಲಿ ಭವ್ಯ ಚಿತ್ರಂಗಳಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಿಹ |
 ಮಂಗಳವಸನದಂತೆ ಚರ್ಮಧಾರೀ || ೭ ||
 ಸರಿಯಿಲ್ಲದಮಲದೀಧಿಯಿಂದ ದೀಪಿಸುವ |
 ಪರಿಪರಿಯ ರೂಪಂಗಳಾಯುಧಗಳು ||
 ಮೆರೆಯುತ್ತಿವೆ ನಿನ್ನ ತುಳಮಹಿಮೆಯಂವಿಸ್ತರಿಪ |
 ಬಿರುದಾವಲಿಗಳಂತೆ ಶೂಲಪಾಣೇ || ೮ ||
 ಮೂರು ಲೋಕದ ಜನರು ಮೋಹಿಸುವ ನಿನ್ನ ಶೃಂ ||
 ಗಾರರೂಪಕೆ ದೃಷ್ಟಿತಾಕದಂತೆ ||
 ತೋರುಗುಂ ಮಾಡಿಹನಿವಾಳಿಯೋಲ್ ವೇತಾಳ |
 ಚಾರಕ ಕದಂಬ ಮುರೆಭೂತನಾಥಾ || ೯ ||
 ನಿನ್ನ ಕರುಣಾಕವಚವಂ ತೊಟ್ಟು ಸರ್ವದಾ |
 ನಿನ್ನನೇ ಕಣ್‌ದಣಿಯೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ||
 ಚಂಸಬಸವಂ ತವ ಪ್ರೇಮರಾಶಿಯ ರೂಪ |
 ವಂನು ತೋರ್ಪಂ ತಾಳ್ಳು ನಂದಿದ್ದಜಾ || ೧೦ ||
 ಎರಗುವ ಮರಾಧಿಪರ ಮೇಣವರಕಾಂತೆಯರ |
 ಸುರುಚಿರಾಸ್ಯಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿರುವ ||
 ಚರಣನಖಪಜ್ಜಗಳ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂ ಮೆರೆವ |
 ಗಿರಿಜೆಯಕಳತ್ರ ಶಾಂತೇಶಮಿತ್ರಾ || ೧೧ ||

ಸ್ವಾಮಿನ್! ಭಕ್ತವತ್ಸಲಾ! ಶಂಭೋ! ಸದಾಶಿವಾ! ಗಂಗಾಧರಾ! ಚಂದ್ರಚೂಡಾ!
 ನೀಲಕಂಠಾ! ಉರಗಕಂಕಣಾ! ಕರ್ಪೂರಗೌರಾ! ಭಾಲಾಂಬಕಾ! ಶೂಲಪಾಣೇ!
 ಭೂತನಾಥಾ! ನಂದಿದ್ದಜಾ! ಪಾರ್ವತೀಪತೇ! ಸಾಂಬಾ! ಶಂಕರಾ! ಮಹಾದೇವಾ! ಈ
 ದೀನದಾಸನು ತಮ್ಮ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಸಮರ್ಥನಾದಾನು? ಬ್ರಹ್ಮ,
 ಷಣ್ಮುಖಿ, ಶೇಷ ಮುಂತಾದವರಿಂದಲೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳೂ ನಿನ್ನ ಮಹಾತ್ಮೆ
 ಯನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಸಮಸ್ತ ನದಿಗಳೂ, ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ,
 ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ನಿನ್ನ ಮಹಾಸಂನಿಧಾನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸುವದ
 ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಅಹರ್ನಿಶಾ ಜಾಗ್ರತೆಪಡುತ್ತವೆ. ನೀನೇ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಗುರುವೂ
 ಬಂಧುವೂ ಆಗಿರುತ್ತಿ. ಸರ್ವತ್ರ ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ
 ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅತಿಸ್ವಲ್ಪ ಜಪ,
 ಹೋಮ, ದಾನಾದಿಗಳು ಒಂದಕ್ಕನಂತವಾಗಿ ದಿವ್ಯಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ
 ಋಷಿಗಳೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಐಹಿಕದ ಸರ್ವ ಸುಖಗಳನ್ನು ಹಳಿಸಿದಡಿಗೆಯಂತೆ ಪರಿತ್ಯಾಗ
 ಮಾಡಿ ಸರ್ವಪರಿಯಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ನಾಮ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೇ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ

ಸ್ವರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ನಿನ್ನ ಸರಿಯಾದ ದೈವೋತ್ತಮರು ನೀನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದಂಥ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಕಾಮಧೇನುಗಳನ್ನು ಕಾಡಗಟ್ಟಿಗೆ, ಕಾಡಗಲ್ಲು ಗೊಡ್ಡಾ ಕಳುಗಳಂತೆ ಮಾತ್ರ ಮನ್ನಿಸುವರು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪರಿ ಯಾತಕ್ಕೆ? ಪರಮೇಶ್ವರಾ! ಯಾವತರದಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣ ಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಗಾಧ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥ ನರಕ ಯೋಗ್ಯರು ಸುದ್ಧಾ ಪುನೀತಜನರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಿನ್ನೇನು ಬಿನ್ನೈಸಲಿ? ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಸರ್ವಗ್ರಹಗಳೂ ನಿಖಿಲ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತುಗಳೂ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಗಳೂ ಬಲಗಳೂ ಕೈ ಚೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಆನಂದದಿಂದ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದಂಥ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನಿನಗೆ ಇತರ ಸಾಧಾರಣ ದಾನಶಾಲಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಮಾನರಾದಾರು? ನಿಬಲೇಕ್ಷಣಾ ಒಂದಾನೊಂದು ವಿಶೇಷ ಕಾರಣದಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ನಿನ್ನ ತ್ರಿತೀಯನೇತ್ರದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಪ್ರಚಂಡಾಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲೆಯು ದಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗಂಗಾಧರಾ! ನಿನ್ನ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಇನ್ಯಾವ ದೇವೋತ್ತಮನು ಉಳುಹಿ ಕೊಂಡಾನು? ಬ್ರಹ್ಮನು ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೇ ಹೊರ್ತು ಇತರ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ. ದುಷ್ಟರ ಉಪಟಳವಾಗಿ ಸಿಷ್ಟಜನಕ್ಕೆ ಪೀಡೆಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನೇಕ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿದಿ. ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣಧ್ವನಿಯೂ ನಾಮಸ್ಮರಣ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥವರ ಮೈಯ ಮೇಲಿನ ಗಾಳಿಯೂ ಯಾವನಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೋ, ಯಾವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೋಂಕುತ್ತದೋ ಅವನು ಈಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಬಂಧನಮಯ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ಕಾಲ್‌ಬೊಳೆಯಂತೆ ಹೌರಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ದೂರವಿರುವ ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಬಿಂಕದಿಂದ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಅಖಂಡಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾನಂತೂ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರುತ್ತೇನೆ; ಕೈಚೋಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ; ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ; ಕಿವಿಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ; ಮತ್ತು ಜಿವ್ಹೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಚರಣದ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖಾರವಿಂದ ಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದಂಥ ನಖಪಂಜ್ಜಿಯುಳ್ಳ ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯು ನಿನ್ನ ವಾಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜನಕನಾದ ನಿನ್ನದೂ, ಜನನಿಯಾದ ದೇವಿಯದೂ ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಸಾದವು ದೊರಕಿರಲಾಗಿ ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗುವದು ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯವು? ಮಹಾಪ್ರಭೋ ! ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ವಿನಂತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಷಯವು ಕೊರತೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಕೂಡದು. ತಮ್ಮ ಚರಣಾರವಿಂದ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ಯಾತಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆ

ಯುಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದಿಷ್ಟೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದೆ.
(ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವನು)

ಮಹಾದೇವ : ಕಲ್ಯಾಣ! ಬಾಣಾಸುರಾ! ಏನು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು? ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನಿವೇದನ ಮಾಡು. ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಕೈಲಾಸಪತೇ! ನಿನ್ನ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ಸಹಸ್ರಭುಜಗಳ ಭಾರವು ಅತಿಶಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಅದನ್ನು ಸಹನ ಮಾಡಲಾರೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭುಜಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುವಂಥ ಮಹಾವೀರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದಯಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು.

ಮಹಾದೇವ : (ರೋಷದಿಂದ) ಛೇ! ದುಷ್ಟಾ! ಮುಚ್ಚುಬಾಯಿ! ಏನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ? ಮೂರ್ಖಾ!

“ಛೇ ದುರಾತ್ಮ ಕ ನಡಿನಡಿ” ಎಂಬ (ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ) ಪದದಂತಿರುವುದು.

ಮೂರ್ಖಾ! ಛೇ! ದುಷ್ಟಾ! ನಡಿ || ಪಲ್ಲ ||

ಸಿರಿಯೊಲಿದು ತಾನೈದೆ ಬಂದಿರೆ | ತಿರುಕತನವಂ ಬೇಡಿಡಿ ||

ಕರೆಯುತಿರೆ ಸಿಂಹಾಸನವು ಹಿಂ | ದಿರುಗಿ ಊಳಿಗಮಾಡಿಡಿ || ೧ ||

ಸರಸಗತಿಕಾಲೊತ್ತು ತಿರೆ ಮದ | ವೆರಿಸಿ ನರಕವ ಹೊಂದಿಡಿ ||

ಸುರಿವ ಸುಧೆಯಂ ಜುರಿದು ವಿಷವಂ | ಧರಿಸಿದೈಸಾನಂದದಿ || ೨ ||

ಛೇ ಮೂರ್ಖಾ! ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಶ್ರೀಶಂಕರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರಲು ಆತ್ಮಘಾತಕ ವರವನ್ನು ಬೇಡಬೇಕೇ? ಕಾಮಧೇನು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಚಿಂತಾಮಣಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಲಬ್ಧವಾಗಬೇಕೆಂಬ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸುದ್ಧಾ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೆನು. ಇಂದ್ರಪದ, ಚಂದ್ರಪದ, ಧ್ರುವಪದಗಳನ್ನು ಬೇಡಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ? ಅಂಥಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ಸಲ್ಲದ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿ. ದುಷ್ಟಾ! ನಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ನನನ ಶರೀರವು ರೋಷಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಭರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮದಾಂಧಾ! (ಎದಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು) ಈ ಶಂಕರನು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಸಹಸ್ರ ಭುಜಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹರಣಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ವೀರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ದೊರಿಯಬೇಕೆಂಬ ವರವಂ ಬೇಡುವ ಆತ್ಮಘಾತಕಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಇದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮಮಾಡಿ ಪಾಂಸು ಪಟಲದಂತೆ ವಾಯುಪಥದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಹೇಶದತ್ತ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಮದೋನ್ಮತ್ತ ಭಕ್ತನು ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು.
(ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸುವನು)

ಬಾಣಾಸುರ : (ಹೆದರಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ)

ಪಾರ್ವತಿ : (ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಅಂಬಲಿಬದ್ದಳಾಗಿ, ವಿನಯದಿಂದ) ಸ್ವಾಮಿನ್! ಏನು ಸಿಟ್ಟು ಇದು? ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡಿರಿ. ಆತನ ಕಡಿಗೆ ಏನು ದೋಷವದೆ? ಆತನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಿತ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮಹಾದೇವ : (ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕವಕನ ಹೋದಂತೆ ಮಾಡಿ) ಅಪರ್ಣೇ! ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನವೇನು?

ವಿಚಾರವೇನು? ಇಚ್ಛಿತವರವೆಂದರೆ ಇಂಥ ಅನರ್ಥದಾಯಕವರವನ್ನು ಬೇಡಬೇಕೇನು? ದೊಡ್ಡ ವಿಚಾರವಂತರ ಗುರುವಾಗಿ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿಕಲಿಸಬಂದಿರುತ್ತಿ. ಮಕ್ಕಳು ಹಣ್ಣು ನೋಲ್ಲದೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತಾ ಎಂದು ಹಟಮಾಡಿದರೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೇನು? (ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಸಿ) ಆ ಸುಡಗಾಡ ಸಾರಂಗಪಟ್ಟದ ಆಟವನ್ನು ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದಲೆ ಮಂಡಿಸಿ ಈ ಅನರ್ಥವನ್ನು ತಂದಿ.

ಪಾರ್ವತಿ : ತಮ್ಮ ನಿಜಕಿಂಕರನಾದ ಬಾಣಾಸುರನು ಬಂದು ಇಂಥ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದು ನನಗೇನು ಸ್ವಪ್ನ ಬಿಳಬೇಕೇನು?

ಮಹಾದೇವ : (ಪಾರ್ವತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ! ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ದುಷ್ಟನು ನನ್ನ ಆತ್ಮಲಿಂಗವನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದರೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆನು ಬಲ್ಲಿಯಾ! "ಕರ್ಮಣೋ ಗಹನೋಗತಿ" ಎಂಬದೇನು ಸುಳ್ಳೇ? ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದು ಹ್ಯಾಗೆ ತಪ್ಪಿತು?

ಪಾರ್ವತಿ : ಇಷ್ಟು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ತಡವ್ಯಾಕೆ? ಅವನು ಬೇಡಿದ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರಾಯ್ತು.

ಮಹಾದೇವ : ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಮೇಲಿಂದ ಅವನಿಗೆ ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪಾರ್ವತಿ : (ಮಗುಳು ನಗೆ ನಗುತ್ತಾ) ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಸುದ್ದಾ ಮುಖವು ದುಮುದುಮು ಅನ್ನುತ್ತಿರಬೇಕೇನು?

ಮಹಾದೇವ : (ಮಗುಳು ನಗೆಯೊಡನೆ) ಇಂಥ ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆನು ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. (ಬಾಣಾಸುರನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು) ಬಾಣಾ! ಏಳು ಏಳು! ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಮಹಾದಾಜ್ಞೆ ಜೀಯಾ! (ಆನ್ನುತ್ತ ಏಳುವನು.)

ಮಹಾದೇವ : ಹೇ ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠಾ! ನಿನ್ನ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದ್ದ ಮಯೂರವು ಯಾವ ದಿವಸ ಭೂತಲಕ್ಕೆ ಪತನವಾಗುತ್ತದೋ ಆ ದಿವಸ ನಿನ್ನ ಸಹಸ್ರ ಭುಜಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ವೀರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಡಿ, ಹೋಗು.

ಬಾಣಾಸುರ : ಮಹಾದಾಜ್ಞೆ ಸ್ಯಾಮಿನ್! ಅಭಿವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. (ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವನು)

ಮಹಾದೇವ : ಕಲ್ಯಾಣ!

ಬಾಣಾಸುರ : ಹೇ ಸರ್ವ ಮಂಗಳೇ! ಸರ್ವೇಶ್ವರೀ! ಶಾಂಭವೀ! ಶಂಕರೀ! ಜಗಜ್ಜನನೀ! ನಿನ್ನ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷ ಮರೀಚಿಯಿಂದ ಬೆಳಗಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತನ ಇಚ್ಛಾ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದಕ್ಕೆ ವಿಲಂಬವಾದೀತೇ? ಬಾಲಕನಾದ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡು, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವನು)

ಪಾರ್ವತಿ : ಕಲ್ಯಾಣ! ಬಾಣಾಸುರಾ! ಹೋಗಿ ಬಾ, ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವಂತನಾಗು.

ಬಾಣಾಸುರ : ಆಜ್ಞಾ! (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಅಂಕ : ಎರಡು

(ತದನಂತರ ಅಂಬಿಕಾವ್ಯಾಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಡಲಾತುರವುಳ್ಳ ಉಷೆಯೂ ಅವಳ ಸಖಿಯಾದ ಚಿತ್ರರೇಖೆಯೂ ಬರುತ್ತಾರೆ.)

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾವು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಅರ್ಧಾರ್ಧ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅಲ್ಲಿಗೇತಕ್ಕಿ? ಗಿರಿವನಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಲಿಕ್ಕೇನು?

ಉಷೆ : ಅದಕ್ಕಲ್ಲೇ, ಅಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೇ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅದಕ್ಕಾದರೆ ನಾನೇನು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ, ನಿನ್ನ ಈ ದಾಸಿಯರಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಈ ಹೊತ್ತು ನೀನೇ ಹೋಗಿ ಬಾ. ನಾನೇನು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಉಷೆ : ನೀನು ಬರದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೋಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬಳೇ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ನನಗೆ ಭಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅಹಾಹಾ! ಏನು ಸೋಜಿಗದ ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯೇ ನೀನು?

ಉಷೆ : ಅವ್ಯಯ್ಯಾ, ಅದೇನು ಸೋಜಿಗ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಮುಗುಳು ನಗಿಯಿಂದ) ನಿನ್ನಂಥ ಧೀರಳಿಗೆ ಭಯ ಬರುತ್ತದೆಂದ ಮೇಲೆ ಸೋಜಿಗವಲ್ಲವೆ?

ಉಷೆ : ನಾನೇನು ಬಹು ಧೀರಳೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವೇ ಬೇಡ.

ಉಷೆ : ಹೇಳು, ಹ್ಯಾಗೆ ನಾನು ಧೀರಳು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಕೇಳು.

ಧಾಟಿ : "ಮಾತಾನಾಡಲೋ ಪ್ರಿಯ ನೀ ಎಂಬಂತೆ"

ಧೀರಳಲ್ಲವೇ ಸಖಿ ನೀ || ಪಲ್ಲ ||

ಪುರುಷರ ಕುಲವಂ | ತಿರಲಿವಧೂಪರಿ |

ಕರವನು ನೆರೆ ಬಾ | ಯೈರಿಸು ವಿರೂಪದಿ || ೧ ||

ತರುಣಯೆ ಕೇಳು ತವ | ಸರಸಕಟಾಕ್ಷವು |

ದೊರಿಯದೆ ಸೋತನು | ಹರನಿಗೆ ಸ್ಮರನು || ೨ ||

ನಿಂನಂದುಗೆ ದನಿ | ಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಯುಷೆ |

ಯನ್ನು ತಲೀಕ್ಷಿಸ | ಚಂನಿಗರೈದುಗು || ೩ ||

ಉಷೆ : ಬಿಡೇ! ಏನೇನೋ ಅಂದು, ಏನೂ ಅರಿಯದ ನನ್ನನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಬೇಡ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ನಗುತ್ತ ದಾಸಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ದಾಸೀ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಕಂಚುಕವನ್ನು ಮಾರುವವನು

ಬಂದರೆ ಉಷೆಯ ಒಂದು ಕುಪ್ಪುಸಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಒಂದೂವರೆ ಖಣವನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತ ಹೋಗು ಕಂಡಿಯಾ?

ದಾಸೀ : (ನಗುತ್ತ) ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಉಷೆ : (ಕಿಂಚಿತ್ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ) ಏನಿರೇ, ಅದು? ಒಂದೂವರೆ ಏನು? ಖಣವೇನು? ಕುಪ್ಪುಸ ವೇನು? ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಈ ನಗೆಯ ವಿನೋದವೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ವಿನೋದವೇನಿದರಲ್ಲಿ? ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀನು ಉಬ್ಬುತ್ತಿ; ಅಂದಮೇಲೆ ಈಗಿನ ಸಣ್ಣ ಖಣಗಳು ನಿನ್ನ ಕಂಚುಕಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದಾವೇ? ಸಾಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಖಣವನ್ನು ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ದಾಸಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು.

ಉಷೆ : ಏನೇ, (ಕಿಂಚಿತ್) ನೀನು ಇಂಥ ಸವಿಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುತ್ತೀಯೇ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಚಟಕನ ಎದ್ದು, ಅಂಬಿಕಾ ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೀಯೇ? ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೇಳು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೇ ಬರುವದಿಲ್ಲೆಂದು!

ಉಷೆ : ಯಾಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು? ಫಲವಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವರು ಯಾರು?

ಉಷೆ : ಅಂಬಿಕಾಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ, ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು ಫಲವಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯವೇನು? ದೇವತಾರಾಧನೆಗೆ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಬಾರದು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಬೇಕಾದದ್ದು ಬೆಲ್ಲಕಿಂತಲೂ ಸವಿಯಾಗಿ ತೋರುವದು. ಅದೆಲ್ಲ ಹಾಂಗಿರಲಿ, ಆರಾಧನೆಗೆ ಹೀಗೆನ್ನಬಾರದೆಂದು ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ? ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡು. ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಧಿಯಷ್ಟು? ಅದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳು. ಮನುಜಸಹಸ್ರವರ್ಷವೋ? ದಿವಿಜಸಹಸ್ರವರ್ಷವೋ?

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಹೋಗಿ ಬರಹತ್ತಿ ಬಹು ದಿವಸವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಆದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವು ದೊರಿಯದ್ದರಿಂದಲೂ ನೀನು ಬೇಸತ್ತು, ಈವೊತ್ತು, ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲೆನೆಂದೆನ್ನುತ್ತಿ, ಈಗ ನನಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ಆದರೆ, ಸಖಿಯೇ! ಇಂದಿನ ಲಕ್ಷಣವು ಬಹು ಶುಭದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದೇನೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಇಲ್ಲ ಹೇಳಿಲ್ಲ. (ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದ) ಏನೇ ಅದು? ಬೇಗ ಹೇಳು.

ಉಷೆ : (ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ) ಹೇಳುವದಿನೇನು? ಈವೊತ್ತು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ನನ್ನ ವಾಮನೇತ್ರವು ತೆರವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಫುರವಾಗಹತ್ತಿರುವದು. ಅಂದಮೇಲೆ ಇದು ಶುಭಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹೌದು ಹೌದು, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇದು ಶುಭಲಕ್ಷಣವು. ಯಾಕಂದರೆ ವಾಮನೇತ್ರವು ಸ್ಫುರಣವಾದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶುಭದಾಯಕವೆಂದು ಆರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ವಾಮನೇತ್ರವು ನಿಜವಾಗಿ ಸ್ಫುರಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ, ಆನಂದದಿಂದ, ಈಗಲೇ, ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಉಷ್ಣ : ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಿಯಾಕೆ? ನಿಜವಾಗಿ ಸ್ಫುರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಂನ್ನೊಂದನ್ನು ಕೇಳು. ಮನಸ್ಸಾಗರದಲ್ಲಿ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆನಂದಲಹರಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದಿನಾಲೂ ಹೊರಡತಕ್ಕ ಸಮಯವಾಗುವತನಕ ಮನವು ನಿಲ್ಲಲೊಲ್ಲದು. ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಹೋದೇನು, ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಕಂಡೇನು ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಸಖಿಯೇ! ಇನ್ನೇನು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಿನ ನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಶುಭಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ನೀನು ಭಕ್ತಿರಸದಿಂದ ಬೆಳೆಸಿದ ವ್ಯಕ್ತವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಎಲಂಬವೇಕೆ? ನಡಿ, ಕೈಲಾಸಾಚಲಕ್ಕೆ. (ದಾಸಿಯ ಕಡಿಗೆ ವೊಗಮಾಡಿ.) ದಾಸೀ! ಪೂಜಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದೀ ಯಷ್ಟೇ?

ದಾಸೀ : ಸಿದ್ಧ ಅವೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ತೀರಿತು, ತಡ ಬೇಡ. ಉಷ್ಣೇ! ಏಳು ಏಳು! ಇದೇ ಆನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೆ ಮಾರ್ಗವು ಬೇಗ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಷ್ಣ : ನಡಿ, ನನ್ನದೇನು ತಡ.

(ಏಳುತ್ತಾಳೆ. ಮೂವರೂ ಹೊರಗುತ್ತಾರೆ.)

(ತದನಂತರ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದಗೊಂಡಿದ್ದ ವನಶೋಭೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ವಿನೋದವಡುವ ಶಂಕರನೂ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಬರುತ್ತಾರೆ.)

ಪಾರ್ವತಿ : ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ, ಚಂದ್ರಚೂಡಾ! ಈ ವಸಂತಕಾಲವು ಎಷ್ಟು ರಮಣೀಯವಾಗಿದೆ? ಅಗೋ, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಿ. ಉಪಕಂಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಳಕಂಠಗಳು ಎಷ್ಟು ಮಧುರವಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತವೆ! ಆ ದಿವ್ಯ ಸರಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಹಂಸಗಳು ಎಷ್ಟು ಆನಂದದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತವೆ. ಚೂತವೃಕ್ಷಗಳು ಫಲಿಸಿ ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರಗಳು ಬಂಡನ್ನುಂಡು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಸುಳಿಗಳಿ ಎಷ್ಟು ತಂಪಾಗಿದೆ. ಪುಷ್ಪಮಕರಂದವು ಎಷ್ಟು ಮಘಿಮಘಿಸುತ್ತದೆ. ಸೈ ಸೈ, ವಸಂತರಾಜಾ! ನೀನೇ ಧನ್ಯನು ಕಂಡಿಯಾ!

ಮಹಾದೇವ : ಅಪರ್ಣೆ! ಈ ವಸಂತಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೊಂದು ಅಭಿಲಾಷೆ ಉಂಟಾಯಿತಲ್ಲ?

ಪಾರ್ವತಿ : ಅದೇನು ಮಹನ್?

ಮಹಾದೇವ : ವನವಿಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಿಯಾ?

ಪಾರ್ವತಿ : ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ! ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಸುಧಾರಸವು ಬಹು ಮಾನ್ಯವದೆ.

ಮಹಾದೇವ : ಬಾ, ಹಾಗಾದರೆ. ಮುಂದೆ ತೋರುವ ಲತಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ವಸಂತವನಸೌಂದರ್ಯದ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡೋಣ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಆಜ್ಞೆ. (ಎದ್ದು ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸುವಳು.)

ಮಹಾದೇವ : (ಎದ್ದು, ಕೆಲವು ಅಡಿನಡೆದು) ಪ್ರಿಯೇ! ಇದೇ ಲತಾಮಂದಿರವು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಲತಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಮಹಾದೇವ : (ಹುಬ್ಬುಗೈಯಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಸಿ) ಪಾರ್ವತೀ! ನಮ್ಮ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕನಿಕೆಯರು ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುವದಲ್ಲ? (ಮತ್ತೆ ನೋಡಿ) ಸಖಿಯೇ! ನೋಡು ನೋಡು, ಅವರು ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೇ ಬರತಕ್ಕವರೆಂಬವದು ಅವರ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಏಳು ಏಳು ಶೀಘ್ರದಿಂದ ನಾವು ಈ ಲತಾಮಂದಿರದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಂಥ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಲಗಳಿರುವ ಆ ಮಾಧವೀ ಕುಂಜದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸೋಣ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಸ್ವಾಮಿನ್! ತಮ್ಮ ನಿಜಕಿಂಕರನಾದ ಬಾಣಾಸುರನ ಪ್ರಿಯವೃತ್ತಿಯಾದ ಉಷೆಯು ತನಗೆ ತಿಳಿಯದ ಚಿತ್ರರೇಖೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವರು ಬಂದರೆ ನಾವೇಕೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿ ಆ ಏಕಾಂತ ಮಾಧವೀಕುಂಜವನ್ನು ಸೇರಬೇಕು?

ಮಹಾದೇವ : ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅವರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ! ಇದೇ ಹಂದರದಲ್ಲಿಯೇ, ನಾವು ವಿಶ್ರಮಿಸಿರಬೇಕೇನು?

ಪಾರ್ವತಿ : ಪ್ರಾಣರತ್ನಾ! ಅವರು ನನ್ನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಅವರಿಗಾಗಿ ನಾವು ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಕು?

ಮಹಾದೇವ : ವಿಪರೀತವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಕೂಡದು. ನಿರ್ಭಯದಿಂದ, ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ, ವಸಂತ ವನದೊಳಗೆ, ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆಯನ್ನೊಡಗೊಂಡು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅವರನ್ನು ಕಂಡದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪರಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದನೇ ಹೊರ್ತು ಸಂದೇಹವನ್ನಾಕೆ ಪಡಲಿ? (ಎಂದು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ.)

ಪಾರ್ವತಿ : ಚಂದ್ರಮೌಳೀ! ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾವಲ್ಲರಿಯು ಯಾಕೆ ಆಲ್ಪಾಡುತ್ತದೆ? ಸುಗಂಧವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ? ಭ್ರಮರ ಸಮುದಾಯವು ಯಾಕೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು? ಈ ಲತಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಯಾಕೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವದಿಲ್ಲ?

ಮಹಾದೇವ : (ನಕ್ಕು) ಪ್ರಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ದೇಹಸೌರಂಭಕ್ಕೆ ನಾಚಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯು ತಿರವೊಲಿಯುವದು! ನಿನ್ನ ಶಾಮಕುಂತಲದ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಚಿ, ಭ್ರಮರಗಳು ಓಡಿಹೋದವು. ಈ ನಿನ್ನ ಕೋಮಲಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಂತಾಪವಾಗಬಾರದೆಂದು ಶತವತ್ರ ಬಾಂಧವನು ತನ್ನ ತಪ್ಪೆ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಈ ವಲ್ಲರಿಯ ಸದ್ದದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ವಸಂತಘರ್ಮವು ಪರಿಹಾರವಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಂದಮಾರುತನು ಪುಷ್ಪ ರಜವನ್ನು ತಂದು ಈ ಲತಾ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸೂರಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಬಲ್ಲಿಯಾ?

(ಉಷಾ ಚಿತ್ರರೇಖೆ ಬರುತ್ತಾರೆ)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಬಾಣನ ಕನ್ನಿಕೇ, ಈ ಮಹತ್ವಾದ ಭೂಭೃತ್ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದಿಯಾ? ಅಗೋ! ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು! ಆನಂದದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವ ಸಾರಂಗಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಬೆದರಿ ಬೆದರಿ,

ನಿಂತು ನಿಂತು, ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ; ಪರ್ವತದ ಮಹೋನ್ನತವಾದ ಶೃಂಗಕಾಂತಿಯು ಏನು ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹಗೊಂಡ ನೀರಿನ ಝರಿಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಮಂದವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ತರು ಪತ್ರಲತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಚಿಗಿತು ಹ್ಯಾಗೆ ಶೋಭಾಸ್ವದವಾಗಿವೆ. ನವ ಧಾತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಅಂದಗೊಂಡಿವೆ? ಅತ್ತ ನೋಡೆ! ಆ ದೇವತಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಅಂಬರವನ್ನು ಚುಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಚಂದ್ರಕಾಂತಿಲೆಯ ಕಂದರಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಥಳಥಳಾ ಹೊಳಿಯುತ್ತವೆ. ಅಹಹಾ! ಏನು ಸೌಂದರ್ಯವಾದ ಪರ್ವತವೇ ಇದು?

ಉಷ್ಣ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನೀನು ಏನು ಹುಚ್ಚಿಯೇ? ಏನೇ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಕಲಲೋಕಗಳಿಗೆ ಮಾತಾಪಿತ್ಯಗಳಾದ ಅಪರ್ಣಾ ಚಂದ್ರಶೇಖರರು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಈ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯ ಬರುವದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದ ಮಾತೇ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಸಖಿಯೇ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸತ್ಯವು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಆ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳವು. ಅಹಹಾ! ನಾನು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಅಚಲ ಚಿತ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿ? ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು! ಋಷಿ ಸಮುದಾಯವು ಹ್ಯಾಗೆ ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶಂಕರನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ತ ನೋಡಿದಿಯಾ? ರಾಕ್ಷಸಗಣವು ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ.

ಉಷ್ಣ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನಾವು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಪರ್ವತದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತರೆ, ಎಂದಿಗೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಹೋಗುವಾ, ನಡಿ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹೌದೇ! ನಾನು ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ಗಿರಿ ಸೌರ್ವಭೌಮನ ಶೋಭಾ ಸಿಂಧುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ನಡಿ! ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುವಾ!

(ಇಬ್ಬರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.)

ಉಷ್ಣ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಇದೇನೇ ಚೋದ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅದೇನೆ?

ಉಷ್ಣ : ಸಖೀ! ನಾನು ದಿನಾಲು ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ, ಈ ಹೊತ್ತು ದೇವಿಯ ಸುಳವೇ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಗಲೊಲ್ಲದು! ಗೆಳತೀ! ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗಿದ್ದೀತೇನೇ? ಅದಕ್ಕೇ ನನ್ನ ನಯನಗಳಿಗೆ ದೇವಿಯು ಅದೃಶ್ಯಳಾಗಿದ್ದಾಳಾದೀತೇನೇ? ಗೆಳತೀ! ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವಳೇ? ನಾವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡೋಣ ನಡಿ!

ಪಾರ್ವತಿ : ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭಾ! ಜಟಾಧರಾ! ತಮ್ಮ ಉತ್ತಮಾಂಗದ ಕೇಶನಿಚಯಗಳು ಬಹಳ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೋಮಲವಾದ ಮಲ್ಲಿಗೀ ಬಳ್ಳಿಯ ಶೆಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟಲ್ಯಾ?

ಮಹಾದೇವ : ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭೇ! ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ! ನೀನು ನುಡಿದಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಕೋಮಲ ಪಲ್ಲವಕ್ಕೆ ಸನ್ನಿಭವಾದ ನಿನ್ನ ಕರಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮವಾದೀತು? ಅಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಉದ್ಯುಕ್ತಳಾಗಬೇಡ! ನಾನೇ ನನ್ನ ಜಟಾ ನಿಚಯವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಶಾಂತತ್ವದಿಂದ ವಿಶ್ರಮಿಸು. ನಾನು ಈ ಪಚ್ಚರತ್ನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇರುವ ಮೃದುವಾದ ಲತಾಪತ್ರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಗಂಡಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಕರಿಕಾ ಪತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಲಾ?

ಉಷ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಆ ಉಪಕಂಠದಲ್ಲಿ ಲತಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ. ತಸ್ಮಾತ್ ಗೌರೀಹರರು ಅಲ್ಲ ಇದ್ದಾರು. ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಗಮಿಸುವಾ ನಡಿ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ನಡಿ. (ಉಪಕಂಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ಪಾರ್ವತಿ : ಭೋ ಶಂಕರಾ! ಸುಖಿದಾಯಕಾ! ಸಕಲ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ರಮಣೀಯವಾದದ್ದು ವಸಂತಕಾಲವೇ ಯಾಕೆ?

ಮಹಾದೇವ : ಸಖೀ! ಅದಕ್ಕೇನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ವಸಂತರಾಜನ ಶೋಭೆ ಯಾವ ರಾಜನಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷೇ, ಏನು ದಿವ್ಯವಾದ ನಂದನವೇ ಇದು! ಗಿಳಿಗಳ ನುಡಿಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತವೆ. ಕೋಕಿಲೆಗಳು ಏನು ದಿವ್ಯವಾದ ಗಾಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಎಳೆ ಸುಳುವಿನ ಘಾಳಿಯು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ? ಬಾಳೇಗಿಡದ ಗೊನೆಗಳಿಂದ ಹೂವುಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಉದುರಿ ಬೀಳುವದೊಂದು ಚಂದವೇ ಆಗಿದೆ. ಬಾಲಭ್ರಮರಗಳು ಎಂಥಾ ಮಂಜುಳವಾದ ರುಂಕಾರ ಧ್ವನಿಯೊಡನೆ ಲತಾ ಸಂಚಾರಿಗಳಾಗಿವೆ. ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಫುಲ್ಲವಿಸಿದ ಫಲ ಪತ್ರಗಳ ಛಾಯೆಯಿಂದ ನಂದನವು ಎಷ್ಟು ತಂಪಾಗಿದೆ. ಅರೆವಿರಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವುಗಳು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾದ ಸದ್‌ಗಂಧವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಾನಂದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಪ್ರಿಯಸವಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತವೆ. ತರುಣೀ! ಬಾಣಕನ್ನಿಕೆ! ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಈ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯ ತಟವನದಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥರಾಜನು ವಸಂತನೆಂಬ ಪ್ರಧಾನನೊಡನೆ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುತ್ತಾನೆ ಬಲ್ಲಿಯಾ!

ಉಷ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನೀನು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವೇ ಸತ್ಯ! ಯಾಕಂದರೆ, ಗರುಡ ಗಂಧರ್ವರೇ ಆಗಲಿ, ಸುರಕನ್ನರರೇ ಆಗಲಿ, ನರನಾಗರರೇ ಆಗಲಿ, ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅವರು ಶತಪತ್ರ ಬಾಣನ ಸರಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವರು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಏನೇ ಸುಂದರಾಂಗೀ! ನೀನು ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತೇ?

ಉಷ : ಹೋಗೇ! ನೀನು ಏನೇನೂ ಅನ್ನುತ್ತೀ? ಅದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿದೀತು?

ಉಷ : ಬಿಡೇ! ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಅಗೋ! ಆ ಪುಷ್ಪಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರು ಹ್ಯಾಗೆ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ನೋಡೇ!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷೆ! ಈ ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನ ಮನೋರಥ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಫಲದೊಲಿಸುವದು. ವೃಥಾ ಚಿಂತಾಯುಕ್ತಳಾಗಬೇಡ. ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಅರಿಸು.

ಉಷೆ : ಯಾಕಾಗಲೊಲ್ಲದು.

(ಪಾರ್ವತಿಯ ಪೂಜಾ ಮಾಡುವಳು. ಪೂಜೆ ತೀರಿದ ನಂತರ)

(ಧಾಟಿ : ಧನಾಸರಿ ರೂಪಕ.)

ಪಾಲಿಸು ಪಾರ್ವತಿಯೇ ! ಭೋಮಾತೇ ||ಪಲ್ಲ||

ಅಂಬುಜಮುಖರಾಜಿತೇ ! ಹೇ-ದೇವಿ-ಕಂಬುಕಂಧರ ಶೋಭಿತೆ !

ಕುಂಭಯುಗಳ ಪಯೋಧರೇ-ಪದನಂಬಿದೇ-ಹೊಂದಿದೇ-ಶುಂಭದಾನವನಂಬ

ದೈತ್ಯನ-ನಾಶಿನೇ-ಮೃದುಹಾಶಿನೇ || ೧ ||

ಕಲಕಲಸಿಕವಾಣೆ-ಗೀರ್ವಾಣೆ-ಸುಲಲಿತಾಹಿವೇಣೇ-ಚಲುವಪಲ್ಲವ ಕೋಮಲಾಂಕಿತ

ಪಾಹಿಯೇ-ಜಾಣೆಯೇ ಇಳಿಯ ಕುಟಕದೈತ್ಯ ಸಂಕುಲಹಾರಿಯೇ-ಸುರಧೀರಿಯೇ ||೨||

ಚಾರುಚರಣರಾಣೇ-ಶರ್ವಾಣೇ-ಮಾರನರಿಯ-ರಾಣೇ-ಧೀರಶಾಂತವಿಠಲನ

ಸಖಪ್ರೀತಳೇ-ಖ್ಯಾತಳೇ-ಚಾರುತರಭವದೀಯ ಪದವನು ನೋಡಿದೇ-

ಗತಿಗೂಡಿದೆ ||೩||

ಹೇ ಲೋಕಮಾತೇ! ಪಾರ್ವತಿ! ನಿನ್ನ ಅಘಟಿತಘಟನಾವಟುತ್ವದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನನ್ನಂಥಾ ದೀನಳು ಏನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು? ದೇವೀ! ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳು ಕೂಡಾ ನಿನ್ನ ನಾಮ ಮಹಾತ್ಮೆಯನು ಹೊಗಳುತ್ತವೆ. ನಿನ್ನನು ಹೊಗಳುವುದು ಆದಿಶೇಷನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಬಲ್ಲಿಯಾ! ಅಪರ್ಣ! ನಿನ್ನ ಸಾತ್ವಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಜಡಜಭವನು ಒಂದೇ ಜಿಹ್ವೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅಸಂಖ್ಯ ಜಿಹ್ವೆಗಳನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ನಿನ್ನ ನಾಮ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೇ ತಾಯಿ! ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ, ನೋಡಿದಿಯಾ! ನಿನ್ನ ಸಾತ್ವಿಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಈ ಮಹಾಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡಿರುವ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಕ್ರಿಮಿ, ಕೀಟಗಳು ಸುದ್ದಾ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಚಾತಿ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಸಹಾ ಬಿಟ್ಟಿಂಥವುಗಳಾಗಿ, ಭಿನ್ನ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಋತು ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ, ಸಕಲ ತರು ಗುಲ್ಮಲತಾದಿಗಳು ಫುಲ್ಲವಿಸಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆನಂದಗೊಂಡಿರುವವು. ಅದರಂತೆ ಹೇ ಶಿವಾರ್ಥಿಂಗಿ! ನಿನ್ನ ಸಹನಗುಣವನ್ನು ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಕಪಾಲಧಾರಿಯೂ ತ್ರಿನೇತ್ರನೂ ಶೂಲಪಾಣಿಯೂ ಆದ ಶಂಕರನ ಜಟಾ ನಿಚಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಮಹಾಪ್ರಚಂಡ ಕಾಳಾಸುರನೆಂಬ ದೈತ್ಯಾಧಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ್ಗೆ ನೀನು ಅವನ ಉಪಟಳವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭರನ ನೋಡಲು, ಭೂದೇವಿಯು ಬಿರಿದು, ಮಾರ್ಗ ವಾಗಲು, ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿ. ಆಗ್ಗೆ ಆ ರಂಧ್ರದ್ವಾರದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾದ ಅಗ್ನಿ ಎದ್ದು ಅವನನ್ನು ಬೆಂಬಟ್ಟಿ ದಹನ ಮಾಡಹತ್ತಿತು. ಆಗ್ಗೆ ಆ ದೈತ್ಯನು ದೀನತ್ವದಿಂದ ನಿನ್ನನು ನೆನಿಯಲು ಪುನಃ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಮನ್ನಿಸಿದಿ. ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ಶಾಂತಿ ಇಂಥಾದ್ದು. ಇನ್ನು ಮಾನವನಬೇಕೆ? ಸಕಲ ಸುರರ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ ರತ್ನ ಕಿರೀಟಗಳ ಅಂಶುಮಂಜರಿ

ಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದನಖಾಗ್ರವು ಮಿಂಚುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವತ್ತೂ ಚರಾಚರಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ಜೀವತತ್ತ್ವಗಳಾಗಿರುವಿ. ನೀನೇ ಅಚಿಂತನಿಯ ತ್ರಾಣಳು. ನೀನೇ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಾರಣಳು. ನೀನೇ ಭಕ್ತಾಂತರ್ಭಾವ ಸರ್ವಜ್ಞಳು. ಹೇ ಪಾರ್ವತೇ! ಲೋಕಮಾತೇ! ಸರ್ವಮಂಗಳೇ! ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀಗೌರೀ! ಮೃಡಾನೀ! ಅಂಬಿಕೇ! ನಿನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ಪಾದಾಂಬುರುಹಕ್ಕೆ ಈ ದೀನ ಕಿಂಕರಕಾದ ಬಾಣಪುತ್ರಿಯ ವಂದನವಿರಲಿ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಭಕ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಬಾಣಪುತ್ರಿ! ನಿನ್ನ ಈ ಮಂಜುಳವಾದ ಸ್ತುತಿಘೋಷದಿಂದ ನಾನು ಬಹಳೇ ಆನಂದಪಟ್ಟೆನು ಬಲ್ಲಿಯಾ! ವತ್ಸೇ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರರಾದ ಷಣ್ಮುಖಿ, ಗಣಪತಿಯರ ಬಾಲಲೀಲಾ ಭಾಷಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ನಿನ್ನ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಪ್ರಿಯಕಿಂಕರಳೇ ಯಾವ ವರವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೀ ಬೇಡು! ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಶಂಕರನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯಾದ ಅಂಬಿಕೆಯು ಪ್ರಸನ್ನಳಿದ್ದಾಳೆ.

ಉಷೆ : ಮಾತೋಶ್ರೀ, ಸರ್ವಮಂಗಳೇ! ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಾದ ತಮಗೆ ನನ್ನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನೇ ಒಡೆದು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂಬಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ.

ಪಾರ್ವತಿ : ಉಷೇ, ನಿನ್ನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು ವತ್ಸೇ! ನೀನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಳಾಗಬೇಡ! ಈ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯರೂಪ, ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ಭೂಷಣಾಸ್ಪದವಾದ ತಾರುಣ್ಯ, ಈ ತಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವಾದ ಮುಖವಿಲಾಸ, ಆ ಮುಖವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸದ್ಗುಣ, ಆ ಸದ್ಗುಣಕ್ಕೆ ಶೋಭಿಸುವಂಥ ವಚನ ಚಾತುರ್ಯ, ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ನನಗೆ ಬಹಳೇ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಬಾಣ ಕನ್ನಿಕೇ! ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವಿದ್ದಂತೆ ನಿನ್ನ ಕೋಮಲ ಕಾಯವೆಂಬ ಮಾನಸ ಸರೋವರದೊಳಗಿನ ಘನತಾರುಣ್ಯವೆಂಬ ಮುಕ್ತಾಫಲವನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ತರುಣ ಪುರುಷನೆಂಬ ರಾಜಹಂಸನು ನಿನ್ನಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವನು. ಇದು ನನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಆಶೀರ್ವಾದವದೆ.

ಉಷೆ : ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ! ಕಳಕಂಠಕವಾಣೀ! ಗೌರೀ, ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ. (ಉಸರುಗರೆಯುವಳು.)

ಪಾರ್ವತಿ : ಪ್ರಿಯ ಬಾಲಕೀ, ಎಂಥಾ ಹುಚ್ಚಿಯೇ ನೀನು! ಯಾಕಂದರೆ ನಾನು ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಎಂಥವನು, ಎಂದು ಬಂದಾನು, ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೀ? ಇದು ನನಗೆ ವಿದಿತವಾಯಿತು. ಪ್ರಿಯ ಕಿಂಕರಳೇ! ಚಿಂತಿಸಬೇಡ; ಇದೇ ವೈಶಾಖಿ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ದಿವಸ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವಪ್ನದೊಳಗೆ ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ತರುಣ ಪುರುಷನು ಬರುವನು. ಮತ್ತು ಅವನೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣದೊಡಿಯನಾಗುವನು. ಚದುರೇ! ಈ ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಪದರಿಗೆ ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊ? ನಡಿ! ವೇಳೆ ಆಯಿತು.

ಉಷೆ : ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ನಮನ)

ಪಾರ್ವತಿ : ಕಲ್ಯಾಣ ಹೋಗಿ ಬಾ!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹೇ ಶಂಕರಪತ್ನೀ! ಶಾಂಕರೀ! ಬಾಣಪುತ್ರಿಯ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯಾದ ಚಿತ್ರರೇಖೆಯು ಪ್ರಣಿಪಾತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ದೇವೀ! ಇದುವರಿಗೂ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯಾದ ಉಷೆಯು ನಿನ್ನ

ಪೂಜಾ ತಪಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಮನೋರಥ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಫಲದೋರಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ನಮಿಸುವಳು)

ಪಾರ್ವತಿ : ಕಲ್ಯಾಣ! ಹೋಗಿ ಬಾ.

(ಉಷೆಯೂ ಚಿತ್ರರೇಖೆಯೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

ಅಂಕ : ಮೂರು

(ತದನಂತರ ವಸಂತ ಘರ್ಮ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸುವ ಉಷೆಯೂ ಚಿತ್ರರೇಖೆಯೂ ಬರುತ್ತಾರೆ.)

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ದಾಸಿಯೆಲ್ಲಿ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಯಾಕಕ್ಕೆ?

ಉಷೆ : ಈ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗವಾಕ್ಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಕ್ಕಿ, ಇಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಬೀಸುಪಂಖಿಗಳನ್ನು ಹರಿದೋಗಿದು, ಈ ಗವಾಕ್ಷದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಕುಸುಮಮಾಲಿಕೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೀಸಾಡಲಿಕ್ಕೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಏನೇ, ಉಷೆ! ವಸಂತ ಘರ್ಮ ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ವಾತಾಯನಗಳನ್ನು ಇಕ್ಕಿದರೆ ಉಪವನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಸಾರದ ಮೇಲಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಬರುವ ಮಂದಾನಿಲನು ಒಳಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಬರಬೇಕು? ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಶಾಂತಕಾಗುತ್ತೀಯಾ? ಇಲ್ಲ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಹರಿದು ಒಗೆಯ ಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅವಸ್ಥೆಯೇನಾಗಬೇಕು? ಈ ವಸಂತಜನಿತ ಸಂತಾಪದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನನನು ಬೇಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಲಾಷಿಸುತ್ತೀಯೇನು? ಇನ್ನೊಂದೇ ನಂದರೆ ಪರಿಮಳ ವಿಷಯವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವ ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳನ್ನು ಬೀಸಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿ. ನೆಟ್ಟಗದೆ, ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಬೇಯಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸುಗಂಧವನ್ನಾದರೂ ಯಾಕೆ ಹಾರೈಸಬೇಕು?

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಬರೇ ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತೀಯೋ? ನನ್ನದೇನಾದರೂ ನಿನಗೆ ಚಿಂತೆ ಉಂಟೋ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಇದೆಂಥ ವಿಚಾರವೇ? ಮಂದಾನಿಲನೂ ಸುಗಂಧವೂ ಇಲ್ಲದಂತಾದ ಮೇಲೆ ಬರೇ ನಾನೇ ಮತ್ತು ನೀನೇ ಯಾಕೆ? ಈ ಮಂದಿರವೆಂಬ ಸಂದುಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಜನರೂ ಬೆಂದೇ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಉಷೆ : ಬೇಕಾದದ್ದಾಗಲಿ, ನನನ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದಂತೆ ದಾಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ದಾಸಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ದಾಸಿ! ಈವೊತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ಹೀಗ್ಯಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ?

ದಾಸಿ : ನೀವಿರುವುದರಿಂದ ಹೆದರಿದೆ! ರಾಜಪುತ್ರಿ ಈ ಹೊತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ: ತಾಯೀ! ನೀವು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಕೋಪವು ಗವಾಕ್ಷ, ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಹಾಯ್ತು. ನೀವು ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ಮಂದಿರದ ಗೋಡಿ, ಬಾಗಿಲ, ಖಿಡಕಿ, ತೊಲಿ ಕಂಭಗಳನ್ನು ಸುದ್ದಾ ಕೆತ್ತಿಯೊಗೆದು ಹೊಸಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಮುಗುಳು ನಗ ನಗುತ್ತ) ಅದ್ಯಾಕೆ?

ದಾಸಿ : ಈಗಿನ ಈ ಮಂದಿರವು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ ಪುತ್ರಿಯ ವಸಂತ ಜನಿತ ಸಂತಾಪವು ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊಸ ಮಂದಿರವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಉಷೆ : (ದಾಸಿಯನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ) ಯಾಕೇ ಮುದಿನಾಲಿಗೆ ಬಹಳ ಉದ್ವವಾಗಿದೆ? ನನಮ ಮನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಷ್ಟಾದ ನಂಬಿಗೆಯ ದಾಸಿಯೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಮಿಗೆ ಮೀರಿದಿ ಹೌದೇ? ನಡೀ ನಿನ್ನ ದಾಸಿತನವೇ ನನಗೆ ಬೇಡ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷೇ! ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರುವದೇನು? ಬಹಳ ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದವಳಂತಲೇ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಳಹಳಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯಾದ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಸುಮ್ಮನಿರು. ಹಿತವಂತರನ್ನು ಹೀಗೆ ಜಬರಿಸಬಾರದು. ಹೇಳು, ದಾಸಿಯಿಂದ ಹಾಗೇ ನೀನು ಮಾಡಿದಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಉಷೆ : ಮಾಡಿದೆನು. ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಲಿ? ಯಾವ ಖಿಡಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪರ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರಮಿಸಿದರೂ ಶಾಂತತೆ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದರೂ ಉಲ್ಲಾಸವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಆನಂದ ವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾರಂಜಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿದರೂ ತಂಪು ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರೂ ಹರ್ಷವಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ಸದುಃಖಮಂದಿರವನ್ನು ತೆಗೆದೊಗಿಸಿ, ಹೊಸ ಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಅಂದದ್ದೇನು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಾಯಿತೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪೇನಲ್ಲಾ.... (ಎಂದು ದನಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಎಳೆಯುತ್ತಾಳೆ.)

ಉಷೆ : ಯಾಕೆ? ಎಳೆದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಲ್ಲವೆಂದನ್ನುತ್ತಿ? ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಾದರೂ ಹೌದೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಇಂಥ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟು, ಭ್ರಾಂತಳಂತೆ ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಹಾಗಂದರೂ ಅನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಉಷೆ : ಏನು ಇದು ಬಹು ದಿವ್ಯ ಮಂದಿರವೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಗೆಳತೀ ಬಹು ದಿವ್ಯವೆಂದು ಅವಹಾಸವೇಕೆ? ನೋಡು ಇದರ ಭಿತ್ತಿಗಳು ಇಂದ್ರ ನೀಲದವು; ಇದರ ಸ್ತಂಭಗಳು ವಜ್ರದವು; ಇದರ ತೊಲೆಗಳು ವೈಡೂರ್ಯದವು; ಇದರ ಕಲಶಗಳು ಕಾಂಚನದವು; ಇದರ ನೆಲಗಟ್ಟಣೆ ಹವಳ ಮುತ್ತಿನದು; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇದರ ಭಿತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣರಸದಿಂದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರೇಖಿಸಿರುವರು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಶಯನ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ರತ್ನ ವಿಚಿತವಾದ ಪರಿಯಂಕವು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಂಸತೂಲಿಕಾಶಯನವೂ, ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಕಿನಕಾಪಿನ ಗಿರ್ದೆಗಳೂ, ಅಲ್ಪಾಕಿನ ತಲೆದಿನ್ನೆಗಳೂ ಇವೆ. ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿದರೆ ಸಾಕು! ಮುತ್ತಿನ ಗುಚ್ಚಿಗಳನ್ನು ಸಾಲ್ಕೊಳಿಸಿ, ರನ್ನಗನ್ನಡಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೇಣಿಗೊಂಡು ರಚಿಸಿ, ಕಿನಾಕಾಪಿನ ಅಸಮಾನಗಿರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಮುತ್ತಿನ ರೂಲರಿಗಳನ್ನು ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನವರತ್ನ ವಿಚಿತವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರತ್ನ ಜ್ಯೋತಿಗಳು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಮಂದಿರವು ಕೇಸರ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಪುನಗು, ಅರಗಜ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸದ್ಗಂಧದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತುಂಬಿ ಇರುವದು. ಹೊರಗಿನ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮರಗು, ಮಲ್ಲಿಗಿ, ಸುರಗಿ, ಜಾಜಿ, ಶೇವಂತಿಗಿ ಮೊದಲಾ ಪುಷ್ಪ ವೃಕ್ಷಗಳು ಪುಲ್ಲವಿಸಿ ಏನು ರಮಣೀಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ದುಂಡಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೂಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ, ಕದರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಹಬ್ಬಿ ಮಂದಿರ ಲೋವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿವೆ. ರಾಜಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಚಿಗರಿ, ನವಿಲು ಮುಂತಾದ ಸಾಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವರ್ಣಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಶುಕ, ಪಿಶ, ಪಾರಿವಾಣ ಮುಂತಾದ ಶಕುಂತಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಸುಸ್ವರವಾಗಿ ಕಲಕಲಾಟ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಉಷ್ಣ! ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಏನೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ ಕಂಡಿಯಾ! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಂದಿರದ ಸುತ್ತಲೂ ಮಂದಜಲ ಪ್ರವಾಹಗಳ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಅಂದಗೊಂಡು ಚಿಮ್ಮುತ್ತಲಿರುವ ಕಾರಂಜಿಗಳು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ವೀಣಾ, ಸಾರಂಗ, ವ್ಯದಂಗ, ಜಲತರಂಗ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳಿಟ್ಟಿರುವವು. ಈ ಮಂದಿರವು ಇಂದ್ರಭುವನವನ್ನು ಸಹ ನಿಂದಿಸುವದು; ಹೀಗಿದ್ದು ಈ ಮಂದಿರವನ್ನು ಹೊಗಳಲಾಗದೇನೇ?

ಉಷ್ಣ : ಸಖಿಯೇ! ನೀನು ವರ್ಣನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಈ ಮಂದಿರವು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದದ್ದು ನಿಜ; ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಿಲಮಾತ್ರವಾದರೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಕಂಡಿಯಾ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಏನೇ, ನಿನ್ನ ಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಗಳಿಗೆ ರಜಸ್ಪರ್ಶವಾಗಬಾರದೆಂದು ನೀನು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವ, ಆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಸತೂಲಿಕಾ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಾಸಿರುತ್ತಾರೆ. ದಾಸಿಯ ರಾದರೂ ಬಹಳೇ ತತ್ಪರರಾಗಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಮಾತಿಗೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನಗೆ ಜನ್ಮದಾರಭ್ಯ ಆತಪವಾತಗಳ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರವೆನಬೇಕೇ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಇರುವವು. ವಸ್ತ್ರಗಳಂತೂ ಕರಸ್ಪರ್ಶವಾದರೆ, ಮಾಸುವಂಥವು. ಹೀಗಿದ್ದು ಸುಖವಿಲ್ಲವೆಂಬದು ಏನು ಛಲವೇ?

ಉಷ್ಣ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನೀನು ಹೇಳುವ ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳು ಬಹಿರಂಗಗಳೇ ಹೊರ್ತು ಹೃದಯ ಸುಖವು ಲವಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. (ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುವಳು.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಗೆಳತೀ! ಬಾಣಕನ್ನಿಕೆ! ನಾನು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಹೋದ ಹಾಗೆ, ನೀನು ನಿಟ್ಟುಸುರಿಟ್ಟು ಅಶ್ರುಭರಿತಳಾಗುತ್ತೀ. ಇದರ ಕಾರಣವೇನು?

ಉಷ್ಣ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಇಲ್ಲ ಏನೂ ಇಲ್ಲ! (ನಿಟ್ಟುಸುರು)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷ್ಣ! ನೀನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನಗೆ ದಾಸಿಯರಲ್ಲಿ

ಯಾರಾದರೂ ನಿನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಮೀರಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ಈಗಲೇ ಅವರನ್ನು ಶಾಸನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೋಡಿದಿಯಾ. ಷೋಡಶಕಳಾಭರಿತವಾದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಇದ್ದ ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಬಂಧುರವಾದ ಮುಖವು ಬಾಡಿರುವದು; ಇದರ ಕಾರಣವೇನು?

ಉಷ್ಣ : ಇಲ್ಲೇ! ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಏನೇನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ! ನನಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಏನು ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಬಹಳ ಆನಂದದಿಂದ ಇದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ಯಾಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತೀಯೇ ನೀನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ನೀನು ಯೋಗ್ಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುವ ತನಕಾ ನಾನು ಬಿಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ನೀನು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಿ ಅಲ್ಲ? ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಭೀಕರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಂಜಿದಿ ಏನೇ? ನಿಕುಂಜದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಹಳೊತ್ತು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಗಳು ನೊಂದಿರುವವೇನೆ?

ಉಷ್ಣ : (ಉಸರ್ದಾಳಿ) ಹಾ ಪಾರ್ವತೀ ! ಈ ಬಡದಾಸಿಯನ್ನು ಮರತಿಯಾ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷ್ಣೇ! ನಿನಗೆ ರೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು ತಸ್ಮಾತ್ ಔಷಧೋಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಉಷ್ಣ : ಇಲ್ಲೇ! ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನನಗೆ ಏನೇನೂ ರೋಗವಿಲ್ಲ ಕಂಡಿಯಾ? ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತೀಯೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಗೆಳತೀ! ಯಾವ ಮಾತಿಗೂ ಛಲಮಾಡಬೇಡ. ಸುಮ್ಮನಿರು. ನಿನ್ನ ಮನೋಭಾವವು ವಿದಿತವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಆದಂತಾಯಿತು. ನಾನೆಲ್ಲಾ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಉಷ್ಣ : ನಾನು ಮಾತೇ ಆಡುವದಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಬೇಡ. (ತಿದುಗಿ) ಈ ರಾಜಪುತ್ರಿಗೆ ಕಾಮಜ್ವರ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದಕಾರಣ ಔಷಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾರೇ ದಾಸೀ!

ದಾಸೀ : ಅವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಇನ್ನು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಉಪಾಯಮಾಡು.

ದಾಸೀ : ಹಾಗೇ ಆಯಿತು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ದಾಸೀ! ಇವಳಿಗೆ ಕಾಮಜ್ವರ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವದು. ಆದಕಾರಣ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ರೇಶಿಮೀ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉಡಿಸು. ಪನ್ನೀರಿನಿಂದ ತೊಯಿಸಿದ ಕಂಚುಕವನ್ನು ತೊಡಿಸು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರೀ ತಿಲಕವನ್ನು ರೇಖಿಸು. ಶಾಮಕಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಾರಗಳನ್ನು ಇರಿಸು. ಕರಗಳಿಗೆ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸು. ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರದ ಅಂಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ತೀಡು. ಷೋಡಶ ವಿಷಯ ಪೂರಿತವಾದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೊಡು. ಮಂದ ಮಾರುತನು ಸುಳಿದಾಡುವ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸು. ಹುವ್ವಿನ ಹಚ್ಚಡವನ್ನು ಹೊಚ್ಚು. ಕೋಮಲಾಂಗಕ್ಕೆ ಪನ್ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸು. ಇವಳು ಮಲಗಿದ

ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸುವಾಸಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ರಸವನ್ನು ಸೂರಿಮಾಡು. ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ರನ್ನದ ದೀವಿಗಳನ್ನು ಇಡು. ಮಡಿವಾಳ ಪಂಖವನ್ನು ಬೀಸ ಬಿಡು. ದಾಸಿ! ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಈ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಕಾಮಜ್ವರವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ದಾಸಿ : ದೇವೀ! ಇವೆಲ್ಲಾ ಔಷಧ ಉಪಾಯಗಳಾದವು. ಇದಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯವೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ದಾಸೀ ಪಠ್ಯವೇನೆಂದು ಏನು ಕೇಳುತ್ತೀ?

ದಾಸಿ : ಅದೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಇವಳಿಗೆ ಪಠ್ಯವೇನೆಂದರೆ! ಚತುರನಾದ ತರುಣ ಪುರುಷನ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ಉಣಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ರೋಗವು ಈಗಲೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಷ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಯಾ? (ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿ) ಹಾ! ಪಾರ್ವತಿ! ಬಡಬಾಲಕಿಯನ್ನು ಮರತಿಯಾ? ನೀನು ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಿಯಲ್ಲಾ? ಅದರಂತೆ ಇದುವರಿಗೂ ಕಾರ್ಯಸಂಘಟನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾ! ಬ್ರಹ್ಮಾ! ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ತಾರುಣ್ಯಾಮೃತವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸೂರಿಯಾಗುವದನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ನನನ ಫಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರದಿದ್ದಿಯಾ? (ಎಂದು ಮೂರ್ಛ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ದಾಸೀ ಬೇಗ ಬಾ! ಶೀತಲಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸು, ತೀವ್ರ ಗಾಳಿಹಾಕು.

ದಾಸಿ : (ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಉಷ : (ಎಚ್ಚತ್ತು) ಚಿತ್ರರೇಖೆ! (ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಪ್ರಿಯಗಳತೀ! ಬಾಣಕನ್ನಿಕೆ! ನೀನು ಸರ್ವಥಾ ಚಿಂತೆಮಾಡಿ, ಭ್ರಾಂತಕಾಗಬೇಡ! ಅಲ್ಲೇ ಮುಗ್ಧೆ! ಪಾರ್ವತಿಯು ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಮರತಿಯಾ?

ಉಷ : ಗೆಳತೀ! ನಾನೇನು ಮರತಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಆ ದಿವಸವು ಬರುವವರೆಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಜೀವಧಾರಣ ಮಾಡಲೇ!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷ! ದೇವತಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇವತ್ತೇ ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ಇರುವದು. ಇವತ್ತೇ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕೊನೆಗಾಣುವದು.

ಉಷ : (ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಪ್ರೀಯ ಗೆಳತೀ! ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಖರೇವೇನೆ ಈ ಮಾತು? ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ಇವತ್ತೇ ಹೌದೇನೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅಹಹಾ! ದಾಸೀ ನೋಡಿದಿಯೇನೆ? ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ಅಂತ ಅಂದಕೂಡ್ಲೆ ಈ ವೈಯ್ಯಾರಿಯ ಮುಖಕಮಲವು ಪ್ರಘೃಲ್ಲಿತವಾಗಿ, ಆನಂದಭಾಷ್ಪಗಳು ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

ದಾಸಿ : ಹೌದು ದೇವಿ! ಅವನವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉಷ : ಬಿಡೇ ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಇವತ್ತೇ ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ಹೌದೇನೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ನಾನೇನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತೇನೆನು?

ಉಷ : ನನನ ಕೊರಳುಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದರೂ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹುಚ್ಚೇ! ಅಣೆ ಯಾತಕ್ಕೆ? ಸಂಶಯ ಬಿಡು. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇವತ್ತೇ ದ್ಯಾಂಬಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಉಷೆ : (ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ, ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುನಾದ ಸೂರ್ಯಮಹಾರಾಯನು, ತಾವರೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಚಲಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಇಳಿಯುವನೇ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷೇ! ನಿನಗೆ ಭ್ರಾಂತಿ ಇರುವುದು. ಯಾಕಂದರೆ ಈಗ ಮೂರು ತಾಸು ರಾತ್ರಿ ಆಗಿರುವುದು.

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೇ! ರೂಪವು ರಾತ್ರಿ ಆದದ್ದು ಖರೇವಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಮಾಡು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಮಾಡುವದೇನು? ಶಯನ ಪರಿಯಂಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇಷ್ಟೇ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲೋ?

ಉಷೆ : ಸೈ! ಸೈ! ಚಿತ್ರರೇಖೇ! ನೀನು ಚಾಣಲೇ ಚಾಣಳು. ನಿನನ ಧೂರ್ತಲಕ್ಷಣವು ಯಾರಿಗೂ ಬರಲಾರದು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಒಳ್ಳೇದು ಉಷಾ! ನೀನು ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡು. ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ಉಷೆ : ಗೆಳತೀ! ಆಯಿತೇನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವುದು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಇನ್ನೇನು ಅತ್ತಕಡಿಂದ ಸ್ವಾರಿ ಬರುವದೊಂದೇ ತಡ.

ಉಷೆ : ಸಾಕು, ಹೇಳು ಏನೇನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವಿ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಏನೇನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿರುವಿಯೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ? ಹೌದು, ಎಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ರಾಜಪುತ್ರಿಯು, ನಾನು ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಿನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಬಡಸ್ನೇಹಿತಳು. ಅಂದಮೇಲೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದಿತು?

ಉಷೆ : ಗೆಳತೀ! ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ತಿಳಕೋ! ಹೇಳಿ ನೋಡುವಾ ಏನೇನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುತ್ತೀ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಸರ್ವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಶೀತಲೋದಕದಿಂದ ಭಳಿ ಕೊಡಿಸಿ, ಜರತಾರಿ ಹಾಸಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಸಿಸಿರುವೇನು. ಎತ್ತೆ ನೋಡಿದತ್ತ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಭ್ರಮ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ರತ್ನದ ದೀವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಮಾಡಿಸಿರುವೇನು. ಮಂದಿರದ ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಿನಕಾಪಿನ ಅಸಮಾನಗಿರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಸಾಲು ಕನ್ನಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮುತ್ತಿನ ರೂಪಲರಿಗಳನ್ನು ಇಳಿಬಿಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಳಗೆ ಶಯನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಪರಿಯಂಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಂಸತೂಲಿಕಾ ಶಯ್ಯಾ ಹಾಸಿ, ಕುತುನಿಯ ತಳೆದಿನ್ನೆಗಳನ್ನೂ, ಜರದ ಗಿರ್ದೆಗಳನ್ನೂ ಇರಿಸಿ ಚತುರ್ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಪರ್ಣಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿರುವೆನು. ರನ್ನದ ದೀವಿಗಳಂತೂ ಸರೇಸರಿ. ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆ ತಾಂಬೂಲ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ ಸ್ಪರ್ಣದ ತಾಟನ್ನು ಇರಿಸಿರುವೇನು. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧಿ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿರುವೇನು. ಮೇಲೆ ಸಂಗಮರವರಿ ಶಿಲಾಕೃತ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಉಪಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲದೆ ಪನ್ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸ್ಪರ್ಣ

ಗಿಂಡೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತು ಮಲಯ ಮಂದಾನಿಲನು ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಬಾರದೆಂದು ಮಂದಿರದ ವಾತಾಯನಗಳನ್ನು ಹಾಕದೆ ಹಾಗೇ ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಒಳಗಿನ ವಿಶ್ರಾಮ ಸದ್ಮದಲ್ಲಿ ತಂತಿ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಳಗಿನ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಸರಪಳಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ವರ್ಣದ ತೂಗ ಮಂಚವನ್ನು ತೂಗಬಿಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಏನಾದರೂ ಕೊರತೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕೊಡುವ ಹಾಗೆ ಕೆಲವು ದಾಸಿಯರನ್ನು ಒಬಿರ್‌ದ್ವಾರದ ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದರ ಹೊರ್ತು ಮತ್ತೇನು ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಹೇಳು?

ಉಷ್ಣ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನಿನ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ನಾನು ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಇರು ಕಂಡಿಯಾ? (ಮಲಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಮಲಗು. ನಾನು ಇಲ್ಲೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಕೂಡುತ್ತೇನೆ.

ಉಷ್ಣ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ ನನಗೆ ಹೊಚ್ಚು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಹೂ ಹಚ್ಚಡವನ್ನು ಹೊಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ. ಉಷ್ಣ ನಿನ್ನ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷ್ಣ! ಏ ಉಷ್ಣ, ಉಷ್ಣ (ಎಂದು ಒದರಿ) ಗೆಳತಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಂತು. ಒಳ್ಳೇದು ಏನೇನು ಆಗುತ್ತದೆ ಅದಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಇಲ್ಲೇ ಕೂಡುತ್ತೇನೆ. (ಕೂಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಉಷ್ಣ : (ಸಪ್ನದಲ್ಲಿ) ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಉಷ್ಣ : ಬರಬೇಕು! ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಶಯನ ಪರಿಯಂಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಬೇಕು.

ಉಷ್ಣ : ವಿಶ್ರಮಿಸುವದಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿಲ್ಲ.

ಉಷ್ಣ : ಈ ವಸಂತ ಸಂತಾಪ ಅತಿಶಯವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಸ್ಕಾತ್ ಈ ಶೀತಲೋದಕದಿಂದ ನಿರ್ಜಿಜ್ಞಮಾನವಾದ ಬಾಳದ ಬೇರಿನ ಬೀಸಣಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾದೀತು.

ಉಷ್ಣ : ಏನು? ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನೀರು ಬೇಕೋ? ಭಗವನ್! ಹಾಗೇ ಜಲಪಾನ ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ತದನಂತರ ಜಲಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಉಷ್ಣ : ಭಗವನ್! ಇದೇನು? ತಮ್ಮ ಚರಣ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಈ ದಾಸಿಯು ಸೇವಾತತ್ಪರಳಾಗಿರಲು ತಾವು ಏಳುವದು ಯಾಕೆ? ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣದ ತಬಕದಲ್ಲಿ ಮಿಠಾಯಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಎರಡನೇ ರತ್ನದ ತಬಕದಲ್ಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷ, ದಾಡಿಮ, ರಾಮಫಲ, ಸೀತಾಫಲ, ಅಮೃತಫಲ, ಸಕ್ಕರಗಂಚಿ, ಅಂಜೂರಿ. ಮುಂತಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವೆನು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಉಷ್ಣ : ಇದೇನು? ನಾನು ಹಾಗೇ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ, ಇನ್ನಾರು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು?

ಉಷೆ : ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಇಚ್ಛಾ ಇಲ್ಲ; ತಾವು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನಾನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು.

ಉಷೆ : ಈ ಸುವರ್ಣದ ಗಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೀತಲೋದಕವು ಇರುವುದು; ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಉಷೆ : ಭಗವನ್! ಈ ಕರ್ಪೂರದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಉಷೆ : ಇದೇನು? ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಶ್ನೆ? ತಮ್ಮ ಚರಣಾರವಿಂದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಇದೆಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಉಷೆ : ಭಗವನ್! ನನ್ನದು ಇದೇ ಇಚ್ಛಾವೃಂಟು. ಪರಿಯಂಕವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

ಉಷೆ : ರಾಜಾ! ಜೀವರತ್ನಾ! ಇದ್ಯಾಕೆ? ಇಂಥಾ ಮಾತು? ಇಲ್ಲೇ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಗಮನ ಮಾಡಬಾರದು.

ಉಷೆ : ತಮ್ಮ ಹಟವೇ ನಡಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ನಾನೇನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ?

ಉಷೆ : ಅಹಹಾ! ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಇರದವರು ನಾಳಿಗೆ ಬರುವುದು ಹ್ಯಾಗೆ? ಇಲ್ಲ ನಾನೇನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ.

ಉಷೆ : ಭಗವನ್! ಈ ದಾಸಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು.

ಉಷೆ : ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ! ತಮ್ಮ ಚರಣ ಕಮಲ ಮಕರಂದ ಮಧುವೃತಳಾದ ಈ ದಾಸಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ನಿಶ್ಚಯವಷ್ಟೇ?

ಉಷೆ : ಇಲ್ಲ! ನಾನು ಬಿಟ್ಟಿವಳಲ್ಲ. ನಾನು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡಲೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. (ಪ್ರಿಯ ಹೋದನೊಂದು ತಿಳಿದು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ವಡಮುರಿದದ್ದು ಕಳಿತು ತನ್ನಪೈಕೆ)

ಉಷೆ : ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ! ಹೋದಿರಷ್ಟೆ ಕಡಿಗೆ? ರತ್ನಾ! ಈ ದೀನ ಅಬಲಿಯ ದಯ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಹರಹರಾ! ಜಲವಿಲ್ಲದೆ ಮೀನವು ಬಾಳುವದುಂಟೆ? ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದೆ ಚಕೋರವು ಆನಂದ ಪಡಬಹುದೇ? ಹೇಮಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ವಜ್ರವು ಶೋಭಿಸುವದುಂಟೇ? ತದ್ವತ್ ಭೋಗಸಾಗರಾ! ತಮ್ಮ ವಿನಾ ಈ ಬಡಬಾಲಕಿಯು ಹ್ಯಾಗೆ ಬಾಳುವಳು? ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ! ನೀನು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣವು ಯುಗದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ! ಈ ಮಂದಾನಿಲನು, ನೋಡಿದಿಯಾ! ಈ ದೀನ ಅಬಲಿಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ದಹನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲಾ! ದುಷ್ಟಾ! ಮನ್ಮಥಾ! ಈ ಬಡಬಾಲಕಿಯನ್ನು ಯಾಕೆ ನೋಯಿಸುತ್ತಿ? ನೋಡಿದಿಯಾ? ನಿನ್ನ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳು ನನಗೆ ವಜ್ರಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ತಾಗುತ್ತವೆ. ಎಲಾ? ಸ್ತ್ರೀಮೇಲೆ ಅಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ನಿರ್ಲಜ್ಜಾ! ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲ ಭನು ನನ್ನ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ಈ ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದ್ದರೆ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಲ್ಲಿಯಾ? ಎಲಾ, ಕಠಿಣಹೃದಯಾ! ಕಾಮಾ! ಈ ದೀನಸ್ತ್ರೀಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಏನು ಮಾಡ್ತಾಳು? ರಾಜಾ! ದಯಬಾರದೆ ಹೋಯಿತೇ?

(ಮೂರ್ಛಾ ಬರುವದ್ದು)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ನೋಡಿ, ಘಾಳಿಹಾಕಿ, ಸಾವಧನಪಡಿಸಿ) ಉಷಾ! ಇಷ್ಟು ಶೋಕಾಗ್ರಸ್ತಕ್ಯಕ್ಕೆ ಆದಿ? ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಘಾಬರಿಯಾಗಿರುವಿ? ಹೆದರಬೇಡ. ನಡದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಎಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ ಹೇಳು. ಉಷಾ! ಜಾಗ್ರತಳಾಗಿದ್ದೀಯಷ್ಟೇ?

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಈ ಹೊತ್ತು ಸರ್ವರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಬಹು ಆನಂದದಿಂದ ಕಳೆದೆ ಕಂಡಿಯಾ! ಯಾಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಣನಾಥನು ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕ್ರೀಡಾವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದೆವು. ಆ ಸಮಯದ ಆನಂದವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ತೀರದು ಕಂಡಿಯಾ! ಅಹಹಾ! ಚಿತ್ರರೇಖಾ! ಯೇನು ಮನೋಹರವಾದ ಮುಖಕಮಲವೇ? ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶೋಧ ಮಾಡಿದರೆ ಸಹಾ ಅಂಥಾ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪವು ದೊರಿಯುವದು ಕಠಿಣವದೆ ನೋಡು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಏನೇ! ಕೇವಲ ಕಾಮರೂಪನೇ ಏನು?

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖಾ! ಅಂಥಾ ದಿವ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಬಡ ಮನ್ಮಥನ ಸಾಮ್ಯವೆ? ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನ ನಖಾಗ್ರ ಕಾಂತಿಗೆ ಸುದ್ದಾ ಈ ಕಾಮನು ಸರಿಯಾಗಲಾರ ಕಂಡಿಯಾ! ಪ್ರೀಯಸಖೀ! ವಿಶೇಷ ವರ್ಣಿಸತಕ್ಕದ್ದೇನು? ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ವರ್ಷ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಸಹಾ ಅಂಥಾ ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾರ! ಸ್ವರೂಪ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಚದುರತನವೂ ಹಾಗೇ, ರೂಪವೂ ಹಾಗೇ, ಪ್ರಾಯವೂ ಅಂಥಾದ್ದೇ. ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ಚಿತ್ರರೇಖಾ, ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ಮರಣವಾದ ಕೂಡಲೆ, ವಿರಹಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತದೆ; ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಹಾ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ ಅಗಲಿದಿಯಾ! (ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದುವಳು.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಗೆಳತೀ! (ಎಚ್ಚರಪಡಿಸಿ) ಬಾಣಕುಮಾರಿ! ಏಳು ಏಳು! ಭ್ರಾಂತಳಾಗಬೇಡ.

ಉಷೆ : ಇಲ್ಲೇ! ಚಿತ್ರರೇಖಾ! ನಾನು ಸರ್ವಥಾ ಈ ಕಾಮ ಶರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಹನ ಮಾಡಲಾರೆನು. ನೋಡಿದಿಯಾ? ಚಂಪಕವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ನನ್ನ ಶರೀರದ ಕಾಂತಿಯು ವಿರಹಾಗ್ನಿ ತಾಪದಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಣವಾಯಿತು. ಹಾಯ! ಹಾಯ! ಕಮಲಬಾಣಾ! ಕಾಮಾ! ನೀನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಂಥಾದ್ದೇನು ಘನಾಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದೆನು? ಎಲಾ ! ನಾನೇನು ನಿನಗೆ ವೈರಿ ಏನೋ? ಮೂಢಾ! ಈ ದೇಹಾಲಂಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇವನು ನನ್ನ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಶಿವನೆಂದು ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಎಲಾ ಕಾಮಾ, ಮೂರ್ಖಾ! ಆ ಹರನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನಾನು ಶಂಕರನಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯು. ಶಿರದಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮಿನುಗುವದು ಚಂದ್ರನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಶಾಮಕಬರಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಪುಷ್ಪನಿಚಯವು. ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕಾಳಕೂಟದ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲೋ, ಮದನಾ! ಹರಿನೀಲಮಣಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಉತ್ತಮಾಂಗದಲ್ಲಿ ಜಟಾನಿಚಯವಲ್ಲ ಕಂಡಿಯಾ ನನ್ನ ಕೇಶ ನಿಚಯರಚಿತವಾದ ವೇಣಿಯು. ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಭಸ್ಮ ಲೇಪವಲ್ಲ ಬಲ್ಲಿಯಾ, ಬಿಸಿಜಬಾಣಾ! ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನ ವಿರಹದಿಂದ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವದು. ಮೂರ್ಖಾ! ವ್ಯರ್ಥ ಶರಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಡ ಎಲಾ! (ಕ್ರೀಡಾನಿರ್ಜಿತ ವಿಶ್ವಮೂರ್ಛಿತ ಜನಾ ಘಾತೇನ

ಕೂ ಪೌರುಷಂ) ಮದನಾ! ಈ ದೀನ ಸ್ತ್ರೀಯ ಮೇಲೆ ಶರಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವದೇನು ನಿನಗೆ ಪೌರುಷವೇನೋ? (ಉಸುರುಗರೆದು) ಹಾಯ ಹಾಯ! ಪ್ರಾಣರತ್ನಾ! ಅಗಲಿದಿಯಾ!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷೇ! ಉಸುರುಗರೆಯಬೇಡೆ? ಏನು? ನಡಿದ ವೃತ್ತಾಂತದ ಪರಿಣಾಮ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ.

ಉಷೆ : (ಕಣ್ಣೀರಿಕ್ಕೆ ಯೋದಿಸುತ್ತಾ) ಗೆಳತೀ! ಪರಿಣಾಮವೇನು? ಪ್ರಾಣರತ್ನನು ಈ ಹತಭಾಗ್ಯಳಾದ ಬಾಣ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವಿರಹವ್ಯಸನ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಅಗಲಿ ಹೋದನು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಮುಂದೇನು?

ಉಷೆ : ಮುಂದೇನಿರತಕ್ಕದ್ದು, ನಿನಗೊಂದು ನನ್ನ ವಿನಂತಿವುಂಟು ಅದೇನಂದರೆ:

ಧಾಟಿ : ಪಂಜಾಬಿ ಹಾಗೆ

ಸರಸಿಜವದನೇ-ಕರ ತಾ ಕಾಂತನ !

ತ್ಪರಿತದಿಬೇಡಿ ದುದೀಯವನೇ! || ಪಲ್ಲ ||

ಆರನಿಮುಷವು ಸಾ | ವಿರ ಯುಗವಾದಿತೆ ||

ಸುರಚಿರಗೃಹ ಮಸಣಾದೀತೇ ಸಖಿ || ೧ ||

ಸುರಚಿರ ಸುಂದರ | ಪುರುಷನ ನೋಡದೆ ||

ಸ್ಮರಿಸಿಬ್ರಮಿಸಿಗೊಳಾಡುವೆನೆ || ೨ ||

ಮರಗುವ ನಗಿಮೊಗ | ಸಿರಿಯನು ನೋಡದೆ ||

ಕುರುದವಾದಾವ-ಸಖೀನೇತ್ರಗಳು || ೩ ||

ಮಲ್ಲಿಗಿಗೋಲನ | ಕೊಳ್ಳಿಸಿಹಿಸದೆ ||

ವಲ್ಲಭನಿಲ್ಲೆಂದು ತಲ್ಲಣಿಸುವೆ || ೪ ||

ಪಟುತರ ಶಾಂತೇಶವಿಠಲನ |

ವರಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿಸೆ ಸಖೀ ಶೀಘ್ರದಲಿ || ೫ ||

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನೀನು ಹತಭಾಗ್ಯಳಾದ ಗೆಳತಿಯ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರಪಟ್ಟು, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸು ಗೆಳತೀ! ಆ ಮನೋಹರನು ಆಗಲಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣವು ಒಂದು ಯುಗದಂತೆ ತೋರುವದು. ಆ ಸುಂದರವಾದ ಮಂದಿರವು ಮಸಣದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾ! ಗೆಳತೀ! ಆ ಮನೋಹರ ಸ್ಮರಣಪವು ಸ್ಮರಣವಾದ ಕೂಡಲೇ ಭ್ರಾಂತಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಏನೂ ಸೂಚಿಸದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಮುಖಾಂಬುಜದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣದೆ ನನ್ನ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಂಧಕಾರ ಕವಿದು ಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಶೂನ್ಯವತ್ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಿಯಸಖೀ! ವಲ್ಲಭನು ಇಲ್ಲದರಿಂದ ಈ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಗೋಲನ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಸಹನಮಾಡಲಿ? ನೀನು ಬಹಳ ಚಿತುರಳು. ಆದ ಕಾರಣ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸು.

ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಹ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ದೀನ ಸ್ನೇಹಿತಳು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಹಹಾ! ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ ಅಗಲಿದಿಯಾ!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಬಾಣಕುಮಾರೀ! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ವರ್ತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ತತ್ತರಳೇ ಬಲ್ಲಿಯಾ? ಆದರೆ, ಸಖಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನು ಯಾರು? ಅವನ ಹೆಸರೇನು? ಅವನು ಇರುವ ಸ್ಥಳವು ಯಾವದು? ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧವಿಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಂಬಿದಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ತರುವೆನು. ಬಾಣತನುಜೇ! ಹೇಳು ಅವನು ಯಾರು?

ಉಷೆ : ನಾನೇನು ಬಲ್ಲೆನು? ಈಗ ಹೇಳಬೇಕೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಪದ)

ತರುವದ್ದಾಂಗೆ ತರುಣೇ-ಪ್ರಿಯನ | ತರುವದ್ದಾಂಗೆ ತರುಣೇ || ಪಲ್ಲ ||

ಯಾವವಂಶಜಾತಾ-ಇರುವನು ಯಾವಪುರಧಿನಾಥಾ | ಚತುರತಾ || ೧ ||

ಹಟವ ಬ್ಯಾಡೆ ಕಾಂತೆ-ಶಾಂತೇಶವಿಶಲನನೇ ಭ್ರಾಂತೇ-ಕಾಂತೇ || ೨ ||

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಗೆಳತೀ! ಹೆಸರು ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು ಯಾರನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆ?

ಉಷೆ : ಹಾಗೇ ಕರೆದುತರಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದೀತೇ?

ಉಷೆ : ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯಭಾಗವು ನಿನ್ನಿಂದ ನಿರ್ವಹವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ನಂಬಿದಾಗದು.

ಉಷೆ : (ರೋದಿಸುತ್ತಾ) ಹರಹರಾ! ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ! ನನಗೆ ಸಂಕಟ ಬಂದರೆ, ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಗೆಳತಿಯು ನಿವಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಗ ಅವಳೂ ಮೈದೆಗದಳು. ಅಕಟಾ! ಈ ನನ್ನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಯಾರು ನನ್ನ ಕೇಳುವವರು? ಯಾರಿಗೆ ನನ್ನ ಕರುಣಾ ಬಂದೀತು? ಹರಹರಾ! ಪರಮೇಶ್ವರಾ! ಮುಂದೇನು ಗತಿಯು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ? ಕಾಂತನನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಿ? ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಅವರು ಹೆಸರು ಕೇಳುವರಲ್ಲಾ? ನನಗಾದರೂ ಹೆಸರು ವಿವಿಧವಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆದು, ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ಚಿಮ್ಮಂಡಿಯಂತೆ ರೋದಿಸಿದರೆ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸೂ ಕರಗುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಮನೋಹರನ ದರ್ಶನವು ನನಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ತಸ್ಮಾತ್ ಈ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಹರಹರಾ! ಪರಮೇಶ್ವರಾ! (ಮೂರ್ಛ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಎಬ್ಬಿಸಿ) ಗೆಳತೀ! ಶೋಕಗ್ರಸ್ತಳಾಗಬೇಡ! ನನಗೆ ಸುರಮುನಿಯಾದ ನಾರದನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳ ಚಿತ್ರ ರೇಖಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಈಗ ನಾನು ಯಾವತ್ತು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸರ್ವಸುಂದರ ಪುರುಷರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರಿಯುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಇದ್ದರೆ ತೋರಿಸು. ಅಂದರೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಗಮನ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತೇನೆ.

ಉಷೆ : (ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಈ ನಿನ್ನ ಉಪಾಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯ ಬಂತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ ಶೀಘ್ರದಿಂದ ಬರೆದು ತೋರಿಸು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಸ್ವಲ್ಪ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ) ಉಷೇ! ಇತ್ತ ನೋಡು! ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಗಜಾನನ, ಶಾರದೆಯರನ್ನು ರೇಖಿಸಿರುವನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ರೇಖಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವಲೋಕನ ಮಾಡು.

ಉಷೆ : ಬೇಗನೆ ಬರೆದು ತೋರಿಸೇ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಹತ್ತುತ್ತಾಳೆ ಉಷೆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುಹತ್ತುತ್ತಾಳೆ)

ಉಷೆ : (ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವದಾದ ನಂತರ, ವೈಕುಂಠನಾಯಕನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ)

ಧಾಟಿ : "ನೋಡೇ ವೈಕುಂಠಲೋಕವಿದುವೇ" ಎಂಬಂತೆ

ನಾರಾಯಣನಿವನು | ನೋಡೆಸಖಿ || ಪಲ್ಲ ||

ಸೂರಿವನುಕಾ | ಸಾರಧ್ಯಾನ ಸರ | ಸೀರುಹಭೃಂಗನಿವಂ || ನೋಡೆ || ೧ ||

ಅಣುಭಕ್ತಿಗೆಸಲೆ ಘನಫಲವೀಯುವ | ವನರುಹನಾಭನಿವಂ | ನೋಡೆ || ೨ ||

ಕಾಂತರಕಾಂತನ | ಚಿಂತ್ಯಮಹಿಮ ಸೌ | ಶಾಂತವಿಠಲನಿವನು || ನೋಡೆ || ೩ ||

ಉಷೆ : (ನಾರಾಯಣನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನೀನು ಅಡಿದಂತೆ ಅಚಿಂತ್ಯ ಮಹಿಮನೂ ಅಲ್ಪಭಕ್ತಿಗೆ ಅನಘ್ಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನೂ ಇವನು ಹೌದು. ಇವನಿಗಾದರೂ ಬೇಗ ಅಂತಃಕರಣ ಹುಟ್ಟಿ ಇವನು ನನಗೂ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪತಿಗೂ ಬೇಗ ಸಂಗಮ ಮಾಡಿಸಲಿಯೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ನಾನು ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ನಮಿಸುವಳು.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷೇ! ಇದನ್ನು ನೋಡು. ಇದು ಕೈಲಾಸದ ಚಿತ್ರವು. ಶ್ರೀ ಶಂಕರನು ತನ ವಾಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯ ಮುಖಾರವಿಂದದ ಸೌಂದರ್ಯ ಮಕರಂದವನ್ನು ತನ ಸುಪ್ರಸನ್ನ ನಯನಭ್ರಮರಗಳಿಂದ ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತ ಬಹಳ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದಿರುವನು. ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಷಣ್ಮುಖಿ, ಗಜಮುಖಿರೆಂಬ ಆತನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರರು ನಲಿದಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಬೇತಾಳ ಮೊದಲಾದವರು ಸೇವಾತ್ಮ ರರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷರು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪತಿಯಿದ್ದರೆ ತೋರಿಸು.

ಉಷೆ : ಗೆಳತೀ! ನನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುಣ್ಯಪರಿಪಾಕದಿಂದ ನನ್ನ ಇಷ್ಟಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಗೌರೀಶಂಕರರು ಈ ಚಿತ್ರ ರೂಪದಿಂದ ಪುನಃ ನನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅಂದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ನನ್ನ ಜೀವಕಾಂತನು ಇರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ನಿಲ್ಲು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಇದನ್ನು ನೋಡು, ಇದು ಸ್ವರ್ಗದ ಚಿತ್ರವು. ಇತ್ತ ನೋಡು, ಸರ್ವದಿಕ್ಷಾಲಕರಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವ ಇದು ಸುಧರ್ಮಾಖ್ಯ ಸಭೆಯು. ಈ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ

ಶತಕದಂತೆ ಥಳಿಥಳಿಸುತ್ತ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದವನೇ ಊರ್ವಶೀ ರಂಭಾದಿಗಳೆಂಬ ಸ್ವರ್ಗದ ಸೂಳಿಯರನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು. ಇತ್ತ ನೋಡಿದಿಯಾ? ಇವನು ಪುರಂದರ ಪುತ್ರನಾದ ಜಯಂತನು. ಇವರು ಅವನ ಪ್ರೇಮಸಖರು. ರೂಪ, ಪ್ರತಾಪ, ಭಾಗ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರು ಅಂದಗೊಂಡಿರುವರು. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮನೋರಮಣನಿದ್ದರೆ ತೋರಿಸು.

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಇಂಥ ನೂರಾರು ಇಂದ್ರಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವಂಥ ಶ್ರೀಮದ್ ಬಾಣಾಸುರನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಿಯಾದ ಈ ಉಷೆಯ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನು ಈ ಮಿಟಮಿಟ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಇದ್ದಾನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಸಮುದ್ರ ವಲಯಾಂಕಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಪೃಥ್ವೀಪಟವನ್ನು ನೋಡು. ಇವರು ಸಾರ್ವಭೌಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮಂಡಲಾಧೀಶ್ವರರೆಂಬ ರಾಜರು. ಇವರು ಅವರವರ ಮಂತ್ರಿ ಸೇನಾಪತಿಗಳು. ಈ ಜನಸ್ತೋಮವನ್ನು ನೋಡು. ಇವರಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿದ್ಯಾಂಸರೂ, ಕವಿಗಳೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ, ಕಲಾವಿದರೂ, ಶೂರರೂ, ಉದಾರರೂ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡು. ಯಾಕಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ತೀರಿವವು. ನಿನ್ನ ಸುದೈವದಿಂದ ಈ ಚಿತ್ರಪಠದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವಲ್ಲಭನು ಇರಲಿಯೆಂದು ನಾನು ಶ್ರೀಗೌರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉಷೆ : (ತುಸುಹೊತ್ತು ಚಿತ್ರವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ) ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ನಿನ್ನ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದ ಸೀಮೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಚಿತ್ರ ಪಠದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನಿಲ್ಲ. (ಕಣ್ಣೀರುದುರಿಸುತ್ತ) ಇನ್ನು ನನಗೇನು ಆಶೆಯು? ನೀನು ನಿನ್ನಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಯತ್ನ ಮಾಡಿದಿ. ನನ್ನ ದುರ್ದೈವಕ್ಕೆ ನೀನೇನು ಮಾಡಿ! ಹಾ! ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭಾ! ಇಷ್ಟುಪರಿ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ದಾಸಿಯು ಹ್ಯಾಗೆ ಜೀವವನ್ನು ಹಿಡಿದಾಳೆಂಬ ಅಂತಃಕರುಣವು ಇನ್ನೂ ಬರಲೊಲ್ಲದೇ? (ಎಂದು ರೋದಿಸುವಳು)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಆಲೋಚಿಸಿದವಳಂತೆ ಮಾಡಿ) ಉಷೆ! ಭಗ್ನ ಮನೋರಥಳಾಗಬೇಡ. ಸಾಗರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಾನಾಮಕವಾದ ಒಂದು ಪತ್ರನವಿರುವದು. ಅದರಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರ ಪುರುಷರ ಚಿತ್ರಗಳು ಕೆಲವು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ, ನೋಡು. ಅವಿಷ್ಟು ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ದೈವವು.

ಉಷೆ : ಆಗಲಿ, ಅದೂ ಆಗಲಿ. ದೈವಪರೀಕ್ಷೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಡಬೇಡ, ಬೇಗ ತೋರಿಸು. ಈ ಚಿತ್ರದರ್ಶನ ರೂಪವಾದ ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ನನ್ನ ಭಾಗದ ದೇವತೆಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನು ದ್ವಾರಾವತಿಯವನೇ ಯಾಕೆ ಆಗಿರಬಾರದು. ತೋರಿಸು ತೋರಿಸು, ಬೇಗ ತೋರಿಸು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ)

|| ಸಾಕೆ ||

ನರರೂಪದಿ ನವ | ತರಿಸಿದವನು ಶ್ರೀ | ವರನೀತನು ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ||

ಸ್ವರನಜನಕ ಸೌ | ವರದ್ವಾರಾವತಿ | ಯುರಸುಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮಂ || ೧ ||

ಉಷೆ : (ಕೃಷ್ಣನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಚಿತ್ರರೇಖೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿತ್ರರೂಪ ದರ್ಶನದ ಗುಣವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟು ಸುಖವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ದೇವೋತ್ತಮನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರು? ಚಿತ್ರರೇಖೆ ಇವನ ಅಪ್ಪವರ್ಗದ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ದಯಮಾಡಿ ತೋರಿಸು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ) ನಮ್ಮವನೇ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದೇ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ, ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ, ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಅವಸರದಿಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಗೆಳತೀ! ಇದನ್ನು ನೋಡು, ಇದು ಜಗನ್ನೋಹನಕರನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಚಿತ್ರವು.

ಉಷೆ : (ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಂಕುರಿಸಿದ ಭಾವದಿಂದ) ಗೆಳತೀ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದಲೂ, ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಸುದೈವದಿಂದಲೂ ತುತ್ತು ಕೈಗೆ ಬಂದಂತಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಅದು ಬಾಯಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾದೀತೇ? ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನ ಹೋಲಿಕೆ ಛಿದ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಹಾರಾಯನ ಅತಿಸಮೀಪದ ಆಪ್ತರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮುಂಚೆ ತೋರಿಸು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಗೆಳತೀ! ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವಾದ ಮೇಲೆ ಸುಖದ ಕುಂಭವು ತುಂಬಲಿಕ್ಕೆ ವಿಲಂಬವಾದೀತೇ? (ಅನಿರುದ್ಧನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಇದನ್ನು ನೋಡು, ಕಂದರ್ಪ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವಂಥ ಸುಂದರನಾದ ಅನಿರುದ್ಧನ ಚಿತ್ರವಿದು.

(ಅನಿರುದ್ಧನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ, ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತಾ, ನಾಚಿ, ಶರಣವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು, ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಓರೆಗೆ ಸರಿಯುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಯಾಕೇ, ಹೀಗ್ಯಾಕೆ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ, ಚೆಲ್ಲಬೀಜದಂತೆ ಸಿಡಿದು ನಿಂತಿ?

ಉಷೆ : ಗೆಳತಿಯು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಳೆಂಬದನ್ನು ಸಹಾ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತರದ ತೀರ ಮೈಯ ಹತ್ತರವೇ ಬಂದರೆ ದೂರ ಸರಿಯದೇ ಏನು ಮಾಡಲಿ? (ಎಂದು ನಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಏನಂದಿ? (ಅವಳ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿ, ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು) ಚಿತ್ರವು ಬಂದರೇನಾಯ್ತು?

ಉಷೆ : ಅವ್ವಾ! ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಬೇಡ! ಅಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ, ಇಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ! ಆಗಲಿ, ಜೀವ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆಯಿತಲ್ಲ? ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ನಾನು ಭಾಗ್ಯವಂತಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷೇ! ಮುಸುಕೇನು? ಒಡದೇ ಹೇಳಿಬಿಡು! ಇದೇ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ನಾನೆಲ್ಲ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕಾತ್ಯಾಯನಿಯ ಉಕ್ತಿಯು ಸತ್ಯವಾದರೆ ಸಾಕು. ಅಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದವನು ಇಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಇಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದವನು ನಾಳೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಉಷೆ : (ಅನಂದದಿಂದ) ಹೌದು ಹೌದು, ಇದೇ ಸ್ವರೂಪವು. ಇನ್ನು ನಾನು ತಡಿಯಲಾರೆನು.

ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಏಳು ಕೂಡಬೇಡ. ಬೇಗ ಮಾತ್ರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ! (ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅವಳ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ತಕ್ಕೊಂಡು) ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತ ನೀನು ಮರಳಿ ಬರುವತನಕ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಆದಷ್ಟು ಅವಸರಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡು, ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ.)

ಉಷ : ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಾ. ಗೆಳತಿಯ ಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ನಿಷ್ಕಲಂಕ ಹೃದಯದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮತ್‌ಕಾತ್ಯಾಯನಯು ಅಭಿವರ್ಧನ ಮಾಡಲಿ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಅಂಕ : ನಾಲ್ಕು

(ಚಿತ್ರರೇಖೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರುವೆನೆಂದು ಉಷೆಗೆ ವಚನಕೊಟ್ಟು ದ್ವಾರಕಾಪಟ್ಟಣದ ಸೀಮೆಗಂತೂ ಬಂದೆನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತಡಮಾಡದೆ ಪುರಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. (ಎಂದು *ಪುರಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನವು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವ್ಯಯ್ಯಾ! ಇದೇನು ಬಂತು ಕಾಲ್ಕೊಡಕಾಗಿ? (ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ, ಹೆದರುತ್ತ) ಪ್ರಕಾಶದ ಮಂಜರಿಯೋ? ಉರಿಉಗಳುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಪವಿಶೇಷವೋ? ಮಿಂಚಿನ ಮರಿಯೋ? ಅಗ್ನಿಯ ಬಳಿಯೋ? ಯಕ್ಷಾದಿಗಳ ಕುಚೀಷ್ಟೆಯೋ? (ಉಸುರ್ಗು) ಅಲ್ಲ, ಯಾವದೂ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ದುರ್ದೈವದ ಪ್ರಭಾವವು. (ತಡೆದು) ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದಡಿಯಿಟ್ಟು ಕೂಡಲೆ ಮದ್ದಿನ ಬಾಣದಂತೆ ಸರನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಬೆಳಗಾಗಿ ಹೋದರೆ ತೀರಿಯೇ ಹೋಯ್ತು. ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸಂಗಮದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವೈರಿಯಾದ ಸೂರ್ಯನು ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎದ್ದು ಬಂದನೆಂದರೆ ನನಗೆ ಪುರಪ್ರವೇಶವೂ ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ವಯ್ಯುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಇವೆರಡೂ ಆಗದ ಮೇಲೆ ವಚನಗೇಡಿಯಾದ ಈ ಒಡಲನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಏನಂತ ಗೆಳತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲಿ? ನಾಚಿಗಟ್ಟು ಹೋದೆನೇ, “ಈಗ ಬರುತ್ತಾಳೆ, ಈಗ ಕಾಂತನನ್ನು ತರುತ್ತಾಳೆ” ಎಂಬ ಅಕ್ಕರತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅವಳಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲಿ? ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ, ಇಳಿಮೊಗದಿಂದ, ಮೂಕಳಾಗಿ, ಬರಿಗೈಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ನಾನು ಹೀಗೆ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅತ್ಯಾತುರವಂತಳಾದ ಆಕೆಯ

* ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ಪುರಪ್ರವೇಶವನ್ನೂ ಸುದರ್ಶನದ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬೇಕು.

ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾದೀತು? ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜೀವವೇ ಹಾರಿಹೋದೀತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ನನ್ನದಾದರೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಉಳಿದೀತು? ಅದೂ ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಣ ಮಾಡೀತು. ಹಾಯ ಹಾಯ! ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಅವಿವೇಕತನದಿಂದ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅನರ್ಥವಾಗುವ ಸಮಯಬಂತಲ್ಲ? ಏನು ಮಾಡಲಿ?

(ಆಲೋಚಿಸಿ) ಈ ತೇಜಃಪುಂಜವು ಏನೆಂಬದು ಅಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನಳಾದ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಪ್ರಸಂಗವಶದಿಂದ ದೇವತಾಂಶಗಳು ಕೂಡ ಹೀಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ವಿಹರಿಸುವವೆಂಬದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆನು. ಈ ನಗರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಪಲತೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸಬೇಕಾದರೆ ದೇವತಾಂಶವೇ ಹೊರ್ತು ಇದು ಇನ್ನೊಂದಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೇ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕು. (ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ) ಎಲೈ, ದೈದೀಪ್ಯರೂಪಾ! ಈ ತೇಜೋಂತರ್ಗತನಾಗಿರುವ ನೀನು ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯೆನು. ಆದರೂ ನಿನಗೆ ಕೋಟಿ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮಿತ್ರೀ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಕಳಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಸತಿಪತಿಗಳ ಸಂಗಮವಾಗುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರು ಸಹಾಯವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ತಿತಿ ಘನತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮಹಿಮಾವಂತನಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತಿ. ದಾರಿದ್ರ್ಯ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನನಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸು. ವಿಲಂಬವಾದರೆ ನನ್ನ ಚಿನ್ನದಂಥ ಸಮಯವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿರುವೆನು. (ಎಂದು ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಮುಂದಡಿ ಇಡುವಳು. ಸುದರ್ಶನವು ಮತ್ತೂ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುವದು.) (ಆಲೋಚಿಸಿ) ಅಕಟಾ! ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡ ಗಿಡವು ಕಾಡಜಾತಿ ಆಯಿತು. ನಿಷ್ಕರುಣಾವಂತವಾದ ಈ ಉರಿಯು ನನಗೆ ಮಾರ್ಗಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕೂಡ ಹೀಗೆ ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಿಂತ (ಶಸ್ತ್ರೇಂದರುರಿಸುತ್ತ) ಈ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರಾಯ್ತು. ಅಂದರೆ ಈ ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟದ ಕಣ್ಣು ಮುಂದಾಗಲಿರುವ ಯಾವ ಅನರ್ಥವನ್ನೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಹೌದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. (ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವಳು.)

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ.)

|| ಪದ ||

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಮಂತ್ರವನು | ನೀ ನಿತ್ಯದಿಜಪಿಸೈ ಮನವೇ || ಪಲ್ಲ ||
 ನಾನದರದ್ಭುತ ಮಹಿಮಾಕೋಟಿಯ | ನೇನುಸುರಲಿ ಮನವೇ ಮುದದಿ || ಅನುಪಲ್ಲ ||
 ಹಾರುವದೈ ಭವರೋಗದ ಮಬ್ಬುಕೆ | ತೋರುವದೈ ಸುಗುಣಿಯ ದಾರೀ ||
 ತಾರಯದಿಂ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಹಳು ಕೈ | ಸೇರುವದೈ ಸ್ಥಿರಸುಖರತ್ನಂ ||೧||

(ಎಂದು ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ) ಓಹೋ! ಇದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯವು? ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ, ನಾರಾಯಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಯಾವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಇತ್ತಕಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರು? ಈ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದ ಸಂಕಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ನಾಮಘೋಷವೂ ಸತ್ತುರುಷರ ಸಂದರ್ಶನವೂ ಆಗುವದು ಅತೀವ ಭಾಗ್ಯೋದಯವು. ಇಂಥ ಭಾಗ್ಯೋದಯವು ದುರ್ಭಾಗ್ಯಳಾಗಿರುವ ನನಗೆಲ್ಲಿ? ಅವಿಚಾರ ದಿಂದ ವಚನಕೊಟ್ಟು ಮಿತ್ರಿಯ ಆಶೆಯನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸಿದ ನನಗೆ ಈ ಸಿಂಧುವಿನಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯು. (ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಕೈ ಮುಗಿದು) ಎಲೈ, ಸಮುದ್ರ ರಾಜನೇ! ನನ್ನನ್ನು ಒಳಕೊಳ್ಳು! (ಎಂಬಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ನಾರದ : (ಬಂದು) ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ತಡಿ ತಡಿ, ಏನು ವಿಚಿತ್ರ ಸಾಹಸವಿದು!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ನಾರದರನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಸ್ವಾಮಿನ್! ಅಭಿವಂದನವು! (ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ) ಅಂತ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾಯ್ತು. ಕೃತಾರ್ಥಳಾದೆನು. ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕ ವಾಯ್ತು. ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವ್ಯಕ್ತವು ಫಲಿಸಿತು. (ಎಂದು ಮತ್ತೆ ನಮಿಸುವಳು.)

ನಾರದ : ಕಲ್ಯಾಣ, ಕಲ್ಯಾಣ! ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ನಿನ್ನ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲಿ. ಮಗಳೇ! ಇಷ್ಟೇಕೆ ಭಗ್ನ ಮನೋತ್ಸಾಹವು? ಇಷ್ಟೇಕೆ ಹೆದರಿರುವಿ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರುವಿ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿ? ಹೇಳು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಮಹನ್! ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಅನುಗ್ರಹೋಕ್ತಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಸರ್ವಾಭಿಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವನು; ಭಗ್ನ ಮನೋತ್ಸಾಹವು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸುವದು; ಹೆದರಿಕೆ ಬಯಲಾಗುವದು ಎಂದು ನಾನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ನಾರದ : (ಅಂತಃಕರಣ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಮಗಳೇ! ನನ್ನ ಸ್ತುತಿ ಸಾಕು. ಇಂಥ ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿ? ಮೊದಲು ಹೇಳು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ದ್ವಾರಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ.

ನಾರದ : ಅದೇಕೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನ ಶೋಣಿತಪುರದ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ.

ನಾರದ : ಅದೇಕೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷೆಯು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಬಿಕೆಯು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ನಾರದ : ಏನೆಂದು ವರಕೊಟ್ಟಳು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿವಸ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪುರುಷನೇ ಉಷೆಯ ಪ್ರಾಣಕಾಂಕ್ಷನೆಂದು.

ನಾರದ : ಆದರೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಅದರಂತೆ ಅನಿರುದ್ಧನು ಆ ದಿವಸ ಅವಳ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದನು.

ನಾರದ : (ತಲೆದೂಗಿ) ಹೀಗೇ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹೌದು.

ನಾರದ : ಒಳ್ಳೇದು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳರಂತೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಸವೇಕೆ? ಮತ್ತು ಅವಸರವೇಕೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಸ್ವಾಮೀ! ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನ ವಿರಹಸಂತಾಪದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಝರ್ಝರಿತಳಾದ ಉಷೆಗೆ ಇದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ತರುವೆನೆಂದು ಅಭಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಂದಿರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಾಹಸವು ಮತ್ತು ಅವಸರವು.

ನಾರದ : ಶಾಬಾಸ್, ಇದಕ್ಕನ್ನಬೇಕು ಮಿತ್ರತ್ವವು. (ಚುಟುಕಿ ಹೊಡೆದು) ಹೂ, ನಡಿ, ತಡ ಮಾಡಬೇಡ. ಇದೇ ದ್ವಾರಕಾವತಿಯ ಪ್ರದೇಶವು. ಬೇಗ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಾನೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಹೋಗಿ ತೊಡಗುವನು.)

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ) ಸ್ವಾಮಿನ್! ಪುರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡೇನೆಂದರೆ ಏನೋ ಒಂದು ಪ್ರಕಾಶಮಂಜರಿಯು ಬಂದು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುರಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿರುವೆನು.

ನಾರದ : (ನಗುತ್ತ) ಆ ಪ್ರಕಾಶಮಂಜರಿಯು ಏನೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಇಲ್ಲ.

ನಾರದ : ಕೇಳು, ಅದು ಶ್ರೀಮದ್ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು. ಅದು ಹಾಗೇ ಮಾರ್ಗ ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಬಾ. ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ) ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಶಪಥವಿಡು. ಅಂದರೆ ಅದು ನಿನಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡುವದು. ಆ ನಂತರ ಪುರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಮೊದಲನೇ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸು. ಅಂದರೆ ಯಾರೂ ಕಾಣದಂತೆ ಅನಿರುದ್ಧನ ಶಯನಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವಿ. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸು. ಅಂದರೆ ಅನಿರುದ್ಧನಿರುವ ಪರ್ಯಂಕ ಸಹಿತರಾಗಿ ಶೋಣಿತಪುರಕ್ಕೆ ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ಮರಳುವಿ. ಆಮೇಲೆ ಮೂರನೇ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಯೋಚಿಸು. ಅಂದರೆ ಅನಿರುದ್ಧನು ಜಾಗೃತನಾಗುವನು. ಇದು ನಂನ ಸಂಪೂರ್ಣಾಶೀರ್ವಾದವು. ನಡಿ, ನಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ. ನಾನೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ನಮಿಸುವಳು.)

ನಾರದ : ಕಲ್ಯಾಣ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

(ತದನಂತರ ಉಷೆಯು ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ಉಷೆ : ಪ್ರಾಣಕಾಂತನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರರೇಖೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು. ಇನ್ನೂ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಏನು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿದ್ದೀತು? ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನು ದೊರಕಿದನೋ ಇಲ್ಲವೋ? ನನಗಂತೂ ಮನೋವಲ್ಲಭನು ಯಾವಾಗ ಬಂದಾನು,

ಯಾವಾಗ ಕಂಡೇನು. ಅಂಬಂತಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅವನು ಅಗಲಿರುವದರಿಂದ ನನಗಂತೂ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ರುಚಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ರಸವೇ ಇಲ್ಲ; ಹೂಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲವಲೇಶವಾದರೂ ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಪುರುಷನ ಮುಖವೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಹೋಗಿದೆ. ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಮರಣದ ಹೊರ್ತು ಏನೂ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಅವನನ್ನು ಅಗಲಿರುವ ಈ ಹತಭಾಗ್ಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ರತ್ನಭೂಷಣಗಳು ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ಆತನ ವಿರಹದಿಂದಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಜನರು ಯಾಕೆ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದಾರು? ಆ ರತ್ನ ಒಂದು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅನಾಥಳಾದ ನಾನು ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? (ಉಸುರ್ಗರದು) ದೇವಾ! ಚಿತ್ರರೇಖೆ ತೀವ್ರ ಬರಲಿ, ಪ್ರಾಣೇಶನನ್ನು ತರಲಿ. ಅಂದರೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡ ಹರಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಡಮಾಡದೆ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ದಾಸೀ : (ಓಡುತ್ತ ಬಂದು, ಆತಿ ಹರ್ಷದಿಂದ) ರಾಜಪುತ್ರೀ! ನನಗೇನು ಉಚಿತವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು. ನವರತ್ನದ ಹಾರವನ್ನೋ ನಕ್ಷತ್ರದ ಮಾಲೆಯನ್ನೋ?

ಉಷೆ : (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಯಾರಿಗೇನಾದರೇನು? ತಮ್ಮದೊಂದು ಚೊಕ್ಕಾದರಾಯ್ತು. ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನ ಆಲಾಪವು, ಇವಳಿಗೆ ಉಚಿತ ದ್ರವ್ಯದ ಆಲಾಪವು.

ದಾಸೀ : ದೇವಿ! ಆಲೋಚಿಸುವದೇನು? ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆ, ನವರತ್ನಹಾರ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು. ಅಂದರೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡಾಗಿ ನಿನನ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುವದು, ದರಿದ್ರಳಾದ ನನ್ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೂ ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗುವದು.

ಉಷೆ : ಇಷ್ಟೊಂದು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಉಚಿತವನ್ನು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಹಿತವನ್ನು ನನಗೆ ಇವಳು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳು? ಒಳ್ಳೇದು, ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಡೋಣ. (ಘಟ್ಟಿಸಿ) ಏನೇ, ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆ ಯನ್ನು ಉಚಿತಕೊಡುವಂಥ ಹಿತವು ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗೆ ಆಗುವದೇ?

ದಾಸೀ : ನನ್ನಿಂದಲ್ಲ. ನಾನು ಈಗ ಹೇಳುವ ಸುದ್ದಿಯಿಂದ.

ಉಷೆ : ಅದೇನು ಹೇಳು. ಅಂಥಾ ಸುದ್ದಿ ಇದ್ದರೆ ಬರೇ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆಯೇಕೆ? ನವರತ್ನ ಹಾರವೇಕೆ? ನೀನು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ದಾಸೀ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ ಬಂದಿರುವಳು. ಒಂದು ಮಂಚಾ ತಂದಿರುವಳು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಮಲಗಿರುವರು.

ಉಷೆ : (ಆನಂದದಿಂದ, ಚಟಕ್ಟನೆ ಎದ್ದು) ಎಲ್ಲಿರುವಳು? ಮಂಚವಲ್ಲಿದೆ? ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿರುವದೋ, ಎಚ್ಚರವಿರುವದೋ?

ದಾಸೀ : ಅವಳು ನಿನನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವಳು. ಮಂಚವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿದಂತೆ ತೋರಿತು.

ಉಷೆ : (ಅವಸರದಿಂದ) ನಡಿ ಹಾಗಾದರೆ. ತಡಮಾಡದೆ ಹೋಗಿ, ಕಣ್ಣಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಪಡೆಯೋಣ. (ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

(ತದನಂತರ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವ ಅನಿರುದ್ಧನೂ ಚಿತ್ರರೇಖೆಯೂ ಉಪಯೋಗ ಬರುವರು.)

ಉಷ್ಣ : (ನೋಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಸೈ ಸೈ! ಚಿತ್ರರೇಖೇ, ಈ ಉಪಯೋಗ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ಇರಲಿ! ಪ್ರಾಣರತ್ನನ ಮೇಲೆ ಮೋಹಿನಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಏನೇ! ಮೋಹಿನೀಮಂತ್ರದ ವಿನಾ ಇಂಥಾ ಮಹಾತ್ಕಾರ್ಯವು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು?

ಉಷ್ಣ : ಅಲ್ಲೇ, ನಿನಗೇನಾದರೂ ಅನಬೇಕೆ? ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಮೋಹಿನೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಇಂಥಾ ಕೋಮಲಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮನವಾದರೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂತೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಏನೇ! ಈಗ ನನಗೇ ತಿರುಗಿ ಆಡುತ್ತೀ ಏನು? ಖರೆ ಅದೆ. "ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಬಿಗರ ಮಿಂದೆ"

ಉಷ್ಣ : ಬಿಡೆ! ನಿನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತೇನು? ನಾನು ಸಹಜ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಅಂದೆನು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷ್ಣೇ! ಸಿಟ್ಟು ಯಾತರದು. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ನನಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಸಿಟ್ಟು ಬರುವದೇ?

ಉಷ್ಣ : ಚಿತ್ರರೇಖೇ! ಈಗ ಈ ಮೋಹಿನೀಮಂತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯೇ!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಗೆಳತೀ! ನೀನೇ ತೆಗೆಯೇ!

ಉಷ್ಣ : ಅವ್ವಾ! ಛಲ ಮಾಡಬೇಡೆ! ತೀವ್ರ ತೆಗೆ!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಇದರಲ್ಲಿ ಛಲವೇನೇ! ನಿನ್ನ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆನು. ನೀನೇ ತೆಗೆ.

ಉಷ್ಣ : ಬಿಡೆ! ಅದು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ಮೋಹಿನೀಮಂತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯೇ!

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : (ಬಾಯೊಳಗೇನೋ ಅಂದು) ಇಕೋ! ಮೋಹಿನೀಮಂತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದೆನು.

ಉಷ್ಣ : ಸಖಿ! ಪ್ರಾಣಕಾಂತನು ಕಿಂಚಿತ್ ಎಚ್ಚಿತ್ತಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಹೌದೇನೇ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಉಷ್ಣ! ಸುಮ್ಮನಿರು ತುಸುಹೊತ್ತು, ಹಾತೊರೆಯಬೇಡ.

(ಅನಿರುದ್ಧ ಎಚ್ಚತ್ತು ತನ್ನಪ್ಪಕ್ಕೆ ತಾನೇ.)

ಅನಿರುದ್ಧ : (ಮನದಲ್ಲಿ) ಏನು! ನಾನು ನಿತ್ಯ ನೇಮಕಿಂತಲೂ ಆಲಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಎದ್ದೆನೇನು? ಛೇ! ಬಾಲಾರ್ಕ ಕಿರಣಗಳಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ? ನಾನು ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಶಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ಪ್ರಮದ ವನದ ಗವಾಕ್ಷಗಳನ್ನು ಹಾಗೇ ಇರಿಸಿದ್ದೆನು; ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಇಕ್ಕಿದ್ದಾರು? ಈ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಗರದ ಗೋಪುರಗಳು ಕಾಣಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಹೊತ್ತು ವನ, ಉಪವನಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಏನು ಚಮತ್ಕಾರವಿದು! ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುಕಲ್ಲೋಲಧಾನವು ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ಈಹೊತ್ತು ಏನೂ ಶಬ್ದವೇ ಇಲ್ಲ! ಏನು ನಾನೇ ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪಿದೆನೇನು? ಒಳ್ಳೇದು. ಭಿತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ರೇಖಿಸಿದ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರಗಳು ಒಂದೂ ತೋರಲೊಲ್ಲವು. ತಸ್ಮಾತ್, ಈ ಮಂದಿರವು ನನ್ನದಲ್ಲ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಯಾರೋ ನನ್ನನು ನನ್ನ ಪಲ್ಟಂಗ ಸಹ ವರ್ತಮಾನ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಂದು ಇರಿಸಿರುವರು. ಒಳ್ಳೇದು, ಇಂಥಾ ಪ್ರಾಣಿಯಾದರೂ ಯಾರು ಆದಾರು?

ಇಲ್ಲಿ ನನನನು ತರುವ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾದರೂ ಏನು ಇದ್ದೀತು? ರೇರೇ! ನಾನು ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನನನ ಮಾತಾಪಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವ್ಯಸನವಾಗಿದ್ದೀತು! ಈ ವರ್ತಮಾನವು ನಗರದೊಳಗಿನ ನನನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ವಿದಿತವಾದರೆ, ಅವರಿಗೆಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗಿದ್ದೀತು? ನಾನು ಹತಭಾಗ್ಯನು, ಸರ್ವದ್ಯಾರಾವತಿಗೆ ಶೋಕಾಸ್ಪದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದೆನು. (ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಮಾಡಿ) ನಾನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಕ ಮಾಡಿದರೆ, ನನನನು ಕೇಳುವವರು ಯಾರು? ತಸ್ಮಾತ್, ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಶೋಧ ಮಾಡಬೇಕು. (ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ತರುಣ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಯಾರು ಇದ್ದಾರು? ಒಳ್ಳೇದು. ಅಹಹಾ! ಏನು ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪವಿದು! ಇವರ ಮುಖಲಕ್ಷಣದಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿ, ಉತ್ತಮ ಕುಲೋದ್ಭವರಾಗಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿ ಇವರು ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇನೆಂದರೆ, ಈ ಉಭಯತರು ಚಿಕ್ಕವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ತಕಡಿಗೆ ನಿತ್ತವಳಂತೂ ಬಹಳ ಸಣ್ಣವಳಿದ್ದಾಳೆ. ಬಹಳ ಮಾಡಿ ಅವಳ ಲಗ್ನವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬೋ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಹಹಾ! ಏನು ಮೈಕಟ್ಟು! ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತನ್ನ ಸರ್ವಕುಶಲತನವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವಳ ಕೇಶಕಲಾಪವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಸರ್ಪಭ್ರಾಂತಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಟಲ ಪ್ರದೇಶವಂತೂ ಏನು ರಮ್ಯವಿರುವದು! ಹ್ಯಾಂಗೆ ನಭದಲ್ಲಿ ಮಂಗಲರುಚಿ ಮಿನುಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಇವಳ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕುಂಕುಮ ರೇಖೆಯೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ವಾ! ಏನು ನೇತ್ರಸೌಂದರ್ಯವಿದು! ಅಂತೇ ಸಾರಂಗಗಳು ನಾಚಿ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ಣಮಾ ಚಂದ್ರನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇವಳ ಮುಖವನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಶಶಾಂಕೋದಯದಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಉಕ್ಕುವ ತೆರೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೋ, ತದ್ವತ್ ಈ ಮನವೆಂಬ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಆನಂದವೆಂಬ ತರಂಗಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಏನು ನಾನೇ ಭ್ರಾಂತನೇನು! ನಿಜವಾಗಿ ಇವರು ಸ್ತ್ರೀಯರೋ? ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾಲೆಗಳೋ? ಅಲ್ಲಲ್ಲ! ಮನ್ಮಥನ ಉಪವನದಿಂದ ಹಾರಿ ಬಂದ ಅರಗಿಗಳೆ. (ತುಸು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು) ಏನು! ನಾನು ಆಡಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಅನ್ಯರು ಯಾರು ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಷ್ಟೆ! ಇರಲಿ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಗೊಡಿವೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರಾಯಿತು. (ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತು) ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಈ ಸ್ವರೂಪಾವಲೋಕನದಿಂದ ಎರಡನೇದು ಏನೂ ತೋಚಲೊಲ್ಲದು. ಅಹಹಾ! ಏನು ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾ ಇದು! ಈ ನೇತ್ರ ಕಟಾಕ್ಷದ ಹೊಳಪು, ಈ ಕಪೋಲದ ಕಾಂತಿ, ಈ ಬಿಂಬಾಧರದ ರಾಗ, ಈ ದಂತಪಂಗಿಗಳ ಶೋಭಾ, ಈ ಕಂಬುಕಂಠದ ಮಾಟ, ಈ ಬಾಹುವಲ್ಲರಿಯ ನುಣುಪು, ಈ ವೃತ್ತಕುಚದ ಬಂಧುರ್ಯ, ಈ ಸುಂದರ ಕಟಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವ, ಈ ತರುಣ ಪಲ್ಲವಕ್ಕೆ ಸನ್ನಿಭವಾದ ಚರಣಗಳ ವಿಸ್ತಾರ. ಇನ್ನು, ಈ ನಿಲ್ಲುವ ಧೀಟು, ಈ ಶರಗು ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ವೈಯ್ಯಾರ, ಈ ಮುರುಕು, ಈ ಮುರುವತ್ತು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವದು ಈ ಎರಡು ನೇತ್ರಧಾರಣಮಾಡಿದ ಅನಿರುದ್ಧನಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವು. ಒಳ್ಳೇದು,

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯಗುಂದಿ ಫಲವಿಲ್ಲ. (ಘಟ್ಟಿಸಿ) ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿರಾ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಹಳ ವೇಳೆ ಆಯಿತು. ನನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಲೊಲ್ಲರಿ. ನೀವೇ ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತೀರಿ. ಇದೇನು ಪ್ರಕಾರವು? ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ, ಹೇಳಿರಿ. ಈ ನಗರವು ಯಾರದು? ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಜನಾರು? ಈ ಅಪ್ರತಿಮ ಮಂದಿರವು ಯಾರದು? ಮತ್ತು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದೆನು? ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳಿರಿ, ಬಹಳೇ ಉಪಕಾರವಾಗುವದು.

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಪುರುಷರ ಸಂಗಡ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರು ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕು? ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಆದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ವಿಹಿತವು ಕೇಳುತ್ತೀರಂತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಶೋಣಿತಪುರವು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅರಸು ಬಾಣಾಸುರನು. ಈ ಮಂದಿರವು ಬಾಣಪುತ್ರಿಯದು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಈ ಮಂದಿರ ಬಾಣಕಂನಿಕೆಯದು, ಒಳ್ಳೇದು. ತಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು? ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಲಾವಣ್ಯಸಾಗರವು ಯಾರು?

ಉಷೆ : ಯಗರೇನೇ ಚಿಗರಚಿತ್ರರೇಖೆ? ಸುಗರಸುಮ್ಮನೇ ಯಗರ ಎರಡನೇದವರ ವಿಗರ ವಿಚಾರ ಎಗರಯಾಕೆ ಮಗರ ಮಂದಿಗೆ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಎಗರೇನೇ ಉಗರ ಉಷೆ! ಅಗರ ಅರೆಯದವದವರು ಸುಗರು ಸುಮ್ಮನೇ ಕೆಗರಕೇಳಿದರು. ಇಗರಿದರಲ್ಲಿ ನಿಗರಿನಿಂದೇನು ಗಗರಗಂಟು ಹೊಗಹೋಯಿತು?

ಅನಿರುದ್ಧ : ಉಭಯತರ ಸಂಭಾಷಣೆಯೋಗದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಹೆಸರುಗಳು ವಿದಿತವಾದವು. ಈಗ ನೀವು ಯಾರು ಹೇಳಿರಿ?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಈ ಮೇಲ್ಮಂದಿರವು ಯಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದನೋ ಆ ಬಾಣಕನ್ನಿಕೆಯು ಇವಳು. ನಾನು ಅವಳ ಗೆಳತಿಯು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಹೀಗೋ? ಲೇಸಾಯಿತು. ಇಂನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದೆನು? ಹೇಳಿರಿ.

ಉಷೆ : ಚಿತ್ರರೇಖೆ! ಆಗಲೇ ನಿನ್ನ ಕರಿಯಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲೇನು?

ಚಿತ್ರರೇಖೆ : ಹೌದೇ, ಒಳ್ಳೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿದಿ. ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಬಹಳೇ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇರು ಕಂಡಿಯಾ? (ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ)

ಅನಿರುದ್ಧ : ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ ಒಂದೊಂದೆ ಚಿಮತ್ಕಾರಗಳು ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳು ಏನೋ ನೆವನತೆಗೆದು ಹೋದಳು. ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರು ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಉಷೆ : ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ಇಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದ್ಯಾಕೆ? ಏನಾದರೂ ಅಂದಿದ್ದಾಳಾದೀತು ಸುಮ್ಮನೇ?

ಅನಿರುದ್ಧ : ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿತು ಅಂತ ಜನರಿಗೆ ಕೋಪ ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು?

ಉಷೆ : ಇದರೊಳಗೆ ಸಿಟ್ಟೇನು? ಸಹಜ ಏನೋದಕ್ಕೆ ಅಂದೆನು!

ಅನಿರುದ್ಧ : ನಾನೂ ಸಹಜವೇ ಅಂದೆನು. ಪರಂತು ನನ್ನನ್ನು ಪರ್ಯಂಕ ಸಹಿತ ತರುವ ಉದ್ದೇಶವೇನು?

ಉಷೆ : ಉದ್ದೇಶವೇನಿದರೊಳಗೆ?

ಅನಿರುದ್ಧ : ಅಂಥಾ ಭಾಷಣದಿಂದ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರ ದೊರಿಯಿಲ್ಲೇ ಬೇಕು?

ಉಷೆ : ಮತ್ತೇನು, ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರ? ಇನ್ನೂ, ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ,

ಅನಿರುದ್ಧ : ಮೊದಲಿಗೆ ವಿದಿತವಾಯಿತು. ಪರಂತು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಶಯ ಬಂದ ಮೂಲಕ ಪುನಃ ಕೇಳಿದೆನು.

ಉಷೆ : ಮೊದಲೇ ಸಂಶಯ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಘಟಾಚೋಪು ಬೇಕಾಗಿತ್ತಾರಿ? (ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟುಪು)

ಅನಿರುದ್ಧ : ಜನರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಾದರೂ ಏನು ತೀವ್ರ ಬರುತ್ತದೆ? ನಾನು ಅಂದೆ ಒಂದು ಅರ್ಥದಿಂದ; ತಿಳಿಕೊಂಡದ್ದು ಎರಡನೇ ಅರ್ಥ.

ಉಷೆ : ಏನು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಇಂಥಾ ಸವಿಮಾತು! ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕ್ಕಾದರೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ?

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪರಕಿತನ ಇದ್ದರೆ ಹೌದಲ್ಲೋ ನಾಚಿಕೆ? ಅದೇ ಇಲ್ಲ, ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಾಚಿಕೆ ಎಲ್ಲಿಯದು?

ಉಷೆ : (ಮನದಲ್ಲಿ) ಏನು ಮಧುರವಾದ ಭಾಷಣಗಳು ಇವು. ಈ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳೇ ಹಾತೊರಿಯುತ್ತದೆ. ದೇಹ ನೋಡಿ ಕೂಡ ರುಕ್ಕನೇ ಅಲಿಂಗಿಸಬೇಕು, ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಪರಂತು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಮಧ್ಯದಲಿ ನಾಚಿಕೆಯು ಅಡ್ಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಧೀರತ್ವ ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಸುಂದರೀ! ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ, ಬಹಳೇ ಖೇದವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಮುಖಶ್ರೀಯನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದರೆ, ಏನೋ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳೋದದೆ, ಹೀಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ತಸ್ಮಾತ್, ಏನು ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ನೀಸಂದೇಹವಾಗಿ ಕೇಳು.

ಉಷೆ : ಓಹೋ! ನಾನು ಕೇಳಿದೆ? ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಉತ್ತರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಫಲವೇನು?

ಅನಿರುದ್ಧ : ಮನಮೋಹಿನೀ! ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಖೇದ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳೇ ಅಧೀರತ್ವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಲಂಬ ಮಾಡದೆ ಬೇಗ ಹೇಳು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಇಂದ್ರ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಬೇಡಿದರೆ ಸಹಾ ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನಾಕೆ ತಡ?

ಉಷೆ : ತಡವೇನು ವಚನಕೊಟ್ಟರೆ ಖರೆ!

ಅನಿರುದ್ಧ : ಬೇರೆ ವಚನವ್ಯಾಕೆ! ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲೇನು?

ಉಷೆ : ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ. ಹಿಂಗ್ಲಾಂಗೆ ಆಗುವದು? ಪರಂತು, ಸುಮ್ಮನೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಶಯ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಒಳ್ಳೇದು, ಹಾಗೇ ಆಯಿತು. ಇಗೋ! ವಚನಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಕೈಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತಾನೆ) ಇನ್ನಾರೇ ತೀರಿತೋ ಇಲ್ಲೋ?

ಉಪೆ : (ನಾಚಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಾಳೆ.)

ಅನಿರುದ್ಧ : ಇನ್ನೂ ನಾಚಿಕೆ ಅದೇ ಅದೆ!

ಉಪೆ : ಇದರೊಳಗೆ ನಾಚಿಕೆಯೇನು? ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾಕಂದರೆ ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ, ಪರಿಣಾಮವು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಸುಂದರೀ? ಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರಮಾಡು. ವಿಶಾಖಾನಕ್ಷತ್ರವು ಚಂದ್ರನ ಅನುಸರಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದೇ? ನಿನ್ನದೇನು ವಿಚಾರವದೆ? ಎರಡನೇದವರು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಗ್ರಹ ಇರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಎರಡನೇದವರ ಹೇಳಿಕೆ ಏನು ಉಪಯೋಗವು. ಎಷ್ಟುಪರಿ ಸಂಶಯವಿದು? ಸಾರಾಂಶ ಹೆಂಗಸರ ಜಾತಿಯೇ ಕಾಪೆಟ್ಟಿವುಳ್ಳದ್ದು.

ಉಪೆ : (ಸಿಟ್ಟಿಲೆ) ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜಾತಿ ಕಪಟ. ಅದರ ಗೊಡವಿ ಪುರುಷರಿಗ್ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ಬೇಕಾದರೆ ಹೋಗಬೇಕು ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಎಲ್ಲರೂ ಕಪಟಿಯರು ಹೀಗೇನು ನನ್ನ ಅಂಬೋಣ ಇಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಾಫಲವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡದೆ ಹಾಗೇ ಹೋಗುವುದುಂತೆ? ಎಂದಿಗೂ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿಯೇ ಹೋದೀತು.

ಉಪೆ : ಆ ಮುಕ್ತಾಫಲವು ಸರ್ಪಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಹಂಸನಾಶಯು ನಿಷ್ಫಲವು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಮೃಗನಯನೆ! ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅದು ಕಾಲನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಸಹಾ ಯತ್ನ ಮಾಡದೇ ಹಾಗೇ ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಎತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಹೋಗಲಿ!! ಅಥವಾ ಉಳಿಯಲಿ.

ಉಪೆ : ಹೀಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಂಸನ ನಿಶ್ಚಯವಿದ್ದರೆ, ಮೌಕ್ತಿಕವು ದೊರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವದೆ ಹೀಗೇನು ಇಲ್ಲ. ಪರಂತು ಮನಸಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅದೆ, ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಡ ಅಂದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ದೊರಕೀತು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಸುಹಾಸ್ಯವದನೇ! ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಸುಂದರೀ! ಸ್ವಾತೀ ನಕ್ಷತ್ರದ ಉದಕಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಇರುತ್ತದೆ, ಯಾವದು? ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿಯ. ಆ ಜಲವು ಪಾಪವಾಗದೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತದೇ ಹೊರ್ತು ಎಂದಿಗೂ ಅನ್ಯಜಲ ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಯತೋ?

ಉಪೆ : ಹೀಗಿದ್ದರೇನು ಚಿಂತೆ? ಚೆಕೋರವು ಚಂದ್ರಗೆ ಲುಬ್ಧವಾದಂತೆ ನಾನು ತಮಗೆ ಲುಬ್ಧಳೇ ಇದ್ದೇನೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಅಂದಮೇಲೆ ವಿಲಂಬವ್ಯಾಕೆ? ಬಾ! ಬಾ! ಬೇಗ ಬಾ! ಮತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ದೃಢಾಲಿಂಗನ ಕೊಟ್ಟು ಈ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಶಾಂತಮಾಡು.

ಉಪೆ : ಪರಂತು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗದಹೊರ್ತು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ, ನಾನೊಲ್ಲೆ!

ಅನಿರುದ್ಧ : ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ವಚನ ಬೇಕೇನು? ಒಳ್ಳೇದು ಇಕೋ ವಚನ. (ಶೈಮಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿ) ಆಯಿತೇ ಸಖಿ ಈಗಾದರೂ.

ಉಷೆ : ಹೋ! ಹೋ! ಆಯಿತಂದರೇನು? (ನಾಚುತ್ತ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಅನಿರುದ್ಧ : (ಆಲಿಂಗಿಸಿ) ಪ್ರಿಯೇ! ಈಗ ಈ ಅನಿರುದ್ಧನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ಆಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೇ! ನಿಂತು ಬಹಳವೇಳೆ ಆಯಿತು ಪ್ರಿಯುಕ್ತ ಶ್ರಮವಾಗಿದ್ದೀತು? ಬಾ! ವಿಶ್ರಮಿಸುವ. (ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ.)

ಉಷೆ : ನನಗೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಶ್ರಮವಾಗಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದು. ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಪಂಚಾಮೃತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಬಡದಾಸಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇ ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೆಂದು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪ್ರಿಯೇ! ನೀನು ಆಡುವ ಮಾತು ಯಾರಿಗೆ? ಏನಾದರೂ ನ್ಯೂನತ್ವ ಇದ್ದವರಿಗೆ. ಪರಂತು, ನಿನ್ನಂಥ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾ, ಸುಗುಣಗಳ ಖಣಿ ಈ ಅನಿರುದ್ಧನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಹೀಗೇನು ಇಲ್ಲ.

ಉಷೆ : ತಿಳಿದರೆಲ್ಲಾ ಅದೆ! ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೇನದೆ?

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪ್ರಿಯೇ! ಬಹು ಶ್ರಮವಾದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಅವಸ್ಥೆಯು ಹ್ಯಾಗಾಗಿರುವುದು. ಬಹಳೊತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾರಣ, ನೋಡಿದಿಯಾ? ಚರಣಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿವೆ? ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಘರ್ಮ ಬಿಂದುಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಉದ್ಭವಿಸಿರುವುವು? ಆ ಘರ್ಮಬಿಂದುಗಳ ಉಪರೋಷದಿಂದ ಈ ನಿನಗೆ ಕೇಶಪಾಶವು ಹೆಚ್ಚು ಸತೇಜವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಿನಗೆ ಮುಖವು ಬಹು ಶ್ರಮದ ಯೋಗದಿಂದ ಮೂನವಾಗಿರುವುದು? ಆದಾಗ್ಯೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಅನಂದ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಸಖೀ! ನಾವು ಕೇಳಿಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವನ್ನು ನೀಗುವ.

ಉಷೆ : ನಾನು ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ಶ್ರಮವಾಗಿರುವುದು ಹೀಗೇನಿಲ್ಲ!

ಅನಿರುದ್ಧ : ನಡಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗುವ.

ಉಷೆ : ನನದೇ ತಡಾ ಅಂಬುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಮತ್ತೇನು? ಇಕೋ? ನಾನು ಸಿದ್ಧನೇ ಇರುತ್ತೇನೆ.

ಉಷೆ : ನನ್ನದು ಸಿದ್ಧತೆ ಅದೆ ಪರಂತು, ನಿಂತು ನಿಂತು ನನ್ನ ಕಾಲು ಬಹಳ ನೋಯುತ್ತವೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ನಡಕೋತ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಹೋ! ಹೋ! ನನಗೆ ತಿಳಿತು. ನನ್ನ ಮಧ್ಯರೋಹಣಳಾಗಿ ಬರಬೇಕೆಂಬುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಡಿ! ನಾ, ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. (ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳ ಬರುವನು)

ಉಷೆ : (ನಾಚಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು, ನಗುತ್ತ) ಪ್ರಿಯನೇ ಇದೇ ಆ ಮಂದಿರವು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ತುದಗೇರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಹಣ್ಣು ಬೊಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಲಭ್ಯವಾದಂತಾಯ್ತು. ಶ್ರಮಪರಿಹಾರದ ವಿಷಯಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಲಿ.

ಉಷೆ : ಪ್ರಾಣಕಾಂತಾ! ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪಹಾರ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪ್ರಾಣಸಖೀ! ಯಾಕಾಗಲೊಲ್ಲದು.

ಉಷೆ : ಹಾಗಾದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ನಾನೊಬ್ಬನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೇನು?

ಉಷೆ : ನಾನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ನಾನೇ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬಾಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇನು?

ಉಷೆ : ನಾನು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಈ ಉಪಹಾರದಿಂದ ಈ ಅನಿರುದ್ಧನ ಕ್ಷುಧೆ ಎಂದಿಗೂ ಶಾಂತವಾಗದು? ಕಂಡಿಯಾ.

ಉಷೆ : ತಮ್ಮ ಕ್ಷುಧೆ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಶಾಂತವಾಗುವದು?

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪ್ರಿಯೇ ನಿನ್ನ ಅಧರಾಮೃತಪಾನದಿಂದ ಶಾಂತವಾಗುವದು.

ಉಷೆ : ಸ್ವಾಮೀ! ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಮಾನ್ಯವು. ಶಯನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಏಳು.

ಉಷೆ : ಸ್ವಾಮಿನ್! ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಅಭಿಲಾಷಿಸುವೆನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ, ಈ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲ, ಈ ಪುಷ್ಪಹಾರ, ಈ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯ, ಈ ತಾಂಬೂಲಗಳಾದರೂ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂತಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ತಾವು ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಾಗಬೇಕೆಂದು ನಂನ ವಿನಂತಿಯಿದೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಆಗಲಿ, ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆಗಲಿ.

ಉಷೆ : (ಉಪಹಾರ, ಫಲ, ಪುಷ್ಪ, ಹಾರ, ತಾಂಬೂಲಗಳಿಂದ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವಳು.)

ಅನಿರುದ್ಧ : (ಫಲಪುಷ್ಪ ತಾಂಬೂಲಗಳಿಂದ ಉಷೆಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ) ಪ್ರಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನಿನ್ನ ಫಲ, ಪುಷ್ಪ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ, ಸುಗಂಧಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆನಲ್ಲ? ಇನ್ನೇಕೆ ವಿಲಂಬವು?

ಉಷೆ : ಇನ್ನೇನೇನೂ ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲ. ಶಯನ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವದೇ ಕರ್ತವ್ಯವು.
(ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

ಅಂಕ : ಐದು

(ತದನಂತರ ಅಂತಶ್ಶಿಲನೂ ಬಹಿಶ್ಶಿಲನೂ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೇರರು ಬರುತ್ತಾರೆ.)

ಅಂತಶ್ಶಿಲ : (ನೇಪಥ್ಯದ ಬಲಗಡೆಯಿಂದ) ನಂನ ದೈವ ಚಲೋದು, ನಂನ ದೈವ ಚಲೋದು. (ಅನ್ನುತ್ತ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಬಹಿಶ್ಶಿಲ : (ನೇಪಥ್ಯದ ಎಡಗಡೆಯಿಂದ) ನಂನ ದೈವ ಚಲೋದು, ನಂನ ದೈವ ಚಲೋದು. (ಅನ್ನುತ್ತ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಅಂತಶ್ಶಿಲ : ಇದೇನು? ನಾನು ಅಂದಹಾಗೇ ಅನ್ನುತ್ತ ಬರುತ್ತಾನಲ್ಲ? ಇವನು ಯಾರು? (ಎಂದು ಬಹಿಶ್ಶಿಲನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.)

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ಇದೇನು? ನಾನಂದದ್ದನ್ನೇ ಅನ್ನುತ್ತ ಬಂದನಲ್ಲ? ಈತನು ಯಾವನು? (ಎಂದು ಅಂತಸ್ತೀಲ ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.)

(ಪರಸ್ಪರ ಗುರ್ತು ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಾಲಿಂಗನವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಅನಂತರ)

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ಮಿತ್ರಾ! ನೀನು ಏನೇನೋ ಅನ್ನುತ್ತ ಬಂದಿಯಲ್ಲ? ಅದೇನು? ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅನ್ನು.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ಗೆಳೆಯಾ! ನೀನೂ ಏನೋ ಅನ್ನುತ್ತ ಬಂದಿಯಲ್ಲ? ಅದೇನು? ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅನ್ನು.

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ನೀನು ಮೊದಲು ಅನ್ನು.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ನೀನು ಮೊದಲು ಅನ್ನು.

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ನೀನು ಮೊದಲು ಅನ್ನು.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ನೀನು ಮೊದಲು ಅನ್ನು.

(ಎಂದು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು. ತದನಂತರ)

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ಕೇಳು, ನಾನೇ ಮೊದಲು ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ಅನ್ನು.

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ನನ ದೈವ ಚಲೋದು.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : (ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ) ನನ ದೈವ ಚಲೋದು.

ಅಂತಸ್ತೀಲ : (ಎದೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ನನ ದೈವ ಚಲೋದು.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : (ಎದೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ನನ ದೈವ ಚಲೋದು.

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ಯಾಕೆ ನಿನ್ನ ದೈವ ಯಾಕೆ ಚಲೋದು?

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ನಿನ್ನ ದೈವ ಯಾಕೆ ಚಲೋದು?

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ನನಗೆ ಇನಾಮು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ನನಗೆ ಇನಾಮು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಅಂತಸ್ತೀಲ : (ಘಟ್ಟಿಸಿ) ನನಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : (ಘಟ್ಟಿಸಿ) ನನಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಅಂತಸ್ತೀಲ : (ಹೆಚ್ಚು ಘಟ್ಟಿಸಿ) ನನಗೆ.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : (ಹೆಚ್ಚು ಘಟ್ಟಿಸಿ) ನನಗೆ.

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ನಿನಗೆ ಯಾರು ಇನಾಮು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ?

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ನಿನಗೆ ಯಾರು ಇನಾಮು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ?

ಅಂತಸ್ತೀಲ : ಬಾಣಾಸುರನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ : ನನಗೂ ಬಾಣಾಸುರನೇ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ಅಂಥಾದ್ದೇನು? ಘನಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿ?

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ನೀನೇನು ಅಂಥ ಘನಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿ?

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿ?

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ನೀಯೇನು ಮಾಡುತ್ತಿ?

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಗುಪ್ತವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ನನಗೆ ತಿಳಿದ ವರ್ತಮಾನ ವಿಶೇಷವನ್ನು ನಾನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ವರ್ತಮಾನ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆಲ್ಲ ಇನಾಮೇನು?

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ಗುಪ್ತವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಇನಾಮೇನು?

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ಬರೇ ಗುಪ್ತವರ್ತಮಾನವಲ್ಲ. ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದದೆ.

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ನನ್ನದೂ ಬರೇವರ್ತಮಾನ ವಿಶೇಷವಲ್ಲ? ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದದೆ.

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ಅದೇನಪಾ, ಅಂಥ ಮಹತ್ವದ ವರ್ತಮಾನ ವಿಶೇಷ?

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ನಿನ್ನದದೇನಪಾ, ಅಂಥ ಮಹತ್ವದ ಗುಪ್ತವರ್ತಮಾನ?

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ನೀ ಮುಂಚೆ ಹೇಳು, ಹಿಂದುಗಡೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ನೀನೇ ಮುಂಚೆ ಹೇಳು, ನಾನೇ ಹಿಂದುಗಡೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ನೀನೇ ಮುಂಚೆ.

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ನೀನೇ ಮುಂಚೆ.

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : (ಘಟ್ಟಿಸಿ) ನಾ ಹಿಂದಾಗಡೆ

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : (ಘಟ್ಟಿಸಿ) ನಾ ಹಿಂದಾಗಡೆ.

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : (ಒಳ್ಳೆ ಘಟ್ಟಿಸಿ) ನಾನು.

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : (ಒಳ್ಳೆ ಘಟ್ಟಿಸಿ) ನಾನು.

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ಕೇಳಪಾ, ನಾನೇ ಮುಂಚೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ಹೇಳಪಾ, ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ಉಷೆಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಇರುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಉಷೆಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವಳು.

ಬಹಿಶ್ಯೀಲ : ಇನಾಮು ಹೊಂದುವಂಥ ಗುಪ್ತ ವರ್ತಮಾನವು ಇದೇ ಏನು? ಇನ್ನೊಂದಿರುವದೋ?

ಅಂತಶ್ಯೀಲ : ಇಲ್ಲ, ಇದೇ.

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಾಣಾಸುರನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಬೀಳುವದು. ಆ ಸಂತಾಪದಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಆತ್ಮಘಾತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಏನು ಬೋಗಳಿದಿಯೆಂದು ನಿನ್ನನು ಒದ್ದು ಕೊಂದರೂ ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ಇವೆರಡೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ದೆವ್ವ ಬಡಿದವರಂತೆ ಬುದಿಂಗನೆ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಉಷಯನ್ನೂ ಆ ಬಂದಿರುವ ಪುರುಷನನ್ನೂ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವದಂತೂ ನಿಜವೇ ನಿಜವು. ಅಂದಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ದೈವವೆಲ್ಲಿ ಚಲೋದು? ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ಇನಾಮು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ? (ನಗುತ್ತ) ಒದಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತು ಹೋಗುವದೇ ಇನಾಮು.

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಬಹಿಶ್ಚೀಲಾ! ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವು ಸತ್ಯವದೆ. ಆ ರಭಸದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿದರೆ ಅದೇ ಇನಾಮು. (ಆಲೋಚಿಸಿ) ಒಳ್ಳೇದು, ಈ ಗುಪ್ತವನ್ನು ದೈತ್ಯರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳದೆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟರೆ ಹ್ಯಾಗಾದೀತು?

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟರೆ ಮುಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಗುಪ್ತ ಇದ್ದದ್ದೇ ನಿನ್ನ ಸುದೈವವು. ತಾನಾಗಿಯೇ ಅದು ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿ ಶಾಖಾಕಾರ್ಯವೆನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಆರೋಪ ಬಂತಂದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿ? ನಿನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಅಪಹಾರಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಾನು. ಆಮೇಲೆ ನಿನಗೂ ನಿನ್ನನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟವಾದೀತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಡದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಬಿಡು. ಹೇಳುವ ಮುಂದೆ ಆತನ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದಂತೆ ದೂರ ನಿಂತುಕೊಂಡರಾಯ್ತು. ದೇವರು ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ಆಗುತ್ತದೆ. ನಡಿ, ನೀನೇನು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನನಗೆ ದೂರಕದ ಇನಾಮಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನೂ ನಿನಗಾಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಪಶ್ಚಾತ್ತ ನಿನ್ನ ಮನೆತನದವರಿಗಾಗಲಿ, ಕೊಟ್ಟು ನಾನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗು! ತಡವಾಯ್ತು. (ಎಂದು ಹೋಗಹತ್ತುತ್ತಾನೆ ಅವನನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ತರುಬಿ)

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿ? ನಿಲ್ಲು. ನನ್ನ ಉಬ್ಬನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳುಮಾಡಿ, ನಿನ್ನದನ್ನು ಹಾಗೇ ಉಳುಹಿಕೊಂಡು, ಹೋದೇನಂದರೆ ಬಿಟ್ಟೇನೇ ನಾನು? ಹೇಳು, ಇನಾಮು ದೊರೆಯುವಂಥ ವರ್ತಮಾನ ವಿಶೇಷವು ಏನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವದು?

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ದೈತ್ಯರಾಜನ ರಥದ ದ್ವಜಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಯೂರವು ಈವೊತ್ತು ಭೂಮಿಗೆ ಪತನವಾಯ್ತು.

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಇದೇ ವರ್ತಮಾನ ವಿಶೇಷವೇನು?

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಹೌದು.

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಇನಾಮು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೇನು?

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಹೌದು ಹೌದು.

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಏನು ಹೌದು ನಿನ್ನ ತಲೆ? ಮೂರ್ಖಾ! ನನ್ನ ಗುಪ್ತ ವರ್ತಮಾನದಿಂದ ಹೋದರೆ ೨/೩ ಜೀವಗಳು ಹೋದಾವು; ನಿನ್ನ ಈ ವರ್ತಮಾನ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಕೋಟಿಗಟ್ಟೇ

ಜೀವಹಾನಿ ಆಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಅನರ್ಥಕಾರಕವಾಗಿರುವದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಮೈತುಂಬ ಪಂಜು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ರೋಷ ಪರವಶನಾಗಿ, ಸಿಂಹದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿ, ಸಕಲ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದ, ಸಮರಭೂಮಿಗೇ ಬಾಣಾಸುರನು ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶತ್ರುವಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆದು ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಗದಗಮಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಈಗ ನಟ್ಟಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡು, ಮಾಡತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಆಮೇಲೆ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಈ ವರ್ತಮಾನ ವಿಶೇಷವನ್ನು ದೈತ್ಯ ರಾಜನಿಗೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡು.

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಹೀಗ್ಯಾಕೆ ಬಡಿಬಡಿಸುತ್ತಿ? ಗಾಳಿಗೀಳಿ ಸೋಂಕಿತೇನು?

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಯುದ್ಧದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ ಸೋಂಕಿದ್ದೀತು.

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಯುದ್ಧವನ್ನೆಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿ?

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ನಾನ್ಯಾಕೆ ತರಲಿ? ಮಹಾದೇವನು ತಂದನು.

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : (ಜಬರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಮಹಾದೇವನಿಗೇನು ಕಾರಣ? ನನ್ನನ್ನು ಹೆದರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಮರವುಗೇಡಿ! ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುವ ಮಯೂರವು ಭೂಮಿಗೆ ಪತನವಾದದ್ದೇ ನಿನ್ನ ಸಹಸ್ರ ಭುಜಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹರಣಮಾಡುವಂಥ ಶತ್ರುವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ತಿಳಿಯೆಂದು ಭವಾನಿಪತಿಯು ಬಾಣಾಸುರನಿಗೆ ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ ತಂದುಕೋ. ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಹಾದೇವನು ತಂದನೋ- ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯು ತಂತೋ? ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : (ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಿ, ತಲೆದೂಗಿ) ಅಂತಶ್ಚೀಲನೇ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸತ್ಯವದೆ. ಚಂಡಿಕಾವಲ್ಲ ಭನ ವರವು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗದು. ಮುಂದೆ ಗತಿಯೇನು?

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : (ನಗುತ್ತ) ಗತಿಯೇನು? ನನ್ನ ಇನಾಮು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗೆಂದು ಬಾಣಾಸುರನನ್ನು ತರುಬು. ಅಂದರೆ ಕೊಟ್ಟೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೋಗು, ತಡಮಾಡಬೇಡ. (ಎಂದು ಹೋಗಹತ್ತುವನು)

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : (ಆವನನ್ನು ಆಡಗಟ್ಟಿ) ಮಿತ್ರಾ! ವಿನೋದವನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೇಳುವ ವರ್ತಮಾನಗಳು ಅನರ್ಥಕಾರಕವಿರುತ್ತವೆ. ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿದವೇ, ಆ ರಭಸದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳು ಉಳಿಯುವ ನಂಬಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು?

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಹೇಳಲ್ಯಾ?

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಹೇಳು.

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಯುದ್ಧ ಬಿಟ್ಟು ಯುದ್ಧದ ಅಪ್ಪ ಆಗಲಿ ನಮಗೇನು ಅದರ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ, ನೀನು ನಗರವನ್ನು ಕಾಯುವ ಹೇರನು! ನಾನು ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಕಾಯುವ ಹೇರನು.

ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕ ಹೇರರು ಬೇರೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಾನೂ ನೀನೂ ಖುಶಾಲ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡರೆ ತೀರಿತು.

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಇದೆಲ್ಲ ಸರಿ, ನಾನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ?

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಮತ್ತೇನು ಕೇಳಿದಿ?

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ನಾವು ಈಗ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೇ ರಂಗಿಗೆದ್ದು ಎಡಬಲಗೈಗಳಲ್ಲಿಯ ನಿಡುಗತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೀಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತಾನಲ್ಲ? ಈ ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಹಾಗೆ?

ಅಂತಶ್ಚೀಲ : ಎಡಗಡೆಯ ಜಂ ತೋಳಿಗೆ ನಿಲುಕದಷ್ಟು ದೂರ ನೀನು ನಿಲ್ಲು, ಬಲಗಡೆಯ ಜಂ ತೋಳಿಗೆ ನಿಲುಕದಷ್ಟು ದೂರ ನಾನು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ನೀನು ಮುಜರೀ ಮಾಡು. ನಂತರ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ವಿಶೇಷವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಭೋಳಿ ಬಂದವರಂತೆ ನೀನು ಬೀಳು. ನನನನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಛಳಿ ಬಂದವರಂತೆ ನಾನು ನಡುಗುತ್ತೇನೆ. ಅಂದರೆ ಹೇರರು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರೆಂದು ಪ್ರಧಾನಗಳಿಗೆ ಬಾಣಾಸುರನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಧಾನರು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ಕೇಳುವಾಗ ಮೊದಲು ಹೌರಗೆ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಅಭಯವಚನವನ್ನು ಹೊಂದೋಣ. ನಂತರ ತೊದಲಿಸುತ್ತ ಇಬ್ಬರೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೇ ಇದ್ದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಿಡೋಣ. ಅಂದರೆ ಈ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿಗಳು ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ತಾವೇ ಬಾಣಾಸುರನಿಗೆ (ಹೇರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೊಂದು) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವೀರರ ವೀರಾವೇಶಗಳ ಉದ್ಗಾರ ಕೋಲಾಹಲವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಓಡಿಬರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳು ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಗಿಳಿಗಳಂತೆ ಗರಿ ಕೊಂಕಾಗದ ಹಾಂಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ನಡಿ, ಹೋಗೋಣ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆಕೆ ತಡ?

ಬಹಿಶ್ಚೀಲ : ಹೌದು ನಡಿ, ಒಳ್ಳೆ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರಾಯ್ತು, ನಡಿ.

(ಹೇರರಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

(ತದನಂತರ ಉಷೆಯೂ ಅನಿರುದ್ಧನೂ ಬರುತ್ತಾರೆ.)

ಉಷೆ : (ಚಿಂತಾಯುಕ್ತಳಾಗಿ ಕೂಡುವಳು.)

ಅನಿರುದ್ಧ : (ಅವಳು ಹಾಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಇದೇನು, ನನನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭಿಯು ಹೀಗೇಕೆ ಕೂತಿದ್ದಾಳು? ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳು? ಇಮ್ಮೊಂದು ತಲೈನವಾಗುವಂಥ ಆಲೋಚನೆ ಯಾವದಾದೀತು? (ತಡೆದು) ಛೇ ಛೇ! ಆಲೋಚನೆಯ ಚಿನ್ನುವಿದಲ್ಲ; ಇದು ಚಿಂತಾಲಕ್ಷಣವು. ಎಡಗೈಯ ಅಂಗೈಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯ ಮಧ್ಯಮಾಂಗುಲಿಯ ತುದಿಯನ್ನು ಗದ್ದಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು,

ಎವೆಮಿಸುಕದಂಥ ಏಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೆಲವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕೂತಿರುವಳು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ರುಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಿಟ್ಟುಸುರನ್ನೂ ಹಾಕುತ್ತಿರುವಳು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ಇವಳು ಅತ್ಯಂತ ಚಿಂತಾಯುಕ್ತಳಾಗಿರುವಳೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಶಿವಶಿವಾ! ದೈತ್ಯರಾಜನಾದ ಬಾಣಾಸುರನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಿಯೂ, (ಎದತಟ್ಟಿಕೊಂಡು) ನನನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆಯೂ ಆದ ಇವಳಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆ ಯಾವದಿದ್ದೀತು? (ತಡೆದು) ಚಿಂತೆಯೇ ಎಂಬುದೇನು? ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಕೂಡುವುದುಂಟು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ನನನನು ಕೊನೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಸಹಾ ನೋಡಲೊಲ್ಲಳು; ನುಡಿಸಲೊಲ್ಲಳು. ಹೌದು, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಯಾವದೂ ಬೇಡಾಗುತ್ತದೆ. (ತಡೆದು) ಇರಲಿ, ಬರೇ ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವೇ ಏನು ಉಪಯೋಗದ್ದು? ಇವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ, ಇವಳ ಮುಖದಿಂದ ಇದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂದರೆ ತನ್ನಿವಾರ ಕೋಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸಖಿಯೇ! ಹೀಗೇಕೆ ಕೂತಿರುವಿ? ಮೈಯ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಲು ಮುರಕೊಂಡು ಬಿದ್ದವರು ಸುದ್ದಾ ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತಾಭಾರವನ್ನು ತಾಳುವದಿಲ್ಲ. ಹೇಳು, ಹೀಗೇಕೆ?

ಉಷೆ : ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆ! ಮುಖವು ಸುಮ್ಮನೇ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದಲ್ಲಿಯ ಕಮಲನಾಯಿತೆ? ಕಟಾಕ್ಷವು ಪರದೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಿಂಚಾಯಿತೆ? ಭಾಷಣವು ಸಕ್ಕರಿ ಕಡಿಯೆಯಾದ ಹಾಲಾಯಿತೆ? ಅಂಗಚಾಪಲ್ಯವು ಗಾಳಿಗೆಟ್ಟ ಹೂವಿನ ರಾಸಿ ಆಯಿತೆ? ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಶಶಿಕಾಂತವಾದವೇ? ನಿಟ್ಟುಸುರು ಹೆಚ್ಚುಕಾದ ಪಾಲುಕ್ಕಾಯಿತೆ? ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳುವ ನನನ ಮುಂದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಹೇಳು. ಹೀಗೇಕೆ ಕುಳಿತಿರುವಿ?

ಉಷೆ : ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನೆಯೆಂದು ಆಗಳೇ ಹೇಳಿದೆನು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪ್ರಿಯೇ! ಸುಮ್ಮನೆ ಆದರೆ ಏಳು ಅಲ್ಲಿಂದ. ಹೀಗೆ ಕೂಡುವದು ಸಾಕು. ಪ್ರೇಮ ರಸವನ್ನು ಅಭಿವರ್ಧನಗೊಳಿಸುವ ದೃನಿಯಿಂದ ಭಾಷಣ ಮಾಡು; ಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಣ ಮಾಡುವ ಓರಿನೋಟದಿಂದ ನೋಡು; ಹೃದಯವನ್ನು ಹರ್ಷಗೊಳಿಸುವ ನಗೆಯಿಂದ ನಗು. ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಮವಾಗಿರಿಸುವ ಅಂಗಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ತೋರು ಪ್ರಿಯೇ! ಛಂದಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡು. ನೀನು ಹೀಗೆ ಉದಾಸಳಾಗಿ ಕುಳಿತರೆ ಈ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನನನ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ನನನ ಭಾಗ್ಯವೂ ಚೈತನ್ಯವೂ ಪುಣ್ಯವೂ ಪೌರುಷವೂ ಆನಂದವೂ ವಿಲಾಸವೂ ಆದ ನೀನು, ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಮರತನು, ನನನ ಪಂಚಪ್ರಾಣವಾದ ನೀನು ಹೀಗೆ ಕುಳಿತ ಮೇಲೆ ನನನ ಗತಿಯೇನು?

ಉಷೆ : (ಬಲಗೈಯಿಂದ ಶರಗಿನ ಕೊನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪ್ರಿಯೇ! ಶರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಭಾಷಣಗಳುಂಟಾಗುವ ಕಾರಣವೇನು? ಹೇಳು. ನನನ ಮಾತುಗಳು ನಿನಗೆ ಕೇಳಿಸಲೊಲ್ಲವೇನು? ನಾನು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸಲೊಲ್ಲವೇನು? (ಪ್ರೇಮಾರ್ಧ್ರ ದೃನಿಯಿಂದ) ಮನೋಹರೇ! ಸ್ಪಷ್ಟಲವನ್ನು ಮರೆತು, ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ನೆನಿಸದೆ, ಮಾತಾತಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆ, ಬಂಧುಬಾಂಧವರನ್ನು ಎಣಿಸದೆ, ವಿಶೇಷವೇನು,

ನನನ ಜೀವದ ಹಂಗು ಸಹಾ ಇಡದೆ, ನನನ ಅಂತಃಪ್ರಾಣವೆಂದರೂ ನೀನೇ ನನನ ಬಹಿಷ್ಕಾರವೆಂದರೂ ನೀನೇ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಹಗಲೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೇಸತ್ತವೇನು? ನನನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಿ ಮಾತಾಡಿ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯು ದಣಿದಿರುವದೇನು? ನನನ ಪರಾಮರಿಕೆಗಾಗಿ ಓಡಾಡಿ ಓಡಾಡಿ ಆಯಾಸ ವಾದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಂಗಚಾಪಲವು ವಿಶ್ರಮಿಸಿರುವದೇನು? ಹೇಳು, ಹೀಗೆ ಕೂಡಲೆಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಗೆ ಏನಾಗಿದೆ?

ಉಷ್ಣ : (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಆಹಾ, ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತಾತುರಳಾಗಿ ಕೂತರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನು ಎಷ್ಟು ಅಂತಃಕರಣ ಪಡುತ್ತಾನೆ! ಎಷ್ಟು ನನ್ನನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ! ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹಾತೊರಿಯುತ್ತಾನೆ! ಎಷ್ಟು ರೀತಿಯಿಂದ ರಮ್ಮಿಸಿ ರಮ್ಮಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ನನಗುಂಟಾದ ಚಿಂತೆಯ ಕಾರಣವು ತನಗೆ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಈತನು ಸಂತಾಪ ಹೊಂದಿರುವನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ತಡಮಾಡಿದ ಹಾಂಗಲ್ಲ ಈತನ ಸಂತಾಪವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈತನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯಾದ ನಾನು ಈತನಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂತಾಪ ಕೊಡುವದು ಸತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಯು. ಆದದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಒದಗಿರುವ ಚಿಂತೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಚಿಂತಾಭಾರದಲ್ಲಿ ಸಮದ್ರಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೊರಗಾಗುವದು. (ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಘಟ್ಟಿಸಿ) ಪ್ರಾಣ ಕಾಂತಾ! ಇಂದು ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ತೆರವಿಲ್ಲದೆ ಹಾರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ದುಃಖದ ತರಂಗಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ಅಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಅಶುಭಸೂಚಕ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಹ್ಯಾಗೆ?

ಉಷ್ಣ : ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದಂದಿನಿಂದ ನನನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟಿಯುತ್ಪಿದ್ಧ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗವು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬಹು ತೀವ್ರ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಅನಿರುದ್ಧ : ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗವು ಕಟಿಯುತ್ಪಲಿರುವದು.

ಉಷ್ಣ : ನಮ್ಮೀರ್ವರ ಸಂಗಮವಾಗಿರುವ ಈ ಗುಪ್ತವರ್ತಮಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರನಾಗಿರುವ ನನನ ತಂದೆಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಈರ್ವರ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲೆಂಬ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗವು.

ಅನಿರುದ್ಧ : ಪ್ರಿಯೇ! ಇದಕ್ಕೇಕೆ ನೀನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿ? ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಈಗಲೇ ಈ ಗುಪ್ತವು ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ. ಮುಗ್ಧೇ! ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಕ್ರೂರತ್ವದ ಭೀತಿ ಯಾರಿಗೆ? ಅಸನ್ಮಾರ್ಗದ ವರ್ತಕರಿಗೆ ಅಥವಾ ಆತನ ಅರಿಚಕ್ರಕ್ಕೆ. ನೀನೂ ನಾನೂ ಅಸನ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕರೂ ಅಲ್ಲ, ಆತನ ಅರಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ರಾಜಪುತ್ರಿಯಾದ ನೀನು ನನ್ನನನ್ನು ಸ್ವಯಂವರಿಸಿರುತ್ತಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ

ವಾಸ್ತವಿಕ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪು ಇಲ್ಲ, ನನ್ನ ಅಪರಾಧವೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ನೀನು ಉಪವರ ಯೋಗ್ಯಳಾದರೂ ಸ್ವಯಂವರ ಮಹೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ ಅಲಸ್ಯ ದೋಷವು ಆತನ ಮೇಲೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಾವೇಕೆ ಹೆದರಬೇಕು? ತಿಲಮಾತ್ರವಾದರೂ ಹೆದರಬಾರದು.

ಉಷ : ರಮಣಾ! ಕ್ರೂರತಮನೂ ದೈತ್ಯನೂ ಆದ ಆತನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರವು ಹ್ಯಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು? ಈ ಗುಪ್ತವು ವಿದಿತವಾದ ಕೂಡಲೆ ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ, ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಬಂದು, ಸಾವಿರಕ್ಕಿಳಿದ. ನಿಷ್ಕರುಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನೆಂದರೆ, ಅತೀವ ಕೋಮಲರೂ ಒಂಟಿಗರೂ ಆದ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆ ಹ್ಯಾಗಾದೀತು? (ಕಂಬನಿ ಯಿಕ್ಕುವಳು.)

ಅನಿರುದ್ಧ : (ತನ್ನ ಶರಗಿನಿಂದ ಅವಳ ಕಣ್ಣನ್ನು ಒರಿಸುತ್ತ) ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದತನಕ ಬರುವುದು ಯಮದೇವ ನಿಂದಲೂ ಆಗದು. ಅಂದಮೇಲೆ ದೈತ್ಯರ ಪಾಡೇನು? ನೀನು ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಾಮ ಪರಾಕ್ರಮ ವನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿ. ಲವದನಿತಾದರೂ ಆಲೋಚಿಸಬೇಡ. ಲಕ್ಷಗಟ್ಟೀ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಬರಲಿ. ಅವರೂ ಅವನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಮೆಚ್ಚುವಂಥ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

(ಪರದೆಯಲ್ಲಿ "ಎಲೈ, ದೈತ್ಯವೀರರೇ! ಅನುಚಿತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಾಣಾಸುರನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಹಚ್ಚಿದಂಥ ಆತನ ದುಷ್ಟತ್ರಿಯಾದ ಉಷೆಯ ಮಂದಿರವು ಇದೇ. ಇದನ್ನು ವೇಷ್ಪನ ಮಾಡಲಿ! ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು! ಮಾಡಿರಿ ವೀರಶಬ್ದವನ್ನು!" ಎಂದು ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಉಷ : (ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ, ಹೆದರಿ, ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅಳುತ್ತ) ಮನೋಹರಾ! ತೀರಿತಲ್ಲ ಇನ್ನೇನದೆ? ಈ ಗುಪ್ತವು ಜನಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದ್ದರಿಂದಲೇ ದೈತ್ಯರು ಈ ಮಂದಿರವನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಅವರು ಬಹುಕ್ರೂರರು! ನಿಷ್ಕರುಣಿಗಳು! ರುಷ್ಟರಾಗಿ ಬಂದವರು! (ಹೆಚ್ಚು ಅಳುತ್ತ) ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ! ಕೋಮಲರು! ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದವರು! ನಿಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಹ್ಯಾಗಾದೀತು? ಹತಭಾಗ್ಯಳಾದ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡಿದೆನು. ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಾ, ಇನ್ನು ಈ ಮುಖಚಂದ್ರನನ್ನು ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ಕಂಡೇನು? (ದೀರ್ಘರೋದನದಿಂದ) ತಾಯೀ, ಪಾರ್ವತೀ, ಸರ್ವಜನನೀ! ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೀನೇ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಬಲ್ಲಿಯಾ?

ಅನಿರುದ್ಧ : (ವೀರಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಪ್ರಿಯೇ! ನೀನು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿರು. ಇಂಥ ಎಷ್ಟು ಕೋಟಿ ದೈತ್ಯರು ಬಂದರೆ ಈ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಸೋಲಿಸ್ಸಾರು? ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ವಿದ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ನೋಡು. (ಎಂದು ತಾಳಂಡಿಗಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮಂದಿರದದ್ವಾರವನ್ನು ತೆರೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ಏಲೈ, ನಿಶಾಚರಗಳಿರಾ! ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ದಂಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಯುಕ್ತವೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುತ್ತೈದಿತನವನ್ನು ನನಗೊಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಂದಿರುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೋ? ತರದೆ ಇದ್ದರೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಬೇಗತರಿಸಿರಿ. ಮೂರ್ಖಶಿಖಾಮಣಿಗಳಿರಾ!

ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಿಂಹವು ಒಂದೇ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು, ಅದನ್ನು ಕೊಡಿದ ಆನೆಗಳ ಹಿಂಡಿನಂತೆ ಅರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ದೈತ್ಯರು : ("ಆ! ಸಿಕ್ಕನು ಸಿಕ್ಕನು. ಇವನೇ ಕಳ್ಳನು, ಇವನೇ ದುರಾಚಾರಿಯು, ಇವನೇ ಪಾಲಿಯು, ಇವನೇ ಈ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಹಿಡೀರಿ, ಕಟ್ಟಿರಿ ಚುಚ್ಚಿರಿ ಈಟಿಯಿಂದ," ಎಂದು ಅರ್ಭಟಸುತ್ತ ಪರದೆಯ ಹೊರಗೆ ಬರುವರು)

ಅನಿರುದ್ಧ : ಎಲೈ, (ತಾಳುಂಡಿಗಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಇದನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ರಾಜನಾದ ಸಾವಿರ ಬಾಹುಗಳ ಹುಳವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು. ಆ ಹುಳವೆಲ್ಲಿರುವದು? ಮೊದಲು ಕರಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಎರಡು ಕೈಗಳ ಹುಳಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಜೀವದಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : (ಕರ್ಕಶಾಕ್ರೋಶಧ್ವನಿಯಿಂದ) "ನೊರಚೇ! ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಅಳುಕಿಸುತ್ತೀಯಾ? ಭೇಕವೇ! ಕಾಳೋರಗವನ್ನು ಮಂಗುತ್ತೀಯಾ? ನರಿಯೇ! ಹೆಚ್ಚುಲಿಯನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತೀಯಾ? ಸಾವಿರ ತೋಳಿನ ಹುಳುವು ಬಂತು ನೋಡು. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ." (ಎಂದು ಅರ್ಭಟಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಅನಿರುದ್ಧ : (ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ, ನಗುತ್ತ) ಯಾಕೆ, ಮಾವನವರೇ, ಬಲು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿರುವಿರಿ? ಈ ತೋಳುಗಳ ಬನವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತು ತ್ರಸ್ತರಾಗಿರುವಿರೇನು? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿರಿ, ಅವುಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಲಿಕ್ಕೆ ಈ ತಾಳುಂಡಿಗೇಕೆಯ ಅಳಿಯನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಹೇ ದುರಾಚಾರೀ, ತಸ್ಯರಾ, ನಿರ್ಲಜ್ಜಾ! ಜಲ್ಪಿಸಿ ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಬರೀ ಹಾಕುತ್ತೀಯಾ? (ಹಲ್ಲು ಮಸೆದು) ಪುತ್ರಿಯ ವ್ರತವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ದುರಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನ ಒಡಲನ್ನು ಹರಿದು, ರಣಭೂಮಿಗೆ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಅರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಯಿದೇನು, ಬೊಗಳಬೇಡ, ತ್ರಾಣವಿದ್ದರೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಮಾಡು. (ಎಂದು ಶರಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವನು. ಅನಿರುದ್ಧನೂ ಶರಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವನು. ಅನಿರುದ್ಧನು ಸೋಲುವನು. ಬಾಣಾಸುರನು ಆತನ ಕಂಠವನ್ನು ಛೇದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ಕುಂಭಕ : (ಓಡಿಬಂದು) ಹಾ ಹಾ! ಪ್ರಭೋ! ಇಷ್ಟು ನಿರ್ದಯರಾಗಬಾರದು! (ಎಂದು ಅಡ್ಡಬಂದು) ಇವನು ಹತವೀರ್ಯನಾಗಿದ್ದು, ಹಸ್ತಗತನಾದನು. ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ತಮ್ಮ ಕೂಡ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹೋರಾಡಿದ ಈ ಮಾನವನು ಕಡಿಮೇ ಶೂರನಲ್ಲ! ಇವನು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಅಳಿಯನಾಗಬೇಕು. ಈತನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿ, ಹೊಟ್ಟೀ ಮಗಳಿಗೆ ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ತರುವದು ಪಿತನ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಉಲಿಸಿ, ಈತನಿಗೆ ಜೀವದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. (ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಬಾಣಾಸುರ : ಕುಂಭಕಾ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಈತನಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಖಿಡ್ಲವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಆದರೇ ಈತನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನೀನು ಶಾಸನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

ಕುಂಭಕ : ಏನದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಈತನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಶೃಂಖಲೆಯನ್ನು ಜಡಿದು, ಇವನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ದೂಡಿಬಿಡು. ಅಂದರೆ ಈ ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುವಿನ ಕೂಡ ಅವಿನಯದಿಂದಲೂ ಅನೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಅವಿಚಾರದಿಂದಲೂ ವರ್ತಿಸಿದ ಸೌಖ್ಯವು ಈತನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕುಂಭಕ : ತಥಾಸ್ತು, ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಕಾಡಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಡುಕುವರು.)

(ಉಷ್ಣ ಅನಿರುದ್ಧ, ಬಾಣಾಸುರ, ಕುಂಭಕರು ಹೋಗುವರು.)

(ತದನಂತರ ಯಾದವ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಕೃಷ್ಣ : (ವೀರಸ್ವರದಿಂದ) ಎಲೈ, ಯಾದವವೀರರೇ! ನಾರದರು ಹೇಳಿದ ಸಮಗ್ರ ವೃತ್ತಾಂತವು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ವಿದಿತವೇ ಆಗಿರುವುದು. (ಎದೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು) ಈ ಸುದರ್ಶನ ಪಾಣಿಯ ಪುತ್ರನನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿದರೆ ತನ ಅಪಸ್ಥೆ ಏನಾದೀತೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಉನ್ನತನಾದ ಬಾಣದೈತ್ಯನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅನಿರುದ್ಧನ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಶೃಂಖಲೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿದ ಆತನ ಕರಗಳನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಇದೇ ಆ ದುರಾತ್ಮನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಶೋಣಿತಪುರವು. ನಗರವನ್ನು ಮುತ್ತಿರಿ; ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿರಿ; ಪಾವಕಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರಿ. ಅಗ್ನಿಯ ರಭಸವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೆಂದರೆ ಬೇಗೆ ಎದ್ದ ಕಾನನದೊಳಗಿನ ಸಿಂಹದಂತೆ ದುಷ್ಟನು ತಾನೇ ಬೈಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಆತನ ತೋಳುಗಳ ಬನಕ್ಕದೆ ನನಗದೆ. ಹೂ ನಡಿಯಲಿ ವೀರವಾದ್ಯಗಳು, ಏಳಲಿ ವೀರರ ಕೋಲಾಹಲವು, ಬೀಳಲಿ ಹೆಚ್ಚ ಮುಂದಕ್ಕೆ, ಯತ್ತಿರಿ ನಗರವನ್ನು, ಯೋಚಿಸಿರಿ ಉರಿಗೈದುಗಳನ್ನು (ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವನು).

ಯಾದವವೀರರು- (ನಗರವನ್ನು ಮುತ್ತಿ, ಪಾವಕಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯೋಚಿಸುವರು.)

(ತದನಂತರ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಬಾಣಾಸುರನು ಬರುವನು.)

ಬಾಣಾಸುರ : (ವೀರಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಎಲೈ, ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರುಗಳಿರಾ! ಅಗ್ನಿ ಪ್ರಕೋಪವು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿದೆ. ಪರ್ಜನ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ. ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಪರಿಪರಿಯ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಯಾದವರನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ. ವೀರಾಗ್ರೇಸರನಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕೃಷ್ಣನಿಗದೆ, ನನಗದೆ. (ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತ ಕೃಷ್ಣನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು) ಏ ಕರೇ ಕೃಷ್ಣಾ! ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆ ನನನಂನು ಕಿಚ್ಚಿಗಿಟ್ಟಿಸಿಡಿ. ಇಂನು ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕುಪಾರಾಗುತ್ತೀ ಆಗು. ಮೂರ್ಖಾ, ನೊರಜು ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಅಳುಕಿಸುವದೇ? ಅದರಂತೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವಿಯಾ? ತಲೆ ಬೀಳುವಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲುಗಳು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದವೆಂಬಂತೆ ನಿನ್ನ ಅಪಸ್ಥೆ ಆಯ್ತು. ಉನ್ನಾದದಿಂದ ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿದ ನಿನಗೆ ಒಂದು ಹಿತದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ನನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಶರಣು ಬಾ. ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನಿನಗೆ ಜೀವದಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ದುಷ್ಟಾ, ಬೋಗಳಬೇಡ. ಮೊದಲು ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ (ಹಲ್ಲು ತಿನ್ನುತ್ತ) ನಿನ್ನ ಕರಸಹಸ್ರವನ್ನು ಕರಕರ ಕರಕರ ಕೊರೆದು ಬಿಡುವೆನು.

ಬಾಣಾಸುರ : ಶತಮೂರ್ಖಾ, ಸರ್ಪವು ಎಷ್ಟು ಶೌರ್ಯಮಾಡಿದರೇನು, ಗರುಡ ತುಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನು ಹರಣಮಾಡಿತೇ? ಭೇಕವು ಎಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗಿದ್ದರೇನು, ಫಣಿ ಫಣಾಸ್ಥಿತವಾದ ಮಾಣಿಕವನ್ನು ಅಪಹಾರ ಮಾಡಿತೇ? ಅದರಂತೆ ನೀನು ಎಷ್ಟು ರೌಸು ಮಾಡಿದರೇನು, ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಬುವುದು ನಿನ್ನಿಂದ ಆದೀತೇ? ಜನ್ಮತ್ರಯಕ್ಕೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹ್ಯಾವಿನಿಂದ ವೃಥಾ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಬೇಡ. ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು. ನನಗೆ ಶರಣು ಬಂದು, ಜೀವದಿಂದ ಉಳಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೋಡು, (ಭುಜಗಳನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡು) ಈ ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುಗಳ ಬಲದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಛೀ, ನಿರ್ಲಜ್ಜಾ, ಸುಮ್ಮನಿರು. ಈ ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲನೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಗರುಡತುಂಡ ಮತ್ತು ಸರ್ಪ, ಭೇಕ ಮತ್ತು ಫಣಿಮಸ್ತಕ ಮಾಣಿಕಗಳ ಉದಾಹರಣಗಳ ಸ್ಮರಣವೇಕೆ? ಪಂಡಾ! ನನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅನಿರುದ್ಧ ಬಾಲಕನು, ಒಬ್ಬನೇ ಬಂದು, ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಿಯಾದ ಉಷೆಯನ್ನು ಹರಣಮಾಡಿದ ಶೌರ್ಯವು ನಿರ್ಲಜ್ಜನಾದ ನಿನಗೆ ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲವೇನು? ಕೋಟಿಗಟ್ಟೇ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಅವನು ತಾಳಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೇನು? ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊ, ಸಾವಿರಗಟ್ಟೇ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೂಡಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾದ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿದರೆ ನೀನು ಶೂರಾಗ್ರೇಸರನಾದಿಯಾ? ಕೊಯಿದ ಮೂಗನ್ನು ಚಿಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ನನ್ನ ಮುಂದೆ, ನಿನ್ನ ಸಾವಿರಬಾಹುಗಳ ಗರ್ವವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತೀಯಾ? ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಚಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ನಿಲ್ಲು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ.

ಬಾಣಾಸುರ : ನಿಲ್ಲೆಂಬದೇನು? ನಿಂತೇ ಇರುತ್ತೇನೆ, ತೋರು, ಅದೇನು ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯವು? ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ರಣಭೂಮಿಗೆ ಬಲಿಗೊಡುವೇನು.

ಕೃಷ್ಣ : ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಲಿಗೊಡುತ್ತೀಯೋ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಭುಜಛೇದನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ನಿನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಸುರಿದ ರಕ್ತದಿಂದ ಈ ರಣಭೂಮಿಯು ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೋ ಎಂಬುದು ಈಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

(ಕೃಷ್ಣನೂ ಬಾಣಾಸುರನೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುವುದು.)

(ತದನಂತರ ಶಂಕರನು ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಮಹಾದೇವ : ಓಹೋ! (ಕೃಷ್ಣ ಬಾಣಾಸುರರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಷ್ಟು ದಾರುಣವಾದ ಯುದ್ಧವಿದು? ನಾರದರ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವು ಸತ್ಯವದೆ. ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯಾಗಿದ್ದೀತು, ಎಷ್ಟು ರಕ್ತ ಶ್ರಾವವಾಗಿದ್ದೀತು, ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ರಣಭೂಮಿಯು ಸುಸ್ಪುಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಯ ಹಾಯ! ಈ ಕರ್ಕಶ ಸಂಗ್ರಾಮದಿಂದ ನನ್ನ ಭಕ್ತೋತ್ತಮನಾದ ಬಾಣಾಸುರನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಗಂಡಾಂತರ ಬಂದೀತು? ನನ್ನ ಹೃದಯಮಾಣಿಯಾದ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನು ಇಷ್ಟು ಅನರ್ಥವನು ಮಾಡಿದನೇ? ಭಕ್ತನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ (ಎದೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು) ಈ ಮಹಾದೇವನ ಅಸಾಧಾರಣ ಪರಾಕ್ರಮವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಿಸಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಅಂದಮೇಲೆ ನನಗಾದರೂ ಯಾಕೆ ಆತನ ಹಂಗು? ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಭಕ್ತಶೇಖರನಾದ ಬಾಣಾಸುರನನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಿತ್ರಾಭಿಮಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಕ್ತಾಭಿಮಾನವೇ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾಗಿರುವುದು. (ಅನ್ನುತ್ತ ಬಂದು) ವೈಕುಂಠವತೇ! ಏನು ಅನರ್ಥವಿದು? ಮೊದಲು ನನನು ಜಯಿಸಿ, ಅನಂತರ ಬಾಣಾಸುರನನ್ನು ಜಯಿಸು. ನಾನು ಈಗ ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಲ್ಲ, ಬಾಣಾಸುರನ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಹೋರಾಡ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಂದು ತಿಳಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಕೈಲಾಸಪತೇ! ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ತಾವು ಈ ರಣರಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಸಂಧಾನವೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಿಧಿತವಾಯ್ತು. ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಪೂರ್ತಿ ಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ತಾವು ಯಾಕೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಆಯಾಸ ಪಡುತ್ತೀರಿ? ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ, ಸ್ವಸ್ಥ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿ ಶಯನಮಾಡಿರಿ. ತಮ್ಮ ಅಭಿಷ್ಟಿಸಿದ್ದಿಯ ಮುಹೂರ್ತದಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಮಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯು ಪುಟ್ಟುವಂತೆಯೇ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾದೇವ : ಕೃಷ್ಣಾ! ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವು ನಾಟಲಿಕ್ಕೆ ಇದೇನು ಗೋಪಿಯರ ಬೆಣ್ಣೆಯಂಥ ಹೃದಯವಲ್ಲ ಬಲ್ಲಿಯಾ? ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾಗಿರುವ (ಎದೆತಟ್ಟಿಕೊಂಡು) ನನ್ನ ಹೃದಯವು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸುಡ್ಡಾ ನಾಟಲಾರವು?

ಕೃಷ್ಣ : ಸ್ವಾಮಿನ್! ತಮ್ಮ ಹೃದಯದ ಕಾರಿಣ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ವೈರ್ಭ ಭಾಷಣದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದರಾಯ್ತು.

ಮಹಾದೇವ : ತಥಾಸ್ತು. ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತೇನೆ, ಪ್ರಯೋಗಿಸು ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು.

ಕೃಷ್ಣ : (ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯೋಜಿಸುವನು.)

ಮಹಾದೇವ : (ನಿದ್ರೆ ಬಂದು ಶಯನ ಮಾಡುವನು.)

ಕೃಷ್ಣ : ಬಾಣಾಸುರಾ! ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದ ಮಹಾದೇವರು ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರದ ಯೋಗದಿಂದ ನಿದ್ರಾಂಗನಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಈ ರಣಭೂಮಿಕಾ ಪರ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಸುಖೇವೈವ ಶಯನ ಮಾಡಿದರು. ಯುದ್ಧದ ಗದ್ದಲವನ್ನೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವರ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುವುದು ಅವರ ಪರಮಭಕ್ತನಾದ ನಿನಗೂ ಅವರ ಪರಮ ಮಿತ್ರನಾದ ನನಗೂ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಸಪ್ತಕಾಗದಂತೆ ಬಂಧಮುಕ್ತ ಮಾಡಿಬಿಡು. ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ ಅಕ್ಕಯ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವುದು.

ಬಾಣಾಸುರ : (ಠಾಸಿನಿಂದ) ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಆ ಮಾತು ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಂಗ್ರಾಮರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಕೋದಂಡ ಘಾಣಿಯಾಗಿ, ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಶೌರ್ಯವಿದ್ದರೆ ನನನು ಗೆದ್ದು ಅವನನ್ನು

ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಿಲ್ಲು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಿಡು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಾಳು ರಗಳೆಯಿಂದ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯಬೇಡ.

ಕೃಷ್ಣ : ದೈತ್ಯಾ! ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರಮಾಡು. ಮದಾಂಧನಾಗಿ ಸಿಡ್ಡಿನ ಸಂಗಡ ಕುಸ್ತೀ ಹಿಡಿದ ರವದೆಯಂತೆ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಡ. (ಎದಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು) ಈ ಚತುರ್ಭುಜ ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಯಾವದೈತ್ಯರೂ ಬದುಕಿಲ್ಲ.

ಬಾಣಾಸುರ : ನೊರಜು ನೂಕಿದರೆ ಗುಡ್ಡವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವದೇ? ಚತುರ್ಭುಜಗಳ ಜಂಭವನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತೋರುತ್ತಿಯಾ? ಸಹಸ್ರ ಭುಜಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ನನಗೆ ಚತುರ್ಭುಜನಾದ ನೀನು ಲಕ್ಷವೇ? ಮೂರ್ಖಾ! ಸಹಸ್ರಬಾಹುಗಳಿಂದ ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನನನು ಈ ರಣಭೂಮಿಗೆ ಆಹುತಿಗೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಸಹಿಸು ಈ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು, ಪ್ರಯೋಗಿಸು ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರವನ್ನು. (ಎಂದು ಆಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವನು.)

ಕೃಷ್ಣ : ಉನ್ನತ್ತ ದೈತ್ಯಾ, ನಿನ ಸಹಸ್ರ ಭುಜಗಳ ಅಹಂಕಾರವು ನಿನಗೆ ಅತಿಶಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಛೇದಿಸಿ ಬಿಡುವಂಥ ಮಹೋಗ್ರವಾದ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ. (ವೀರಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಇಕೋ, ಬಂತು ಚಕ್ರವು, ಸಹಿಸು ಇದರ ಕೋರತವನ್ನು. (ಎಂದು ಚಕ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವನು.)

ಬಾಣಾಸುರ : ಬರಲಿ. (ಎಂದು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವನು.)

(ಸುದರ್ಶನವು ಬಾಣಾಸುರನ ಭುಜಗಳನ್ನು ನಿರವಕಾಶದಿಂದ ಕೊರೆದು ಕೊರೆದು ಧಲ್ಲ ತೋತಗಿತು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ)

ಬಾಣಾಸುರ : (ದೀರ್ಘಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಶಂಕರಾ! ಸದಾಶಿವಾ! ಶಂಭೋ! ಶಾಂಭವೀಪತೇ! ಈ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ನನ್ನ ಬಾಹುಕಾನನವನ್ನು ಛೇದಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ತಮ್ಮ ಸಂನಿಧಿಗೆ ಎದ್ದು ಬರುವಷ್ಟು ತ್ರಾಣವು ನನಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ತಂಮ ಪಾದಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೃಪಾಸಮುದ್ರಾ, ಭಕ್ತಕಾಮಕಲ್ಪದ್ರುಮಾ, ಪತಿತಪಾವನಾ! ನನ್ನನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡು. (ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುವನು. ಮೂರ್ಛಿತನಾಗುವನು.)

ಮಹಾದೇವ : (ಎಚ್ಚತ್ತು) ಬಂದೆನು ಬಂದೆನು. (ಆನ್ವತ್ತ ಓಡಿ ಬಂದು) ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮಾ! ಏನು ಅನರ್ಥವಿದು? ಪ್ರಲ್ಹಾದನಿಗೆ ನಿನ ವಂಶದವರ ಮೇಲೆ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲೆಂಬದಾಗಿ ನೀನು ನರಸಿಂಹಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮರತಿಯೇನು? (ಘಟ್ಟಿಸಿ) ತೆಗೆ ಸುದರ್ಶನವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ, ರಕ್ಷಿಸು ಬಾಣಾಸುರನನ್ನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಕೈಲಾಸಾಧಿಪತೇ! ಮುಹೂರ್ತ ಸಾಧಿಸಿ ಬಂದು ತಾವು ನೆನಪು ಗೊಟ್ಟಿದ್ದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತೋಪಕಾರವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗಬಾರದ ಅನುಚಿತ ಕಾರ್ಯವು ನನ್ನಿಂದ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಮಹಾದೇವ: (ಬಾಣಾಸುರನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ) ಬಾಣಾಸುರಾ! ಅಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಜಾಗೃತಪಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಏಳು ಏಳು, ಜಾಗೃತನಾಗು.

ಬಾಣಾಸುರ : ನಮಶ್ಚಂದ್ರಚೂಡಾ! (ಎಂದು ಎದ್ದು ಶಂಕರನಿಗೆ ನಮಿಸುವನು)

ಮಹಾದೇವ: ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವಂತನಾಗು. ಬಾಣಾ! ವೈಕುಂಠಪತಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಂಗೆದು ಗೆದ್ದವರುಂಟೇ? ಬಾ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮಂನಿಸಿ, ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು, ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದಂಥವನೂ ಕೃಪಾಸಿಂಧುವೂ ಭಾಗವತ ಬಂಧುವೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಕಮಲಕ್ಕೆ ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಶರಣುಹೋಗಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗು.

ಬಾಣಾಸುರ : ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ವರ್ತಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ವಂದನಂಗೆದು) ಸ್ಯಾಮಿನ್, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮಾ! ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾದ ಬಾಣಾಸುರನು ಅಪ್ರತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮಗೆ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿರುವನು. ಸಂರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವಿರಿ.

ಮಹಾದೇವ: ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮಾ! ಇಡು ಬಾಣನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಭಯಹಸ್ತವನ್ನು, ಮಾಡು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು.

ಕೃಷ್ಣ : (ಬಾಣಾಸುರನ ಮೇಲೆ ಅಭಯಹಸ್ತವನ್ನಿರಿಸಿ) ಬಾಣಾಸುರಾ! ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಅಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸ್ನೇಹಿಯಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅಭಯಹಸ್ತವನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ, ಮತ್ತು ನಿನ್ನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಇಚ್ಛಿತವನ್ನು ಬೇಡಿಕೋ.

ಬಾಣಾಸುರ : ಸ್ಯಾಮಿನ್! ಲಗ್ನ ಮಂಡಪದಲ್ಲಿ ವಧುವರರಾದ ಉಷಾನಿರುದ್ಧರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಮಹಾಸಮಾರಂಭದಿಂದ ವಿವಾಹ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಲಾಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕೃಷ್ಣ : ತಥಾಸ್ತು.

ಮಹಾದೇವ: ಐ ಶಬಾಸ್! ಆನಂದವು, ಮಹಾನಂದವು, ಅತುಳಾನಂದವು. ವಧುವರರು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವಂತರಾಗಲಿ. ಬಾಣಾಸುರನ ಭಕ್ತಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ಈ ಶಂಕರನ ಹೃದಯವು ಸಂತೋಷ ಹೊಂದಲಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಲಿ!!

(ಉಷಾಗೂ ಅನಿರುದ್ಧಗೂ ವಿವಾಹವಾಗುವದು.)

ಕೃಷ್ಣ : ಬಾಣಾಸುರಾ! ಸಕಲಾಭಿಷ್ಟವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತಷ್ಟೆ?
ಮಹಾದೇವ:

ಬಾಣಾಸುರ : ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ದಾಂಟಂಗೆ ದಂ (ಪದ)

ಇರಲಿ ಕವಿಗೆ ಸಂತೋಷಮಾವಗಂ | ಸುರಸಭರಿತ ಕೃತಿಯು ||
 ವಿರಚಿತಮಾಗಲಿ ಹರುಷಂದಾಳಲಿ | ನೆರೆರಸಿಕರ ತತಿಯು || ೧ ||
 ಹರಿಮಹಿಮಾಗಾನಧ್ವನಿಯಿಂದಿಗ್ ಭರಗಳು ತುಂಬಿರಲಿ ||
 ಹರನಾ ಸ್ವರವಂ ಕೇಳ್ದಾನಂದದಿ | ಶಿರವನೊಲೆಯುತಿರಲಿ || ೨ ||
 ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಾರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯದಿಂ | ಮರೆಯಲಿ ಜನಕುಲವು ||
 ವರಶಾಂತೇಶನ ಕರುಣಾಮೃತವನು ಸುರಿಯಲಿ ಭೂತಲವು || ೩ ||

ಮಹಾದೇವ+ಕೃಷ್ಣ : ತಥಾಸ್ತು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

ಶ್ರೀ ಶಾಂತೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

- ಸಂಪೂರ್ಣಂ -

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

విద్యావేదాంతము

శ్రీకృష్ణ లీల

విద్వాన్ వేంకటాచార్య

(ಮಂಗಳಾಚರಣ)

ರಾಗ: ಯಮನ, ತಾಳ: ದಾದರ್

ಶ್ರೀ ಹರಿ ನವ ವರಕೌಸ್ತುಭ |

ವನಮಾಲಾ ಘನ ನೀಲ ಜಲಧಿ ನಿಗಮ ಸುಶಿಕರಲೋಲಾ

ಧರಾಧಾರ ಕರುಣಸಾರ ನವನವಜಲದಾ ಶರೀರ |

ಧೀರವೀರ ಮಾರಪಿತಾ || ಪ ||

ಪರಂಧಾಮ ಮಹಿಮರಾಮ |

ಸುರಮುನಿ ಜನತಾಭಿರಾಮ |

ಶ್ಯಾಮಲೋಲಮಾರಮಣ |

ರಾಗ: ಪೂರ್ವಿ, ತಾಳ: ತ್ರಿತಾಳ

ಜೈ ಶ್ರೀ ದೇವಾ ವನಜನೇತ್ರಾತನುಭಾವಾ |

ದಿವ್ಯಾಂಗೈಯೋ ಜಯದೇವಾ | ಶ್ರೀಭಾಮಾವರ ಸುಖಿಗಳ ನೀವಾ || ಅ.ಪ ||

ಜೈಬಹು ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸುಖಿನಿಲಯ ಜಯದೇವಾ | ಜಯಮುರಾರಿ |

ನರಹರಿಯೇ! ಜೈ ಜೈ ಜೈ ಜಯ |

ವಿಷ್ಣು : (ಪದ)

ರಾಗ: ಭೂಪ, ತಾಳ: ತ್ರಿತಾಳ

ಸದಾ ಸುಖದ ಭವ | ಜಯದಿ ಸೇವಾ | ಸಾಧನಕಿದು ಭಾವಾ || ಪ ||

ಭಕ್ತುತಿಯ ನೀವಾ ಭುವಿಯಲಿ ಜೇವಾ | ನಿತ್ಯ ಪ್ರಭಾವಾ ತ್ಪರಿತದಿ ಸುಖವ |

ಸದಾಸಾಧನಕಿದು ಭಾವಾ ||

ಮಾಲು : ದೇವಿ ಹೀಗೇಕೆ ವಿಸ್ಮಯಳಾಗಿರುವೆ?

ಶ್ರೀದೇವಿ : ದೇವಾ ಭಕ್ತುಕುಟುಂಬವು ನಿನಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನನಗೂ ಅಲ್ಲವೇ?

ವಿಷ್ಣು : ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಜಗಜ್ಜನನಿ ಅನ್ನುವದು ಅಲ್ಲವೇ.

ಭೂದೇವಿ : ಭಕ್ತು ಕುಟುಂಬಿಯೇ, ಭಕ್ತರಾದರಣೆ ಮಹಾಮುನಿಗಳ ಅರ್ಚನೆ ಸತ್ಪರುಷರ ಮನ್ನಣೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಈ ದೀನರ ಮೊರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು.

ವಿಷ್ಣು : ಶ್ರೀದೇವಿ, ಭೂದೇವಿ ಹೀಗೇಕೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತೀರುವಳು, ಭೂ ದೇವಿ ನಿನಗೆ ಬಂದ ವಿವತ್ತಾವದು? ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಸುಖವನ್ನೀಯಲು ನಾನು ಬದ್ಧಕಂಕಣ ನಾಗಿರುವೇನು.

ಆಕಾಶವಾಣಿ : ದೇವಾ, ಪುರಾಣಪುರುಷಾ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಷ್ಠರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ

ಸಹಸ್ರಘೋಷಗಳು ಸೋತಿರುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ನನಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಈಯು.

ವಿಷ್ಣು : ಈಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಥಾ ಪಾಪಿಷ್ಟರು ಯಾರಿರುವರು ?

ಭೂದೇವಿ : ಉಗ್ರಸೇನತನಯನಾದ ಕಂಸನು.

ವಿಷ್ಣು : ಏನು ಒಬ್ಬ ಕಂಸನು ಇಷ್ಟು ನೀಚನಾಗಿರುವನೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲೇಬೇಕು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವತರಿಸಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು. ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವು ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾರದೀ ಸ್ತವನ?

ನಾರದ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೂಪ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಯೆನಿತಾ ಬಣ್ಣಪೆ | ಹರಿಮಂದಿರದಾ ಮಹಾವೈಭವವ |

ಬಣ್ಣ ಸಲೆಂತಿದನಾ || ಪ ||

ವರಮಹಿಮಾಸ್ವದ ಮುರಾರಿ ವೈಭವ ವಿಹಾರ ಬಂಧುರವಾ |

ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪುತ್ರನಾದ ನಾರದನು ವಂದಿಸುವೆನು. ಇಂದಿರಾ ವಸುಂಧರೆಯರ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಧನ್ಯನಾಗುವೆನು.

ವಿಷ್ಣು : ಬಾ ನಾರದಾ, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದೆ.

ನಾರದ : ಸಮಯವಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಾರದನು ಬರುವುದೆಂದರೇನು?

ವಿಷ್ಣು : ಇರಲಿ. ನಾರದಾ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಷ್ಟ ದುಷ್ಟರ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಭೂದೇವಿಯಾದಿಗಳು ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವು ತಿಳಿಯದೆ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಾರದ : ದೇವಿ ರಮಾ, ನೋಡಿದೆಯಾ! ವಿಸ್ತೃತಿಯನ್ನು ನಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಂತಹಾ ಚತುರನಾದ ಅಭಿನವಕನು. ಇಂಥಾ ನಟರಾಜನನ್ನು ವರಿಸುವ ನೀನೇ ಧನ್ಯಳು.

ಶ್ರೀದೇವಿ : ಇರಲಿ ನಾರದಾ, ಈ ದೊಡ್ಡ ಪೀಠಿಕಾ ರಚನೆಯ ಕಾರಣವಾದರು ಏನು?

ನಾರದ : ವಿಶೇಷ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಗೋವಿಂದನು ಮರೆತನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಪೃತಿಪಥಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡಲು ಬಂದೆ.

ವಿಷ್ಣು : ವಿಚಾರವಾದರೂ ಏನು ಆರಂಭಿಸು.

ನಾರದ : ದೇವಾ ವೃಷ್ಟಿ ಸುತಪಸುಗಳು ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ವರವೇನು? ಅವರನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವುದು ಬೇಡವೇ?

ವಿಷ್ಣು : ನಿಜ ವೃಷ್ಟಿ ಸುತಪಸುಗಳು ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವೆನೆಂದು ವರವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದೆನು. ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮುನಿಜನರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಅಲಿಂಗನ ಸುಖವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಮಾಡುವೆನೆಂದು ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದೆನು.

ನಾರದ : ಹಾಗಾದರೆ ಗೋವಿಂದನು ದಿವ್ಯ ಸುಂದರಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು ಇಲ್ಲವೇ ಮುನಿಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಂಗನೆಯರಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅದು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಅಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ಸುಖವೆಲ್ಲಿಯದು? ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆ ಆದರೆ.....

ವಿಷ್ಣು : ಆದರೆ ಎಂದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇಕೆ?

ನಾರದ : ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ ಒಂದು ವೇಳೆ ರಮಾದೇವಿಗೆ ಮತ್ಸರ ಉಂಟಾದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಮಾನಿಸಿದೆನಷ್ಟೆ.

ವಿಷ್ಣು : ಛೇ;ಛೇ; ಛೇ; ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮತ್ಸರ ಪಡುವಳೆಂದರೆ ನಾನು ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶನಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು.

ಶ್ರೀದೇವಿ : ಹಾ; ಹಾ; ಪ್ರಾಣೇಶಾ ಈ ಮಾತು ತಮ್ಮನ್ನೇಕೆ ಚುಚ್ಚಿತು?

ನಾರದ : ಮಾತೆ ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಕಳ್ಳನೆಂದರೆ ಕದ್ದವನು ತನ್ನ ಹೆಗಲು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ಕೊಂಡನಂತೆ ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಗೆ.

ವಿಷ್ಣು : ಇರಲಿ ನಾರದಾ, ಈ ಶುಷ್ಕ ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಾಕು, ಪುಷ್ಟೀಸು ತಪಸ್ವಿಗಳು ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರಾಗಿ ಜನಿಸಲಿ. ನಾನು ಅವರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಿಂದ ಅವತರಿಸುವೆನು. ಯೋಗಮಾಯಾ ನೀನು ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ನಂದ ಯಶೋಧಯರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸು. ಮುಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಥುರಾಪುರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವರು. ಆಗ ಕೌಂಸನಿಗೆ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನು ತಿಳುಹಿಸು ಅದೃಶ್ಯಳಾಗು. ಆದಿಶೇಷನೇ ನೀನು ನನ್ನ ಆಗ್ರಜನಾಗಿ ಜನಿಸು ಮುನಿಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗೋಪಿಕಾಂಗನೆಯರಾಗಿ ಅವತರಿಸಲಿ.

ನಾರದ : ಆ ಹಾ ಹಾ ಯಾದವಕುಲವು ಉದ್ಧಾರವಾಯಿತು; ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಮುನಿಜನಗಳ ಮನೋವ್ರತಾ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ನಾನೀಗಲೇ ಹೋಗಿ ಮುಂದಿನ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣರಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ವಿಷ್ಣು : ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಸೂತ್ರಧಾರನಾಗಿ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾದೆ.

ನಾರದ : ಭಗವನ್ ನಾನು ಕುಣಿಸಿದಂತೆ ನೀನು ಕುಣಿಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವಾಗ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಏನು ಆಗಲಿ? ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ದೇವ.

ವಿಷ್ಣು : ಹೋಗಿ ಬಾ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

(ನಾರದ ಹಿಂದಿನ ಪದ ಅನ್ನುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು)

(ಅವಧಾನಿ ಸೋಮಯಾಜಿ ಪ್ರವೇಶ)

ಯಂತಿದಾಹಾ ಕಲ್ಯಾಣವಾಹಾ ವರ್ಣಪುದಾಹಾ |

ಹಪ್ಪಳ ಸಂಡಿಗಿ ತುಪ್ಪದಿ ಕರಿದಾ ಚಪ್ಪರಿಸುತ ಬಹು |

ಉಪ್ಪೇರಿಗಳಾ ಕಪ್ಪುರ ಗಮಗಮ | ಖೀರುಗಳೇನಾಹಾ ವರ್ಣಪುದಾಹಾ |

ಅವಧಾನಿ : ಅಂತೂ ಸ್ವಾಮಿ ಉಗ್ರಸೇನ ತನಯನಾದ ಕೌಂಸನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ದೇವಕಿಯನ್ನು

ವಸುದೇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತಿಂದೂ ತಿಂದೂ ತೇಗಿದವು. ದಕ್ಷಿಣೆಯಂತೂ ಕನಕವರ್ಷಾಕಾರವಾಗಿ ಹೊನ್ನಿನ ಮಳೆ ಗರೆಯಿತು.

ಸೋಮಯಾಜಿ : ಅಹುದು ಸ್ವಾಮಿ ಅಹುದು ನೀವು ಆ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನದವರಾದ್ದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಪೂರ್ಣ ಅಭಿಷೇಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಭಾಗ್ಯ ಪಾತ್ರಸಂಪನ್ನನಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಿಂದುವಾದರೂ ಬೀಳಬೇಕು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಿಂದು.

ಅವಧಾನಿ : ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ದಿಗಂಬರ ಸೋಮಯಾಜಿಗಳೇ ನೀವು ಆ ಲಗ್ನಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಸೋಮಯಾಜಿ : ಸ್ವಾಮಿ ಉಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕೌಪೀನವೊಂದು ಹೋದರೆ ಸೋಮಯಾಜಿಗಳು ದಿಗಂಬರರೇ. ಕೇಳಿ ಸ್ವಾಮಿ ಅವಧಾನಿಗಳೇ ರಾಜಕನ್ಯಾವಿವಾಹವೇಷು ಕೇವಲಂ ತಮಟಧ್ವನಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಅವಧಾನಿ : ಅಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ತಮಟಧ್ವನಿ, ದುಂದುಭಿದನಿ ಗೊಂದಲ ಗಲಭೆ ಎಂದು ಕುಳಿತರೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಿಗುವುದೇನು? ಸ್ವಾಮಿ ನುಗ್ಗಬೇಕು, ಸ್ವಾಮಿ ನುಗ್ಗಬೇಕು.

ಸೋಮಯಾಜಿ : ಆಯ್ಯೋ ಸ್ವಾಮಿ ನುಗ್ಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದಿರೇನು ನುಗ್ಗಿ, ನುಗ್ಗಿ ಸುಗ್ಗಾಯಿದೆ. ಮೇಲೆ ಬಗ್ಗಿದೆ. ತಕ್ಷಣ ಗರುಡ ವಾಹನವಾಯಿತು. ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಥೂ, ಅವರ ಮನೆಹಾಳಾಗಾ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ತಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟರು, ಹೊಡೆದೆ ಶಂಖಾ ಕೇಳುವರಾರು?

ಅವಧಾನಿ : ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆತ್ತಗೆ ಹೊಡೆದಿರಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತೋ ಯಾರಿಗೆ ಕೇಳಿಸ ಲಿಲ್ಲವೋ! ಈಗೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ.

ಸೋಮಯಾಜಿ : ಅದೇನು ಸ್ವಾಮಿ?

ಅವಧಾನಿ : ಈಗ ಕಂಸರಾಜನು ವಸುದೇವನನ್ನು ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊಡೆಯಿರಿ ನಿಮ್ಮ ಶಂಖಾ.

ಸೋಮಯಾಜಿ : ಏನು ಕಂಸರಾಜನೇ? ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶನೇಶ್ವರನೇ ಗುರಿಯೆಂಬಂತೆ ನಾನು ಅವನ ಮುಂದೆ ಶಂಖಾ ಹೊಡೆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸುಂಕವನ್ನು ಸುಲಿದು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮನೆ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲೆಂದು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಶತ್ಯಂಜಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವೆನು.

ಅವಧಾನಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಮೂರುಕಾಸಿನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಯಾಕೆ ಶಂಖಾ ಹೊಡೆಯುವಿರಿ ?

ಸೋಮಯಾಜಿ : ಹಾಳಾದ ಪಿಂಡವೊಂದು ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ? ಹೇಗಾದರೂ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಗಂಗಾಧರನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪೆಕ್ಕಾನ್ನಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿರಿ.

(ಮತ್ತೆ ಹಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ

ಬಗೀಚ

(ಕಂಠ, ವಸುದೇವ, ದೇವಕಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ವಸುದೇವ : ಭಾವನಾದ ಕಂಠನೇ, ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇಮಾನುಬಂಧವು ಎಂಥಾ ಕೆಲಸ ವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಸುವುದಲ್ಲವೇ?

ಕಂಠ : ವಸುದೇವಾ, ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಾರಧಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳು ತ್ತೀರುವೆಯೋ? ಆದರೆ...

ದೇವಕಿ : ಅಣ್ಣಾ, ಜಾಮಾತನು ಕನ್ಯಾರಾಶಿಗತನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಸಾರಥ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವನು.

ಕಂಠ : ಸಹೋದರಿ, ಜಾಮಾತನು ಕನ್ಯಾರಾಶಿಗತನಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ದಶಮಗ್ರಹವೆನ್ನುವರು. ಆದರೆ ವಸುದೇವನು ಶುಭಗ್ರಹವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಯೋಗಮಾಯಾ: ಎಲವೋ ನೀಚನಾದ ಕಂಠನೇ ನಿನ್ನ ನಮ್ರತ್ವವನ್ನು ಬಿಡು. ದೇವಕೀ ದೇವಿಯ ಎಂಟನೇ ಗರ್ಭದಿಂದ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಕಂಠ : ಯಾರು ಹಾಗೆ ನುಡಿದವರು?

ಅವಧಾನಿ : ಗಗನಮಂಡಲದಿಂದ ಈ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು ಮಹಾಪ್ರಭು..(ಮಹಾಪ್ರಭು)

ಕಂಠ : ಏನು ನನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳಿಂದ ನನಗೆ ಮೃತ್ಯುವುಂಟಾಗುವುದೇ.

ಅವಧಾನಿ : ಹಾಗೆಂದು ಕೇಳಿಸಿತು ಮಹಾಪ್ರಭು.

ಕಂಠ : ಎಲವೋ ವಸುದೇವಾ, ನನ್ನ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ನನ್ನ ಅಳಿಯನಾದೆಯಾ?

ವಸುದೇವ : ಅಶರೀರವಾಣಿಯು ಅಮಂಗಲವನ್ನು ನುಡಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲೆಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಕಂಠ : ಎಲವೋ ವಸುದೇವಾ, ನನ್ನ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಅಳಿಯನಾದೆಯಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೀಗಲೇ ಕೊಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ದೇವಕಿ : ಅಣ್ಣಾ, ಅರ್ಯಪುತ್ರನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕಾಪಾಡು.

ಕಂಠರಾಜ : ಛೇ! ಅಪಮೃತ್ಯುವು. ನನ್ನ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಗರ್ಭಧರಿಸುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಲ್ಲುವೆನು.

ವಸುದೇವ : ಭಾವನೇ ನಿನ್ನ ಸೆಲುವಾಗಿ ನಾನು ಸೂಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಾವಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿ ಏನಾಗುವಳೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಮಾಡು.

ಕಂಠ : ಏನು ವಿಧವೆಯಾಗುವಳೆಂದು ಹೇಳುವೆಯಾ? ನೀನು ಸತ್ತರೇನಾಯ್ತು, ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇದ್ದೇ ಇರುವುದಲ್ಲವೇ? ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು ಇವಳಲ್ಲದೇ ನೀನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವಳನ್ನೇ ಕೊಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

(ತಲೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸುವಕ್ರರಲ್ಲಿ)

ನಾರದ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಏನು ಏನು ಕಂಸರಾಜನೇ ಇದೇನತ್ಯಾಚಾರ? ದೇವಕೀದೇವಿಯು ಮದುವಣಗಿತ್ತಿಯಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೇಕೆ ಅವಳ ಕೇಶರಾಶಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ರೋಷ ತಾಮ್ರಕ್ಷನಾಗಿ, ಖಿಡ್ಡಪಾಣಿಯಾಗಿ, ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿ, ಭುಸು ಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುವೆ? ಇವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆಯೋ ಹೇಗೆ?

ಕಂಸ : ನಾರದಾ ಇವಳ ಎಂಟನೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ನನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಅಶರೀರವಾಣಿಯಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು.

ನಾರದ : ಏನು ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ? ಅದರಲ್ಲೂ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು. ನಾರಾಯಣ, ನಾರಾಯಣ.

ಕಂಸ : ನಾರದಾ. ಇವಳ ಎಂಟನೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ನನಗೆ ಮೃತ್ಯುಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಅಶರೀರವಾಣಿಯಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೇ?

ನಾರದ : ಅಯ್ಯೋ ಮೂರ್ಖ! ಇನ್ನೂ ಒಂದನೆ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಎಂಟನೆ ಗರ್ಭದ ವಿಚಾರವೇಕೆ? ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ ಲೆಕ್ಕ ಹಿಡಿದರೂ ಏಳು ಮರಿಗಳು ಏಳು ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಕಳೆಯಬೇಕಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಒಂದನೇ ಗರ್ಭದಲ್ಲೇ ಎಂಟು ಮರಿಗಳಾಗುವೆಂಬ ಶಂಕೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸು. ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸು.

ಕಂಸ : ನಾರದಾ, ದೇವಕಿಯ ಎಂಟನೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ನನಗೆ ಮೃತ್ಯು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವಲ್ಲವೇ?

ನಾರದ : ಆದರೆ ಅಪರಾಧವು ಯಾರಿಂದ?

ಕಂಸ : ಯಾರಿಂದ?

ನಾರದ : ದೇವಕೀ ದೇವಿಯು ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲವೋ. ಅಪರಾಧವು ಆಕೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳಿಂದ. ಅದರಲ್ಲೂ ಎಂಟನೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ. ನೀನು ರಾಜಾಧಿ ರಾಜನು, ವೀರಾಧಿವೀರನು, ಪಟ್ಟಭದ್ರನು, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಕೋವಿದನು, ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ದಂಡಿಸುವ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೀನಲ್ಲಿ ಓದಿದೆಯಯ್ಯ?

ಕಂಸ : ಅಂದರೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳುವಿಯಾ ಹೇಗೆ?

ನಾರದ : ಭೇ, ಭೇ! ಹಾಗೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದವನಲ್ಲ. ಯತ್ರಾಪರಾಧಾಃ ಕಲತತ್ರದಂಡಹ. ಎಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವೋ ಅಲ್ಲಿ ದಂಡನೆ.

ದೇವಕಿ : ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೇ?

(ಪದ)

ರಾಗ : ಜೀವನವೃತ್ತಿ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಹಾ ವಿಧೀ ಹೃದಯವಿದಳನಾ |

ದೀನದಯಾಳೋ ತೋರೋ ದಯವಾ ಹತಾಶಕಾದೆ || ಪ ||

ಸಂಚಿತ ಫಲವೇ ಸಾಧಿಸಿತಾಹಾ !

ಸುತರ ಮೃತಿಯ ನೋಡಲೆಂತು ನಾಥಾ !

ನಾರದ : ದೇವಕೀ ದೇವೀ, ಇದೇನು ಈಗಲೇ ಶೋಕವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ! ನೀನು ಗರ್ಭವತಿ ಯಾಗಿ ನವಮಾಸ ಪರ್ಯಂತರ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಪ್ರಸವವಾದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇರುವವರಾರೋ ಸಾಯುವವರಾರೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು.

ಕಂಸ : ಆದರೆ ನಾನು ಸತ್ತರೆ ನಗುವುದು, ಅಳಬೇಕಾದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

ನಾರದ : ಛೇ ಛೇ ನೀನು ಸತ್ತರೆ ಅಳುವುದು, ನಗಬೇಕಾದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಕಂಸ : ನಾರದಾ ಈ ವಸುದೇವನು ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನನಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವುದಾದರೆ....

ನಾರದ : ತಾಳು ತಾಳು. ಯಾರು ವಸುದೇವನೆ?

ಕಂಸ : ಹೌದೋ

ನಾರದ : ವಸುದೇವನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವುದೆಂದರೇನು?

ಅವಧಾನಿ : ಛೇ ಛೇ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿರುದ್ಧ.

ಕಂಸ : ನಿನ್ನ ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿತು. ಈ ವಸುದೇವನು ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವುದಾದರೆ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೇ ಹಾಗೇ ಬಿಡುವೆನು.

ವಸುದೇವ : ಭಾವನೇ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬು. ದೇವಿ, ಬಾ ವಚನವನ್ನು ಕೊಡು. ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವೆವು. ತೆಗೆದುಕೋ ವಚನವನ್ನು. (ವಚನ ಕೊಡುವನು)

ದೇವಕಿ : ಅಣ್ಣಾ, ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಆಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ನಾರದ : ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ ಆ ಮೇಲೆ ಆಲೋಚನೆ. ಇರಲಿ, ಕಂಸರಾಜನೇ. ನಿನ್ನ ಸಾರಥ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸು ನೋಡುವ, ನಾನೂ ಸಹ ರಥಾರೋಹಣ ಮಾಡುವೆನು. ಅಳಿಯನಂತಲ್ಲ, ಅಳಿಯನ ಹಿಂದಿನ ಗೆಲೆಯನಂತೆ. (ಹೋಗುವರು).

ಪ್ರವೇಶ

ರಸ್ತಾ

ನಾರದ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಬಿಹಾರಿ, ತಾಳ : ಏಕ

ಶರಧಿಶಯನ ಪರಮಪಾವನಾ ಶೌರಿ : ದುರಿತದೂರ ಸಿರಿಯ ರಮಣಾ ||

ಜಗದಾನಂದದಿ ಭೂಸುರವರದಾ | ದುರಿತದೂರ ಸಿರಿಯ ರಮಣಾ |

ಪರಮಪಾವನಾ ಶೌರಿ |

ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರನ್ನು ಕಂಸನ ಖಿಡ್ಡೆ ಹತ್ಯೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದವನು ಈ ನಾರದನು. ಈಗ ಅವರನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿದವನು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸ ಪುತ್ರನು. ಆದರೆ ಕಂಸನಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ದೈವಿಲೀಲೆಯು. ಓಹೋ ಅದಾರು? ಕಂಸನು ಈ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಬರಲಿ, ಬರಲಿ. ನಾನೀಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಸಂಶಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವೆನು. (ಮರೆಯಾಗುವನು)

ಕಂಸ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅಶರೀರವಾಣಿಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸವನೇ ಧ್ವನಿ ಗೈಯುತ್ತಿರುವುದು. ನನಗೆ ಆಹಾರವು ಬೇಡವಾಯಿತು, ನಿದ್ರೆಯು ಬಿಟ್ಟೋಡಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಮುಚ್ಚಿತು.

ನಾರದ : ಅಂತೆಯೇ ನಾನು ನಿನ್ನೆದುರಿಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಕಂಸ : ನಾರದಾ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು. ಅಶರೀರವಾಣಿಯು ನುಡಿದಂತೆ ನನ್ನ ಸಾವು ನಿಶ್ಚಯವಾದದ್ದೆ?

ನಾರದ : ಅಹುದು ಅದು ಅಶರೀರವಾಣಿ. ನಂಬಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಹೇಳಬೇಕು.

ಕಂಸ : ಅಂತೂ ನಾನು ಸಾಯಬೇಕು.

ನಾರದ : ಸಾಯುವೆನೆಂದಾಗ ಜೀವವನ್ನು ಬಿಡಲಾಗುವುದೇ? ಚಾತಸ್ಯ. ಮರಣಂ ಧ್ರುವಂ ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಗೆ ಸಾವೇ ಫಲವು. ಆದರೂ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಗಳುಂಟು.

ಕಂಸ : ಅದು ಹೇಗೆ?

ನಾರದ : ಕೇಳು ಕೆಲವರು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯುವರು. ಕೆಲವರು ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯುವರು. ಸಾಯಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿ ಕೆಲವರು ಸಾಯುವರು. ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಬಹುಜನರು ಸಾಯುವರು. ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಅಶರೀರವಾಣಿಯ ನಂಬಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಸಾಯುವುದಾದರೆ ಇದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಮರಣವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಕಂಸ : ನಾನು ಸಾಯುವುದೇಕೆ?

ನಾರದ : ಜೀವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ.

ಕಂಸ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಸಾಯಲೇಬೇಕೇ?

ನಾರದ : ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಗೆ ಸಾವೇ ಫಲವು.

ಕಂಸ : ಅಂತೂ ನನ್ನ ಸಾವು ಸಿದ್ಧ.

ನಾರದ : ಸಾವು ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ನೀನು ಸಿದ್ಧನೇನು?

ಕಂಸ : ನಾರದಾ, ಅಂತೇ ದೇವಕಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕೊಂದು ಹಾಕುವ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ನಾರದ : ಕಂಸರಾಜನೇ, ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕುವುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡವರು

ಜೀವಿಸುವರು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತಲ್ಲವೇ? ಅದರೆ ಸಣ್ಣವರಿಂದ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಭಯವು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.

ಕಂಸ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲೋ?

ನಾರದ : ಸಾಯುವೆನೆಂದು ಹೆದರಿ ಭಯಪಡುವವನು ನೀನಲ್ಲದೆ ನಾನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ಏನಾದರೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸು.

ಕಂಸ : ಛೇ, ಛೇ, ನೀನೇ ಏನಾದರೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸು.

ನಾರದ : ನಾನೇ ಹೇಳಲೇ? (ಯೋಚಿಸಿ) ಹಾಂ ಕಂಸನೇ ನೀನು ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿದ್ದರೆ ಸಾಯಲೇಬೇಕು.

ಕಂಸ : ನಾರದಾ, ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನಂಬಿ ಬದುಕಿದವರಾರು? ನಾನು ವಿರೋಧಿಸಿದರೆ ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಸಹ ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರರು. ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನನಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ?

ನಾರದ : ಏನಾಗಬೇಕು ಅದೇಆದೀತು. ಕಂಸನೇ ನೀನು ರಾಜಾಧಿರಾಜನಲ್ಲವೇ? ಪಟ್ಟಭದ್ರ ನಲ್ಲವೇ? ಇದರ ಮೇಲೆ ನೀನಾರು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಲನಿಯಮಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ದೂತ : (ಓಡಿ ಬಂದು ಬೀಳುವನು) ಕಂಸರಾಜರಲ್ಲಿ, ಕಂಸರಾಜರಲ್ಲಿ?

ನಾರದ : ಹೀಗೇಕೆ ಏದುತ್ತ ಮುಗ್ಧರಿಸುತ್ತ ಬೀಳುವದನ್ನು ಸಹ ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ಓಡಿಬರುತ್ತಿರುವಿ? ಇದೋ ಇವನೇ ಕಂಸರಾಜನು.

ದೂತ : ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರ ಸಲುವಾಗಿ ಏನಪ್ಪಣೆ ಮಹಾಪ್ರಭು?

ಕಂಸ : ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸರಿಯಾದ ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿ ರತಕ್ಕದ್ದು, ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವ್ಯತ್ಯಯ ವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹಿಡಿದು ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿಬಿಟ್ಟೇನು ಜೋಕೆ.

ದೂತ : ಅಪ್ಪಣೆ ಮಹಾಪ್ರಭು. (ಹೋಗುವನು)

ಕಂಸ : ನಾರದ, ನನಗೇಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಂತಾಗಿದೆ, ಹೋಗಿ ನಿದ್ರಿಸಲೇ?

ನಾರದ : ಆಗಬಹುದು, (ಕಂಸ ಹೋಗುವನು) ಆಹಾ ಧರ್ಮಾ ವತಾರವಾಗುವ ಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿ ತೆಂದು ಕಾಣುವುದು, ಹಾಗಿಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಕಂಸನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೆಲ್ಲಿಯದು. ಇಂದೇ ಕೃಷ್ಣಾ ವತಾರವಾಗುವುದೆಂದು ಮುನಿಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ ಉಪೋಷಣೆ ಯಿಂದಿರುವರು. ನಾನೀಗಲೇ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಜನನವನ್ನು ಕಂಡು ಪುನೀತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೈರವಿ, ತಾಳ : ಪಂಜಾಬಿ

ಶ್ರೀಶಾಭಿಮತ ಬಹು ತ್ರಿದಶ | ಪ್ರಬಲಶಾಲಿಧರಾ ಧರ ಕುಶಲಾ
ಧರಾಧರವರ ನೀಲಾಂಗಧರಾ | ಭಾರದೋಳು ಬಹು ಬಳಿದನೀಗ |
ಪರಮಪುರುಷನೆ ಹೊರವುದು ಬೇಗ ನಮಿಸುವೇ ಹರಧರ ಕುಶಲಾ |

ಪ್ರವೇಶ

ಕಾಡಾಗ್ರಹ

ವಸುದೇವ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಮಾಲಕಂಸ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಸಿರಿವರನೆ ಬಾರೋ ದಯದೋರೋ ದೋರೋ :

ಸೈರಿಸಲಾರೆನು ಭೋ ರಮಣಾ || ಪ ||

ಪಾವನನಾಮಾ ಭಾವಿಕ ಪ್ರೇಮಾ | ಭೂರಿಸು ರಾಮಾ |

ಸುಖಾತ್ಮನಾಮಾ |

ಮಾತು : ನನ್ನಂಥ ಪಾಪಿಯು ಕರ್ಮಚಾಂಡಾಲರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರಿರುವರು? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟೆವಲ್ಲವೇ? ನಾರದರ ದೆಸೆಯಿಂದ ದೇವಕಿಯು ಬದುಕಿ ನೋಡುವುದಾದರೂ ಏನು? ಮಕ್ಕಳ ಕೊಲೆಯನ್ನಲ್ಲವೇ? ಇದಕ್ಕೆ ನಾರದ ರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡುವಂತಿದೆ?

ನಾರದ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನಾರದರು ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೀನೇನು ಬಲ್ಲೆ?

ವಸುದೇವ : ನಾರದರೇ ಎಲ್ಲವೂ ದೈತ್ಯರಾಜನ ಅಧೀನ. ಆತನ ರಕ್ಷೆ ಆತನ ಶಿಕ್ಷೆ ಹೀಗಿರಲು ತಾವೇನು ಮಾಡುವಿರಿ?

ನಾರದ : ವಸುದೇವ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಕೃತಿಯೆಂದರೆ ನೀನೇ ಸುಕೃತಿ. ಧನ್ಯತಮರಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಧನ್ಯತಮನು. ಹೀಗಿರಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸಬಹುದೇ?

ವಸುದೇವ : ನನ್ನಂಥ ಕರ್ಮಚಾಂಡಾಲರು ಪಾಪಿಯು ಇನ್ನಾರು? ನಾನು ತಮ್ಮಂಥವರ ಕೂಡಾ ಮಾತನಾಡಲೂ ಕೂಡಾ ಆಯೋಗ್ಯನು. ಬಾಹಿರನು.

ನಾರದ : ವಸುದೇವ, ಸುಕೃತಿಯೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸುಕೃತಿಯಲ್ಲ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಈಗ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವನು.

ವಸುದೇವ : ಮಹಾನುಭಾವರೇ, ತಾವು ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು?

ನಾರದ : ಮುತ್ತಾತನು, ಮೊಮ್ಮಗನ ಮಗನಿಗೆ 'ಮಹಾನುಭಾವ ತಾವು ನೀವು' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಬಹುದೇ?

ವಸುದೇವ : ಮುತ್ತಾತನಾರು? ಮೊಮ್ಮಗನ ಮಗನಾರು?

ನಾರದ : ನೀನು ನನಗೆ ಮುತ್ತಾತನಾದರೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಮೊಮ್ಮಗನ ಮಗನಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?

ವಸುದೇವ : ಅದು ಹೇಗೆ?

ನಾರದ : ಕೇಳು ವಸುದೇವಾ, ಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗೆ ತಂದೆಯು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತಂದೆಯು. ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನೀನು ತಂದೆಯಾಗಿಯೆಂದ ಬಳಿಕ ನೀನು ನನಗೆ ಮುತ್ತಾತನಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಹಾ ಹಾ ವಸುದೇವಾ ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯು ನಿನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಪಥಕ್ಕೆ ಬರಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು

ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಾಂಶದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯಾದ ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವನು. ನಿನ್ನ ಸಕಲ ಸಂಕಟಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ಈ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅದೋ ದೇವಕೀದೇವಿಯು ಈ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ದೇವಕಿ : (ಪದ)

ರಾಗ: ದೇಶಿ, ತಾಳ: ದಾದರಾ

ನೋಡು ನೋಡು ಬಾ ಸುರಾಂಗಾ | ನೋಡು ಪರಮ ಪುರುಷನಿವನೆ |

ನೀಲಜಲದ ನಾಥ ಶರೀರ | ನವ್ಯ ಸುಕುಮಾರ |

ದಿವ್ಯ ರೂಪರಾಶಿಯಾ ದನಿಯ ನೋಡು ಕಾಂತಾ.

ನಾಥಾ, ಈ ಪರಮಮಂಗಲ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ?

ನಾರದ : ಆಹಾಹಾ, ಶ್ರೀವತ್ಸ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಭೂಷಣಗಳಿಂದ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನನಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಈ ಶಿಸುವು ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲದೇ ಮತ್ತಿನ್ನಾರು?

ದೇವಕಿ : ನಾಥಾ ಇವರಾರು?

ವಸುದೇವ : ದೇವಿ ಇವರು ನಾರದರಲ್ಲವೇ?

ದೇವಕಿ : ನಮ್ಮ ಈ ಶಿಸುವನ್ನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರಲ್ಲವೇ?

ವಸುದೇವ : ದೇವಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನು? ಸ್ಥಾನದ್ವಯಮಾನನಾಗಿ, ಕೋಟಿಸೂರ್ಯ ಭಿಬಾಸಮಾನನಾಗಿ, ಶಂಖಚಕ್ರಪೀತಾಂಬರನಾಗಿ ನಯನಗಳಿಗೆ ನೇತ್ರೋತ್ಸವ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಶಿಸುವು ಆ ಪರಾಚ್ಯೋತಿಯಲ್ಲದೇ ಮತ್ತಿನ್ನಾರು?

ದೇವಕಿ : ನಾಥಾ ಏಳುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆ ಕಂಸನಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೆವು. ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗೆ ಇದೊಂದು ಶಿಶುವಾದರೂ ಉಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಪುತ್ರೋತ್ಸವದ ವಿಷಯವು ನೀಚ ಕಂಸನಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂತೋಷವೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು.

ಬಾಲಕೃಷ್ಣ : ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರೆ, ನೀವು ಕಂಸನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಭಯವನ್ನು ಬಿಡಿರಿ. ಯೋಗ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ನಂದ ಯತೋದಯರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಜನಿಸುವಳು. ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ದುಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿರಿಸಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವುದು. ಕಾರಾಗೃಹದ ಕಾವಲುಗಾರರಲ್ಲರೂ ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಬೀಗಮುದ್ರೆಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ತಂದೆಯಾದ ವಸುದೇವನು ಈಗಲೇ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

ದೇವಕಿ : ನಾಥಾ ಈ ಶಿಸು ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಾ? ಇದು ನಿಜವಾದದ್ದಾದರೆ ಇಂದಿಗೆ ನಾವೇ ಧನ್ಯರು.

ಬಾಲಕೃಷ್ಣ : ತಾಯಿ ದೇವಕಿ, ನನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ನೋಡು. (ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಆಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾಗುವನು) ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಡುವರು.

ರಾಗ : ಭೈರವಿ, ತಾಳ : ದಾದರಾ.

ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವಾ | ಪ್ರಭುವರ ತ್ರಿಭುವನವಿಹಾರಾ |
ಚರಣಗಳನು ಕಂಡವೀಗ ಮಾಧವ ಮಧುಸೂದನ |
ಪರಮಾದ್ಭುತ ರೂಪ ಭಾವಭಾವಕಾಧಾರ ಮಾವಿಹಾರ
ಹಾರಧೀರ ಮಾಧವ ಮಧುಸೂದನ

(ಪರದೆ ಬೀಳುವುದು)

ಪ್ರವೇಶ

ರಸ್ತಾ

(ಪದ)

ರಾಗ : ಹವಿರ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಲ

ಪೇಳಲದೇಂ ಲೀಲೆಯ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಲೀಲೆಯಾ |
ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪರಿಯ ಕಾಣಿಸು
ನಾನು ಬಹುವೇಷಾ ಶ್ರೀಭುವಲಯ ವಲಶ್ರೀ || ಪ ||
ಸುರನಮಿತ ಪರಮಾದ್ಭುತ ಮಹಿಮಾ |
ಭಾಗ್ಯವ ಪೂರೈಯಲು ಅವತರಿಸಿದನವ ||

ನಾರದ : ಹೇ ಅಖಿಲಾಂಡಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ನಾಯಕಾ, ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ? ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಮೆರೆಯುವ ನೀನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವೇ ಧರ್ಮಾಗಾರವಲ್ಲವೇ? ಆಗಲಿ. ಇನ್ನು ಮುನಿಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಂಗನೆಯರಾಗ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಯೋಗ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ನಾನೀಗ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪುನೀತ ನಾಗುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುವನು.)

ದೂತ : ನಿದ್ರಾದೇವಿಯು ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಕಾಣೆ. ಇಷ್ಟು ಮೈ ಮರೆತು ನಾನೆಂದೂ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಅದೇ ನಿದ್ರೆ ಪ್ರಳಯವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಳಯ ಕೂಡಾ ಆಗಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಎಚ್ಚರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಯುಳ್ಳವರು ಇಂಥಾ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಸತ್ತುಹೋಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಪುನಃ ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ಸುಖವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಹೀಗಿದ್ದು ಕಂಸನು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೇಕೆ ಹೆದರುವನು? ಇದೇ ದೇವಕೀ ದೇವಿಯರ ಎಂಟನೆಯ ಗರ್ಭ. ಈಗ ಕಂಸನೇನು ಸಾಯುವನೋ ಬದುಕುವನೋ? ಕಂಸನು ಸತ್ತರೆ ಮಗುವೇನಾಗುವುದು? ಮಗುವು ಸತ್ತರೆ ಕಂಸನೇನಾಗುವನು? ನಮಗೇಕೆ ಬೇಕು? ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು. (ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ
ಮಹಲು

(ಕಂಸ ಮಲಗಿರುವನು - ಕನಸು)

ಕಂಸ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಪೂರ್ವಿ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ನಿಲ್ಲೆ ದುರುಳನೆ ಛೇ ಛೂ ಛೇ ಓಡುವೆ ಏಕೆ | ಖಲನೆ ಬಹುಜಾಲ ||

ಬಿಡಲಾರೆ ಭಯ ತೋರುವೆಯೇಕೆ || ಪ ||

ಕಿರಿಯುವ ದಶನಗಳನು ಬಿಡುವೆನು ಉಸುರುವೆಯೇಕೆ |

ಹೆ ಹೆ ಹೆ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುವಿಯೇಕೆ? ನೀನು ಯಾರು? ಪಟ್ಟಭದ್ರನಾದ ಈ ಕಂಸನನ್ನು ಸಾಯು ಎಂದು ಹೇಳುವೆಯಾ? ಇಲ್ಲ ನಾನು ಸಾಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಸಾಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. (ನೋಡಿ, ಮುಂದೆ ರಸ್ತಾಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಇದೇನು? ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದವರಾರು? ವಿಹಾರ ರೂಪಗಳಿಂದ ಹೆದರಿಸಿದವರಾರು? ಅದರ ಕಣ್ಣು ಮೂಗುಗಳೇನು; ವಜ್ರದಂಥಾ ನಖಗಳೇನು; ಈಗ ಅದೆಲ್ಲ ಮಾಯ ವಾಯಿತು. ಅದೀಗ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಕಿನೀ, ಧಾಕಿನಿ, ಮಾಲಿನಿ ಮುಂತಾದ ಭೂತಕಣಂಗಳಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಬ್ಬಾ ಏನು ಮಾಡಲಿ? (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನಿಲ್ಲುವನು)

ದೂತ : ಭಟ್ಟಾರಕನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

ಕಂಸ : ಛೇ ಅಪಮೃತ್ಯು ನನ್ನನ್ನು ಸಾಯೆಂದು ಹೇಳುವಿಯಾ?

ದೂತ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ನಾನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟವನೇ ಅಲ್ಲ.

ಕಂಸ : ಹಾಗಾದರೆ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ?

ದೂತ : ದೇವಕೀ ದೇವಿಯವರು ಪ್ರಸವಿಸಿರುವರು.

ಕಂಸ : ಏನು ಪ್ರಸವಿಸಿರುವಳೇ?

ದೂತ : ಅಹುದು.

ಕಂಸ : ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಖಡ್ಗ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಪ್ರವೇಶ

ಕಾರಾಗೃಹ

ದೇವಕಿ : ನಾಥಾ ಈ ಪರಮಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದಾಗಿರುವುದು.

ದೂತ : (ಓಡುತ್ತಾ ಬಂದು) ಕಂಸ ಮಹಾರಾಜರು ಬಂದರು, ಕಂಸಮಹಾರಾಜರು ಬಂದರು.

ಕಂಸ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಸುಗ್ರಾಯಿ, ತಾಲ : ಧೂಮಳಿ.

ಹಾರಿಸುವೆ ಹಾರಿಸುವೆ |

ಪಸುಳಿ ವಿರೋಧಿಯನೀಗಲೇ ಖಂಡಿಸಿ ಖಂಡಖಂಡಮಾನೀಗ || ಪ ||

ಕುಲವಿನಾಶವಿದು ವಂಶಕುಲಾರ |

ಕಾಲ್ಗಳ ಕಿಲ್ಲಗಳ ತೋಳ್ಗಳ ಮುರಿಯುವೆ ಶರಭಿದ್ರ ಮಾಳ್ತನೀಗ ||

ಕಂಸ : ಹೆ ಹೆ ಹೆ ಹೆ ಈ ಪಸುಳಿಯು ಬೆಳೆದು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೇ ಇದನ್ನೀಗಲೆ! ಕೋಟಿ ಖಂಡಗಳಾಗುವಂತೆ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿಗಪ್ಪಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. (ಕೂಸು ಒಗೆಯುವನು, ಮಾಯಾ ಕೂಸು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರುವುದು)

ಮಾಯಾಕೂಸು : ಎಲೈ ನೀಚನಾದ ಕಂಸನೇ, ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯು ಸ್ವರೂಪನು ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲೆ ಜನಿಸಿರುವನು. ಹೀಗಿರಲು ವೃಥಾ ಏತಕ್ಕೆ ಶಿಶುಹತ್ಯಾಪಾತಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ? ಛೇ ನೀಚಾ! ಚಾಂಡಾಲಾ! (ಕೂಸು ಮಾಯವಾಗುವುದು) (ಕಂಸನು ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗುವನು)

ಕಂಸ : ಏನು ನನ್ನ ಮರಣಕನು ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವನೇ? ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪೀಡಿಸಿದನೆ? ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ.

ವಸುದೇವ : ಭಾವನೇ, 'ತೇನವಿನಾ ತೃಣಮಪಿನಚಲತಿ' ದೈವದನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೇ ತೃಣವೂ ಚಲಿಸಲಾರದು. ನಮ್ಮ ದೈವವೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸಿತು, ನೀನೇನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.

ಕಂಸ : ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಪರಿ ಕಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ನನಗೆ ಮರಣವೇ ಲೇಸಿತ್ತು.

ದೇವಕಿ : ಅಣ್ಣಾ, ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡು, ನಡೆ ಹೋಗುವಾ.

ಪ್ರವೇಶ

ರಸ್ತಾ

ನಾರದ : (ಪದ)

ಮಾವಿಹಾರ ಶ್ರೀವೀರ! ಮನಮೋಹನ ಗೋಪಾಲ | ಚಾಲನವ || ಪ ||

ಗೋಕುಲದಲಿ ತಾ | ತೋರ್ಪಲೀಲೆಗಳ : ನೋಡೈಮುದವನು |

ವೀವುದಾಹಾ.

ನಾರದ : ಬಲರಾಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರು ಈ ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಮಾನರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಕಂಸನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂತನಿಯು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವಾಗಿ ಹೋದಳು. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಕಾದಿರುವರು. ಇವೆಲ್ಲ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು. (ನೋಡಿ) ಅವರಾರು? ಓಹೋ! ಗೋಪಿಕಾಂಗನೆಯರು ಜಲಕುಂಭಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಬರಲಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ವಿನೋದಮಾಡುವಾ (ಮರೆಯಾಗುವನು).

ಮಾಲತಿ, ಲತಾಂಗಿ ಪ್ರವೇಶ

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೈರವಿ, ತಾಳ : ಕವಾಲಿ

ಪೋಗಿ ನಾವೀಗ ಯದುಕುವರನಾ | ಪರಿಕಿಸುತೆ ಬರುವಾ |

ಸಖಿ ಯತೋಡೆ ಕುಮಾರ ವಿಲಾಸಿ || ಸುಖವನು ಪಡೆವಾ || ಪ ||

ನಂದಕುಮಾರಾ ಬೃಂದಾವನದಿ | ಅಂದದಿ ತೋರುವ ಲೀಲಾ ||

ನಾರದ : ಸುಂದರಿಯರೇ ನಿಲ್ಲಿ. ಪೂರ್ಣಕುಂಭಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿರುವಿರಿ?

ಲತಾಂಗಿ : ಸಖೀ ಈತನಾರೇ?

ಮಾಲತಿ : ನೋಡಿದರೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಯಾವನೋ ಹಾರವಾ.

ನಾರದ : ಹಾರವಾ ? ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹಕ್ಕಿಯೇ?

ಲತಾಂಗಿ : ಸಖೀ ಕೇಳಿದೆಯಾ? ಹಕ್ಕಿಯು ಹಾರುವುದಂತೆ ಎಂಥಾ ಜಾಣನೇ ಇವನು.

ನಾರದ : ಸುಂದರೀ, ಹಕ್ಕಿಯು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಬಳಿಕ ಹಾರುವುದಂತು?

ಮಾಲತಿ : ಸಖೀ ನೋಡಿದೆಯೋ! ಜಾಣನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ನಿನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಗಂಟು ಹಾಕಿದರು.

ನಾರದ : ಇಂಥಾ ದಿವ್ಯಸುಂದರಿಯನ್ನು ಮಾತಿನಿಂದ ಗಂಟುಹಾಕಿದರೆ ಬರುವ ಲಾಭವೇನು? ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?

ಲತಾಂಗಿ : ಸಖೀ ಈಗ ಈತನೇನನ್ನುವನೇ?

ನಾರದ : ಓಹೋ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಇಲ್ಲದೇ ಈಕೆಯು ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡಲಾರಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಲತಾಂಗಿ : ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯೆಂದರೇನು? ಓಹೋ ನಾನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವೆನೆಂದು ಇವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಾನು ಆಚೆಗೆ ಬರುವೆನು.

ನಾರದ : ಸುಂದರೀ, ನೀನು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕುಂಭಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ, ನಿನಗೆ ಭಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಲತಾಂಗಿ : ಮಾಲತಿ ಕೇಳಿದೆಯಾ? ಈತನು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಶೀಲನಾಗಿರುವನು.

ಮಾಲತಿ : ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಪೂರ್ಣಕುಂಭವನ್ನು ಈತನಿಗೆ ಕೊಡು.

ಲತಾಂಗಿ : ಭೂಸುರೋತ್ತಮಾ ಕುಂಭವನ್ನು ಕೊಡಲೇ?

ನಾರದ : ಕುಂಭದಲ್ಲಿರುವುದೇನು? ಹಾಲೋ ನೀರೋ? ಸುಂದರಿ, ಕುಂಭದಲ್ಲಿರುವುದೇನು?

ಲತಾಂಗಿ : ಹಾಲು.

ನಾರದ : ಹಾಲು, ನಾನೆಣಿಸಿದಂತೆ. ಸುಂದರಿ ಒಂದನ್ನು ಕೊಡುವೆಯೋ ಎರಡನ್ನು ಕೊಡುವೆಯೋ?

ಲತಾಂಗಿ : ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದುದಷ್ಟು? ಒಂದೋ ಎರಡೋ?

ನಾರದ : ನನಗೆ ಎರಡೂ.

ಲತಾಂಗಿ : ಮಾಲತಿ ಕೇಳಿದೆಯೋ ಕುಂಭಗಳು ಎರಡೂ ಬೇಕಂತೆ.

ಮಾಲತಿ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಕೊಡುವೆನು.

ನಾರದ : ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆ. ಅಧಿಕಸ್ವಾಧಿಕ ಫಲ.

ಮಾಲತಿ : ಹೊರು ಹಾಗಾದರೆ.

ಲತಾಂಗಿ : ಆದರ ಮೇಲೆ ನನ್ನದೂ ಒಂದು. (ಹೊರಿಸಲು ಹೋಗುವರು)

ನಾರದ : ಏನು ಏನು? ಈ ಕುಂಭಗಳೇ? ಇವನ್ನು ನಾನು ಹೊರಲಾರೆ ನೀವೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ.

ಮಾಲತಿ : ಎಲೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ, ಬೇಕೆಂದು ಬೇಡವೆನ್ನುವುದೇ? ತೆಗೆದುಕೋ ಹಾಲನ್ನಾದರೂ ಪಾನ ಮಾಡು.

ನಾರದ : ಸುಂದರಿಯರೇ ನಾನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವಿರಿ?

ಲತಾಂಗಿ : ಪುನಃ ಅದೇ ಮಾತು, ಮಾಲತಿ ಈತನಾರೇ?

ಮಾಲತಿ : ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ತಾವು ಯಾರು?

ನಾರದ : ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪುತ್ರನು. ನಾರದನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿಲ್ಲವೋ.

ಇಬ್ಬರು : ಓಹೋ ಆ ನಾರದರೋ.....

ನಾರದ : ಹೌದು ಆ ನಾರದರೇ ಈ ನಾರದರು.

ಮಾಲತಿ : ಮಹಾತ್ಮರೇ ತಿಳಿಯದೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವು, ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ನಾರದ : ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕ್ಷಮಿಸತಕ್ಕ ಭಾಗವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಹ್ಯ ಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆನು. ಅಷ್ಟೇ ಇರಲಿ. ಈ ಪೂರ್ಣ ಕುಂಭಗಳೊಡನೆ ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿರುವಿರಿ?

ಲತಾಂಗಿ : ನಾವು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ನಡೆದಿರುವೆವು. ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಗೋವುಗಳು ಹಾಲನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನು ಮನೆಗೆ ಬರಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಗೋವುಗಳು ಕರೆದಷ್ಟೂ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವೆವು.

ನಾರದ : ಇದು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವಾಗುವುದಾದರೆ ನಾನೂ ಒಂದನ್ನು ಹೊರುವೆನು.

ಇಬ್ಬರೂ : ಬೇಡ ಬೇಡ, ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾವೇ ಹೋಗುವೆವು.

ನಾರದ : ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ, ನಿಮಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ.

ಪ್ರವೇಶ

ಮಹಲು

(ಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ನಂದ, ಯಶೋದ ಕುಳಿತಿರುವರು)

ಯಶೋದೆ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಭಾಗೇಶ್ರೀ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಲ

ಮೋಹನಬಾಲಾ ಸುಜನಲೀಲಾ || ಪ ||

ಈ ಸುಕುಮಾರ ನಯನವಿಹಾರ | ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿ |

ನೋಡು ನವಲೀಲೆ ಹಿಮಾಂಶುಪಾಲಾವಿದು ಪುಣ್ಯಫಲಾ ||

ಪುತ್ರಾ ಕೃಷ್ಣಾ, ಮಗು ಬಲರಾಮಾ, ನೀವು ನಮಗೆ ನಂದನರಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಬಾರದು. ಬಲರಾಮಾ ನೀನು ಕೃಷ್ಣನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿಯನು. ನೀನು ಅವನಿಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಬಲರಾಮ : ಅಮ್ಮಾ. ನಾನೇನಂಥಾ ಮಾಡಬಾರದಂಥಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವೆನು? ಬೇಕಾದರೆ ತಾತನನ್ನು ಕೇಳು, ಎಲ್ಲರೂ ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ದೂರು ಹೇಳುವರೋ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದೂರು ಹೇಳುವರೋ.

ಕೃಷ್ಣ : ಇಲ್ಲ ತಾತಾ. ನಾನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋದವನೇ ಅಲ್ಲ ಬೇಕಾದರೆ ಅಮ್ಮನನ್ನೇ ಕೇಳಿ, ನಾನೆಂದಾದರೂ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗತಕ್ಕವನೇ?

ನಂದ : ಕೃಷ್ಣ, ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಾವಳಿಯು ಬಹಳವಂತೆ. ಗೋವನಿತೆಯರು ಕುಂಭಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಕಲ್ಲನ್ನೆಸೆದು ಒಡೆದೆಯಂತೆ, ಅಹುದೇನು?

ಬಲರಾಮ : ಹೌದು. ನಾನು ಬೇಡವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ದಂಡದಿಂದ ಒಡೆದು ಹಾಕಿದನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಅಮ್ಮಾ, ಗೋಪಿಯರು ಹೊರಲಾರದ ಜಲಕುಂಭಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಾದೀತೇ? ಅದ್ದರಿಂದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೆಸೆದು ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಇದು ತಪ್ಪೇನು?

ರಾಧೆ : (ಬಂದು) ಯಶೋದಾ ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಆ ಚೋರ ಕೃಷ್ಣನು?

ಕೃಷ್ಣ : ರಾಧಾ, ಹೇಳು ಹೇಳು ಚೋರನೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ?

ರಾಧೆ : ನಿನ್ನನ್ನೇ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಕೇದಾರ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಬಿಡೈ ಪ್ರಣಯವಿಲಾಸಿನೀ | ಓಡಿಯಲು ಭರದೀ |

ಸೆಳೆಯುತ ವೇಣೆ | ಹರಿದು ಬಂದೇನೀ ಮುರಲೀಪಾಣಿ || ಪ ||

ಒಡೆಯತ ಮೊಸರಿರುವ ಭಾಂಡವಾ | ಓಡುತ ನಿಲ್ಲದೇ |

ಬಂದಿಹಾ ಒಡಿದಿಹನೊ ನಮ್ಮ ಗುರುತವಾ | ಅಮಮ ನೀ | ಸೈ ಚೋರನೆ |

ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದರೆ ಕೈಗೆ ಸಿಗದೇ ಓಡಿ ಬಂದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಯಶೋಧೆ : ಬಾ ರಾಧಾ, ಕೃಷ್ಣನೇನು ಮಾಡಿರುವನು? ಅವನನ್ನು ನೀನು ಚೋರನೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

ರಾಧೆ : ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನೇ ಕೇಳು, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಏನೇನು ಮಾಡಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಅವನೇ ಹೇಳುವನು.

ಬಲರಾಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಕೃಷ್ಣನು ಇವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಲು ಮೊಸರಿನ ಭಾಂಡವನ್ನು ದಂಡ ದಿಂದ ಒಡೆದು ಹಾಕಿ ಓಡಿ ಬಂದನು. ಆಗ ಮೈಯಲ್ಲಾ ಮೊಸರಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒರೆಸಿದೆನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಾನಿವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದವನೇ ಅಲ್ಲ.

ರಾಧೆ : ಕೃಷ್ಣ, ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು. ನೀನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಏನೇನು ಮಾಡಿದೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ಅಮ್ಮಾ, ನಾನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾನಿವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. ಆಗ್ಗೆ ಇವಳು ಹಿಂದು-ಮುಂದಾಗಿ ಕುಳಿತು ಹಾಲು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾರೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದೆನು. ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಹಾಗೇ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡದೆ ಒಳಗೆ ಹೋದೆನಮ್ಮಾ.

ರಾಧೆ : ಇದೇನು ನಾಚಿಗ್ಗೇಡು, ಇದೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಮ್ಮ.

ಕೃಷ್ಣ : ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವಳು ಕುಪ್ಪುಸವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲಮ್ಮಾ.

ರಾಧೆ : ಹೋಗಲಿ ಒಳಗೆ ಹೋದ ಮೇಲಾದರೂ ನನ್ನ ಮನೆಯೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?

ಕೃಷ್ಣ : ಆಗ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲಿತ್ತು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ಯಶೋಧೆ : ಸಾಕು ಸಾಕು. ಆಮೇಲೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ನೆಲುವಿನ ಮೇಲೊಂದು ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆಯಿತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬೆಕ್ಕು ಇತ್ತು, ಬೆಕ್ಕು.

ರಾಧೆ : ಅಮ್ಮಮ್ಮಾ ಎಷ್ಟು ಜಾಣತನವನ್ನು ಕಲಿತಿರುವನು ಕಂಡೆಯಾ? ಆ ಮೇಲೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ಆಮೇಲೇನು ಅಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕಡುಗೋಲಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಬೆಕ್ಕಿಗೊಂದು ಏಟು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಹಾಲೆಲ್ಲಾ ಚೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು.

ರಾಧೆ : ಹೋಗಲಿ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೇಕೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ಪಾತ್ರೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಇರುವೆಗಳು ಮುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಳಗೂ ಮುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೆ ಕಳಿಸಿದೆನು.

- ರಾಧೆ : ಹಾಗಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತಿಂದೆ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ.
- ಕೃಷ್ಣ : ಇದೋ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ತಿಂದೆನು. (ಕೈ ತೋರಿಸುವನು)
- ಯಶೋಧ : ಕೃಷ್ಣ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?
- ಕೃಷ್ಣ : ಅಮ್ಮಾ, ನಾನೆಂಥಾ ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು.
- ರಾಧೆ : ಎಲೋ ಚೋರ ಶಿಖಾಮಣಿಯೇ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಾ, ಆಗ ಕೊಡುವೆನು ನೋಡು.
- ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಿ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ?
- ರಾಧೆ : ಆ ಹಾ ಹಾ ನನ್ನ ಅರಗಿಳಿಯೇ (ಅಪ್ಪುವಳು)
- ಕೃಷ್ಣ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಎದೆಗೆ ಏನೋ ಚುಚ್ಚಿ ದಂತಾಗುವುದು.
- ರಾಧೆ : ಛೀ ಯಶೋದಾ ಸಾಕಿವನ ಸಹವಾಸ, ನಾನಿನ್ನ ಹೊರಡುವೆನು. (ಹೋಗುವಳು)
(ವಿಜಯ ಬರುವನು)
- ವಿಜಯ : ನಂದಕುಮಾರನೇ ಜಯಶೀಲನಾಗು.
- ನಂದ : ಏನು ವಿಜಯ, ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ದೂರು ತಂದಿರುವಿಯೋ ಹೇಗೆ?
- ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ನನಗೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಣ. ಹೀಗಿರಲು ನಾನು ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ದೂರು ತರುವುದೆಂದರೇನು ನಂದ ಮಾವಯ್ಯ.
- ನಂದ : ಹಾಗಾದರೆ ಏಕೆ ಬಂದೆ.
- ವಿಜಯ : ಗೋಪಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಆಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆಯೋಣ ವೆಂದು ಬಂದೆ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ಆ ಹಾ ಹಾ (ಸನ್ನ ಮಾಡುವನು.)
- ಕೃಷ್ಣ : ವಿಜಯಾ ಆಟವಾಡಲು ಕರೆಯಲು ಬಂದೆಯಾ?
- ವಿಜಯ : ಅಹುದು ಮತ್ತೆ, ಗೋಪಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಕಾದಿದ್ದಾರೆ. ನಾವೂ ಹೋಗೋಣ ಬಾರೋ.
- ಯಶೋಧ : ವಿಜಯಾ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಜಗಳ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.
- ಕೃಷ್ಣ : ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಜಗಳ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಮ್ಮಾ.
- ವಿಜಯ : ಅವನೊಂದು ಜಗಳವಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ನಾನೊಂದು ಬಿಡಬೇಕೆಲ್ಲ ಯಶೋಧತ್ತೆಮ್ಮಾ.
- ಬಲರಾಮ : ವಿಜಯಾ, ಕೃಷ್ಣನು ಮಹಾ ತುಂಟನು. ಜೋಕೆ, ಕುಂಜವನದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಬಿಟ್ಟಾನು.
- ವಿಜಯ : ಹಾಗೆಲ್ಲ ಇಳಿಯಗೊಡುವುದಿಲ್ಲವ್ವಾ ಬಲರಾಮಣ್ಣಾ. (ಹೋಗುವಳು)

ಪ್ರವೇಶ

ರಸ್ತಾ

ರಾಧೆ : ಪದ

ರಾಗ : ಮಿಶ್ರಪೀಠೋ, ತಾಳ : ದಾದರಾ

ಕಾರಣವಾ ನಾಂ ಪೇಳ್ವನೀಗ ಮನೋಜ |
ಹರಿಯಾಲಿಂಗನದೊಳಗಾದೆ ಘನಾ | ಸ್ಮರಕೂರಂಬಿನಿಂ ಘಾಸಿಯಾದೆ |
ಪ್ರಮೋದವೆ ಆಮೋದವೆ ಆನಂದವೆ | ಏನೀದೇನಾಂ ಕಾಣೆ |
ದುರಂತ ಚಿಂತ ಭಾರವೀಗ | ಪೇಳಲೆಂತೀಗ |
ಸಹಿಸೆನಾ ವೇದನೆಯಾ | ಘಾಸಿಯಾ ಮೋದಮಯ |
ಕಾಣದೆ ಕೃಷ್ಣಮಯ | ಕೌತುಕಮಂ ಕೃಷ್ಣಮಯ |
ತನುಮನಧನವಾಯ್ತು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವಾ ಈಗ |
ಏನಿದೇನೀಮಾನಾಪ ಮಾನವೇ ಕಾಣೆ |

ಎಲೋ ಚೋರಶಿಖಾಮಣಿಯೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ದೂರು ಹೇಳಿ ಪ್ರೇಮರಸಭಾವದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿ ದಪ್ಪಿದೆನು. ಆಗ್ಗೆ ನೀನೇನು ಹೇಳಿದೆ! ಅದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಈಗಲೂ ನನಗೆ ಲಜ್ಜೆಯಾಗುವುದು. ಹೇ ಮುಕುಂದಾ ನಿನ್ನ ಈ ವಿರಹದಿಂದಂಟಾದ ಈ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡು. ಅದಾರು ಗೋಪಾಲಕರು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಚಿತ್ತ ವೈಕಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವರು. ಅದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ?

(ಪದ)

ರಾಗ : ಜೋಗಿ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಎಲ್ಲಿ ಪೋಗಲಿ ನಿನ್ನಗಲಿ | ಪೇಳು ಬೇವಿತೇಶಾ |
ಬಳಲುವೆ ನಿನ್ನಯಾ | ವಿರಹದಿ ಅನುದಿನಾ |
ಸುಲಲಿತಗಾತ್ರನೇ ಕಾಯೋ ಬೇಗನೆ ದೀನಾಳಾಗಿ ಬೇಡೈ ||ಪ||
ದಾಸಿಯನ್ನು ಕಾಡುವರೇನೈ | ಭಾಸುರಾಂಗನೆ ಗೋಪಾಲಾ
ಕುಸುಮ ಶರನಹತಿಯಾ ಸಹಿಸೆ | ದೀನಳಾಗಿ ಬೇಡೈ (ಹೋಗುವಳು.)

ಪ್ರವೇಶ

ಜಂಗಲ್ ರಸ್ತಾ

(ಕೃಷ್ಣ-ವಿಜಯರ ಪ್ರವೇಶ)

(ಪದ)

ರಾಗ : ಯಮನಕಲ್ಯಾಣ, ತಾಳ : ದಾದರಾ

ಸಖಪೇಳ್ವದೇನು ಕಾಣೆ | ಸಖ ಏನೆಂಬೆನಾಹಾ ||ಪ||
ಕಾರಣವೇನಾಹಾ | ಸಾಧಾರಣವೇ ಮಾರಾ | ಚರಿತವಿದನು ಕಾಣೆನಾ |
ಇದೇನೆಂಬೆ ನಾಹಾ ಸಖಾ |

ಕೃಷ್ಣ : ವಿಜಯಾ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಉನ್ಮತ್ತನೆಂದು ಕಾಣುವೆನೇನೋ?

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ನಿನಗೆ ಉನ್ಮತ್ತನೆಂದು ಹೇಳಿದವರಾರು? ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅದು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಸೇರಿತಷ್ಟಾ?

ಕೃಷ್ಣ : ನಿಜವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆನೇನೋ?

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು, ಕೆಂಪಡರಿದ ಈ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಬಾಡಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ಕಪೋಲಗಳು, ಅಪಾದಮಸ್ತಕವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ಪಾಂಡಿವ್ಯ ವರ್ಣವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಳೋ ಒಬ್ಬ ರಮಣಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಛೇ ಮೂರ್ಖಾ ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಕೇದಾರ, ತಾಳ : ದಾದರಾ

ದುಗುಡವಿದನು ಕಾಣೆ ಮನದಾಣೆ | ಸಖನೆ ಮಹಾಮೋಹವೀಗ |

ಎನ್ನ ನೋಡಿ ಮರುಳುಗೈದ ದಾಮೋದಾ || ಪ ||

ಸಹಿಸಲಾರೆ ವಿರಹಾವೀಗ | ತನುವಿದು ಬಾಡಿಪುದೈ |

ಮನಕುಂದಿದೆ ಹರುಷವೆನಿತು ಸಖನೆ ಕಾಣೆ | ಪರಮಾದರ ವಿಕೃತಿಯಾ |

ಪರಿಭಾವಿಸುವರು ಪ್ರಿಯಸಖನೇ ನಾ ||

ಮಿತ್ರಾ, ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆಯಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಕಪೋಲಗಳು ಬಾಡಿದಂತಿವೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಜಾಗರಣೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.

ವಿಜಯ : ಜಾಗರಣೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೆ ಜಾಗರಣೆಗೆ ಕಾರಣವೇನು? ನಿನ್ನ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಏಕಾದಶೀ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ಅಥವಾ ಏಕಾದಶಿಯಾಗಿದ್ದರೂ 'ಏಕಾದಶೀ ಮಹಾರಾತ್ಮ್ಯಾ | ಕರ್ತವ್ಯಂ ಭೋಜನತ್ರಯಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆ ಕದ್ದು ತಿನ್ನುವುದಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಗೋಪಿಯ ರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ತೊಟ್ಟಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ

(ಪದ)

ರಾಗ : ಪೀಠೂ, ತಾಳ : ಖವಾಲಿ

ನಂದಕುಮಾರ | ನಂದಕುಮಾರ | ನವನೀತ ಚೋರಾ |

ಹೀಗೆಂದು ಪಲ್ಲವಿಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರೇನು? ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ರಕ್ತ ಕಳ್ಳವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತೋರಬೇಡ. ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ಸಿಪ್ಪೆಸುಲಿದಂತೆ ನಿನ್ನಂತರಂಗವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿಬಿಡು.

ಕೃಷ್ಣ : ಇರಲಿ. ಮಿತ್ರ ನೀನು ಜೋತಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ವಿಜಯ : ಏಕೆ ವಿವಾಹ ಮೂರ್ತಕೈನು? ವಿವಾಹಮೂರ್ತಕಾದರೆ ಗ್ರಹ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು

ನೋಡಬೇಕು. ಗರ್ಭದಾನಕ್ಕಾದರೆ 'ತದೇವ ಲಗ್ನಂ ಸುದಿನಂತು ದೇವಾ | ತಾರಾಬಲಾ ಚಂದ್ರಬಲಂತು ದೇವಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ನನಗೆ ಎರಡೇ ಎರಡು ಗೋಲಗಳು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿರುವುವು. ಒಂದು ಮೇಲಿರುವುದು, ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಳಗಿರುವುದು. ಒಂದು ಭೂಗೋಳ, ಮತ್ತೊಂದು ಖಗೋಳ. ಮಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ, ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಅನುರಾಧಾ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿರುವೆಯಾ?

ವಿಜಯ : ಅನುರಾಧಾ ನಕ್ಷತ್ರ....ಅನುರಾಧಾ ನಕ್ಷತ್ರವು ಅಂಬರದಲ್ಲಿರುವುದೆಂದಾಯಿತು. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ಕೆಳಗೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರವಿರುವುದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ಕೃಷ್ಣ : ಏನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ? ಅದಾವ ನಕ್ಷತ್ರ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ.

ವಿಜಯ : ಕೇಳು ಹಾಗಾದರೆ, ಅನುರಾಧದಲ್ಲಿ ಅನು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರೆ ಮುಂದೇನು ಉಳಿಯುವುದು?

ಕೃಷ್ಣ : ಅನುರಾಧದಲ್ಲಿ ಅನು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರೆ ರಾಧಾ ಎಂದಾಯಿತಲ್ಲವೇ?

ವಿಜಯ : ಹಾ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ.....

ಕೃಷ್ಣ : ಇದೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರವೇನೋ?

ವಿಜಯ : ಅಲ್ಲವೇನೋ ಮತ್ತೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು?

ವಿಜಯ : ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು.

ಕೃಷ್ಣ : ಕೃಷ್ಣ ಎಂದರೆ ಕತ್ತಲವೇನು?

ವಿಜಯ : ಪಕ್ಷ ಎಂದರೆ ಪಿತೃಪಕ್ಷವೇನು?

ಕೃಷ್ಣ : ನೀನು ಆ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿರುವೆಯಾ?

ವಿಜಯ : ನೋಡಿರುವೆನು. ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ನೋಡಿರುವೆನು, ನಾನು ನೋಡಿದವನಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀನು ನೋಡುವುದೆಂತು?

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಅಂಬರದಲ್ಲಿ. ನೀನಾದರೆ ಆ ಅಂಬರವನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿ ನೋಡಬಲ್ಲೆ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದಷ್ಟು.

ಕೃಷ್ಣ : ಮಿತ್ರಾ ರಾಧೆಯು ನನ್ನ ಅನುರಾಗವಾರಿಧಿಯು. ಅವಳಾಗಿಯೇ ನನಗೊಂದು ಸಾರಿ ಗಾಢಾಲಿಂಗನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳಯ್ಯಾ ಕೊಟ್ಟಳೊ.

ವಿಜಯ : ನಿನಗೇನಾಯಿತಯ್ಯಾ? ಕೊಟ್ಟಳಯ್ಯಾ ಕೊಟ್ಟಳು ಎಂದು ಹೀಗೆಕೆ ಮಾಡುವಿ?

ಕೃಷ್ಣ : ಆದರೆ ಅದು ಕಾಮದಿಂದಲೋ ಮೋಹದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ನಾನು ಬಾಲಕನೆಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದಾದರೂ ಏನು? ಕಾಮವೇ ಮೋಹವೇ? ಅನುರಾಗವೇ ಪ್ರೀತಿಯೇ? ಯಾವುದು ಬೇಕು ಹೇಳು ನೋಡುವಾ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೂಪ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಪ್ರಮೋದೆಯರಿನಿಪಾಲು ಮೋದದಿ ಕೊಡುವಾ |

ಪ್ರೇಮಾರಸಾ ಮೋಹ ವಿಲಾಸಗಳಾ | ಪರಮ ಸುಖವು ಸಖನೆ || ಪ ||

ಮನಕದೆ ಮೋದವೆಲೆ ಬಹುಭಾಗ್ಯ | ಕಾಮಮೋಹದಾ ಪ್ರೀತಿಗಳೆ |

ಯೆನಿತು ಪ್ರೀಯವು ಸಖನೇ ||

ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬೇಕು.

ವಿಜಯ : ಎಲ್ಲವೂ ಬೇಕು, ಎಲ್ಲರೂ ಬೇಕು. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ. ನಾನು ನಿನ್ನ ರಾಧೆಯನ್ನು ನೋಡಿದವನಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೇಗಿರುವಳು? ಕೆಂಪಗಿರುವಳೋ ಕಪ್ಪಗಿರುವಳೋ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವಳೋ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಬಣ್ಣವೋ? ಸ್ವಲ್ಪ ವರ್ಣಸು ನೋಡುವಾ.

ಕೃಷ್ಣ : ವರ್ಣಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ವಿಜಯ : ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಸು, ಅವಳ ಉದ್ದಳತೆ ಗಿಡ್ಡಳತೆ ಬಣ್ಣ ಗಿಣ್ಣ ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಸು.

ಕೃಷ್ಣ : ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಆನಂದಭೈರವಿ, ತಾಳ ತ್ರಿತಾಳ

ಸೌಭಾಗ್ಯ ಶ್ರೀ ಮನಮೋಹಿನಿ | ಶುಭಕರ ವಹುದೆಲೆ ಮಣಿ

ಶಾಂತಗುಣಿ ಮನರಮಣಿ ಮಣಿಸಾರಿ || ಪ ||

ಚಂಚಲಾಕ್ಷಿ ಎಳವದನ | ಸುಂದರಾನಂದ ಗಾನ | ಸಂಪದಾ ಭೋಗಿ ನಯನ |

ಕಲಶಕುಚಕೆ ಸ್ವದುಸಮಾನ ಪ್ರಮಾಣ || ನಾಂ ಭುವನಾ ಗುಣಾದಿ ನಾರಿ |

ಕಾಣಸೈ ಶ್ರೀ ಮನಮೋಹಿನಿ |

ವಿಜಯ : ಅಂತೂ ಇಂತೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಇರುವಳೆಂದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಅವಳ ಉದ್ದಳತೆ ಗಿಡ್ಡಳತೆ ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಎಂದಂತಾಯಿತು.

ಕೃಷ್ಣ : ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀನು ನನಗೆ ಪರಮಾಪ್ತ ಸಖನಾಗಿರುವೆ.

ವಿಜಯ : ಅಂದರೆ ಹೆಂಗಸರಂತಿರುವ ಪುರುಷರನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಿನಗೆ ಅತೀ ಪ್ರೀತಿಯೇನು? ಹಾಂ ತಿಳಿಯಿತು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ. ಅಂತೆಯೇ ಆಟದಲ್ಲಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರ ಧರಿಸುವ ಪುರುಷರನ್ನು ಕಂಡು ಜನರು ಹಾಗೆ ಬಾಯ್ ಬಾಯ್ ಬಿಡುವರು, ತಿಳಿಯಿತು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ.

- ಕೃಷ್ಣ : ಇರಲಿ ವಿಜಯ, ನೀನು ನನ್ನದೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಾದರೆ ವಿಜಯನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಹಿಃಪ್ರಾಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.
- ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ಗಾರುಡಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸಬೇಡ. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಇನ್ನಾವುದಿದೆ ಹೇಳು. ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಹೇಳು ಮಾಡುವೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡು.
- ಕೃಷ್ಣ : ಮಿತ್ರ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಒಲುಮೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುವರು. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಸಂನ್ಯಾಸವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವೆನು.
- ವಿಜಯ : ಆ ವ್ರತವು ನೀನು ನನ್ನ ಜೊತೆ ಇರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ....ಆ ಮೇಲೆ?...
- ಕೃಷ್ಣ : ಆಮೇಲೇನು?
- ವಿಜಯ : ಸರ್ವಕನ್ಯಾಪಹಾರ ವ್ರತ.
- ಕೃಷ್ಣ : ಛೇ ಹುಚ್ಚಾ, ಹಾಗಲ್ಲ ಕೇಳು ದೇವತೆಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮೊದಲ ಅಂಗಗಳು ಯಾವುವು?
- ವಿಜಯ : ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿ; ಆಮೇಲೆ ತಪಸಿದ್ಧಿ; ಆಮೇಲೆ ಜಪಸಿದ್ಧಿ; ಆಮೇಲೆ ದೇವತೆಯ ಸಿದ್ಧಿ ಹೀಗಿರುವುದು. ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರ ಜಪ ಯಾವುದು? ತಪಯಾವುದು? ಅದರಿಂದ ಒಲಿಯತಕ್ಕ ದೇವತೆಯಾದರೂ ಯಾರು?
- ಕೃಷ್ಣ : ಕೇಳು, ರಾಧೆಯನ್ನುವ ದೇವತೆ. ಆ ದೇವತೆಯ ಮೂಲ ಮಂತ್ರ ಬೀಜಾಕ್ಷರವು ಅದೇ ದೇವತೆ, ಅದೇ ಜಪ ಅದೇ ತಪ ಇವುಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ವಹಿಸಿರುವ ಸಂನ್ಯಾಸವ್ರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ದೇವತೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮನ್ಮಥನ ಮೇಲೆ ಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡುವೆನು.
- ವಿಜಯ : ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದಾಗತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವೇನು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ?
- ಕೃಷ್ಣ : ಮಿತ್ರಾ, ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರು ಹೇಗೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕುಶ, ಸಮಿತ್ತು, ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವರೋ ಹಾಗೆ ನೀನು ನನಗೆ ಆ ದೇವತೆಯ ಅನ್ವೇಷಣ, ಮೋಹನ, ಸಮಾಗಮ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಬಹಿರ್ಮುಖನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು.
- ವಿಜಯ : ಅಂತೂ ಇಂತೂ ನನ್ನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿದಿ. ಆಗಲಿ ನಡೆಯಪ್ಪಾ, ಆ ರಾಧೆ ಎಲ್ಲೆ ಇದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ವಶವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.
(ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ

ಕುಂಜವನ

(ಗೋಪೀಕಾಂಗೆನೆಯರೆಲ್ಲರು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಎಲ್ಲರೂ : ರಾಗ: ಭೀಮಪಲಾಸ, ತಾಳ: ದಾದರು.

ಸಖಿ ಆನಂದ ಮಾನಂದ ಮಂದಿರಾಂಗಣ ಸಖಿ ||

ಸಖಿ ಬಂಧುರಾ ಸಖಿ ಸುಂದರಾ: ನಂದ ಮಂದಿರಾ |

ನಿಕುಂಜಾಳಿಯಿಂದಲೀಗ ಆನಂದಮಾನಂದವಾ |

ಕೌಸ್ತು ಮಾಸ್ತು ನವ್ಯ ದಿವ್ಯಗೇಹವಾಗಲೀಗ |

ಮಾಧವನಾ ಮೋದ ಘನಾ ಸೌಖ್ಯ ಪ್ರಮೋದಾಹಾರಿಸ

ನಿಕುಂಜಾಳಿ ಇಂದ ಲೀಗಾ ||

ರಾಧೆ : ನೀನಿಲ್ಲಿಗೇತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ?

ಲತಾಂಗಿ : ನೀನಿಲ್ಲಿಗೇತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ?

ರಾಧೆ : ನಾವು ವಸಂತನ ಪೂಜಿಗಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಅರಿಸಲು ಬಂದೆವು. ನೀನಿಲ್ಲಿಗೇತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ, ನಾವು ಬೇಡವೆಂದರೂ ಓಡೋಡುತ್ತ ಬಂದಿಯಲ್ಲವೆ?

ಮಾಲತಿ : ಲತಾಂಗಿ ಕೇಳಿದೆಯಾ? ರಾಧೆಯು ವಸಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಾಧವನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಳಂತೆ.

ಲತಾಂಗಿ : ವಸಂತನಂದರಾರು? ಮಾಧವನೇನು?

ಮಾಲತಿ : ಅಲ್ಲಲ್ಲಾ! ಎರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ರಾಧೆ : ಅಂದರೆ ವಸಂತ ಮಾಧವನೇನು? ಅವನಾರು ಹೇಳು ಕೇಳುವಾ.

ಇಂದುಲೇಖಿ : ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದನೇನು?

ರಾಧೆ : ಸಾಕು ಈ ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳು.

ಮಾಲತಿ : ತಾಳು ತಾಳು. ಹುಚ್ಚು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು.

ಲತಾಂಗಿ : ಹುಚ್ಚು ಬಿಡಿಸುವ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಎದುರಿಗಿದ್ದರಷ್ಟೇ?

ಇಂದುಲೇಖಿ : ಎದುರಿಗಿದ್ದರೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತು?

ಲತಾಂಗಿ : ರಾಧೆಯ ವ್ಯಕ್ತ ಸ್ಥಳವು ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು ಬಲ್ಲೆಯಾ? ನಾಚುವೆ ಏಕೆ! ಕುಪ್ಪುಸದ ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಯಿತೇನೆ?

ಇಂದುಲೇಖಿ : ರಾಧೆ ವಡ್ಡಾಣವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಾಳು ಬಿಗಿಬಿಡಿಸುವೆನು.

ರಾಧೆ : ಸಾಕು ಸಾಕು ಈ ನಿನ್ನ ಚೇಷ್ಟೆ! ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಈ ಅರವಿಂದ ಕೇತಕಿಯು ಯಾರ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಸ್ತುತಿಪಥಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡುವುದು?

ಲತಾಂಗಿ : ಆ ಮುಕುಂದನ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು.

ರಾಧೆ : ಸೈ ಸೈ ನೀನು ಬಲುಜಾಣೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡೇ! ಈ ಕುಂದಕುಂತ್ಮಲವು ಯಾರ ದಂತ ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಪಥಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡುವವು.

ಮಾಲತಿ : ಆ ನವನೀತ ಚೋರನ ದಂತಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆ ಹಾ ಹಾ! (ಎಲ್ಲರೂ ಓಂದ ಹೋಗಿ ಆಡುವರು) ರಾಧಾ ನೀನೆಂಥಾ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು! ಈ ವನ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಆ ಮುಕುಂದನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ? ನೀನೇ ಧನ್ಯ.

ವಿಜಯ : ಆ ಹುಶ್.... ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ನಾವು ಕುಂಜವನಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟೆವು. ಮಧುವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವ ಭೃಂಗಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಕುಸುಮಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಹುಶ್....

ಕೃಷ್ಣ : ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ!

ವಿಜಯ : ಅಲ್ಲಿ ಆ ನಿಕುಂಜಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುತುಂಬಾ ನೋಡು, ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ನೋಡು.

ಕೃಷ್ಣ : ಆ ಹಾ ಹಾ! ವಿಜಯಾ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಯಮನ್, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಮರೆಯುವದೇಂತೀ ಕುಂಜವನವಿದಾಹಾ | ಮಂಜುಕಾಂತಿಯ

ಮೋದವನೀವಾ ! ನವಸುಖನಿಲಯ ! ಮೋದವೀಪುದಾಹಾ |

ತರುಗಳಾಶಾಖಾಲಂಕಾರ | ಶೋಭಿಸುವದಾಹಾ |

ದಿವ್ಯಕಾಂತೆಯರಿಂದ ರಾಜಪ ಕಮಲಾ |

ಆ ಹಾ ಹಾ ಈ ಕುಂಜವನದಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥನು ಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟು ಸರ್ವಸೇನಾ ಸನ್ನಾಹದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿಜಯ ಆ ಲಾವಣ್ಯಧಾರಿಯಾದ ಕನ್ನಾಮಣಿ ಯಾರಿರಬಹುದು?

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ಅವಳೇ ನಿನ್ನ ರಾಧೆಯು.

ಕೃಷ್ಣ : ಆ ಹಾ ಹಾ ವಿಜಯ, ಧನ್ಯನಾದೆನು.

ವಿಜಯ : ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ರೋಮ ಕೋಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಥ ಥ ಥ ತಣ್ಣಗಾದವು.

ಕೃಷ್ಣ : ವಿಜಯ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅವಳೇ ರಾಧೆಯೇ ನೋಡು.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೀಮಪಲಾಸಿ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ವಿಜಯ ನೋಡೋ ನವನವ ಮೋದಾ ಮದನ |

ಕಲೆಗಳ ತುಳದಾ | ಪ್ರಮದಾ ಮಣಿಯಾ ||ಪ||

ನವಭಾಸಮಾಸ ವಿಪುಲ ವಿಮಲ |

ವದನಾರವಿಂದಾ | ನವಕುಸುಮಶರನ ನಯನೋತ್ಸವ ವಾ |

ವಿಜಯ ಹೇಗಾದರೆ ಇವರು ನಮ್ಮ ವಶರಾಗುವರು?

ವಿಜಯ : ಇವರು ಹೇಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ವಶರಾಗುವರು? (ವಿಚಾರಿಸಿ) ಹಾ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ಸ್ತ್ರೀ ವಶೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಂತ್ರವಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಪುನಶ್ಚರಣ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯನ್ನೇರುವರು.

ಕೃಷ್ಣ : ಅದಾವ ಮಂತ್ರ ಹೇಳು ಕೇಳುವಾ.

ವಿಜಯ : ಕೇಳು ಹಾಗಾದರೆ. ಪುನಶ್ಚರಣ ಮಾಡುವಾಗ ಉದಾತ್ತ, ಅನುದಾತ್ತ ಸ್ಫುರಿತ ಈ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವರಪಲ್ಲಟವಾದರೆ ಮಂತ್ರದ ಬಿಗಿಯೇ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡು.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಬಿಲಾವಲಿ, ತಾಳ : ಕೇರವಾ

ಬಾರೇ ಬಾರೇ ಬಾರೇ ನೀರೇ ಬಹುಬೇಗ ಸಾಯುವೆ!

ಮಾರನಾಟಕರೆ || ಬಾರೇ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ನಾನು |

ಬೇಗ ಸಾಯುವೆ ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ | ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ |

ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ | ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ |

ಕೃಷ್ಣ : (ಸಕ್ಕ) ಈ ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರು ಓಡಿಹೋಗುವರು.

ವಿಜಯ : ಹಾಗಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವಿರುವುದು. ಅದರ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ...

ಕೃಷ್ಣ : ಆಗಲಿ ಮಹಾರಾಯಾ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು.

ವಿಜಯ : ಹಾಂ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ದೇವರು ಅರ್ಚಕನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಚಕ್ರ ಅಲ್ಲವೇ?

ಕೃಷ್ಣ : ಛೇ ಮೂರ್ಖಾ! ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡೆಂದು.

ವಿಜಯ : ಹಾಗಾದರೆ ಈ ದಿವ್ಯಪೀತಾಂಬರದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.
(ಕಂಬಳ ತೆಗೆಯುವನು)

ಕೃಷ್ಣ : ಏನು ಈ ಪೀತಾಂಬರದಿಂದ?

ವಿಜಯ : ಇದು ನನ್ನ ಪೀತಾಂಬರ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಪೀತಾಂಬರ?

ವಿಜಯ : ನಿನ್ನ ಪೀತಾಂಬರಾ (ನೋಡಿ) ತರುವೆನು ತಾಳು. (ಹೋಗಿ ತಂದು ಉಡಿಸುವನು)
ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನೀನೀಗ ಏನಾದೆ ಬಲ್ಲೆಯಾ? ರಾಧೆಯ ತಂಗಿ ಮಿತ್ರವಿಂದೆಯಾದೆ. ರಾಧೆಯು ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಮಿತ್ರವಿದೆ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು.

ಕೃಷ್ಣ : ರಾಧೆಯು ಬಂದಳೇನು?

ವಿಜಯ : ಇದೇನು ಸದ್ಯೋಗಭರ್ವಲ್ಲ. ರಾಧೆಯು ಬಂದಳೇನು? ರಾಧೆ ಬಂದಳೇನು? ನಾನು ರಾಧೆಯೇನು? ಇದೋ ನಾನು ಹೋಗಿ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕಥಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರಾಧಾ ಪ್ರವೇಶ, ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅನುಮಾನಕ್ಕಾಸ್ಪದ ಕೊಟ್ಟೀಯಾ ಭದ್ರ! (ಹೋಗಿ ಕೂಗುವನು) ರಾಧೆಯಂತೆ ಕಾಣುವಿ ಅಹುದೇನು?

ಅಲಿತ : ನಾನು ರಾಧೆಯಲ್ಲ ನೀನಾರೋ?

ವಿಜಯ : ನಾನು ನಾನೇ, ನೀನಾರು! ಓಹೋ ಮಿತ್ರವಿಂದೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವಳಾಗಿರ ಬೇಕು.

ಲಲಿತ : ಮಿತ್ರವಿಂದೆಯು ರಾಧೆಯ ತಂಗಿಯು, ಅವಳಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ವಿಜಯ : ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವಳು ನೀನು.

ರಾಧೆ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಲಲಿತಾ ಯಾರು ಬಂದಿರುವರಂತೆ, ಯಾರು?

ಲಲಿತ : ಮಿತ್ರವಿಂದೆಯು ಬಂದಿರುವಳಂತೆ.

ರಾಧೆ : ಅವಳೇಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವಳು? ಓಹೋ ನಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಂದವಳಾಗಿರಬೇಕು. ಬನ್ನಿ ಅವಳೇಕೆ ಬಂದಿರುವಳೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಾ, ಎಲ್ಲಿರುವಳು?

ವಿಜಯ : ಇದೋ ಈ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿರುವಳು.

ರಾಧೆ : ನೋಡಿದಿರಾ ಕದ್ದು ಬಂದಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಮುಸುಕನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವಳು? ಎಲೇ, ಏ ಗೈಯ್ಯಾಳಿ ನೀನು ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಬಂದೆ? ಮುಸುಕನ್ನು ಏಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವೆಯೇ?

(ಪದ)

ರಾಗ : ಸಾರಂಗ, ತಾಳ : ಒಪಾಲಿ

ರಾಧೆ : ಮುಸುಕಿನೊಳಿದೇತಕೆ ಬಂದೆ ಮತಿವಿಹೀನಳೆ ಮಿತ್ರವಿಂದೆ!

ಕೃಷ್ಣ : ಬರುವರೇ ಹಿರಿಯಳೆಲೆ ನೀನು | ಯಾರಾರರಿಯದಂತೆ ನೀನು!

ರಾಧೆ : ಕಾರ್ಯವೇನು | ಕಾರ್ಯವೇನು |

ಕೃಷ್ಣ : ಉಸುರೆ ತವಬರು | ವಿಕೆಯ ಪರಿಗಳನು | ನೀನೇ ಸತ್ಯದೇವಿ.

ರಾಧೆ : ಮತಿಹೀನಳೆ | ಮಿತ್ರವಿಂದೆ | ಮುಸುಕಿನೊಳಿದೇತಕೆ ಬಂದೆ | ಮತಿಹೀನಳೆ | ಮಿತ್ರವಿಂದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ನಾನು ಕದ್ದು ಬಂದರೆ, ನೀನೂ ಕದ್ದು ಬಂದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನೀನಿಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಳು, ನಾನಿಷ್ಟು ಸಣ್ಣವಳು.

ರಾಧೆ : ನೋಡಿದಿರಾ ಹೇಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವಳು?

ಲತಾಂಗಿ : ಸಣ್ಣವರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹದ್ದಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಆಗುವುದು ಹೀಗೇ.

ಕೃಷ್ಣ : ಸಣ್ಣವರಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವವರು ಅದೇ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲವೇ?

ರಾಧೆ : ಎಲೇ ಏ ಗೈಯ್ಯಾಳಿ ನೀನು ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ?

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೂಪ, ತಾಳ : ದಾದರಾ.

ಕೃಷ್ಣ : ಯಾರಿಗಾಗಿ ನೀ ಬಂದಿ ಅನಂದಿ ನಾರಿ ವೃಂದಳೇ ನೀ ಪೇಳೆ.

ರಾಧೆ : ಛೇ ಛೇ ನಿನ್ನಾ | ಹುಳುಗಳನ್ನು ಪೇಳುವುದೇನೆ ಗೈಯ್ಯಾಳಿ | ತೋರುವುದೇನೇ ಗೈಯ್ಯಾಳಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಚಂಚಲನೇತ್ರ ವಂಚಿಸಬೇಡೆ । ನೀ ಪೇಳೇ ರಾಧೆಯೆ ನೀನೀಗಾ.

ರಾಧೆ : ಸೈ ನಿನ್ನ ಮುರಾರಿ । ಕುಂಜವಿಹಾರಿ । ಅಪೂತನಾರಿ । ಶ್ರೀ ಗಿರಿಧಾರಿಗಾಗಿ ನಾ ಬಂದೆ॥

ವಿಜಯ : ಹೇ ರಾಧೆಯೇ ಬಾ ಬಾ ಬಾ

ರಾಧೆ : ತಿಳಿಯಿತು. ನೀನು ಆ ಗೋಲ್ಲನಿಗೋಸ್ಕರ ಬಂದೆಯಲ್ಲವೇ.

ಕೃಷ್ಣ : ಆಗಲಿ ನಾನು ಆ ಗೋಲ್ಲನಿಗೋಸ್ಕರ ಬಂದರೆ, ನೀನು ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಬಂದೆ?
ಆ ಮಲ್ಲನಿಗೋಸ್ಕರವೋ?

ವಿಜಯ : ಸುಂದರಿಯರೇ, ಅಲ್ಲಾ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರಾದ ನೀವು ಹೀಗೆ ಜಗಳವಾಡುವುದು
ವಿಹಿತವೇ? ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಬಂದಿರುವ ಕಾರಣವೂ ವಿಷಯವೂ ಒಂದೇ ಆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ
ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಹಿತವಲ್ಲವೇ ತರುಣೀ
ಮಣಿಯರೇ.

ಕೃಷ್ಣ : ಅಲ್ಲಾ ನಾನೇಕೆ ಇವಳಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇವಳು
ಸಹಾಯಕಳಾದರೆ ನಾನೂ ಸಹಾ ಇವಳ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿಜಯ : ಆ ಹಾ ಹಾ । ಕೇಳಿದಿಯೇನು ರಾಧಮ್ಮ, ಅಂತೂ ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಅಸೂಯೆ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು.

ರಾಧೆ : ಮಿತ್ರವಿಂದಾ, ಹಾಗಾದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಬರುವನು? (ಸ್ವಗತ)

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ಹಾದಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ಬಂದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ತೆಗೆಯುವಿಯೋ ಏನೋ?

ರಾಧೆ : ನಿನ್ನ ಆಣೆಯಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಬೇಗನೇ ಒರಿಸು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡು.

ರಾಧೆ : ಕೈ ತಾ. ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ವಿಜಯ : ಮಿತ್ರವಿಂದಾ, ಕೈ ಕೊಟ್ಟು ಕೈ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಈಗಲೇ ಒರಿಸುವೆನು ನೋಡು. (ಮಸುಕು ತೆಗೆಯುವನು)

ವಿಜಯ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಕೃಷ್ಣಾ ನೀನೇ! ನಾನು ಮಿತ್ರವಿಂದೆ ಎಂದೇ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಈಗ
ಮಿತ್ರವಿಂದ ಗೋವಿಂದ.

ಕೃಷ್ಣ : (ಪದ)

ತಾಳ : ಖವಾಲಿ

ಅಹಾ ಸುಖದೊಳಗಾದೆ ಧನ್ಯನು ನಾ । ನವಕಿಸಲಯಕರ ।

ಸ್ವರ್ತಸೌಖ್ಯವಿದು ಪ್ರೀಯಕರ ವಹುದಲೇ ಕೇಳೆ ರಾಧಾ ।

ಮಾರಶರಗಳಾ ದೂರು ಮಾಡಿಸು । ಪ್ರೀಯತಮ ನೀಗಾ ।

ಇಂದಿಗೆ ಧನ್ಯಾ ಧನ್ಯನಾದೆನಾ ॥

ರಾಧೆ : (ಪದ)

ತಾಳ : ಕೇಶರವಾ

ಎನಿದೇನಿ ಶ್ರೀ ಲೋಲಾ | ಸರಸವೇ ನಿನಗೀ ಪರಿಯ ಲೀಲಾ |

ಪ್ರೀಯವಚನಗಳನು ಆಡುವರೆ |

ಬಹು ಜಾರಾ ವನದೊಳಗೆ ಚರಿಸಲೆಂತೋ |

ಮುರಾರಿ ಬಿಡು ಬಿಡು || ಪ ||

ಸಖಿಯರಿಂದಾ ಕೂಡುತಲೀ | ಸುಮಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ವನದಿ |

ಚರಿಸುತ್ತಲಿರೆ ನಾನಾರೀತಿಯೋಳು | ನೀ ಬಂದು ಸ್ಮರನಿಂದನಾ |

ಕರವಿದು ಪಿಡಿದಂದೂ | ಕರವಂ ಪಿಡಿದೇ ಮುರಾರಿ ಬಿಡು ಬಿಡು ಕೈಯಾ |

ಪರವನಿತೆಯರೊಳು | ಸರಸವೇ ತರವದು | ಬಿಡು ಬಿಡು ಕೈಯಾ ||

ಕೃಷ್ಣ ನಾವು ವಸಂತನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಕುಸುಮಗಳನ್ನಾರಿಸಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆವು. ಬಿಡು ಕೃಷ್ಣಾ ನನಗೆ ಲಚ್ಚಿಯಾಗುವುದು (ನಾಚುವಳು).

ವಿಜಯ : ವಸಂತನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡ ಬಹುದು.

ಕೃಷ್ಣ : ರಾಧಾ, ಗುರುಜನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನೀನಾಗಿಯೇ ನನಗೊಂದು ಸಾರಿ ಗಾಢಾಲಿಂಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ. ಆಗಿಲ್ಲದ ಲಚ್ಚಿಯು ಈಗಿಲ್ಲದ ಬಂತು? ಲಚ್ಚಿಯು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಲಚ್ಚಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು ರಾಧಾ.

ವಿಜಯ : ಅಹುದಹುದು ರಾಧಮ್ಮ. ಆಹಾರ ವಿಹಾರೇಷು ತತ್ಪಲಚ್ಚಾ ಸುಖಿರ್ಭವಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲಚ್ಚಿಯಾದರಂತೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೇ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು.

(ಪದ) ಕೃಷ್ಣ+ರಾಧೆ

ರಾಗ : ಮಾಂಡ, ತಾಳ : ಕೇಶರವಾ

ಕೃಷ್ಣ : ಪರಮಮೋದಾ | ಜಗದೀ ಸುಖಿದಾ | ಪ್ರಮದಾಶ್ರಯದಾ ಸುಖಿಸಮೋದಾ |

ರಾಧೆ : ನಿತ್ಯಾನಂದಾ ಸಂದೇಹವಿದಾ | ಸಾಧಿತಮಾದಾ ಸರಸವಿದಾ |

ಕೃಷ್ಣ : ರಮಣೇಮಣಿ ಭೋಗವದೀಗಾ | ಯೋಗದಲಿ | ಭೋಗದಲಿ ಕೇಳೆ.

ರಾಧೆ : ಕರವಾ ಪಿಡಿದೆ ಅಬಲೆಯು ನಾ | ನಿತ್ಯಾನಂದವ ಕೊಡು ಹರಿಯೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಬಾ ಬಾ ಬಾ ರಾಧಾ ಬಾ ಸನ್ನೋದಾ |

ರಾಧೆ : ಪರಮಸುಖಾವಾಸವಿದೆ | ಪರಮಪದಾ ರೀತಿಯೊಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ನಿತ್ಯಾನಂದಾ.

ರಾಧೆ : ಪರಮಾಮೋದಾ |

ಗೋಪಿಯರು : ಮಯೂರಗಳು ಮೇಘೋದಯವನ್ನಾಶಿಸುವುವು. ನಾವಾದರೂ ಚಕ್ರವಾಕಗಳ ರಸೋದಯವಾಗಲಾಶಿಸುವೆವು.

ಕೃಷ್ಣ : ಗೋಪಿಯರೆ ನಿಮಗೂ ಶುಭೋದಯವಾಗುವುದು ತಾಳಿ.

ವಿಜಯ : ಒಬ್ಬರೇ ಇಬ್ಬರೇ ಮೂವರೇ ನಾಲ್ಕರೇ ಹಿಡಿಯುವುದಾದರನ್ನು ಬಿಡುವುದಾದರನ್ನು!
(ನಾರದರ ಸಪ್ತಳವಾಗುವುದು) ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನಾರದರೋ ನಾರದರು.

ಕೃಷ್ಣ : ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ.

ವಿಜಯ : ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದರು.

ನಾರದ : (ಪದ)

ದಾಗ : ಮಿಶ್ರಮಾಂಡ, ತಾಳ : ಏಕ

ಲೀಲೆಯನಾಂ ಪರಿಪೆಪೆಸುಖಾ | ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ
ಯದುಕುಮಾರಾ ನಯನಸಾರ | ಆಮೋದಾನಂದಗೊಳಿಸ || ಪ ||
ಮಾನಂದಾ ಸುಖಮಾನಂದಾ | ಸಾರಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಮುದಿಸ |
ಪೊರೆಯಲೀಗ ಹರಿಯು ಗೋಪಿ || ಜನರ ಸುಖಪವನ ಮಾಲಿ |

ಮಾತು : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡರೂ ಕಾಣಬಹುದೆಂದು ಈ ಕುಂಜವನಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು.
ನಾನು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ವಿಜಯ ನಾರದರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಾ?

ವಿಜಯ : ಕೇಳಿದೆನಪ್ಪಾ ಕೇಳಿದೆನು. ನಾರದರೇ ನಾವು ವಸಂತನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಕುಸುಮಗಳನ್ನಾರಿಸಲು ಬಂದಿರುವೆವು. ಇಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನವೆಂದರೇನು? ನಾರದರೇ ತಾವು ಬಂದದ್ದು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ.

ನಾರದ : ಏನು ಒಂದೆರಡು ಕುಸುಮಗಳನ್ನೇ? ಏಳೆಂಟು ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಕಂಡಂತಾಯಿತು.

ವಿಜಯ : ಕುಂಜವನದಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಗಳಿಗೇನು ಕೊರತೆ ನಾರದರೇ? ಸಾಕಷ್ಟು ಕುಸುಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ನೋಡಿ ಸೂಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ, ಇದು ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆ, ಇದು ಶಾವಂತಿಗೆ, ಇದು ಇಲ್ಲಿಯೋ ಇರುವಂತಿಗೆ, ಇದು ಮುಂದು ಹೋಗುವಂತಿಗೆ, ಇದು ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ ಆ ಮಾಧವೀಲತೆಯು ಈಗತಾನೇ ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿರುವುದು.

ನಾರದ : ನಿಜ ನಿಜ. ವಿಕಸಿತವಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಷ್ಟು ಶೋಭಾಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕುಸುಮವನ್ನು ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಅದು ಕಮಲವೋ ಚಂದ್ರನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.

ವಿಜಯ : ಬೇಡಿ ಸ್ವಾಮಿ. ಸ್ವಾಮಿ ಚಂದ್ರೋದಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಪಾತವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಕಾಣುವುದು.

ನಾರದ : ನಿಜ, ಚಂದ್ರೋದಯದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಪಾತವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ದೊಡ್ಡ ಕುಸುಮವನ್ನು ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.

ವಿಜಯ : ನೋಡು ನೋಡು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಳಿದಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ನಾರದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾರದಾ, ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೀನೇ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೋ.

ನಾರದ : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. (ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್... ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕೃಷ್ಣಮಯ)
(ಪದ)

ರಾಗ : ಕೇದಾರ, ತಾಳ : ಜಲ್ಲಿ ಏಕ

ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ತಾ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಿಮೆ ಇರುವಾ |

ಹರಿಮುರಹರಮಹಿಮಾ ನೋಡುವುದೇ ಭಾಗ್ಯ || ಪ ||

ರಮಣೇಮಣಿಭೋಗಾ | ಸ್ತುತಿಪನಾಗಿ ತಾನೂ |

ಬಹು ಸುಖದಾಯಕ ನವನ ಮುರಹರ ಮಹಿಮೆ | ನೋಡುವುದೇ ಭಾಗ್ಯ

ಮಾತು : ಅಹಹಾ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವನೇ, ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನೇ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅವನೇ. ಕೃಷ್ಣಾ ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಇವರನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಿ?

ನಾರದ : ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸು. ನಾನೂ ಬೇಕಾದರೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.

ವಿಜಯ : ಏನು ಸ್ವಾಮಿ ತಾವು ಸೀರೆ ಉಡುವಿರಾ?

ನಾರದ : ಹಾಗಲ್ಲವೋ

ಎಲ್ಲರೂ : ರಾಸಕ್ರೀಡಾ

ಭೀಮ ಪಲಾಸ್, ತಾಳ : ದಾದರಾ

ಮಾವರಾ ಧೀರಾ ವೀರಾ | ವಿಹಾರಪರಾ | ಧಾರಾಧಾರಾಕಾರ |

ಹರಿವಿರಾಮನೋ | ಹಾರ ವಿಹಾರಪರಾ || ಭೂರಿಕೃಪಾಂಗಾರಾಸಧಾರ |

ದಿವಾಕರಾಪ್ತನೇತ್ರ || ಭೂಸುರಾಸಮಸ್ತ | ವಿಚಾರ |

ಅಮರನಿಕರ ಅಮಿತ ರುಚಿರ | ಸಾರ ಕೃಪಾಪೂರಾ

ಪ್ರವೇಶ

ಜಂಗಲ್ ರಸ್ತಾ

ವಿಜಯ : (ಪದ)

ತಾಳ : ಬಿವಾಲಿ

ಏನಿದೇನೆಂಬಿಕಾಣನಾ |

ನೋಡಿದೆ ನಾ ಬಹು ವಿನೋದದಲಿ | ಹರಿ ||

ಮಾಯಾವೀ ನಿಜವಾಗಿ |

ಹರಿಯಾರೆಂಬುದನು ಜನರೇನೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ||

ಪೇಳ್ವರು ಇವನಿಗೆ | ನರನೆಂದೂ ಇವನೆಂದೂ.

ಛೇ ಛೇ ಛೇ ಧೇನುಕಾಸುರನೇಂದರೇನು? ಶಕಟಾಸುರನೇಂದರೇನು? ತ್ರಣಾವರ್ತಕ ನೇಂದರೇನು? ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಮ್ಮ ರಾಯ ಕೃಷ್ಣರು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವದೆಂದರೇನು? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದು ನಮ್ಮ ರಾಯ ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಮಾನವ ರೆಂದು ಹೇಳುವವರಲ್ಲಾ ಇವರಿಗೇನನ್ನಬೇಕು? ಅದು ಹೋಗಲಿ ಈ ಗೋವುಗಳು ಮೃಗಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಇವು ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಹಾಲು ಕರೆಯುವವಲ್ಲಾ ಇದಕ್ಕೇನನ್ನಬೇಕು? ಅದೂ ಹೋಗಲಿ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಗಂಡಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಗಂಡಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡನಾದ ಭಾನುದೇವನು ಕೃಷ್ಣನ ಕರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೇನನ್ನಬೇಕು? ಆಗಲಿ ನಾನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ರಾಧಾರಮಣನಾದ ಚಿತ್ರಭಾನುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಧೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬ ರಾಧೆಯು ಇಬ್ಬರು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಂತು? ಛೇ ಛೇ! ಈ ನನ್ನ ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂತು? ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಅವನಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಾ.

ಕೃಷ್ಣ : ವಿಜಯ, ಏನು ಯೋಚನೆ ನಡೆದಿದೆ?

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ರಾಧೆಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಇಬ್ಬರೇ? ಇದೇ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಧೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ರಾಧಾರಮಣನಾದ ಚಿತ್ರಭಾನು ವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಧೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬ ರಾಧೆಯು ಇಬ್ಬರು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಂತು?

ಕೃಷ್ಣ : ಮಿತ್ರಾ, ರಾಧಾರಮಣನಾದ ಚಿತ್ರಭಾನುವು ಕೇವಲ ಕಾಮಿಯು. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿರುವುದೇ ತೃತೀಯ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ. ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷಕಾಮಿಯಾದ ನನ್ನ ರಾಧೆಯು ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ಆ ಚಿತ್ರಭಾನುವಿನ ಕಾಮಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೊಬ್ಬ.....

ವಿಜಯ : ಅದು ಹೇಗೆ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ.

ಕೃಷ್ಣ : ಛೇ ಮೂರ್ಖಾ ನಿನಗಿಷ್ಟು ಸಹಾ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ವಿಜಯ : ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ನಾನೇ ರಾಧೆಯಾಗಿ ಆ ಕಾಮುಕನ ರಾಣಿಯಾಗಿರುವೆನು.

ವಿಜಯ : ಅಯ್ಯೋ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಹ ತಿಳಿಯದಾಯಿತೇ? ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಾ....ನಾನು ಸುಮ್ಮನೇ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಗಳೆದೆ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನೀನು ರಾಧೆಗೆ ರಮಣನಾದರೂ ಆಗು ಗಿಮಣನಾದರೂ ಆಗು. ಮಿತ್ರವಿಂದೆಗೆ ಮಿತ್ರವಿಂದೆಯಾದರೂ ಆಗು ಗಿತ್ರವಿಂದೆಯಾದರೂ ಆಗು. ಗೋಪಾಲಕರಿಗೆ

ಗೋಪಾಲಕನಾದರೂ ಆಗು ಗೀಪಾಲಕನಾದರೂ ಆಗು. ಆದರೂ ನೀನು ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೇಗಿರುವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಡೆಯತನಕ ಇರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವುದೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಭಾಗ್ಯವಲ್ಲವೇ?

ಕೃಷ್ಣ : ಇರಲಿ ಮಿತ್ರ, ಈಗ ಗೋಪಿಕೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಜಲವಿಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಯಮುನಾನದಿಗೆ ಹೋಗಿರುವರು. ನೀನೀಗ ನನ್ನೊಡನೆ ಬರುವುದಾದರೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬ ವಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬು.

ವಿಜಯ : ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವುದಾದರೂ ಏನು?

ಕೃಷ್ಣ : ಮಿತ್ರಾ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ಅತಿ ಲಜ್ಜಾಸ್ಥಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಷ್ಟೋ ಭಾವಿಕವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾವು ತಾವೇ ಜಲವಿಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಅವರು ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ತೊರೆದ ಭಾವವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸೌಷ್ಟವದಲ್ಲಿ ತುಂಬುವುದು. ಆಗ್ಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣುತುಂಬಾ ನೋಡಬಹುದು. ಇದರ ಮೇಲೆ ನಾನೂ ಸಹಾ ಒಂದು ವಿನೋದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ವಿಜಯ : ಅದೇನು ವಿನೋದ ಮಾಡುವಿ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ?

ಕೃಷ್ಣ : ಅದೇನಿಲ್ಲ. ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ನಡೆ (ಹೋಗುವನು)

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಏನು ವಿನೋದ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವನು ಅಂತಾ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಗಂಡುಹೋಗಿ ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೆ ಹೆಣ್ಣುಹೋಗಿ ಗಂಡಾಗುವುದೇನೋ ಅಂತಾ. ಎಲ್ಲರೂ ಗಂಡಸರೇ ಆದರೆ ಅದೂ ಒಂದು ಚಂದವೇ. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವವರು ಯಾರು? ಛೇ! ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ಏನು ವಿನೋದ ತೋರಿಸುವನೋ ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡುವಾ. (ಹೋಗುವನು)

ಪ್ರವೇಶ

ಯುಮನಾ ನದಿ

(ಗೋಪಿಯರು ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಿರುವರು, ಕೃಷ್ಣ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.)

ಕೃಷ್ಣ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಮಾಂಡ, ತಾಳ : ದಾದರಾ

ಎಂತು ಮೋದವಾಹಾ ಕಾಂತೆಯರು ನೀರಿನಾಟಿ |

ವಾರೆನೋಟಾ ನಿರ್ವಾಣರಾಗಿ | ಸರ್ವಾಂಗ ತೋರಿ ||

ನೈಜರೂಪಾರಾಮವಿದೆ | ಮೋಹಾಕಾರಾ | ಮಾಯಗಾರಾ |

ಎಲೋ ಗೋಲ್ಪುವನಿತೆಯರೆ, ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಆ ಕಡೆ ಈ ಕಡೆ ಏನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಸೀರೆಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುವು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಬೇಡಿದ್ದಾದರೆ ಕೊಡುವೆನು.

ರಾಧೆ : ಕೃಷ್ಣ ಚೋರತನವು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಪರಿಣಮಿಸುವುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ರಾಧಾ ನಿಮ್ಮ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ಚೋರನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಚೋರನಲ್ಲ.

ರಾಧೆ : ಕೃಷ್ಣ ನಾವು ನಾವೇ ಜಲವಿಹಾರ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಾನ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬಹುದೇ?

ಕೃಷ್ಣ : ಗೋಪಿಯರ ಮಾನಧನವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಿರುವುದು? ನಿಮಗೆ ಸೀರೆಯಿಂದಲೇ ಮಾನವುಂಟಾಗುವುದಾದರೆ, ನೀವು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಕೊಂಡೇ ಹುಟ್ಟಿರುವಿರೇನು?

ಲಲಿತ : ಆಗ ನಾವು ತೀರಾ ಸಣ್ಣವರಾಗಿದ್ದೆವು. ಅಲ್ಲದೇ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವರಾಗಿದ್ದೆವು.

ವಿಜಯ : ಈಗ ಇವರೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಈಗ ನೀವು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಏನು? ಲೋಕವನ್ನು ಮೋಹಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದಷ್ಟೆ ಅದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿರಿ.

ರಾಧೆ : ಕೃಷ್ಣ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಾಗುವುದೇ? ಲಜ್ಜೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಭೂಷಣವಲ್ಲವೇ?

ಕೃಷ್ಣ : ಲಜ್ಜೆಯು ಮೋಹವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಮೋಹವು ಕಾಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಬೇಡಿದ್ದಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವೆನು.

ರಾಧೆ : ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಕೃಷ್ಣ : ಇಲ್ಲ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಜಯ : ಕೊಡಬೇಡ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ಅವರು ಬೇಡಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.

ರಾಧೆ : ಸಖಿಯರೇ, ನಾವಾಗಿಯೇ ಕೊಡತಕ್ಕ ಪುಟಿತಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇಷ್ಟು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬೇಡುವನೆಂದ ಮೇಲೆ ನಾವೇಕೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬೇಡಬಾರದು? ನೋಡಿದರೆ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವವನು, ಕೃಷ್ಣಾ ಇದೋ.

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ನಿನಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಣೆಯಾಗುವುದಾದರೆ ನಾನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತೇನೆನ್ನೋ.

ಗೋಪಿಯರ ಹಾಡು : ತಾಳ : ಖಿವಾಲಿ

ಬೇಡುವಿವೀಗಾ ಮುರಹರಿ ನಿನ್ನೆ | ನೇಮಿಸಿದಂತೆ ಕರಮುಗಿದು |

ವಸನಗಳೆಮ್ಮಾ | ಕೊಡುವುದು ಮುನ್ನಾ || ಮಾನಿನಿಯರ ಅಭಿಮಾನದಲ್ಲಿ

ಅಂಜಲಿಬಂಧಾ ಮಾಡುತ ಹರಿಯೆ || ಶ್ರೀ ಕರನೆಯ್ಯನು | ಪಾಲಿಪ್ರದ್ಯೆ ||

ನಂದಾನಂದದಿ ಅಬಲೆಯರೆಮ್ಮನು || ದರುತನದಲ್ಲಿ |

ತರುಣಿಯರ ತನುಗಳ ನೋಡದೆ ||

ಕೃಷ್ಣಾ ಕಾಣದೇ ಮಾನವನುಳಿಸೆ ಮುರಹರಿಯೆ |

ಕೃಷ್ಣ : ನೀವು ಅಂಜಲಿ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಬೇಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದೆನು. ಇದೋ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಿ ನಿಮ್ಮ ಸೀರೆಗಳನ್ನು. (ಕೊಡುವನು)

ಪ್ರವೇಶ

ಜಂಗಲ್ ರಸ್ತೆ

ವಿಜಯ : ಕೂತು ಕೂತು ಸಾಕಾಯಿತು, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಸಾಕಾಯಿತು. ಬೇಗನೇ ಬಾರೋ ಕೃಷ್ಣಾ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ಬಾರೋ, ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲೇನು?

ಕೃಷ್ಣ : (ಬಂದು) ಛೇ ಮೂರ್ಖಾ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರೋದಯದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕಾ ಮೋದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೇ ಚಿತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

ವಿಜಯ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ, ಚಂದ್ರಿಕಾಮೋದದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖವು ನಿನ್ನ ಮುಖಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದೆಂದ ಬಳಿಕ ನನಗೆ ಮಾಂಸ ಪಿಂಡಗಳ ದರ್ಶನವೇ ಬೇಡಾ

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ವೈರಾಗ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದೆ.

ವಿಜಯ : ನಿತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿರುವ ನಾನು ವೈರಾಗ್ಯ ನಿಧಿಯಲ್ಲದೇ ಬೇರೇನು?

ಕೃಷ್ಣ : (ನೋಡಿ) ವಿಜಯ, ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೋ?

ವಿಜಯ : ಅದೋ ಅವರು ನಾಚಿದವರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೀರೆಯನ್ನು ಉತ್ತೋ ಉಡದೋ ಓಡಿ ಹೋದರು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಹೋಗುವಾ ಬಾರೋ. (ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕರು ಅಳುತ್ತಾ ಬರುವರು).

ಗೋಪಾಲಕರು : ಅಯ್ಯೋ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ನಮ್ಮ ಗೋವುಗಳು.....(ಅಳುವರು)

ಕೃಷ್ಣ : ಏನಾಯ್ತು ಯಾಕೆ ಅಳುತ್ತಿರುವಿರಿ?

ಕನಕ : ಕೃಷ್ಣ ನಾನು ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಗೋವುಗಳು ಮೇಯುತ್ತ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇ ತಡ ಕಾಲಿಯನು ನಮ್ಮ ಗೋವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭಕ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಏನು? ಕಾಲಿಯನು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವುದೆಂದರೇನು?

(ಪದ)

ರಾಗ : ಯಮನಾ

ದೇಹದಹಿಸುವುದು ಕೋಪಾ | ಸಹಿಸೇನು ಹಸುಗಳ ವಿಯೋಗ |

ಅಹಿಗಳ ಕುಲವಿನಾಶ | ನಾ ನಿಜಹಟದಲಿ ಪರಿಮೋದಾ |

ದುರುಳರ ಮದವಿನಾಶ | ಧರಣಿಗತಿಮೋದ | ವೀರಕಾರ್ಯ |

ತೋರಿಸುವೆನು ಅರಿಗೀಗ ||

ನಡೆಯಿರಿ. ನನಗೆ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ (ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ

ಯಮುನಾ ನದಿ

ಕೃಷ್ಣ : ಎಲ್ಲಿರುವುದು ಆ ಕಾಳಿಯ ಮಡುವು?

ಗೋಪಾಲಕ : ಇದೇ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ (ಕೃಷ್ಣನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರುವನು, ಗೋಪಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿ ಯಾಗುವರು.)

ಕನಕ : ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಾ (ಅಳುವರು)

ವಿಜಯ : (ಬಂದು) ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಿದಿರೋ?

ಕನಕ : ಕರೆದವು ಮಹಾರಾಯ, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ವಿಜಯ : ಸುಮ್ಮನಿರಿ, ನಾನು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಓ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ (ಎಲ್ಲರೂ ಅಳುವರು)

ನಾರದ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಮಾಲಕಂಸ, ತಾಳ : ತ್ರಿಶಾಳ

ನೋಡು ಹರಿಯೆ ಲೀಲೆಯಾ | ನಯನವನಿತು |

ಸುಖಕರವಯ್ಯಾ | ಪ || ಭೂಭಾಗ್ಯವಿದೇ ಮಹಾ |

ವಿಲಾಸವೈ ವಿನೋದವೈ | ಶ್ರೀಷ್ಯಾಧರಣೆ |

ವಿಲಾಸದಿಂ ಪ್ರಮೋದವನೀವಾ |

ಗೋಪಾಲಕರೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಿರುವಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುವನು?

ವಿಜಯ : ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಲಿಯನು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟನು ನಾರದರೇ.

ನಾರದ : ಏನು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಲಿಯನು ಭಕ್ಷಿಸುವುದೆಂದರೇನು? ವಿಜಯಾ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೀವು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ?

ವಿಜಯ : ನಾರದರೇ ಅವನು ಯಾರೇ ಅಗಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂತಾನಗೋಪಾಲ ಬಾಲಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ನಾಗಿದ್ದ, ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಒಂದು ಅರೆಗಳಿಗೆಯಾದರೂ ಇರಲಾರೆವು ನಾರದರೇ.

ನಾರದ : ವಿಜಯ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ. ಬರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡುವಾ.

ವಿಜಯ : ಹಾಗಾದರೆ ಎಲೋ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿ.

(ಪದ)

ತಾಳ : ಖಿವಾಲಿ

ಮುಕುಂದ ಬಾರಯ್ಯ ಬಾ ಬಾ ಮುರಾರಿ | ಮಾಧವಾ ಗೋವಿಂದ

ಗೋಪಾಲ ಬಾ ಬಾ | ಕೇಶವ ಬಾ ಮಧುಸೂದನ ಬಾ |

ಬಾ ಬಾರೋ ಶೌರಿ ಗೋಪಾಲಾ | ಶ್ರೀಲೋಲಾ ||

ಗೋವಿಂದ ಬಾ ಗೋಪಾಲ ಬಾ | ಮಾಧವ ಗೋವಿಂದ ಗೋಪಾಲ ಬಾ ||

ನಾರದರೇ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.

ನಾರದ : ವಿಜಯ ಈ ರೀತಿ ಕರೆದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಬರುವನೇ? ಅವನಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೈದೋರುವನು.

ವಿಜಯ : ಇನ್ನೇನು ಕೊಡಲಿ ಸ್ವಾಮಿ? ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಲೇ.

ನಾರದ : ಯಾವುದೂ ಬೇಡ. ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ, ಕುಂಜವನದ ಕುಸುಮಗಳು, ಕೆಲವು ಕೆಂಪು ಕೆಲವು ಕಪ್ಪು ಎಂದು. ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಅಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುವನು.

ವಿಜಯ : ಅಹುದು ಸ್ವಾಮಿ ಪುರೋಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ಅತಿಪ್ರೀಯವಾದ ವಸ್ತುವು. ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುವನು)

(ಗೋಪಿಯರಲ್ಲರೂ ಬರುವರು.)

(ಪದ)

ರಾಗ : ಆನಂದಭೈರವಿ, ತಾಳ : ದೀಪಚಂದಿ

ಎಂತಿಹೆವೋ ಪ್ರಿಯ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಣದೆ | ಗೋಕುಲವೀಗ ಕಾಡಾಗಿಹುದೈ |

ಕಾಂತನ ಕೌಮುದಿ ಕೌಸ್ತುಭ ಕಾಣದೆ |

ರಾಧೆ : ನಾರದರೇ ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣನೆಲ್ಲಿ?

ಲಲಿತ : ನಾರದಾ ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಕೃಷ್ಣನೆಲ್ಲಿ?

ಲತಾಂಗಿ : ನಮ್ಮ ನವನೀತ ಚೋರನೆಲ್ಲಿ ?

ಇಂದುಲೇಖಿ : ನಮ್ಮ ಗೋವಿಂದನೆಲ್ಲಿ?

ಮಾಲತಿ : ನಮ್ಮ ಮುಕುಂದನೆಲ್ಲಿ?

ನಾರದ : ಗೋಪಿಯರೆ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕರೆಯುವ ಭಾಷೆಯು, ರೀತಿಯು, ನೀತಿಯು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ. ಅಂದರೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೈದೋರುವನು.

ರಾಧೆ : ನಾರದರೇ, ನಾವು ಇದುವರೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ನಂಬಿದ್ದೇ ಸತ್ಯವಾದರೆ ಆತನು ಈಗಲೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಗೋಪಿಯರ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಮಿಯಾವಲ್ಲಾರ, ತಾಳ - ತ್ರಿತಾಳ

ಪ್ರೀಯಕರ ಮುರಹರ | ಮುರಳಿ ಮಧುರಕರ | ಕರುಣಾಂಕರ |

ಶೌರಿ ಪೀತಾಂಬರ | ದಿವ್ಯಮುಕುಟಧರ ಬಾರೋ ಸೌಖ್ಯಕರ ||ಪ||

ನವನವಜಲದಾ ದಿವ್ಯ ಶೋಭಾಂಗ | ಚಕ್ರಮುರಾಂತಕ |
ಮಧುರ ಸುಧಾಕರ | ದಿವ್ಯವೇಣುಧರ : ಕೌಸ್ತುಭ ಮಣಿಧರ |

(ಟ್ರಾನ್ಸ್ಲೇಷನ್ ಆಗಿ ಕಾಳಿಂಗನ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣನು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ)

ಕೃಷ್ಣ : ಗೋಪಿಯರೆ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದೆ. ಗೋಪಾಲಕರೆ,
ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಗೋವುಗಳು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದವು.
ನಾರದಾ, ಈ ನನ್ನ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟವಾಯಿತಷ್ಟೇ?

ನಾರದ : ಆಯಿತು ದೇವಾ.

ಕೃಷ್ಣ : ಈ ನನ್ನ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೂ, ಕೇಳಿದವರಿಗೂ, ಬರೆದವರಿಗೂ
ಸರ್ವಸಂಪತ್ತು ಸೌಭಾಗ್ಯನೋಂದಲಿ. ತಥಾಸ್ತು.

ಎಲ್ಲರೂ : ಜಯ ಜಯ ಗುರುವರ ಕರುಣಾಸಾಗರ
ಜಯ ನೀನೆ ಜನೋದ್ಧಾರ ಬಂಧುರಾ ||ಪ||

ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವ ತೆರದೀ | ಸಂಸಾರದಿ |
ಪಾಲಿಸುವರನಾ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾ |
ಬಾಲಚಂದ್ರ ಸುಕುಮಾರ ಮಾರಹರ | ಮಹಿಮಾಸಾರ |

- ಸಂಪೂರ್ಣ -

ಶ್ರೀರಾಮಪಾದುಕಾ

ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ

ಗವ್ಯದ ಸದಾಶಿವ(೨೦೧೦)

ಕರ್ನಾಟಕ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಶ್ರೀರಾಮಪಾದುಕಾ

ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ

ಗರುಡ ಸದಾಶಿವರಾಯರು

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಪ್ರಕಾಶನ : ೨೦೨೩

ಅಂಕ : ಒಂದು

ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಮಂದಿರ

(ಕುಮಾರಿಯರು ಮಂಗಳಾಚರಣವನ್ನು ಹಾಡುವರು. ಅರ್ಚಕನು ಸಕಲರಿಗೂ ಪ್ರಸಾದ ವನ್ನು ಕೊಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ದೂತ : ಬಾಲಕಿಯರೇ ಬಾಲಕಿಯರೇ ಹಾದಿಬಿಡಿ, ಹಾದಿಬಿಡಿ, ಸುಮಂತ ಮಹಾರಾಜರ ಶುಭಾಗಮನವಾಗುತ್ತಲಿದೆ.

ಅರ್ಚಕ : ನಿಜವೇ! ಯಾವದೋ ಒಂದು ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ಉಳಿದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವಾದರೂ ಸಂಗಡವೇ ಇದೆ. ಹೂಂ! ಬಾಲಕಿಯರೇ, ತೀವ್ರ ತೆರೆಯಾಗಿ ತೆರೆಯಾಗಿ-ಆದೋ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟರು. (ಬರುವರು.)

ಸುಮಂತ : ಶುಭದಿನವೆಂದರೆ ಇದೇ. ರಾಜನಿಷ್ಠರಾದ ನನ್ನ ಸಹಕಾರಿಗಳೇ, ಭಗವಾನ್ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಆನಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನರುಹಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧತೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿ.

ಅರ್ಚಕ : ಮಹಾರಾಜರೇ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗುವದೇ?

ಸಕಲರೂ : ಅಹುದು ಸ್ವಾಮೀ.

ಸುಮಂತ : ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀದತ್ತರಾಜನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಂಡು ಭಗವಾನ್ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾನುಭಾವರನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಾಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾನೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು. ಇದೋ ಅರ್ಚಕರೇ, ಶ್ರೀದತ್ತದೇವನ ತ್ರಿಕಾಲಪೂಜೆಯು ಯಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ ಜರಗುತ್ತಿರಲಿ. ಈತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಕ್ಕವಿವೆ.

ಸಕಲರೂ : ನಿಷ್ಕಂದೇಹ; ನಿಷ್ಕಂದೇಹ.

ಅರ್ಚಕ : ಸುಮಂತ ಮಹಾರಾಜರೇ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿನ್ನಾತ್ರವಾದರೂ ನ್ಯೂನತೆಯಾಗದು, ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ. ಶ್ರೀದೇವರಿಗಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲೋ?

ಸುಮಂತ : ಅಹುದು ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಗೆ ಶುಭಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರಿ.

ಅರ್ಚಕ : ತಥಾಸ್ತು, ತಥಾಸ್ತು. (ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ಪ್ರಸಾದ ಕೊಡುವನು.)

ಸಕಲರೂ : (ಬಾಲ್-ಲಲನಾಲಕರಣವಸನಾ)

ಸದಯಾ ಕಾಯೋ ಗುರುರಾಯಾ | ವಾಸವವಿನುತಾ ಭೋತುಭಕಾಯ ||

ಸದುಭಕುತಾಳಿಗ | ಕಭಿಮಾನಿಯೆ ತವ | ಪಾದವೇಗತಿ ಶ್ರೀ ಪಾದವರಿಯೇ ||

ಸುಮಂತ : ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಿಲ್ಲಿರಿ. ಸಾರಥಿಯೇ. ಭಗವಾನ್ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದ ಕಡೆಗೆ ರಥವನ್ನು ನಡೆಸು.

ಎಲ್ಲರೂ : ಮಹದಾಚ್ಛಾ. (ಹೋಗುವರು.)

ಅರ್ಚಕ : ನಾವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಪ್ರಾತರಾರ್ಚನೆಯಂತೂ ಮುಗಿಯಿತು; ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾ. (ದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲವನ್ನಕ್ಕೆ ಬಿಗಿ ಹಾಕುವಾಗ್ಗೆ)

ಮಾಲತಿ : (ಲಗಬಗಿಯಿಂದ ಬಂದು) ಸ್ವಾಮೀ ಸ್ವಾಮೀ, ಪೂಜಾರ್ಯರೇ ನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿ, ಬಾಗಿಲ ವನ್ನಿಕ್ಕಬೇಡಿ.

ಅರ್ಚಕ : ಅದೇಕೆ? ಪ್ರಾತರಾರ್ಚನೆಯಂತೂ ಮುಗಿದುಹೋಗಿದೆ.

ಮಾಲತಿ : ಮಂಥರಾಚಾರ್ಯಿಯವರು ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಅರ್ಚಕ : ಬಂದರೆ ಈ ಕಿಂಡಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಬೇಕಾದರೆ.

ಮಾಲತಿ : ಏನು? ಶ್ರೀಮತೀ ಕೈಯಾದೇವಿಯವರ ಪ್ರೀತಿಯ ದಾಸೀ ಜನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಅನಾದರವೇ?

ಅರ್ಚಕ : ನಿಮಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಆದರೋಪಚಾರಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತಲಿರುವವಲ್ಲವೇ? ಒಳ್ಳೇ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ! ಇರಲಿ, ನನಗವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತರೆ ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳನ್ನಾರು ಮಾಡಬೇಕು! (ಆಶುರದಿಂದ ಹೋಗುವನು, ಮಂಥರ ಬರುವಳು)

ಮಂಥರ : ಮಾಲತೀ, ಅದೇನು, ಪೂಜಾರ್ಯನು ಹೋಗುತ್ತಲಿರುವನು? ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ?

ಮಾಲತಿ : ಹೇಳಿದನು; ಅವನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಮಂಥರ : ಹೀಗೋ! ಪರವಿಲ್ಲ, ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಈ ರಾಮಪಕ್ಷದ ಜನವು ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಗುವುದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಗೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಎಲೈ ಮೂರ್ಖಜನವೇ, ಅದು ನಿಮ್ಮ ಭ್ರಮವಿದೆ. ಈ ರಾಮನು ರಾಜನಾಗುವನೇ? ನಮ್ಮ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಬೊಂಬೆಯಾದ ದಶರಥ ರಾಜನು ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನು ಕೊಡುವನೆ?

ಮಾಲತಿ : ಮಂಥರೇ, ದಶರಥರಾಜರು ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಿನ್ನೆ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟ್ಟಾಯಿತೆಂದು ಕಂಚುಕಿಯು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲವೇ?

ಮಂಥರ : ಏನು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನೇ?

ಮಾಲತಿ : ಅಹುದಹುದು! ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಲ್ಲದೆ ಆದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ರಾಜಗುರುಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮಂತ ಪ್ರಧಾನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವರಂತೆ.

ಮಂಥರ : ಈಗ ಪ್ರಯಾಣ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಸುಮಂತನು ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದದ್ದು ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿರಬಹುದೇನು?

ಮಾಲತಿ : ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು, ನೋಡು. ಇರಲಿ ಮಂಥರೇ, ರಾಮಭದ್ರನು ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಿದ ಮೇಲೆ ಕೈಕಯಾರಾಣಿಯವರ ಕಾರಭಾರವು ಅಷ್ಟೇನೂ ನಡಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಯವರಿಗೆ ಇವರು ತಲೆಬಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದೀತು. ಆ ಮೇಲೆ ನಾವು ಕೂಡ ಆ ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಯವರ ದಾಸದಾಸಿಯರಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ತನಕ ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ಅವರ ಮೇಲಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ನಾವು ತಿರುಗಿ ಅವರಿಗೇನೆ ಬಾಗಬೇಕಾಗುವದಲ್ಲ. ಛೇ! ಛೇ!! ಅಂಥ ಸಮಯವು ಬರತಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಈ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವೆನು. ಹೂವು ಮಾರಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಮಾರುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಡಾ!

ಮಂಥರ : ಇರಲಿ ಮಾಲತೀ, ಘಾಬರಿಯಾಗಬೇಡ. ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿಸುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಸಚಿವನಾದ ಸುಮಂತನು ಬೇಕಾದ ತಂತ್ರವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರೂ, ಆ ದುಷ್ಟನಾದ ವಶಿಷ್ಠನು ಬೇಕಾದ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಅವರೀವರ ಬುದ್ಧಿಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರು ಅವರನುಮತಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಹಾಳುಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮಂಥರೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನಾದರೂ ನೋಡುತ್ತಲಿರು ಹೇಗೆ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡುವದು! ದುಷ್ಟ ರಾಮನೇ, ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಬೇಕೆನ್ನುವಿಯಾ? ಆಗಲಾಗಲಿ, ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಪಟ್ಟವನ್ನೇರುವಿಯೋ, ನಟ್ಟಿಡವಿಯನ್ನು ಸೇರುವಿಯೋ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

(ಜಾಲ್ ಕ್ರಮಿಸಿರಿ ಮದಪರಾಧವಾ)

ಭೂಮಿಯೊಳಾವ ಶೂರನು | ಈ ಮಂಥರೆಯಾ ತಂತ್ರಗಳಿಗೆ |
ತಾಮಾಳ್ವಾ ವಿಘ್ನಗಳನು | ಭೀಮಸಾಹಸವಗೈಯ್ಯುವೆ |
ಕಾಮಿತಾರ್ಥವಾ ಪಡೆಯುವೆ | ನೇಮದಿ ಪೇಳುವೆನೆ ||
ಈ ರಾಮನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾ | ನೆರವೇರಿಸಲಜಹರಿಹರಾದಿಗಳ್ |
ಧಾರಣಿಯೊಳು ಬಂದರೂ ಸಾಗದು |
ಯಾರ ಸಾಹಸವದುಸುರವೆ ಖಂಡಿತದೇ || ೧ ||

ಮಾಲತಿ : ವಿಚಿತ್ರ ಸಾಹಸಿಯಾದ ನೀನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವದೇ ನಿಜ.

ಮಂಥರ : ಇರಲಿ ಮಾಲತೀ, ಈ ದಿನವೇ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವಾ. (ಹೋಗುವರು.)

ಜಂಗಲ್ ರಸ್ತಾ

(ಇಬ್ಬರು ವಟುಗಳ ಪ್ರವೇಶ)

ದೇವದತ್ತ : ಸುದರ್ಶನಾ, ಭಗವಾನ್ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಈಚೀಚೆಗೆ ಯಾವ ಕಾರಣ ದಿಂದಲೋ ಕೇವಲ ಚಿಂತಾಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

- ಸುದರ್ಶನ : ದೇವದತ್ತನೇ, ಮಹಾತ್ಮರಿಗಿರುವ ಬೇರೆ ಚಿಂತೆಯೇನು? ಜಗದ ಕಲ್ಯಾಣವು ಹೇಗಾದೀತೆ ನ್ನುವುದೊಂದೇ ಚಿಂತೆಯು.
- ದೇವದತ್ತ : ಇದೊಳ್ಳೆ, ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ! ಎಲೋ ಜಗತ್ಕಲ್ಯಾಣ ಚಿಂತೆಯ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ತಾವು ಸೊರಗಿ ಸೊರಗಿ ಸಣ್ಣಾಗುವದೇಕೆ?
- ಸುದರ್ಶನ : ಮಿತ್ರಾ, ಮಹಾತ್ಮರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರಿಗೂ ಇದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರು ಜಗವು ಹಾಳಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮದೊಂದು ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲೆಂದು ಸತತವಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮರು ತಾವು ಹಾಳಾಗುವದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ಅಹೋರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಗದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಪೇಚಾಡುತ್ತಾರೆ ತಿಳಿಯಿತೇ?
- ದೇವದತ್ತ : ಹಾಗಿದ್ದರೇ ಜಗದ ಕಲ್ಯಾಣವೇನಾಗುತ್ತಿರುವುದೆಂದವರು ಹೀಗೆ ಚಿಂತಾಮಗ್ನರಾಗಿರುವರು?
- ಸುದರ್ಶನ : ಅದು ಬರಬರುತ್ತ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಇರಲಿ ನಡೆ ಮಹಾನುಭಾವರು ಯೋಗ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು.
- ದೇವದತ್ತ : ಸುದರ್ಶನನೇ, ಅದೋ ನೋಡಿದಿಯಾ? ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಆಶ್ರಮದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ನಿಲ್ಲು, ಅವನು ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದೇಕೆ? ಸಂಗಡವೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾ.
- ಸುದರ್ಶನ : ಓಹೋ ದೇವದತ್ತನೇ, ಆತನು ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನಾದ ಸುಮಂತರಾಯನಲ್ಲವೇ?
- ಸುಮಂತ : ಮುನಿಕುಮಾರರಿಗಭಿವಂದಿಸುವೆನು.
- ಇಬ್ಬರು : ವಿಜಯೀಭವ! ವಿಜಯೀಭವ!
- ಸುಮಂತ : ಮಹಾತ್ಮರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವರೇ?
- ದೇವದತ್ತ : ಇರುವರು. ಬಹುದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಂತರಾಯನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿರುವದೆಂದ ಬಳಿಕ ಅಲಭ್ಯ ಲಾಭವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು.
- ಸುದರ್ಶನ : ನಡೆಯಿರಿ ಆಲಸ್ಯ ಮಾಡುವದೇಕೆ? ಭಗವಾನ್ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳಿರುವೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವಾ.

ಆಶ್ರಮ ಪರ್ಣಕುಟೀರ

ವಶಿಷ್ಠ : (ಸಚಿಂತ) ರಾಮಭದ್ರನಿಗೆ ಪಟ್ಟವು ಹೇಗಾದೀತು?

ಸ್ವಾಮೀ ರಾಮಚಂದ್ರಾ, ಭೋ ಸ್ವಾಮೀ ರಾಮಚಂದ್ರಾ ||

ಭೂಮಿಯನಾಳುವದನ್ನೂ ನೋಡುವೆನೇನೂ ||

ಪರಮದಯಾಕರನವನೂ | ಪರಿಪಾಲಿಪ ಪ್ರಜರನ್ನೂ |

ವರಜನಕನ ತೆರದಿ ತಾನು | ಧರ್ಮವನು ಬಡದೇ || ೧ ||

ಈ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾದಾರ್ಯಾವರ್ತವು ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ದುಃಖಿದಾಯಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅನುಮಾನವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ

ಅಸುರೀ ವಿಚಾರದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಗ್ರಗಣ್ಯನಾದ ರಾವಣನು ಕೇವಲ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವನು. ಅವನು ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ ಈ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾದಾಕ್ರಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೂ ಇರನು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ದುರಾತ್ಮನ ಇಚ್ಛೆಯು ನೆರವೇರಿತೆಂದರೆ ಈ ಆರ್ಯವರ್ತದ ಲಕ್ಷಣವೇ ನಾಶವಾಗುವದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಂಪತ್ತಿಯ ಉನ್ನತಿಯು ತಪ್ಪಿ ಅವನತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದು. ಅದರಿಂದ ನಿಖಲ ಜಗದಧಃಪಾತವಾಗುವದು. ಅಂತಹ ಭಾವೀ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡಿದಾಲೋಚನೆಯೇ ಯುಕ್ತವಾದದ್ದು ಅದನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಭಾರವು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಸೇರಿದೆ.

ವಟುಗಳು : ಪೂಜ್ಯರ ಪಾದಕ್ಕೆ ರಾಗುವೆವು.

ವಶಿಷ್ಠ : ಶಿಷ್ಯರೇ, ಮತ್ತೇನು ವಿಶೇಷ? ಬಹುತ್ವದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿ ಕಾಣುವಿರಿ!

ವಟುಗಳು : ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರಾದ ಸುಮಂತರಾಯರು ಪೂಜ್ಯರ ಪಾದಸಂದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಗಳಾಗಿ ಹೊರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.

ವಶಿಷ್ಠ : (ಆತುರದಿಂದ) ಸುಮಂತರಾಯನು ಬಂದಿರುವನೇ?

ವಟುಗಳು : ಅಹುದು, ಪೂಜ್ಯರೇ.

(ಸುಮಂತನನ್ನು ಕರೆದುತಂದು ಯೋಗ್ಯವುಳ್ಳವನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು)

ವಶಿಷ್ಠ : ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನೇ, ದಶರಥರಾಯನು ಕುಶಲವೇ?

ಮಂತ್ರಿ : ಭಗವಾನ್, ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಳತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸುಖರೂಪರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲೊಂದು ಶುಭಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದ ಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಶಿಷ್ಠ : ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ, ಯಾವ ಶುಭವಾರ್ತೆಯದು?

ಸುಮಂತ : (ಚಾಲ್ - ರಾಗ - ತಿಲಂಗ ಮಜಬಲರಾ ಮೇಗದಾಶಿಕವಲೇ)

ಧರಣಿಪತಿಯು ನಿಶ್ಚಯವಗೈದಿಹಾ! ಶ್ರೀರಾಮಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾ |

ತ್ವರಿತಗೈದು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವಾ ||

ಈ ವಾರ್ತೆಯನಾಲಿಸಿ ಪ್ರಜಾಜನ | ತಾವು ಮುದಿತರಾಗಿರುವರತಿಶಯಾ ||೧||

ವಶಿಷ್ಠ : ಆಹಹಾ! ದಶರಥ ಮಹಾನುಭಾವನೇ, ಒಳ್ಳೇ ಶುಭವಾದಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಜಗವು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲೇನೋ ಒಂದು ಬೇರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಮಂತ : ಜಗವು ಮಾಡಿದಾಲೋಚನೆಯಾದರೂ ತಪ್ಪಾದದ್ದಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ತಾವೇ ನೋಡಿ. ಯುವರಾಜ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯರೇ? ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳು, ಧೀರೋದಾತ್ತರು, ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲದ್ದಿತ್ತೀಯರು, ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಜಾಜನ ರಂಜನಮಾಡಲರ್ಹ ವಯಸ್ಕರು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯರಾದವರಿಗೆ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರು ಈ ಮೊದಲಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ್ಯಚಾಲನದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗವರು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಜಾಜನರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವನ್ನುಂಟು

ಮಾಡಿದರು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜರು ವಿಧವಿಧವಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೂ ತಪ್ಪಾದದ್ದಲ್ಲ.

ವಶಿಷ್ಠ : (ಚಾಲ್ ಈಶಘೋಷಿಯೇ ಅವತಾರಾಲಾ)

ಭೂಮಿಯು ತಾ | ನಮರಾಲಯದಾ |

ಸುಮನೋಹರತೆ ತಾಳುವದಿನ್ನೂ! ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೇಳಿ ||

ರಾಘವನಿರೆ | ಈ ಜಗದೊಳು | ಸುಗುಣದೊಳಗಾರಾಗುವರು ಸಮ ||೧||

ಆಗಲಿ ಸುಮಂತನೇ, ಇದೇ ದಿನವೇ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದೊಳಗಾಗಿ ಸಾಕೇತ ನಗರವನ್ನು ಸೇರುವಾ, ಮತ್ತು ಅದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವಾ. ಯಾಕಂದರೆ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಲಸ್ವೈಯೆ ತರವಲ್ಲ, ನೋಡಿ.

ಸುಮಂತ : ಅಂತೇ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಭಗವಾನರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದೆನು.

ವಶಿಷ್ಠ : ಶಿಷ್ಯರೇ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸುಮಂತ ಮಹಾನುಭಾವನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈತಾರ್ಥರಾಗಿರಿ. ಸುಮಂತನೇ, ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು.

ಸುಮಂತ : ಮಹದಾಜ್ಞಾ. (ಶಿಷ್ಯ ರೊಡಗೂಡಿ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ)

ವಶಿಷ್ಠ : ಯದ್ಯಪಿ ದಶರಥರಾಜನು ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನಿಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟುವ ಶುಭಾಲೋಚನೆಯ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತನಕ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ -

(ಚಾಲ್ ಮಯವಿರಚಿತವ್ಯಸಭಾ)

ಪರಿವೇಷ್ಟಿತನಾಗಿರುವಾ | ಆ ರವಿಕುಲಭೂಮಿಧವಾ | ಪರಮಹೀನ

ಮಾನಸಪರಿವಾರದಿಂದ ಸದುಭಾವಾ||

ಪರಿಪರಿವಿಘ್ನಗಳ ಜಾಲ | ವಿರಚಿಸಿ

ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ | ತಾರದಿರು ವ್ಯತ್ಯಯವಾ |

ಬರುವದು ಸಂಶಯ ಸಚಿವಾ ||೧||

ಕೈಕಯಾ ಮಹಲ್

ಕೈಕಯಾ : (ದಾಸೀ ಜನರು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು) ದಾಸಿಯರೇ ಮಂಥರೆಯಲ್ಲಿ?

ದಾಸೀ : ದೇವಿಯವರೇ, ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನತನಕ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವಳು ಈಗಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಕೈಕಯಾ : ಇದೋ ದಾಸಿಯರೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿದ್ದೇವೆ. ಆಗಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಒಳ್ಳೇ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವು ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಂತ್ರಿತರಾದ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ

ಮತ್ತು ಮಹಿಷಪತಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಬರತಕ್ಕವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ದಕ್ಷ ರಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಈ ರಾಮಭದ್ರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನೀವು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಶ್ರಮಪಟ್ಟರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವು ಸಿಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.

(ಚಾಲ್ - ಪಾಂಡವಾ ಸಮ್ರಾಟ್ ಪದಾಲಾ)

ಪಾರಿತೋಷಾ ನೀಡುವೆ ನಾ | ಸನಿವದೇದಿವ್ಯಮಾದಾ ||

ಬಲ್ಲಿದಾಭೂಷಣಗಳಿಂದಾ | ನಲ್ಲೆಯರೇ ತಾಳಿ ಮೋದಾ ||

ಅಯೋಧ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾಗಲೆನ್ನಯಾ ಸುಯಶವಂತಾ ರಾಮಚಂದ್ರಾ || ೧ ||

ಮಂಥರ : (ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತ, ಸ್ವಗತ) ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿಯಾದ ಕೈಕಯಾರಾಣಿಯು ಹೇಗೆ ಅತ್ಯಘಾತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಇವಳಿಗೆ ಅಂಜನವನ್ನು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕಾರ್ಯಹಾನಿಯಾದೀತು.

(ಚಾಲ್ - ಜಾ ಯೇಠುನಿ ಚಾಂಡಾಲಾನದಾವಿ)

ಸಾಕಾಯಿತು ಯೆನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯು ಸಾಕೇತಾಧಿಪರಾಣಿಯರೇ

ಸುಖದೀಪ್ತೋಗ ಲಾಚ್ಚಿಯಾನೀಡಲೇ | ಬೇಕು ಕೈಕಯಾದೇವಿಯರೇ |

ಧರಾತಲದೊಳೆತ್ತಲಾದರೂ ಜವಸೇರಿ ಕಾಲವಾಕಳಿಯುವೆನು |

ಧರಣಪರಾಲಯದಿರುಪ್ಪದೆ ಬೇಡಾ | ಮರಣವು ಬಂದರು ಲೇಸೆಂದೂ |

ನಿರ್ಧಾರವಗೈದಿರುವಳುತವಕಿಂ | ಕರಿಯೂ ಕೋಪವ ಮಾಡದಿರೀ || ೧ ||

ಕೈಕಯಾ : ಮಂಥರೇ, ನಿನಗೇನಾಯಿತೇ? ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ನನ್ನಾಶ್ರಯವನ್ನು ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳುವಿ?

ಮಂಥರ : ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಕಾರಣ ಆ ಹವ್ಯಾಸವೇ ಬೇಡಾ. ಸಾಕು, ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ತನಕ ತಮ್ಮಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿದೆನು, ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು.

ಕೈಕಯಾ : ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಅದರಂತೆಯೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗಾತಂಕವೇನು?

ಮಂಥರ : ಆತಂಕವಾಗದಂತೆಯೇ ಈಗ್ಗೆ ತಮ್ಮಾಶ್ರಯವನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವೆನು. ದೇವಿಯವರೇ, ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡಿ. ತಾವು ಇಷ್ಟು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಶೂನ್ಯರಿರಬಹುದೆಂದು ನಾನೆಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೈಕಯಾ : ಏನು? ನಾನು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯಳೇ?

ಮಂಥರ : ಅಹುದಹುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪ್ರತ್ಯಂತರವೇ ಬೇಡಾ. ರಾಮನವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಹೋಗುವದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಿರುವಿರಿ. ಇಷ್ಟೇ ಕಾರಣವು ಸಾಕು.

ಕೈಕಯಾ : ಏನು ರಾಮನ ವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವು ಹೋಗಬಾರದೆಂದಾಲೋಚಿಸಲೇ? ಭೀ? ಹೀಗೇನು ಹೇಳುವೆ? ರಾಮನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯನಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಲ್ಲವೇ? ಅವನು ಜನಿಸಿದಾಗಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲವೇ? ಅವನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುವ

ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಲ್ಲವೇ? ಬೇಡ, ಮಂಥರೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕುಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಡಾ. ನನ್ನ ರಾಮನು ಕೀರ್ತಿವಂತನು. ಆತನ ತಾರುಣ್ಯವು ಸದ್ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಶೋಭೆಗೊಂಡಿದೆ. ಮುಖವು ಸತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ. ರಾಜೀವ ಸಮಾನವಾದ ನಯನಗಳಲ್ಲಿ ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಾದಿಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಬಾಹುಗಳು ವೀರಾಗ್ರೇಸ ರತ್ನದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ. ಹೃದಯವು ಪ್ರಜಾವಾಂಛಲದಿಂದ ಆದ್ರ್ವವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ನನ್ನ ರಾಮನ ವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದೆಂದಾಲೋಚಿಸಿದರೆ ದೇವರು ಮೆಚ್ಚುವನೇ?

(ಚಾಲ್ ಬೊಲಹೋಯಲಘೋ)

ಬೇಡವೀತರದಾ | ಕೆಟ್ಟು ವಿಚಾರ || ಸದುಗುಣಧಾಮಾ ||

ಮಮತನುಜಾತಾರಾಮಾ | ಭರತನಂತೆನೋಳ್ಳೆ || ೧ ||

ಮಾಲತಿ : ದೇವಿಯರೇ, ಭಾವೀ ಅನರ್ಥಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಾವು ಕಲ್ಪನಾಚಕ್ಷುಗಳಿಂದ ನೋಡಿಲ್ಲವಂತೆ ಹೀಗೆ ರಾಮಭದ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದಿರಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ ಈಗ ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳು ಘಾತಕ ವಿಚಾರಗಳಾಗಿ ಕಂಡಾವು.

ಕೈಕಯಾ : ಏನು, ನನ್ನ ಈಗಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಘಾತಕ ವಿಚಾರಗಳೇ?

ಮಂಥರೆ : ಘಾತಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲದೇ ಮತ್ತೇನು? ರಾಣಿಯವರೇ, ಬೇಡರಿ. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಡರಿ. ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ತನುಜಾತನಾದ ಭರತನು ವನವಾಸಿಯಾಗದಿರುವನೇ? ಇಂದಿನತನಕ ನಿಮಗೆ ವಿಧೇಯಳಾಗಿದ್ದ ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಯ ಮಗನಾದ ಆ ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾದರೆ ಈಗಿನ ನಿಮ್ಮ ಗೌರವವು ಉಳಿಯುವದೇ? ಸಾಕೇತನಾಥನಾದ ದಶರಥರಾಯನನ್ನು ಸಹಾ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ನೀವು ಆ ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದೀತಲ್ಲವೇ? ಅಯ್ಯೋ! ಹೂ ಮಾರಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಮಾರಬೇಕೇ?

ಮಾಲತಿ : ದೇವಿಯರೇ ದಯಮಾಡಿ ರಾಮನವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಿಗೊಡಬೇಡಿ. ಮಂಥರೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಚಿತ್ತೈಸಿ. ಇವಳು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯವಳಲ್ಲವೇ? ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ಹಿತವನ್ನು ನೆನೆಯತಕ್ಕವಳಲ್ಲವೇ?

ಮಂಥರೆ : (ದುಃಖಿಸುತ್ತ) ದೇವಿಯವರೇ. ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಆ ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಜನಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಸದಲ್ಲಿ ಗಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿರಲು ಅವನ ವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವು ಹೋದನಂತರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗತಿಗಳೇನಾಗಬೇಕು?

ಮಾಲತಿ : ನಮ್ಮ ಗತಿಗಳೇನಾಗುವದೆಂಬುದು ಇದೇ ದಿನವೇ ಬೆಳಗಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಕೈಕಯಾ : ಅದು ಹೇಗೆ?

ಮಂಥರೆ : ನಿಮ್ಮ ಚರಣಸೇವಕನಾದ ಮಂಥರೆಯು ಶ್ರೀಪಾದಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳಿರಿ, ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಡಿರೆಂದು ಮಾಲತಿಯು ಶ್ರೀದೇವನ ಪೂಜಾರ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೂ, ಅವನು "ನನಗವಕಾಶವಿಲ್ಲ, ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಕಿಂಡಿಯೊಳಗಿಂದ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲಿ" ಎಂದು ಫಕ್ಕನ ಬಾಗಿಲಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಮಾಲತಿ : ಅದಾದರೂ ಏನೂ ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಕೌಸಲ್ಯಾ ರಾಣಿಯವರ ದಾಸಿಯಾದ ಮಂದಾಕಿನಿಯು ಮಾಡಿದ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಿಯವರೇ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕಿಚ್ಚು ಸುರಿಯಿತು.

ಕೈಕಯಾ : ಏನೆಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದಳು?

ಮಾಲತಿ : ಎಲೆ ಮಾಲತಿ? ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳತನಕ ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಯ ಪಕ್ಷದವರಾದ ನಾವು ನಿಮ್ಮ ದಾಸತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ಇನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾದ ನಂತರ ನೀವು ನಮ್ಮ ದಾಸತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ" ಎಂದು.

ಮಂಥರ : ಆ ಧೂರ್ತನಾದ ಸುಮಂತನೇನೋ ಹೇಳುತ್ತಾನಂತೆ! ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗದ ಹೊರತು ಸಾಕೇತ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಸ್ವೈರೈವಂಟಾಗಲಾರದು ಕಾರಣ ಅವನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೀವ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕು.

ಮಾಲತಿ : ಪ್ರಜಾಜನರ ಉಲ್ಬಣವಂತೂ ಮಿತಿಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ. ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗುವ ವಿಚಾರವು ಇನ್ನೂ ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿರುವರು.

ಮಂಥರೇ : ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಮುಖ್ಯವೇನು? ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಬಾಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಕಯಾರಾಣಿಯವರ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದರೆ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಈಗ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂದ ಬಳಿಕ ಇದಕ್ಕೂ ಹೀನ ಜೀವಿತವು ಮತ್ತಾವುದು?

ಕೈಕಯಾ : ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಜನವು ಇಷ್ಟು ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿರುವದೇ?

ಮಂಥರ : ದೇವಿಯವರೇ, ವಿಶೇಷವೇನು? ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ನಾವೆಂದರೆ ಕಪದಾರ್ಥವು!

ಕೈಕಯಾ : ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದವರ ಉದ್ದೇಶವು ಸಾಧ್ಯವಾದಂತಾಯಿತೇನು?

ಮಂಥರ : ಅವರ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನು ಮಿಕ್ಕಿದೆ? ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರಂತೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಲ್ಲದೆ ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಕೂಡಾ ಕರೆತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮಂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೇನು?

ಕೈಕಯಾ : ಇಷ್ಟಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿರುವಿಬಿಡಲೋ? ನೋಡುವಿರಾ?

ಮಾಲತಿ : ನಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದಾದರೆ ಅದೇನೂ ಬೇಡ! ಶಾಶ್ವತವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಆಗಲಿ.

ಮಂಥರ : ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರಿ ಭರತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳೇತಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗದು? ಅವನೇನು ದಶರಥರಾಯನ ಮಗನಲ್ಲವೇ? ರಾಮನೇನು ಹೆಚ್ಚಿನವನು? ಜನಗಳು ಅವನನ್ನೇತಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕೊಂಡಾಡಬೇಕು? ಇವರಿಗೇನವನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ಬಿಟ್ಟಿರುವನೇ?

ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ. ರಾಮನನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಟೀಕಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ನಾವೇನವರ ಹಾನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆವು?

ಕೈಕಯಾ : ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿರುವದೇ! ಆಗಲಿ ನೋಡುವಾ.

ಮಾಲತಿ : ಅಮ್ಮನವರೇ, ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುವ ತಮಗೆ ಯಾವದೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯು ಇದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಿತಿಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅದಲ್ಲವನ್ನರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕೈಕಯಾ : ಆಗಲಾಗಲಿ ನೋಡುವಾ.

ಮಂಥರ : ನೋಡುವುದೇ ಬೇಡ; ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಗೋವುಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸುಮಂತ ವಶಿಷ್ಠಾದಿ ರಾಮಪಕ್ಷದ ಜನಗಳು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಘ್ರಗಳಂತಿರುವರು. ಸಾಕೇತ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ವಿಪರೀತ ಕಾರಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಡೆಸಿರುವರಂತೆ.

ಕೈಕಯಾ : ಏನು ಸಾಕೇತರಾಜ್ಯದ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವರೇ? ದುರ್ಬಲರಾದವರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ - ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರ ಸಾಕು.

ಮಂಥರ : ಆ ವಶಿಷ್ಠನೇನೋ ಹೇಳುತ್ತಿರುವನಂತೆ, ದಶರಥಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಅವನಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಗಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಗುಡ್ಡದ ಕಪಿಗಳ ಕೂಡ ಕಾಲಕ್ರಮಣ ಮಾಡಬೇಕಂತೆ. ರಾಜ್ಯವೈಭವದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದವರನ್ನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ವನವಾಸದ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡುವ ಆ ದುರಾಲೋಚನೆಯ ಜನಗಳನ್ನೇನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಿಟ್ಟು ತೀರದು.

ಕೈಕಯಾ : ಆಯಿತು ಇದೇ ನಿಶ್ಚಯವು. ಅವರು ಮಾಡಿದಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಂಸ ಮಾಡುವುದೇ ನಿಜ. ಏನು ನಮಗೆ ವನವಾಸವನ್ನು ತರುವರೇ? ನೋಡುವಾ. ನಾವು ವನವಾಸಿಗಳಾಗುವೆವೋ, ಏನು ರಾಮನು ವನವಾಸಿಯಾಗುವನೋ ನೋಡುವಾ. ಮಂಥರೇ, ರಾಮನ ವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವು ಹೋಗುವದೆಂದು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಸೇವಕ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತರಾಗಿರೆಂದು ಹೇಳು. ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ವಶಿಷ್ಠ ಸುಮಂತಾದಿ ಮೂರ್ಖರಿಗೆ, ಈ ಕೈಕಯಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಎಷ್ಟಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಂಥರ : ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೇನೆ ದೇವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಂತಾಗುವುದು.

ಕೈಕಯಾ : ನೋಡುವಾ. ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಗಾರಾರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ವಿಘ್ನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವರೋ? ನೋಡುವಾ.

ಮಂಥರ : ಯಾರೇನು ವಿಘ್ನವನ್ನು ನೆನೆದರೂ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರನ್ನುವ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯೇ ತಮ್ಮಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವದಲ್ಲವೆ?

ಕೈಕಯಾ : ಇರಲಿ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು.

(ಚಾಲ್-ಉಗ್ರಮುಖಬಹುವಿಕೆ)

ಸಾಧಿಸಲಿ ಯೆನುತ ಮನವಾಂಛಿತವ ನಾನು ।

ಅಧಮಜನ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಫಲಗೈದಿನ್ನೂ ॥

ಭರತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ರಾಮನಿಗೆ ವನವಾಸಾ ।

ತರವೇ ಮನವು ತಾಳದು ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ॥ ೧ ॥

ಅಂಕ : ಎರಡು

ಸುಮಂತ : ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗಬಾರದೆನ್ನುವ ದುರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಪರಿವಾರಗಣವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವದೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತ ವ್ಯಾಕುಲವುಂಟಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಯರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಕಯಾರಾಣಿಯವರೇ ರಾಮಹಿತ ವಿಘಾತಕಿಯರಾಗುವರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನಲ್ಲಾ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕೈಕಯಾಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ ಹೀಗೆ ವಿಷಮಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಶುಭಸಮಯವೇ ಸರಿ. ನೋಡುವಾ ದೇವರಿದ್ದಾನೆ.

ವಶಿಷ್ಠ : ಏನು ಸುಮಂತನೇ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವಾಮದೇವ, ವಾಲ್ಮೀಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಂದರೇ?

ಸುಮಂತ : ಭಗವಾನ್ ಸಕಲರೂ ದಯಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಶಿಷ್ಠ : (ಚಾಲ್ - ಸುಚತುರಧೈರ್ಯ)

ಸುಗುಣೆಯೆ ಬೇಗನೆ ಯಾದರಿಸೈ । ಸಕಲ ಮಹಾಶಯರನುಕಚರಿಸಿ

ಘನತರಮಾದಾ ಜ್ಞಾನವಂತರು ।

ಮುನಿಯದಿರುವ ತೆರದೀ ॥೧॥

ಸುಮಂತ : ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಸಂಶಯವೇ ಬೇಡ.

ವಶಿಷ್ಠ : ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೇನು ವಿಶೇಷಾ?

ಸುಮಂತ : ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಗವಾನರ ಕಿವಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ!

ವಶಿಷ್ಠ : ಯಾವ ಸಂಗತಿಯದು?

ಸುಮಂತ : (ಬಾಲ್ - ಲಂಗರಧೀಟಮದ)

ದುರುಳಧೂರ್ತಪರಿವಾರ | ನಿರುತದಲಿ ಗೈಯುತ್ತಲಿಹರು |

ಘೋರವಿಚಾರವನೂ ಗುರುವೇ | ಒರೆವೆ ಸಮಾಚಾರಾ ||

ಶ್ರೀ ರಾಮನ ವಶ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರವು |

ಸೇರಲು ಬಾರದು ಯೆಂದವರೀಗಾ | ಮೀರಿದ ಸಾಹಸವನು ನಡೆಸಿಹರು |

ಭೂರಮಣಮನ ತಿರುಗಿಸಲೀಗಾ | ಯೋಚಿಸಲೇನಾಲೋಚನೆಯಾ ||೧||

ವಶಿಷ್ಠ : ಹೀಗಾಗಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಮೊದಲಲ್ಲಿಯೇ ತರ್ಕಿಸಿದ್ದೆನು. ಇರಲಿ, ನಮ್ಮ ಮನೋವಾಂಛಿತವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರುವ ಯಾವಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರಿ?

ಸುಮಂತ : ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗಬಾರದೆನ್ನುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೇನಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲಾರರು. ಆದರೂ ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವರೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಮಾನವಾಗುತ್ತಿರುವದು.

ದೂತ : ಮಹಾರಾಜರೇ, ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಮಂಥರೆಯೆನ್ನುವ ದಾಸಿಯು “ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿ; ಬಲವಾದ ವಿರೋಧವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ” ಎಂದು ಪ್ರಜಾಪನರಿಗುಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪಟ್ಟಣದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಿಯಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಗಳಾದ ನಾರಾಯಣದಾಸರು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಅವಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಸಿ ತಮಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಸುಮಂತ : ಇದೋ ಈಗಲೇ ಬಂದೆನು ನಡೆ. ಭಗವಾನ್ ಯುವರಾಜ ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹ ಮಾಡುವ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ.

ವಶಿಷ್ಠ : ಅದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ನೋಡಿ, ಅವಳು ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ದಾಸಿಯಂತೆ, ಸ್ವಲ್ಪಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಏನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ.

ಸುಮಂತ : ಅಜ್ಞಾನಿ ಜನಗಳ ಅಲ್ಪವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಗೊಡಬಾರದು. ಅದರಿಂದಾಡಳಿತವೇ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದೀತು. ಆದಕಾರಣ ತೀವ್ರವೇ ಅದರ ಇತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬರುವೆನು. ಅಪ್ರಣೆಯಾಗಲಿ.

ವಶಿಷ್ಠ : ಆಗಲಿ ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿರಿ. ಇಂದಿನತನಕ ಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ದಶರಥ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯು ತಲೆದೋರಿದನೇ? ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.

(ಆರಿಯಿಂದ ಲೋಕಮೋಹಿನಿಯೇ)

ಆರಿಯಿಂದಲಾಗದು ವಿಧಿಲಿಖಿತಮೀರುವದು |

ಬರದಿರುವವೇ ಬರುವ ದುರ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗಗಳ್ ||

ಹರಿಪಾದ ಮನದೀ | ನೆನೆದೂ | ಭವದಬಾಧೆ | ಗಳನೂ ಸಹಿಸಬೇಕು. || ೧ ||

ಮಂಥರೆ : (ಅತ್ಯಂತ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ)

ಕಾಶಿರಾಗ - ಪಂಜಾಬಿ

ಬಿಡಿಸು ಬೇಗ ಬಂಧನದಿನ್ನೇನು | ಮೂಢಾತ್ಮನೆ ನೀನು ಮಾಡದೆ ತಡವನ್ನು ||

ವಡೆಸದಿರೆನ್ನಯನುಡಿಗಳ ನೀನೂ | ದೃಢವಾಗಿಯೆ ಹಾಳಾಗುವಿ ನೋಡಲೊ ||

ಆಲೋಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಗ ಖಲ ನೀನೂ ||

ಅರಿಯದಿರುವಿಯಂದರಿಯುವೆ ನಾನೂ |

ಪರಮ ಘೋರವಾದೀ ಮಂಥರೆಯಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವ ನೀನೂ |

ಸರಸಾದಾತಂತ್ರವನ್ನೂ || ೧ ||

ನಾರಾಯಣದಾಸ : ಆವ್ ಸುಮಂತಮಾರಾಜ, ದೇಯೋ ಯೇ ಶೂಳೇ ಮಗಳೂ "ರಾಮಗೆ ರಾಜ್ಯ ಅಗನೇ ನಹಿದೇನಾ, ಬಹುತ್ ಹುಶಾರ್ ಅವನು ಬಾಳಾ ಕೆಡಕಾ ಮನಶಾ ಅದಾವ್, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಆದಮ್ಮಾಲ್ ನಿಮಗೆ ಭಾಳ ಸತಾಸತಾವ್, ಐಸಾ ಮಾಡತಾವ ವೈಸಾಮಾಡತಾವ ಕರೆಕೆ ಹುಚ್ಚು ವಕಡಿಶೋ ಕುತ್ತಿ ನೈಶಾಯೇ ಹುಚರಾಂಡ ಪುಕಾರತ ತಿರಗತಾವ್.

ಮಂಥರೆ : ಏ ಮರ್ಕಟಾ, ಏಕೆ ಬಹಳ ಬೊಗಳುವಿ? ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ದರಿಸೇನು ಜೋಕೆ.

ನಾ.ದಾಸ : ಚುಪ್‌ಬೈಟ್, ಕಾಗಲಿರಾಂಡ. ನಮದು ರಾಮಾ ಬಡಾ ದೊಡ್ಡ ಮನಶಾ ಅದಾವ. ಆತನ ನಿಸಬತ ಚುಪಕೇ ಚುಪ್ ಬದಲಾಮಿ ಮಾಡತಾವ ಖೊಟ್ಟಿರಾಂಡ.

ಸುಮಂತ : ಇರಲಿ ಶೆಟ್ಟರೇ, ಅವಳ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿ.

ನಾ.ದಾಸ : ನಹಿ ಸುಮಂತರಾಜ, ಹಮಾರೆ ರಾಮಚಂದ್ರಜಿ ವೈಸಾ ದಯಾಲುಮನಶ್ಯಾ ಯೇ ದುನಿಯಾಮೇ ಕೋನದಾವ? ಓ ದಶರಥ ಮಾರಾಜಜೀಕಾ ಬಡಾ ಬೇಟಾ ಅದಾವ. ಗಾದೀಕಾ ಹಕ್ಕದಾರ ಅದಾವ. ಹಮಾರಾ ಪ್ಯಾರಾ ಅದಾವ. ಉಶೀಕೂ ರಾಜ್ಯ ಹೋನಾ ಹಮಾರಾ ಮನಶಾ ಅದಾವ.

ಮಂಥರೆ : ಎಲೋ ಅದಾವ್ಯಾ, ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗುವದನ್ನು ನೀನಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡುವಿಯಂತೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ !

ನಾ.ದಾಸ : ದೆಖೊ ದೆಖೊ, ಕೈಶೀ ಕಹತಿ, ಉಲ್ಲುರಾಂಡ.

ಮಂಥರೆ : ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಸುಡಿಸೇನು, ಕೋತಿಯೇ.

ನಾ.ದಾಸ : ಅರೆ ಜಾ ಶೋದಿರಾಂಡ ಅಂಜಕಿ ತೋರಸತಾವ ಅಂಜಿಕೇ? ಕೈಕಯಾರಾಣೇಶಾಬ್ ನಮಗೇನು ಮಾಡತಾವ? ದಶರಥಮಾರಾಜ ರಾಮಚಂದ್ರಜೀಕೋ ರಾಜ್ಯ ನಹೀ ಕೊಡತಾವ ತೋ ಹಮ್‌ಸಬ್ ಪರಜಾಜನ್ ಮನಿಬಿಡತಾವ್ ಜಿಂದಗಾನಿ ಬಿಡತಾವ್ ಬಹುತ್ ಕ್ಯಾ ಪ್ರಾನಬಿ ಬಿಡತಾವ್. ನೀನೇನ್ ತಿಳಿದಾವ್ ಚೊಟ್ಟಿರಾಂಡ? ಕಹಾಕಿ ಕಾಗಲಿ.

ಸುಮಂತ : ಸೈ ಸೈ ! ರಾಜನಿಷ್ಠ ಪುರುಷನೇ, ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೇಳುವಿ.

ಮಂಥರ : ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಮಾಲಿಕೆಯೊಳಗಿನ ಮಣಿಗಳು ! ನಿಮ್ಮ ಕಪಟ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು. ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರನ್ನೂ, ಭರತಯುವರಾಜರನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಕೈಕೆಯಾಮಹಾರಾಣಿಯವರನ್ನೂ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿ ಮಾಡಲೆತ್ನಿಸುವಿರಾ?

ಸುಮಂತ : ಎಲೇ, ನೀಚಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಪರಿಚಾರಿಕೆ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ರಾಜ್ಯವು ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೇಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿನ್ನ ಸದಸದ್ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿ ಗಾದರೂ ಗೊತ್ತುಂಟು. ಆದರೆ ರಾಮನ ವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವು ಹೋದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಂಥ ಕುಟಿಲ ಸೇವಕರು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗುವಿರೆಂದು ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ ತಲೆಶೂಲೆಯು ಎದ್ದಿರುವದು. ರಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಂಥ ಸೇವಕರು ಆತನ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಈಗ ನೀನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಎದುರುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಶೂಲಕೈರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾರು. ರಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಂಥ ರಾಕ್ಷಸೀ ಮಹತ್ಪಾಕಾಂಕ್ಷಿಯ ಸೇವಕರು ರಾಜಮನೆತನದ ಧರ್ಮವಂತ ಮತ್ತು ಸರಲವೃತ್ತಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಪಟ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಯು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಶಿರೋಮುಂಡನ ವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ ಗಾರ್ಧಪದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮೆರೆಸಲ್ಪಟ್ಟಾರು. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದನಾದ ರಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಜಾಜನರ ಮನೋಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಕುರಿಗಳಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಮನಸೋಕ್ತ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವ ನಿಮ್ಮಂಥ ಮದೋನ್ಮತ್ತರಾದ ಸೇವಕಾಧಮರು ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾರು. ಹೀಗೆಲ್ಲವಾಗಿ ರಾಜಪ್ರಜರಲ್ಲಿ ಪಿತಾವೃತ್ತ ಸಮ್ಮಂಥವು ಉಳಿದು, ನಿಮ್ಮಗಳ ಚಲ್ನಾಟವು ಕುಗ್ಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸುವವರು ಪ್ರಜರ ಸೇವಕರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾಗುವದೆಂಬುದರ ಚಿತ್ರವು ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾಚಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಭೇಕರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವದಂತೇ ನಿಮಗೆ ಇಂತಹ ಘನವಾದ ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆಯು ಎದ್ದಿರುವದು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹಿತಚಿಂತಕತ್ವದ ಆವರಣವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಅಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವ ನಿಮ್ಮಂಥ ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳು ಬೇರುಂಟೇ? ವಿಚಕ್ಷಣರು ನಿಮ್ಮ ದುರ್ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಆಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಃಪುರ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಾರಭಾರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮರ್ಯಾದೆಯು ದೊರೆಯದು ಬಿಡಿರಿ; ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ದುರಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ.

ಮಂಥರ : ಅದಿರಲಿ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ನಾ.ದಾಸ : ಹಮಾರ ರಾಮಚಂದ್ರಜೀಕಾ ಬದನಾಮಿ ನಹಿಮಾಡತಾವ್, ತೋ ಬಿಡತಾವ್.

ಮಂಥರ : ಸುಮ್ಮನಿರು ಪಶೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಾನೆಂದಿಗೂ ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗಗೊಡುವದಿಲ್ಲ.

ಸುಮಂತ : ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ.

ಮಂಥರ : ನೋಡಿ, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ನೀವು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದೀರಿ ಚೋಕೆ.

ಸುಮಂತ : ಹೀಗೆ ದರ್ಪೋಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿ ನೀನು ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತಾ ನಡೆದಿರುವೆ.

ಮಂಥರ : ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಿ ನೀವಾದರೂ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ನಡೆದಿರುವಿರಿ.

ಸುಮಂತ : ಎಲೊ ದೂತನೆ, ಇವಳನ್ನು ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗುವ ಪರಿಯಂತರ ನಿರ್ಬಂಧ ದಲ್ಲಿದ್ದುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹಾಧಿಕಾರಿಗೆ ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳುಹು.

ಮಂಥರ : ಎಲೋ ಸುಮಂತಾ?

ನಾ.ದಾಸ : ಚುಬೈಟ್ ಝೂಟೀರಾಂಡ್, ಸುಮಂತಮಹಾರಾಜಕು ಎಲೋ ಎಲೋ ಅಂತಾವ್? ಸುಮಂತಮಹಾರಾಜಜೀ, ನಾನು ನನ್ನ ದೋ ಚಾರ್ ಆದಮಿ ಕೊಡತಾವ್, ಯೇ ಚೊಟ್ಟಿ ರಾಂಡಕು ಚೇಲಖಾನ್ ತಕ್ ಖೀಂಚಕೇ ಲೇಜಾನೇಕೇಲಿಯೇ.

ಸುಮಂತ : ಆಗಲಿ, ಹಾಗೇ ಮಾಡಿ.

ನಾ.ದಾಸ : ಅರೇ ಯೇ ಗವಾಲೀ. ಶಿದ್ದೂ, ಶಿಂಬಾಜೀ, ತಮಾಮ ಆವರೇ....ಏ ಕಾಗಲಿರಾಂಡ್‌ಕು ಲೇಜಾಕರ್ ಚೇಲತಕ್ ಫೋಡಕೇ ಆಜಾವ್. (ನಾಲ್ಕು ಸೇವಕರು ಬರುವರು.)

ಸುಮಂತ : ಹೂಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ.

ಮಂಥರ : (ಚಾಲ್ - ಶೋಗನವದನನಮಅಮರಾ)

ಖಲವರನವ ಮನದಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ | ಹಲವರನು ತುಳಿಸುವೆ ಕರಿಚರಣದಿ |

ಕೆಲವರ ಚರ್ಮವ ಸುಲಿಸುವೆನೂ | ರಾಮನನು ವನಕೆ ಕಳುಹಿಸದಿರುವನೆ |

ವಿಮಲಮತಿ ಭರತನಾನಂತರದೇ | ಸ್ವಾಮಿಯಾಗದಿರುವನೆ ಧರಣಿಗೆ ತಾನೂ ||೧||

ಕೈಕಯಾ ಮಹಲ್

ದಶರಥ : (ಬರಬರುತ್ತ)

(ಚಾಲ್ - ಧಾಟನಮರಿಚಾದಾವಿನಟ)

ಕಾಂತೆಯುಮನ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ತಾ |

ನೆಂತು ಸಿಂಗರಿಸಿದಳೇ ಮಂದಿರವಾ ತ್ಯಂತಶ್ರಮದಿಂದಾ ||

ಪ್ರಸನ್ನತೇ ಬರ್ಪುದು ಮನಕೇ | ಭಾಸುರಮಾದಾ ಯಿಸೊಬಗನು ನೋ |

ಡೀ ಸಮಯದೊಳು ಬೇಸರಿದನೆಗೆ ಭಾಸವು ತ್ರಿದಿಶಾ | ವಾಸವಾಯಿತ್ಯೆ

ಕೈಕಯಾ : (ಹಾರವನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ) ಪ್ರಿಯಕರಾ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದ ಏರ್ಪಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ವಿಶೇಷ ಶ್ರಮವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಂತಿಷ್ಟು ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ದಶರಥ : ಇಂತಹ ಕುಶಲಮತಿಯಂತೇ ಮಿಕ್ಕ ರಾಣಿಯರಿಗಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನದತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೇಮವಿದೆ. ಇರಲಿ ಪ್ರಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಈ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನೇನು ಕೊಡಲಿ ಹೇಳು?

ಕೈಕಯಾ : ಪಾರಿತೋಷಕದ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವದೇ ನನ್ನ ಪವಿತ್ರವಾದ ವ್ರತವು. ಇರಲಿ, ಮನೋಹರಾ, ತಮ್ಮ

ಮನೋಭಂಗವನ್ನಾದರೂ ಏತಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಮೊದಲೊಂದು ಸಾರಿ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಬಿಡಿ.

ದಶರಥ : ಮೊದಲೊಂದು ಸಾರಿ ನಿನಗೇನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನು?

ಕೈಕಯಾ : ಆ ಸಂಗತಿಯು ಈಗಾಗಲೇ ಮರೆತು ಹೋಯಿತೇ?

ದಶರಥ : ನಿಜವಾಗಿ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ. ಹೇಳು ಹೇಳು, ಎಂದು ಏನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನು!

ಕೈಕಯಾ : (ಚಾಲ್-ರೂಪಭಲೀನರಶಾರ್ದೂಲಸಾಚಾ)

ಅದಿನದೀಯೆನಗೆಕ್ಕಿತಿಪಾಲಾ | ಮುದದಿನೀಡಿದೀವರಯುಗ್ಮವಿಮಲಾ |

ರಥಾಂಗವನ್ನೂ | ನಾ ತಡೆಯಲದಿತೀ | ದಿತಿಸುತರಕದನಾದೊಳ್ ತಾವಿರಲು |

ದಶರಥ : ವರಫಲಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಂಕಟಸಮಯದಲ್ಲಿ. ಈಗ್ಗೆ ನೀನು ಕೇವಲ ಆನಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವೆ. ಹೀಗಿರಲು ವರಫಲಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೇನು?

ಕೈಕಯಾ : ಹಾಗಿರುವದಂತೇ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನು.

ದಶರಥ : (ಚಾಲ್-ಪ್ರಿಯವೋಕ್ಷಾಹುನಿಹೀ)

ಜಡಜಾತಾದನೆಯೇ ಪೊರೆಯೇಜಾಯೇ | ಬೇಡುವಂತಹದೇನಿದೆ ಪ್ರಿಯೇ |

ಪೊಡವಿಯಸಿರಿಯೇ ನಿನ್ನದಲ್ಲವೇ || ಭೂವರನೂ ಯಾವಾಗಲಿರಲುತವ |

ಸೇವೆಯೊಳೇನಾದುದುನ್ನೂನತೆಯೇ ||

ಕೈಕಯಾ : ಏನಾದರೂ ಈಗ್ಗೆ ನಾನು ವರಫಲಗಳನ್ನು ಪಡಿದುಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭವುಂಟಾಗಿದೆ.

ದಶರಥ : ಆಗಲಿ, ಹಾಗೇ ಮಾಡು.

ಕೈಕಯಾ : ನೋಡಿ, ಕೇಳಲೋ?

ದಶರಥ : ಆಗಲಿ, ಕೇಳಿಕೋ.

ಕೈಕಯಾ : ತಮ್ಮಿಂದ ಕೊಡುವದಾಗದಿದ್ದರೆ?

ದಶರಥ : ಏನು, ಹೀಗೇನು ಹೇಳುವೆ? ಸೂರ್ಯವಂಶ ಸಂಭೂತರು ವಚನಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವರೇ?

(ಚಾಲ್-ಪ್ರಾಣಸಖೀಬಸಲೀ)

ಏನು ವಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ | ಮನೋಹರಿ ||

ಮೀರಿ ನಡೆಯುವರೆ | ಈ ರವಿ ಕುಲದಾ ವೀರರು ವಚನವನೂ |

ಅಚಲಾಚಲಿಸುವದೊಂದು ಸಮಯದೇ |

ವಚನಕ್ಕೆ ತಪ್ಪುವರೇ || ಮನೋಹರೇ

ಕೈಕಯಾ : ಅದರ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಈಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿ ಹೋಗುವದು ನೋಡಿ.

ದಶರಥ : ಏನಿದು! ನನಗೆ ನಡೆಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಂಗತಿ ಯಾವದಿರುವದು? ಕೈಕಯಾ ಏತಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚಪಡುವೆ? ನನ್ನ ಪ್ರಾಣನಾದ ರಾಮನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ

ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರನೈರಾವತವು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು, ತರಿಸಿಕೊಡುವೆನು. ಮುತ್ತು ರತ್ನಾದಿಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ಹೇಳು, ಸಮುದ್ರನಾಥನ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನೇ ತಂದು ಚಲ್ಲಿಸುವೆನು. ಕಾಮಧೇನು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಾದಿಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಬರಮಾಡಿಸುವೆನು. ಹೇಳು ಹೇಳು, ಸಂಕೋಚವಡಬೇಡ.

ಕೈಕಯಾ : ಹೇಳಲೋ? ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ. (ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು) ಛೇ! ಬೇಡಾ ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಡೆಸುವದಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ; ಕೇಳುವದೇ ಬೇಡ.

ದಶರಥ : ಇವಳಿನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕು ! ಪ್ರಿಯೇ ಮನೋಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಾ. ಈ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ವಿಮನಸ್ಯಳಾಗಿರುವುದು ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗದು. ಏನಿದ್ರೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಯಾಚಿಸು, ಪೂರ್ಣಮಾಡುವೆನು.

ಕೈಕಯಾ : ಬೇಡಾ! ಏನೂ ಬೇಡಾ !

ದಶರಥ : ಛೇ! ಹಾಗೆಂದರೇನು? ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ನೀನು ತಿಳುಹಲೇಬೇಕು, ನಾನದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

ಕೈಕಯಾ : ಹೇಳಲೋ?

ದಶರಥ : ಹೇಳು.

ಕೈಕಯಾ : ನಡೆಸುವೆನೆಂದು ವಚನವನ್ನು ಕೊಡಿ.

ದಶರಥ : ಇದೋ ತೆಗೆದುಕೋ ವಚನವನ್ನು - ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಠವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವೆನು.

ಕೈಕಯಾ : (ಚಾಲ್ - ಲಾವಿಚಟಕಾನುಗಾನ್)

ನೀಡು ಭರತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾ ! ಮಹಾರಾಜಾ !

ಆ ರಾಮನು ತಾ ಸೇರಲು ಬೇಕು | ವರುಷಚತುರ್ದಶನದೇ | ಮಹಾರಾಜಾ

ದಶರಥ : ಏನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಕೈಕಯಿಯೇ?

ಕೈಕಯಾ : ಅಹುದು.

ದಶರಥ : ಇಂದಿನ ತನಕ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸಲುಹಿದ ಕೈಕಯಿಯೇನು?

ಕೈಕಯಾ : ಅಹುದು! ಅಹುದು!! ಅಹುದು!!!

ದಶರಥ : ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಾ, ನೀನು ನಿರ್ಮಲಾಂತಃಕರಣಿಯಾದ ಕೈಕಯಿಯೇ ಅಲ್ಲಾ.

ಕೈಕಯಾ : ಅದೇಕೆ!

ದಶರಥ : ಯಾಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಕೈಕಯಿಯು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ದ್ವೇಷಿತಕ್ಕವಳೇ? ನನ್ನ ನವನೀತ ಸುಮಕೋಮಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೈಕೆ ರಾಮನು ವನವಾಸಿಯಾಗಬೇಕೆಂದವೇಕ್ಷಿಸುವ ಕಠಿಣ ಮನಸ್ಸಿನವಳೇ?

ಕೈಕಯಾ : ಇದೋ ಹಾಳು ರಗಳೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಡಿ. ವಚನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೋ-ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳಿಬಿಡಿ.

ದಶರಥ : (ಚಾಲ್ - ಇವನೇಗಿರಿಚಾರಮಣನೇ)

ಫಲವಾ ರಾಮನೊಳು ಬೇಡ | ಲಲನೇ ದಯದಿಂದ ನೋಡೆ ||

ಕುಲಿನಾಂಗನೆಯು ನೀನಾಗಿ | ಈ ಕೀಳಾಲೋಚನೆಯಾ ಬಿಡೇ || ೧ ||

ಮೋಲೆಯನುಣೇಸುವಾತಗೆ || ಹಾಲಾಹಲವನು ಕೊಡುವೆಯೇನೆ || ೨ ||

ಕೈಕಯಾ : ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸರಿಸುವದು, ಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನ ಭರತನಿಗೆ ಸಾಕೇತ ನಗರದ ಪಟ್ಟವಾಗಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು; ಮತ್ತು ರಾಮನಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವನವಾಸವಾಗಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.

ದಶರಥ : ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಹೃದಯ ವಿದಾರಕಗಳಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಲಿ? ರಾಮನು ವನವಾಸಿಯಾಗಬೇಕೇ?

ಕೈಕಯಾ : ಅಹುದು, ಅಹುದು, ಆಗಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು.

ದಶರಥ : ಥೂ! ಕರ್ಕಶಾ

(ಚಾಲ್ - ಲೋಚನಾಂಬುಧಾರಾನೀಹೇ)

ಫೂ ಮದಾಂಧನಾರಿ | ರಾಮನಹಿತವನು ನಿನೆಯುವೆಯಾ ||

ಸೇದಿಪೋಗದೇತಕೇ ನಿನ್ನಯಾ | ಆ ದುರ್ವಾಕ್ಯವ ನುಡಿದ ಜಿಹ್ವೆಯು |

ಮಾಡುವಾವತಾರನಂ ವೈರಿಸುವಿಯಾ || ೧ ||

ಕೈಕಯಾ : ಅಮ್ಮಮ್ಮಾ! ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪರಿತಾಪವೇ? ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ನಾನೆಲ್ಲಿ ನಿಮಗಾಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು?

ದಶರಥ : ಆಗುವದಿಲ್ಲ ನಡೆ. ನೀಚ ನಾರಿ, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯರವಿಯಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಅಹಿತ ಚಿಂತನೆ ಯನ್ನು ಮಾಡುವೆಯಾ? ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ದಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಡೆ, ನಿನ್ನ ಮುಖಾವಲೋಕನವೇ ಬೇಡ.

ಕೈಕಯಾ : ಏನು ಸೂರ್ಯವಂಶೀಯರೇ, ನಿಮಗೆ ಸೂರ್ಯವಂಶೀಯರೆಂದಾರು ಹೇಳುವರು? ನೀವು ಯಾವದೋ ಒಂದು ಹೀನವಂಶೀಯರು.

ದಶರಥ : ಸುಮ್ಮನಿರು ಮಾರಿ, ಸೂರ್ಯವಂಶವನ್ನು ನಿಂದಿಸುವಿಯಾ?

ಕೈಕಯಾ : ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ನಡೆಸಲಾರದ ನಾಲಿಗೆಯು ಸೂರ್ಯವಂಶೀಯರದೇ?

ದಶರಥ : ಅಯ್ಯೋ! ವಚನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನಲ್ಲಾ. ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಪ್ರಿಯೇ ಬೇಡ ಬೇಡ; ಹೀಗೆ ನಿರ್ದಯಳಾಗಬೇಡ. ಭರತನಿಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿಸುವೆನು, ಕೇವಲ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣನಾದ ರಾಮನನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕೆಟ್ಟುವ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು. ಅವನು ಕಣ್ಣು ಮರೆಯಾದರೆ ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳೇನೂ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕೈಕಯಾ : ಹಾಗಾದರೂ ಪರವಿಲ್ಲಾ ಅವನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು.

ದಶರಥ : ಥೂ! ನಿರ್ದಯೀ, ನಿನ್ನನ್ನು ಸೀಳಿ ಒಗೆಯಲೇ? ಪುತ್ರನನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿ ಪತಿಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನೀನಾವ ಕೋಟಿಯವಳೇ?

ಕೈಕಯಾ : ನಾನಾವ ಕೋಟಿಯವಳೇ ಇರಲಿ; ನುಡಿದಂತೆ ನಡಿಯುವುದಾಗದೇ ಡೋಕಾರಿತನವನ್ನು

ನಟಿಸುವ ನೀವಾವ ಕೋಟಿಯವರು? ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳಿ. ಅನಂತರ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿ, ಉತ್ತರಿಸುವೆನು.

ದಶರಥ : ಅಯ್ಯೋ! ಸರ್ವಸ್ವೀ ಘಾತವಾಯಿತು.

ಕೈಕಯಾ : ಅದೇಕೆ ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿಸುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಘಾತವಾಯಿತೆ? ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಘಾತವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ? ಆ ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಭರತನನ್ನು ಆಡವಿಪಾಲು ಮಾಡುವ ಆಲೋಚನೆಯು ಮಾತ್ರ ವಿಹಿತವಾದಾಲೋಚನೆ ಯಲ್ಲವೆ!

ದಶರಥ : ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪ್ರಿಯೇ ನಿನ್ನ ಭರತನನ್ನು ರಾಮನು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಆಡವಿಪಾಲು ಮಾಡನು. ಸಕಲರನ್ನು ಸಮಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವ ನನ್ನ ರಾಮನು ತನ್ನ ಸಹೋದರನಾದ ಭರತನೊಡನೆ ಮೋಸ ಬಳಸತಕ್ಕವನೆ? ದಯಾಪೂರ್ಣನಾದ ನನ್ನ ಕೌಸಲ್ಯಾ ಸಂಚಾತನು ರಾಜ್ಯಮದದಿಂದ ಬಂಧುಬಾಂಧವರನ್ನು ಬಳಲಿಸತಕ್ಕವನೇ? ಅಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾದರೂ ನನ್ನ ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾದ ರಾಮನೇ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯನಲ್ಲವೇ? ಹೀಗಿರಲು ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗಬಾರದೆಂದಾಲೋಚಿಸುವ ನಿನ್ನಾಲೋಚನೆಯು ವಿಹಿತವಾದದ್ದೇ? ನೋಡು ತಿಳಿದವಳಿರುವೆ, ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡು.

ಕೈಕಯಾ : ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರುವೆನಂತೆ ಭರತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ರಾಮನಿಗೆ ವನವಾಸ ವನ್ನು ಬೇಡಿರುವೆನು. ಕೊಡುವದಾದರೆ ಕೊಡಿ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ರಸಕಸೆಯೇಕೆ?

ದಶರಥ : ಏನು ರಾಕ್ಷಸೀ ರಾಜ್ಯಲೋಭವಿದು! ಸುಕುಲೋದ್ಭವಿಯಾದ ನಿನಗೀ ಬುದ್ಧಿಯು ಎತ್ತಿಂದ ಬಂತು? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣಾವತಾರಿಯೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಸಾಕೇತ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯನಾದ, ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನಿಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ನೀನು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಬಾಳಿರುವೆಯಾ? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನೀನು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಬಾಳಿರುವದಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ಸಾಯತಕ್ಕವಳೇ. ಹೀಗೆ ನಶ್ವರ ದೇಹಧಾರಣೆಯಾದ ನೀನು ಏತಕ್ಕೆ ಪಾಪಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆ? ರಾಮನು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯರವಿಯು; ಆತನಿಂದಲೇ ನಾವು ಘನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆವು. ಕೈಕಯೇ, ನೀನು ಸವತಿಮತ್ಸರ ಭಾವದಿಂದ ಪರಿವಾರಗಣದ ದುರ್ಬೋಧಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ದೂಷಿತಾಂತಕರಣಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಇದು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದು. ಈ ನಿನ್ನ ದುರ್ವಿಚಾರ ದಾವಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಇಂದಿನ ತನಕ ನಾನು ಪುತ್ರವತ್ಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜಾಜನರ ಮನೋವನವು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. "ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವನು; ಸತ್ಪುಣ್ಯ ನಿಧಿಯಾದ ರಾಮನು ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವನು; ನಿಷ್ಕಲಂಕ ಚಿತ್ತನಾದ ರಾಮನು ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವನು; ತಮ್ಮ ಜೀವದಾಪ್ತ ಸಮಾನನಾದ ರಾಮನು ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವನು. ದಯಾಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ರಾಮನು ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವನು. ನಮ್ಮ ದೈವಗಳು ತೆರೆದವು; ನರಲೋಕವು ಸುರಲೋಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರಿಷ್ಕವೆನಿಸುವದು. ಸಾಕೇತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸತ್ಯದ

ಬೀಡಾಗುವದು'- ಎಂದು ಆನಂದದಿಂದ ಮೈಮರೆತು ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ನೋಡಲಾತುರಪಡುವ ಪ್ರಜಾಜನರ ಮನೋಭಂಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ಕೈಕಯೆ, ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇಡವೇ ಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಭರತನ ಸಮಾನರಾದ ಪ್ರಜರ ಕಡೆಗಾದರೂ ನೋಡು. ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಗುವದೆಂದು ಹೇಗೆ ನಗರವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿರುವರು! ಧ್ವಜಪತಾಕಾದಿಗಳನ್ನೇನು ಕಟ್ಟಿರುವರು! ಬೀದಿ ಬೀದಿಗೆ ಪನ್ನೀರಿನ ಥಳಿಯನ್ನೇನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು! ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳನ್ನೇನು ಹಾಕಿರುವರು! ದೀಪೋತ್ಸವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೇನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು! ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರಂತೆ ನಿರಸಲವಾಗಿ ದುಡಿದು ದುಡಿದು ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಈ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳು ತಿಳಿದರೇನಾದೀತು?

ಕೈಕಯಾ : ಆಗುವದೇನು? ಸಕಲರೂ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೂ ನನ್ನ ಭರತನ ಮೇಲೆಯೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪರಿವಾರದ ಮೇಲೆಯೂ ಸಾಗಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡುವಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡ್ಕಾರು, ಮತ್ತೇನು ಮಾಡುವರು?

ದಶರಥ : ಧೂ! ಏನು ಹೀನಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವೆ? ನನ್ನ ಪ್ರಜರನ್ನು ನೀನು ಶ್ವಾಪದಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆಯೋ? ಸುದ್ಧರ್ಮರತರಾದ ನನ್ನ ಸಾಕೇತ ಜನರನ್ನು ರಕ್ತಸರೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿಯಾ? ನನ್ನ ಪ್ರಜಾಜನರು ನನ್ನನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ನನ್ನ ಬಂಧುಬಾಂಧವ ಆಪ್ತೇಷ್ಟ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಜಯವಿಜಯ ಶಂಖಚಕ್ರ ಗದಾಪದ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸುಚಿಹ್ನಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ರಾಜನು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದರೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಎದ್ದು ಪಿಶಾಚಿಗಳಂತೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರಾಕ್ಷಸ ವೃತ್ತಿಯವರು ನನ್ನ ಪ್ರಜಾಜನರಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಜರು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕರು; ನಾವು ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವರು. ನೀನು ದುರ್ಧೈವಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಜಾಜನರ ಸತ್ಯಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆ. ನೀನು ರಾಮನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಅವನನ್ನು ದರಿದ್ರನನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಡವಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಪರಮಾವಧಿಯ ನೀಚಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಜರೇನು ಮಾಡುವರು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ಕೈಕಯಾ : ಏನು ಮಾಡುವರು?

ದಶರಥ : ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾದ ನಿರಾಶೆಯಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ ಸುರಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಾರು. ದೇವನೇ, ಅತಿ ಕಠೋರವಾದ ರಾಕ್ಷಸೀ ಮಹತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಮಯವಾದ ಮತ್ತು ನರಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಈ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಬೇಗನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಅನಂತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಅನೇಕ ಮಂಡಲಗಳಿವೆ- ಅದರೊಳಗಿನ ಖಿಲವಿಚಾರಗಳ ಲೇಶವಿಲ್ಲದ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯಿಡೆಂದು-ದೈನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡಾರು. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾರ್ಥಿಭೂಪಾಲಕರ ಸಂಸರ್ಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಐಹಿಕ ಸುಖೋತ್ಕರ್ಷದ ಲಾಲಸೆಯನ್ನು

ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕೇವಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದಾರಲ್ಲದೆ, ರಾಜನು ತಮಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದನೆಂದು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಪಶುವಧಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರು ನನ್ನ ಪ್ರಜರಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ಮನೋಮನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಮಾತು. ಆದ ಕಾರಣ ಕೈಕಯೇ, ಇಂಥ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಜಾಜನರಿಗೆ ದುಃಖ ಕೊಡುವ ಪಾತಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಕೈ ಚೋಡಿಸುವೆನು.

ಮಾಲತಿ : (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಬಂದು) ದೇವಿಯವರೇ, ಮಂಥರೆಯನ್ನು ಸುಮಂತ ಪ್ರಧಾನರು ಪಟ್ಟಣಶೇಷ್ಠಿಯಾದ ನಾರಾಯಣದಾಸನ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರಿಸಿರುವಂತೆ.

ದಶರಥ : ಅದೇಕೆ?

ಮಾಲತಿ : ಆ ಸಂಗತಿಯು ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವಳ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಕೈಕಯಾ : ತೀವ್ರ ಅವನನ್ನು ಕರೆ. (ಬರುವನು) ಏನೋ ಶಂಭುಕಾ, ಏನು ಸಂಗತಿಯು ಬೇಗ ಹೇಳು.

ಶಂಭುಕಾ : ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ಬಡವರಾದ ನಾವು ಕೇವಲ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇಂದಿನತನಕ ತಮ್ಮ ಚರಣಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದೆವು.

ಕೈಕಯಾ : ಅದೆಲ್ಲಾ ರಗಳೆಯು ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಮಂಥರೆಯ ವರ್ತಮಾನವೇನು?

ಶಂಭುಕ : ಕನಸುಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಅವಳು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭರತಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಗುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೊಡಿರೆಂದು ನಾಗರೀಕರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಆ ಮದಾಂಧ ಪಟ್ಟಣಶೇಷ್ಠಿಯಾದ ನಾರಾಯಣದಾಸನು ಅವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅವಳನ್ನವರ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿದನು. ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗುವತನಕ ಇವಳನ್ನು ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಬಿಡಿದಂತಲೂ, ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಾಮೊಹರಿನ ಆಜ್ಞಾವತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಕೂಡದೆಂತಲೂ ಕಾರಾಗೃಹದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಮ್ಮ ಚರಣಸೇವಕರದೀಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕೇ?

ದಶರಥ : ತೀವ್ರ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗೆ ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳುಹು.

ಶಂಭುಕ : ಮಹದಾಜ್ಞಾ. (ಹೋಗುವನು)

ಕೈಕಯಾ : ನಿಲ್ಲು ಏತಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಿ? ಇವರ ತಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಭರತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ಉಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವದೇ! ಭರತನು ನಿಮ್ಮ ಮಗನಲ್ಲವೇ?

ದಶರಥ : ಆದರೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದವನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ, ಅವನು ಕನಿಷ್ಠನು, ರಾಮನು ಚೇಷ್ಟನು. ಅವನೇ ಈ ಸಾಕೇತಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯನಲ್ಲವೇ?

ಕೈಕಯಾ : ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವು ಸುಟ್ಟಿತು. ನನಗದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಬೇಡಾ. ನನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ನನ್ನ ಭರತನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ನನ್ನ ದಾಸದಾಸಿಯರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಗಲೇಬೇಕು. ಮತ್ತು ರಾಮನು ವನವಾಸಿಯಾಗಲೇಬೇಕು.

ದಶರಥ : ಕೈಕಯೆ, ಭರತನ ಪಟ್ಟದ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇಕಾದಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಮಾಡು. ಆದರೆ ನನ್ನ ರಾಮಭದ್ರನನ್ನು ಅಡವಿಪಾಲು ಮಾಡುವ ದುರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.

ಕೈಕಯಾ : ಅದೇನಿಲ್ಲ, ಮಾಡಿದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು ನನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ. ಭರತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಮನಿಗೆ ವನವಾಸ ಆಗಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.

ದಶರಥ : ಆಯ್ಯೋ! ಕೇಳೆನು, ಕೇಳೆನು, ಈ ಪಿತೃಚಿಯ ಭಯಾನಕವಾದ ಕರ್ಕಶ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳೆನು.

ಕೈಕಯಾ : ಕೇಳುವದಾಗದಿದ್ದರೆ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಧಿರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ದಶರಥ : ರಾಕ್ಷಸೀ, ನನ್ನನ್ನು ವಚನದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಮಾಡಿ ಗೋಳಾಡಿಸುವೆಯಾ?

ಕೈಕಯಾ : ವಚನಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಹರಣಮಾಡಬಹುದಲ್ಲಾ.

ದಶರಥ : ಆದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ರಾಮಗಂದಿಗೂ ವನವಾಸವಾಗಗೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕೈಕಯಾ : ಸೂರ್ಯವಂಶದ ವಚನಭ್ರಷ್ಟ, ಸೂರ್ಯನದೇನು ಪ್ರಕಾಶವಿದು! ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೂಡಾ ನಾಚಿಸುತ್ತಿರುವದು!!

ದಶರಥ : ಮನಬಂದಂತೆ ನಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ನಡಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಕೈಕಯಾ : ಏನು? ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ನಡಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?

ದಶರಥ : ಇಲ್ಲ.

ಕೈಕಯಾ : (ಚಾಲ್ ಪ್ರಣಯ ಜರಿಭಂಡಲಾ)

ಢೂ ವಚನಹೀನಾ ಖಿಲಾ ಅವನಿಪಾಲ ದುರುಳಾ||

ಸೂರ್ಯವಂಶದವನಲ್ಲ ನೀನು |

ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗೈಯುವಾ ದ್ವಯರಸನಾ |

ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಲೆನಗೆ | ತೋರುವೇನೀ ಕಲಂಕಿತಕುಲಾ ||

ರಾಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಏನು ಏನು? ಯಾರಿಗೀತೆರಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವೆ?

ಕೈಕಯಾ : ಇದೋ ಈ ವಚನಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜನಿಗೆ.

ರಾಮ : ಏನಿದು ಸಂಬಂಧ! ದಶರಥಮಹಾರಾಜನನ್ನು, ರವಿಕುಲತೀಲಕನನ್ನು ವಚನಭ್ರಷ್ಟನೆಂದು ಹೇಳುವ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಂಶವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಕೈಕಯಾ : ಬುದ್ಧಿಭ್ರಂಶವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಸುರಾಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಯತೇ?

ರಾಮ : ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೀಗೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯವಂಶ ಸಂಭೂತರು ವಚನಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವಂತೆ, ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಳು.

(ಚಾಲ್ - ದುರಂತಾಪರಾಧಾ)

ದುರಾರಾಧ್ಯನೆಂದೂ ದೂರಿಕೊಳ್ಳುವೆಯಾ |

ಧರಾದಿತ್ಯವಿಖ್ಯಾತ ಶಾರ್ದೂಲನನ್ನೂ ||

ನಾಶವಾದರೂ ದೇಹ | ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪುವರೇ |

ಈ ಸೂರ್ಯವಂಶವಸುಧೀಶರು ಮಾತೇ ||

ಕೈಕಯಾ : ಸೂರ್ಯವಂಶ ಸಂಭೂತರಾದ ನಿಮ್ಮ ವಾಕ್ಯೋಪವಿವೇಚನೆಯೇ ಕೇಳಬೇಕು!

ರಾಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಹೀಗೇನು ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವೆ? ಜನಕನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಯಾವ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲ ಹೇಳು.

ಕೈಕಯಾ : ಕೇಳಿ ನೀನು ಮಾಡುವ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡದ್ದೇ ಇದೆ.

ರಾಮ : ನಮ್ಮಿಂದ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಹೀಗೆ ನಿಂದಿಸಬಹುದು. ತತ್ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ?

ಕೈಕಯಾ : ಹೀಗೋ? ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು. ರಾಮನೇ, ದೇವದಾನವರ ಸಂಗ್ರಾಮಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ದೇವತೆಗಳ ವತಿಯಿಂದ ದಾನವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ನಾನೀತನ ಸಂಗಡವೇ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಘನಘೋರಯುದ್ಧವು ನಡೆದಿದೆ, ರಾಕ್ಷಸರು ವರ್ಷಕಾಲದೊಳಗಿನ ಮಹಾಸಾಗರದ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾದ ತೆರೆಗಳಂತೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಒಂದೇಸವನೇ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನು ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ರಥದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಒಂದು ರಥಚಕ್ರದ ಕೀಲು ತಪ್ಪಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಚಕ್ರವು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ರಾಮ : ಅಹಹಾ ಏನು ಪ್ರಮಾದವು! ಮುಂದೆ?

ಕೈಕಯಾ : ಚಕ್ರವು ತಪ್ಪಿಹೋಗಿ ರಥವು ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅಧರ್ಮಯುದ್ಧವನ್ನಾಡುವ ರಕ್ಷಸರು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ರಥವಿಹೀನನೆಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಕ್ಷಣವೇ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಘಾತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಾಮ : ಇದು ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಯಾಕೆಂದರೆ - ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೋಸಗಾರಿಕೆಯನುಭವವು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇರಲಿ, ಆಮೇಲೆ?

ಕೈಕಯಾ : ಅಂತಹ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ರಥಚಕ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಗೊಡಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಭೀತಕಾಗಿ ಕೀಲುಭಿದ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈಬೆರಳನ್ನಿಟ್ಟೆನು.

ರಾಮ : ಸೈ ಸೈ ! ವೀರಪತ್ನೀ!!!

ಕೈಕಯಾ : ಮತ್ತು ರಾಜನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದೆನು. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ರಾಜನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಾನಂದಭಾಷ್ಯಗಳು ಸುರಿದವು.

ರಾಮ : ಸುರಿಯದೇನು ಮಾಡ್ಯಾವು? ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಹಾಯವೇ?

ಕೈಕಯಾ : ಕೂಡಲೇ ರಾಜನ ಸಂಗರಾವೇಶವು ಶತಗುಣಿತವಾಯಿತು. ಕಾಲಚ್ಛೇದನವಂತೆ ದೈತ್ಯಸಂಹಾರ ಸತ್ರವನ್ನಖಂಡವಾಗಿ ನಡೆಸಿದನು.

ರಾಮ : ಅಬ್ಬಾ! ಒಳ್ಳೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ವಿಷಯ.

ಕೈಕಯಾ : ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದೈತ್ಯರು ಘಾಬರಿಯಾದರು. ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವದಕ್ಕವಸಾನ ಸಾಲದೆ

ನಿಂತನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದೀ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಭೂರ್ವಂಡ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ ದೈತ್ಯಸಂಹಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು. ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಕೂಡಲೇ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆತನಿಗೇ ಅಮರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾಪವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗದೆಂದು ದೈತ್ಯರಿಗಾಜ್ಞಾಪಿಸಿ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಕೈಕಯೇ, ನಿನ್ನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಈ ದಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದೆನು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂದು ನಿನಗೆ ಎರಡು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಮನಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ-ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಮ : ಗುಣಗ್ರಾಹಿಯಾದ ಜನಕನು ತನ್ನ ಶಿಲಕನುಸರಿಸಿ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡಿದನು.

ಕೈಕಯಾ : ಆಗ್ಗೆ ನಾನು ಸಮಯಾನುಸಾರ ಇವೆರಡು ವರಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನು.

ರಾಮ : ಆದರೆ ಈಗೇನಾಯಿತು?

ಕೈಕಯಾ : ಈಗ್ಗೆ ಆ ವರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಹೀಗೆ ಡೋಕಾರಿತನವನ್ನು ನಟಿಸಿ, ನಡೆಸುವುದಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ರಾಜನನ್ನು ಸೂರ್ಯವಂಶೀಯನೆಂದು ನಾನು ಹೇಗೆ ನಂಬಲಿ.

ರಾಮ : ಮಾತೇ, ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನೊಪ್ಪೆನು. ತಾತನು ವಚನಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವನೇ?

ಕೈಕಯಾ : ಕೇಳು ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು.

ರಾಮ : ಏನು ತಾತಾ, ಮಾತೆಯು ಹೀಗೇನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಳು?

ದಶರಥ : (ಚಾಲ್-ತೋರನಗರಿಯಾಚಾಯ್)

ತಾಪವ ಬಡಿಸುವಳೊ ರಾಮಾ !

ಈ ಪಾಪಿಣಿಯೂ ವಚನದನ್ನನು ಈ ಪರಿ ಬಂಧಿಸಿ ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೆ ||

ಕೋರುವಳೀರಾಕ್ಷಸಿಯನಗೇ | ಮೀರಿದವರವಾ ಪ್ರಿಯಕುಮಾರನೇ |

ಪೂರೈಸಲು ನಾನಿವಳೀ ಕೋರಿಕೆ || ಧಾರುಣಿಯೊಳು ಜೀವಿಸುವದಸಾಧ್ಯಾ ||

ರಾಮ : ಇದೇನು ತಾತಾ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆ? ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ! ರವಿಕುಲ ರಾಜರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದಾವಸಂಗತಿಯಿದೆ? ಹೇಳಿ ನೋಡುವಾ?

(ಚಾಲ್-ಟಾಣಿನಿಜವರಹಾಟಾಳ)

ಏನಾಶಿಸುವಿಯೆ ಭೋ ಮಾತೆ | ತನಯನಿಗದನುಸುರವೇ ದಯವಂತೆ |

ತಾನು ಪೂರ್ಣಗೈಯುವನವ ತ್ವರಿತೆ ||

ವಾಸುಕಿಶರದಾರತ್ನವು ಬೇಕೇ | ವಾಸವನ್ನೆರಾವತವದು ಬೇಕೆ || ೧ ||

ದಶರಥ : ನೀನು ಹೇಳುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಾವದನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ತಂದು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲುಂಟು. ಆದರೆ ರಾಮಾ, ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದಂಥಾದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಪಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ.

ರಾಮ : ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮಾ ಶೀರ್ವಾದ ಬಲದಿಂದದನ್ನು ನಾನು ಪೂರೈಸಿ ಕೊಡುವೆನು. ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಏನದು?

ದಶರಥ : ಬೇಡ ರಾಮಾ, ಆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಾನು ರಸನೆಯಂದುಚ್ಚರಿಸಲಾರೆ. ಮರಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ. ಕೈಕಯೇ, ಆ ದುರಾಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು ನಿನಗೆ ಕರಜೋಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೈಕಯಾ : ಧೂ ! ಹೇಡೀ.

ರಾಮ : ಅಲ್ಲದು ಬಾಯಿ ಬಿಗಿಹಿಡಿ. ತಾತನ ನಿರ್ಭತ್ಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆಯಾ? ಹೇಳು, ನನಗೆ ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ದೇನವೇಕೆಯದೆ? ವೃಥಾ ಪಿತನನ್ನು ನಿಂದಿಸಬೇಡ.

ಕೈಕಯಾ : ಹೇಳಿದರದನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವಿಯಾ?

ರಾಮ : ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೇ ಪೂರ್ಣಮಾಡುವೆನು ಹೇಳು?

ಕೈಕಯಾ : (ಚಾಲ್-ವಿರಾಟಜ್ಞಾನಿ)

ಕುಮಾರ ಕೇಳೋ | ಕಾಮಿತವಾವೊರವೇ ||

ದೊರೆಯಬೇಕು ಮಮುಭರತಗೆ ರಾಜ್ಯಾ ||

ಕುಮಾರ ಕೇಳೋ ||

ದಶರಥ : (ಶೈಕಯಿಯ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ) ಬೇಡಾ! ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಡಾ! ಕೈಕಯೇ,

ರಾಮ : ತಾತಾ, ಹೀಗೇನುಮಾಡುವಿರಿ ವಿಕಾರವಶರಾಗಿ ರವಿಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಹಚ್ಚುವ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ಬೇಡಾ. ಹೂಂ ! ಮಾತೇ ಒಂದು ವರದಿಂದ ಭರತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗಬೇಕು ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೊಂದು ವರದಿಂದೇನಾಗಬೇಕು ಹೇಳು.

ಕೈಕಯಾ : (ಚಾಲ್-ಸದರ್-ಅಂತರಾ)

ಕಳಿಸಬೇಕು ಹದಿನಾಲ್ಕುವರುಷಗಳ |

ಕಾಲವನೂ ಕಾಂತಾರದಿ ನೀನೂ ಕುಮಾರ ಕೇಳೋ ||

ದಶರಥ : ಅಯ್ಯೋ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯುತ್ಪಾತವಾಯಿತು. (ಮೂರ್ಛಿತನಾಗುವನು.)

ರಾಮ : ಪರವಿಲ್ಲ. ಸಹನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ!

(ಚಾಲ್-ವಾಹತೂತಹೃದಯ)

ಪೋಪೆ ನಾನೂ ಜನನಿಯಾಲಿಸೇ ವಿಪಿನಕೀಗಾ | ತಾತನ ವಚನಕೆ | ಭರತನನುಪರತದೇ |

ಧರಣಿಯನು ಸಲುಹಲೀ | ಧರಣಿಪತಿ ಕುವರನವ | ತಾಂ ಪರನಜವ ||

ದಶರಥ : ಏನು? ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣನಾದ ರಾಮನು - ವನವಾಸಿಯಾಗುವನೇ?

ರಾಮ : ಪಿತನೇ, ದುಃಖಿತಾಂತಃಕರಣಿಯಾಗಬೇಡ. ಸೂರ್ಯವಂಶದವರು ತಮ್ಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದವರು. ಆ ಬಿರುದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ.

ಕೈಕಯಾ : ಸತ್ಯ ಮಾತಾಡಿದೆ!

ದಶರಥ : ಅಯ್ಯೋ ರಕ್ಕಸಿಯೇ, ನಿನ್ನಂತಃಕರಣವೇನಾಯಿತೇ?

ರಾಮ : ಆಗಲಿ ಮಾತೇ, ನಾನು ನನ್ನ ವನವಾಸದ ಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.

ದಶರಥ : ಬೇಡ ಬೇಡ, ರಾಮಾ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡ.

ರಾಮ : ಬಿಡು ಪಿತನೇ, ಇದು ಮೋಹಪರವಶರಾಗುವ ಸಮಯವಲ್ಲ. (ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ)

ದಶರಥ : (ಚಿಲ್-ನಚತಾಯದಯಾ)

ಬಿಡಲಾರೆನು ನಾ ತನಯಾ | ಹೇ ವಿನಯಾ | ಬೇಡ ಪೋಗದಿರು ಕಾನನಕೇ ||

ಜರಾವಸ್ಥೆಯೋಳ್ | ನೀನೇ ಯನಗಾ | ಧಾರನಲ್ಲವೇ |

ಭೋ ರಘುರಾಮಾ | ಸರೋಜನಯನಾ | ನಿರುಮಲಕಾಯಾ ||

ಅಂಕ : ಮೂರು

ಮಾಲತಿ : ಶಂಭುಕಾ, ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವ ಸಮಯವಲ್ಲ. ಯಾವದಾದರೊಂದು ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮಂಥರೆಯನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಲೇಬೇಕು.

ಶಂಭುಕ : ಅದೇನೋ ನಿಜ.

ಮಾಲತಿ : ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರಂತೂ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಯುವರಾಜ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ಪಿತೃವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡುವ ಹವ್ಯಾಸದಿಂದ ವನವಾಸದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ವಶಿಷ್ಠ ಸುಮಂತಾದಿಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇನೇನು ವಿಘ್ನವನ್ನು ತರುವರೋ ಕಾಣೆ! ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಹತ್ತರಕ್ಕೆ ಮಂಥರೆಯು ಇದ್ದರೇನೇ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯು ನೆರವೇರುವದು.

ಶಂಭುಕಾ : ಮಾಲತಿ, ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕದಾಚಿತ ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಿದರೇನು ಹೇಳಲಿ! ಅವರ ಸ್ನಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಪಕ್ಷದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಸುಮಂತ ಪ್ರಧಾನರು ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಸುಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಾರು.

ಮಾಲತಿ : ಅಂತೇ ಹೇಳುವದೇನು? ಏನಾದರೊಂದು ಸಾಹಸದಿಂದ ಮಂಥರೆಯನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಲೇಬೇಕು.

ಶಂಭುಕ : ಅದೇನೋ ನಿಜ. ಅದಕ್ಕಾ ಕೈಕಯಾ ರಾಣಿಯವರಿಂದ ಹಿರೇ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹೇಳಿಸಿ, ಮಂಥರೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದಾಚ್ಛಾಪತ್ರವನ್ನು ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರಾಯಿತು.

ಮಾಲತಿ : ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುವದಂತೇ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ.

ಶಂಭುಕ : ಅದೇಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಮಾಲತಿ : ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ವನವಾಸದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದ ತಕ್ಷಣವೇ ಹಿರೇಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ವಿದ್ಯುದಾಘಾತವಾದಂತಾಗಿ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದವರು ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಯದೇ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಉಪಚಾರವು ನಡೆದಿದೆ. ಆದರೂ ಇಂತಹ

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲವರನ್ನು ಕೇಳುವದೊತ್ತೂ ಮತ್ತು ಅವರು ಅಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡುವದಂತು?

ಶಂಭುಕ : ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಇರಲಿ, ಮುಂದೇನಾಲೋಚನೆ?

ಮಾಲತಿ : ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಜರು ಎಚ್ಚರಾಗುವದರೊಳಗಾಗಿ ಮಂಥರೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಸುಮಂತವಶಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಮದ್ದು. ಅವಳಾರೋ? ಕೈಯಲ್ಲೇನೋ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ಶಂಭುಕ : ನನಗಾದರೂ ವಳಿತಾಗಿ ಗುರುತು ಸಿಗಲೊಲ್ಲದು ಯಾರೇ ನೀನು?

ದಾಸಿ : ಅಯ್ಯಾ, ನಾನು ಸ್ತ್ರೀ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸಿಗಳಿಗನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬರತಕ್ಕ ಸೇವಕಿಯು. ನಿನ್ನ ಯಾವಳೋ ಒಬ್ಬ ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿಯು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದಿರುವೆನು.

ಮಾಲತಿ : ಓಹೋ! ಇವಳು ಮಂಥರಗೇನೇ ಅನ್ನವನ್ನು ವೈಯುತ್ಪಲಿದ್ದಾಳೆ. ಶಂಭುಕಾ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೊಂದು ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಮುಂದಾಗಬೇಕು. (ಹೋಗುವ ಸೇವಕಿಗಿ) ಯೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀನು ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲೇ. ಹೋಗುವೆಯಂತೆ.

ದಾಸಿ : ಅಮ್ಮಾ ತಡವಾದರೆ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೋಪಗೊಂಡಾರು?

ಮಾಲತಿ : ವಿಶೇಷ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದರಘಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ !

ದಾಸಿ : ಅಷ್ಟಕ್ಕಾದರೆ ಪರವಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಮಾಲತಿ : ಆಗಲಿ, ಹಾಗೇ ಮಾಡು. ಶಂಭುಕಾ, ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಘುಹತ್ಯಾಯಗಳ ಸಾಧಿಸಲಾರವು. ಮಂಥರೆಯನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡುವದೊಂದೆಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಯೋಜನೆಯು ತೋಚಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ - ಸ್ವಲ್ಪ ಕಿವಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡು ಹೇಳುವೆನು (ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಳು)

ಶಂಭುಕ : (ಅನಂದದಿಂದ) ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಯೋಜನೆಯು ಈ ದಾಸಿಯಿಂದೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲಾ.

ಮಾಲತಿ : ಅದೇನಮ್ಮ, ಕಠಿಣವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲಾ! ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು, ಏನೇ ಇತ್ತ ಬಾ.

ದಾಸಿ : ಏನು ತಾಯಿ. (ಬರುವಳು)

ಮಾಲತಿ : ಇದೋ, ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ!

ದಾಸಿ : ಅಯ್ಯೋ! ಬಡವಿಯಾದ ನನಗದೇತಕ್ಕೆ ಬೇಕಮ್ಮಾ, ಛೇ! ಛೇ! ಬೇಡ ಬೇಡಾ.

ಮಾಲತಿ : ನಿನ್ನ ಬಡತನವು ಹಿಂಗುವಂಥಾದ್ದೊಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು.

ದಾಸಿ : ಹಾಗಾದರೆ ತಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸಾಯುವತನಕ ಮರೆಯಲಾರೆನು.

ಮಾಲತಿ : ಇದೋ ! ಈ ಕಂಠಿಯನ್ನೊಂದು ತೆಗೆದುಕೋ!

ದಾಸಿ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ನಾನೇನು ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನೆಂದು ನನಗದನ್ನು ಕೊಡುವಿರಿ.

ಮಾಲತಿ : ನಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವಿಯಂತೆ?

ದಾಸಿ : ಮಾಡಿದಾಗ್ಗೆ ನೀವು ನನಗದನ್ನು ಕೊಡುವಿರಂತೆ?

ಮಾಲತಿ : ನೀನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವದನ್ನು ಈಗಲೇ ಹೇಳುವೆನು. ಮೊದಲಿದನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೋ.

ದಾಸಿ : (ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು) ಏನದು ಹೇಳಿ?

ಮಾಲತಿ : ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ನಿನ್ನ ವೇಷವನ್ನು ಈ ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮಗೆ ಕೊಡು.

ದಾಸಿ : ಅದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?

ಮಾಲತಿ : ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವವಳು ನನ್ನ ಅಕ್ಕನು. ಈ ನಿನ್ನ ವೇಷದಿಂದ ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹವನ್ನು ಸೇರಿ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳೊಡನೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.

ದಾಸಿ : ಪ್ರಸಂಗೋಪಶಾತ್ ಕಾವಲುಗಾರರಿಗೆ ಈ ನಿಮ್ಮ ಕಪಟವು ಗೊತ್ತಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮವೇನಾದೀತು. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮವೇನಾದೀತು?

ಮಾಲತಿ : ನಮ್ಮ ದೇನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನಿನಗುಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ?

ದಾಸಿ : ಅದನ್ನಷ್ಟು ತಿಳುಹಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ನನ್ನ ವೇಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಾಕುವೆನು.

ಮಾಲತಿ : ಎಲೇ, ಒಂದು ಸಮಯ ನಮ್ಮ ಕಪಟವು ಬೈಲಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಕಾರಾಗೃಹದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಎರಡೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಅವರು ಯಾರೋ ಏನೋ? ನಾನು ಒಂದೂ ಸಂಗತಿಗಳ ನ್ನರಿಯೆನೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಿಡು. ನಾಲ್ಕು ಒದತಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಸಹಿಸು.

ಶಂಭುಕ : ನಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇಡವೇ ಬೇಡಾ. ನಿನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಪಾರಿತೋಷಕದ ಸಲುವಾಗಿಯಾದರೂ ಸಹಿಸು. ಎಲೇ ಪರಿಚಾರಿಕೇ, ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಸಂಪತ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆಗಲಿ ಮಾಲತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು; ಪಾಪ! ಬಡವಿಯು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಯುವತನಕ ಒಬ್ಬರಧೀನಳಾಗದೆ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಲಿ.

ಮಾಲತಿ : ಆಗಲಿ, ಇದೋ ತೆಗೆದುಕೋ! ಬಡವರು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗುವದೇ ನನಗೆ ಬೇಕು.

ದಾಸಿ : ಆಗಲಮ್ಮಾ, ನಿನಗೆ ದೇವರು ಕಲ್ಯಾಣಮಾಡಲಿ, ಆದರೆ ನನಗುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿದೊಂದೇ ಸೀರೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಬಳಿಕ ನಾನೇನುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ?

ಮಾಲತಿ : ನಡೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತರಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನೆ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆಮೇಲೇನು?

ದಾಸಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಪರವಿಲ್ಲ ನಡೆಯಿರಿ. (ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ರತ್ನಮಾಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ) ಅಹಹಾ! ಹೇಗೊಂದರಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯವಂತಳಾದೆನು. ಇದಕ್ಕನ್ನಬೇಕು ದೈವಾ. (ಸರ್ವರೂ ಹೋಗುವರು)

ಕಾರಾಗೃಹ

ಸಿಪಾಯಿ : (ಗಾಂಜಿಯನ್ನು ಎದ್ದು ತ್ರಾ) ನಮ್ಮ ಜ್ಜಯ್ಯಾ ಹೇಳತಿದ್ದಾ ವಿದ್ಯಾ ಕಲತರ ಬುದ್ಧಿ ಹೋಗತದ. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲೆ ಮಮ್ಮಕ್ಕಳ್ಯಾ, ನೀವು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬ್ಯಾಡಿ. ತನ್ನಿಗೆ ಮನ್ನಾಗಿರಂತ ಹೇಳತಿದ್ದಾ. ಆ ಮಾತಿನ ಅನುಭವ ನನಗೀಗ ಬಂತಪ್ಪಾ! ಅದೇನಂದ್ರ, ಈ ನನ್ನ ಬಂಗೀಸೊಪ್ಪು ಶಿವಾ, ಮಾದೇವ, ಪರಮಾತ್ಮಾ ಶೇದೊದಲ್ಲ? ಅಂದಮ್ಮಾಲ ಈ ವಿದ್ಯಾಕಲ್ತ ಬುದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದು ಕೆಟ್ಟು ಪದಾರ್ಥ ಇದನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು, ಅಂತ ಹೇಳತಾರಲ್ಲಾ ಅದೇನ? ಒಂದು ಜುರಿ ಎಳದರ ನಂದೀಸಾಮರ್ತ್ಯ ಬರತದ. ಎರಡು ಜುರಿ ಎಳದರ ಗರುಡನ ಸಾಮರ್ತ್ಯ ಬರತದ. ಮೂರು ಜುರಿ ಎಳದರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಿನ ಸಾಮರ್ತ್ಯ ಬರತದ. ಹಂತಾದನ್ನು ಈ ವಿದ್ಯಾ ಕಲ್ತ ತಲಿಗಳು ಸೇದಬ್ಯಾಡ್ರಂತ ಹೇಳತಾವಲ್ಲಾ ಅದೇನ? ಆ ತಲ್ಯಾಗ ಹುಳಾಗಿಳಾ ಬಿದ್ದಿರತಾವೋ ಏನೋ? ಚಲೋದಕ ಕೆಟ್ಟದು, ಕೆಟ್ಟದಕ್ಕೆ ಚಲೋದು ತಿರುಗಾಮುರುಗಾ. ಉಲ್ಕಾಪಲ್ಕಾ ಹಂತವರು ಮ್ಮಾಲ ನಮ್ಮಂತವರ ತೆಳಗೆ. ಕಾಲಾನ ಹಾಗ ಬಂದದ ಅದಕ್ಕೆನ ಮಾಡೋದ? ಈ ತಿರುಗಿದ ಕಾಲ ಸಮಾ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ, ಮಾದೇವ ಪರಮಾತ್ಮಾ, ಒಂದೆರಡ ತಾಸ ಹೆಚ್ಚಿಗಿಬ್ಯಾಡ ಒಂದೆರಡ ತಾಸು ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳುತಿದ್ದೆ ಸುದ್ದಿ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಉಪಾಯ ಇಲ್ಲಾ. (ಗಾಂಜೀಜುರು ಎಳೆದು) ಮಾದೇವ ಪರಮಾತ್ಮ ಉಸುಲು ತಿರುಗಿ ಬಿಡೋದು ಮಾಡಬಾರದಿತ್ ನೋಡ್ರೆಪಾ ಎಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ ಹೊರಗ್ಗೋತ್ (ಮತ್ತೂ ಸೇದಿ) ಹೋಗಿ ಹೊರಗ್ಗೋಗಗೊಡಬಾರದಂತ ನಾನು ಬಲ್ ಯತ್ನ ಮಾಡತೀನಿ ಅದಾಗವಲ್ಲದು. (ಮತ್ತೂ ಸೇದಿ) ಸಜ್ಜಾಗೇದ, ಇವತ್ತಿನ ಬಂಗೀ ಹದಾ ಮಾತ್ರ ಬಲು ಸಜ್ಜಾಗೇದ. (ಮತ್ತೂ ಸೇದಿ) ಸಾಕಾತು ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬಿತು. ಇನ್ನೇನು ಊಟ ಬ್ಯಾಡಾ, ಉಡುಗಿ ಬ್ಯಾಡ. ಯಾವದೂ ಬ್ಯಾಡಾ, ಮಯ್ಯಾಗೆಲ್ಲಾ ಅವ್ಯತಾನ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ಆನಂದವೇ! ಆನಂದಾ.

(ಬಾಲ್ ಭಳೆರೇಭಾವುಸೂಗರಯ್ಯ ಲಾವಣಿ)

ಅಂತಾರೇ ಇದಕಂತಾರೇ ಕೈಲಾಸದ ಸುಖವಂತಾರ |
 ಇದಕಂತಾ ಸಂತೋಸಬೈಸುವರು ಬಂಗಿಯಸೊಪ್ಪನು ತಿಂತಾರ ||
 ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲಿ ಕುಂತಾರ | ರಂಬೆಯರು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತಾರ |
 ಬುದ್ಧಿ ಯೇನುಬೇಕು ನಿಮಗಂತಾರ | ನಾವಲ್ಲೆಂದರೂ ಜೇವಾತಿಂತಾರ ||

ಶಂಭುಕ : (ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷದಿಂದ) ಈಗ್ಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಶಂಭುಕನೆಂದಾರು ಹೇಳುವರು? (ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಸೈ ಸೈ ಈ ಸ್ತ್ರೀ ಭೂಮಿಕೆಯು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿರುವದು. (ನಿಂತು ಆತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ) ಇದೇ ಕಾರಾಗೃಹವಲ್ಲವೇ. ಏನು? ಒಬ್ಬರೂ ಕಾವಲುಗಾರ ರಿಲ್ಲ. ಅದೋ ಆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಕೆಮ್ಮುತ್ತ ಖೇಕರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಅವನೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾವಲುಗಾರನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. (ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಅಯ್ಯಾ, ಮಂಥರೆಯಿರುವ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆ, ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು.

ಸಿಪಾಯಿ : (ಗಾಂಜಿಯ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ) ನಮ್ಮ ದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒದರಿ ಮಾತಾಡುವ ಚದುರೆಯು ನೀನಾರೆ? ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ತೋರೇ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸುರೇ?

ಶಂಭುಕ : (ಸ್ಯಗತ) ಮಾದಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಈ ಮಂಗಳವು ರಂಗಭೂಮಿಯೊಳಗಿನ ಭೂಪತಿಯಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾ. (ಪ್ರಕಾಶ) ಶಿರಬಾಗಿ ಸಿ ಕರಜೋಡಿಸಿ, ಪರಿ ಪರಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ನಾನು ತಮ್ಮ ಚರಣ ಸೇವಕಳಲ್ಲವೇ ದೇವಾ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಭಾವಾ!

ಸಿಪಾಯಿ : ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನೇ ದಾಸೀ, ಸದ್ಗುಣದಾಸೀ?

ಶಂಭುಕ : ತಮ್ಮ ನಿರ್ಬಂಧದಲ್ಲಿರುವ ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯ ವರದಾಸಿಯಾದ ಮಂಥರೆಯ ಸಲುವಾಗಿ, ಅನ್ನವನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು. ದಯಮಾಡಿ ಅವಳಿರುವ ಕೋಣೆಯ ಬೀಗವನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ದೂರೆಯೇ, ನಿನಗಾರು ಸರಿಯೇ?

ಸಿಪಾಯಿ : ನಾವೀ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಳತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಇದೋ, ಈ ಬೀಗದ ಕೈ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೊಡ್ಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನಿಕ್ಕಿ ತಿರುಗಿ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಬೀಗದಕೈಯನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡು. (ಬೀಗದ ಕೈ ಕೊಡುವನು)

ಶಂಭುಕ : ಆಗಲಿ, ತಮ್ಮಾ ಜ್ಞಾನುಸಾರ ವರ್ತಿಸುವೆನು. (ಕೀಲಿಯನ್ನೊಯ್ದು ಜೇಲ್ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು)

ಸಿಪಾಯಿ : (ಎಚ್ಚರವಾದಂತೆ ನಟಿಸಿ ಕೀಲಿಕೈಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ) ಬೀಗದ ಕೈಗಳ ಗೊಂಚಲವೇನಾಯಿತು, ಹೂಂ! ಎಲ್ಲಾದರೂ ಇದ್ದೀತು. ಅವಕಾಶ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹುಡುಕಾಡೋಣ. ಈಗ್ಯಾರೋ, ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಾಂಗಾಗಿತ್ತು ಯಾರ ಬಂದಿದ್ದಪ್ಪಾ! ಕಣ್ಣು ಚಿಕ್ಕದ್ದು ಇದ್ದನಂತಾಂಗ ಕಾಣತಾರ. ಕಣ್ ತಗದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ, ಹೆಂಗಸನ್ನಬೇಕಾ ಹೆಂಗ್ಸಲ್ಲಾ ಗಂಡ್ಯನಬೇಕಾ ಗಂಡ್ಯನೂ ಅಲ್ಲಾ. ಹೆಂಗ್ಸೂ ಗಂಡ್ಯ ಕಲ್ ಬಂದಾಂಗಾಗಿತ್ತು. ಮಾರಿ ನೋಡಿದ್ದ ಹೆಂಗಸು, ಮೀಶಿ ನೋಡಿದ್ದ ಗಂಡ್ಯ. ಒಳ್ಳೆ ತಮಾಸಿ! ಏನಾಗಿದ್ದೀತು, ಏನಾರಯಿದ್ದೀತು ನಮಗ್ಯಾಕಬೇಕು. ವಣಾ ಉಸಾಬರಿ.

ಶಂಭುಕ : ಮಂಥರೇ, ತೀವ್ರ ನಡೆ. (ಸಿಪಾಯಿಗೆ) ಎಲೋ, ಇದೋ ತೆಗೆದುಕೋ ! ನಿನ್ನ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು (ಅವನ ವೈಮೇಲೆಗೈದು ಹೋಗುವನು.)

ಸಿಪಾಯಿ : ಎಲಾ ಇವಳು, ಈಗೊಂದೆರಡಾದ್ದು. ಒಂದೆಣ್ಣು, ಒಂದೆಣ್ಣೂ ಗಂಡಿತ್ತಂತೆ. ಹೆಣ್ಣೆಂತ್ ಹೋಯಿತ್. ಕಡೆಗ್ಗೆಣ್ಣೂ ಗಂಡೂ ಕೂಡೆಗಡಪ್ಪ ಇದೇನ ಬಂಗಾಳೀ ಯಿದ್ಯಾನೋ ಭಾನಾಮತಿ ಇದ್ಯಾನೋ ಏನಿದ್ದೀತಪ್ಪಾ?

ಅಧಿಕಾರಿ : ಏನಿದು, ಕಾರಾಗೃಹದ ಬಾಗಿಲಗಳು ತೆರೆದಿರುವವು. ಕಾವಲುಗಾರನೆಲ್ಲಿ? ಕಾರಾಗೃಹ ವಾಸಿಗಳು ಕೈ ಕೊಟ್ಟು ಜಾರಿದರೋ ಏನೋ? ನೋಡುವಾ (ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬಂದು) ಅಯ್ಯೋ, ಪ್ರಮಾದವಾಗಿದೆ. ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿಯೆಲ್ಲಿ? ಸರಿ, ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಮುಂದೇನು ಗತಿ? ಸುಮಂತರಾಯರೀ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ

ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೇನು ಮಾಡುವರೋ ಕಾಣೆ? ಎಲೋ ಕಾವಲಾರದು? (ಉತ್ತರಬಿಲ್ಲ.)
(ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ) ಇದೋ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಉರುಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. (ಅವನಿಗೊದ್ದು,
ಮುಸುಕನ್ನು ತೆರೆದು ಕಿವಿ ಹಿಡಿದತ್ತಿ) ಅಯ್ಯೋ ಕೋತಿಯ ಮಗನೇ, ಮನಸೋಕ್ತ ಭಂಗೀ
ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಸೇದಿ, ಕಾರಾಗೃಹವಾಸಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀಯಾ? ಶುಂಬನಮಗನೇ
ನಡೆ, ಸುಮಂತ ಮಹಾರಾಜರ ಕಡೆಗೆ ವೈದು ನಿನಗೆ ದೇಹಾಂತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು
ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಡೆ ಮುಂದಾಗು. (ಬಿಡಿಯುವನು)

ಸಿಪಾಯಿ : ಬುದ್ಧೀ, ನನ್ನಾಕ ಬಿಡಿತಿರಿ ಏನ ತಪ್ಪು ಮಾಡೀನೀ?

ಅಧಿಕಾರಿ : ಮಮ್ಮಗನೇ, ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿಯೆಲ್ಲಿ? ಮೊದಲು ತೋರಿಸು.

ಸಿಪಾಯಿ : ಅಲ್ಲೇ ಕ್ಯಾಣ್ಣಾಗಿದ್ದಾಳಾದೀತು ನೋಡಿ, ಬುದ್ಧಿ?

ಅಧಿಕಾರಿ : ನನಗೇನೇ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳುವಿಯಾ? (ಗುದ್ದಿ ಹೊಡೆದು) ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೊ ತೋರಿಸು.

ಸಿಪಾಯಿ : ತೋರಿಸತೀನಿ ಹೊಡಿಬ್ಯಾಡಿ, ಬುದ್ಧೀ, (ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬಂದು) ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳಾದೀತವಾ
ಈಗೊಂದ ತಾಸಿನ ಮುಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು.

ಅಧಿಕಾರಿ : ಎಲ್ಲಿರುವಳೋ ಏ ಕೋಣಾ, ಎಲ್ಲಿರುವಳೋ? ತೋರಿಸು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೀಗೇ ನಿನ್ನನ್ನು
ಹೊಡೆಹೊಡೆದು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

ಸಿಪಾಯಿ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಬುದ್ಧಿ ಅಷ್ಟು ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿ, ತೋರಿಸತೀನಿ. ಏ ದಾಸಮ್ಮಾ, ಏ ಅರಮನೆ
ದಾಸಮ್ಮಾ, ಬಾ ನನ ತಾಯಿ ಅಡಿಕೋಬೇಡಾ, ಇಲ್ಲಿ ನನೊಜೀವಾ ತಗೋತಾರ.

ಅಧಿಕಾರಿ : ಕಳ್ಳಮುಂಡೇ ಮಗನೇ, ಓಡಿ ಹೋದ ಬಂದೀವಾಸಿಗಳು ಹೀಗೆ ಕರೆದರೆ ಬರುವರೇ?
ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿಯನ್ನೊಡಿಸಿ, ಭಯಂಕರವಾದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿ. ನಡೆ
ಇದರ ಫಲಬೋಗವನ್ನು ಉಣ್ಣುವಿಯಂತೇ. ಸುಮಂತಮಹಾರಾಜರು ನಿನ್ನನ್ನು
ಶೂಲಕ್ಕೆರಿಸದೆ ಬಿಡುವರೇ? ನಡೆ ಮುಂದಾಗು. (ದಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ಸಿಪಾಯಿ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಶೂಲಕ್ಕೆರಸತಾರ.

ಅಧಿಕಾರಿ : ಏತಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಾರು ನಡೆ ಮೊದಲು.

ಸಿಪಾಯಿ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ನನ ಬಂಗೀಸೊಪ್ಪ ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ತಗೊಳಾಕ್ಕಾಶಿದ್ದಾದ್ಯಾ. (ಅಧಿಕಾರಿ
ದಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ರಾಮ : (ಪ್ರವೇಶ) (ವಲ್ಲಲಧಾರಿಗಳಾಗಿ)

(ಬಾಲ್-ತಾಭಯಪಡುವದೇತಕೇ ಗೋಪೀಚಂದ)

ಸ್ವಾಧೀನವೇನಿದೆ ನರನಾ ಪರನಾಧೀನಾ |

|| ಈ ಧರೆಯೋಳು ಬರಿದೆ ಮೆರೆಯುವ ಧರಿಶೀವ ಮತವಾ || ಪ ||

ಜನಪತಿಯಾಗುವನವನೇ ಕ್ಷಣದೊಳು ವನವನು ಸೇರಿ |

ಅನುಭವಿಸುವ ದೈನ್ಯವನು ಯನಿತಿಡಗಾಧಾ |

ತಮ್ಮಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ, ವೃಥಾ ಏತಕ್ಕೆ ನೀನು ನನ್ನಗೂಡ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಬರುವಿ! ನೀನು

ತೀರ ಚಿಕ್ಕವನು. ಅಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ ಸುಕುಮಾರ ದೇಹಧಾರಿಯು. ನಿನ್ನಿಂದ ಕಠಿಣವಾದ ವನವಾಸದ ತಾಪಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ನಡೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅಣ್ಣನೇ, ವನವಾಸದ ತಾಪಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಹಿಸೇನು. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನಗಲಿರುವ ತಾಪಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನಿಂದಾವಕಾಲಕ್ಕೂ ಆಗದು. ನಿನ್ನ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಸದಾ ನಿಮ್ಮೀರ್ವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲಕಳಿಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದವು. ನಡೆಯಿರಿ ದಯಮಾಡಿ ನನಗಾತಂಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿರಿ.

ರಾಮ : ಏನು ಮಾಡಲಿ, ಇಂಥ ಕೋಮಲ ಬಾಲಕನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ! ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ ಈ ಸೀತೆಯು

(ಬಾಲ್-ಮಧು ಮತ್ತು ಮಧುಪಹೇಭ್ರಮತೀ)

ಘನಕೋಮಲ ಬಾಲಕಿಯಿವಳೋ |

ವನದಿರಲು ಸಿದ್ಧ ಳಾಗಿಹಳು | ಬಾಂಧವಾ ||

ಅರಮನೆಯೊಳಿರುವರಂಥ | ಅರ್ಯಮಕರ ತಾಗದಿರುವಳೊ ಬಾಂಧವಾ |

ಸೇವಕಜನವೇಷ್ಟಿತಳಿವಳೋ |

ಆ ವನದೊಳೆಂತು ಬಾಳುವಳೊ | ಬಾಂಧವಾ ||

ಸಂಚರಿಸುವಳೆಂತೀಕಾಂತಾ | ಕಂಟಕಮಯವಾಗಿರುವಂಥಾ |

ಕಾಂತಾರದಿ ಖೇದವಿದಂಥಾ | ದುರ್ಭಾಗ್ಯರಾಮನನ್ನಿವಳೊ |

ಇದಕಾಗಿಯೇನು ವರಿಸಿದಳೋ || ೧ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಇದು ಮಾತ್ರ, ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯು. ಅತ್ತಿಗೈಯವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದ-
ನುಚಿತವು.

ಸೀತಾ : ಮಾತಾಡಕೂಡದು. ಸ್ವಾಮಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ತಾಪಾತಿರೇಕವಾಗಿ ನನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಬಂದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಆನಂದದಿಂದ ಸಾಯುವೆನು, ಆದರಿಂದ ನನಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗುವದು. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಲ್ಲದ ಸ್ಮಶಾನಸಮವಾದೀಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ವಾಸಿಸೆನು. ಮೈದುನನೇ, ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಲೋಚನೆಯೇ ಬೇಡ.

ರಾಮ : ಏನು ಮಾಡಲಿ ಇವರೀರ್ವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಸೀತೆ ನಿಜವಾಗಿ ನಮಗೆ ವನವಾಸದಿಂದೇನೂ ತಾಪವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸುಕುಮಾರತನುಧಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ವನವಾಸದ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದವೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಮರಣಪ್ರಾಯ ವೃಥೆಯಾದೀತು.

ಸೀತಾ : (ಬಾಲ್-ವರಿಗರಿಬಾಚೀರಾದಿ ಅಬಲಾ)

ಸವಿನಯವಾಗೀ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನೂ ||

ತವಸನ್ನಿಧಿಯಾ ಅಗಲುವದನು ದೇವನೆ ಅರುಹ ಬೇಡಾ ನೀನೂ || ಪ ||

ಸತತಗೈವದೇ ಪತಿಸೇವೆಯನು | ಸತಿಗದು ಭೂಷಣವಲ್ಲವೇನೂ ||

ರಾಮ : ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ ನಡೆ. ಮಾಡುವದೇನು, ಗುರುಹಿರಿಯರಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಾರ್ಗಸ್ಥರಾಗುವಾ.

(ಚಾಲ್: ತಾಭಯಪಡುವದೇತಕೆ ಗೋಪೀಚಂದ)

ಜನಪತಿಯಾಗುವವನೇ ಕ್ಷಣದೊಳು ವನವನು ಸೇರಿ |

ಅನುಭವಿಸುವ ದೈನ್ಯವದುಯನಿತಿದಗಾಧಾ ಪರನಾಧೀನಾ ||

(ಹೋಗುವರು)

ಕೈಕಯಾ ಮಹಲ್

(ರಾಜ ಮಲಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವಶಿಷ್ಠ ಸುಮಂತಾದಿತರು ಆತನನ್ನು ಉಪಚರಿಸುತ್ತ ಕೈಕಯಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರು ವಂತೆ)

ವಶಿಷ್ಠ : (ಚಾಲ್: ಜನಸಾರೇ ಮಜಲಾ)

ನೀನಿದರ್ಯಳಾಗದಿರೇ ಜನನಿ | ಘನತೆಯ ತಾಳೆ ಸುವಾಣಿ ಗುಣಮಣಿ ||

ಜನಪತಿಯನಿನಿತೂನೋಡೇ ಕರುಣಾ| ಜನಕವಾದದ್ದುಸ್ಥಿತಿಯೊಳಿರುವನು |

ತನಯನ ವನವಾಸದ ದುರಾಗ್ರಹಾ| ವನುಬಿಡೇ ನಿನಗೆ ಹರಿಕರುಣಿಸುವಾ ||

ಸುಮಂತ : ಅಮ್ಮನವರೇ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಸಮೀಪದ ಉದ್ಯಾನದೊಳಗಿನ ಬೇರೊಂದಾಲಯದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮಾತ್ರ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವರಂತೆ ವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತರಬೇಡಿ. ನಿಮಗೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಂಥರ : ದೇವಿಯವರೇ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇವರ ಸವಿಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗಬೇಡಿ! ಮೇಲೆ ಗೋಮುಖಿಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿರುವರು. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಒಳಗೆ ವ್ಯಾಘ್ರಸ್ವರೂಪಿಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ದಶರಥ : ಆ ಹುಚ್ಚು ಮುಂಡೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿ!

ಕೈಕಯಾ : ಅದೇಕೆ? ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದವಳೆಂದವಳನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕೋ? ಸೈ ಸೈ ! ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಪರಿವಾರ ಗಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನಿಮಗೆ ಒಳಿತಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿದೆ. ಈಗಲೇ ಈ ಗತಿಯು. ರಾಮನ ವಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವು ಹೋಗಿದ್ದರೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ?

ಸುಮಂತ : ಅಮ್ಮನವರೇ, ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ....

ಕೈಕಯಾ : ನೀವು ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲಾ. ರಾಜನಿಗೂ ನಮಗೂ ವ್ಯವಹಾರವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲುಳಿದವರ ಸಮ್ಮಂಥವೇನು?

ಸುಮಂತ : ಅಮ್ಮನವರೇ, ಈ ಸಾಕೇಶ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹಿತಾಹಿತದ ಸಮ್ಮಂಥವು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗಿರುವದಂತಲೇ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಜನನೀ, ನೀವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞಿಯವರು! ಸಕಲ ಪ್ರಜಾಜನರ ಮಾತೃಸಮಾನರು. ಇಂಥವರೇ ಹೀಗೆ ರಾಜಪ್ರಜಾಹಿತದ ವಿಘಾತಕ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ, ನಾವಾರ ಮುಂದೆ ದೂರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವಶಿಷ್ಠ : ನಿಜವೆ. ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ತಾವೇ ಹೀಗೆ ದಯಾರಹಿತರಾದರೆ ಪ್ರಜರ ಪರಿಣಾಮವೇನು?

(ಜಾಲ್ ಅರಬೀರಾಗ ಧುಂಪತಾಳ)

ಮೂರೆಯ ಕೇಳುವರಾರೆ । ಧರುಣೇಶರಾಣಿಯೇ !

ಪರಮಪಾವನಮಾನಸೇ ಧರುಣಪರು ಪರಿಪರೀತಾಪವನ್ನೀಯಲೂ ।

ದುರುಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಜರನ್ನಗಲುವರಾ ॥ ೧ ॥

ನವಮಾಸಗರ್ಭದೊಳ್ಳೊತ್ತು ಜನ್ಮವನಿತ್ತಿ । ನವಕೋಮಲಾರ್ಜಕವನೂ ।

ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಪೆತ್ತವಳು ಕೊಲ್ಲುವ ದುಷ್ಟ ।

ಹವಣಿಕೆಯ ಗೈದರಾಗಾ ಮಂಕುಶಿಶುವಿನಾ ॥ ೨ ॥

ಮಂಥರ : ದೇವಿಯವರೇ ತಮ್ಮ ಮನೋದಾರಡ್ಡದ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಸಮಯವಂದರೆ ಇದೇ?

ವಶಿಷ್ಠ : ಏ ದಾಸಿ, ಮಹಾರಾಣಿಯವರನ್ನು ಇಲ್ಲದ ಹ್ಯಾವಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ನೀನೆಂತಹ ಪಾಪಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವೃಕ್ಷದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕುಠಾರವನ್ನಿಕ್ಕಿದೆ. ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಮರಣ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ನೂಕಿದೆ. ನಿನಗೀ ಉಪದ್ರಾಪವೇತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಕೈಕಯಾ : ವಶಿಷ್ಠರೇ, ಸಾಕು. ನಮಗೆ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾಡಿದ ನಿಶ್ಚಯಗಳಿಂದ ಬೇಕಾದನರ್ಥಗಳಾಗಲಿ! ಬೇಕಾದ ಅಪವಾದಗಳು ಬರಲಿ! ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಿರುವೆನು.

ವಶಿಷ್ಠ : ಹರಿಹರೇ, ಏನು ರಾಜ್ಯಲೋಭವಿದು. ಕುಲವಂತರಾದ ನಿಮಗೀ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯು ಎತ್ತಿಂದ ಬಂತು? ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅರಿಷ್ಟದ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸಿತು. ಛೇ! ಇದನ್ನು ನೋಡುವದು ಬಹುಕಷ್ಟ!

ಕೈಕಯಾ : ನೋಡುವದಾಗದಿದ್ದರೆ, ಹೋಗಿರಿ; ನೀವು ನಿಮ್ಮಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಮತ್ತೂ ಭರತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಮುಗಿದು, ರಾಮನು ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಪಟ್ಟವನ್ನೇರುವ ತನಕ ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಡಿರಿ.

ವಶಿಷ್ಠ : ತಾಯಿ ಕೈಕಯಾ, ಭರತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಮ್ಮಗಳಿಗಸೂಯೆಯಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ರಾಮಭದ್ರನ ವನವಾಸದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆವು ನೋಡು! ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡು; ಒಬ್ಬ ಮಗನು ರಾಜನಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರಬೇಕು, ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಲಾಡಬೇಕು; ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹಂಸತೂಲಿಕಾತ್ಮದ ಮೇಲೆ ಆನಂದದಿಂದ ಮಲಗಬೇಕು; ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನು ಕಠಿಣವಾದ ಶಿಲಾತ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕೊರಗುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು; ಒಬ್ಬನು ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನುಂಟು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು; ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕಾನನದ ಕಂದಮೂಲಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೀಗೆ ಭೇದವನ್ನೆಣಿಸಬಹುದೆ? (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸೀತಾಸಮೇತರಾಗಿ ಬರುವರು) ಅಯ್ಯೋ, ಇದೇನು! ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯರವಸ್ಥೆಯು ಹೀಗೇಕೆ? ಕೇವಲ ಭಿಕ್ಷುಕರಂತೆ ವಲ್ಲವನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಟಿರುವರಲ್ಲವೆ? ಇದೇನಸಂಬದ್ಧ!

ರಾಮ : ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಒಳಿತಾಯಿತು. ಗುರುಹಿರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವ್ವನೇ ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವನವನ್ನು ಸೇರುವಾ. ಭಗವಾನರೇ,

(ಚಾಲ್. ಗಮಲೇಮಕಾಬನಾವಲಿ)

ಶಿರಬಾಗುವೇ ಗುರುರಾಯನೇ | ಈ ರಾಮನಿ | ಗೊರೆವುದಾಚ್ಚಾ ||

ಜನಕ ವಚನವನು ನಡಿಸಲು | ವನಕೆ ಪೋಪಾತಾರನೀಗ ||

ದಶರಥ : ಏನು! ನನ್ನ ರಾಮನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದನೇ?

ಸುಮಂತ : ಅಹುದು ದೇವಾ, ಮತ್ತು ಅದರ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವರು ನೋಡಿ.

ರಾಮ : ತಾತಾ, ನಮಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರಿ!

ದಶರಥ : ಯಾರಲ್ಲಿ, ಮೊದಲು ರಾಜುಡುಪುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ನನ್ನ ಕೂಸುಗಳನ್ನು ಈ ಹೇಸಿವೇಷದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾರನು.

ಕೈಕಯಾ : ನಿಲ್ಲಿ, ಯಾರೂ ಏನೂ ತರಲಾಗದು. ಈ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಿರಚರಾಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭರತನಿಗೆ ಸೇರಿದವು.

ರಾಮ : ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯು. ವಚನ ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ತನಕ ಈ ಸಾಕೇತದ ಸ್ವತ್ತುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇನೂ ಸಮ್ಮಂಧವಿಲ್ಲ.

ದಶರಥ : ಈ ಮಾರಿಯನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಇದರ ಚರ್ಮವನ್ನು ಸುಲಿದು ಸುಡಿಸಿಬಿಡಲೋ? ಏನು ಮಾಡಲಿ? ರಾಮಾ ಬಿಡು. ಈ ಹೇಸಿವೇಷದ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡು. ನನಗಿದನ್ನು ನೋಡಿ ಮರಣಪ್ರಾಯ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಲಿದೆ.

ರಾಮ : ತಾತಾ, ಹೀಗೇಕೆ ಮಾತಾಡುವಿ? ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜುಡುಪುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?

ದಶರಥ : ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕಾನನಕ್ಕೆ ಹೋಗಗೊಡುವದಿಲ್ಲಾ.

ಕೈಕಯಾ : ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲಾ.

ದಶರಥ : ನೀನು ಮಾತಾಡಬೇಡ. ರಾಕ್ಷಸೀ, ನಿರ್ದಯೇ, ಕುಲಟೆ,

ಕೈಕಯಾ : ರಾಜನೇ, ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿಬಿಡು. ರಸಕಸೆಯು ಬೇಡ! ಕೊಟ್ಟ ವಚನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ದಶರಥ : ಇಲ್ಲ ಹೋಗು. ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲಾ.

ರಾಮ : (ಚಾಲ್. ಧುಂಪಾತಾಳ ಸೋಹನೀರಾಗ)

ಈ ತೆರದಿ ವಚಿಸದಿರು ತಾತನೇ ಪರಮವಿಖ್ಯಾತನೇ |

ಕ್ಷಿಪಿಯೊಳಾದೀತು ಅಪಕೀರ್ತಿ ||

ದಿನಮಣಿಯವಂಶದೋಳ್ | ಜನಸಿದ ನೃಪಾಲರೂ |

ಘನಸತ್ಪತೀಲರೆಂದಿರುವದೈ ಖ್ಯಾತೀ || ೧ ||

ಚ್ಚಾನಸಂಪನ್ನನೇ | ಹೀನವ್ಯಾಮೋಹದಾ |

ಧೀನನಾಗುವದು ಮಹದನುಚಿತವು ಕೇಳೈ || ೨ ||

ದಶರಥ : ಹಾಗಾದರೇನು ಮಾಡಲಿ? ರಾಮಾ, ರಾಜ್ಯಲೋಭಿಯಾದ ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಮನಸ್ಸು ಬಂದ ಹಾಗೆ ವೈಭವದಲ್ಲಿವಳು ಮೆರೆಯ ಬಹುದಲ್ಲವೇ? ನಿನಗೆ ವನವಾಸವೇತಕ್ಕೇ ನೆನೆಯಬೇಕು?

ಕೃಷ್ಣಯಾ : ಹಾಗೆ ನನ್ನಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ.

ವಶಿಷ್ಠ : ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾನನವಾಸದ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕನ್ನುವದಿದಂತಹ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು?

ಕೃಷ್ಣಯಾ : ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಶ್ರವಣವು ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೊಂದುಸಾರೆ ಹೇಳಿರುವೆನಲ್ಲವೇ?

ವಶಿಷ್ಠ : ಥೂ ! ಮದಾಂಧಳೇ, ಇಂತಹ ನೀಚವಾಂಛಿತೆಯಾದ ನೀನು ಮಾರ್ಜಾಲಿಯಾಗಿ ಜನಿಸ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಏತಕ್ಕೇ ಮಾನವಳಾದೆ? ಷಡ್ಗುಣೈರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನೂ, ಸುಕುಮಾರನೂ ಮತ್ತು ಸುಮನೋಹರನಾದ ನನ್ನ ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನನ್ನು ಕಾನನದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ಮುಖಾವಲೋಕನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೇ?

ಕೃಷ್ಣಯಾ : ಹಾಗಾದರೇತಕ್ಕೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಿ ? ಹೊರಟು ಹೋಗು.

ರಾಮ : ಮಾತೇ, ತಪೋನಿಧಿಗಳ ಮನವನ್ನು ನೋಯಿಸಬೇಡ.

ವಶಿಷ್ಠ : ರಾಕ್ಷಸೀ ನೋಡಿದೆಯಾ? ನನ್ನ ರಾಮನ ಚರಣಗಳೆಷ್ಟು ಕೋಮಲವಾಗಿವೆ? (ಅಳುತ್ತ) ಇವುಗಳಿಂದ ಕಾನನದ ಕಂಟಕಮಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದಾದೀತೆ? ಅದನ್ನು ಬಿಡು. ಪತಿಯಗೂಡ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾದ ಈ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಹೆತ್ತಮ್ಮ ನನ್ನಾದರೂ ನೋಡು. ನವನೀತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೃದುವಾದ ದೇಹವಲ್ಲವೇ? ಈ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಎಂದಾದರೂ ಬಿಸಿಲು ನೋಡಿದವಳೇ! ಗಾಳಿ ಚಳಿ ಮಳೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದವಳೇ! ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ತುಳಿದವಳೇ! ಇವಳನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ದುರ್ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು.

ಕೃಷ್ಣಯಾ : ನಾನೇನವಳಿಗೆ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ.

ದಶರಥ : ಎಲೇ ಕೃತ್ಯಾ, ನೀನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೇಬೇಕೆ? ಪತಿಯ ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಭಾಗಿನಿ ಯಾಗುವದನ್ನು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪತಿವ್ರತಾ ರತ್ನಕ್ಕೆ ನೀನು ಹೇಳಬೇಕೇ? ನಿನಗಷ್ಟೊಂದಧಿಕಾರ ವೆಲ್ಲಿ? ನೀನು ಕುಲಟೆಯು, ಅಸತಿಯು, ಪತಿತಳು, ಪತಿಯನ್ನು ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡುವ ಮಾರಿಯು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾರಿಯೆಂದು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕರಗಳಿಗೆ ಧೀಕಾರವಿರಲಿ.

ಕೃಷ್ಣಯಾ : ಏನಿದು ರಂಧೆ, ಏನಿದು ಸತ್ಯವಂತರ ಮುಸುಡಿ, ಏನು ಸೂರೈವಂಶದ ಪ್ರಕಾಶಾ! ಸತ್ಯಶಾಲಿ ಗಳೆಂಬ ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಜಂಭವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಡಂಭಾಚಾರಿಗಳಾದ ನೀವು ರವಿಕುಲದ ರಾಜರು! ಆಶ್ರಮದೊಳಗಿನ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೇ ಪಾರಿತೋಷಕ ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸುಳ್ಳು ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಮೂಲಕವಾಗಿ ಬರೆಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು ನಿಮ್ಮ ಹಣೇಬರಹ.

ರಾಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಈಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಚನಗಳು ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನಾನಂತೂ ಆ ವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವೆನಲ್ಲವೇ?

ಕೃಷ್ಣಯಾ : ನನಗೆ ಹಾಗೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನೀವೇಷವನ್ನು

ಧರಿಸಿದ್ದಾದರೇ ಇಷ್ಟು ವಿಲಂಬವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವೀ ಜನಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನೀನು ರಂಗಭೂಮಿಯೊಳಗಿನ ರಕ್ಕನಟನಂತೆ ವನವಾಸದ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಕಾನನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದೇ ಇಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಅಭಿನಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಭಿನಯಕಲಾಪಟುವಾದ ನೀನು ನಿನ್ನೊಡನೆಯೇ ಇವರಿವರರಿಗೂ ಒಳಿತಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಮಾತೇ, ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸು. ಈ ನನ್ನ ದೇವಸದೃಶನಾದ ಅಣ್ಣನು ಡಾಂಭಿಕನಲ್ಲವೆನ್ನುವದು ಖಂಡಿತವಾದ ಮಾತು. ಈಗ್ಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಮೇಲೆ ತಾನೇ ಅದರ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದು. ನೀನು ಮಾತ್ರ ದುರ್ಭಾಗ್ಯಳು. ಮನೋರಾಜ್ಯದಲ್ಲಾವದೋ ಒಂದು ಆನಂದಮಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದವಳಾಗಿ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ತಂದಿರುವದೇನೋ ಸಹಜ. ಆದರೆ, ಆ ನಿನ್ನ ಮನೋರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಆನಂದಮಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಎತ್ತ ನೋಡಿದತ್ತ ಭೂತಬೇತಾಳಾದಿಗಳ ಸ್ಮಶಾನ ರಾಜ್ಯದ ಭೀಷಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುವದೇ ನಿಜ.

ಎಲ್ಲರೂ : ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕೈಕಯಾ : ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚಿತ್ರದ ಭಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ನಾನೇನು ಪರಿವರ್ತನ ಹೊಂದತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ವೃಥಾ ಚರ್ವಿತಚರ್ವಣವು ಬೇಡ. ರಾಮಾ, ತೀವ್ರವೇ ಏನಾದರೊಂದು ಸೋಕ್ತಮೋಕ್ತವನ್ನು ಮಾಡುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳು. ವೃಥಾ ಕಾಲಹರಣವು ಬೇಡಾ. ನಿಮ್ಮ ಈ ರಗಳೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, ನನಗೆ ಬೇಸರವಾಗಿದೆ.

ರಾಮ : ಆಗಲಿ. ಮಾತೆ, ಹೋಗಿಬರುವೆನು. ಪಿತನೇ, ಮೋಹಪರವಶನಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಡಬೇಡ, ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. ವಶಿಷ್ಠ ಗುರುಗಳೇ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ವಶಿಷ್ಠ : (ಆಶ್ಚರ್ಯ) ರಘುವಂಶ ನಾಥನೇ, ಏನೆಂದಾಶೀರ್ವಾದವನು ಕೊಡಲಿ! ಅಯ್ಯೋ, ಎಂತಹ ಕಷ್ಟವು? ಇಷ್ಟು ಜನ ಗುರುಹಿರಿಯರು ನಿನ್ನನ್ನು ಅಡವಿಪಾಲು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತೇ? ಇದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಈ ದುಷ್ಟದೇಹವೇತಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾಗಲಿಲ್ಲಾ. ರಾಮಾ, ರಾಮಾ, ರಾಮಾ ಮುಖದಿಂದ (ನುಡಿಗಳು ಹೊಡಡದಂತಾದವು.)

ರಾಮ : ಭಗವಾನ್, ಸೈರಿಸಿರಿ, ಸೈರಿಸಿರಿ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಚರಣಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಬರುವೆನು. ಸುಮಂತರೇ, ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು.

ಸುಮಂತ : ದೇವಾ, ತಮ್ಮೊಡನೆ ಬರುವದಕ್ಕೆ ನನ್ನೊಬ್ಬನ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು. ನಾನಿಲ್ಲಿರಲಾರೆನು. ಭವಿಷ್ಯಕಾಲದ ಸಾಕೇತ ಸಿಂಹಾಸನದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆನು. ಇಂದಿನತನಕ ನಂದನವನದಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ನನ್ನನ್ನು ಕಿಚ್ಚು ಸುತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿರುವ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡಿರಿ. ಭವಿಷ್ಯಕಾಲದ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೆನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ರಾಮ : ಅಂತಹ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳು ನಿಮ್ಮ ವಿನಃ ಮತ್ತಾರು? ತಸ್ಮಾತ್ ನೀವು ನನ್ನ ಗೂಡ ಬರುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಹಿಡಿಯಬೇಡಿರಿ. ಅಸ್ತು. ಕಾಲಕ್ರಮಣ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾತೆಯ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವದೇಕೆ? ನಡೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ, ಸೀತೇ ನಡೆ. ಮಾತೇ, ಹೋಗಿಬರುವೆನು, ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು.

ಕೈಕಯಾ : ನಿನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಬೇಸತ್ತೆನು.

ರಾಮ : ಇದೋ ಹೊರಟೆನು. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : (ಚಾಲ್-ದುರಾಭಿಮಾನಿ ಮಾನವಾ)

ನಮೋ ನಮೋ ದಿಗಂಬರಾ | ನಮೋ ಹಿಮಾಂಶುಶೇಖರಾ ||

ಮಾರಾರಿ ಕರುಣಾಮೃತದಾ| ಪಾರಾವಾರ ನಮೋ ನಮೋ ||

ಮೂರುಲೋಕಗಳಿಗಾಧಾರ ನಮೋ ||

ದಶರಥ : (ಎಚ್ಚತ್ತು) ವಶಿಷ್ಠರೇ, ರಾಮನೆಲ್ಲಿ ?

ವಶಿಷ್ಠ : ರಾಜಾ, ಘಾಬರಿಯಾಗಬೇಡ. ಅವನು ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಮೇತನಾಗಿ ಕಾನನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ದಶರಥ : ಕಾನನಕ್ಕೆ ಹೋದನೇ? ೧೪ ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬರುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಸುಮಂತ : ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವೆಲ್ಲಿದೆ? ತಮ್ಮ ವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವನವಾಸಿಗಳಾಗೇ ಇರುವರು.

ದಶರಥ : ಆಯ್ಯೋ ದೈವವೇ, ನನ್ನ ನೀಲಮೇಘಶಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದನೇ? ಮುಚ್ಚಿನವನಾಗಿ ತ್ರಾಣ ತಪ್ಪಿದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದನೇ?

ಸುಮಂತ : ಹಾಗಾದ್ದೇನೋ ನಿಜ.

ದಶರಥ : ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳತನಕ ನಾನವನನ್ನು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇ?

ವಶಿಷ್ಠ : ಇಲ್ಲ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ರಾಮನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗಿರವಾದನು.

ಸುಮಂತ : ಮಹಾರಾಜರೇ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಪುನಃ ನಮಗವರ ದರ್ಶನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ.

ದಶರಥ : ರಾಮನು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನೇ?

ವಶಿಷ್ಠ : ಅಹುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೋದನು.

ದಶರಥ : ಅವನಗೂಡ ಕಂದಮ್ಮಗಳಾದ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸಹ ಹೋದರೇ.

ಸುಮಂತ : ಅಹುದು ಮಹಾರಾಜರೇ.

ದಶರಥ : ಆಯ್ಯೋ ದೈವವೇ, ದಾರುಣವಾದ ಪುತ್ರವಿಯೋಗ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಲಿ? ರಾಮಾ, ರಾಮಭದ್ರಾ, ಪಾಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದೆಯಾ? (ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವನು.)

ಸುಮಂತ : ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಮೂರ್ಛೆಯು ಬಂದಿರುವುದು. ಉದಕವನ್ನು ತನ್ನಿರಿ.

ವಶಿಷ್ಠ : (ದಾಜನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿ) ಸುಮಂತ, ಮಹಾರಾಜನು ಶಾಶ್ವತವಾದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೋಡಿದಿರಾ ನಾಡಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವವು.

ಸುಮಂತ : ಅಯ್ಯೋ, ಸಾಕೇತಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನದೀಗತಿಯಾಯಿತೇ! ನೋಡಿದಿರಾ ಭಗವಾನ್, ಮಹಾರಾಜರೇನೋ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೆ ಅವರ ಚಿಹ್ನೆಗಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯು ಸಾಲದಾಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಸವನೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ವಶಿಷ್ಠ : ದಯಾಳುವಾದ ಮಹಾರಾಜನೇ,

(ಜಾಲ-ಅವಚಿತಹೇ ಅಲೇಸಂಕಟ)

ಸೈರಿಸು ಭೂವರನೇ! ದಾರುಣವ್ಯಥೆಯಾ | ಧರಿಸದೆ |

ಮಾನಸದೇ | ಚ್ಚಾನಿಯು ನೀನು |

ದೀನರಪಾಲ | ನೀನೀತರ ಶೋಕವ ಮಾಳ್ವರೇ ||

ವಿಧಿಲಿಖಿತವನು ಮೀರುವರಾರ್ಯ | ಸದಯವಂತನೇ | ಯೋಚಿಸು ಬೇಗ ||

ಅಂಕ : ನಾಲ್ಕು

ರಥದಲ್ಲಿ ಭರತನ ಪ್ರವೇಶ. ಸ್ಥಳ : ಅದವಿ .

ಭರತ : ಸಾರಥಿ, ಜನನೀಜನಕರು ಇಷ್ಟಾತುರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇತಕ್ಕ ಕರೆಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು! ಹೇಳಲೊಲ್ಲೆಯೇಕೆ?

ಸಾರಥಿ : ಮಹಾರಾಜರೇ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನೇನೂ ಅರಿಯದವನು.

ಭರತ : ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವೆ. ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಮುಖಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು.

ಸಾರಥಿ : (ಸ್ಮಗತ) ಏನೇ ಆಗಲಿ ತಿಳುಹಿಸಬಾರದು. (ಪ್ರಕಾಶ) ಮಹಾರಾಜರೇ ನಾನೇನೂ ಅರಿಯದವನು, ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದರೇನು ಹೇಳಲಿ?

ಭರತ : ಆಗಲಿ, ರಥವನ್ನು ಸಾಗಿಸು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವದಲ್ಲವೇ? ಇರಲಿ, ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣವು ಎಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ?

ಸಾರಥಿ : ಇನ್ನೇನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆನೇ ಬಂದವು. ಅರ್ಧ ಯೋಜನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ.

ಭರತ : ಸಾರಥಿ, ಅದಾವ ಪ್ರಾಣಿಯು! ಈಚೆಗೆ ಓಡಿಹೋಯಿತು?

ಸಾರಥಿ : ಅದು ನರಿಯಲ್ಲವೇ ದೊರೆಯೇ!

(ಚಾಲ್-ಕಾಲಿಬದರಿಯಾ)

ಅಶುಭವೇನೇಕೆ ಸೂಚಿಸುವದು ।

ವ್ಯಸನವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು ಸೇವಕನೆ ಕಸವಿಸಿಯು ಪರ್ಚಿತು ಮಾನಸದಲಿ ॥

ನೋಡು ನೋಡು ವಾಯಸವು ಪೋಪುವುದು ।

ಎಡಭಾಗಕೆ ಸಂಶಯವೆ ನಿಶ್ಚಯ ॥ ೧ ॥

ಸಾರಥಿ : ಮಹಾರಾಜರೇ, ವೃಥಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಸನವುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕಾಗಿನರಿಗಳ ಚಲನವಲನಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ವಿಧಿಲಿಖಿತವೇ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ರಥವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲೋ?

ಭರತ : ಸಾರಥಿ, ನೀನು ಸಾವಿರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ಸಾಕೇತ ನಗರದಲ್ಲೇನೋ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅದೋ ನೋಡು ನೋಡು-

(ರಾಗ-ಕಾನಡಾ-ತಾಳ-ತ್ರಿಪುಟ)

ಬಹುಭೀಕರ ಭುಜಂಗ । ಹೇಗೆ ಪವಡಿಸಿಹುದೋ ಪಥದಿ ॥

ಗರಲಾನನವನುದೆರದು ದರ್ಪದೇ । ಒರೆಯುವ ತೆರದೇ ಕಾಲರಸನೇಯಾ ।

ಪೊರೆಗೆ ಚಾಚಿಪೂತ್ಕಾರಿಸುತಿರುವಾ । ಪರಿಯನೋಡಿ ।

ಪರಿಯ ನೋಡಿ ರೋಮಾಂಚಗಳೇಳ್ಳವು ॥

ಸಾರಥಿ : ಮಹಾರಾಜರೇ, ಅತ್ತ ಚಿತ್ತವನ್ನೀಯಬೇಡಿ. ಸಾಕೇತನಗರವನ್ನು ಕಂಡ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಶುಭಾಶುಭ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗೇ ಹೋಗುವದು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಲಂಬವೇಕೆ? ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುವೆನು.

ಭರತ : ಆಗಲಿ ನಡೆ. (ಹೋಗುವರು)

ಅಯೋಧ್ಯಾ-ಬೀದಿ

ನಾರಾಯಣದಾಸ : ರಾಮಚಂದ್ರಜೀ ಬನವಾಸ ಗಯೋ; ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜ ಮರ್ಗಯೋ. ಅಬ ಅಚೋಧ್ಯಾವೇ ಹಮಾರೆ ಪಾಲನವಾಲಾ ಕೋನ ರಿಹ್ಯೋ? ಕೀಕಿಯಾಣೆಶಾಬಕಾ ಕಡಕ್ ಮಾಮಲಾ ಇಸಮೇ ಖ್ಯಂ ಜಿಂದಗಾನಿಕರನಾ, ಖ್ಯಂ ಹಿಶಾಬ್ ದೇಶಕೊ ಚಲೇಜಾನಾ ಭೇತ್ತರ ಅರೆ ಆಜಾವೋ ಶಟಾಣೇ, ಅರೇ ಹರಕಚಂದ (ಬರುವನು) ಬೀಂದರಾಜ ಖ್ಯಂಗಯೋ?

ಹರಕಚಂದ : ಬಂದಿಯೋಂಮೇ ತಮಾಮ ಸಮಾಲ ಲದ್ಯಾಕರ್‌ದುಸರೇ ರಾಸ್ತೇಶೆ ಆಗೆ ಗಿಯೋ.

ನಾ.ದಾಸ : ಚಲೋ ಹಮಕೆಂ ರಹೇ? ಕ್ಯಾ ಕಾಮ? (ಹೋಗುವನು)

ಕೋಮುಟಿಶೆಟ್ಟಿ : ದರಾ ನಂಜುಂಡಾ ರಮ್ಮನ ರಾರಾ. ಯೇ ಮಂಡೀ ನಾರಾಯಣದಾಸು ಮೀರು ಯಕ್ಕಡ?

ನಾ.ದಾಸ : ಅರೆ ಹಮತೋ ದೇಸ್‌ಜಾವೇ ತೂಂಕರೆ ಯಂಕಯ್ಯಾ?

ಕೋಮಟಶೆಟ್ಟಿ : ಇಕ್ಕಡೆಯೇಮುನ್ನದಿ? ಪೆದ್ದಮಾರಾಜುಡು ಸಚ್ಚಿಪೋಯೆ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜುಡು ವನವಾಸಕೀ ಪೋಯೆ. ಅಯೋಧ್ಯಮುಲಂತ ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಾಯಂತರುವಾತಾ ಇಕ್ಕಡ ಉಂಡೇದಿ ಶಾನ ಘಾತಮು. ದಾನಿವಲ್ಲ ಮೇಮು ಮಾ ದೇಶಾನಿಕಿ ಪೋತುನ್ನಾಮು.

ಮಾರವಾಡಿ : ತುಮ್ಮಾರಾ ದೇಶ ಕೋನಸಾ?

ಕೋಮಟ : ಆಂಧ್ರಮು.

ಮಾರವಾಡಿ : ಓಹೋ! ಅಂಧಾದೇಶ್? ರೀಕ ಹೈ ಚಲೋ.

ಕೊತವಾಲ : ಎಲೇ ನಾಗರಿಕರೇ ನಿಲ್ಲಿ. ನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ.

ಮಾರವಾಡಿ : ಅಜಿ ಓ ಕೊತವಾಲಶಾಬ, ಬಡಾ ಮಾರಾಜಾತೋ ಶತ್ತ ಹೋಗತವಾ ಫಿರ್‌ಕೋನ್‌ಸಾ ಮಾರಾಜಾ ಹುಕುಮ ಕೊಡತಾವ?

ಕೋಮಟ : ಮೀ ದೇಶಮುಲೊ ಉಂಡೇದಾನಕಿ ಮಾ ಇಷ್ಟಮು ಲೇದು.

ಕೊತವಾಲ : ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನರಿಯೆ. ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.

ಮಾರವಾಡಿ : ನಮದು ಮರ್ಜಿ ಫಾಯಿಶಾಬ್, ಜಬರದಸ್ತಿ ಬೈಂ ಮಾಡತಾವ?

ಕೊತವಾಲ : ಸುಮ್ಮನೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಟುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಏನು? ತಿರುಗುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಮಾರವಾಡಿ : ನಹೀ, ಹಮ ಶಾಪಶಾಪ ನಹೀ ತಿರಗತಾವ. ಕ್ಯಾ ಹಮಕು ಮಾರಡಾಲತಾವ?

ಕೋಮಟ : ಗಾನಿಗಾನಿ, ಕೊಟತಾವೇಮಯ್ಯಾ? ಕೊಟ್ಟು, ಚೂಸ್ತಾಮು, ಯಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟತಾವು?

ಕೊತವಾಲ : ನೀವು ಒಳ್ಳೇ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ. ಕಡೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ಏನು, ಹಿಂತಿರುಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ನಡೆಯಿರಿ, ಕಳ್ಳಮುಂಡೇ ಮಕ್ಕಳೇ. (ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಒಡಿಯುತ್ತ ದಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ಮಾರವಾಡಿ : ಅಟ ದೇಖೋ ಭಾಯಿ ದೇಖೋ! ಕೈಸಾ ಮಾರತಾ ಹೈ ಅರೆ? ಬಾಲಾಜೀ ಕ್ಯಾ ಜುಲುಮ? ಕ್ಯಾ ಹಿಶಾಬ? ಅರೆ ಅರೆ ಅರೆ! (ಹೋಗುವರು.)

ಮಾಲತಿ : (ಪ್ರವೇಶ) ಶಂಭುಕಾ, ಒಂದು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಮತ್ತೊಂದಾಯಿತಲ್ಲಾ. ಭರತ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಾವು ಮಾಡಿದ ತಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಾದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಒಳಿತಾಗಲಾರವು. ಅದೋ ನೋಡಿದೆಯಾ? ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಈ ಸಾಕೇತ ನಗರವು ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಳುಬಿದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿರೇ ಮಹಾರಾಜರು ದಿವಂಗತರಾದುದರಿಂದಲೂ ಪ್ರಜಾ ಜನರು ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪಿದವರಾಗಿ ಮನಬಂದತ್ತ ನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

ಶಂಭುಕ : ಯಾವದೇ ಕೆಲಸವಾಗಲಿ ಆಗುವತನಕ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ರಾಮ ರಾಜ್ಯವಿಯೋಗದ ಪರಿಣಾಮವು ಹೀಗಾಗುವದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಭರತಮಹಾರಾಜರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ಕೈಕಯಾ ರಾಣಿಯವರ ಪರಿವಾರ ಗಣಕ್ಕೆ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಅಪಕೀರ್ತಿಯು ಬಂತು.

ಮಾಲತಿ : ನಿಜವೇ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಖವೆತ್ತಿ ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಮಯ ಭರತ ಮಹಾರಾಜರು ಬಂದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಟ್ಟು ತದನುಸಾರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಒಳಿತು. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಅವರೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಹಾರಾಜರಂತೆ ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರೊಡನೆ ವನವಾಸಿಗಳಾಗುವದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರೆ... ಏನು ಹೇಳಲಿ?

ಶಂಭುಕ : ಹೇಳುವದೇನು, ಕೇಳುವದೇನು? ಗೂಗಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಕಾಗೆಗಳು ಕುಕ್ಕುವಂತೆ ಇಡೀ ಸಾಕೇತ ನಗರವೇ ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿತು. ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದರೆ - ನೋಡು ಮಾಲತೀ - ನಾನು ಮಾತ್ರ ಮೊದಲಿಗೇನೇ ಪಲಾಯನ ಹೊಡೆಯುವೆನು.

ಮಾಲತಿ : ಎಲೋ, ನೀನು ಗಂಡಸು. ಎತ್ತಾದರೂ ಹೋದೀ; ಹೇಗಾದರೂ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡೀ. ಆದರೆ ಹೆಂಗಳೆಯರಾದ ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯು ಮಾತ್ರ ನಾಯಿಗೆ ಬೇಡಾಗುವದು.

ಮಂಥರೆ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಾಲತೀ ಶಂಭುಕಾದಿಗಳೇ, ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಪಕ್ಕದವರಾರೂ ಈ ಸಾಕೇತ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡಿರಿ. ತೀವ್ರವೇ ಮನಬಂದತ್ತ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ.

ಇಬ್ಬರೂ : ಮಂಥರೇ, ಮತ್ತೇನಾಯಿತು?

ಮಂಥರೆ : ಆಗುವದೇನು? ಭರತ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಗಬೇಕೆಂತಲೂ ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಪಕ್ಕದ ಜನಗಳ ಅಟ್ಟಹಾಸವು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದಿಷ್ಟು ಸಾಹಸವನ್ನು ಪಟ್ಟಿವಲ್ಲವೇ?

ಇಬ್ಬರೂ : ಅಹುದು, ಈಗೇನಾಯಿತು?

ಮಂಥರೆ : ಭರತ ಮಹಾರಾಜನು ಈ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಷೇಧ ಮಾಡುವ ದಲ್ಲದೆ ಈ ಅನರ್ಥಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಸಕಲರನ್ನೂ ಸುಣ್ಣದ ಭಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿ ಸುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ತೀವ್ರವೇ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿ; ನಿಲ್ಲಬೇಡಿ.

ಶಂಭುಕ : ಅಯ್ಯೋ! ಹಾಗಿದ್ದರೇತಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು? ನಡೆಯಿರಿ. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವದೇ ಬೇಡ.

ಕೊತವಾಲ : (ಪ್ರವೇಶ) ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವದು ಬೇಡವೇಬೇಡ; ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಿರಿ! ಹೇಸಿ ಜನಗಳೆ, ಅಯೋಧ್ಯಾಡಳಿತವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದಿರಿ. ದೂತರೇ, ತೃಂಖಲೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಿರಿ. ಏನು ನೋಡುವಿರಿ? ಎಲೇ ಮಂಥರೇ, ಮಾರಿಯಾದ ನಿನಗೀ ರಾಜಕಾರಣ ವೇತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೇ? ಸತ್ತೀಲರಾದ ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಂಶವನ್ನು ಮಾಡಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ವನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ; ಹಿರೇಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡಿದೆ; ಸಾಕೇತ ಧರ್ಮವಂತ ಪ್ರಜಾಜನಕ್ಕೆ ಪರಿತಾಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ನಡೆ ನಡೆ, ಮುಂದಾಗು. ಕನಿಷ್ಠ ಮುಂಡೆಯಾದ ನಿನ್ನ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಕೆಳಗೆ ಮೇಲಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದು. ಯಾವ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನೀನೀ ರಾಜಭವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟೀ? ಕತ್ತೆಮುಂಡೇ ಮುಖವೆತ್ತಬೇಡ.

ನಡೆ ಮುಂದಾಗು, ಎಲೋ ಬಾಲಿಶಾ, ನಡೆ ತೀವ್ರ. (ಶಂಭುಕನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈ ಕೊಟ್ಟು ತಳ್ಳುವನು.)

ಕೈಕಯಾ ಮಹಲ್

ಕೈಕಯಾ : ಮಗುವೇ, ಭರತಾ-

ಭರತ : ಬೇಡಾ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಮಗುವೆಂದೆನ್ನಬೇಡ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಲ್ಲ.

ಕೈಕಯಾ : ಏತಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನೀನಿಷ್ಟೊಂದು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವೆ! ಎಲೋ ಈ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನಲ್ಲವೇ!

ಭರತ : ಈಗ್ಗೆ ನನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ನೀನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದಾಲೋಚಿಸಿದ ಸಿಂಹಾಸನವು ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನವಲ್ಲ; ಅಮಂಗಲವಾದ ಸ್ವಶಾನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವು. ನನ್ನ ಪಿತೃವಿನ ಪ್ರಾಣಾಪಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗಳಿಸಿದ ಸಿಂಹಾಸನವು ಪವಿತ್ರ ಸಿಂಹಾಸನವೇ? ಪಿತೃಸಮಾನನಾದಂತಹ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಅಡವೀಪಾಲು ಮಾಡಿ ದೊರಕಿಸಿದ ಸಿಂಹಾಸನವು ಪವಿತ್ರ ಸಿಂಹಾಸನವೇ? ಪ್ರಜಾ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಲ್ಲದ ಸಿಂಹಾಸನವು ಪವಿತ್ರ ಸಿಂಹಾಸನವೇ? ಎಲೇ ರಾಕ್ಷಸೀ, ರಾಜ್ಯತ್ಯಜೆಯಿಂದ ಎಂತಹ ನೀಚಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ? ಅಣ್ಣನನ್ನು ಅಡವೀಪಾಲು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಪಿತೃವಿನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಂಡೆಯಾ? ಅಯ್ಯೋ ದಶರಥ ತಾತಾ, ನಿನ್ನನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿ?

ಭರತ : (ಜಿಲ್-ಮಾಯಿಸರಸ್ವತೀ ಶಾರದಾ)

ಯಾರದೆನಗಾಧಾರವೋ | ಈ ಧರೆಯೋಳ್ ಪರಿಪರೀ

ಸದ್ವೋಧವನ್ನು ಒರೆದನು ಹಿತವನು ಗೈವರಿಲ್ಲ ||

ಪರಲೋಕವ ಸೇರಿದನು ತಾತನು | ಸೇರಿದ ವನವಾಗ್ರಜನು ಸುಪಥವಾ |

ತೋರು ಗುರುಜನಗಳ ದೂರವಾ | ಗಿರಲು ಈ ಸಮಯದೇ ||

ಕೈಕಯಾ : ಎಲೋ ಮೂರ್ಖಾ, ರಾಜಾಧಿರಾಜನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಧಿಯು ಬಂದಿರುವಾಗ್ಗೆ ಗತಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆದು ಸತಿಯರಂತೆ ವಿಲಾಪಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ! ನಿನಗೇನೆನ್ನಲಿ?

ಭರತ : ಇದಾವ ರಾಜ್ಯವೇ? ಯಾರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಸ್ವಾಮಿಯೆನಿಸಲೇ? ರಾಮನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವೆಂತು? ಕುಟಿಲತಂತ್ರದಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ನೀನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದೇನೋ ನಿಜ, ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು? -ಸಕಲ ಪ್ರಜಾಜನವು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತು; ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪರತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಕ್ರೂರತನಕ್ಕೆ ತಿರಸ್ಕಾರಗೊಂಡು ಸಕಲ ಸಾಕೇತ ನಗರವು ಹಾಳುಬಿದ್ದಿತು. ಪುತ್ರವವತ್ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಜಾಜನ ಮನೋಭಂಗವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಎದೆಯೊಡೆದು ಹಿರೇ ಮಹಾರಾಜರು ದಿವಂಗತರಾದರು. ಎಲೇ, ವಿಧವೆಯಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ರಾಜ್ಯವಾಳಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನೀನು ನಿಜವಾಗಿ ಪಿಶಾಚಿಯು. ಎಲೇ ರಾಕ್ಷಸೀ, ರಾಮನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನಗೇನು ಕೊರತೆ ಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ?

ಕೈಕಯಾ : ನಾನೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪರಿವಾರವೂ ಪರರ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಜಲಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಭರತ : ಈಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀನು ನಿನ್ನ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀರು ಕುಡಿಯುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಕೃತ್ಯಾ; ಸಿಂಹಾಸನದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನ ಮೇಲೆಯೂ ಮತ್ತು ರಾಮಭದ್ರನ ಮೇಲೆಯೂ ಇರುವಂತೆ ಸಾಕೇತ ಪ್ರಜಾಜನರ ಪ್ರೇಮವು ನಿನ್ನ ಮೇಲಿರುವದೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆಯಾ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ನಿನ್ನ ಭ್ರಮವು. ನೀನು ಪ್ರಜರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ದೇವತೆಯಂತೆ ಕಾಣುವೆ. ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರವು ನನ್ನ ಸಾಕೇತ ಪ್ರಜಾ ಜನಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಭೂತಬೇತಾಳ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಧರ್ಮವಂತ ರಾಜನನ್ನು ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಬಾಧ್ಯನಾದ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಅಡವಿಪಾಲುಮಾಡಿ ಪ್ರಜಾ ಜನರ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಘಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯು ಪ್ರಜರಲ್ಲುಳಿಯಬಹುದೇ?

ಕೈಕಯಾ : ಉಳಿಯದಿದ್ದರಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರಜಾ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನನಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ರಾಜದಂಡ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಜಾ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು.

ಭರತ : ಏನು? ರಾಜದಂಡಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಜಾ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದೆನ್ನುವೆಯಾ? ಈ ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ನೀನಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ಬಂದೆ ಮಾರೀ? ದಂಡನೀತಿಯನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಜರು ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕುರಿಗಳಾದರಲ್ಲಾ! ಸಾಕುಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಅಮಂಗಲಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವುದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲ. ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರವೂ ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿರಿ. ನಾನು ನನ್ನ ಪಿತೃಸಮಾನನಾದ ಅಣ್ಣನಗೊಡ ವನವಾಸಿಯಾಗುವೆನು. (ಹೋಗಲು ದ್ಯುಕ್ತ ನಾಗುವನು)

ಕೈಕಯಾ : (ತಡೆದು) ನಿಲ್ಲು ಭರತಾ.

ಭರತ : ಸರೆ, ತಡೆಯಬೇಡಾ.

(ಚಾಲ್ವಿಕ ಆಜಬಗುಜರಾಥ)

ತವಮುಖವ ನೋಡದೆ ಮರೆಯಾಗೆ ತೀವ್ರ ದೀ ಮಹಾಪಾತಕಿಯೇ |

ತವಕೃತಿಗೆ ನಾಚಿದನೆ ಕಲಿಯೂ| ಮಹಾ ಪಾತಕಿಯೇ |

ರವಿಕುಲದಲಿ ಸೇರಿರುವೆ ದಾಸವೀ || ಮಹಾಪಾತಕಿಯೇ

ಕೈಕಯಾ : ಮಗುವೇ ಭರತಾ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನೀನು ವನವನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾರು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು?

ಭರತ : ನಿಮ್ಮಂಥ ಪಿತಾಚಿಗಳು. ವಿಮನಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಜನಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮಂಥ ಪಿತಾಚಿಗಳಾಳ ಬೇಕಲ್ಲದೆ, ನಿಜವಾದ ರಾಜನು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಆಳನು. ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯಬೇಡ. ರಾಮನಿಲ್ಲದೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರೆನು.

ಕೈಕಯಾ : ಅಯ್ಯೋ, ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾರ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಲಿ?

ಭರತ : ಅಪೇಕ್ಷಪಟ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ! ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೋ! ಒಂದು ಸಮಯ ಹಿರೇಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ದಾಸಿಯಾದ ನಿನಗೂ ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ಪ್ರಜಾಜನಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜದಂಡ ಬಲದಿಂದ ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು. ಅದಕ್ಕೆ ತ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಜಾಜನಗಳು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸು. ಅಂತೂ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೂ ನಿನ್ನನುಯಾಯಿಗಳ ಸುಖಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಯ ಬಾರದಿದ್ದರಾಯಿತು. ಹೇಗಾದರೂ ರಾಜನನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದಿರುವೆ! ನಾಮಧಾರಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ನೀವು ಮಾಡುವತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಣೆ ಮಾಡುವದೇಕೆ? ಸಾಕೇತ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ, ಪ್ರಜಾಜನಗಳ ಗೋಳು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳುವದೇ ಬೇಡ. ಅದು ಕೈಕಯಾ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಪಾಲಿಗೂ ಮತ್ತು ಅವಳ ಪರಿವಾರದ ಪಾಲಿಗೂ ಇರಲಿ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವೇ ಬೇಡ. ನಾನು ನನ್ನ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಂತಃಕರಣನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೇರುವೆನು.
(ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು)

ಕೊತವಾಲ : ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ಸಾಕೇತಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಲಿರುವ ಪ್ರಜಾಜನಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದೆಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಮಾರು ಸ್ವಾಸ್ಥಿವೃತ್ತಿಗಳ ಪರಿವಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಧ ಜನಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಹೋದರು. ಉಳಿದ ಜನಗಳು ಮೃತಮಹಾರಾಜರ ಸೂತಕವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಡಿಗಳ ಬಾಗಿಲವನ್ನಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಮೊದಲಿನಂತೆ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡನೀತಿಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆನು. ಆದರದು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು.

ಕೈಕಯಾ : ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆದೊಂದು ಉತ್ಪಾತವು ಜರುಗಿತು. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಲಿ? ಹೇಗಾದರೆ ಈ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಯುಂಟಾದೀತು? ಅಯ್ಯೋ! ಯಾಕಾದರೂ ನಾನು ಮಂಥರೆಯಂಥ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಸೇವಕಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು? ಏನು ಮಾಡಲಿ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವದೆಂದು ಗೋಳಾಡಲೇ? ಪುತ್ರನು ಅಡವಿ ಪಾಲಾದನೆಂದು ಗೋಳಾಡಲೇ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ನಿಧಿಯನ್ನು ಮಣ್ಣುಪಾಲು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಗೋಳಾಡಲೇ? ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಅಯ್ಯೋ ಕೆಟ್ಟೆನು ಕೆಟ್ಟೆನು.

ಕೊತವಾಲ : ಹಾಗಾದರೆ ತೀವ್ರವೇ ನೀವಾ ಉಭಯ ಮಹಾನುಭಾವರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ ಮತ್ತು
(ಚಾಲ್ ಅತ್ಮ ಲಿಂಗವಾ ದಹಿಸಿದ)

ಎನ್ನ ಬಿನಪವಾ ತಿಳುಹಿಸಿ | ಸನ್ನುತಾತ್ಮರಾ ಸನ್ನಿಧಿಯೋಳು ||

ಭೂರವ್ಯಸನ | ಪಡುವಳೆಂದು | ತಾನುಗೈದ | ಕ್ರೂರ ಕೈಗೆ |

ಕ್ಷಮಿಸೆನ್ನಯಾ ! ಅಪರಾಧವಾ | ಗಮಿಸುವದೀ ಸಾಕೇತಪುರಕೆ ||

ಭರತನ ಪ್ರವೇಶ

ಭರತ : (ರಾಗ ಭೈರವಿ - ತಾಳ ತ್ರಿವಳಿ)

ತೋರಿಪಿರಾರಾದರು ಜಾಗ್ರತೆ ರಘುರಾಮರಾಜಚರಣಾ |

ಸುಖಧಾಮ ರಾಮಚರಣಾ ||

ಆರವಿಂದಾಕ್ಷನ ಚರಣ ಸರೋಜಕೆ | ತ್ವರಿತದರಗಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೋರುವೆ |

ದುರುಳಿಯು ಗೃಹಪರಾಧಕೆ ಅನಂ | ತರದಾತನನಾಂ ಮರಳಿ ಕರೆತರುವೆ ||

ಸುಮಂತ : ಭರತಮಹಾರಾಜರೇ, ದಯಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿರಿ. ತಾವೇ ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರಾಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು.

ಭರತ : ಸುಮಂತರಾಯನೇ, ಸಾಕೇತ ರಾಜ್ಯವು ಅಣ್ಣನ ಸಲುವಾಗಿರುವದು, ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯನೇ? ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಅನಧಿಕಾರಿಯಾದ ನಾನವರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡಲೋ! ಸುಮಂತರಾಯನೇ, ನಾಚಿಕೆಯುಳ್ಳ ಮಾನವನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಕೆಲಸವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಲೋಕಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದವನಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ, ಅವನಿಂದಿಂಥ ಕೆಲಸವಾಗಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ನಾನು ಅಣ್ಣನಗೊಡವನದಲ್ಲಿದ್ದು ಆತನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವೆನು.

ಸುಮಂತ : ಮಹಾರಾಜರೇ, ರಾಜಪುರುಷರಲ್ಲರೂ ವನವಾಸಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅನಾಯಕ ರಾಜ್ಯವಾಗುವದಲ್ಲವೇ?

ಭರತ : ಸುಮಂತರೇ, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಪಿಶಾಚಿ ಮಹತ್ಪಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೈಕೆಯಿಯು ಪರಿವಾರಗಳಾದ ಬೋಧದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವಳಲ್ಲವೇ? ತೀರಲಿ - ಆ ಪಿಶಾಚಿಯ ಮಹತ್ಪಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಾದರೂ ತೀರಲಿ.

ಸುಮಂತ : ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಪರಿಣಾಮವೇನಾದೀತು?

ಭರತ : ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಸುಮಂತರಾಯನೇ, ರಾಜಾಧಿರಾಜ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ರಾಜನಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ರಂಕನಾಗಬೇಕೇ! ಅದೇನು ಕಾರಣ? ಒಂದು ಸಮಯ ತಾನು ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಸುರಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಕೆಯಿಯು ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರಾಮಭದ್ರನನ್ನು ಅಡವಿಪಾಲು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣವೇನು? ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಕಠಿಣವಾದ ಕಾಂತಾರವಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೇತಕ್ಕೆ ವಿಧಿಸುವದು? ಆತನು ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೇನು ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಅರ್ಥಾತ್ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನ ಸರ್ವಸ್ವೀ ಅಧಃಪಾತವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತಿರುಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುವದಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯನಾಗಬೇಕಂತಲೇ ಅವಳು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವಳಲ್ಲವೆ? ಥೂ! ನಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲಿಯು ಎತ್ತಿಂದ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತೋ, ಏನೋ? ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲೂ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೂ ಕೇವಲ ಪರಿಶುದ್ಧರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿರುವ ರವಿಕುಲವು ಈ ವಿಧಿಮಾಯಾಕೃತಿಯಿಂದ ಕಲಂಕಿತವಾಯಿತು.

ಸುಮಂತ : ಮಹಾರಾಜರೇ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳು ಕೇವಲ ಸತ್ಯವಾದವುಗಳು ಆಗದೆ ಆಗಬಾರದ್ದಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವದಾದರೊಂದು ತರುಣೋಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕ ಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಭರತ : ಅದನ್ನು ನೀವೇ ಯೋಚಿಸಿರಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವಾದರೂ ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ವೃಥಾ ಖಟಾಖೋಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಏನೋ ಬಂಧುಗಳಾದ ನಾವು ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭೋಗಿಸಿ ಬಂದೆವೆಂದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮನೋವಾಂಛಿತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಂತೆ. ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡಿ. ಮತ್ತು ಶೋಕಾಕುಲರಾಗಬೇಡಿ. ನನಗೆ ನಿಲ್ಲಿಲಿಕ್ಕವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

(ಚಾಲ್-ಲಾವಿಲೀ ಧಂಡಲಟ)

ಸೇರವೆ ರಾಘವನಾ | ಸನ್ನಿಧಿಯಾ ||

ತ್ವರದೇ ಸುಮಂತರಾಯಾ | ಸದಯಾರ್ಣವನಾ | ಪಾದಸೇವೆಯಾ ||

ಸತತಮಾಡಿಸವನೇ ಕಾಯಾ | ಆ ದಶರಥ ತಾತತ ತರುವಾಯಾ |

ಈ ಧರಿತ್ರಿಯೋಳಾತನೆ ಪಿರಿಯಾ ||

ಸುಮಂತ : ಸಾಕೇತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲಿದೊಂದುತ್ಪಾತವೇ ಸರಿ. ಮಹಾರಾಜರು ದಿವಂಗತರಾದರು. ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ರಾಜಪುತ್ರರು ಅಡಿವೀಪಾಲಾದರು. ಪ್ರಜಾಜನಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ದೇಶತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಉಳಿದವರು ಹತಾಶರಾಗಿ ಉದಾಸೀನವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವರು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೋರ್ವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಪರರಾಜರು ಈ ತಾಳಗೆಟ್ಟ ಸಾಕೇತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಬಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವು ಒಳಿತಾಗಲಾರದು. ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಆ ಕೈಕಯೆಯ ಸ್ತ್ರೀ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾದಾವು? ಉನ್ನತ್ತ ಪರಿವಾರದವರ ದುರ್ಬೋಧವನ್ನು ಕೇಳಿ ಏನೋ ಒಂದು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು.

ಕೊತವಾಲ : ಸುಮಂತಮಹಾರಾಜರೇ, ಕೈಕಯಾದೇವಿಯವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಮಂತ : ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರೋ ಏನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರೋ?

ಕೊತವಾಲ : ಅಯ್ಯೋ ಹಾಗೇನು ಭಾವಿಸುವಿರಿ? ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಮಂತ : ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಪುತ್ರನನ್ನು ಅಡಿವೀಪಾಲು ಮಾಡಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ ಘನವಂತಳಿಗೆ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಸುಮಂತನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಿಸುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದೀತೆ?

ಕೊತವಾಲ : ಕೃತಕರ್ಮದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪಿಹೋಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಸುಮಂತರಾಯರೇ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕಮತಿಯ ಜನಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮಂಥವರು ಚಿತ್ತವನ್ನೀಯಲೇ ಬಾರದೆಂದು ಈ ಬಡಸೇವಕನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ರಾಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾ-ಇವರೀರ್ವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕ ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾನು ಭಾವರು ಈಗಿನ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿದರೇನೇ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ

ಚಿರಸ್ಥಾಯಿತ್ವವು. ಆದ ಕಾರಣ ದಯಮಾಡಿ ಕರ್ತವ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾನಸೀಕತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಸುಮಂತ : ಕೊತವಾಲರೇ, ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದಲೂ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಯುವರಾಜ ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರ ವಿಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಅದರೊಡನೆಯೇ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಜನರ ನೀಚಕೃತಿಗೆ ಪರಮಾವಧಿಯ ಹೇಸಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ, ತೀವ್ರ ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ವನವಾಸಿಗಳಾಗುವದಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೂರ್ತಿಮಂತ ಬಂಧುಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಭರತ ಮಹಾರಾಜರ ವಿಯೋಗದಿಂದಲೂ ವಿಪರೀತ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು, ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವ ಪ್ರಜಾಜನಗಳ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ಬೇಡ. ತಿರುಗಿ ಸಾಕೇತ ಪಟ್ಟಣದತ್ತ ಕಾಲಿಡುವದೇ ಬೇಡ. ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಾನಂದ ರವಿ ಅಗ್ನಾಚಲವನ್ನೆದಿದನು. ಶೋಕದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯು ಮುಸುಕಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಂದು ಮಾಡುವದೇನು? ಹೋಗಿರಿ, ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ.

ಕೊತವಾಲ : ಸುಮಂತ ಮಹಾರಾಜರೇ, ತಾವೊಬ್ಬರು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಚಾಲಕತ್ವದ ಮತಿಯು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಂತಾಗುವದು. ರಾಜನಿಷ್ಠರೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಹಿತದಕ್ಕರಾದ ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ಈಗಿನ ಕಠಿಣವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕೈಬಿಡಬೇಡಿ. ಕೈಕಯಾದೇವಿಯವರಿಗೆ ತ್ರಾಹಿತ್ರಾಹಿಯಾಗಿದೆ. ಕುಟಿಲನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ಮಂಥರಾ ಮೊದಲಾದ ಅವರ ಪರಿವಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತೋ ಅಡಗಿಹೋಗಿದೆ. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಜಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾನಲ್ಲದೆ ಅಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವನೇ?

ಸುಮಂತ : ಕೊತವಾಲರೇ, ನಡೆಯಿರಿ. ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು? ಅಖಿಲ ಪ್ರಜಾಜನರ ಪ್ರೇಮಕೇಂದ್ರನಾದ ರಾಜ್ಯನಿಲ್ಲದ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎತ್ತಾದರೂ ಹೊತ್ತುಹಾಕುತ್ತಾ ವಿಧವೆಯರ ಬಾಳುವೆಯಂತೆ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವಾ.

(ರಾಗ ಭೈರವಿ ಧ್ರುವ ತಾಳ)

ಬೇಸರಾಯಿತು ವಸುಧಿವಾಸವೂ ಕೀಳಸಹವಾಸವೂ |

ಮನುಜತನುವೀ ಸಮಯದೆನಗೇ ||

ನಿಸ್ಸಾರ ಸಂಸಾರ | ದೆ ಪಡರಿಬಾಚಾರ |

ಕಡುದುಃಖದಪಸಾರ | ವಲ್ಲದಿನ್ನೇನೂ ||

ಅಂಕ : ಐದು

(ಜಂಗಲ್ ರಸ್ತಾ - ಗುಹಕನ ಪ್ರವೇಶ)

ಗುಹಕ : ಓಯ್ ನರಸಾ, ಬೇಗ ಬಾ ಆಮ್ಮಾ.

ನರಸ : ಬಂದೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ, ಏನಪ್ಪಣೆ?

ಗುಹಕ : ಎಲಾ ಮಗೂ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾಮವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ನರಸ : ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತಾವು ಕರೆದಿರಂತೆ ಓಡಿ ಬಂದನು. ಇದೋ ಗೋಪೀಚಂದನವು ಕೂಡಾ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ ನೋಡಿ.

ಗುಹಕ : ಇಟ್ಟುಕೋ ತೀವ್ರ. ನದೀದಂಡೆಗೆ ಹೋಗುವಾ, ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಕಾಯ್ದಿದ್ದಾರು. ಅದಿರಲಿ ಹುಟ್ಟಿನ ಕೈರೂಢಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯಾ?

ನರಸ : ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ನೋಡಿ. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಒಂದೇ ಸವನೇ ಹುಟ್ಟು ನಡೆಸಿದರೂ ಕೈಗಳು ಸೋಲುವದಿಲ್ಲ.

ಗುಹಕ : ಅಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆಯಾ?

ನರಸ : ಅದರಲ್ಲಾ ಪದವನ್ನು ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುವಿರಲ್ಲಾ?

ಗುಹಕ : ಯಾವದೋ? ವಶಿಷ್ಠಜ್ಞಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೋ?

ನರಸ : ಹಾಂ! ತಾತಯ್ಯ ಆ ಪದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಹಿಡಿದರಂತೂ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಮಾದೇವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬಂದಂತಾಗುತ್ತೆ ನೋಡಿ.

ಗುಹಕ : ಮಗೂ ನರಸಯ್ಯಾ. ಆ ಪದದ ಮಹಿಮೆಯೇ ಹಾಗುಂಟು.

ನರಸ : ತಾತಯ್ಯಾ. ಆ ಪದದೊಳಗಿನ ರಾಮಯ್ಯನೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ನಾಮದರಾಮಯ್ಯನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಏನು?

ಗುಹಕ : ಅಹುದಹುದು. ಆ ಪದದಲ್ಲಿಯ ರಾಮಯ್ಯನೂ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ನಾಮದೊಳಗಡ ರಾಮಯ್ಯನೂ, ಮತ್ತು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟವೇರಿದ ರಾಮಯ್ಯನೂ ಮೂವರೂ ಒಬ್ಬಾತನೇ.

ನರಸ : ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾತನೂ?

ಗುಹಕ : ಆತನು ಸಹಾ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದನು;

ನರಸ : ಏನಯ್ಯಾ ಇದು ! ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬಾತನು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರುವನು?

ಗುಹಕ : ಮಗೂ, ಆತನು ದೇವನು. ಬರೇ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೇಕೆ? ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿರುವನೆಂದು ವಶಿಷ್ಠ ದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೇ ಆತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಆತನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಮೃತವಿರುವದಂತೆ ಅಮೃತ!

ನರಸ : ಅಹುದು ನೋಡು ತಾತಯ್ಯಾ ಈ ನಾಮದಲ್ಲಮೃತವಿದ್ದದ್ದೇ ನಿಜ! ಯಾಕಂದರೇ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ದಾದೊಂದು ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ತೀರಿತು-ಉಂಡಂತಾಗಿ ಹಸಿವೆಯೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ, ನೋಡಿ.

ಗುಹಕ : ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇರಲಿ ನನ್ನಗೂಡ ಆ ಪದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹುಟ್ಟು ನಡೆಸು, ನೋಡುವಾ. ಹೇಗ್ಗೆಗೆ ರೂಢಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಿ.

ಇಬ್ಬರೂ : (ಹುಟ್ಟು ನಡೆಸುತ್ತ)

(ಜಾಲ್-ಭಳೆರೆಭಾಪು ಸಂಗೂರಯ್ಯಾ)

ಸಾಗರಶಾಯೀ ರಾಮಯ್ಯಾ | ವರಭೋಗೀಶತಲ್ಪಾ ರಾಮಯ್ಯಾ ||
 ಸಾಗರಸುತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಂತೆ |
 ಆರವತಾರ ರಾಮಯ್ಯಾ ನೀನು ಧಾರುಣಿಯೊಳು ಬಂದೆ ರಾಮಯ್ಯಾ |
 ಆ ರಘುವಂಶದಿ ಏಳನೆ ಸಲ ಭೂ | ಭಾರವನಿಳಿಸಲು ರಾಮಯ್ಯಾ ||
 ಹಸಿವು ಹಿಂಗುವದು ರಾಮಯ್ಯಾ ||
 ಘನತೃಪ್ತಿಯೂ ಆರುವದು ರಾಮಯ್ಯಾ |
 ಪುಸಿಯಲ್ಲ ನಿನ್ನಯ ನಾಮವನುಸುರಲು ದಶರಥನಂದನ ರಾಮಯ್ಯಾ ||

ಗುಹಕ : ಪರವಿಲ್ಲ ಪರವಿಲ್ಲ, ಕೈಗರು ಸರಳಾಗಿವೆ. ನನ್ನ ಮುಖ್ಯನ ಕಾಲದ ಚಿಂತೆಯು ದೂರಾಯಿತು
 ನಡೇ; ನದೀ ತಟಾಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾ. (ಹೋಗುವರು.)

(ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯರ ಪ್ರವೇಶ)

ರಾಮ : (ಜಾಲ್-ಶ್ರೀವಾಸುದೇವಾ ಪೂರ ದೇವದೇವ)

ವನವಾಸವೇನೂ ಪುರವಾಸವೇನೂ |
 ಘನಸುಖದುಃಖಗಳಿರುತಿಹವೇನೂ ಮನವದೂ ಕಲ್ಪಿಸುವದು ಸುಖದುಃಖಾ |
 ಇನಿತಿರಲೂ ಭ್ರಮಗೊಳ್ಳುವದೇನೂ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಆದಾಗ್ಯೂ ಅಣ್ಣನೇ, ಈ ಸೀತಾಮಾತೆಯ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾರೆನು. ನೋಡಿದಿಯಾ?
 ಇವರ ನವಕೋಮಲ ಚರಣಗಳಿಂದ ರಕ್ತವು ಹರಿಯುತ್ತಲಿದೆ.

ಸೀತಾ : ಮೈದುನನೇ, ಅತಿರೇಕವಾದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. (ಕಾಲು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು)

(ಜಾಲ್-ಅವಚಿತಗೇಲೇ ಕಿಂಕರ)

ಹಿತಕರಮಾಗಿಹುದೆನಗೆ ವನವಿದು | ಪತಿಯ ಸಮಾಗಮದಿರುವದರಿಂದೇ
 ಘನದುಃಖಿತಳಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾನು | ಮನೆಯೊಳಿರಿಸಿ ಏಕಾಂಗಿಗಳಾಗಿ |
 ವನಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ರೇ | ವಿನಯಶೀಲಮೈದುನನೇ ಸಹಜದೀ ||

ರಾಮ : ನೋಡಿದೆಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ? ತಾನು ದುಃಖವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕಾನನದ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ
 ಕಾಲಕಳೆಯುವ ನಮಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ವ್ಯಥೆಯಾದೀತೆಂದು ಸೀತೆಯು ಹೇಗೆ ಹೇಳು
 ತ್ತಿರುವಳು?

ಸೀತೆ : ಛೇ! ಛೇ! ಹೀಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ನನಗೇನೂ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ವೃಥಾ ನನ್ನ
 ಚಿಂತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ತಾವು ಮಾತ್ರ ದುಃಖಿತಾಂತಕರನೆಗಳಾಗುವಿರಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅಯ್ಯೋ! ಏನು ಪತಿವ್ರತೆಯ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವು! ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಪುಣ್ಯವು ಬಲಿಷ್ಠವೆಂದು
 ಇಂತಹ ವೀರಸ್ತುಪಿಯರು ಆ ವಂಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಣ್ಣನೇ, ಸತತವಾಗಿ ಸಂಚಾರ
 ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪರ್ಣಕುಟೀರವನ್ನು

ವಿರಚಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವದೇ ಲೇಸು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಸೀತಾ ಮಾತೆಗೆ ವಿಪರೀತ ವ್ಯಥೆಯಾಗುವದು.

ಸೀತೆ : ಮೈದುನನೇ, ಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಲಿ. ಅವರ ಸಮಾಧಾನವೇ ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನವು.

ರಾಮ : ಇರಲಿ. ತಮ್ಮಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ನಾವು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವದೇ ಯೋಗ್ಯವಾದೀತು. ಯಾಕಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅನಾರ್ಯ ಜನಾಂಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದಂತೆ. ಏನೋ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಆರ್ಯ ಉಚ್ಚತಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನವರಿಗುಪದೇಶಿಸಿ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವಾ. ಅದೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಲೋಕಸೇವೆಯು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅದೇನೋ ನಿಜ. ಜ್ಞಾನವಂತರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನದಾನ ಮಾಡಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ತರಲೇಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ಜಗದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಘಾತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮ : ಅಂತಹ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಿಯೆಂಬ ಕುಲದವರು ತೀರಾ ಅಧಃಪಾತವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರಂತೆ, ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಆ ಸಾಮಾಜಿಕರು ಪಶುವರ್ಗದಲ್ಲಿಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ಪಶುಕೋಟಿಯಲ್ಲವರ ಗಣನೆಯಾಗಿದ್ದ ಬಳಿಕ ತದನುಸಾರವಾಗಿ ಅವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಾದರೂ ಇರಬಹುದು.

ರಾಮ : ಸಂದೇಹವೇನು? ಆ ಜನಾಂಗದವರು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯೆಂಬುದೊಂದು ರಾಜಧಾನಿಯ ನಗರವನ್ನು ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಆರ್ಯಜನಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಂತೆ. ನಾವು ಆ ಜನಗಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದು ಆದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಉತ್ತಮ ನಾಗರೀಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವೆಂದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದಾದ ಲೋಕಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಆದಕಾರಣ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಸವಾದರೂ ಸಹಿಸಿ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ನಾಡನ್ನು ಸೇರಬೇಕು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಆಗಲಿ, ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ನಾಡನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾದರೆ ನಾಶಿಕಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಪಂಚವಟಿಯ ಮೇಲಿಂದ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು?

ರಾಮ : ಅದೇ ಮಾರ್ಗವು ಅಸ್ತು. ಈ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಜಾಹ್ನವಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವಾ. ನಡೆಯಿರಿ.

(ಚಾಲ್-ಸ್ವಾಧೀನವೇನಿದೇ)

ಜನಪತಿಯಾಗುವವನೇ ಕ್ಷಣದೊಳು ವನವನು ಸೇರಿ |

ಅನುಭವಿಸುವ ದೈನ್ಯವನು | ಎನಿತಿದಗಾಧಾ ||

(ಹೋಗುವರು)

ಗಂಗಾನದಿ

(ಗುಹಕನು ಜನರನ್ನು ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ದೋಣಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು)

ಗುಹಕ : ಮಗೂ ನರಸಾ, ಎದುರು ಹುಟ್ಟು ನಡೆಸು. ಪ್ರವಾಹವು ಬಹು ಜೋರಾಗಿದೆ.

ನರಸ : ಆಗಲಿ, ತಾತಯ್ಯಾ.

ಗುಹಕ : ಜನಗಳೇ, ಸಮನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ನದಿಯೊಳಗಿನ ಬಾಳೆ ಎಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತವಿದ್ದೀತೋ ಅಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೂಂ! ಮಗೂ ದೇವರ ಪದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಜೋರಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ನಡೆಸು.

ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲೇ ಮನವೇ ಜಾನಕಿನಾಥನಾ | ಮನವೆ ||

ಈ ನರಲೋಕದಿ ತಾನವತರಿಸಿದ ಆ ನಾರಾಯಣ ಮಾನವಾಗಿ ||

ನೀಲಮೇಘವರ್ಣಾ | ಆ ನರಪಾಲನು ವರಕರುಣಾ |

ಶೀಲನಾಗಿ ದಶರಥಭೂಪಾಲನ | ಬಾಲನಾಗಿ ಮರೆಯುವನ್ನೆ ಲೋಕದಿ .

ಜನವೇ, ಶ್ರೀರಾಮದೇವನಂತಃಕರಣದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯಿರಿ. ಮಗೂ ನರಸಯ್ಯಾ, ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಗಂಟು ಮೂಟೆಗಳನ್ನು ದಡದಲ್ಲೊಯ್ಯಿಡು.

೧ನೇ ಪ್ರವಾಸಿ : ಅಯ್ಯಾ ಗುಹಕನೇ, ಇತ್ತ ಬಾ. ಇದೋ ತೆಗೆದುಕೋ.

ಗುಹಕ : ಇರಲಿರಲಿ, ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ.

೨ನೇ ಪ್ರವಾಸಿ : ಅದೇನು? ಕಾಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಗುಹಕ : ಸ್ವಾಮೀ, ನಮ್ಮ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಿದ ಮೂಲಕ ಈ ಮಾಸ ಮುಗಿಯುವತನಕ ನಾನು ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟುವ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದಕಾರಣ ಕಾಸುಗೀಸು ಏನೂ ಬೇಡ ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ.

೧ನೇ ಪ್ರವಾಸಿ : ಅಯ್ಯಾ ಗುಹಕನೇ, ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರು ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಗುಹಕ : ಅಂದರೆ, ನಮ್ಮ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರು ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಲಿಲ್ಲವೇ?

೨ನೇ ಪ್ರವಾಸಿ : ಇಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮತ್ತು ಸತಿಯರಾದ ಸೀತಾಮಾತೆಯವರೊಡನೆ ವನವನ್ನು ಸೇರಿದರಂತೆ.

ಗುಹಕ : ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೇ, ವನವನ್ನೇಕೆ ಸೇರಿದರು?

೧ನೇ ಪ್ರವಾಸಿ : ಕೈಕಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮಗನಾದ ಭರತ ರಾಜರಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿಸುವ ದುರಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ವಚನದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧ ಮಾಡಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿರುವರಂತೆ?

ಗುಹಕ : ಸ್ವಾಮೀ, ಭರತರಾಜರಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿಸುವುದಾದರೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ವನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲೇನು ಕಾರಣ?

೨ನೇ ಪ್ರವಾಸಿ : ಅಯ್ಯಾ ಗುಹಕನೇ, ರಾಜಮನೆತನದ ಗಲಭೆಯನ್ನಾರು ಬಲ್ಲರು?

ಗುಹಕ : ಇದು ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯೋ?

೧ನೇ ಪ್ರವಾಸಿ : ಕೇವಲ ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ವನವಾಸವು ಮುಗಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ಪಟ್ಟವನ್ನೇರುವತನಕ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ದುಃಖಿತಾಂತರಂಗಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮಾ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಉದಾಸೀನರಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯೇ ಇದು.

ಗುಹಕ : ಅಯ್ಯೋ ರಾಮಯ್ಯಾ, ಕಾನನ ಸೇರಿದೆಯಾ?

೨ನೇ ಪ್ರವಾಸಿ : ಅಸ್ತು ಗುಹಕನೇ, ವಿಧಿಯ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗುವವು. ನಮಗೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು; ಹೋಗುವೆವು. ಇದೋ ನಿನ್ನ ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ. (ಕೊಡುವನು.)

ನರಸ : ತಾತಾ, ಅದೋ ಅತ್ತ ನೋಡು! ಯಾರೋ ಮೂವರು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನವರು ಬರುತ್ತ ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರೆ ನೌಕೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ತರಬೇಕಾಗುವದೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಗುಹಕ : ಮಗೂ ನರಸಯ್ಯಾ, ಮಹಾತ್ಮರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕೇಳಬಾರದಯ್ಯಾ.

ನರಸ : ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ, ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಯಂತೆಂಥಾ ಕೆಟ್ಟ ಜನಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ನೋಡಿ! ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗಿನ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಜನರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಾರೆಂದು ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ತನಕ ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿತ್ತು. ಈಗ ರಾಮದೇವರ ವನವಾಸದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅದು ಬದಲಾಯಿತು.

ರಾಮ : ಏನಯ್ಯಾ ಅಂಬಿಗನೇ, ನಮ್ಮನ್ನು ಆಚಿಯ ದಡಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವೆಯಾ? ನಾವೂ ಮೂವರಿದ್ದೇವೆ.

ಗುಹಕ : ಅಹಹಾ! ಏನು ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಗಳಿವು?

ನರಸ : ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ, ಇವರೆಂಥಾ ಜನಗಳೋ? ದೇವಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರೇ ಇವರಾಗಿರಬಹುದೇನು!

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅಯ್ಯಾ ನಾವು ನಿನ್ನಂತೆ ಮನುಷ್ಯರು. ಅದಿರಲಿ, ಆಚಿ ದಡಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸು ನೋಡುವಾ?

ಗುಹಕ : ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅವರೇ ಇವರು. ದೇವಾ, ತಾವು ಸಾಕೇತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರಲ್ಲವೇ?

ರಾಮ : ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನೀನು ನನ್ನನ್ನೆಂದೂ ನೋಡಿದವನಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ನನ್ನ ಪರಿಚಯವು ನಿನಗಾದದ್ದು ಹೇಗೆ?

ಗುಹಕ : ದೇವಾ, ನಿಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಗುರ್ತನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿರುವದಲ್ಲವೇ? ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮ ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳತನು ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು?

ಕಮಲಗಳಂಥಾ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳಾತನೂ, ಚಂದ್ರನಂಥಾ ಮುಖವುಳ್ಳಾತನೂ ಮತ್ತು ಸಕಲರಿಗೂ ಜೀವದಾಪ್ತನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವನೂ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು?

ನರಸ : ಅಯ್ಯಾ, ಪ್ರವಾಸಿಕನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇವರು ವನವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವದೇ ನಿಜ.

ರಾಮ : ಅಹುದು! ಬಾಲಕಾ ನಾವು ಈಗ್ಗೆ ವನವಾಸಿಗಳಾಗಿರುವೆವು.

ಗುಹಕ : ನನ್ನಯ್ಯಾ, ದಯಮಾಡಿ ಸೇವಕನಾದೀ ಗುಹಕನದೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವಿರಾ?

ರಾಮ : ಅದೇನು? ಹೇಳು ನೋಡುವಾ.

ಗುಹಕ : ನೀವು ಮೂವರೂ ನನ್ನ, ಬಡವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಡಿ. ನಾನು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವೆನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ದಯದಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹೈನವು ಸಹಾ ಇರುವದು. ಕಾಳುಕಡ್ಡಿಗಳಾದರೂ ಇವೆ. ಸುವಿದಿಂದಿಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗರಗುವೆನು. ಸುಕುಮಾರವಾದೀ ದೇಹವು ಕಾನನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವ ದೇಹವೇ? ಅಯ್ಯೋ! ದೇವನೇ, ಈ ನಮ್ಮಮ್ಮನನ್ನು ಕೂಡಾ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಿರುವಿರಲ್ಲಾ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಂಥಾ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ತುಳಿಯತಕ್ಕವಳೇ? ಆದ ಕಾರಣ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅಣ್ಣಾ ನೋಡಿದೆಯಾ? ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಾದಿ ಮಾನವೀ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಇಂತಹ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿಯೇ. ನಿಜವಾಗಿ ಅರಮನೆಗಳು ಆರರಿಯದ ಮನೆಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ದೈವೀ ಸಂಪತ್ತಿಯಾದ ಶಾಂತಿಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸ್ನಾನುಭವದ ಮಾತಲ್ಲವೇ?

ರಾಮ : ನಿಜ, ನೀನು ಹೇಳುವದು ಕೇವಲ ನಿಜ.

ಗುಹಕ : ಸ್ವಾಮೀ, ನನ್ನ ವಿನಂತಿಗೇನಂದವ್ಯಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು?

ನರಸ : ದೇವಾ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಎಮ್ಮೆಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಾಲು ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ನಾಲ್ಕು ಹಸುಗಳುಂಟು ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮಮ್ಮನು ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ, ಚವಳಿಕಾಯಿ, ಪಡುವಲ, ಹೀರೆ, ಕುಂಬಳ ಮೊದಲಾದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಕಾದಿರುವವು. ಕಾಯಿಪಲ್ಕುಗಳಿಗೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ದಯಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡಿ ನನ್ನಯ್ಯಾ.

ರಾಮ : ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇ, ಇಂತಹ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ನೀವೇನಾದರೂ ಕಂಡಿದ್ದಿರಾ?

ಸೀತಾ : ಸ್ವಾಮೀ, ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಗುಣಗಳಿಗವಕಾಶವಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಗುಹಕ : ಸ್ವಾಮೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರೆ, ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಓಡಾಟ ವಿಶೇಷ. ನೌಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಹಣವಾದರೂ ವಿಶೇಷ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ. ಆ ಹಣದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆನು. ದಯಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡಿ. ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುವದು ಬೇಡವೇ

ಬೇಡ. ನನ್ನಂಥ ಬಡವನ ಅಂಗೈಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಚರಣಗಳಿವು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಾನನದ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳ ತುಳಿತವು ಹೇಗಾದೀತು?

ರಾಮ : ಗುಹಕಾ, ಪರಮಾವಧಿಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದುಹಾಕಿದೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೆಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನವು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ಕಾರಣ ಮರುಗಬೇಡ. ವನವಾಸದಲ್ಲಾದರೂ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮಗೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿದೆ.

ಗುಹಕ : ಏನೀಗ್ಗೆ ತಾವು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಿರಾ?

ರಾಮ : ಅಹುದು. ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆವು.

ನರಸ : ದೇವಾ, ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ಕೆಟ್ಟ ಕಪಿಗಳಿರುವವುಂಟೆ. ಅವು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹರಿದು ತಿನ್ನುವುಂಟೆ. ಅಂಥಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವಿರಾ?

ರಾಮ : ಮಗೂ, ನೀನು ಹೇಳುವದೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿಯು. ನಿಜವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರು ಕಪಿಗಳಲ್ಲ ಅವರು ನಮ್ಮಂಥಾ ಮನುಷ್ಯರೆ! ಆದರೆ ಆರ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗಂತಹ ಪಶುವೃತ್ತಿಯು ಬಂದಿರುವುದು. ಅಂತಹ ಅಧಃಪಾತವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಬಂಧುಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತರುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೇ!

ನರಸ : ತಾವು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳೇ ನನಗೆ ತಿಳಿಯವು. ತಾತಯ್ಯ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ದೇವರನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಯ್ಯಾ; ಬಿಡಬೇಡ.

ಗುಹಕ : ಪ್ರಭೋ, ತಮಗೇನೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ನಾನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು ನೋಡಿ. ಕೆಲಕಾಲವಾದರೂ ತಾವು ಈ ಸೇವಕನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋಗಬೇಡಿರೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ರಾಮ : ಗುಹಕನೇ, ವ್ಯಸನಪಡಬೇಡ. ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ನಿನ್ನಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವೆನು. ಈಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೋಗಗೊಡು. ಆತಂಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.

ಗುಹಕ : ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ ದೇವನೇ, ನೀನೆಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈ ಬಡವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಬಾರದು.

ಸೀತಾ : ಗುಹಕನೇ, ನಾನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಿನ್ನ ನೆನಪು ಕೊಡುವೆನು; ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.

ಗುಹಕ : ಸ್ವಾಮೀ, ತಮ್ಮನ್ನು ಆಚೆಯ ದಂಡೆಗೆ ಒಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನದೊಂದು ಕಡೆಯ ಮಾತನ್ನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದು.

ರಾಮ : ಅದಾವದು?

ಗುಹಕ : ನಿಮ್ಮ ಚರಣಧೂಳಿಯು ತಗಲಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಯು ಹೋಗಿ ಕನ್ನೆಯಾಗುವ ದಂತೆ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ನನ್ನ ನೌಕೆಯಾದರೆ ನಾನೆಲ್ಲಿ ಗೋಳಾಡಲಿ!

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಗುಹಕನೇ, ಅದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾದ ಸಂಗತಿಯು. ಪದೇ ಪದೇ ಹಾಗಾಗುವದುಂಟೆ?

ನರಸ : ನಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲಾ. ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ನಾವೆ ಹೋಗಿ ನಾರಿಯಾದರೆ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ಯೋಗವೇ ನಿಂತು ಹೋಗುವದಲ್ಲಾ.

ರಾಮ : ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವೆ?

ಗುಹಕ : ತಮ್ಮ ಮೂವರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವೆನು?

ರಾಮ : ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಮಾಡಿಕೋ, ಹೇಗಾದರೂ ಪೈಲ ತೀರವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಾಕು.

ಗುಹಕ : ಹಾಗಾದರೆ ಮೂವರೂ ಈ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ. (ಮೂವರೂ ಕೂಡುವರು.) ಮಗು ನರಸಯ್ಯಾ, ನೀನು ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಾ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಈ ಮೂವರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವೆನು. (ನರಸ ನೀರು ತರುವನು)

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅಣ್ಣಾ, ಈ ಗುಹಕನಂಥ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವನು; ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಿರುವನು?

ರಾಮ : ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ, ಅದೇನು ಮಹತ್ವ! ಭಾವನೆಯಂತೆ ಫಲವು ದೊರೆಯಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಈಶ್ವರೀ ಸಂಕೇತವೆ. ಹೂಂ! ಆಗಲಿ ಗುಹಕಾ-

ಗುಹಕ : ನರಸಯ್ಯಾ, ನೀರು ಹಾಕು ನಾನು ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವೆನು.

(ಜಾಲ-ರಾಮಲಾಲೀ ಸೀತಾರಾಮಲಾಲೀ)

ಧನ್ಯ ನಾನೇ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ ನರ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿಬಂದು ಧನ್ಯನಾದೇ ||

ಮುತ್ತಿನಂಥ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯೊತ್ತುವಂಥಾ ಪಾದ |

ವಿತ್ತ ನಾನು ತೊಳೆಯುತ್ತಿರುವೆ ಭಾಗ್ಯವಂತಾ || ೧ ||

ತುಚ್ಛವೆಲ್ಲಾ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಾವಿದರ ಮುಂದೆ ರಾಮ ||

ವತ್ಸಲತೆಯನು ತೋರಿದನು ತಂದೆ || ೨ ||

ಎಂತು ಬಣ್ಣ ಸಲಿ ಮನಕಾದಮೋದಾ ||

ದೇವಾ ನಿಂತುಹೋಯಿತಯ್ಯಾ ಜಿಹ್ವೆ ಸತ್ಯಜೋಧಾ || ೩ ||

ರಾಮ : ತಡೆಯನು ತಡೆಯನು; ಈ ದಿವ್ಯಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದಾನಂದ ಭಾಷ್ಯಗಳಾವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯೆನು. ಇರಲಿ, ಗುಹಕಾ, ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತೇ? ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಪೈಲತೀರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸುವೆಯೋ? ಇಲ್ಲವೋ?

ಗುಹಕ : ಸಾಮೀ, ಇನ್ನುಮೇಲಾತಂಕವನ್ನು ಮಾಡೆನು. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ. ನರಸಯ್ಯಾ ನೌಕೆಯನ್ನು ತಿರುವಿ ನಿಲ್ಲಿಸು ಮಗೂ.

ರಾಮ : ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇ, ನಡೆಯಿರಿ. ಜಾಹ್ನವಿಯನ್ನು ದಾಟುವಾ.

ಗುಹಕ : ದೇವಾ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ. ನರಸಯ್ಯಾ ಹುಟ್ಟುನಡೆಸು. ನೋಡಿದೆಯಾ? ಮಗೂ, ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ನಾವಿಕನಿಗೆ ನಾನು ನಾವಿಕನಾಗುವೆನು!

ನರಸ : ತಾತಯ್ಯಾ ಎಂತಹ ದೊಡ್ಡವರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಣ್ಣವರ ಸಹಾಯವು ಬೇಕೇಬೇಕು.

ರಾಮ : ಗುಹಕನೇ, ಸಾವಕಾಶವೇಕೆ?

ಗುಹಕ : ಇದೋ ದೇವಾ, ನೌಕೆಯು ಸಾಗಿತು.

ಸದಾ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲೇ ಮನವೇ ಜಾನಕಿನಾಥನಾ ||

(ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾ ನೌಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವನು.)

ಭರತ ಪ್ರವೇಶ

ಭರತ : ಅರಾಜೀವಸಮಾನಕ್ಷೇತ್ರ ಯುಗಳೋಳ್ | ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದು|

ಅಣ್ಣನೇ, ನಿನ್ನನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲಿ? ಯಾರಿಂದ ನಿನ್ನ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ? ಅಯ್ಯೋ! ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಛತ್ರಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೀನು ವನವಾಸದ ವಿಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದೆಯಾ!

ಸುಮಂತ : ಭಗವಾನ್, ಅದೋ ನೋಡಿದಿರಾ ಭರತಮಹಾರಾಜರಲ್ಲವೇ ಅವರು?

ವಶಿಷ್ಠ : ಅಹುದಹುದು; ಭರತಕುಮಾರನೇ. ಅವನು ಧೇನುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವತ್ಸದಂತೆ ರಾಮಭದ್ರನ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಗೆ ವನವನ್ನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು? ಅಯ್ಯೋ! ಸಾಕೇತ ರಾಜಪುತ್ರರದೇನು ವನವಾಸವಿದು? ಸುಮಂತರೇ, ಅವನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ.

ಸುಮಂತ : ಭರತ ಮಹಾರಾಜರೇ ತಡೆಯಬೇಕು. ಭಗವಾನ್ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ದಯಪಾಲಿಸಿರಿ.

ವಶಿಷ್ಠ : ಭರತಕುಮಾರನೇ ಜಯಶೀಲನಾಗು.

ಭರತ : ಭಗವಾನ್ ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ? ದಯವಿಟ್ಟು ತೋರಿಸುವಿರಾ? ಆತನದೇನು ಗತಿಯಾಯಿತು?

ವಶಿಷ್ಠ : ಭರತಕುಮಾರಾ, ಕೃತಕರ್ಮ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ದೀನಳಾದ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು-

ಭರತ : ಅಲ್ಲ, ಅವಳು ನನ್ನ ತಾಯಿಯಲ್ಲ.

ವಶಿಷ್ಠ : ಆಗಲಿ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ದೀನಳಾದವಳು ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಮಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆದಕಾರಣ ನಾವು ಸಹಾ ಅವನ ಶೋಧಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಹೊರಟಿರುವೆವು.

ಭರತ : ಸರಿಸರಿ. ಸರ್ವನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯು ಬಂದಿತೇ? ಇರಲಿ ಭಗವಾನರೇ, ರಾಮಭದ್ರನು ನನಗೆಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾನು?

ವಶಿಷ್ಠ : ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ನಡೆ ಶೋಧವನ್ನಂತೂ ಮಾಡಿ ನೋಡುವ.

ದೂತ : ಮಹಾರಾಜರ ಜಯಜಯಕಾರವು. ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ಮಹಾದೇವಿಯವರಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯವರ ಸಮೇತರಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಹಾರಾಜರ ಸಮೇತರಾಗಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಾಹ್ನವಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಚಿತ್ರಕೂಟಪರ್ವತಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋದರೆಂದು ಅವರನ್ನು ಜಾಹ್ನವೀ ದಾಟಿಸಿದ ಗುಹಕನೆಂಬ ದೀವರನು ಹೇಳಿದನು.

ವಶಿಷ್ಠ : ಸರೀ. ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಪರಿಮುಖದಿಂದಲೇ ಪರಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಡೆಯಿರಿ.

ಸುಮಂತ : (ಹಿಂದಿರುಗಿ) ಭಗವಾನರೇ, ನೋಡಿದಿರಾ? ಇಡೀ ಸಾಕೇತ ನಗರವೇ ಶ್ರೀರಾಮ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವುದು. ಏನಿದನುಪಮವಾದ ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯು! ಯುವರಾಜ ಪದದಲ್ಲಿರು ವಾಗಲೇ, ಪ್ರಜಾಜನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ದೇವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು?

ಉಭಯರು : ಸಂದೇಹವೇನು?

ಭರತ : (ಚಾಲ್-ಇನಕುಲತೀಲಕಾ)

ಅವತರಿಸಿರುವಾ | ಭಾವಜನೆಯನು | ಭುವಿತಲದೇ ||

ಅರಿಯದಲಾತನಾ | ನಿರುಪಮಗುಣಗಳ | ವರ್ತಿಸುವರು ಮೂರ್ಖರು ಜಗದೇ |

ಸುರತರುವನು ಧಿಃಖರಿಸಲು ಜಾಲಿಯಾ | ಮರವೇರದರಾ ಗೌರವ ಪೋಷದೇ?

ನಾಗರಿಕರು : ಕಂಹಾಗಯೋ ಶಿರಿರಾಮಚಂದ್ರಜೀ ಕಂಹಾಗಯೋ ಶಿರಿರಾಮ ||

ಕೌನ ದಿಖಾವೇಗಾ ಅಜಿ ಹಮಕೊ | ಓಹ ಸಬ ಸಾಕೇತನ ಕಾ ಪ್ಯಾರಾ

ನಾ.ದಾಸ : ಅಜಿ ಓ ವಶಿಷ್ಠ, ಗುರುಮಾರಾಜ್. ಹಮಾರಾ ರಾಮ ರಾಖಾ ಖ್ಯಂಗಯೋ? ಬತಾವೋನಾಜಿ.

ಸುಮಂತ : ಶೆಟ್ಟರೇ, ನಾವಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ಹೊರಟಿರುವೆವು.

ನಾ.ದಾಸ : ಅರೇ! ಏತೋ ಹಮಾರೇ ಛೋಟೇ ಭರತಮಾರಾಜ... ಕ್ಯಾ ಏಭೀ ಬನವಾಸನಿಕಲೇ! (ಹಾಕೆಯನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಂಡು) ಅರೇ ಬಾಲಾಜೀ, ಕ್ಯಾಗಜಬ್ಬು ಹಮಾರೆ ರಾಜಕಾ ತಮಾಮ್ ಪತ್ಮಾನಾಷ ಹೋಗಯಾ? ಕಹಾಂಸೇ ಆಯೀ ಓ ಷೈತಾನೀ ಕೀಕಿಯಾರಾನೀ?

ವಶಿಷ್ಠ : ಪೌರವರೇ, ವಿಧಿಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗುವವು, ನಡೆಯಿರಿ. ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನನ್ನು ಶೋಧಿಸುವಾ. (ಸಕಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಗುಹಕನ ಮನೆ

ನರಸ : ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ, ಇದೇನು? ಅನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿರಿ, ನೀರು ಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಜೀವಿಸುವ ದೆಂತು? ಹಾಗಾದರೇನು ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ, ನೀವೀಗ ಅನ್ನ ನೀರುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಗುಹಕ : ಇಲ್ಲ ಮಗೂ, ನನಗನ್ನ ಬೇಡಾ, ನೀರು ಬೇಡಾ, ನಿದ್ರೆ ಬೇಡಾ. ಯಾವ್ಯಾವದೂ ಬೇಡಾ. ಹೀಗೆಯೇ ರಾಮಯ್ಯನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು.

ನರಸ : ಆ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಬರುವಿರಪ್ಪಯ್ಯಾ?

ಗುಹಕ : (ಸ್ವಗತ) ಅಯ್ಯೋ ಬಾಲಬುದ್ಧಿಗೆ ಪರಲೋಕದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. (ಸ್ವಗತ) ಮಗೂ, ಒಂದಾವರ್ತಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದವರು ತಿರುಗಿ ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ.

ನರಸ : ಹಾಗಾದರೇ ನನ್ನನ್ನೂ ಅಮ್ಮನನ್ನೂ ಏತಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಿರಿ? ನಮ್ಮನ್ನೂ

ಸಹಾ ಆ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ಆ ಪರಲೋಕವನ್ನು ನಾವಾದರೂ ನೋಡಿಲ್ಲ-

ದೂತ : ಅಯ್ಯಾ ಗುಹಕನೇ ಅದೋ ನೋಡು ನೋಡು! ಭಗವಾನ್ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳೂ ಭರತಮಹಾರಾಜರೂ ಮತ್ತು ಸುಮಂತರಾಯರೂ ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೇನೇ! ಹೊರಟಿರುವರು.

ಗುಹಕ : ಅಹಹಾ! ನಿಜವೇ, ಮಗೂ ನರಸಯ್ಯಾ, ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಹಾಕು ತೀವ್ರ. (ಹಾಕುವನು) (ಸಕಲರೂ ಬರುವರು. ಗುಹಕನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೊಡುವನು.) ದೇವಾ ದಯವಿಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಬಡವನಿಗೇನಂದಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು.

ವಶಿಷ್ಠ : ಗುಹಕನೇ, ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಯಾವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದರು?

ಗುಹಕ : ದೇವಾ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಮೂವರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹು ಪರಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆನು. ಆದರೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಗ್ಗೆ ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟಿಸಿದೆನು. ಅನಂತರ ಅವರು ಚಿತ್ರಕೂಟಪರ್ವತಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋದರು.

ಸುಮಂತ : ದೇವಾ, ಚಿತ್ರಕೂಟ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ತಪೋನಿಧಿಗಳಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಯಶಃ ನಮ್ಮ ಸತ್ಯಸಂಧರಾದ ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಭರತ : ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆಯಿರಿ ತಡವೇಕೆ? ಚಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾ.

ನರಸು : ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ, ನಮ್ಮ ರಾಮಯ್ಯದೇವರನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿರಯ್ಯಾ.

ಸಕಲರೂ : ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ.

ನರಸ : ಬಹು ಭೇಷ್! ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರಿಗಿಂದು ನಾವು ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇವೆ.

ವಶಿಷ್ಠ : ಹಾಗಾದರೆ ಗುಹಕನೇ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಚೇ ದಡಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನನ್ನು ಕಾಣುವಾ.

ಗುಹಕ : ದೇವಾ, ನನಗೂ ನಿಮ್ಮಗೂಡ ಬರಲಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಸುಮಂತ : ನೀನು ನಮ್ಮಗೂಡ ಬಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುವ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದೀತಲ್ಲವೇ?

ಗುಹಕ : ನನ್ನ ಮಗನಾದ ಈ ನರಸಯ್ಯನು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸುಲಭ ಮಾಡುವನು. ಅದರ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲರೂ : ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆಯಿರಿ ಹೋಗುವಾ.

ಗುಹಕ : ನರಸಯ್ಯಾ, ನೌಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಳೆ. ದೇವಾ ನಡೆಯಬೇಕು. (ಸಕಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಚಿತ್ರಕೂಟ ಸನ್ನಿವೇಶ

ರಾಮ : ತಮ್ಮನೇ, ಈ ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ ದಿನಗಳು ಎಷ್ಟು ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿವೆ! ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಈ ಆನಂದಾಬಾನುಭವವು ಹೇಗಾಗಬೇಕು?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಇಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿಯಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾದವರು ತಪೋನಿಧಿಗಳೇ. ಕೃತ್ತಿಮಾನಂದಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧರಾಗುವ ಅರಸಿಕ ನಾಗರೀಕರಿಗೆ ಇದು ನೀರಸವಾಗಿಯೇ ತೋರಿಬಹುದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಅವರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೀತೆ : (ಆತುರದಿಂದ ಬಂದು) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅದೋ ನೋಡಿರಿ! ಎಷ್ಟೋ ಜನಗಳು ವರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವಾಸಿಗಳಾದ ತಪಸ್ವಿಗಳಂತೆ ಅವರು ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ನಿಜ. ಯಾರೋ ಬೇರೆ ಜನಗಳಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮಾ ಸಿದ್ಧನಿರು. ಅವರು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿರುಪದ್ರವಿಗಳೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗುವತನಕ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳ ಸಿದ್ಧತೆಯಿರಲಿ.

ಭರತ : ವೃತ್ತ

ಸ್ವಾರಸ್ಯಾಮೃತದಾ ಸದಾ ಹೃದಯದೋಳ್ | ಸದ್ಭಕ್ತಕಲ್ಯಾಣಿದಾ |
ಪಾರಾವಾರವಿಚಾರವೇ ತ್ವರಿತದೀ ಆ ರಾಮನಂ ತೋರಿರಿ ||

ಸೀತೆ : ಸ್ವಾಮೀ, ಇದು ಭರತ ಮೈದುನನ ರೋದನದ್ಧನಿಯಾಗಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ನಿಶ್ಚಯ; ಅದೋ? ಅವನೇ ಭರತನು. ಸಂಗಡ ಭಗವಾನ್ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಸುಮಂತರಾಯನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ನಾಗರೀಕರೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಸೀತೆ : ಅದೋ ನೋಡಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಗಂಗಾಪಾರುಮಾಡಿದ ಗುಹಕನಾದರೂ ಅವರ ಸಂಗಡವೇ ಇರುವನು. ಭರತ ಮೈದುನನಿಗೆ ಅವನೇ ನಮ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನರಹಿರಬಹುದು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅಣ್ಣನೇ, ಕೈಕಯಾ ಮಾತೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಭರತನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ.

ರಾಮ : ಬಾಲಬುದ್ಧಿಗನುಸರಿಸಿ ಏನೇನು ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಮಾಡಿದನೋ ಏನೋ?

ದೂತ : ಮಹಾರಾಜರೇ, ಹೀಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ಭರತ : (ಓಡಿ ಬಂದು ಅಭ್ಯಕೊಂಡು) ಅಹಹಾ! ಧನ್ಯನಾದೆನು.

(ಚಾಲ್. ರಾಗ ಬಿಲ್ವಾರಿ | - ಧ್ರುಂಪೇತಾಳ)

ಕಂಡೆ ಕೋದಂಡರಾಮನ ದಿವ್ಯಚರಣಾ | ಕಂಡೆನೊ ಪುಂಡ ದೈತ್ಯರ ಗಂಡನೆನ್ನುವ ||

ಕಂಡೆನೊ ಕೌಸಲ್ಯ ಸಂಜಾತ ಸುಗುಣಗಣ ಮಂಡಿತನ ಚಂಡಾಶ ಕುಲತಿಲಕನಾ |

ಕಂಡೆನೊ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ರಘುನಾಥನಾ |

ಖಂಡಿತಚಲಾಮಂಡಲದಿವಸಮಧನ್ಯನಾ ||

ಅಣ್ಣನೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನೀನಿಷ್ಟೊಂದೇತಕ್ಕೆ ಕುಪಿತನಾದೆ? ನನ್ನಿಂದೇನಪರಾಧವಾಗಿರುವುದು.

ರಾಮ : ಭರತಾ, ಯಾರಿಂದೇನೂ ಅಪರಾಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಹಾ ನಾನು ಕೋಪ ಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪಿತೃವಚನವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ವನವಾಸಿಯಾದೆನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ.

ಭರತ : ಅಣ್ಣನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ನನ್ನನ್ನೇತಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಗೂಡ ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲಾ? ಏತಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ದೂರಮಾಡುವೆ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ತಮ್ಮನೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಕೈಕಯಾ ಮಾತೆಯ ವಾಂಛಿತವು ಹೇಗೆ ಪೂರ್ಣವಾದೀತು? ಅವಳು ಪಿತನಿಂದ ಎರಡು ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಒಂದು ವರದಿಂದ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ವನವಾಸವು ಮತ್ತೊಂದು ವರದಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಿಂಹಾಸನವು.

ಭರತ : ಆ ಸಿಂಹಾಸನವು ಸುಟ್ಟಿತು. ಅಣ್ಣಾ, ಸಿಂಹಾಸನದೊಡೆಯನಾದ ನೀನು ವನವಾಸದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ನಾನು ಛತ್ರ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯಲೋ? ಅಣ್ಣಾ, ನನ್ನಷ್ಟು ನೀಚಕೋಟಿಯವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆಯಾ? ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನೂ, ಪ್ರಜಾಜನರ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಕೇಂದ್ರನೂ ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಪಿತೃಸಮಾನನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನಗಲಿರುವೆನೇ?

ರಾಮ : ತಮ್ಮನೇ, ಹೀಗೆ ನೀನು ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡಿಯಬೇಡ. ಮಾತೆಯ ವಾಂಛಿತವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವದು ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವು. ನಡೆ ಹಿಂತಿರುಗು.

ಭರತ : (ಅಳುತ್ತ) ಅಣ್ಣಾ ರಾಮಭದ್ರಾ, ಏತಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ದೂರಮಾಡುವೆ. ದಶರಥ ತಾತನ ಪಶ್ಚಾತ್ ನೀನಲ್ಲವೇ ನನ್ನ ಪಿತೃಸ್ವರೂಪನು? ಉಭಯರಾಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಲಕನಾದ ನಾನು ಸಾಕೇತದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಲೆಂತು?

ರಾಮ : ಏನು? ಹೀಗೆನು ಹೇಳುವೆ? ನನ್ನಾಧಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇನಾಯಿತು? ನಿನಗೆ ದಶರಥ ತಾತನ ಆಧಾರವಿರುವದಲ್ಲಾ.

ಸುಮಂತ : ಭಗವಾನ್, ಹಿರೇ ಮಹಾರಾಜರು ದಿವಂಗತರಾದ ಸಂಗತಿಯು ರಾಮಭದ್ರಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ!

ಭರತ : ಅಣ್ಣಾ ನೀನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ನೀನು ವನವಾಸಿಯಾದುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ತಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂಥ ಕುಮಾರನ ವಿಯೋಗದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ದಶರಥ ತಾತನು ಅದೇ ಪುತ್ರವಿಯೋಗದುಃಖದಲ್ಲಿಯೇ-ದಿವಂಗತನಾದನು. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೂ ಮರಣ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನ ಹತ್ತರದಲ್ಲಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. (ಸಕಲರೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು)

ರಾಮ : ತಾತನು ಹೋದನೇ? ಬಾಲಕರಾದ ನಮ್ಮಗಳಾಧಾರನು ದಿವಂಗತನಾದನೇ? ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲನಾದ ಧರ್ಮವಂತ ಭೂಪಾಲಕನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಹೋದನೇ? ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಸನ್ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಕ ಗುರುವರನು ಗುಪ್ತನಾದನೇ? ಹಾಯ್ ದಶರಥಮಹಾನುಭಾವಾ, ಈ ಲೋಕದ ನಿನ್ನ ಮನೋವಾಂಛಿತಗಳೇನೂ ಕೊನೆಗಾಣಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಧರ್ಮದಿಂದಲೂ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದಲೂ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರೂ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿ

ಸಮಾನತೆಯಿಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಾರ್ಧಿಕ್ಕದ ದಿನಗಳನ್ನಾನಂದದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಮನೋರಾಜ್ಯದ ಪರ್ಯವಸಾನವು ಇಷ್ಟು ವಿಪರೀತವಾಯಿತೆ?

ಗುಹಕ : ಅಷ್ಟಯ್ಯಾ, ಅಳಬೇಡಿ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಬರವಣಿಗೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗುವದಲ್ಲವೇ? ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮಂಥವರು ಹೀಗೆ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯಜನ್ಮಗಳಂತೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ ಪ್ರಪಂಚವು ಹೇಗೆ ನಡಿಯಬೇಕು?

ಸೀತೆ : ಗುಹಕನೇ, ನನ್ನ ಮಾವಂದಿರು ಸಾಮಾನ್ಯರಿದ್ದಿಲ್ಲ.

(ಚಾಲ್. ಪರಮಪಾವನೇ)

ಆವತರಿಸಿದಾಭವದಿ ಶಿವಸೌರ್ವಭೌಮಾ ||

ದಿವಿಜತತಿ ಸಂಭ್ರಮಾ | ಶಿವಯಂತರಾತ್ಮಾ |

ವರ್ಣಸಲಿನಾ | ಗುಣಗಳಿಸಿತೂ | ರಸನೆಯಿಂದಾ | ನೃಪಲಲಾಮಾ ||

ಗುಹಕ : ನಿಜವಾಗಿ ಅಮ್ಮನವರೇ, ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೈಲಾಸನಾಥನ ಅವತಾರಿಗಳಂತೇ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರಂಥ ನರರತ್ನಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮ : ಇರಲಿ. ಬಾಂಧವರೇ, ಕಾಲಚಕ್ರದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯವಂಶ ಪರಂಪರೆಗನುಸರಿಸಿ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಸ್ಮಾತ್ ಭರತನೇ, ನೀನು ಜನನಿಯ ಅಭಿಲಾಷೆಯಂತೆ ಸಾಕೇತ ನಗರಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡು ನಡೆ.

ಭರತ : (ಚಾಲ್. ರಾಗ - ಹಿಂದೋರ ತಾಳ-ದಾದರಾ)

ಭೋ ರಘುವರ ವರಕರುಣನಿಧಿಯೆ ದೂರ ಮಾಡಬೇಡವೆನ್ನನು!!

ನಿರುತ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲ ಬಳಿಯೊಳಿರುವೆನು ||

ಕ್ರೂರಜನರ ಸಹವಾಸದೊ | ಳಿರುವ ಘೋರಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು |

ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ಎನಗೆ ವಿಧಿಸುವದೇಕೆ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ತಮ್ಮಾ ಭರತಾ, ನಾವು ವನವಾಸದ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾದೆವೆಂದು ನೀನು ಹೀಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಔದಾಸೀನ್ಯವನ್ನು ತಾಳಬೇಡ. ನೋಡು, ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡು. ನೀನೂ ನಮ್ಮಗೂಡ ವನವನ್ನು ಸೇರಿದೆಯಾದರೆ ಪಿತೃವಚನಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬರುವದು. ಯಾಕಂದರೆ ಕೈಕಯಾ ಮಾತೆಯ ಕೋರಿಕೆಯು ನಿನಗೆ ರಾಜ್ಯಾ; ಮತ್ತೂ ನಮಗೆ ವನವಾಸವಾಗಬೇಕೆಂತಲೇ ಇರುವದು.

ವಶಿಷ್ಠ : ಅಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ; ರಾಮಭದ್ರಾ, ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ಕೈಕಯಾ ರಾಣಿಗೆ ಕೃತಕರ್ಮದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾದುದರಿಂದ ಅವಳು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ರಾಮ : ಗುರುಗಳೇ, ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಾನು ಹದಿನಾಲ್ಕುವರ್ಷ ವನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದರೇನೇ ಪಿತೃವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಆದಕಾರಣ ದಯವಿಟ್ಟು ನಗರಕ್ಕೆ ನಡೆಯಲಾಚ್ಛೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿರೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಸುಮಂತ : ಪೂಜ್ಯರು ಅಲೋಚಿಸಿದಂತೆಯೇ ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಉತ್ತರವು ದೊರೆಯಿತು.

ರಾಮ : ತಾವೇ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ; ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಟ್ಟವೇರಿದರೂ ವಚನಭಂಗವಾಗುವದು. ಮತ್ತೂ ಭರತನು ನಮ್ಮಗೂಡ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ವಚನಭಂಗವಾಗುವದು. ಆದಕಾರಣ ಭರತನನ್ನು ನಗರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

ಭರತ : ಅಣ್ಣಾ, ನೀನಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಗರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಹಾಗಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾದ ತಾತನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವು ಆತನ ವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಶಿಷ್ಠ : ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಿನ್ನ ವಚನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯುಂಟೆ? ನಿನ್ನಂಥ ಸತ್ಯಸಂಧನಿಗೆ ಕಾನನ ವಾಸವು ಬಂದಿರುವದೆಂದ ಬಳಿಕ ಇದರಲ್ಲೇನಾದರೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪವಿರ ಬಹುದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಆಗಲಿ. ಭರತಕುಮಾರಾ, ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದೆ ನಿನ್ನ ಪಿತೃಸಮಾನನಾದ ಅಣ್ಣನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸು.

ಭರತ : ಗುರುಗಳೇ, ಯದ್ಯಪಿ ನಾನು ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಪಟ್ಟವನ್ನೇರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ನಾನು ಕನಿಷ್ಠನಲ್ಲವೇ? ಬೇಷ್ಠಪುತ್ರನಿರುವಾಗ್ಗೆ ಕನಿಷ್ಠನು ಪಟ್ಟವೇರುವದೆಂತು?

ವಶಿಷ್ಠ : ನಿಜ; ನೀನು ಹೇಳುವದು ಕೇವಲ ನಿಜ.

ಸುಮಂತ : ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದೇನಾಲೋಚನೆ?

ವಶಿಷ್ಠ : ಭರತಾ, ಹೀಗೆ ಮಾಡು. ನೀನು ರಾಮಭದ್ರನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ನಡೆಸು.

ಭರತ : ಹಾಗಾದರೇ, ಅಣ್ಣಾ

(ಚಾಲ್-ದಾನಿತೊಂತನುಸುಸು)

ದಯಪಾಲಿಸು ಪಾದುಕೆಗಳನೂ ಜಲಜನೇತ್ರಸುಲಲಿತಾಂಗ

ಸದಯ ಗುಣಾಲಪಾಲ ಬಾಲನೊಳು ಕರುಣಿಸಿ ಜವ ||

ಇಡುತಲೆ ಸಿಂಹಾಸನದಿಯಿವುಗಳನು ಅಡಿಯೋಳ್ ನಿಲ್ಲು ತೆ

ರಾಜ್ಯಭಾರವಾ ನಡೆಸುವೆ ಧರ್ಮದಿಂದಲಾಗ್ಯಜಾ ||

ವಶಿಷ್ಠ, ಸುಮಂತ : ಕೇವಲ ಯೋಗ್ಯ.

ವಶಿಷ್ಠ : ರಾಮಭದ್ರಾ, ವನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ನಗರದಲ್ಲಿ ಭರತನನ್ನೂ ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಿ. ಅಸ್ತು; ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಆದಷ್ಟು ಜಾಗತ್ರೆಯಾಗಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾಮಪಾದುಕಾಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಜರುಗಿಸುವಾ.

ಸುಮಂತ : ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೇನೇ ಸಾಕೇತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯುಂಟಾದೀತು.

ಭರತ : ಅಣ್ಣಾ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಯಾವ ಮಿತಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವೋ ಅಂದೇ ನೀನು ನನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ತಕ್ಷಣವೇ ನಾನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವೆನು.

ರಾಮ : ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬರುವೆನು. ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ಹೋಗು.

ವಶಿಷ್ಠ : ರಾಮಭದ್ರಾ, ಹೋಗಿಬರುವೆವು. (ಮೂವರೂ ನಮಿಸುವರು)

ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಬಾಳಿರಿ. (ಸಕಲರೂ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವರು.)

(ಸಾಕೇತ ನಗರ)

ಡಂಗುರದವ : ಪೌರವರೇ, ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ. ಪಿತೃವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ರವಿಕುಲದ ನಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸಾಕೇತ ಪಟ್ಟಬಾಧ್ಯರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ವನವಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯು ಸರ್ವಶ್ರುತವಾದದ್ದು. ಈಗ ನಿಷ್ಕಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಭರತಮಹಾರಾಜರು ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವರು. ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೇನೇ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿ ತಾವು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಂತಾಗುವ ದೆಂದು ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜರ ಸಂದೇಶವಿದೆ. ರಾಜಾಜ್ಞೆಗೆ ಯಾರೂ ಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾಗದು, ಭದ್ರ.

(ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ)

(ಶ್ರೀರಾಮಪಾದುಕೆಗಳಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗುವದು.)

ಸುಮಂತ : ಸಕಲ ಸಾಕೇತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜನಿಷ್ಠ ಪ್ರಜಾಜನಗಳೇ, ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ. "ರಾಜನಿಷ್ಠ ಪ್ರಜಾಜನಗಳೇ, ಕೇವಲ ಪಿತೃಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ನಾನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ವನವಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವೆನು ಅಲ್ಲದೆ ಯುವರಾಜ ಭರತ ಕುಮಾರನ ಅತ್ಯಗ್ರಹದ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಿ ನಾನು ನನ್ನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಅವಕ್ಕೇನೇ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿ ಭರತನು ನನ್ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಭಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವನು. ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯೇ ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತದನುಸಾರ ವರ್ತಿಸಿ ಸಾಕೇತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು."

ಸಕಲರೂ : ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜ ಜೈ ಜೈ ! ಶ್ರೀ ರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜಾ ಜೈ ಜೈ !!
ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರ ಮಹಾರಾಜ ಜೈ ಜೈ!!!

(ರಾಗ : ಭೂಪ, ತಾಳ : ರೂಪ)

ಜಯ ಜಯ ಪಂಪಾಪುರ ವರ | ನಿಲಯನೇ ನಿರುಪಮನೇ ||

ಜಯ ಜಯ ಪಶುಪತಿ ಪರಶಿವ | ಘನವರಭೂಷಣನೇ || ಪ ||

ಶಾಂಭವೀಮನೋಹರನೇ ಶಂಬರಾರಿಯಳಿದವನೇ |

ಅಂಬರಕೇಶನೇ ದಶದಿ | ಗಂಬರನೇ ಡಮರುಧರನೇ ||

- ಸಂಪೂರ್ಣ -

ಪುಟ : 10000

ಗೌರವ ಪೂರ್ವಕ

ಶ್ರೀ ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ

ಪುಸ್ತಕ : ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಪುಟ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ರಕ್ತರಾತ್ರಿ

ಹನುಮಂತರಾವ ಭೀಮರಾವ ಕಂದಗಲ್ಲ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಮಹಾಶಯನವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಅಂಕ : ಒಂದು

೧ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ ನವಲಿಪಕನ ಮನೆ)

ನವಲಿಪಕ : (ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತ)

(ವದ)

ಏಳೇಳು ಜನಮುಕೆ ಬೇಡಾ ! ಈ ಘೋರ ಯುದ್ಧದ ಸುದ್ದಿ || ಪ ||

ಬಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲದ ಗೋಳಾಟ ! ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಾ !

ರಾಜರಾಜರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಹಾರ ||

ಬಡವ ಸತ್ತನೊ ಬಡವಿ ಸತ್ತಳೊ ! ಬಾಲಕರ ಗೋಳಾ ಸಾಲದಲೆ ಕೂಳಾ !

ಹರೆಯವರ ಸಾವು ಬಾಳಾ ! ಸುರಿಸುವಳು ತಾಯಿ ಕಣ್ಣೆರಾ || ೧ ||

ರುಂಡ ಮುಂಡವು ಹೇಣದ ಬಣವೆ ನಾಯಿ-ನರಿಗಳ್ಗೆ ಮುದ್ದಾ !

ಈ ಯುದ್ಧಾ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವವರಿಲ್ಲೋ !

ಸತ್ತಿದ್ದ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲೋ || ೨ ||

ದೇವಾ ! ನನ್ನ ನೆತಕ್ಕೆ ಗಂಡಸನನ್ನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಿಯಷ್ಟಾ (ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸೆರಗು ಹೊದ್ದು ಕೊಳ್ಳುವನು) (ಮದಹಂಪಿ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ನವಲಿಪಕನ ಕಿವಿ ಜಗ್ಗುವಳು) ಏ ! ಏ ! ಮುಗದಾಣ ಹಿಡಿದು ಮೂಡಲ ಹೋರಿ ಜಗ್ಗುವಂತೆ ಕಿವಿ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಯಲ್ಲವೆ? ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬುಡ್ಡೋರಿಯಾದೆನೇ? ಬಿಡೆ? ಕಿವಿ ಕಿತ್ತಿತನುವಂತೆ ನೋವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಕಿವಿಯೇ!

ಮದಹಂಪಿ : ಅವ್ವ ಅವ್ವ ! ಎಷ್ಟು ಅಬ್ಬರಗೇಡಿತನ ! ಕಾಳಗಕ್ಕಂಜಿ ಕಾಮಿನಿಯ ವೇಷತೊಟ್ಟು ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುವಿರೇನು? ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದರೆ ಛೇ ಹಾಕಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಾರ ಬರೆದಾರು.

ನವಲಿಪಕ : ನೋಡಿದವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದರಲ್ಲವೇ ನಾನು ಗಂಡಸೆಂದು ಇದೋ...

(ವದ)

ಆಮಮ ಆಹಾ ! ಭ್ರಮರಕುಂತಲೇ ತೆರದಿ ರಂಜಿಪೆ ಕುಮುದಿನಿ !

ಕೃತಕ ವೇಷದ ಗಾರುಡೀಜನೆ ಕಣ್ಣ ಮೋಹಿಪೆ ರಂಜನಿ !

ಹೆಣ್ಣು ಬಾಳಿನ ಭಾವ ಬೀರುತಿ

ಕಣ್ಣ ಸನ್ನೆಗೆ ಬೇಟಿ ಬೀಳ್ತುದು || ೧ ||

ಹಲ್ಲು ದಾಳಿಂಬರು ಮೂಗು ಸಂಪಿಗೆ ಹೊಳೆವ ಗಲ್ಲದ ಸೊಬಗನು !

ಗಂಡು ಮೋಹಿಪೆ ನೋಟ ನನ್ನದು ಮೀಶೆ ತಿರುತ್ತ ಸುಳಿವೆನು ||

ಮದಹಂಸಿ : ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಶಕುನಿಮಾವನವರು ತಮ್ಮ ಗೂಢಚಾರಿಣಿಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : (ಅಳುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಸಾವನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಂತಾಯ್ತು. ಅಯ್ಯೋ ಮದಹಂಸಿ ನಿನ್ನ ಗಂಡಾ ಗೋರಿಗಳಿದಾ -

ಮದಹಂಸಿ : ಏನಿದು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಮಾತು ಸೋತು ಹೋಯ್ತು! ಗೂಢಚಾರಿಣಿಯಾದ ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಗೂಢಚಾರರು ಏನಾದರೊಂದು ನೆವದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದೇ ಬರುವರು. ಆಗ ಗೂಢಚಾರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ?

ಮದಹಂಸಿ : ಬಿದ್ದರೇನಾಗುವದು? ಆಗಲೇ ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿದ್ದಿರಲ್ಲ! ಹೆಣ್ಣುಡಿಗಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀವು ಬಂದ ಗಂಡಸು ಬಾಯಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಬಡವಾರ ಬಡಿದಿರಲ್ಲ? ಅಬ್ಬಾ... ಮಾತಿನಮಲ್ತಾ! (ಕೂ ಕೂಯುವಳು)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೆ ರಗಳೆ? ಎಲೆ ಮದಹಂಸಿ? ಶಕುನಿಮಾವನವರ ಗೂಢಚಾರಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಬೇಕಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವದಲ್ಲವೇ?

ಮದಹಂಸಿ : ಓಹೋ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಆಹಾ..(ಮುರಿಕಿನಲ್ಲಿ) ಕಾಲ್ತೊಡಕಾದೀತು. ಶಕುನಿ ಮಾವನ ಶಲ್ಯ, ಗೊತ್ತಿರಲಿ ಗುಣವಂತಿ. ಮುದುಕನಾದರೂ ಶಕುನಿಮಾವನ ಮಂಗತನ ಅಳದಿಲ್ಲ; ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗೆಗಳನ್ನೊದೆಯುತ್ತ ಚಲ್ಪಲ್ಪಲ್ ನಡೆವ ನಿನ್ನ ಸೀರೆ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದೀತು ಮಾವನ ಮಾತಿನ ಮುಳ್ಳಿನ ಕಂಟಿಗೆ! ನೀನೇಕೆ ಹೋದೆ ಆತನ ತಂಟೆಗೆ.

ಮದಹಂಸಿ : ಹೇಸಿಗಂಡನ ಗಂಡ್ವನ ನರಕದ ನಾಯಿತನ. ಹೇಡಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಬಾರದು ಖೋಜ್ಜೇರ ಗೆಳತಿಯಾಗಬಾರದು. ನಾನೀಗ ಶಕುನಿಮಾವನವರ ಗೂಢಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬರುವೆ. ಮಾವನವರು ನಿನ್ನ 'ಗಂಡನೆಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ...?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಸತ್ತನೆಂದು ಥಟ್ಟನೆ ಹೇಳಿಬಿಡು. ಖೋಟಿ ಕಾಲ್ನುಣದ ಹೆಣ್ಣೆ ನಿನಗೇಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಗೂಢಚಾರಿಣಿಯ ಕೆಲಸ.

ಮದಹಂಸಿ : ಮೀಸೇ, ಗಂಡಸು ಮೀಸೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆ ಮೂಳಾಗಿ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಸಾಗೋದಕೆ ಬೇಡವೇ? ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಹೆಣ್ಣುಡಿಗಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿರುವ ನಿನ್ನೊಬ್ಬನ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ ಹೇಗೆ ತುಂಬುವು ಆದ್ದರಿಂದ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳ ಸಿಗುತ್ತದೆಂದು ಗುಪ್ತ ಗೂಢಚಾರಿಣಿಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಲ್ಲೇ, ಪಡ್ಡಿಗಿ ಹೊತ್ತು "ಏಕನಾಥ ಬೋಗೇಶ್ವರ ಎಲ್ಲಮ್ಮದೇವಿ ಉಘೇ" ಎಂದು ಒಂದೆರಡು ಓಣ ತಿರುವಿ ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಲಿತ್ತು. ಹದಿನೈದು ದಿನ ಕಳೆದಿರುವದು, ಇನ್ನು ದಿನ ಮೂರು ಉರುಳಿದರೆ ಸಾಕು.

ಮದಹಂಸಿ : ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆಂದು ಅರಮನೆಯ ಜೋತಿಸಿ ಸಂಜಯಭಟ್ಟ ಹೇಳಿರುವರು.

ಮದಹಂಸಿ : ಆ ಸಂಜಯಭಟ್ಟರು ಜಯ ಯಾರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಪಾಂಡವರಿಗೆ. ಎಲೆ ಮದಹಂಸಿ! ಆ ಯುದ್ಧ ನಡೆದ ನೆಲದ ಮಹತ್ವವೆ ಹಾಗಿದೆ ಯಂತೆ! ಹಸ್ತಿನಾವತಿ ಕಡೆಗೆ ನಿಂತವರಿಗೆ ಸೋಲು, ಈ ಕಡೆಗೆ ನಿಂತವರಿಗೆ ಗೆಲವು.

ಮದಹಂಸಿ : ಆ ನೆಲದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವಿದೆಯಂತೆ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಲ್ಲೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವಿದೆಯೇ?

ಮದಹಂಸಿ : ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದಿದೆಯೆ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಇರದೇನು ಮಾಡಿತು! ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲಿ! ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ರಕ್ತ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲ ನನ್ನ ರಕ್ತ ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಶಂಕದತ್ತ : (ತರಯಲ್ಲಿ) ಯಾರಿರುವಿರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಗುಪ್ತ ಗೂಢಚಾರಣಿಯಾಗಿ ತಂದೆಯಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಗಂಟಲಕ್ಕೆ ಗಾಣಾ...

ಮದಹಂಸಿ : ಇದೆಂತಹ ನಿಮ್ಮದು ಕಕ್ಕಸ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನನ್ನ ಜೀವಕ್ಕಾಗುತ್ತಿದೆ ಕಕ್ಕಸ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಅದೋ ಆ ಬರಿದಾದ ಜೋಳದ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವೆ.

ಶಂಕದತ್ತ : (ದೊಡ್ಡ ಧನಿಯಲ್ಲಿ ಪಡದಯೊಳಗೆ) ಯಾರಿರುವಿರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಯ್ಯೋ! ಅಳುವೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲೆ! ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದ ಗಂಡನ ಹೆಂಡತಿಯಂತೆ.

ಮದಹಂಸಿ : ನಗುವೋರೆಯವಳಾದ ನಾನು ಅಳುವೋರೆಯನ್ನೆಂತು ಮಾಡಲಿ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನಿನ್ನ ನಗೆಗಣ್ಣಿನ ಬಿಗಿಬಂದು ಮಾಡಿ ತೇಲ್ಗಣ್ಣಿನ ಕಳೆತಂದುಕೊಳ್ಳು. ನಿನ್ನ ನಗೆಗಣ್ಣಿನ ಬಗೆ ನೋಡಿ ನಿನ್ನದು ಬಿಗಿಬಂದಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆ ಬಂದ ಮುಂಡೇಮಗ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟಾನು ಜೋಕೆ? (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು).

ಶಂಕದತ್ತ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಯಾರಿರುವಿರಮ್ಮಾ!

ಮದಹಂಸಿ : (ಅಳುವೋರೆ ಮಾಡಿ ಅಳುವನಿಯಲ್ಲಿ) ಯಾಕವ್ವಾ....

ಶಂಕದತ್ತ : ಏನಮ್ಮಾ. ಈ ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಗಂಡಸಿನ ದನಿ ಕೇಳಿಸಿತಲ್ಲಮ್ಮಾ!

ಮದಹಂಸಿ : (ಅಳುವನಿ) ಅಯ್ಯೋ ಮಹಾರಾಯಾ! ಈ ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ. ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು. ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಾಮ್ರಾಟರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಭರ್ತಿಯಾಗಿ ರಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಹೋದವನು.... ಅಯ್ಯೋ ಗಂಡಾ... (ಅಳುವಳು)

ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಚದುರಂಗ- ಚಿಕ್ಕಿ ಸೀರಿ, ಕೊಂಡಿಚಿಕ್ಕಿ ಸೀರಿ ತಂದುಕೊಡ್ತೀನಿ ಅಂತಾ ಅಂದಿದ್ದಲ್ಲೊ ನನ್ನ ಅರಗಣಿಯೆ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಸಾಕು ಮಾಡಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಅಭಿನಯ. ಎಲ್ಲ ಅಭಿನಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಶಕುನಿ ಮಾವನವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕದತ್ತ ನಾನು. ಗಂಟಲ ಬಿಗಿದು ನೂರಂಟು ಮಾತಾಡುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪಂಟತನ ಬಲ್ಲೆ. (ನವಲಿಪಕ್ಕ ಕೆಮ್ಮು ವನು) ಒಳಗೆ ಯಾರೋ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಾರೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಮದಹಂಸಿ : ನಿನಗೆ ಬೇಡೆನ್ನುವವರಾರು?

ಶಂಕದತ್ತ : ಬೇಡೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ. (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು)

ಮದಹಂಸಿ : ಎಲ್ಲ ಡಗಿದಿಯೋ ದೂರೆ! ಎನ್ನಯ ದೂರೆ!

ಅಲ್ಲದ ಹುಸಿಯಾಡಿ ಎಲ್ಲೆ ಕುಳಿತೆ ಪ್ರಪುಲ್ಲಾ || ೧ ||

ಅಯ್ಯೋ ಗಂಡಾ! ಅಂದು ಕೇಳೆ ನಿನ್ನ ಸೊಲ್ಲ ಅದೇ ಕಡಿಯಾಯಿತಲ್ಲ
ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋದು ಬಾಣನೊಲು ಬಂದಿದ್ದೆ |

ಕೈಯತ್ತಿ ತೋರಲು ಪತಿರಾಯನನ್ನು |

ಇನ್ನೇನು ಕಾಣೋದು ನನ್ನ ಈ ಗಂಡರನ್ನು!

ಬಂಟನೊಲು ಗಂಡೆದೆಯ ಸೀಳಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ || ೨ ||

ಶಂಕದತ್ತ : ಇವಳಾರಮ್ಮಾ?

ಮದಹಂಸಿ : ಅವಳು ನನ್ನ ಗೆಳತಿ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಬೇಕಾದರೆ ನೋಡಿ ಅಳತೆ...

ಶಂಕದತ್ತ : ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿಯಲ್ಲಮ್ಮಾ!

ಮದಹಂಸಿ : ಹೌದು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಈಗಿವಳು ಹಿತ್ತಲದ ಬಾಗಿಲದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹೌದಮ್ಮ! ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲದಿಂದ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೇಳೆಂದಿತು ಇವರ ಸೊಲ್ಲ!

ಶಂಕದತ್ತ : ಅದಕಾಗಿ ಗಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಿಯಲ್ಲವೆ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಕಾಳಗದ ರಣದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಂತೆ ನನ್ನ ಗಂಡಾ, ಅಯ್ಯೋ ಗೆಳತಿ! (ಮದಹಂಸಿ ನಗುವಳು) ನಿನಗೆ ನಗೆ ನನಗೆ ಹೋಗೆ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಮಿಂಚಿ ನೇರಳೆಗಣ್ಣಿನ ಹೆಣ್ಣೆ! (ನವಲಿಪಕ್ಕನ ಗದ್ದೆ ಹಿಡಿದು ಅಲುಗಾಡಿಸಿ), (ಮದಹಂಸಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ) ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ! ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ, ಸಾಗೋದಕ್ಕಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ನಡೆಸೋದಕ್ಕಲ್ಲವೇ? ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ದಂತ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು.... (ಮುದ್ರೆಯಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : (ಶಂಕದತ್ತನ ತೆಕ್ಕೆ ಬಿಡಿದು ಹಿಡಿದು) ಗೊಳಿ ಹುದಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತಲ್ಲ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಒಗಟು ಒಡೆದನಲ್ಲಾ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಂತೇ ಕೈ ಮುಗಿದು ಹೇಳುವೆನಲ್ಲಾ, ನಾ ಇವಳ ಗಂಡಾ. (ಸೀರೆ ಕಳೆದೊಗದು)

ಶಂಕದತ್ತ : ಧೂ ಭಂಡಾ! ನೀನು ಗಂಡಸಲ್ಲವೇ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಲ್ಲೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ನಾನು ಪುಲ್ಲಿಂಗನೆ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಹೇಳುವೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಡಿ ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬೀಜದ ಹೋರಿಯೆಂದು ಬಿಟ್ಟೊಲಗು ಮಾರಾಯಾ!

ಶಂಕದತ್ತ : ಬಾಯಿಮುಚ್ಚು ಕೋತಿಯೇ. ಹೇಳು ನಿನ್ನ ಹೆಸರು. (ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನನ್ನ ಹೆಸರು ನವಲಿಪಕ್ಕ.

ಶಂಕದತ್ತ : ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಹೆಸರೇನು?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹೊನ್ನಿ ಕುಕ್ಕ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಅಡ್ಡ ಹೆಸರೇನು?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಸಕ್ಕರಿಮುಕ್ಕ.

ಶಂಕದತ್ತ : ನಿನ್ನದು ಯಾವ ಕುಲ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನನ್ನದು ಕಲಬೆರಕಿ ಕುಲ!

ಶಂಕದತ್ತ : ಅಂದರೆ....?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನಮ್ಮವ್ವ ಒಂದು ಕುಲದವಳು. ಅಪ್ಪ ಮತ್ತೊಂದು ಕುಲದವ, ಇದರಿಂದ ನನ್ನದು ಕಲಬೆರಕಿ ಕುಲ.

ಶಂಕದತ್ತ : ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರೇನು?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನಾಚಿಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಬಿಡಿರಿ.....

ಶಂಕದತ್ತ : ಹೇಳು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಒಲ್ಲರಿ...(ನಾಚುವನು)

ಶಂಕದತ್ತ : (ದೊಡ್ಡದನಿಯಲ್ಲಿ) ಹೇಳೋ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹಗ್ಗದಲೆ ಹೊಡೆದರೆ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಬರತಾಳ ಮದಹಂಸಿ

ಶಂಕದತ್ತ : ಏನೋ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ...

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಒಗಟು ಹಾಕಿ ಹೆಂಡತಿ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಹಾಗೇ ಹೇಳು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಮದಹಂಸಿ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಅವಳದಾವ ಕುಲ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅವಳದೂ ಸಹ ಕಲಬೆರಕಿ ಕುಲ. ಅಂತಗಿಂತ ಕೂಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಮದುವೆಯ ಗಂಟು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೂ ಮದಹಂಸಿಗೂ....

ಶಂಕದತ್ತ : ಮದಹಂಸಿಯೆಂಬ ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳಿರುವಳು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅವಳೇ ಇವಳು, ಇವಳೇ ಅವಳು.

ಶಂಕದತ್ತ : ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿಯಾದ ನೀನು ಗಂಡನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿರಿಸಬೇಕೇನು.

ಮದಹಂಸಿ : ಇಂಥಾ ಹೇಡಿ ಗಂಡನನ್ನು ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ನನ್ನ ಹಣೇಬರದಲ್ಲಿತ್ತು ಮಾಡಲೇನು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : (ಸ್ವಗತ) ಹೇಗಿದೆ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಹಾಗಾದರೆ ಇವನನ್ನು ಸಾಮ್ರಾಟರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಭರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಮ್ಮದೇನೂ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ ?

ಮದಹಂಸಿ : ನನ್ನದಾವತರದ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಆಯಿತಪ್ಪ ನವಲಿಪಕ್ಕ. ತುಂಬಿದವು ನನಗ ನೂರು ವರುಷಗಳು! ಅಯ್ಯೋ! ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಾದ ನನ್ನಪ್ಪ ಹೊನ್ನಿಕುಕ್ಕನೆ! ನಿನ್ನ ವಂಶ ವೃಕ್ಷವು ಸಿಡಿಹಾಯ್ತು ನಿಂತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ನವಲಿಪಕ್ಕನ ರೂಪದಲಿ.

ಶಂಕದತ್ತ : ನಮಸ್ತೆ! ನಡೆ ಶಕುನಿ ಮಹಾರಾಜರ ಕಡೆಗೆ. (ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ಒಯ್ಯುವನು)

ಮದಹಂಸಿ : (ಪದ)

ಕಾಳ ಕವಿದಿರುವ | ಖಿಡ್ಡ ಥಳಿಸುತಿಹ |

ಅಡುಗ ತೆಗ್ಗು ಸೇರಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬಡುವುದನು ಕುಟ್ಟುವುದನು

ಬಿಟ್ಟು ಬಂದನೆಲೆ ರಣಕದನಕೆ | ಒರತೆ ಕೆನ್ನೀರಗುರುತು ಕಿರುತಿಗಳ

ಎದೆಯ ಸೀಳದೇನು || ಸ್ತ್ರೀರೂಪ ತಾನೆ ಮಾಕಾಳಿ ರೂಪ |

ಹಾಡಹಾಡೈ ನಾನು (ಹೋಗುವಳು.)

ಸೈನಿಕ : (ಪಡದೆಯೊಳಗೆ) ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರ ದೇಹವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಚೆಲ್ಲಿದರು. ಸಾಧ್ವಿಶಿರೋಮಣಿ ಉತ್ತರಾದೇವಿಯ ಶಾಪ ಸತ್ಯವಾಯ್ತು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಪಡದೆಯೊಳಗೆ) ಎಲೆ ಉತ್ತರೇ! ದಿನ ಮೂರು ಕಳೆವುದರೊಳಗಾಗಿ ಈ ಪೃಥ್ವಿನಿ ಪಾಂಡವಪೃಥ್ವಿ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ಥಪಿಂಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಳಯ |

೨ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಉತ್ತರೇ : (ಪದ)

ಎಂತಿದೆ ಜನುಮದ ಭೋಗ ಚಿತ್ತರಾ | ವಿಧವೆಯರದೆ ಅಮಮಾ ಘೋರಾ ||

ಹಾಳಾದ ದೈವನೋಡೆ | ಜಗದಿ ತುಂಬಾಧ್ಯಾಂತಾ |

ಕಾಣೋ ಮೃತನ ಸತಿಯ ಕೊಲುವಾ ಅಜನಾ ಲೇಖಾ ಶುಭುವೇನಂತೆ ?

ಜೀವನ ಸಾರಾ| ಭ್ರಾಂತಿ ಧ್ಯಾಂತಾರ ಚಂದ್ರನಿರದೆ ||೧||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಪಡದೆಯೊಳಗೆ) ಎಲೆ ಉತ್ತರೇ! ದಿನಮೂರು ಕಳೆವುದರೊಳಗಾಗಿ ಈ ಪೃಥ್ವಿ ನಿ ಪಾಂಡವಪೃಥ್ವಿ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ಥ ಪಿಂಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಳಯ !

ಉತ್ತರ : ಅಯ್ಯೋ! ಸಿಡಿಲುಗರೆವ ಶಬ್ದಗಳೇ ಬೀಳುತ್ತಿರುವದೇನು ಬಾಂದಳದಿಂದ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ವಡದಯೋಳಗೆ) ಎಲೆ ಉತ್ತರ! ದಿನ ಮೂರು ಕಳೆವುದರೊಳಗಾಗಿ ಈ ಪೃಥ್ವಿ ನಿಃಪಾಂಡವರ ಪೃಥ್ವಿ ನನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ಥ ಪಿಂಡಕ್ಕೂ....

ಉತ್ತರ : ಅಯ್ಯೋ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ಕಬ್ಬೊಗೆಯ ಕಾರುವ ಕಿಡಿದುಂಬಿದ ಶಬ್ದಗಳೇ ಬೀಳುತ್ತಿವೆ ಅಯ್ಯೋ.....(ಚಿಟ್ಟನೇ ಚೀಲಿ ಬೀಳುವಳು)

ದ್ರೌಪದಿ : (ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತ) ಏನಾಯ್ತು! ಏನಾಯ್ತು!

ಉತ್ತರ : (ಮೆಲ್ಲಗೇಳುತ್ತ) ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾರ್ಯನ ವಜ್ರಕಂಠದ ಬಿರುನುಡಿಯ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಉತ್ತರೆಯ ಎದೆ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅತ್ತೆ ನನ್ನದೆಯ ನೆಚ್ಚುಗೆಟ್ಟು ಗುರುಪುತ್ರನ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಗಾಳಿಯಲಿ ಗಿರುಗಿರನೆ ಸುಳಿಸುಳಿದು ನನ್ನ ನತ್ತಿಗರಗಿದಾ ಕಿಡಿದುಂಬಿದ ಶಬ್ದಗಳು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅವೇನು ಶಬ್ದಗಳು.....?

ಉತ್ತರ : ನಿಃಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿ ನನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ಥ ಪಿಂಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಳಯ ಎಂಬೀ ಸಿಡಿಲ್ಲನಿಯ ಶಬ್ದಗಳು! ಪಾಂಡವರ ಬಾಳ್ಗುಡಿಯ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದವೆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚನ್ನು....

ದ್ರೌಪದಿ : ಉತ್ತರ! ಆ ಸಿಡಿಲ್ಲನಿಯ ಶಬ್ದಗಳ ಸಪ್ಪಳ ಭೂಮಿಯು ಬಿರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಭವಿತ ವ್ಯದ ಬಗೆಗಿರುವ ನನ್ನ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಂದಾಡಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆದರೂ ನೆಚ್ಚೆಗಡದಿರು. ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ! ನಿನ್ನದೆಯದುಃಖದುರಿ ಗಾಳಿ ತಗಲಿಹುದು ಕೌರವರ ಬಾಳ್ಗುಡಿಗೇ, ಕಾಣುದಕೆ ದ್ವೈತರಾಷ್ಟ್ರನ ವಂಶವೆ ಬಲಿ. ಕೌಂತೇಯರ ಕೈಯ ಕಲಾಟದಲಿ ಗಾಂಧಾರಿಯೆದೆ ಮುರಿಯುವದು.

ಉತ್ತರ : ಏನಾದರೇನು ಅತ್ತೆ! ಆ ನನ್ನ ನಲ್ಲ ಬಾರನು! ತನ್ನ ಮುಖ ತೋರನು. ಈ ಉತ್ತರೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಕವಿದ ಕಾಳ ಕತ್ತಲನು ಕೊರವಾ ಕಣ್ಮಂಚು ಇನ್ನಲ್ಲಿ....

ದ್ರೌಪದಿ : ಹಂಬಲವನೊದೆದು ಕರ್ಮ ಕರಗುವ ಪರಿಯಂತ ಶಾಂತಿಯಲಿ ಕಾಲಕಳೆ! ಉತ್ತರೇ! ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಅಗಾಧ ಕರಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಬಳಿಕ ಭೋಗವದು ಭೋಗಿಸಲೇಬೇಕು! "ಹುಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿಸು ಸಾಯು" ಎಂಬೀ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಆಚ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಶಿರಬಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಉತ್ತರ : ದ್ರೌಪದಿ ಅತ್ತೆಯವರೇ! ನೀವೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ನನ್ನದೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಯ ಕೃಪೆ ತಾಕಲೊಲ್ಲದು! ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ತೆಯೇ ಗಾಯನವಿಲ್ಲದಾ ಮನೆಯೊಳು, ಮೂಲೆ ಗುಂಪಾಗಿ ಬಿದ್ದ ತಂತಿಯಿಲ್ಲದ ತಂಬೂರಿಯಂತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿರಲಿ ಬಾಳಿನ ಮರುಭೂಮಿಯೊಳು? ನನ್ನನ್ನು ಹೋಗಗೊಡಿ ನನ್ನ ಗಂಡನ ಬಳಿಗೆ ತಾಯೆ. ತಾಯಿಯೆಂದರೂ ನೀವೆ! ಅತ್ತೆಯೆಂದರೂ ನೀವೇ! ಹೋಗಗೊಡಿ ನನ್ನ ಗಂಡನ ಬಳಿಗೆ! (ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವಳು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ವಡದಯಲ್ಲಿ) ಈ ಪೃಥ್ವಿ ನಿಃಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿ

ಉತ್ತರ : (ಕವಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು) ಅಯ್ಯೋ! ಅತ್ತೆ! ಕೇಳಿದಿರಾ! ಆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಕಂಠದ ಕಠೋರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಾ?

ದ್ರೌಪದಿ : ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುವಿಯಮ್ಮಾ? ಎಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದಗಳು? ಎಲ್ಲಿಯ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ...?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಪಡದದೊಳಗೆ) ನಿನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ಥ ಪಿಂಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಳಯ!

ಉತ್ತರ : (ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು) ಕೇಳಲಾರೆ ಕೇಳಲಾರೆ! ನಾನೀ ಲೋಕದಲ್ಲಿರಲಾರೆ! (ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡಿ) ಅಹಹ! ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ, ನಿಲ್ಲಿ ಮೋಡಗುದುರೆಯನೇರಿ, ಓಡಿ ಹೋಗಿದಿರಿ! ಮುಗಿಲ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ. ನಿಲ್ಲಿ, ನಾನೂ ಬರುವೆ! ಕರ್ಮದ ಕುಸುಮಗಳ ಕೋದ ಮಾಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಬೇಡಿ. (ನಗುವಳು) ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಬೇಡಿ, ನಿಲ್ಲಿ. (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಿನ್ನವಳು ನಾನಾದೆನಲ್ಲವೇ ಅಭಿಮನ್ನು ದೊರೆಯೇ. (ಧರ್ಮರಾಜ ಬರುವನು) ಯಾರು ಧರ್ಮರಾಜರೇನು? (ನಗುತ್ತ) ಬನ್ನಿ, ಕಂಕಭಟ್ಟರೆ ಬನ್ನಿ. ಅದೋ ಆಕಾಶದಾಚೆ....ಹ! ಚಂದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ನುವನ್ನು ಕುಳಿರಿಸಿ ಪೂಜೆಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ದೇವಕನ್ಯೆಯರು, ಕಂಕಭಟ್ಟರೇ! ಬಾರಿಸಿರಿ ಗಂಟೆಗಳ, ರಘಾಡಿಸಿರಿ ಜಾಗಟೆಗಳ. (ಭೀಮ ಬರುವನು) ಆರು? ಭೀಮದೇವಾ! (ನಕ್ಕು) ಬಾಣಸಿಗ....ಬಾಣಸಿಗ! ನನ್ನೊಡೆಯ ಅಭಿಮನ್ನು ಹಸಿದಿರುವನು. ಬೇಗನೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಉಣಬಡಿಸಿ! (ನಗುತ್ತ ಒಳಹೋಗುವಳು)

ಧರ್ಮ : ಓ ವಾಯುಸುತ! ಓ ಅಗ್ನಿಪುತ್ರ! ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಹೊತ್ತಿರುವ ರಣಕುಂಡದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ ಅಭಿಮನ್ನುವಿನ ಬಲಿರಕ್ತದಲಿ ಮುಣೆಗಿದ್ದು, ದುಕ್ಕದಗ್ನಿಷ್ಟಿಕೆಯನ್ನು ತನ್ನೆದೆಯೊಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು ಉತ್ತರ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೊಳಿರಿಸಿದ ವ್ಯಸನದ ಬಣ್ಣ ಬರೆದಳು ಪಾಂಡವರ ಬಾಳಿನ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ.

ಭೀಮ : ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾಳಗವನು ಕಟ್ಟಿದವೇ ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಆರ್ಯಪುತ್ರ! ಕೌರವರ ಉನ್ನತ ಖಡ್ಗಗಳ ಲೇಂಕಾರ, ಧನಸ್ಸುಗಳ ಝೇಂಕಾರ, ಮೀರಿದವು ಮಾನವೀಯ ಮಮಕಾರ । ಅದಕೆ ಪಾಂಡವರು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಚಿತ್ರವೆ ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ । ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಿಲ ಮಕ್ಕಳ ಮಮಕಾರವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಭಾಂಡದೊಳು ತುಂಬಲು ಹಾಹಾಕಾರ! ಆಗ ಓಂಕಾರದಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದ ದೈವಿಶಕ್ತಿ ಬಲಗೊಂಡ ಬಲ್ಲಿದರು, ಅಮಂಗಳ ಅಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ವಿಷ್ಣುವದ ರಕ್ತದ ಹನಿ ಹರಿದು ಬಂದುದಕೆ ಅವರು ದೋಷಿಗಳಲ್ಲ ವಿಶ್ವದ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ.

ಧರ್ಮ : ಆದರೇನಾಯ್ತು ದ್ರೌಪದಜಾ! ನಮ್ಮವರ ನೆತ್ತರೊಳು ಕೈ ತೊಳೆದ ಸೇಡಿನ ಸೈತಾನ ಹುಚ್ಚಿದ್ದು, ತಲೆಗೆದರಿ, ಕುಣಿಯುತ್ತಿದೆ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಕರಾಳ ಛಾಯೆಯ ಚೆಲ್ಲಿ.

ಭೀಮ : ಧರ್ಮಜಾ! ಕಡಲಕಡೆಯಿಂದ ಕಾಳಕೂಟ ಹುಟ್ಟಿದಂತಿದೇ ಎಂದು, ನಿಮಗಿಂದು

ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಿಬರುವದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಅಮರಶಾಂತಿಯ ಅಮೃತ.

ಧರ್ಮ : ವಿಷದಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಇಚ್ಛಿಸಿ ಕಾದಿರಬೇಕೇ? 'ಕಣ್ಣೀರ ತುಂಬಿ' ಭೀಮಾ! ಎನಿತು ನರರ ಮಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲ ನೆತ್ತರದೊಳು ಮುಳುಗಿ ಮಾಯವಾಗಿಹವು. ನಿಲ್ಲಿಸಲಾರಿರಾ ನರಮೇಧ ಯಜ್ಞವನ್ನು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ಅತ್ತು ಅತ್ತು, ಬಾಡಿ ಬತ್ತಿದ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ತಡೆಯಲಾರಿರಾ ನಿಮ್ಮ ಕೊಲೆಯ ಕೈಯು.

ಭೀಮ : ಇದು ಇದುವೆ ಭೂತದಯಾ! ಭೂತದ ವಾಣಿ! ಬೇಡೆನಗೆ ನಿನ್ನ ಮಸ್ತಕದ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ. ಹೇಡಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಗೊಡ್ಡು ತತ್ವದ ಕುರಿಯ ದಡ್ಡಿಯಲಿ, ಪುರುಷಸಿಂಹವನು ಮನುಜಕುರಿಯನ್ನಾಗಿರಿಸುವ ಅಬಲ ತತ್ವವನು ಸವಿದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಬೇಡೆನಗೆ, ಈ ಭಾರತನಿಗೆ! ಭೋರ್ಗರವ ಕಡಲವಾಣಿ ಯಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹದದೆಯನು ಕೊಟ್ಟು ಯಮನ ಕೋಣನ ಕುಟ್ಟಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಮರ್ಮ ತಿಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವಂಥ ಉದ್ದಂಡ ತತ್ವವನ್ನು, ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರವಾದಿಯ ಪ್ರಬೋಧನೆ ಬೇಕೆನಗೆ ಈ ಭಾರತಿಗೆ, ಧರ್ಮಜಾ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊಳಿದೆ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ!

ದ್ರೌಪದಿ : ಭೀಮದೇವನ ನುಡಿಯ ಈ ಭಾರತೀಯ ನುಡಿ. ಧರ್ಮಾವತಾರಾ, ಕೌರವರು ಕೊಟ್ಟ ಕೋಟಲೆಗೆ ನಾಡಿನ ನಗೆ ಬಾಡಿತು. ಕೌರವೇಶನ ಕುಟಿಲ ನೀತಿ ದೇಶದೊಳು ತಂದಿಟ್ಟಿತು ದುರ್ಗತಿ. ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾನವರೆದೆಯ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿತು ಕದನ ಕುತೂಹಲದ ಕೀಳು ಬಾಳು. ಸಮಸ್ತ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸಿದನಾ ಭೇದಕಲಾಪಂಡಿತ ಶಕುನಿ...

ಭೀಮ : ಶಕುನಿಯ ಸ್ಮರವನೇ ಮರೆತು ಬೀರಿತು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಮುತ್ಸದ್ವಿಯ ಮಂಡಳ! ಮತ್ತದಕೆ ತಾಳ ಹಾಕಿತು ಕೌರವನ ಪರಿವಾರ. ದೇವತೆಗಳ ಆ ಅಮಂಗಳಕೆ ನಡುಗಿತು ನಾಡಿನದೆ ಕಂಪನತಾಳ ಸಾವು ನೋವುಗಳ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಹೊರಹೊಳಪಿನ ಬಂಗಾರ ಬಣ್ಣದ ಕೌರವನಾಳಿಕೆಯ ಕರಿಹಾವು ಹಡೆ ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಿಸುತೆ ಮಾನವ ಕುಲವನೆಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲಲೆಳಿಸುತಿರುವಾಗ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಪುಣ್ಯದ ಬುತ್ತಿ ನವೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಉರಿಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಕುಲವತಿಯರ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿದು ಬಂದುದು ಈ ವಿಷ್ಣುವದ ರಕ್ತರಣಧುನಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಭೀಮದೇವರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳು ಕಾರಣೇಭೂತವಾಗಿಲ್ಲ.
(ಶ್ರಷ್ಟಾಜ್ಞಾನರು ಬರುವರು)

ಕೃಷ್ಣ : ಸತ್ಯ! ಸತ್ಯ! ಭೀಮ ದ್ರೌಪದಿಯರು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರರು ಧರ್ಮಜಾ! ಕುಟಿಲನೀತಿಯ ನೋಡೆದು, ಸಿರಿಸುತರ ಥಳಕಬಿಟ್ಟಿ, ಖೂಳರ ಕೊಳಕ ಕೊಚ್ಚಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ಮಹಾ ಈ ವಿಷ್ಣುವದ ರಕ್ತರಣಧುನಿ.

ಅರ್ಜುನ : ಧರ್ಮಜಾ! ಸಿರಿಮನೆಯ ಮಹಲು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುವದು ಸಹಜ ಹಸಿದ ಬಡಹೊಟ್ಟೆಯ ಉರಿ ಹತ್ತಲು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಮಾನಹಾನಿಗೊಳಗಾದ ಮಾನಿನಿಯರ ಕಂಬನಿಯ ಕಡಲೊಳಗಿಂದುದ್ಭವಿಸಿದ ಬಡವಾಗ್ನಿ ಝಳಝಳಪಿಸಿ ಜಡಿಯೆ ಜಾಗ್ರತೆಗಳೆ ಆ ಮಹಾಕಾಳಿ! ಧರ್ಮವತಾರ! ಈ ಭಾರತವ ಮುಸುಗಿದ ಕಾಳರಾತ್ರಿ ಹರಿದುಹೋಗುವ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ, ಮುಡಿಗೆದರಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಬೀರಿ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಪಡದೆಯೊಳಗೆ) ಎಲೆ ಉತ್ತರ! ದಿವಸ ಮೂರು ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಈ ಪೃಥ್ವಿ ನಿಃಪಾಂಡವಪೃಥ್ವಿ! ನಿನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ಥ ಪಿಂಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಳಯ!

ಉತ್ತರ : (ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತ) ನಿಃಪಾಂಡವಪೃಥ್ವಿ! ಅಯ್ಯೋ ಅತ್ತೆಯವರೆ! ಕೇಳಿದಿರಾ! ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದಾ ನಿಃಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು.....

ಭೀಮ : (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಗುತ್ತ) ನಿಃಪಾಂಡವಪೃಥ್ವಿ! ತಲೆಗೆರಿದ ಶೋಕಾವೇಶದಲಿ, ನಿಃಪಾಂಡವಪೃಥ್ವಿ ಎಂದು ಬಡಬಡಿಸುವ ಆ ಬರಿಮಿದುಳ ಮಲ್ಲನಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಗರ್ವವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಬಿಡುವೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ತಡೆ! ಭೀಮಾ! ಬರಿಮಿದುಳ ಮಲ್ಲನೆಂಬುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಕದನ ಕಲೆಯ ಬಲ್ಲ ! ಆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಅಪ್ರತಿಮನು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ! ಸಮಯವಿನ್ನೂ ಉಂಟು, ಅವಸರ ಬೇಡ.

ಉತ್ತರ : ಕೃಷ್ಣ ದೇವಾ! ಅಗೋ ರಕ್ತರಾತ್ರಿ! ಏನದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯ! ನನ್ನ ಗಂಡನೆದೆಯಿಂದುಂಟಾದ ರಕ್ತ ಜಲಪಾತ! ನರಮೇಧ ಯಜ್ಞಕುಂಡದ ನಾತ! ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಲೊಲ್ಲವೇಕೆ?

ಧರ್ಮ : ಕೃಷ್ಣಾ! ಎಂತಾದರೂ ಆಗಲಿ ಉತ್ತರಗೆ ಶಾಂತಿಯ ಕೃಪೆ ಸಿಕ್ಕಲಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಓ ಸತಿಯುತ್ತರೆ! ಶಾಂತಿ ! ಶಾಂತಿ! (ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸಮ್ಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತ ಅಭಿಮಾನು)(ದೃಶ್ಯ ಮರೆಯಾಗಿ) ಎಲೆ ಉತ್ತರ! ಆತ್ಮವು ಅಮರವೆಂದೂ, ಜನ್ಮಗಳು ಬರುವವೆಂದೂ, ದೇಹ ನಶ್ವರವೆಂದೂ ಭಾರತಿಗೆ ಮಂಗಳವೆಂದೂ ಹಾಡುತ್ತಿರು ಹಾಡನ್ನು!

೩ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ, ರಸ್ತಾ)

ಶಕುನಿ : (ನಗುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು) ಈ ಶಕುನಿಯ ಎದೆ ಹುತ್ತದೊಳಡಗಿದ ಭೇದನೀತಿ ಎಂಬ ನಾಗಿನಿಯ ಪೂತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಝಳ ಹೊಡೆದು, ಕಮರುವವು ಕೋಮಲ ಕರುಳ ಸೌಹಾರ್ದ ಸೂತ್ರಗಳು. ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿ ಸುರಶಿಲ್ಪಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಕೈಯಕುಂಚೆ ಕಠೋರಕುಠಾರಿಯಾಗುವದು ಕೋಮು ಜಾತಿ ಜಗಳದ ಗರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ. ಸರಸ್ವತಿ ತಂಬೂರಿಯು ಬಿರಿದು ಭೈರವ ಭೇರಿಯಾಗುವದು ಕಲಾಭಿಮಾನದಲಿ. ಅತಿ ತೀವ್ರ, ಜ್ವಾಲಾಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಜಾತಿ ದ್ವೇಷ. ಇದರದೊಂದು ಕಿಡಿಯೊಗೆದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವೆ ಕಾಳಾನಳಕಡಲನೆ ಕರ್ಣಾಶ್ವತ್ಥಾಮರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ. ದ್ರೋಣ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಕಾಳಮಯ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಿಂದ ದೂರೀಕರಿಸ

ದಿದ್ದರೆ ದಾರಿ ಕಾಣದು. ಈ ಶಕುನಿಯ ಕಾರಸ್ಥಾನದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿಂದುವೊಂದು ಸಿಂಧುವನ್ನಂಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೊಳು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಅವನೊಂದು ಉರಿಗಣ್ಣು. ಸುರಸೇನಾಪತಿ ಷಣ್ಮುಖ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕ್ಷಾತ್ರರಸಾಯನವೆ ತುಂಬ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೆಯೊಳು. ದುರ್ಯೋಧನನು ದಂಡಾಧಿಪತಿಯ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದರೆ, ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಅಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಆ ಕುರುಡನ ಕುನ್ನಿಗಳಿಗೆ! ಆದ್ದರಿಂದ ಹೂಡಿ ಹೂಡೆಯುವ ದುರ್ಯೋಧನನೆದೆಗೆರೆಡು ಬಾಣಗಳನ್ನು. ಗರತಿಯಾದ ಭಾನುಮತಿಯ ಶೀಲದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯದ ಬಾಣ. ಇನ್ನೊಂದು ಜಾತಿ ದ್ವೇಷದ ರಾಮಬಾಣ. (ನಗುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನಗೆ ಮಾಮಾ ಕುರುಸಂತಾನದ ಸಮಾಪ್ತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಗೆ ನಿಮಗೆ? ಈ ಕೌರವೇಶನ ಮಾರ್ಬಲಕೆ ಮೂಲಾಧಾರನಂತಿದ ಮುತ್ತಜ್ಜ ಭೀಷ್ಮಾರ್ಯರು ಹತ್ತು ದಿನ ಹೂಡೆದಾಡಿ ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಕುಹಕದಲಿ ಪಾರುಗಾಣದೆ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಜುನನ ಅಂಬುವಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಬಾಣಮಂಚದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಗೆ ನಿಮಗೆ? ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದಕ್ಕೆ ಕಳವಳಿಕೆಯ ಕತ್ತಲೊಳು ಕುರುದೇವತೆಯ ಕುರುಡಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಗೆ ನಿಮಗೆ ಮಾಮಾ? (ಶಕುನಿ ನಗುವನು) ಮತ್ತೆ ನಗೆ? ಇದಾವ ನಗೆ?

ಶಕುನಿ : ನನ್ನ ಹಂಚಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಬಂಜೆಯಾದುದುಕೆ ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲಿ ನಗುವ ನಂಜು ನಗೆ?

ದುರ್ಯೋಧನ : ಮಾಮಾ! ದುರ್ಲಭವಾದ ವೀರರತ್ನಗಳಿಂದ ರಂಜಿತವಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಸೋಲೆ? ಸೋಲಿಲ್ಲವೇ ಆ ಸೂಳೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಕುನ್ನಿಗಳಿಗೆ? ಮಾಮಾ! ದ್ರೌಪದಿಯ ದಂಡೆಯ ದಾರ ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿದೆ! ಪಾಂಡವರನು ಹಡೆದ ಕುಂತಾಮಾದ್ರಿಯರು ಅಧರ್ಮಿಯರು! ಅವರ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಂತೆ ಆ ದ್ರೌಪದಿ! ಅವಳಂತೂ ಪ್ರತಿಸೂಳೆ! ಇತ್ತ ಈ ಕೌರವರ ತಾಯಿಯಾದ ಗಾಂಧಾರಿ ಗರತಿ ರತುನ ಇವರ ಪಾವಿತ್ರದೊಡಲಿನ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಪರಾಜಯವೇ? ಸಾವಿತ್ರಿ ಸದೃಶ್ಯಳಾದ ಭಾನುಮತಿಯ ಮುತ್ತೈದಿತನದ ಮೂಗುತಿಗೆ ಭಂಗ....

ಶಕುನಿ : (ಫೈಶಾಚಿಕ ನಗೆ ನಕ್ಕು) ಪುಣ್ಯದ ಬೆಳಸಿಗೆ ಬಹುಭಯ ! ಪಾಪದ ಕೌರವರು ಪುಣ್ಯದ ಬೆಳಸಿ! ಪಾಂಡವರು ಪಾಪದ ಬೆಳಸಿ!

ದುರ್ಯೋಧನ : ಹಾಗಾದರೆ ಮಾಮಾ ಅದಾವ ರೋಗ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ ಪುಣ್ಯದ ಬೆಳಸಿಗೆ.

ಶಕುನಿ : ಏನು ಹೇಳಲಿ! ದುರ್ಯೋಧನಾ! ನಾರಿಯ ಅಂತರಂಗವ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬೆಳಗಲಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ! ಅರಳಿದ ಹೂವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳು, ಕಂಪನದಲ್ಲಿ ನರಳುವ ನಿಸರ್ಗದಂತೆ; ನರಳುತ್ತಿದೆ ಪುಣ್ಯ ಮೂಕತನದಿ ನಿನ್ನ ಭಾನುಮತಿಯ ಶೀಲದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಮಾಮಾ! ಮಾಮಾ

ಶಕುನಿ : ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದಿದರ್ ಆ ಗಂಧರ್ವನ ಕೋಡರ ಕಟ್ಟಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಅಂದು ಬಿಚ್ಚುವ ದಾಗಲಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಯಿಂದ.... ಕೌರವೇಶಾ ಎಲ್ಲಿ ಕಾಮಿನಿಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ

ಕಾಮ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾಟಿ ಬಾರಳು. ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವೈರತನ ಸುಳಿದಿರುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕದೆಮಗೆ ಜಯಶ್ರೀಯ ದೊರತನ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಕೇದಿಗೆಯ ಹೊಡೆಯಲಿ ಹುದುಗಿದೆಯೇ ಮಿಡಿನಾಗರ? ಮಾವಾ ಮುಂದೇನು! (ಕೈ ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವನು) ಇನ್ನು ನನ್ನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಾವದು.

ಶಕುನಿ : ಕುರುರಾಜ್ಯ ದೇವತೆಗೆ ಕಣ್ಣಾದ ನಿನ್ನ ಗತಿ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿ ನಿನ್ನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಾಗಲಿಯದೆ? ಸಾಗಿಬರುವ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕಾಲ್ತೊಡಕು ಬಡಿದ ಕಸದಬಳ್ಳಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗದೆ ಭಲದಂಕಮಲ್ಲನ ಭಲದ ಸೆಳವಿನಲಿ? ಬಿಚ್ಚು ಮಾತಿನಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುವೆನು ಈವರೆಗೆ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ತುರುಕಿಕೊಂಡ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ. ಓ ಭಲದಂಕಮಲ್ಲ.....

(ಉಸುರುಗರೆಯುವನು.)

ದುರ್ಯೋಧನ : ನಿಮ್ಮ ಬಿಸಿಯುಸಿರು ನಾಟಿತೆನ್ನೆದೆಯೊಳು. ಬೆಂಕಿ ಬಳ್ಳಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ. ಮಾವಾ ಕಾಣುತಲಿ ಭಾನುಮತಿಯನ್ನು ಶಬ್ದಗಳೆಂಬ ಬೆಂಕಿಡಿಗಳನ್ನು ತೋರುವೆನು ಅವಳ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ.....

ಶಕುನಿ : ಈಗವಳ ಆರಾಧ್ಯದೇವ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ....

ದುರ್ಯೋಧನ : ಏನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ...(ಕೈ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹುಚ್ಚಿ)

ಶಕುನಿ : ನಡುರಾತ್ರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಭಾನುಮತಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ, ಕೌರವೇಶಾ, ನಿನಗಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದು ಕಾಣುವುದು; ಬೇರಿನ್ನಾವ ಸಾಕ್ಷಿಬೇಡ. (ದುರ್ಯೋಧನ ಹೋಗುವನು) (ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮದಹಂಸಿ ಬರುವಳು) ಬಂದೆಯಾ ಬಾ! ಮದಹಂಸಿ! ಬೆದರದಲೆ ಬೆಚ್ಚದಲೆ ಬೀರನ ಬಳಿಗೆ ಏಕಾಂಗಿನಿಯಾಗಿ ಐತುರವ ರಮಣಿಯೇ ರಾಜಕಾರಣಾರ್ಹಳು. ನೀನು ಮಾತಿನಲಿ ಬಹು ಸರಿಸಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕರೆಕಳುಹಿಸಿದೆ.

ಮದಹಂಸಿ : ಹೇಳಿ ಅದಾವ ಕಾರ್ಯ. (ಒನಪು ಮಾಡುವಳು)

ಶಕುನಿ : ಬೇಕು! ಈ ಒನಪು ಶೃಂಗಾರ! ಮದಹಂಸಿ! ಕಿವಿಮುಂದು ಮಾಡು!
(ಮದಹಂಸಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ) ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕು.

ಮದಹಂಸಿ : ಆಗಲಿ! ಮಹಾರಾಜರೆ! ನಾನು ಎಂತಹ ಚತುರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಮಯ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಮಸ್ತೆ! (ಹೋಗುವಳು)

ಶಕುನಿ : (ನಗುತ್ತ) ಶಕುನಿ ಹೊತ್ತಿಸಿರುವ ಸೇಡಿನುರಿಗಾಳಿಯಲಿ ತೊಗಲಿರುವುದು ಜಗದ ಜೋಕಾಲಿ (ನಗುತ್ತ ಹೋಗುವನು)

ಇನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ವಲ್ಪ - ಆಶ್ರಮ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ) ಓ ಅಗಸ್ತ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ ಕಡಲಕುಡಿಡಿಟ್ಟು ದಿವ್ಯಾತ್ಮ ನೀನು! ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪಾಲು ಮಿಕ್ಕಿರುವೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದು ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಲ

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ! ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನು ಕೇವಲ ಕೂಸು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಟ್ಟಿಗೆ! ಓ ಮಹತೋಮಹಿಮನೆ! ನಿನ್ನದೇ ಯೊಳು ಮಲಗಿರುವ ಅಗ್ನಿರಸ ಕಡಲನೆ ಕೆರಳಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸು! ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಭೋರ್ಗಲೆವ ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ನಿನ್ನದೆಯುಸಿರಿನಿಂದ ಕೆರಳಿಸಿ ನನ್ನದೆಯೊಳಗಿರಿಸು! ಗುಡುಗು ಮಿಂಚುಗಳ ಸಂಚಯ ಮಾಡನ್ನದೆಯೊಳಗೆ, ನಿನ್ನದೆಯ ಸಿರಿಯ ಸುರಿಸು! ಓ ಎನ್ನ ತಂದೆಯೆ! ಗುರುದೇವ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರೆ! ಕಪಟತನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೊಂದ ಕೌಂತೇಯರ ಕನ್ನೀರಿನೊಡನೆ ನಿನಗೆ ದುಃಖಾಶ್ರುಗಳನರ್ಪಿಸುವೆನಲ್ಲದೆ, ಬರಿಯ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ದುಃಖಾಶ್ರುಗಳನರ್ಪಿಸಲಾರೆ! ಪಾಂಡವರ ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ ಮಜ್ಜಾದಿ ಗಳಿಂದ ನಿಮಗೆ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವೆನಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲಾರೆ! ಕೆಂಪನೋಕರಿಪ ನರಮೇಧ ಯಜ್ಞ ರಂಗದಲಿ ಪಾಂಡವರ ಮಿದುಳಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹಾರವನ್ನು ಕೌರವೇಶನ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುವೆ, ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಜಯಜಯಕಾರದಲಿ! ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರಲಿ ದಕ್ಕಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯ ಅಗಸ್ತ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ!

ಮದಹಂಸಿ : ಮಂಗಳಮಸ್ತು ಗುರುಪುತ್ರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರಿಗೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ನೀನಾರಮ್ಮಾ...

ಮದಹಂಸಿ : ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿ ನಾ.....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ಕಾರಣ...?

ಮದಹಂಸಿ : ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞ ಭಾನುಮತಿಯವರ ವಿನಂತಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಏನೆಂದು?

ಮದಹಂಸಿ : ನಡುರಾತ್ರಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞಿಯನ್ನು ತಾವು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಅಂತಹದೇನಮ್ಮಾ...?

ಮದಹಂಸಿ : ಅದೇನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಕರುಣಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆ ಕರುಣೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಕೌರವೇಶ್ವರನ ಅರಸಿಯ ಕಾಣಲ್ಕೆ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಚಿಂತಿಸದಿರೆಂದು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಹೇಳಮ್ಮಾ. ಅಕ್ಕನಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡುರಾತ್ರಿಗೆ ಬರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಸು.

ಮದಹಂಸಿ : ಬರುವೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಬರುವವಳಾಗು. (ಹೋಗುವಳು) ಓ ಮನಸ್ಸೆ ಎಚ್ಚರಾಗು! ನಾನು ಮಲಗಿದರೆ ನೀನು ಮಲಗು. ನಾನು ಎಚ್ಚರಾದರೆ ನೀನು ಎಚ್ಚರಾಗಿರು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದವನನ್ನು ಅಜಿಂಕೆ ವೀರನೆಂದು ನುಡಿಯತಿದೆ ಅಮರರ ಭಾನು! ಆದ್ದರಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಮನಸ್ಸೇ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಬಾಳಿನ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳದೆ, ಅದರ ಬೇರು ಗಳಲ್ಲಿಳಿದು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಜಟಿಲ ಭಾವ ಗ್ರಂಥಿಗಳನೊಡೆದು ನೋಡಿದರೆ ಬಿಡದೆ ಕಾಣುವವು ನಿನಗೆ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಮಹದಂತಸ್ತುಗಳು. ಓ ಮನಸ್ಸೇ ಪಾಂಡವರ

ರಕ್ತಮಾಂಸ, ಮಜ್ಜಾದಿಗಳಿಂದ ಈ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯದಿರು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಪಾಂಡವರ ರಕ್ತಮಾಂಸ ಮಜ್ಜಾದಿಗಳಿಂದ...ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನಾರು ನುಡಿದರು? (ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ) ಓ ಗುರುಪುತ್ರ! ಈಗ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ಉಳಿದಿರುವುದು ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ದ್ವೇಷಭಾವನೆಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಇದೇತುರುದ್ಧಾರ! ಪಾಂಡವರ ಪಟ್ಟದರಿಸಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕತ್ತನ್ನು ಕೋದಿರುವಾಗ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಶಾಂತಿಯಿಂದಲೂ, ಧರ್ಮದಿಂದಲೂ, ಮಾತಾಡಿರುವೆ, ಅಂದಬಳಿಕ ಸಮಸ್ತರು ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರೆ?

ದ್ರೌಪದಿ : ಯಾವತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಕುಲವೇ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಗುರುಪುತ್ರಾ, ಇದೀಗ ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆ ನುಡಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳು....?

ದ್ರೌಪದಿ : ಪಾಂಡವರ ರಕ್ತಮಾಂಸ ಮಜ್ಜಾದಿಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ದ್ವೇಷದ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದಿದೆಯಲ್ಲ ದಿನ್ನೇನು! ಆ ಬಳಿಕ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಪಾಡಾವುದು? ಓ ಗುರುಪುತ್ರ! ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆಡಲಲ್ಲಿ ಕಾಂಬುದು ಕೈಸಾಗದವರ ಕೆನ್ನೀರು, ಸಬಲರು ಹರಿಸಿದ ನೆತ್ತರು. ಪ್ರೀತಿಯೇ ಪವಿತ್ರವೆಂಬ ಗೆಳೆತನ ಸಮಸ್ತ ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯೆಂದು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳು ಹಳೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ! ಮತ್ತೆ ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆಯಾಗಿವೆ! ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾರು?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು! ಆತನು ಸೂತ್ರಧಾರಿ! ನಾವು ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ರಕ್ತ ಪಿಪಾಸುವಾಗಿರುವನೇ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಆಗದಿನ್ನೇನು! ಅಂತೆ ರಕ್ತ ಪಿಪಾಸುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದೆ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲ ರಕ್ತಾಂಜಲಿಯ ತರ್ಪಣ! ನಡೆದಿರುವ ಭಾರತ ಯುದ್ಧವೇ ಈ ಮಾತಿಗೆ ದರ್ಪಣ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರೇ! ಈ ಭಾರತವೀರರಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳು ತಪ್ಪಿದರೂ, ಭಾರತ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆಂದಿಗೂ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ. ದಾರಿತಪ್ಪಿದರೂ, ಸಮಸ್ತ ಮಾನವ ಕುಲದ ಪ್ರಗತಿಯ ಪ್ರಬೋಧನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತಗಳ ವಾಣಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹನ್ನೊಂದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂಥ ಶಕುನಿಯ ವಾಣಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಆತನ ಮಾತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಅಮರತ್ವದ ಸಿರಿಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿದಾ ಕೌರವೇಶನ ರಾಜದಂಡದ

ಪ್ರಭಾವವಿದು! ಗುರುಪುತ್ರನೇ! ಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮರಂತೆ ನೀವು ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಗಲ ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲ ಸ್ತಾನವಾಗಿದೆಯೆಂದೆನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲೆಣಕೆ ಹಾಕುವಿರಾ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮ ರಾಜನೀತಿಗೆ ಹೆಗಲ ಕೊಟ್ಟವರಾರು! ಭೂಮಿಗೂ ಬಾನಕ್ಕೂ ಯೋಗ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿ, ಕಳೇಬರವ ಕಳೆದಿಟ್ಟು, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಶೋಧನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪೊರಮಟ್ಟ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರ ದೇಹವನ್ನು ನಿಮ್ಮಣ್ಣನು ಅರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿದು ಚೆಲ್ಲಿದನು? ಯಾರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದನು ಆ ಧರ್ಮರಾಯನು? ಮಹಾ ಮೋಸಗಾರನಾ ಕೃಷ್ಣ! ಆತನ ತಂಗಿ ನೀನು ಮಹಾ ಮಾಟಗಾರ್ತಿ! ಎಲೆ ಮಾಟಗಾರ್ತಿ! ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಭೂಗೋಲಕ ಒಡಕ ಗೋಲಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಹಾ ವಿಪ್ಲವದನು...

ದ್ರೌಪದಿ : ಈ ಭೂಗೋಲಕ ಒಡಕ ಗೋಲಕವಾಗಲಿ. ಆದರೆ! ಈ ಭಾರತೆಯ 'ಭಾರತಿ' ಎಂಬ ಪುಣ್ಯ ಕೋಗಿಲೆಯ ಕೂಗು ಮುಗಿಲ-ಮುಟ್ಟಲಿ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭವೆ ತಲ್ಲಣಿಸುವಂತೆ ಮರುದ್ಧನಿ ಮಾಡಲಿ ಜಯಭಾರತಿ ಜಯಭಾರತಿ ಎಂದು.....

(ಪದ)

ತಾ ಕುಣಿವ ಕಾಳಿ | ದೈತ್ಯ ರುಂಡಮಾಲಿ ||

ತಾ ಸಿಡಿಲ್ತನಿಯ ಮಾಡಿನೋಡಿ ಕಿಡಿದುಂಬ ಕಾಳಿಚಂಡಿ |

ಖಿಲರೆದೆ ರಗತವ ಈಂಟಿ ಕಾಳಿ ||೧||

ನವಲಿಪಕ್ಕೆ : (ಪಾಂಡವರ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಪೋಷಾಕಿನಲ್ಲಿಯೇ) ಯುದ್ಧ! ಯುದ್ಧ! ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರು ಬಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಾವ ಶಕುನಿ. ಅಯ್ಯೋ ಯುದ್ಧದಿಂದ ನಾಡೆಲ್ಲ ಹಾಳಾಗಿ ಗೂಬೆಗಳ ಗೂಡಾಗಿ ಸುಡಗಾಡಾಗುವ ಸಮಯ ಒದಗಿದರೂ, ಶಕುನಿಮಾವನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲನು ತನ್ನ ಒಂಟೆಯ ಹಿಡಿತ. ಸಾಯುವರು ನಾವು ಬಡಪಾಯಿಗಳು! ಮಾವನಿಗೇನು? ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವನು ಅವನು ಬಂಗಾರದ ಹೊಟ್ಟೆ ಡೊಳ್ಳಾಗಿ. (ಶರೆಯಬಾಚ್ಚಿ ತೆಗೆದು) ಶೆರೆಗೂ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಅಗದಿ ಸಮೀಪದ ಹತಗಡಿ. ಸೈನಿಕನ ಪೋಷಾಕ ಮೈ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಹಾರಿ ಬಂದಳು ಹತ್ತರ. ಈ ಬಹದ್ದೂರ (ಹುಡು) ಖಿಡ್ಲವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಕೈ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಈ ನವಲಿಪಕ್ಕೆನ ಮೈಗೆರಿಸಿದ ಸೈನಿಕನ ಪೋಷಾಕು. ಶಂಕದತ್ತ ಆ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಪೋಷಾಕು ಪಾಂಡವನ ಸೈನಿಕ ಪೋಷಾಕಂತೆ, ಕೌರವ ಸೈನಿಕನ ಪೋಷಾಕು ಕರಿಬಣ್ಣದ್ದು. ಗುಡಚಾರನ ಕೆಲಸವಂತೆ ನನ್ನದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪೋಷಾಕ ದಲ್ಲಿ ಅದಲು ಬದಲು, ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕಂಚಿಬದಲು ಪಾಂಡವರ ಸೈನಿಕ ಗಂಟುಬಿದ್ದ. ಇವರ ಬಿಟ್ಟು ಇವರಾರು (ಶರ ಹುಡು) ಕಂಚಿ ಹಾರಿತು ಹಿರೆ ಉದ್ದರಿ ಸತ್ತಿತು ಡೊಗ್ಗಲೆಮಗನೆ! ಎಲೆವೊ ಮಾವಾ, ಏ ಶಕುನಿಮಾವ ಥೂ ನಿನ್ನ ಮನೆ ಹಾಳಾಗಾ, ನನ್ನಂಥ ಹಿಡಿದು ತಂದ ನಾಯಿ ಮಿಕಾ ಹಿಡಿದೀತೆ? ಇಷ್ಟು ಸಹ ತಿಳಿಯದ

ಶಕುನಿ ಮಾವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು ದುರ್ಯೋಧನ ಮಹಾ
ರಾಜರು (ಪ್ರಸಕ್ತ ಕುಡಿದು)

(ಪದ)

ಮಂಜುಗಣ್ಣಿನ ಮಾವಾ | ಕುತಂತ್ರ ಮಾವಾ |

ಕುಲಕೆ ಕೊಡಲಿಯ ಕಾವ | ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಕೌರವನ ಈ ಭಾವ ||

ರಾಯ ಕೌರವ ಜುಟ್ಟಿ ಶಕುನಿಯ ಕೈಯ ಕೊಟ್ಟಿ | ಗಡ ಹೊತ್ತಿತೋಳ ಜಗಳ |

ನಲವೆಲ್ಲ ನೆತ್ತರದ ಬೊಂಬಾಳ || ೧ ||

ಮಾಂವ ಕಂಸನ ಕಾರಣ | ಶಕುನಿ ಮಾವನ ನೋಡ |

ತಾಯಿ ಸತ್ತರೆ ಮಾವ ಬೇಕೆಂಬ ಮಾತ್ಯಾಕ ಜನಕ || ೨ ||

(ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ಬರುವನು)

ಅರ್ಜುನ : ಎಲವೋ ನೀನಾರು! (ನವಲಿಪಕ್ಕನು ಚಿಟ್ಟಿನ ಬೀರಿ ನಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವನು) ನೋಡಿದರೆ
ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕನಂತೆ ಕಾಣುವನು! ಆದರೆ ಇವನ ವಿಚಿತ್ರವೃತ್ತಿ ಸಂಶಯಕಾಸ್ಪದದಾಗಿದೆ.
ಏಳು ಎದ್ದೇಳು. ನುಡಿಸು ನಾಲಿಗೆಯ ನೀನಾರಂಬುದನು ಹುಸಿಯ ನುಡಿದರೆ
ಹೇಣವಾಗುವಿ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನೂರು ವರುಷಗಳು ತುಂಬಿದವು ನವಲಿಪಕ್ಕ.....

ಅರ್ಜುನ : ನವಲಿಪಕ್ಕ.....

ನವಲಿಪಕ್ಕ : (ಆಳುವ ದನಿಯಿಂದ) ಹೂನ್ನಿ, ನವಲಿಪಕ್ಕ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ನವಲಿಪಕ್ಕ (ದುಃಖಿಸಿ)
ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಹೆಸರು ಹೊನ್ನಿಕುಕ್ಕ. ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಸಕ್ಕರಿಮುಕ್ಕ.

ಅರ್ಜುನ : ನೀನೇತಕ್ಕೆ ಈ ಪೋಷಾಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವಿ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಹಿಡಿದು ತೊಡಸ್ಕಾರ-

ಅರ್ಜುನ : ಯಾರು?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಶಕುನಿ ಮಹಾರಾಜರ ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮ ಶಂಖದತ್ತನಿ, ಸಾಮ್ರಾಟರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಭರ್ತಿ
ಯಂತ್ರಿ, ನಾನು ಮೊದಲು ತೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕರಿಪೋಷಾಕು. ಆ ಕರಿಪೋಷಾಕು
ತೆಗೆದುಹಾರಿಸಿ, ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ ಈ ಬಿಳಿಯ ಪೋಷಾಕು. ನಾನೇನೋ ಮಾವನವರ
ಗೂಢಚಾರನಂತೆ. ಕೆಲಸ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ಅರ್ಜುನ : ಅದಾವ ಕೆಲಸ ಹೇಳು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಪ್ರಭೂ ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಯ ಕೊಟ್ಟರೆ...

ಅರ್ಜುನ : ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೇನು ಭಯವಿಲ್ಲ. (ಶೈಮಾಡಿ ಹರಿಸುವನು) ಇಗೋ ಅಭಯ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಪಾಂಡವರ ಗುಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಕುತುನಿಯ ಗುಡಾರ ಅದೆಯಂತೆ!
ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೊಳ್ಳಿ ಕೊಡಬೇಕಂತೆ?

ಅರ್ಜುನ : ನೀನದಕ್ಕೆ ಆಗಿದ್ದಿಯಲ್ಲವೇ ಸಿದ್ಧ.....

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಇಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ! ನನ್ನ ಬಾಯಿ ಕದಾಕಟ್ಟಿ, ರಾಜಾಜ್ಞೆಯ ಅಗಳ ಜಡೆದು, ಕೊಳ್ಳಾಗ ಘೋರಕರ್ಮದ ಗುದ್ದಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರು ನನ್ನನಿಲ್ಲಿಗೆ! ಬುದ್ಧಿ! ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆಬಿದ್ದೆ. (ಎದ್ದು) ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕುತ್ತಿದೆ ನನ್ನ ಜೀವ ನನ್ನ ಮೈ ತುಂಬ ಹರಿದಾಡಲಿ! ಕೃಪೆಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಿರಿ!

ಅರ್ಜುನ : ಅದಾಗದು? ಬೆಳಗಾಗುವವರೆಗೆ ಬಂಧಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ...

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಯ್ಯೋ? ಹರೆಯದ ಗಂಡನಿ?

ಅರ್ಜುನ : ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಭಯವಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿ. ಭ್ರಮೆಗೆ ಬಿದ್ದಿಹನಾ ಶಕುನಿ ಕೊರೆವ ಕತ್ತಿಯನು ತಬ್ಬಿ, ಸತ್ತಿಹನು ಅವಿವೇಕದ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ, ನಡೆ ನವಲಿಪಕ್ಕಾ ! ಮುಂದಾಗು ! (ಹೋಗುವನು)

೫ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಸ್ಥಳ - ಭಾನುಮತಿಯ ಅಂತಃಪುರ

ಭಾನುಮತಿ : ಓ ಗುರುಪುತ್ರ! ನಿನ್ನ ಶುಭಾಶೀರ್ವಾದಗಳ ಅಮೃತ ಮಳಿಸುರಿಯುತ್ತಿರಲಿ! ಅದರೊಳಗೆ ತೊಪತೊಪನೆ ತೋದುಕೊಳ್ಳಲಿ ನನ್ನ ದೇವ! ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಗುರುವೇ! ಇನ್ನಾರು ಕಾಣಾರು ನಿನ್ನದೆಯಾಳ ನೀನೆ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಕಾಳ! ಕೌರವೇಶನಿಗೆ ಬಲ್ಲಿದ ಬಿಲ್ಲಾಳ ಒದಗಿಬಂದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೌರವೀರನ ಕಾಳಕತ್ತವನ್ನು ಕಡಿವ ಅಗ್ನಿಮುಖ ಅಗಸ್ತ್ಯ ನೀನೆ! ಕುರುಪತಿಯ ಮೀರಬಲ್ಲಾಳುಗಳ ನಡುವೆ ನಿನ್ನನೆ ನಂಬಿರುವ ನಾನು ನನ್ನ ಮಾಂಗಲ್ಯ ರಕ್ಷಿಪುದಕ್ಕೆ! ಯಮನ ಅಸುವ ನುಂಗುವ, ನೀಲಕಂಠನು ನೀನು.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಓ ಕಾಮರಾಜ್ಯದ ಧೂರ್ತ ಚೋರಿ!

ಭಾನುಮತಿ : ಏನಿದು ದೊರೆಯೇ? ನಿಮ್ಮ ದೆಯ ಒಳದನಿ!

ದುರ್ಯೋಧನ : ಮಳೆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣದ ಬಗೆಯ ನಗೆಯಲಿ ನೀ ಕಾಲಕಳೆದಿರುವಿ ನನ್ನೊಡನೆ! ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ! ಆ ಗಂಧರ್ವನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದಾ ಕೋಡಗಗಟ್ಟನ್ನು ಎಂದು ನಿನ್ನ ಕರದಿಂದ ಬಿಚ್ಚುವದಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಂದೇ ಮಣ್ಣೆಸೆದೆ ಈ ಕೌರವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ.

ಭಾನುಮತಿ : ಅದೊಂದು ಒಡೆಯದ ಒಗಟಾಗಿದೆ ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಿಜ! ಕಥಾನಾಥಾ ! ಆ ಕೃಷ್ಣನ ತಂತ್ರಕಲೆ, ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ನೆಲೆ ಅಮರ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಜೊತೆಗೊಡಿ ಆ ದ್ರೌಪದಿಯ ಕೈಬೆರಳುಗಳ ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರು ವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಕಾರಿರುಳಿನ ಕಗ್ಗತ್ತೆಲ್ಲಭ್ಬವ ಕೊರೆಸು ಮಿಂಚು ಹೊಡೆಯುವಂತೆ, ಕಾಮಿನಿಯೆದೆ ಯಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಹೊಳೆವುದೊಮ್ಮೆ ಮಿಂಚಿನಂತಹ ಮಾತು. ಅಂತ ಕಾಮಿನಿಯ ಕುಹಕಕ್ಕೆ ಮಂಕಾಗಿ ಮೂಕವಾಗಿದೆ ಜಗದ ಜಾಣತನ! ಈ ಕಾಪಟ್ಟಿದಾಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಗರತಿ ಎಂಬ ಮುದ್ರೆಯನೊತ್ತಿ ಮೈಮರೆದೆ ಮಹಾ ಮೋಹದಲಿ ಮುಳುಗಿ.

- ಭಾನುಮತಿ : ಓ ಎನ್ನೊಡೆಯನೇ ನೀನನ್ನ ಜೀವನದ ನೌಕೆಗೆ ಧ್ರುವನಕ್ಷತ್ರ.
- ದುರ್ಯೋಧನ : ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ ಗಂಡನಾತ್ಮದೊಳು ಅಂತಃಶಕ್ತಿ ತುಂಬುವಳು ಹೆಂಡತಿ! ಅವಳಾಗಿದ್ದರೆ ಗರತಿ ಆ ಪುರುಷನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಎಲ್ಲಿ? ಕಾಮಿನಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಕುಣಿದಾಡಿರುವದು, ಅಲ್ಲಿ ನಾಚಿ ಬಾರಳು ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವೈರವೃತ್ತಿ ಸುಳಿದಿರುವದು, ಸುಳಿಯುವದು ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕದು ಜಯಸಿರಿಯ ದೊರೆತನ!!
- ಭಾನುಮತಿ : ಸೋಲಿನಿಂದಲಿ ಬಂದ ವಿಕಾರ ವಿಭ್ರಮದಲಿ ಕಿಡಿದುಂಬಿದ ನುಡಿಗಳಾಡಿದೆಯೋ! ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿದಂತೆ ಈ ಗರತಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು ಜಗದ ಜಾರತನದ ಮಸಿ ಮುದ್ದೆ! ಜಗಜ್ಜೀವನದ ಜಂಜಾಟದೊಳು ನೀವು ದಾರಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿದರೂ ಭಾರತೀಯ ಗರತಿಗೆಂದಿಗೂ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ.
- ದುರ್ಯೋಧನ : ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಭಾನುಮತಿ? ಇಂದು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ದಿಟದ ದಾರಿಯಲಿ ತಂದಿರಿಸಿದರು ನನ್ನ ಶಕುನಿ ಮಾವನವರು.
- ಭಾನುಮತಿ : ಓ ಎನ್ನ ದೊರೆಯೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಾವ ಶಕುನಿ ಖಲ ಹೃದಯಿ! ಅವನಲ್ಲಿ ದೇವಭಾವನೆಗೆ ಎಕ್ಕು-ನೀರು, ಜಗವೆಲ್ಲ ಭಾವನೆಗೆ ಬೆಳೇನಿರು. ಆ ಗಂಧರ್ವ ಕಟ್ಟಿನ ಮಾತನ್ನೆತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿರುವನು ಶಕುನಿ ವಿಷವಿಕಾರದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹೃದ್ಯೂಮಿಯೊಳು. ಓ ನನ್ನ ದೊರೆಯೆ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ರನ್ನ ಬಾಳಿನ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗ ಕಟ್ಟಲಾಶಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾವನು....ನಾಥಾ..ಇನ್ನಾದರೂ....
- ದುರ್ಯೋಧನ : ಇನ್ನು ನೀನು ಕುಣಿಸಿದಂತೆ ಕುಣಿಯುವವನಲ್ಲ ಈ ಕೌರವೇಶಾ...
- ಭಾನುಮತಿ : ನಾನೆಂದೂ ಕುಣಿಸಿಲ್ಲ. ಕುಣಿಸಲಾಶಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀ ಕುಣಿದೆ ಕಾಂತಾ, ಶಕುನಿ ಯೆದೆಯ ತಾಲಗತಿಯಲಿ. ಇನ್ನಾದರೂ ಜಾಗರೂಕನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ತಡೆವ ಧೀರ ರಾರಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಗಂಭೀರ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಕಂಪಿಸುವದು ಜಗವೆಲ್ಲ. ಪ್ರಚಂಡ ಪರಾಕ್ರಮವು ನಿಮ್ಮದೆಯ ತುಂಬಿಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಕುನಿಯ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನೊದ್ದು ನುಗ್ಗಿ ನಡೆಯನ್ನ ದೇವ. ರಾಜಕಾರಣದಲಿ ಕಾಳರಾತ್ರಿ, ಕವಿಯುತಿರಲಿ, ಘನಘೋರ ಖಡಖಡಾಟದಲ್ಲಿ ಕೋಲ್ಮಿಂಚು ಥಳಿಸುತಿರಲಿ, ಗಂಡಸು ತನ್ನ ಗರತಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಿತದ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು, ಬಾಳಿನ ಭೂಮಿಯೊಳು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನಿಟ್ಟರೆ ಆ ಯಮನ ಮುತ್ತುಜ್ಜನ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲ ಆ ಗಂಡಸಿಗೆ.
- ದುರ್ಯೋಧನ : ಅದೋ! ವಿದ್ಯುದ್ದೇಗದಿಂದೋಡಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ಆ ಯಮನ ಕೋಣ! ಕೇಳದೋ ಅದರ ಕರ್ಕಶ ಕಠೋರ ಕಂಠಧ್ವಾನಮಂ. ಅಗೋ! ಅದೇನೋ ನಿನ್ನ ಧಾರೆಗಳಲಿ ಮೂಡು ತಿದೆ, ಅದೇನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ.
- ಭಾನುಮತಿ : ನರೇಶನೆ, ಈ ಭಾನುಮತಿಯ ಕಂಠದಲಿ ಸ್ವೈರಿಯ ಸ್ವರ ಉಂಟೇನೆಂದು ಕರೆದು ಕೇಳಿ ಕೋಗಿಲೆಯ. ಈ ಭಾನುಮತಿಯ ನಡೆಯಲಿ ಚಾರಿನಿಯ ಡೊಂಕ ಹೆಜ್ಜೆ ಇರುವದೇನೆಂದು ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೇಳಿ. ಈ ನಿಮ್ಮ ಪಟ್ಟದರಸಿಯ ನಡವೊಡ್ಡಾಣಕ್ಕೆ ಇನ್ನಾವ ಗಂಡಸು ಕೈಯಿಟ್ಟಿರುವನೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಬನರಾಣೆ ಸಿಂಹನೆಯ ಮುಖದಿಂದ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಮಾವನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾ ಗಲೆ ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಯ್ತು. ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ, ನಿನ್ನ ಕಳೇಬರವ ಕಡಿದೊಗೆದು ಮಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲೇ, (ಬಿಡ್ಲವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವನು)

ಭಾನುಮತಿ : ಈ ಲೋಕ ಮುಚ್ಚುವ ಮಣ್ಣು ಪರಲೋಕ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣ! ಹೇಗಾದರೂ ಜೀವನದ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಸಮುದ್ರ ಸೇರಲಿ, ತಿಳುವಿನಾಚೆಯ ದಡದಲಿ! ಸದ್ದಿಲ್ಲ! ಸದ್ದಿಲ್ಲ! ಸಾರ್ವಭೌಮ (ಡೋಗ್ಗ ಲೂರಿ ಗೋಣುಬಾಗಿ ಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ದುರ್ಜಯ : (ಓಡಿಬರುತ್ತ) ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ. (ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ : ಏಳು, ಎದ್ದೇಳು. ನಿನಗೆ ನಿಮ್ಮಮ್ಮ ಬೇಕೋ? ನಿನಗೆ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಬೇಕೋ?

ದುರ್ಜಯ : ನನಗೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಬೇಕು! ಅಮ್ಮಾ! ಅಮ್ಮಾ! (ಅಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವನು) ಅಪ್ಪಾಜಿ ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತವಿದೆ ಯಾಕೆ ಅಮ್ಮ? (ತಾಯಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುವನು)

ಭಾನುಮತಿ : ಮಗು, (ಅಳುತ್ತ) ಅರೊಡನೆ ಜಗಳಾಡದೆ ಎಲ್ಲರೊಳು ಗೆಳೆತನ ಕಟ್ಟು ಹಗೆತನ ಮೆಟ್ಟು! ಕಾಂತಾ! ಸಾರ್ವಭೌಮನು ನೀನು, ಸೇವಕಿ ನಾನು ನಿನಗೆ! ನೀನಾವ ಪಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟರೂ. ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆಕಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ರಂಗ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತಮಗೆ ತಲೆಭಾರವಾದ ನನ್ನೀತನುವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಚೆಲ್ಲಿ. (ಸಿಡಿಲ ಸಪ್ತಳ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಕಾಶ)

ಚಿತ್ರಸೇನ : (ನಗುತ್ತ) ನಾನಾರೆಂಬುದರ ನೆನಪು ಉದರಲೊಲ್ಲದು ನೀವೆನ್ನ ಬರಿದಲೆಯೊಳಗಿಂದ! ಅಂದು ನಿನ್ನಂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ ಆ ಅರ್ಜುನ ಇಂದು ನಿನ್ನ ಬದ್ಧ ವೈರಿ! ಅಂದಿನಾ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರಿಲ್ಲ ಇಂದಿನ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ. ಮತ್ತೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಬಗೆಗಾಗಿ ನಿನ್ನದೆಗೆರೆದೆ ಬೇರೊಂದು ಬಣ್ಣ. ಎಲೆಲವೊ ಖಲಾಗ್ರಣಿಯೇ, ಜೂಜಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿದ ಆ ಪಾಂಡವರ ಪಟ್ಟಿದರಸಿಯ ಉಚ್ಚ ಸೆಳಿಯಲಾಸಿಸಿದ ನರರಕ್ಕಸನೇ! ಆ ಸಮಯದೊಳು ಪಾಂಡವರೆದೆಯೊಳು ಉಂಟಾದ ಪರಿತಾಪದ ಪರಿಚಯ ನಿನ್ನದೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಈ ನೋಟದ ಚಿತ್ತಾರ ಕೆತ್ತಿಸುತ್ತಿದೆ ಮುಯ್ಯುವನೆ ಮಥಿಸಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಗರುವದೊಳಿರುವ ಗಂಧರ್ವನೆ, ಕರ್ಮ ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲದನೆ ಮೆಟ್ಟಿ, ನನ್ನದೆಯ ಗುರಿಯ ತಲುಪದೆ ತಡವವನಲ್ಲ ಈ ಭಲದಂಕ ಮಲ್ಲ! ಓ ಗಂಧರ್ವನೇ! ಬಾಗದೆ ಬದುಕುವ ಬಗೆಯ ಬಣ್ಣ ಹೊಯ್ದಿದೆ ಈ ಕೌರವೇಶನ ಕೆಚ್ಚಿದೆಗೆ! ಎಲವೊ ಗಂಧರ್ವನೇ! ಹಟಯೋಗದ ದಿಟದ ಚಿತ್ತಾರ, ಈ ಪುರುಷಾಕಾರ!

ಚಿತ್ರಸೇನ : ನೀನೀಗ ನಿಶಕ್ತನು ನಿರಾಧಾರನು.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರನು ಮೀರಿರುವ ಮಹಾವೀರ ಕರ್ಣನು ಕರಿಪುರದಲ್ಲಿರುವನೆಂಬುದನು ಕಾಣದೆ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಯಾದೆಲವೋ ಗಂಧರ್ವನೇ!

ಚಿತ್ರಸೇನ : (ನಗುತ್ತ) ಅಂದಿನಾ ನೋಟದಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಕರ್ಣ, ಕಣ್ಣುಮಿಳ್ಳೆಳನೆ ಬಿಡುತ್ತ, ನಿನ್ನ ವೀರ ಕರ್ಣ ನನಗೆ ತೃಣಸಮಾನ. (ಗಂಧರ್ವ ಪಾಶ

ಭಾನುಮತಿ : ಒಗೆಯುವನು) (ಭಯಂಕರ ಸಪ್ತಳದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು) ಅಹಹ ಭಾನುಮತಿ! ಅಂದಿನಾರತಿಯ ಚಿತ್ತಾರ ಇಂದಿಗೂ ಬಯಸಿಲ್ಲ!

ಭಾನುಮತಿ : ಮೂರು ಮೊನೆಗೊಂಡ ಕಾಳಿಯ ಕೈಯ ತ್ರಿಶೂಲಕ್ಕೆ ಜಂಗಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರಸೇನ : ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ ಗಂಧರ್ವ ಬೀಸುವ ಮಾಯೆಯ ಎಲೆ....

ಭಾನುಮತಿ : ಅದೇನಂತಹ ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲ ಯಮನ ಬಲೆಯ ಕತ್ತರಿಸಿದಾ ಗರತಿಯ ಧರ್ಮ ಬಲ್ಲವಳಿಗೆ!

ಚಿತ್ರಸೇನ : ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರು ದುರ್ಯೋಧನಾ! ನಿನ್ನ ನಲ್ಲೆಯ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಈ ಗಂಧರ್ವನು ತನ್ನ ದಂತಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತುವನು. ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ! (ಭಾನುಮತಿಯ ಕೈಯ ಹಿಡಿಯುವನು)

ದುರ್ಜಯ : (ತಾಯಿಯ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದವನು ಹಾರಿಬಂದು ಗಂಧರ್ವನ ಸೊಟದ ಮೇಲೊದ್ದು) ಬಿಡು ನನ್ನಮ್ಮನ ಕೈಯ!

ಚಿತ್ರಸೇನ : ಎಲೆ ಕೌರವ ಕುನ್ವಿಯೇ! (ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡು) ಕತ್ತು ಹಿಚಿಕಿ ಕೊಲ್ಲುವೆ. (ದುರ್ಜಯನ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು) ನುಡಿಸು ನಾಲಿಗೆಯ ಭಾನುಮತಿ! ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವಿಯಾ! ಇಲ್ಲವೆ ಕಂದನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆಯಾ? (ಜಾಗಟೆಯ ಸಪ್ತಳ) ಈ ಜಗದ ಜಾಗಟೆಯಲ್ಲಿ! ನನ್ನ ವಿಮಾನಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಗಂಟೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿದೆ ಅದೋ! ನುಡಿತ ಮೂರು ಮುಗಿಯುವದರೊಳಗಾಗಿ.....

ದುರ್ಯೋಧನ : ಭಾನುಮತಿ? ಭಾನು.....(ಅಭ್ಯುಕ್ತವಾದ ಭಾನುಮತಿ ಓಡಿಬರುವಳು) (ಭಾನುಮತಿ ಯನ್ನು ಚಿತ್ರಸೇನ ಅಡ್ಡಿಸುವನು) (ಚಿತ್ರಸೇನ ನಗುವನು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಅಕ್ಕಾ! (ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತ) ಅಕ್ಕಾ! ಅಕ್ಕಾ ಏನಿದು ನಾನಾವ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಲಿರುವೆ! ಸಾಮ್ರಾಟಾ ಯಾರು ಚಿತ್ರಸೇನಗಂಧರ್ವನೇ! ಕುರುರಾಜ್ಯದ ವೈರಿ! ಎಲ್ಲವೋ ಗುಣಹೀನ ಗಂಧರ್ವನೇ! (ಗಂಧರ್ವಕಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚಿಬೀಳುವುದು) ಗಂಧರ್ವ ಕೈ ಸನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿ ಗರ್ಜನೆಯೊಳಗಿನ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಕಾಣುವಿಯಲ್ಲಾ...? ಗಂಧರ್ವರಾಜನೇ! ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೆಂಬ ಆನೆ ಸತ್ತಿದೆ! ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಎಂಬ "ಈ ನರಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಮರಣವಿಲ್ಲ" ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ ಗಂಧರ್ವನೇ? ಇಲ್ಲವೇ ಸುಳ್ಳಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿಲ ಕಟ್ಟಿದಾ ಧರ್ಮರಾಯನ ಕಂದದ ಚೋರುಗಳ ಧ್ವನಿ ನಿನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟಿತೇ! ಓ ಕಾಮಲೋಕದ ಖೇಚಕರನೇ! ಬಿಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲದ ಖೇಚರಾಂಗನೆಯ ಮೂಗನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಖೇಚಕರಕುಲದ ಗರ್ವವನೆ ಸೀಳ್ದ ಆ ಗಂಡಡೆಯೇ ಈ ಭಾರತೀಯ ಗಂಡುಮಗುನೊಳುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಗಂಟಿಟ್ಟುಗೊಳ್ಳು ಗಂಧರ್ವನೇ! ಪದರಿಗೆ! ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ನಿನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳ ನಾಡಿಸ್ಸಂದನ ನಿಂತು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ನನ್ನ ಧರ್ಮದ ಕೈಯೇಳದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇಗನೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗು (ಗಂಧರ್ವಹೋಗುವನು) ಘೋರ ಗರ್ಜನೆಯೊಳು ಸಿಡಿಲಿನಂತೆರಗಿದ ಆ ಗಂಧರ್ವನು ಗರ್ಜನೆಯಡಗಿದ ಸಿಡಿಲಿನಂದದಿ, ಮೌನದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದುವೇಕೆಂಬದರ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ಗಜಪುರದರಸನೆ? ಸಾಮ್ರಾಟಾ! ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಹೀಗೆ

ಹೇಳಿದಳು. 'ಮಗು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ! ನಿನ್ನಂ ಕಂಡೊಡನೆ ಕಿಂಪುರುಷನ ಕಣ್ಣು ಚ್ಚುವದು. ಗಂಧರ್ವರ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗ ಬೀಳುವದು. ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಕುಲವತಿ ಮಹಾಗರತಿಯೆಂದು ತಿಳಿ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಕ್ಕೆ.....' ಅಹಹ....ನನ್ನ ಹೆತ್ತಾಯಿಯ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಯ್ತೆಂದು ಅಹಹಾ! ಅಕ್ಕಾ! (ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕುವನು)

ಭಾನುಮತಿ : ಓ ಗುರುಪುತ್ರನೇ! ಇದನ್ನೇನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ.....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಏನಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕಾ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವೇ ನನ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಬಾಗುತ್ತಿದೆ ಗರತಿ ಪಾದದಲಿ! ಗರತಿ ಯಾವದೇ ಕುಲದವಳಿರಲಿ, ಯಾವದೇ ಮತದವಳಿರಲಿ, ಆ ಗರತಿಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರವೇ ಗ್ರಾಯತ್ರಿಮಂತ್ರ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಕ್ಕೆ. ನಮಸ್ತೆ. (ಹೋಗುವನು)

ಭಾನುಮತಿ : ಮಂಗಳಮಕ್ಕೆ, ಓ ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೋರ್ದನೇ ಭುವನಮಲ್ಲ ಇಂದಿನ ಕುರುಭೂಮಿಯೊಳು ಅಲ್ಲವೇ ಆರ್ಯಪುತ್ರ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ನನಗೊಂದೂ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ವಿಚಿತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವೆ. ಬೆಕ್ಕಿಗಿರುವದೆಲ್ಲ ಹಾಲಲ್ಲ.....

ಭಾನುಮತಿ : ಓ ಛಲದಂಕಮಲ್ಲ, ಬರಿ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿ ಕುರುಡನಂತಾಗದಿರು. ಬರೆ ಕಣ್ಣೆ ಕತ್ತಲು. ಕಾಂತಾ ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ಕಣ್ಣೆರೆಯದಿರೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವರು ಹಗಗಳು, ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವನೆಲ್ಲ.

ದುರ್ಯೋಧನ : (ತಲೆ ಕೆದರುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಉಸುರ್ಗರೆದು) ಕಣ್ಣೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆಗೆ...(ಹೋಗುವನು)

ಭಾನುಮತಿ : ವಿಕಾರವಶನಾದ ಗಜಪುರದರಸನ ಗುಡಾರವನು ನಾನು ಸೇರಲೇಬೇಕು. (ಹೋಗುವಳು ಪರದೆ ಬೀಳುವದು)

ಮದಹಂಪಿ : (ಪದ)

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ! ಗಗನ ರಕ್ತ, ಭೂಮಿರಕ್ತ ।
ಹೊದ ಬೆಳಸು, ಕಾಳಿ ತಿನಸು! ಹೊತ್ತಿತಯ್ಯೋ ಸಿಡಿಲಮುನಿಸಿ ॥
ರಣದರಂಗ ರಕ್ತರಂಗ ! ಕಾಳಿ ಕುಣಿತ ಧಿಂಗ ಧಿಂಗ!
ಯಮನಪುರಕ್ಕೆ ಸರಕವಿಪುಲ! ತುಂಬಿತೇನು ಅವನ ಹೋಣಲ ॥ ೨ ॥
ನೊಸಲಗಣ್ಣು ತೆರೆದನೇನೆ! ಗರತಿಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವೇನೆ!
ಸ್ವಾರ್ಥಿಶಕುನಿ ಅಟವೇನೆ! ಭರತಭೂಮಿ ಪಾಪವೇನೆ!

ಶಂಕದತ್ತ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಿಯೇನೆ?

ಮದಹಂಪಿ : ಶಕುನಿಮಾವನವರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದೆ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಏ ಸುದ್ದಿ ಸೂರಕ್ಕೆ, ಶಕುನಿಮಾವನಿಗೇನು ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದಿ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಸುದ್ದಿ.....

ಮದಹಂಪಿ : ಏನದು? (ಅಳುವದನು ತೆಗೆದು) ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಗಂಡಾ (ಸೀರೆ ಸೆರಗು ಓರೆ ಮಾಡಿ) ಬಂದಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೆಂಡಾ.....

ಶಂಕದತ್ತ : ಯಾರು?

ಮದಹಂಸಿ : ನೀನಲ್ಲ, ನನ್ನಾತ ಪ್ರಾಣನಾಥ, (ಮರಮಾಡಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಲಿ)

ಶಂಕದತ್ತ : ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ತಲೆಯ ಮಿದುಳು ಮಜ್ಜೆಗೆಯಾಗಿ ಹುಳಿನಾತ ಹಿಡಿದ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿದೆ.

ಮದಹಂಸಿ : (ಶ್ರಮಿಮರೋದನ ಸ್ವರದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ನವಲಿಪಕ್ಕಾ....

ಶಂಕದತ್ತ : ಅಳಬೇಡ! ನಾನಿರುವೆನಲ್ಲ! ತಡಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಯಮಲೋಕ ಕಂಡನೆಂದೆ!

ಮದಹಂಸಿ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ?

ಶಂಕದತ್ತ : ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನೀನು ನಡೆದುದಾದರೆ.....

ಮದಹಂಸಿ : ಏನದು.....?

ಶಂಕದತ್ತ : ಇಗೋ ನೀನು ಚೆಲುವಿನಹೂವು ಪಕಳು, ನಾನು ಹೂವಿನಾಶೆಯಿಂದ ಬಂದ ಗುಂಗೀಹುಳ.

ಮದಹಂಸಿ : ಅವ್ವ! ಅವ್ವ! ಇದರ ಉಡದಾರ ಹರಿಲಿ! ಮುರಿವು ಬಿಚ್ಚಿ ಮಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲಿ! ಅದೇನೋ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ....

ಶಂಕದತ್ತ : ಯಾಲಕ್ಕಿ ಕಾಯ! ಏ ಸುಗ್ಗೀ ಬಣ್ಣದ ಹೆಣ್ಣೆ! ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಯೇನ ಸೈನಿಕನ ಕಣ್ಣ.

ಮದಹಂಸಿ : ಅದೇನು ಶಿವನ ಉರಿಗಣ್ಣಲ್ಲ....

ಶಂಕದತ್ತ : ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಸೈನಿಕನ ದರ್ಪದ ಚಕ್ರ.....

ಮದಹಂಸಿ : ಅದೇನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಕ್ರವಲ್ಲ.....ಏ! ಕಲಂಗಿನಾಯಿ

ಶಂಕದತ್ತ : ಎಲೆ ಮದಹಂಸಿ ಈಗ ನಾನಾವ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿರುವೆ....

ಮದಹಂಸಿ : ಅಯ್ಯ ನನ್ನ ಪಿಚ್ಚಾ ಬದನೀತೋಟದಾಗಿನ ಬೆಚ್ಚಾ, ಪೂರ್ಣ ತಿಳಿದೀನಿ ನಿನ್ನೆದೆಯ ಅಚ್ಚಿ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಹೌದೇಳು ಗರತಿ ಪಡಿಯಚ್ಚಿ, ಎಂದ ನಿನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಅಂದೆ ಹಾಕಿದ್ದೆ ಈಗ ಸಿಕ್ಕಿತು ಅದರ ಉತ್ತರ.

ಮದಹಂಸಿ : ಮುಚ್ಚು ನಿನ್ನ ಬಡಿವಾರ ಬಾಯಿಸೂರಾ!

ಶಂಕದತ್ತ : ಸಾಕು ನಿನ್ನ ಸೋಗ ಆ ಸೀತವೃನ್ದಂಗೆ ಬಿಗಿಬಂದ ಬೇಡಾ ಅಂದೆ.

ಮದಹಂಸಿ : ಅವ್ವ ಅವ್ವ! ರ್ಯಾವಣ.....

ಶಂಕದತ್ತ : ತೋರಿಸಲೇನು ದುಮ್‌ಶಾನ? ರಾಮರಾವಣಬಲಿ. ನಾನು ಯಾರಾದರೇನು ಗುರುತಿ ಸಿರುವೆ ನಿನ್ನ ಗುಲಾಬಿಗಲ್ಲ.

ಮದಹಂಸಿ : ಅಯ್ಯ ನನ್ನ ಚೆಲವಾ? ಬಂದದಾರಿಗೆ ಸುಂಕ ಇಲ್ಲೆಂದು ಹಿಂತಿರುಗು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕರಕ ಬಗದವನ ಎದರಗುತದ ಕೆಂಪುಂಡಕತ್ತಿ ಕಂಡೀತು ಶಂಕದತ್ತಾ (ಖಡ್ಗ ಹೊರ ತೆಗೆಯುವಳು)

ಗರತಿ ಗಂಗೀನ ಹರಿತ ಕತ್ತೀನ | ಕೊರಳ ಕೊರವದೆಂದು |
ತಿರುಗು ನಾ ತಿರುಗಲು ಹಿಂದಿರುಗಿ | ಕೆಟ್ಟ ದಾರಿಯ ಬಿಟ್ಟು!
ಖೊಟ್ಟಿ ಮುತ್ತುಗಳ | ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳ || ಹೊಟ್ಟಿ ಬಿರುದಾವು
ತಿಳಿದು ಮದಹಂಪಿಯೆದೆ ಗುಟ್ಟಿನರಿ | ಜಾರು ಓರೆಯಾಗಿ ||

೭ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ - ಶಾಮಿಯಾದ)

ಶಕುನಿ : ಕರ್ಣರಾಜನ್ | ದಿನ ಹದಿನೈದು ಕಳೆದರೂ ಕೌರವೇಶನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಳಗಲಿಲ್ಲ
ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಿರಣ | ನಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಣ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗುವದೋ,
ಮೌನ ವೇಕೆ ಅಂಗರಾಜನೆ?

ಕರ್ಣ : ಮಾವನವರ ಮಾತಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮೌನವೇ ಉತ್ತರ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಮೌನಕರ್ಥವಿಹುದೇನು ಕರ್ಣರಾಜನೆ?

ಕರ್ಣ : ಸಾಮ್ರಾಟಾ! ಏನೆಂದು ನಾಲಿಗೆಯ ನುಡಿಸಲಿ! ಶಿಖಂಡಿಯ ನೆವದಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳ
ಬಿಟ್ಟೊಟ್ಟು ಬಲಿಯಾದರು ಭೀಷ್ಮಾರ್ಯರು. ಅರ್ಜುನನ ಅಂಬುವಿಗೆ ಮಗನ
ಮರಣದ ವಾರ್ತೆಯ ನೆವದಲಿ, ಕಳೆವರವ, ಕಳೆದೊಗೆದು ಕೈಲಾಸವಾಸಿಗಳಾದವರು
ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಇಂತಿವರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳ ನೋಡುತ್ತಿರೆ, ರೋಷದುದ್ರೇಕದಲಿ ರಕ್ತದೆಡೆ ಬೆಂದು
ಬೆಂಡಾಗುವದು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಲಿ ಕಂಬನಿ ತುಂಬಿ ಬುದ್ಧಿ ಬಧೀರವಾಗುವದು
ಅಂಗರಾಜನೆ!

ಕರ್ಣ : ಸಾಮ್ರಾಟ! ಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮ, ಗರುಡಿಯಾಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣ ಇವರು ಎದೆತಟ್ಟಿ
ಮನಮುಟ್ಟಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದರೆ...ಏನೆಂದು ನುಡಿಸಲಿ ನಾಲಿಗೆಯ....ಕೌರವೇಶಾ!
ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರು ದೇಹಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಪಾಂಡವರೊಳು ಮನತುಂಬಿ
ಮಮತೆಯಿಟ್ಟು, ಧರ್ಮದ ಹೊಂದಿಕೆ ತೊಟ್ಟಂತೆ ತೋರಿದರು ಕೃತವನೆ ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ನಿಂದೆಯನು ನುಡಿದೆಲವೋ ಕರ್ಣ ತಾರ್ಕಿಕರತಾಳದಕೆ ತುಂಬಿದುದು ಕೀರ್ತಿಯ
ಹಂಬಲ ನಿನ್ನ ಅಂಗಾಂಗದಲಿ! ಅಂಗರಾಜನೆ! ನಿನ್ನಾತ್ಮವೌಢಿಮೆಗೆ ಮೊದಲು
ಗುಡಿಕಟ್ಟುವಿ, ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯ ಬೇರನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವಿ ಹೊತ್ತು ಬಂದಾಗಲೆ |

ಭಾನುಮತಿ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಇದನೆ ಸೂಚಿಸಲು ಬಂದೆ ಸಾಮ್ರಾಟ! ತಿಳಿದಿದರ ಸಾರ ಕೌರವೀರ!
ಕೇಳು ನಾಲಿಗೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ದೂಡಾಚೆಗೆ ದೂರ! ಕೈ ಹಿಡಿದ ಕಾಂತೆಯ ನಿಜಮಂತ್ರಿ!
ಮಿಕ್ಕುವರೆಲ್ಲ ತಂತ್ರಗಳ ಜಂತ್ರಿ!

ಶಕುನಿ : ಕೌರವೇಶಾ! ಹೆಣ್ಣಿಗೆಮ್ಮಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂಬ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೆಣ್ಣು.....

ದುರ್ಯೋಧನ : ಎಲೇ ಭಾನುಮತಿ! ನಿಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಿಹನು ಮುತ್ತಜ್ಜ ಭೀಷ್ಮ ಬಾಣಮಂಚದಲಿ,
ಬಿದ್ದಿಹನು ಕಲ್ಲಾಗಿ ದ್ರೋಣನು ಹೆಣದ ಬಣವೆಯ ಮೇಲೆ | ಕರ್ಣರಾಜನ ಹೊರ್ತು
ಬೇರೊಬ್ಬ ಗಂಡುಗಲಿಯಿಲ್ಲ, ಇನ್ನಿವನೇ ಕೌರವಸೇನೆ ನಡೆಸಬಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ : ಸ್ನೇಹದ ವಜ್ರ ಬಂಧನದಲಿ ಕುರುಕುಶಲದ ಪ್ರೀತಿಯ ತೆಕ್ಕೆಯಲಿ ದುರ್ಯೋಧನ ಪ್ರೇಮಾಮೃತ ಪಂಕ್ತಿಯಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಓಗೊಟ್ಟೆ ಕೌರವೇಶನ ಒಳದನಿಯ ಕೂಗಿಗೆ. ಚಿಂತಿಸದಿರೆನ್ನಯ ದೊರೆಯೇ. ಪಾಂಡವರ ಪಡೆಗಡಲಲ್ಲಿ ಗರ್ಜನೆಗಳೆಂಬ ಪೆರ್ದೆರಗಳ ಅಡಗಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಡೆಗೆ ಪಡೆಗಡಲ ಕುಡಿಡಿಟ್ಟು ಬಿಡುವದನ್ನಯ ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಧನುಷ್ಯವು....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ರಾಧೇಯನೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಅರಿಯದವರಲ್ಲ! ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಯೇಕೆ ಅಂಗರಾಜನೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೆದುರಿನಲಿ! ಓ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ವಿಜಯೋನ್ನಾದ ಪ್ರಮತ್ತ ಪಾಂಡವರ ಎದೆಗೆ ಕಬ್ಬಿನ ನೆಣಸೊಕ್ಕು ನನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿಗೆ ಮುಕ್ಕು! ನನ್ನ ತಂದೆಯನು ಕೊಂದ ಕೌಂತೇಯರ ನೆತ್ತರವ ನೊಣ್ಣನೆ ನೆಕ್ಕಲು, ಭಟಭಟನೆ ಭಡಾಳಿಸುತಿವೆ ರೋಷಾಗಿ! ಹಲ್ಲೆಸೆದಿದೆ ಬಿಲ್ಲೆತ್ತಿದೆ ಮುಯ್ಯ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಸೇಡು.

ಭಾನುಮತಿ : ಕುರುಸಾಮ್ರಾಜಾ! ಹಸ್ತಿನಾವತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞ ಪದದಲಿ ನಿಂತು ನುಡಿಸುತ್ತಿವೆ ನಾಲಿಗೆಯ! ಕರ್ಣರಾಜನ ರಕ್ತದಲಿ ಪೋಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಅಮಾನುಷದಾನಿಯ ವೃತ್ತಿ! ವಿಚಾರ ವಿಲ್ಲದ ದಾನ, ಭೂಮಿಯ ಬಾಳಿಗೆ ಕೃಪಾಣ! ಇದಲ್ಲದೆ ಗುರುಶಾಪಿಕನು ಕರ್ಣ ರಾಜನು! ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಸೂರ್ಯ ಕಾಣದನ್ನೂ, ಆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಸಮಾನ ಗರತಿಯ ಕಣ್ಣು ಕಂಡಿಹುದು.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ! ಸತಿಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಕೊರವ ಗೆರೆಯೊಳು ಇರುತಿರುವಿ.

ಭಾನುಮತಿ : ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ವಾಣಿಯ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾಗಿ ಗಂಡಸರು ಕಟ್ಟಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕಟ್ಟು, ಕಟ್ಟುಗಳೆಂಬ ಕಬ್ಬಿಣ ಸರಪಳಿಗಳು ಯಮಸಂಗರದಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನವು ಕಿರಿದಾಗುತ್ತಿರಲು, ಸಂಸಾರ ರಥದ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲೊಂದು ಅಬಲ ವಾಯ್ತು ಸ್ವಾರ್ಥದಲಿ.

ಶಕುನಿ : ಗಂಡನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕರನುಸರಿಸಿ ಆಚರಿಸಿ, ಗರತಿಯ ಧರ್ಮದ ಗುಟ್ಟು ತಿಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು ಸಾವಿತ್ರಿ ಯಮನ ಸೋಲಿನ ಅಮೃತರಂಗವಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟು. ಆದರೆ ನೀನದನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು....

ಭಾನುಮತಿ : ಹೆಂಡತಿಯ ಗಂಡನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಮಾಲೆಯೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿದೆ ಕವಿವಾಣಿ ಮತ್ತದನೆ ಪುಷ್ಪಿಣಿ ಕರಿಸುತ್ತದೆ ಶುಕ್ರವಾಣಿ! ನಾಥಾ! ಒಳಗೆ ಧರ್ಮ ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾಗುತ್ತಲಿದೆ, ಹೊರಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕರದಿಂದ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಕೇಡಿನ ಕಿಟ್ಟು; ಉರಿನಾಲಿಗೆ ಚಾಚಿ ಸಮಸ್ತ ಕುರುರಾಜ್ಯವನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ ನಾಚಿ! ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಹಾರಿಬೀಳ್ಳಿ ರಕ್ತಜಲಪಾತ ನರಮಾಂಸನಾತ! ಕುರುರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಚೇತ್ಕಾರ ಹಾಹಾಕಾರ! ನಾಥಾ ನಾಥಾ! ಇಂತಹ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಾದರೂ ಸತಿಯ ಸದುಪದೇಶಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಡಿ.

ಶಕುನಿ : ಕಾಲಕಳೆವುದೇಕೆ? ಕೌರವೇಶನೆ! ಬಲುಜೋಕೆ ! ಇಂಥ ಚಾಂಚಲ್ಯಕ್ಕೆ ಚಾಪಕ್ಕೆ ಭಡಾಳಿಸಿದರೆ ಮಾಯೆಗಿಮ್ಮಡಿಮಾಯೆ! ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಭ್ರಮೆ!

ಭಾನುಮತಿ : ಓ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಭಾರತನೆ! ಯುದ್ಧವೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೆ ಕಟ್ಟು ಸೇನಾಪತಿಯ ಪಟ್ಟಿ ಗುರುಪುತ್ರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾರ್ಯನಿಗೆ. ರಣಕಾಳಿಯ ಕದರ್, ಮನವಿಡಿದು ಬರೆದು ಬದಲಿಸುವನು ಭಾರತದ ಪುಟಗಳನ್ನು ಈ ದ್ರೋಣಪುತ್ರನು! ಇನ್ನುಳಿದ ಕೌರವಾಂಗನೆಯರ ಕುಂಕುಮ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವದು. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾರ್ಯನೇ ಅಪ್ರತಿಮನು ಕುರು ಜೀವನರಂಗದಲ್ಲಿ.

ಶಕುನಿ : ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನಾ ! ಯಮನ ಕೋಣವ ಕುಟ್ಟಿ ಕೊಲ್ಲುವಂಥ ನಿನ್ನ ಕುಲದವ ನಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಕುಲದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನೆ ತನ್ನ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ಈ ಕಟ್ಟಾಳು ಕರ್ಣಂಗೆ ಕಟ್ಟು ಸೇನಾಪತಿಪಟ್ಟಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಶಕುನಿ ಮಾವನವರೇ! ಕುಲಾಭಿಮಾನದ ಕಿಡಿಯನ್ನೇಕೆ ಒಗೆಯುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆ ಗುಣಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಕುರುಕುಲಾಭಿಮಾನ ಕ್ಷಯರೋಗಿಯ ಆಯುರ್ಮಾನ! ಓ ಕುಟಲನೀ ಪಂಡಿತನೇ! ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಕುಲಾಭಿಮಾನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೆಳೆಬೆಳೆದು ಡೊಳ್ಳಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಡೆಯಲಿ ಬಿರಿಯೊಡೆದು, ಸಿಡಿದು ಬೀಳ್ಕವು ದ್ವೇಷಾಂಗಿಯ ಕಿಡಿಗಳು. ಆ ಕಿಡಿಗಳೆಲ್ಲ ರುದ್ರಜ್ವಾಲೆಗಳಾಗಿ ಹೊತ್ತುವವು ನಾಡಿನ ತುಂಬೆಲ್ಲ. ಆಗ ನಾಡತಾಯಿರ ಒಂದು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರ!

ದುರ್ಯೋಧನ : ಏನಾದರೇನಂತೆ ನನ್ನ ಕುಲದೀ ಹೊಂದಿದ್ದ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಲ್ಲದೆ....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯ ರಾಧೇಯರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕುಲದೀಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲೋತ್ಪನ್ನ ಭಾರ್ಗವರಾಮ! ಆದರೆ ರಾಜಾ, ಕುಲ ಕುಲ ಎಂದು ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಬಡಿದಾಡುತ್ತ ಭಾರತೆಯರು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಬಿಡುವರು ಭಾರತದ ಬಾಗಿಲನ್ನು! ಇಂದು ನನ್ನ ಕೊರಳಲಿ ದಾರವಿರುವಂತೆ (ಜನಿವಾರ ಹಿಡಿದು) ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕೊರಳು ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದಾರ ದಾರದ ಬಗೆ ಬೇರೆಯಾದರೂ ಹತ್ತಿಯೆಂಬದೊಂದೇ ವಸ್ತು! ಇಂದು ಈ ದಾರವೇ ದೂರಮಾಡುತ್ತಿರುವದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಸ್ನೇಹದ ವಜ್ರ ಮುಷ್ಟಿಯೊಳಗಿಂದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಯಾವ ಬಗೆಯ ದಾರವನ್ನೂ ಮನ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲ. (ಜನಿವಾರ ಹರಿದು ಹಾಕುವನು) ಮನುಷ್ಯತ್ವವೆಂಬುದೊಂದೇ ದಾರ ಈ ಪ್ರಾಣಿ ಮಾನುಷ ಕುಲದವನೆಂಬುದನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಅಭಂಗವಾದ ದಾರದವನು ಧರಿಸುವವರೆಗೂ ಭಾರತೇಯರು ನರವೇತುಗಳು ನಾಡತಾಯಿಯ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ. ರಾಜಾ! ಇದೇ ತತ್ವದ ತಾವರೆಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು ಬರಲಿರುವ ನವಯುಗದ ಕಾರಣಪುರುಷನು.

ಕರ್ಣ : ಸಾಮ್ರಾಟಾ! ಬರಿಮಿದುಳಮಲ್ಲನ ಕವನ, ಟೀಂವಕ್ಕಿಯ ಸ್ವರ! ಕುಣಿವಳಿ ಕದನಕಾಳಿ ಕರಾಳಿ ಕವಿಯ ಕವಿತೆಗೆ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕವಿಯೇ ಕಲ್ಪಿ ತಾನಾಗಿ ಕಟ್ಟುವನು ನವಭಾರತವನ್ನು! ಓ ರಾಧೇಯನೆ ! ಮೆದುಳಮಲ್ಲನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಏಕಾಂತದಲಿ, ಬರೆದಿಟ್ಟ ಧನುರ್ವೇದ ದೀಪ್ತಿಗೆ ಅಣು ಅಣುವಿನ ಹುಳತಕ್ಕೆಗೆ, ಇಂದು ಭೂಲೋಕವೇ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿದೆ.

ಭಾನುಮತಿ : ಓ ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ಗುರುಪುತ್ರನ ಕದನ ಕಲೆಯ ಕೊಕ್ಕು ನಿಮ್ಮ ಹಗೆಗಳ ಹೊಟ್ಟೆ, ಯೊಳು ಹೊಕ್ಕು ಕಿತ್ತುತವರ ಕರುಳುಗಳ ತಟ್ಟುವವು ಕರುಣಮಾರಿಯನ್ನು; ಕಟ್ಟು ಸೇನಾಪತಿಯ ಪಟ್ಟು ಗುರುಪುತ್ರನಿಗೆ, ಕಟ್ಟು ಕಡೆಗೆ ಮಂಗಲವಾಗುವದು ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಕ್ಕೆ.

ಶಕುನಿ : ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ, ನೀನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಞಿಯಾದರೇನಂತೆ ದುರ್ಯೋಧನನ ಚರಣದಾಸಿ!

ಭಾನುಮತಿ : ಬರೀ ಚರಣ ದಾಸಿಯಲ್ಲ, ಸತಿಯು ಪತಿಯ ಮಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಿ! ನಾನಂತೂ ಕುರುಭೂಮಿರಾಣಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಎಲೆ ಕುರುಭೂಮಿರಾಣಿ! ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ ಓ ಎನ್ನ ಚರಣದಾಸಿ! (ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹುವನು ತಲೆವಡೆದು ರಕ್ತ ಸುರಿಯುವದು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ತಡೆ! ಸಾಮ್ರಾಟಾ! ನಾನೇ ಹೊರಹೋಗುವೆ. ಓ ಹಸ್ತಿನಾವತಿ! ಕುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಶಕುನಿಯೆಸಗಿದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ನೀನೆ ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಾನಂತೂ ಕುರುಕುಲದ ಪಕ್ಷಪಾತಿ! (ಹೋಗುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ : ಯಾರಲ್ಲಿ! ಸೇನಾಪತಿ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. (ಸಿಪಾಯಿ ತಬಕ ದಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಕಿರೀಟ ತರುವನು ದುರ್ಯೋಧನ ಕರ್ಣನಿಗೆ ಕಿರೀಟ ಹಾಕಿ ಖಡ್ಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು) ಮಂಗಳಮಕ್ಕೆ ಮೂಜಗ ಮಲ್ಲನಿಗೆ!

ಶಕುನಿ : ಕರ್ಣ, ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ. (ಪಡೆ ಬೀಳುವದು)

ಅಂಕ : ಎರಡು

೧ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ: ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ರಣಾಂಗಣ ಸ್ನೇಹ ಪುಲ್ ಜಂಗಲ)

ಕರ್ಣ : ಏನು ನರೇಶ! ನಿಮ್ಮದೇಕಿಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ! ಶಾಸ್ತ್ರಚರ್ಚೆಯ ಸಭೆಯ ಸ್ಥಾನವಿದಲ್ಲ! ವೇದಾಂತಿಗೆ ವಿರಾಮರಂಗವಿದಲ್ಲ! ನೀನು ಪೂರ್ಣಮಾನವನು, ದೇವಮಾನವಾತ್ಮನು ಮತ್ತೆ ಮಹಾತ್ಮನು! ಇಂದಿನ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗಾವ ವೈರಿಯೆಂಬುವವನಿಲ್ಲ ಸಮಸ್ತ ಮಾನವಕುಲದಲ್ಲಿ.

ಧರ್ಮ : ಚೇಷ್ಟಭದಾಳಿಸಿತೆ ನಿಮ್ಮದೆಯೊಳು ಅಂಗರಾಜಾ! ಕಟುನುಡಿಗಳ ನುಡಿಯದಿರಿ ಪರಿಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ.

ಕರ್ಣ : ಪರಿಹಾಸ್ಯವಲ್ಲ ಪೃಥದೇವಿಪುತ್ರ! ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನರುಹಿದೆ! ನಿಮ್ಮ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ನನ್ನದೆಯ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಿಸಿದನಷ್ಟೇ! ಓ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಬಾಣವಿದ್ಯಾಗರ್ವಿತನು ನೀನಲ್ಲ, ಬಂಧುಗಳ ಅಭ್ಯುದಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆಯಾ. ತ್ಯಾಗ ಮೂರ್ತಿ ನೀನು! ತರವಲ್ಲ ನಿಮಗೆ, ಮಾರಿಯ ತರೆದ ಬಾಯೊಳು ಬಂದು ಬೀಳ್ಕೊಡು.

ಧರ್ಮ : ಮಾರಿತರೆದ ಬಾಯಿಯದಲ್ಲ ಈ ರಣಾಂಗಣ ಈ ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಕರ್ಣರಾಜನ್. ರಳಕಳನೆ ಒಡೆದು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುವವು ಮಾಯೆಯ ಪಟಲಗಳೆಲ್ಲ ಈ ರಣಾಂಗಣ ದಲ್ಲಿ! ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳೆಂಬವು ದ್ವೇಷ-ಸ್ನೇಹಗಳೆಂಬವು ಬೆಂದುದು ಭಸ್ಮ ವಾಗುವವಿಲ್ಲಿ ಈ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮೈಯ ಮುಚ್ಚುವ ನೆತ್ತರ್ಗೇಸರು, ಕೈವಲ್ಲದ ಕುಸುರು.

ಕರ್ಣ : (ಕಳವಳಿಕೆಯಿಂದ) ಅದೇತಕೋ ನನ್ನದೆಯಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯ ಕೂಗಿದ್ದಿದೆ ದೂರಾಗು ಧರ್ಮರಾಜನೆ! ಕಳಿಸಿಕೊಡು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರನ್ನು.

ಧರ್ಮ : ಕರ್ಣರಾಜನ್! ನೀ ತೋರುವ ಕರುಣೆ ಕರ್ಕಶ ಕಠೋರ! ನನಗಾಗಿ ನೀ ಸುರಿಸುವ ಕರುಣಾರಸ ನನ್ನದೆಗೆ ತಪ್ಪತವರಿನ ರಸ.

ಕರ್ಣ : (ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಳವಳಿಕೆಯಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ! ಅದೇತಕೋ! ಇನ್ನಾವ ನೆವಕೋ! ಹೂವಿ ಗಿಂತಲೂ ಮೃದುವಾಗಿದೆ ನನ್ನದೆ ನಿನ್ನಗೋಸುಗ. ನಿಮಿಷ ನಿಲ್ಲದಿರಿಲಿ ನೆತ್ತರ್ಗೇಸರಿನೊಳು ಧರ್ಮ.

ಧರ್ಮ : ನೆತ್ತರ್ಗೇಸರಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲದರೆ ನಿಲಕಲಾರದು ನೀಲಕಂಠನ ನಿಳಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ. ಓ ರಣಕಲಾ ಪಂಡಿತನೆ! ನನ್ನೊಳಿರುವ ಬಿಲ್ವಿದ್ವೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ನನಗೆ ಮೆಚ್ಚಿನ ಬೀರನಾಗುವೆ! ಸಿದ್ಧನಾಗು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ.

ಕರ್ಣ : ಓ ಮಹಾತ್ಮನೆ!

ಧರ್ಮ : ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯದಿರು ಕರ್ಣರಾಜನೆ! ಯೋಗದ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೊಳು ಪವಾಡ ಗಳನ್ನೇನು ಮಾಡಿಲ್ಲ! ನಾನೇನು ಮಾಯಾ ಕೋಲಾಹಲನಲ್ಲ! ನಾನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ.

ಕರ್ಣ : ಆದರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಟೆದು ಕೆತ್ತಿದ ಅಮರಮೂರ್ತಿ ನೀನು ಇಗೋ.... (ಧನಸ್ಸಿಗೆ ಬಾಣಹೂಡಿ) (ಇಬ್ಬರು ೨-೨ ಸಲ ಬಾಣ ಬಿಡುವರು) (ಧರ್ಮರಾಯನು ಮೂರ್ಛ ಹೊಂದಿ ಬೀಳುವನು)

೨ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ : ನವಲಿವಕ್ಕನ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಅಂಗಣ, ಮದಹಂಪಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬರುವಳು ಅವಳ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಶಂಕದತ್ತ)

ಮದಹಂಪಿ : (ಹೊರಳನೋಡಿ)

ಕೇದಿಗಿ ವನದಾಗ ನಾಗರಹಾವಿನ ।

ನಾಗವೇಣಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕೆ ।

ಈ ಕೇದಿಗಿ ಭೋಗ ಕಚ್ಚುವದೇನಮ್ಮಾ ।

ಅಚ್ಚಕರಿಹಾವಮ್ಮಾ ॥ ೧ ॥

ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ । ಅಣ್ಣ ನಿನ್ನ ಹಡೆದವಳು ಭದ್ರಕಾಳಿಯು ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ ।

ಪರರ ಹೆಣ್ಣಿನೊಳು ಕಣ್ಣೆಟ್ಟ ತುಂಟನ ಮುಚ್ಚಲಿ ಕಣ್ಣು.

ಶಂಕದತ್ತ : ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಹಾಡುವಂಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಮದಹಂಸಿ. ನಿನ್ನ ಹೊರಗಣ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಭೀತಿಯ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಒಳಗಡೆ ನೀತಿಯೇನೂ ಹಳಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಮದಹಂಸಿ : ಏತರ ಮೇಲಿಂದ ?

ಶಂಕದತ್ತ : ಎರಡನೆಯ ಗಂಡಸಿನ ಕೂಡ ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತೀ! ಅದರಿಂದ ನೀನಾಡುವ ನೀತಿ ಹಳಸಿದ ಅಂಬಲಿ.

ಮದಹಂಸಿ : ಹಳಸಿದ ಅಂಬಲಿಗೆ ಆಶೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹೇಸಿನಾಯಿಯನ್ನೆ ಬೇಕಾಯ್ತು ನಿನಗೆ!

ಶಂಕದತ್ತ : ಚಂದ್ರನ್ವಂಗ ದುಂಡಾದ ಮುಕದಾಗ, ಕಪ್ಪು ಇರಬಹುದೆಂದು ನಾಯಿ ಬೊಗಳುತ್ತದೆ.

ಮದಹಂಸಿ : ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ, ಅಂತ ನನಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯಿಲ್ಲ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಎಲೆ ಮದಹಂಸಿ ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ರೂಪದ ಹೊಂಗೊಡಕ್ಕೆ ಬಡಿಗಲ್ಲ ಬೀಸಿದಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ ಇದೋ ! (ಆಭರಣದ ಗಂಟನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು) ಇಂದಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ಮೂರ್ಛಗೊಳಿಸಿ, ಜಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನ ಮಹಾರಾಜರು ಬಂಗಾರದೊಡವೆಗಳ ದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಇಗೋ! ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ದಾಗೀನಗಳನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು ನೋಡು. ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಿನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆಯೇ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟೆವು. ಇಗೋ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ನಿನ್ನ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಂಬಲವಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ ನಿನ್ನೊಳು!

ಮದಹಂಸಿ : (ಸ್ಮ) ಆಶೆಯೇನೋ ಮಾನವಮಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ; ಆದರೆ ಒಲ್ಲದ ಕಚ್ಚಕ್ಕೆ ಹೇಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಮನಸು.

ಶಂಕದತ್ತ : ಮೌನವೇ ಅರ್ಥ ಒಪ್ಪಿಗೆ. (ನಗುವನು) ಜಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತು ಜಿಗಿದು ಹೊಡೆಯ ಬೇಕೆನ್ನುವಿಯೇನು ಬೇಟೆಯನ್ನು? ನಿನ್ನ ಬೇಟದ ಬೇಟೆ ತಾನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ ನಿನ್ನ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಕ್ಕೆ ! ಏನಾಯ್ತು ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಲೊಲ್ಲದು?

ಮದಹಂಸಿ : ತಿಳಿದ ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ, ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ತುಳುಕುವದಿಲ್ಲ. ಶಂಕದತ್ತ ನಾನು ದುಡ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷವಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕಾಲು ಮುರಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಶಂಕದತ್ತ : ದುಡ್ಡು ಬೇಡಾ! ಬಿಡು! ಗಡಿ ನೋಡಿ ಗುಳದಾಡಿ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೆಡಗಿನ ಬಿಡಕಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಬೇಡ! ಬೇಡ! ತಾಂಬೂಲದ ಶೊಂಬಲಾರಾದರಾಯ್ತು ಬಾಯಿಗೆ! ಹರೆಯದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಿಂಡಿನಾಗ ನನ್ನ ಹೆಸರು.

ಮದಹಂಸಿ : ಹೆಸರು ಬೇಡಾ ಕೊಸರು ಬೇಡಾ! ಮುಸುಡೆ ಮುಚ್ಚೊಂಡು ಸುಮ್ಮಾ ಕ ಹೋಗಿಬಿಡು.

ಶಂಕದತ್ತ : ಕಣ್ಣೆಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕೈ ಸಿಕ್ಕಿರಲು ಬಿಟ್ಟೊಟ್ಟು ಹೋಗುವವನಲ್ಲ ಈ ಬಹದ್ದೂರ. (ಮದಹಂಸಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಬಾಚುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಭಪ್ಪರೆ ಸರದಾರ.... (ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿ)

ಶಂಕದತ್ತ : ಯಾರು ನವಲಿಪಕ್ಕೆ....

ನವಲಿಪಕ್ಕೆ : ಅಹುದು ಮನೆ ಮುರುಕಾ, ಬಾ ಮದಹಂಸಿ ಮೊದಲು ಉಗುಳು ಇವನ ಮಾರಿಮ್ನಾಲ (ಉಗುಳುವಳು. ಶಂಕದತ್ತ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕುವನು) ಧೂ ಭಂಡಾ! ಹೇಸಿಗೇಯ ಹುಳಾ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಆದರೂ ಗುಂಗೀ ಹುಳಾ, ಎಲಾ ನವಲಿಪಕ್ಕೆ. ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ರಕ್ತಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆ ನಿದ್ಧಗಳನ್ನು ಬಿಡದಿವಳ ಬೆಂಗಾವಲ ಮಾಡಿದೆ. ಪಾಂಡವ ಸರೆಯೊಳಗೆ ನೀನು ಸಿಕ್ಕಾಗಿನಿಂದಲೂ.... ಎಲವೋ ನವಲಿಪಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ....

ನವಲಿಪಕ್ಕೆ : ನೀನಾದೆ ಬಾಲಸುಟ್ಟು ಬೆಕ್ಕು. ಮತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತಿಗೆ ಮೆಂವ ಅನ್ನುತ್ತ ಕಾಲ ಕಾಲೊಳು ಬರುತ್ತ ಬಾಲಾ ಗುಂಡಾಡಿಸುತ್ತ ಗಪ್ಪನೆ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹಾಲನು ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಾಯ್ಗೆ ಬೆಂಕಿ! ಬಾಲಕ್ಕೂ ಬೆಂಕಿ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದೆ ನೀನು ಬಾಲಸುಟ್ಟು ಬೆಕ್ಕು! ಮನೆಯಾಕೆಯ ಗುಳಿದಾಳೆ ಚೊಕ್ಕ ಚೆನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿಸೀನಿ ಬೆನಕನ ತಳಿ ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ! ಎಲಾ ಶಂಕದತ್ತ! ತಿಳಿತೂ ಈ ಮಾತಿನ ಅಸಲ ಆಮೇಲಿ ಮಾಡ್ತಿನಿ ನಿನ್ನ ಫೈಸಲ (ಗುದ್ದಾಡುತ್ತ ಶಂಕದತ್ತನು ಕೆಡುಕು ಮದಹಂಸಿಗೆ) ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಹಗ್ಗಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಸುಣ್ಣಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ (ಒಳ ಹೋಗುವಳು) [ಸ್ಮರದಲ್ಲಿ] ಹಗ್ಗಾ ಸುಣ್ಣಾ! (ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹುಳಿತು) ಹಗ್ಗಾ! ಸುಣ್ಣಾ.

ಮದಹಂಸಿ : ತಂದೆ! ಸೂರಾ ತಂದೆ! (ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಶಂಕದತ್ತನ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕೂಡಿಸಿ ಮೂಗಿನ ತುದಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಒದ್ದು)

ನವಲಿಪಕ್ಕೆ : (ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಶಂಕದತ್ತನನ್ನು) ಜಾರಿಬಿಡು ಜೋಕುಮಾರಾ ನಾ ಮಾಡ್ತೀನಿ ಹಬ್ಬ ಮನ್ನಾಗೆ! ನೀ ಮಾಡು ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬ ಹಾದ್ಯಾಗ. (ಶಂಕದತ್ತನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಒದ್ದು ನೂಕುವನು. ಶಂಕದತ್ತ ಹೋಗುವನು)

ಮದಹಂಸಿ : ಅಹಹ ನೀವೆಷ್ಟು ಶೂರರಾಗಿರುವಿರಿ!

ನವಲಿಪಕ್ಕೆ : ಪರಸುಮಣಿ ತಾಗೋದೊಂದೇ ತಡ ಕಬ್ಬಿಣ ಬಂಗಾರ! ಈ ಮನುಷ್ಯಕುರಿ ನರಸಿಂಹವಾಯ್ತು, ಅರ್ಜುನ ಮಹಾರಾಜರು ನನ್ನ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದ ಕೂಡಲೆ! ಆಗ ಬಂದಿವಾಸ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತಾದರೂ ಅರ್ಜುನ ಮಹಾರಾಜನ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶ ವಾಯಿತು. ಕುರಿಯೆದೆ ಸಿಂಹದೆದೆಯಾಯ್ತು. ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವದೇನೆಂದರೆ... (ಮದಹಂಸಿಯ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ಉತ್ತರ : (ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಧರ್ಮಾತ್ಮರಿಗೆ ನಿದ್ಧ ಹತ್ತಿತು ನನಗೆ ನಿದ್ಧೆಯ ಸದ್ದಿಲ್ಲವಾಯ್ತು. ರಂಡೆತನದ ಮುಕುಟ! (ಕಣ್ಣು ಚ್ಚಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ತೆಗೆವಳು) ಏನನ್ನತ್ತಿರುವಿರಿ ಅಭಿಮನ್ಯು ಮಹಾರಾಜರೆ, ನೀವು ಮಲಗಿದ್ದ ಆ ರಣಾಂಗಣ ನೆಲ... ಏನು ಕೈಲಾಸದ ಬಾಗಿಲ ಹೂ. ಸುಳ್ಳು, ತುಂಬಾ ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳು (ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು ಹುಚ್ಚುನಗೆ ನಗುವಳು)

ದ್ರೌಪದಿ : ಉತ್ತರ, ಉತ್ತರ (ಹಿಡಿದು ಅಲುಗಾಡಿಸುವಳು)

ಉತ್ತರ : (ಕಣ್ತೆರೆದು) ಅತ್ತ! ನನ್ನ ತನು-ಮನಗಳೆರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಬದುಕೆಲ್ಲವೂ ಬೇರೊಂದಕ್ಕೆ! ಅತ್ತ; ಇನ್ನೆನಿತು ಮುಂದಕ್ಕೆ?

ದ್ರೌಪದಿ : ಕಣ್ಣುಂದೆ, ಮನಮುಂದೆ ಪತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕಂಗಳಿಂದ ಕಂಬನಿಗರವು ದೊಂದು ವಿಧವೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ! ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಕರ್ತವ್ಯವುಂಟು ವಿಧವೆಗೆ ಸಧವೆಗಿಂತಲೂ....

ಉತ್ತರ : ಅದಾವ ಕರ್ತವ್ಯ ತಾಯಿ....

ದ್ರೌಪದಿ : ಈ ಬಿತ್ತರದ ಭೂಮಿಯೊಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಎಣಿಸದೆ, ಏನನ್ನೂ ಬಯಸದೆ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕಾಗುವದು ವಿಧವೆಗೆ ಸಧವೆಗಿಂತಲೂ.

ಉತ್ತರ : ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿದರೂ, ನೆತ್ತಿ ಸುಟ್ಟರೂ, ವಿಧವೆ ಕೆಲ ಕರ್ಮದಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕು, ಸಾವು ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಲಿ ಬರುವಪರಿಯಂತ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಹುದಮ್ಮಾ ! ಧರ್ಮಯೋಗಿನಿ ಆಗಬೇಕು ವಿಧವೆ! ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಕಲೆ, ವಿಧವೆಗೆ ಬಾಳಿಗೆ ಬೆಲೆ! ಅಂದಿಗಾಗುವದು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗದೆ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ ಶಾಂತಿ? ಬಾಳಿನಲಿ ಬೆಳಕು.

ಉತ್ತರ : ಈಗಂತೂ ನನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿದೆ, ಮುತ್ತಿದೆ ಕಾರ್ಗಗಳದ ಕತ್ತಲೂ. ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಬರಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲು.

(ಪದ)

ಬಗೆಗೆ ನಗೆಯೊ ಹಗೆಯೊ ಕಾಣೆ | ಭ್ರಮೆಯಿದೆನೋ ||

ಭ್ರಮನಾಪರಿ ಆಡಿದನೆ | ಆಡುತಲಿ ಸತಿಪದ್ಮ ಭೃಂಗಾ

ಬಾರನೋ ಪ್ರಿಯತಮಾ | ಭ್ರಮೆಯಿದೆನೋ ||

(ಹೋಗುವಳು)

ಧರ್ಮ : (ಮೆಲ್ಲಗೇಳುತ್ತ) ದ್ರೌಪದಿ! ಮಲಗಿ ಮಲಗಿ ಸಾಕಾಯ್ತು. ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆನ್ನುವೆ. (ದ್ರೌಪದಿಯು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಧರ್ಮನನ್ನು ವೇತ್ರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿಸುವಳು) ದ್ರೌಪದಿ! ಅಶೆಗೆ ಕೊನೆಯದೆಲ್ಲಿ? ಕಲ್ಪನೆಯ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ದಣಿದವು ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಆಶೆಯ ಕೊನೆಯ ಕಾಂಬುದಕ್ಕೆ! ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯ ಆಶೆಯಿಂದಲ್ಲವೆ ಯುದ್ಧ ವನ್ನಾರಂಭಿಸಿರುವುದು? ರಾಜರಾಜರು ಭೂಮಿಗೆ ಬಡಿದಾಡಿದರೆ, ಅವರವರ, ಪಕ್ಷಾಭಿಮಾನದಲಿ ಬಳಿಜನರು ನಿಂತು ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಸಾಯಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಇದೊಂದು ವಿಕೃತಿಗೆ ಭಾರತಿಯ ಸುಕೃತಿಗೆ ! ಪಾಂಚಾಲಿ! ಇಂದಿನ ಯುದ್ಧದಲಿ ಕರ್ಣನ ಕೈಮಿಗಿಲಾದುದು! ಇದುವರೆಗೆ ಕೌಂತೆಯರನು ಕೃಪಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾರುತೀರ್ಥ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಜಾರುವಳೇನೋ ಕೌರವೇಶನ ಕಡೆಗೆ! ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು...

ಭೀಮ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅರಕ್ಷಣಮ್ ಈ ಬಲ್ಲದೇ?

ಧರ್ಮ : ಓ ವೈಕೋದರನೆ ! ಬಕಾಸುರನಲ್ಲ ಅಂಗರಾಜ ಕರ್ಣ! ಗದಗೆ ದಾರಿತೋರದು. ಭೀಮಶಕ್ತಿಗೆ ತೊಡಕು ಬಿಚ್ಚಿದು, ಧನುರ್ಮೋದದ ಮಂತ್ರಗಳ ತಾಕಲಾಟದಲ್ಲಿ.

ಭೀಮ: ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಪರು ಕರ್ಣನನ್ನು ಆ ಶಬ್ದಪಂಡಿತರು! ಇದನೆ ಉಚ್ಚರಿಸುವರು ಹೇಣದ ಶಾಂತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದವರು. ಬೆಟ್ಟದಂತಹ ಬಲಯುತನು ಕಟ್ಟಿ ಕಂಕಣವ, ನೆತ್ತರದ ಹೊಳಿ ನಟ್ಟುನಡು ನಿಂತರೆ, ದಿಟ್ಟಿಸುತ ಆ ಜಗಜಟ್ಟಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಳು ತಾನೆ ಮಾರಿ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಿಗೆ ಮೋರೆ ಇಡಲಿಕ್ಕೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಕರ್ಣವೊಂದು ಕೀಟಕ....

ಧರ್ಮ : ಬರಿಯ ಶಬ್ದಾಡಂಬರ.

ಭೀಮ : ಆಡಂಬರದ ಅಂಗವಟ್ಟಿಲ್ಲ ಈ ಭೀಮನದು! ಆ ಮಾರಿಯ ಮುಸುಡಿಯನೆ ತಿಕ್ಕಿ ತೇದು ನಾಡುವೆನು. ಅಂದಬಳಿಕ ಧರ್ಮರಾಜನ್ ! ಆ! ಭೀಮಂಗೆ ಆ ಕರ್ಣ ಕೇವಲ ಕೀಟಾಣು.

ಧರ್ಮ : ಛಲಭೀಮನೆ! ಬರಿ ಬಲಶಾಲಿಗೆಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ . ಭೀಮಸೇನ! ತಿರಸ್ಕಾರವೆನ್ನದೆ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪುರಸ್ಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ ಈ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರ. ರಾವಣನ ತಲೆಯು ಕುಟ್ಟಿ ಕೊಲ್ಲುವಂಥ ಬೆಟ್ಟದಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಆ ಹನಮಂತ ನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಧನುರ್ವೇದ ಕೋವಿದನಾದ ರಾವಣನ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಬೆಟ್ಟದಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಅಸಮರ್ಥವೆಂದು ಬಗೆದು, ಆಗ ಸುಜ್ಞಾನಿ ಹನುಮಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ರಾಮನ ಬಾಣದಿಂದ ರಾವಣನ ವಧೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅಂತೂ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಣುಶಕ್ತಿಗೆ ಹನುಮಶಕ್ತಿ ತಲೆಬಾಗುತಿದೆಯೆಂದು ವೇದದ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಮಾತಿದು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಆದರೇನಾಯಿತು ಧರ್ಮಾವತಾರ! ಆ ಅಜ್ಞಾನದ ಶಕ್ತಿಯನೆ ಮುರಿದೊಗೆವ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯೊಂದಿದೆ ಸಾಂಖ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ. ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನವು ತಾನೆ ಹಿಂಸೆಯ ಹಾದಿಯೊಳೆ ಮಿತಿಮೀರಿ ಬೆಳೆಯೆ ಅಪಾರ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ ನಡೆಸಿದರೆ, ಸಾವು ನೋವು ಗಳಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗದಲ್ಲಿ.

ಭೀಮ : ಪಾಂಡವರ ಜೀವಿತ ಸಾಂಖ್ಯ, ನಮ್ಮ ಬಲ್ಲಿದ ಗೊಲ್ಲನೆ ಕಪಿಲ! ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯೋಗವು! ಪಾಂಡವರ ಹೋರಾಟವೆ ಕಠಿಣಸಾಧನೆ ಇಂತಿರೆ ಮೂರ್ತಿವಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಯೇ ಆಗಿರಲಿ ಆ ಕರ್ಣ. ಆ ಕರ್ಣನ ತಲೆ ತೆಗೆದವರೆ ಸಾಂಖ್ಯರು ಈ ಕುಂತಿಯ ಮಕ್ಕಳು.

ಧರ್ಮ : ಎಂತಾದರೂ ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಕಠಿಣ! (ಅರ್ಜುನ-ಶ್ಲಷ್ಣ ಬರುವರು)

ಅರ್ಜುನ : ಏನದು?

ಭೀಮ : (ನಗುತ್ತ) ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಈ ಕೌಂತೇಯರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲಂತೆ.... ಅಣ್ಣನವರ ಉದ್ಧಾರ!

ಕೃಷ್ಣ : ಸತ್ಯ, ತ್ರಿವಾರ ಸತ್ಯ.

ಅರ್ಜುನ : ಕೃಷ್ಣದೇವಾ.

ಧರ್ಮ : ಇಂದಿನ ರಣಾಂಗಣ ತುಂಬಿ ಬಂದಿದೆ ಕರ್ಣರಸಾಯನದಿಂದ.

ಕೃಷ್ಣ : ಸತ್ಯ! ತ್ರಿವಾರ ಸತ್ಯ! ಕಬ್ಬೊಗೆಯ ಕಾರುವ ಕಾರ್ವೋಡಗಳ ನಿರ್ಮಿಸುವನು. ವಿಷದ ಬೊಟ್ಟುಗಳಿಗೆಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವಂಥ ವಿಷವಾಯುವನು ಹುಟ್ಟಿಸುವನು. ಬೆಂಕಿ ಮಳೆಯನೆ ಬೀಳಿಸುವನು. ಕೋಲ್ಮಿಂಚಿನ ಸಿಡಿಲುಗಳನ್ನೆ ತುಂಬುವದು ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ, ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿದರೆ ವಿಶ್ವಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಗೋಲಕಗಳನೆ ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರಗಿಸುವನು ತನ್ನಯ ವಿಜ್ಞಾನದ ನೈವುಣ್ಯದಲಿ ಆ ಮಹಾರಥಿ ಕರ್ಣರಾಯನು.

ಭೀಮ : ಬಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದೆಯಾ ಬಾಯ್ತುಂಬ ಕರ್ಣನನ್ನು! ಓ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳರಸ! ಯೋಗಿಗಳ ದೊರೆಯೆ! ನನ್ನ ಬಲಗೊಂಡ ಪಾಂಡವರ ಭವಿತವ್ಯದ ಬಸುರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ ಜಯಶ್ರೀಯ ಹೊಂಗಳಿಗೆಯಲಿ ಮಂಗಳಾರತಿ!

ಕೃಷ್ಣ : ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕನಸು, ಕಾಲನಿಗೆ ತಿನಿಸು! ಬಿಲ್ವಾಳುವೆ ಕರ್ಣ....

ಅರ್ಜುನ : ವೈರಾಗ್ಯ ಬಾಳಿಗಿಂಬನು ಕೊಟ್ಟು ತಲೆತಿರುಕ ವೇದಾಂತಿಗೆ, ಕರ್ಣ ಬಲಿದ ಬಿಲ್ವಾಳವಾಗಿ ಕಂಡಿರುವದು ಸಹಜ. (ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ನಗುವರು)

ದ್ರೌಪದಿ : ನಿಮ್ಮ ನಗೆಯಿಂದ ಸಿಡಿದೊಡೆಯುತಿದೆ ನಂಬುಗೆಯ ಇಡಿಗಂಟು. ಧರ್ಮರಾಜ ನೊಳು ನೀವಿಟ್ಟ! ಧರ್ಮರಾಜನ್, ಯೋಗೀಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣ ಹಾಗು ಧನುರ್ಧಾರಿ ಪಾರ್ಥ ಇವರಿಬ್ಬರಿರುವಲ್ಲಿಯೇ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ವ್ಯಾಸವಾಣಿಗೆ ಅಪವಾದ ಉಂಟೆ!

ಧರ್ಮ : ಉಂಟು ದ್ರೌಪದಜೆ! ಮನುಷ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಕೆ, ತೀರ್ಪಿಗೆ ಅಪವಾದ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆ ಕರಬ್ರಹ್ಮನ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾತ್ರ ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು...

ಅರ್ಜುನ : ಧರ್ಮರಾಜಾ! ಹರನ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನ ಕಾಳಾಗ್ನಿಯ ಕಿಚ್ಚುಂಟು ನನ್ನ ಬೆಂಗಳೆಯಲ್ಲಿ...

ಕೃಷ್ಣ : ನಿನ್ನ ಬೆಂಗಳೆಯಿಂದ ಆ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನ ಕಿಚ್ಚೆ ಧಗಧಗಿಸಿದರೆ ಅದನೆ ಆರಿಸಲ್ಯೆ ಜಿಗಿದು ಬರುವಳು ಜೀವಗಂಗೆ, ಶಿವನ ಜಡಿಯನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ಣನ ವರಣಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದಲಿ...

ಅರ್ಜುನ : ಏನಾದರೇನಂತೆ! ವೇಣುಗೋಪಾಲನೆ! ಪರಶಿವನಿಂದ ಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರ ಅಜೇಯವಾದುದು...

ಭೀಮ : ನಿಜ, ಕೃಷ್ಣಾ. ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಸಿಡಿಲಿನ ಬೆಂಗೆಡಿ, ಕೆಮ್ಮಿಂಚಿದ ಕೆಂಗೆಡಿ ದಟ್ಟಯಿಸಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಜಡಿದಾಗ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟವೆ ಹುಡಿದೊಡೆಯ ಹಾರಿಹೋಗು ವದು. ಆ ಮೇಲೆ ಕರ್ಣನಾವ ಗಿಡದ ತೊಪ್ಪಲು?

ಧರ್ಮ : ಭೀಮಾ! ಅರ್ಜುನ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರ ಕೇವಲ ಪೆಡಂಭೂತ ಮಾತ್ರ.

ಅರ್ಜುನ : ಧಿಕ್ ಧರ್ಮರಾಜನೆ ! ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆ ಪೆಡಂಬೂತವೆಂದು ಬೊಗಳಿದ ಮುಸುಡೆಯ.... (ಧುಂಬೆಯನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುವನು)

ದ್ರೌಪದಿ : (ಅರ್ಜುನನನ್ನು ತಡೆದು) ಏನಿದೀ ಅನಾಹುತ ವಿನಾಕಾರಣ...

ಅರ್ಜುನ : ಸಕಾರಣ! ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನು ನಿಂದಿಸಿದ ಕಹಿನಾಲಿಗೆಯವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವೆ! ಸರಿ ದೂರಾಗು ದೂರಾಗು.

ದ್ರೌಪದಿ : ನನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆ! ಕುಂತಾಮಾತೆಯ ಆಣೆ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾಣೆ! ಕೈಯ ತಡೆಯಿರಿ ಕೇವಲ ಐದು ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ. ಇದಾವ ವಿಧಿಯ ಕುತ್ತು ಧುತ್ತೆಂದು ನಿಂತಿತು ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ? ಓ ಕೃಷ್ಣ ಮುರಾರಿ, ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿನಗೆ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಕಲ್ಪಿಯ!

ಕೃಷ್ಣ : ತಂಗಿ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ ಸಮಯದಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದಂತೆ ಈ ಕೃಣದಿ ಕೂಗಿ ಕರೆ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯನ್ನು! ಕೇಳಿಸಲು ನಿನ್ನ ಕರೆ ನಿನ್ನ ಮೊರೆ ಕೇಳಿ ಮೈದೋರುವಳು ಆ ಮಹಾದೇವಿ! ಅವಳು ಬಗೆಹರಿಸಬಲ್ಲಳು ಈ ವಿಷಮಯ ಸಮಯವನ್ನು.

ದ್ರೌಪದಿ : (ಪದ)

ರಂಜನಿ ಬಾರೆ | ಮಾಯಾಭಂಜನೀ ಬಾರೆ || ಪಲ್ಲ ||
 ರಕ್ಕಸರ ಸುಮಯ ಹೀರಿರುವ | ನೆತ್ತರದೋಕುಳೆ ಯಾಡಿರುವ |
 ಧರಣಿಯ ದುರಿತವ ಹರಿಸುವ ಹರಡೆಯು |
 ನಂಜಿಗೆ ಅಮೃತ ನೀಡುತ್ತೇ ಬಾಳಿಗೆ ಹೊಸ ರಸ ನೀಡುತಲಿ |
 ನೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳಕನು ಬೀರುತಲಿ |
 ಕಷ್ಟವ ಕುಗ್ಗಿಸಿ ತುಟಿಯ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ | ನಂಜಿಗೆಯಂಜನ ನೀಡುತ್ತಿ

(ಭೂಗರ್ಭದೊಳಗಿಂದ ಪಾರ್ವತಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಂಜನಾಶರ)

ಪಾರ್ವತಿ : ಓ ಅರ್ಜುನ! ಮಾರ್ತಾಂಡ ಮಂಡಲದೊಳು ತುಂಬಿದ ಸತ್ಯ ತಾನೆ ಕುಂತಿಯ ಗರ್ಭದೊಳು ರೂಪುಗೊಂಡು ಮೂಡಿದಾತನೇ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು, ಧ್ರುವಮ್ - ಇವನ ಸಹವಾಸವೆಂಬ ಸ್ವಚ್ಛೋದಕದಲಿ ಮಣೆ ಗೆದ್ದ ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಪೂರ್ಣತ್ವ ಪಡೆಯುವದು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯೋಳ್! ಇಂತಹ ಧರ್ಮಾತ್ಮನ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಬಿಡದೆ ಬಂದೊದಗುವದು ಕೊಲೆಯ ಪಾತಕಮ್. ನೀನೀಗ ಧರ್ಮಾತ್ಮನ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನೊಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು ಕೊಲೆಯ ಪಾತಕಮ್! ನೀನೀಗ ಧರ್ಮ ನನ್ನು ಕೊಂದಂತಾಯ್ತು. ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಂತಾಯ್ತು. ಇಗೋ ನಿನ್ನ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಪಾಗಿ ಈ ಅಂಜನಾಸ್ತ್ರ, ಸ್ವೀಕರಿಸು ಈ ಬಾಣ. ಇದರಿಂದಲೇ ಹಾರುವದು ಕರ್ಣನ ಪ್ರಾಣ.

(ಭೂಮಿ ಗದ್ದರಣೆಯಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿ ಆದ್ಯಶ್ಯಳಾಗುವಳು)

ಮದಹಂಪಿ : (ತಾಟಿನಲ್ಲಿ ನೀರಾಜನ, ದೀಪ, ಅರಿಶಿಣ, ಕುಂಕುಮ ತಣ್ಣೆಂದು)

(ಪದ)

ಅವ್ಯ ನನ್ನ ಗಂಡನ ಸಲಹು || ಪಲ್ಲ ||
 ಸಿಂಗಾರ ನನಗಿರಲಿ | ಗಂಡನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ |

ಹಾಳಾದ ಯುದ್ಧದಿ ಸಾವ ತಪ್ಪಿಸವ್ವ ।

ಎಲ್ಲಾನು ತಗೊಳ್ಳವ್ವ । ನಲ್ಲಾನ ಉಳಿಸವ್ವ ।

ಎಲ್ಲವ್ವ ನಿನಗೆ ಉಧೋ ಉಧೋ ॥

ನವಲಿಪಕ್ಕ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸರಸರ ಹೊರಟಿರುವಿಯಲ್ಲೆ? ನಟ್ಟಿ ನಡುರಾತ್ರಾಗ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳಾಗಿ ನಡೆದಿರುವಿಯಲ್ಲೆ?

ಮದಹಂಸಿ : ಏಳ ಹೆಡಿ ನಾಗಪ್ಪೆನ್ನಂಗ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ...

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಎಲೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿರಿಯನ ಹಾಜರಿ ಇರಲು ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದಿರುವಿಯಲ್ಲೇ ಸೊಬಗಿನ ಸುಗ್ಗಿಗೆ....

ಮದಹಂಸಿ : ಬ್ಯಾನಿ ಮೂಳಗ ಮಜ್ಜಿಗಾಂಬ್ರದ ಹಳವಂಡ -

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹಳವಂಡ ಅನ್ನ ಬೇಕಾದರೆ... ಹಂಡಬಂಡ ಹುಡುಗಿ ಗಂಡನ ಸದಾ ಹಳವಂಡಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನ ದುಂಡ ದುರಬಿಯೇ....

ಮದಹಂಸಿ : ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ದುಂಡಮಲ್ಲಿ ದಂಡಿಯೇನಿ! ಬೇಡಾಗಿದ್ದರ ಬಿಡಾಡಿ ಭಂಡಿಯೇನಿ. ನನ್ನ ನಶೀಬ! ಇಂತಾ ನರಪೇತಗಂಡಾ ನೀರಾಗ ನಿಂತ ಕಂಬಾ! ಗರತಿಯ ಒಗತಾನಕ್ಕಿಲ್ಲ ಇಂಬಾ! ಸಂಶಯದ ಬಾಳು ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹರಗೋಲು!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹಾಗಾದರೆ ಹುಟ್ಟುಹಾಕೋದುಬ್ಯಾಡಾ! ನಿನ್ನ ಕಟ್ಟಿನಾಗ ಇಡೋದು ಬ್ಯಾಡಾ! ಹಣೆ ಹಣೆ ಘಟ್ಟಿಸಿಗೋತ, ಬೇತಾಳದಲಿ ಶಂಕರಾಗ ಮಾಡಿದರಾಯ್ತು ಹೇಣ್ಣಿ ಹೆಸರ್ಲೆ...

ಮದಹಂಸಿ : ಮಾಡುತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೋಬೇಕಾಗಿತ್ತು! ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ಬಂದಿರೇಕೆ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿದು....

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ವಾಸನಿ ಅಲ್ಲ ನಾತ! ಬಕಬಕ ವಾಕರಿಸುತ್ತ ಬರಬೇಕಾಯ್ತು. ನಿನ್ನ ಗತ್ತುಗೊತ್ತಚ್ಚಿ ಗುಳದಾಳಿ ಹರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಂತ.

ಮದಹಂಸಿ : ಗುಳದಾಳಿ ಹರಿಯುವ ಹೊತ್ತೆ ಬಂದಿದೆಯಂತೆ. ಈಗಾಗಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಗುಳದಾಳಿ ಹರಿದು ಹೋಗ್ಯಾವ. ಗುಳದಾಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಉಮರಿ ಬೀಳುತ್ತವೆಯಂತೆ! ಒಟ್ಟಾರೆ ಹದಿನೆಂಟು ದಿನ ಯುದ್ಧದಾಗ ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಗುಳದಾಳಿಗಳು ಹರಿದು ಹೋಗ್ತಾವಂತ ಅರಮನೆಯ ಜೋಯಿಸರು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದರು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದರು...

ಮದಹಂಸಿ : ಯಾಕೆ! ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧದ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ? ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದವರು ನಮಗೆ ಹೇಳದೆ ಬಿಡ್ತಾರೇನು? ನಾನಂತೂ ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿ...

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹೆಸರಿಗೆ ಅರಮನೆಯ ದಾಸಿ! ಪರಗಂಡಸಿಗೆ ಪ್ರೇಯಸಿ. ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವೆ ಎಲ್ಲಾ ಸುದ್ದಿ ಸೋಸಿ.

ಮದಹಂಸಿ : ಇದು ನಿಮ್ಮ ಬೋಡಿಬಾಯಿ? ಸರುವರ ಕೂಡ ಸ್ವತಂತ್ರದಿಂದ ಮಾತಾಡೋ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಸರಡೋದು! ಇದೊಂದು ನರಪೇತ ಗಂಡಸಿನ ಒಳದಿಟ್ಟಿ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಒಳ್ಳೆ ಋಸಿಮಾತ ಕಾರಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿ.

ಮದಹಂಸಿ : ಹೌದಂದೆ. ಹತ್ತು ಗಂಡಸರನ್ನು ಮುರಿದು ಮಾಡ್ಯಾನ ಬೊಮ್ಮ ಈ ಹೆಣ್ಣನ್ನು! ಇಗೋ! "ನನ್ನ ಗುಳದಾಳಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಿಸಮ್ಮಾ" ಎಂದು ಎಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಬಂಡಾರ, ಎಣ್ಣೆದೀಪ ಕೊಟ್ಟು ಬರಬೇಕೆಂದು ನಟ್ಟನಡುರಾತ್ರ್ಯಾಗ ಹೊರಹೊರಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಬೆಕ್ಕು ಅಡ್ಡ ಬಂದ್ಲಾಗ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿರಿ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಎಲ್ಲಮ್ಮಗಾದರೂ ಹೋಗು. ಕರಿಯಮ್ಮಗಾದರೂ ಹೋಗು. ಆದರೆ ದಾರ್ಯಾಗ ಎಲ್ಲಪ್ಪ ಕರಿಯಪ್ಪ ಗಂಟುಬಿದ್ದಾರು ಜೋಕೆ!

ಮದಹಂಸಿ : ಶುಭನುಡಿ ಹಂದರದಾಗ ಅಂದರ ಬೊಬ್ಬ ಕುಟ್ಟತೀನಿ ಅಂದ್ಲಾಗ ನಿಮ್ಮದು! ತನ್ನ ನಸೀಬದಾಗ ಇದ್ದದ್ದನ್ನ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗ್ತದೆ! ಅಡ್ಡಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಿರಿ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಡ್ಡಾದರಾಯ್ತು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಿಂದ. ಈಗ ನಡುರಾತ್ರಿ ಆದ್ದರಿಂದ....

(ಪದ)

ಹಾಸಿಗೆಳೆ ಕುಸುಮಯಾ ಸುಗಂಧಿ ||

ಒಂಬತ್ತು ರಸಗಳಿಂದ |

ತುಂಬಿದ ಹಾಸಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಾ ರಸ ಚೆಲ್ಲಿರುವಾ || ೧ ||

(ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ಶಂಕದತ್ತ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನಿಲ್ಲು ನವಲಿಪಕ್ಕಾ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಮತ್ತಾಕ ಬಂದ್ಯೋ. ಮಣ್ಣ ಮುಕ್ಕಾ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಯಾತಕಂತೇನ ಕೇಳ್ತೆ ಅಪರಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಬಂದಿಯೇಳ ಕೊಡ್ಲಿಬಾಯಿಗೆ | ತಕ್ಕೊಂಡ ಬಾ ಚಪಕೊಡ್ಲಿ. (ಹೋಗುವಳು)

ಶಂಕದತ್ತ : ಕತ್ತೆತ್ತು ಕತ್ತೆ. ನೋಡು ಈ ರಾತ್ರಿ....

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಮದಹಂಸಿ ! ಕೊಡ್ಲಿ

ಮದಹಂಸಿ : ತಂದೆ.... (ಕೊಡ್ಲಿ ತರುವಳು)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಎಲವೊ ಶಂಕದತ್ತಾ! ನಾನೀಗ ಕೊಡಲಿ ರಾಮಾ. ಅಥವಾ ಆ ಕೀಚಕನನ್ನು ಕೊಂದಂಥ ಅಡುಗೆ ಭಟ್ಟನ ಸಮಾನ.

ಶಂಕದತ್ತ : ಎಲವೋ ನನ್ನದು ದರ್ಪಾ ಒಂದೇ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಬರ್ಪಾ....

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಆದರೂ ನಿನಗೆ ನಾ ಕಾಳಸರ್ಪಾ! ಈ ಸರ್ಪವೇಣಿಯ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿದೆ ಸರ್ಪ ಕಾವಲು....

ಶಂಕದತ್ತ : ಹೆರವರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ನುಗ್ಗುವಂಥ ಪುಂಡ ಸೈನಿಕನು ನಾನು |

ಮದಹಂಸಿ : ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ನವಲಿಪಕ್ಕಾ... (ಚೇರುವಳು)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಗಂಡಗತ್ತಾ, ಸಿಕ್ಕಾ...

ಶಂಕದತ್ತ : ನರವೇತು ನವಲಿಪಕ್ಕನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ... ಮನೆಯೊಳು ಚಿಲ್ಲಿಕೊಡಿ.
(ನವಲಿಪಕ್ಕನ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಕಟ್ಟಿ) ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೀಲಿಹಾಕಿ! (ಮದಹಂಸಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು)
ನೋಡು ನವಲಿಪಕ್ಕಾ!

ಮದಹಂಸಿ : ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಸಕ್ಕರಿಮುಕ್ಕಾ...

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಪ್ಪಾ! ಹೊನ್ನಿ ಕುಕ್ಕ! (ನವಲಿಪಕ್ಕನನ್ನು ಒಳಗೆ ಒಯ್ಯುವರು ಮದಹಂಸಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು)

೩ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಶಂಕದತ್ತನು ಮದಹಂಸಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಅವನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಅವನ ಸಹಾಯಕರು)

ಶಂಕದತ್ತ : (ನಲದ ಮೇಲೆ ಮದಹಂಸಿಯನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ) ಗೆಳೆಯರೆ! ಸುಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಈ ಹಣ್ಣನ್ನು... ಹ! ಪಾಂಡವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಕತ್ತಿಯನ್ನೇ ತೀಡುವಾ.

ಸಹಾಯಕರು : ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ

(ಕೊಳ್ಳಿಗಳ ಬೆಳಕು)

ಶಂಕದತ್ತ : ಅಯ್ಯೋ ಗೆಳೆಯರೇ ಘಾತ! ಘಾತವಾಯಿತು. ದುರ್ಯೋಧನ ಮಹಾರಾಜರು... ಬೇಗನೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವಾ (ಓಡಿಹೋಗುವರು)

ದೀವಟಿಗೆಯವರು : (ಕೊಳ್ಳಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವರು)

ಶಕುನಿ : ಯಾರು! ಮದಹಂಸಿ! ಏಳಮ್ಮಾ! (ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವನು) ಏನಿದು ಮದಹಂಸಿ. ಕೌರವೇಶಾ ಇವಳೆನ್ನ ಗೂಢಚಾರಿಣಿ.

ಮದಹಂಸಿ : ಮಹಾರಾಜನೇ? ಪುಂಡರ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಯಾವಾಗ ಮಾನ ಹೋಗುವದು, ಯಾವ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವದು, ಇಂತಹ ಚಿಂತೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ಸಮಸ್ತ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದೊಳು. ರಾತ್ರಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳು ಹೊಕ್ಕು ನನ್ನ ಗಂಡನ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಆ ಶಂಕದತ್ತ, ಮತ್ತವನ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತಕರು.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಏನಿದು ಪುಂಡರ ಹಾವಳಿ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ! ಮಾವಾ ! ಈ ಕೌರವೇಶನ ಆಳಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಕೊನೆಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಅರಾಜಕತೆಯ ತಾಂಡವ? ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ; ಸುಲಿಗೆ; ಸ್ತ್ರೀಯಾಪಹರಣ! ನರಕವೆ ನಾಚಿಸುವಂತಹ ರಾಕ್ಷಸೀ ಕೃತಿಗಳೇ! ಅಯ್ಯೋ! (ಹಣೆಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು) ನಾವೇ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜದ ಬೆಳೆಗಳು! ಹರ ಹರಾ, ನನ್ನ ಹೆಸರಿಂದೆ ಕೌರವರಲಿ ಕೇಕಿಯಿಡುವೆವು ನವಯುಗದ ನವ ಜನಾಂಗವು.

ಶಕುನಿ : ದುರ್ಯೋಧನಾ! ಏನಾದರಾಗಲಿ ಆದರೆ ನಿನ್ನ ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳುವವರು ನಿನ್ನ ನೀತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರು ಕೌರವೇಶಾ.

ಕಟ್ಟಿಸೊಂಟವದು. ತುದಿಯ ಗರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವದಕ್ಕೆ ಹೋರಾಡಿ ಗೆಲ್ಲುವದು ಮಹಾಸಾಧನೆ; (ನಗುತ್ತ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ಉತ್ತರ : (ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಚಿತ್ರ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

(ಪದ)

ಪತಿಚರಣದ ಸ್ತೂತಿ ನೀಡಿ! ಪತಿಯ ನೆನಪು ಸವಿಬಾಳೋ !

ಪತಿಯ ಧ್ಯಾನ ತುಂಬಿದ ಗಾನಾ ! ಮಾಡೆ ವಿಧವೆ ಪುನೀತೆ !

ರಸನೆ ಮೀಸಲಿಂದಕೆ ಸುಜಾತೆ ! ಪಾಡುವದಕೆ ಶೀಲೆ !

ಯಮನಪಜಯದೆ ಸತಿಯ ಗಾವಿತ್ರಿ ಹಾಡಿ ಕುಣವ ಮಯೂರಿ ||

ಉತ್ತರ : ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನ ಬಲಿ ರಕ್ತ ಮಡುವು! ಅಯ್ಯೋ ಇನ್ನು ಆ ನೆತ್ತರದ ಮಡುವಿ ನೊಳು ಮುಣಿಗೇಳುವವು ಮಸಣ ದೆವ್ಯಗಳು! ಇಲ್ಲ! ನನ್ನ ಗಂಡನ ರಕ್ತವನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಡಿದಿರುವಳು ಈ ಭೂಮಿತಾಯಿ. ಎಲೆ ಭೂಮಿ ತಾಯಿ! ನಿನ್ನ ಬಸುರಿನಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುವರಮ್ಮಾ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ನಿನ್ನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವೆಯೇನಮ್ಮಾ! (ಹುಚ್ಚುನಗೆ)

ದ್ರೌಪದಿ : ಏನು ಹುಚ್ಚಿದು ಉತ್ತರ!

ಉತ್ತರ : ಬಂದೆಯೇನಮ್ಮಾ ಅತ್ತೆ! ಅಯ್ಯೋ! (ಚೀದುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ ಕರಾಳಿಯ ರೂಪವೆತ್ತಿ ನಿಂತಿರುವಳು ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ. (ಹುಚ್ಚುನಗೆ) ಯಾರೂ ದ್ರೌಪದಿ! ಕತ್ತೆ! ದೂರಾಗು! ದೂರಾಗು!

ದ್ರೌಪದಿ : ಉತ್ತರ! ತಿಳುವಿಲ್ಲದ ತರುಣಿಯಂತೆ ಶಪಿಸುವದು ತರವಲ್ಲ ನಿನಗೆ! ತನ್ನವರ ಸಾವಿಗಾಗಿ ಇನ್ನಿತರ ಶಪಿಸುವದು ಸರಿ ಅಲ್ಲ, ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಗೂ. ಉತ್ತರ! ಹೇಡಿತನವೆ ಹೇಣ! ಶೂರತನವೆ ಶಿವ! ಬಾಳಿಲ್ಲದ ಅಭಿಮನ್ಯು ದೂರನಾಗಿದ್ದ ಈ ಧೂರ್ಜಟಿಗೆ! ಆತನು ಸತ್ತು ಸಮೀಪದವನಾದನು ಶಿವಗೆ!

ಉತ್ತರ : ಇಂತಹ ಮಾತು ನಿನ್ನಂತಹ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಹಿ, ರಂಡತನ ತೆಗೆದೆನಗೆ ಕಹಿ. ಬೆಳಕು ಬತ್ತಿದರೇನಂತೆ ಕತ್ತಲು ಕವಿದರೇನಂತೆ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಬರಿಗತ್ತಲು!

ದ್ರೌಪದಿ : ಕತ್ತಲೊಳಗೆ ಮಲಗಿರುವದು ಮುಂಬರುವ ಹಗಲು...!

ಉತ್ತರ : ಇದು ಬರಿ ತಗಲು! ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲನ್ನು ಕೆಡಹುತ್ತ ಸತ್ತುಹೋದ ಅಭಿಮನ್ಯು ದೇವನು ಆ ಕತ್ತಲೊಳಗಿಂದ ಎದ್ದು ಬರುವನೇನಮ್ಮಾ. (ಕಲಿ ಚಣ್ಣಾಳಿ ಬಾರಿಸುವನು) ರಂಡತನದ ಬೇನೆ ನನಗೆ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತೆ ಸುಭದ್ರೆಗೆ ಸುತನ ಶೋಕ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಫಲಿಸುವ ಸಮಯ ತೀರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು, ನಿಮ್ಮ ಹಿಗ್ಗಿನೆದೆ ಯೊಳು ತಗ್ಗಿಲ್ಲ ಅಭಿಮನ್ಯು ಸತ್ತಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ! ಸವತಿಯ ಮಗನು ಸತ್ತರೆ ಸೂತಕ ವದಿಲ್ಲದಿನ್ನೇನು?

ದ್ರೌಪದಿ : ಕೃಷ್ಣ! ಕೃಷ್ಣ! ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬೆಳಗಲಾರದು. ನಿರ್ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬೆಳಗುವದು ಬೆಳಗಿದರೂ

ನಸು ಬೆಳಕು! ಆದರೂ ಬೆಳಗಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಎಲೆ ಉತ್ತರ! ಮಾತು ಮೂಕಾಯ್ತು ದುಃಖಿತಳ ಮುಂದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಓ ಕೃಷ್ಣೆ! ನಿನ್ನ ಮೊಗದ ಕಳೆ ಮುದುರಿಹುದೇತಕ್ಕೆ! ಅದಾವ ಬಿರುನುಡಿಗೆ ಬಂದಿಹುದು ನಿನ್ನ ಮೊಗದ ಕಳೆ? ದ್ರೌಪದಜೆ ಸತ್ಯ ತಿಳಿದವರೆಲ್ಲೋ ಕೆಲವರು, ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವರು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರು. ಆದರೂ ಸಂಕಟಗ್ರಸ್ತ ವೃತ್ತಿಗೆ ನಿನ್ನದೆಯ ಬೆಳಕು ಬೀರು. ಇದೇ ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮದುಸಿರು.

ಉತ್ತರ : ಕೃಷ್ಣ ದೇವ! ಸುಭದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಿಲೆ ಬಿದ್ದ ತಂಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನಗವಳ ಅಭಿಮಾನ ವಿಲ್ಲ. ತಂಗಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಈ ಸಹೋದರಿಯ ಅಭಿಮಾನವೆಷ್ಟಿದೆ ನಿನಗೆ? ಓ ಕುರುಕುಲ ಕುಲೋದ್ಭವನೆ ಇವಳೇನು ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದಂಡೆ? ಇವಳು ಬೆಂಕಿಯ ಮಗಳು, ಬರಸಿಡಲಿನುಂಡೆ. ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಉಪಪಾಂಡವ ರನ್ನು ಗುಡಾರದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು, ಈ ದ್ರೌಪದಿ ನನ್ನ ಗಂಡನೊಬ್ಬನನ್ನೆ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿದಳು. ಇವಳು ಉರಿಮಾರಿಯ ಹೆಣ್ಣು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಕೃಷ್ಣ, ಕೃಷ್ಣೆ! ಎಲೆ ಉತ್ತರ! ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರೆಲ್ಲೆಂಬುದು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು, ಜಗದೆಚ್ಚರದೊಳು ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಕಾಳಗಕ್ಕೆ. (ಕಲಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸುವನು)

ಉತ್ತರ : ಕೇಳಿದಿಯಾ ಕೃಷ್ಣರಾಯ? ಶಾಮೆಯ ಸೆಡವಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು. ಅಯ್ಯೋ ಸವತಿಯ ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಬೆಂಗಿಡಿಗಳು. ಎಡೆಬಿಡದೆ ರುಳ ತಾಕುತಿರೆ, ಕಮರಿಪೋದುದೇನೋ ನನ್ನ ಕಾಂತನ ಕಳೇಬರ! ಸುಟ್ಟುರಿದು ಹೋಯ್ತಯ್ಯೋ ಅತ್ತೆ ಸುಭದ್ರೆಯ ಹೊಟ್ಟೆ ಪೂರಾ! ಎಲೆ ದ್ರೌಪದಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಉಪಪಾಂಡವರು ಗುಡಾರದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಸವತಿಯ ಸುಭದ್ರನು ಯಮನ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ. ಎಂತಿಹುದು ಅನ್ಯಾಯದ ಪಕ್ಷಪಾತ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ. (ಕಲಿ ಗಂಗೆಹಿಂಸಿ ನಗುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು)

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಣ್ಣಾ ನಕ್ಕವರಾರು...

ಕೃಷ್ಣ : ಕೃಷ್ಣೆ! ಯಾವನ ಮಾಯೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ, ನವಯುವತಿ ಉತ್ತರ ನಿನಗೆ ಬಿರುನುಡಿ ಗಳನಾಡಿದಳು. ಅವನೆ ಮುಂಬರುವ ಯುಗದೇವ ಕಲಿ! ದ್ವಾಪರ ಆಳಿಕೆ ಮುಗಿಯ ಲಿರುವುದು ಮೂರು ದಿನಗಳಲಿ. ಆ ಬಳಿಕ ಆ ಕಲಿದೇನಾಳಿಕೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಹಾಗಾದರಲ್ಲಿ ಅನಾಹುತದ ಹುತ್ತಗಳೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವವೇನು ಈ ಭೂಗರ್ಭ ದೊಳಗಿಂದ?

ಕೃಷ್ಣ : ಒಂದು ಕಡೆ ನಂದನವನಗಳು, ಒಂದು ಕಡೆ ಪಾಪ ಬೆಳೆಸಿನ ಮಸಣ ಬಣವಿಗಳು. ಬರಬರುತ್ತ ಆ ಮಸಣದಡವಿಗಳು ಸುಟ್ಟು ಹುಟ್ಟುವವು ನಂದನವನಗಳಾಗಿ !

ದ್ರೌಪದಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಪೃಥ್ವಿ ತುಂಬಾ ನಂದನವನಗಳೇ...

ಉತ್ತರ : ಕೃಷ್ಣ ದೇವಾ! ಕೃಷ್ಣ ದೇವಾ! ಈವರೆಗೆ ನಾವಾವ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಿದ್ದೆ! ಹಿರಿಯರಿಗೇನಾದರೂ ಬಿರುನುಡಿಗಳನಾಡಿದೆನೆ...

ಕೃಷ್ಣ : ಏನೂ ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತೀರಿ. ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಕಲಿಯ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು. (ದ್ರೌಪದಿ ಉತ್ತರ ಹೋಗುವರು)

ಕಲಿ : (ದಾಜಾ ವಸ್ತ್ರಾ ಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತನಾಗಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಕಲಿಪುರುಷ ಬರುವನು) ಓ ಯೋಗೀಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣದೇವ, ನಿನ್ನ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲಿಯ ವಂದನೆಗಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

ಕಲಿ : ಓ ಯೋಗೀಶ್ವರ, ನೀನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಯುಗಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಮೇಲೊತ್ತಿ ಬಂದ ಪಾತಾಳ ಕತ್ತಲ ಬೃಂದೊಳಗಿಂದ.

ಕೃಷ್ಣ : ಓ ಕಲಿಪುರುಷ ಕತ್ತಲ ಬೃಂದೊಳಗಿಂದ ಬಂದರೂ ನಿನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದಂತಿದೆ.

ಕಲಿ : ಅರಿಯದವನಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅಗಧರನೆ! ಕೇಳಿರುವೆ ಏನು ಮೇಲೆ ಹೇಳ ಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಕೇಳು ಕಮಲಾಕ್ಷನೇ, ಪಾತಾಳ ಕತ್ತಲ ಬೃಂದಿಂದ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣ ಕಷ್ಟಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದಲ್ಲ ಉತ್ತರಿಯ ಎದೆಯಿಂದ ಹರಿದು ಸೇರಿತು ಸೃಷ್ಟಿರಸ ದೊಳು ನಿನ್ನ ಮೈಗಪ್ಪೆಲ್ಲ.

ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನಾಳಿಕೆಯಲಿ ಬರಿ ಕತ್ತಲೋ, ಹೇಳು ವಾಸುದೇವ!

ಕೃಷ್ಣ : ಕಳೆದ ಮೂರು ಯುಗಗಳು ಕಾಣದ ಬೆಳಕು, ಬೆಳಕೇ ಬೆಳಕು ನಿನ್ನಾಳಿಕೆಯಲಿ.

ಕಲಿ : ಏನಿದು ಬಿತ್ತರಿಸು ಬಿಂದು ಮಾಧವನೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಮೂರು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡದಂಥ ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿಗಳು, ಬಲಶಾಲಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವರು ನಿನ್ನಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ. ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಮಾನವ ಸಮಾಜ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಾಳಿಕೆಯಲಿ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳೇ ದುಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾನವ ಸಮಾಜವು. ಓ ಕಲಿಪುರುಷನೇ! ನಿನ್ನಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ವಿಮಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಪುರುಷನು ಗಾಬರಿಯಾಗುವನು. ಬಲ್ಲಿದ ಎತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದ ಒತ್ತರದಲೋಡುವ ಬಂಡಿಗಳನು ಕಂಡು ಆ ನಂದಿಗೆ ದಂಗುಬಡೆ ವುದು. ಕಲ್ಲು, ಕಬ್ಬಿಣವ ಹೆವ್ವುಗಳೆತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದ ಸೇತುವೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ದಲ್ಲಿರುವ ಸೌಧಂಗಳು, ಪೇರಬಂಡೆಗಳ ಕೊರೆದುಮಾಡಿದ ಮೇಣಹಸ್ತಿಗಳು, ಮತ್ತೆ ನೆಲ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನು ವಿಶ್ವ ಕರ್ಮನು, ನಿಮಿನಿಮಿಷಕೆ ನಿರ್ಮಾಣಗಳ ಬಟ್ಟೆಗಳ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಒಟ್ಟುವ ದನ್ನು ಕಂಡು, ದಿಜ್ಜೂಡನಾಗುವನು ದೇವಾಂಗಮುನಿ. ಈ ಬಿತ್ತರದ ಭೂಮಿ ಸಾಲದು ನಿನ್ನವರ ವ್ಯವಹಾರ ಕುಶಲತೆಗೆ ಮಂಗಳ ಲೋಕದವರೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುವರು. ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ. ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಭೂಲೋಕವ ನೋಡಿ, ಕೈಲಾಸ, ವೈಕುಂಠಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದು ಹರಹರಿಗೆ.

ಕಲಿ : ಕೃಷ್ಣದೇವ ! ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರಯುಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಾನೆ ಧನ್ಯಾತ್ಮನು....?

ಕೃಷ್ಣ : ಅಹುದು, ಆದರೆ...

ಕಲಿ : ಮತ್ತೇನದನುಸುರು ಮುರಾರಿಯೇ?

ಕೃಷ್ಣ : ಬೇಕಾದಂಥ ಬಟ್ಟೆಗಳು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬದಲಿಸಿ ತೊಟ್ಟು ಕಳೆಯುವವರಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ತುಂಡು ಬಟ್ಟೆ ಸಿಕ್ಕದು ಬಡವನ ಮೈಗೆ. ಇಂದ್ರನ ಅರಮನೆಯು ನಾಚಿಸುವಂತಹ ಹಿರೇಮನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರೂ, ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆವುದು ಬಡಜನವು. ಬಾನದಿಂದಿಳಿದು ಬಂದು, ಮಿಂಚೇ ಮನೆಮನೆಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದ ದೀಪ ಉರಿಸಿದರೂ ಬಡತನದೊಡಲಿಗೆ ತೊಟ್ಟು ತೈಲವಿಲ್ಲ. ಓ ಕಲಿಪುರುಷ! ಒಟ್ಟಾರೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೆ ಬಲ್ಲವರು. ಅವರ ಮಾತು ಸಿರಿವಂತರ ಕೈಯಲಿ. ಈ ಭೂಗೋಲಕ ಒಡಕ ಗೋಲಕ!

ಕಲಿ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೆಂತಹ ನರಪೇತು ! ನರಜಂತು.

ಕೃಷ್ಣ : ನರಪೇತು ನೀನಲ್ಲ, ನರೋತ್ತಮನೆ ನೀನು! ಧನ್ಯಾತ್ಮನೆ ನೀನು! ಶತಶತ ಶತಮಾನ ಗಳೆಂಬ ಸೋಪಾನಗಳನೇರಿ ಭವಿತವ್ಯದ ನೆತ್ತಿಯೋಳ್ಳಿಂತು ನೋಡಿದರೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವದು ಈ ಭೂಲೋಕ ಅದೊಂದು ಸ್ವರ್ಣಲೋಕವಾಗಿ! ಅದು ತಾನೆ ಸಕಲತಾ ಸಮನ್ವಯದ ಸಮಸ್ತಸಮತ್ವದ ಅಮೃತಲೋಕ! ಶಾಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳ ಸ್ವರ್ಣಲೋಕ! ಈ ಭೂಲೋಕ ಗಾಯನಕ್ಕಳಿದ ಗಂಧರ್ವಲೋಕ, ಕಲೆಗಿದು ಕಿಂಪುರುಷ ಲೋಕ! ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ? ಓ ಕಲಿರಾಯನೆ, ಮಾನವ ಚೇತನದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶತ್ವವನು ಕಾಣದ ಋಜು ದೃಷ್ಟಿ ಬರುವದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿನ್ನಾಳಿಕೆಯಲಿ.

ಕಲಿ : ನಮಸ್ತೆ (ಹೋಗುವನು)

ಕೃಷ್ಣ : ಮಂಗಳಮಸ್ತು । (ಹೋಗುವನು) (ಪರದೆ ತೆರೆಯಲ್ಪಡುವದು)

ಭಾನುಮತಿ : (ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ) ಅಂತಃಪುರ

(ಪದ)

ಸಲಹೊ ವಿಶ್ವಾಭಿರಾಮಾ । ಪ್ರೇಮಧಾಮ ।

ಹಸ್ತಿನಾವತಿ ಕೀರುತಿಯ ಉರಿನಾಲಿಗೆಯದೋ ಶಕುನಿ ಅರಸನೆ ಕುರುವಂಶನಕ್ಕಿ ।

ಉರಿವುದೇನೋ ಸಿರಿಮಾಯೆ । ಮಾಯೆ ಮಾರಿಯ ಛಾಯೆ ।

ತುಂಬಿ ಕೌರವಬಾಳಿನ ಬಾಚಳ ।

ರಿಂಗಣಾ ಧಿಂಗಣಾ ಕುಣಿವುದೇನೋ ಘನಾ ॥೧॥

ಓ ಚಂಡಿ ಚಾಮುಂಡಿ, ಓ ಕಾಲಿ, ಹಿಂಗದಲೆ ವರ್ಧಿಸಲಿ ನನ್ನ ಮಾಂಗಲ್ಯದ ಭಾಗ್ಯ. ಬೇಡಿದ್ದಾವೆ ಭಾಗ್ಯವೂ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಹೊರತು. ಓ ಗೌರಿ ಮೈದೋರಿ ಮಾಡು ಹರಕೆಯಾ, ನೀಲಾಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ಬಾ, ಇಲ್ಲವೆ ಭೂಮಿಯ ಬಸಿರನೆ ಬಗಿದು ಬಾ. ಎಂತಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬಾ, ತಡ ಮಾಡಿದರೆ ತಲೆಯ ತೆಗೆದಿಡುವೆ ನಿನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ.

ದುರ್ಜಯ : (ಓಡುತ್ತ ಬಂದು) ಅಮ್ಮಾ ! ಅಮ್ಮಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯೇಕಮ್ಮಾ ಕತ್ತನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಸಾಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೇನಮ್ಮ ?

ಭಾನುಮತಿ : ನಾನು ಕತ್ತನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ... ಈ ತಾಯಿ...

ದುರ್ಜಯ : ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಮ್ಮಾ. ಈ ತಾಯಿ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು!

ಭಾನುಮತಿ : ಮಗೂ, ಮಗೂ, (ಬಿಗಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು) ಮಗೂ, ಈ ಮಾತಾಯಿಗೆ ಆರ ತಲೆಯೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಆರ ರಕ್ತವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವಳೇನು ನೆತ್ತರವನ್ನಿಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ!

ದುರ್ಜಯ : ಹಾಗಾದರೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯೇಕಮ್ಮಾ !

ಭಾನುಮತಿ : ಅದೇನೋ ಭಕ್ತಿಯು...

ದುರ್ಜಯ : ಭಕ್ತಿಯನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚುಕತ್ತಿ ಬೇಕೇನಮ್ಮ ತಾಯಿ? ಈ ಮಾತಾಯಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕಾಣುವಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೇನು ನಿನ್ನ ಹೃದಯ.

ಭಾನುಮತಿ : ಅಂತಹ ಭಾಗ್ಯ ಬೇಕಲ್ಲ ನನ್ನ ನಶೀಬದಲ್ಲಿ.

ದುರ್ಜಯ : ಅಮ್ಮಾ! ಅಮ್ಮಾ! ನನಗೆ ನೀನು ಬೇಕು ನಾ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕೈಯ ಕಣ್ಣೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತಿರುಳು ತಿರುಳು. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆಳಕಿರದಿದ್ದರೇನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಕತ್ತಲು.

ಭಾನುಮತಿ : (ಸ್ವಗತ) ಭೂಮಿಯ ಬಾಳಿನ ಬೇರುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೇರಾಗುತ್ತಿರೆ ಇದೊಂದು ಬೇರು ಕಾಲ್ತೊಡಕಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಲುಮನಸು ಮಾಡಿ ಕಡಿದೊಗೆಯಲೇನು ಈ ಬೇರನ್ನು? ಎದೆಗೆಡುವೆಯೇಕೆ ಭಾನುಮತಿ? ಕತ್ತಿಯೆಂಬುದನು ಕಂಠದೊಳಿಟ್ಟರೆ ಅದೇನು ಮುತ್ತಿನೇಕಾಕಳಿಯಲ್ಲ; ಹಾಗಾದರೆ ಮುತ್ತನು ಎದೆಗೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲೆ? ಇಲ್ಲವೆ ಎದೆಗೆಡದೆ ಕತ್ತಿಯ ಎದೆಗಿರಿದುಕೊಳ್ಳಲೆ?

ದುರ್ಜಯ : ಅಮ್ಮಾ (ಹದಲ) ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ನನ್ನೆದೆಗೆ. ನಿನ್ನ ಮುಖದಲಿ ಈ ಕಳೆಬಂದು ಭಯಾನಕವಾಗಿದೆ ಅಮ್ಮಾ. ನೀನು ಸಾಯುವದಾದರೆ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು.

ಭಾನುಮತಿ : (ಕತ್ತಿಯ ಬಿಸಾಕಿ) ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ ನಾ ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ? ನನ್ನ ಮಗುವೇ, ಜೀವನ ಪಥದೊಳಾನು ಮಮತೆಯ ಮಡುವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದಾಗಿ ನಡೆಯುವೆ. ಹಿಂದಾಯ್ತು ಸಾವು. ಓ ನನ್ನ ಮುದ್ದು....

ದುರ್ಯೋಧನ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಭಾನುಮತಿ! ಭಾನುಮತಿ!

ದುರ್ಜಯ : ಅಪ್ಪಾಜಿ! (ದುರ್ಯೋಧನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು) ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನೆದೆಗೆ ಇರಿದುಕೊಂಡು ಅಮ್ಮಾ ಸಾಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದಳು - ಅಪ್ಪಾಜಿ! ಅಮ್ಮ ನ ಕೈಬಿಡಬೇಡ. ನಾನೀಗ ಬರುವೆ. (ಹೋಗುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ : ಓ ಭಾನುಮತಿ ಏನು ಹುಚ್ಚಿದು! ಒಪ್ಪುವ ದಾರಿಯ ಬಿಟ್ಟು ತಪ್ಪು ದಾರಿಯ ಹಿಡಿದು, ಈ ಪುಸಿ ಪದಾರ್ಥವ ನಂಬಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಬಹುದೆ! (ಕಾಳಿಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಿಡಿಸುವನು) ಈ ಚಿತ್ರಪಟದಲ್ಲಿ ಔತುಕೊಂಡಿರುವಳೆ ಆ ಜಗನ್ನಾತೆ!

ಭಾನುಮತಿ : ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಕಂಬದೊಳಗಿಂದ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ ಆ ಪ್ರಲ್ಹಾದನ ದೇವರು? ನೆಲದೊಡಲಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ ವೀರಭದ್ರದೇವರು. ಆದರೆ ನನಗಂತಹ ಭಾಗ್ಯವೆಲ್ಲಿದೆ? ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ದೇವರು ಕಲ್ಲೇ! ನಾಥಾ ಗಜಾಂತಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿತ್ತು, ಅಂಬರದ ಐಸಿರಿಯಿತ್ತು, ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಸಿಂಹಾಸನವಿತ್ತು....

ದುರ್ಯೋಧನ : ಅವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಲ್ಲ...ಮುಂದಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರವು. ನೀನು ನನ್ನ ಮಾವನವರ ಮಾತಿನಂತೆ....

ಭಾನುಮತಿ : ಇನ್ನೂ ಮಾವನವರ ಹಂಬಲವೇ ನಿಮ್ಮ ದೇವತೆಯಲ್ಲೇ? ಪರಿಣಾಮ ನೋಡಿ ಕೊಂಡಾದರೂ ಬಗೆಯ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ನಮ್ಮ ಮಾವನ ಎದೆಯಾಳ ನಿರ್ಮಳ! ಆದರೆ ಮಾವನ ಎದೆ ಪರದೆಯೊಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ರಾಜಕಾರಣದ ಗೊಂದಲ.

ಭಾನುಮತಿ : ನಿಮ್ಮ ಮಾವನವರ ರಾಜಕಾರಣ ಸಂಚು, ಕೌರವರ ಬಾಳನು ಕುಕ್ಕುವ ರಣಹದ್ದಿನ ಚುಂಬು! ಅಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಳನ್ನು ಪಾಳೆದ ನಿಮ್ಮ ಮಾವ ಶಕುನಿ ಪ್ರತಿಕಂಸ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ನಿಂದಿಸಬೇಡ ನನ್ನ ಮಾವನನ್ನು...

ಭಾನುಮತಿ : ಅಖಿಲ ಜಗತ್ತು ನಿಂದಿಸುವದು ಶಕುನಿಯನ್ನು. ಸೂರ್ಯನಿರುವ ಪರಿಯಂತ ಭಾರತಮಾತೆಯ ಅವಳಿ-ಜವಳಿ ಮಕ್ಕಳಂತಿರುವ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರೊಳು ಒಡಕು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಹಿಡಿಗುಬ್ಬಿಮರಿ ದೊಡ್ಡ ಅನೇಮರಿಯನ್ನು ಮುರಿದು ತಿನ್ನುವಂತೆ ಮಾಡಿಟ್ಟನು ಮಾವ ಶಕುನಿ ಭಾರತದ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನು. ಕೌರಾವೇಶಾ! ಇನ್ನಾದರೂ ಹಿಂಸೆಯೇ! ಚಾರಿಬೀಳಲಿ ಕತ್ತಿ, ಹಸ್ತಿನಾವತಿ ನಿಂತು ನೋಡುತಿರಲಿ ಜಗವನ್ನು ಶಾಂತಿಯ ನೆತ್ತಿಯ ಕತ್ತಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಓ ಸ್ವಪ್ನ ಮುದ್ರಿತಪ್ರಾಣಿ, ನನಗೊಗ್ಗದ ವಿಚಾರ ನನ್ನೆದೆಗೆ ಎಸೆದೆ ಖಿಡ್ಗಧಾರಾ! ಪತಿಗೆ ಒಗ್ಗದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮೆಲಕಾಡಿಸುವದು ಸತಿಗೆ ತರವಲ್ಲ. ಓ ಗೃಹದೇವತೆ! ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಲುಗಿನಿಂದ ಕೊರೆಯಬೇಡೆನ್ನೆದೆಯಾ. ಮತ್ತೆ ಶಪಿಸಬೇಡ ಮಾವ ಶಕುನಿಯಾ, ಇಂದೆನ್ನ ಮಾವನು ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ದೇವನಾಗಿಹನು ಅದನೆ ತಿಳಿಹಿಸಲೆ ಬಂದೆ.

ಭಾನುಮತಿ : ಏನದು...

ದುರ್ಯೋಧನ : ಕೇಳು ಕರಿಪುರದರಸಿಯೆ! ಕಾಲಗರ್ಭದೊಳು ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಬಲ್ಲ ಸಂಜಯದೇವನು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಾರಿದನು ದೃತರಾಷ್ಟ್ರ ದೊರೆಯ ಮುಂದೆ.

ಭಾನುಮತಿ : ಏನೆಂದು ಸಾರಿದನು ಸಂಜಯದೇವನು...

ದುರ್ಯೋಧನ : ನನ್ನ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ...

ಭಾನುಮತಿ : ನಿಮ್ಮ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ... ಶಿವಶಿವ ಏನದು?

ದುರ್ಯೋಧನ : ಕೇಳಿನ್ನರಸಿಯೆ! ಈ ಭಾರತದ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ದಿನವೆನೆಗೆ ಮೃತ್ಯುದಿನ. ಆದರೆ ಅಂದಿನಾ ಸಾವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹಂಚಿಕೆಯ ಹೇಳಿದನು ಸಂಜಯದೇವನು, ಮಾವನವರ ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರದಲಿ ಸಿಕ್ಕು.

ಭಾನುಮತಿ : ಅದಾವ ಹಂಚಿಕೆ...

ದುರ್ಯೋಧನ : ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ದಿನದ ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಮರುದಿನದ ಉದಯ, ಬೆಳಕು ತರುವ ತನಕ ನಾನು ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರಬೇಕು. ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ದಿನದ ಸೂರ್ಯೋದಯದೊಡನೆ ಈ ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ಉದ್ದಂಡ ಆಯುಷ್ಯವಂತನು! ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದು ನನಗೆ?

ಭಾನುಮತಿ : ಸತಿಯ ಸಹಾಯ ಪತಿಗೆ ಸತತವಾಗಿ. ಹೇಳಿ! ಹೇಳಿ! ನನ್ನಿಂದಾವ ಸಹಾಯಬೇಕು?

ದುರ್ಯೋಧನ : ಕೇಳು ಕರಿಪುರದರಸಿಯೇ! ಬಾಣಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವ ಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಕಂಡು, ಕೇಳಿತರಬೇಕು ಅವರ ಕೊರಳಲ್ಲಿರುವ ಜಲಸ್ತಂಭರತ್ನವನ್ನು. ಆ ಜಲಸ್ತಂಭರತ್ನವನ್ನು ಅವರ ತಾಯಿ ಗಂಗಾದೇವಿ ನೀರೊಳಗೆ ಅವರ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದವಳು. ಆ ಜಲಸ್ತಂಭ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಳುಗಿರಬಹುದು ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೂ. ಆ ರತ್ನ ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂದುದಾದರೆ ನಾನು ಮರಣ ಮೀರಿದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ...

ಭಾನುಮತಿ : ಪ್ರಾಣದರಸನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ರತ್ನವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯೊಳಗಿರಿಸುವೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿಯನ್ನಾದರೂ ತತ್ತಿ...

(ಭಾನುಮತಿ ಹೋಗುವಳು. ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಶಕುನಿ ಬರುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ : ಈಗ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಇದರೊಳಗೇನಾದರೂ ತಪ್ಪಿದನೆ?

ಶಕುನಿ : ಎಲ್ಲಿನಷ್ಟಾದರೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರತನಯ! ನಟನೆಂದರೆ ನೀನೇ ನಟ! ನಟಸಾರ್ವಭೌಮ! ಈ ನಿನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯನಿಗೂ ದಂಗುಬಡಿಸಿದೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿನಯ ಚಾತುರಿಯಲಿ ದುರ್ಯೋಧನ! ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕಂಡು ಕೇಳುವ ಭಾನುಮತಿಗೆ, ಬಿಚ್ಚಿಕೊಡುವನು ಜಲಸ್ತಂಭ ರತ್ನವನ್ನು ಆ ಸುಮತಿ! ನೀನು ಮರಣ ಮೀರಿ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಾಗುವಿ! ಎಲ್ಲಿನಷ್ಟು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ. ಮುಂದಾಗು. ಬರುವೆ... (ದುರ್ಯೋಧನ ಆನಂದದಿಂದ ನಗುತ್ತ ಹೋಗುವನು) ಹೋಗು! ಮಹಾಮೂರ್ಖನೇ ಹೋಗು! ನಾನು ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ರಣಕುಂಡದಲಿ ಕಡೆಯ ಬಲಿಯಾಗಲೆಂದುಳಿದ ಕಡೆಯ ನರಗುರಿ ನೀನು! ನಿನ್ನ ಮರಣಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಲಿರುವೆ ಆ ನೆಲ! ಮತ್ತು ವೈಶಂಪಾಯನು ಸರಸಿಯ ಜಲ! ಎಲವೊ ನನ್ನ ಕೈತಡ ಕುಳವೆ! ಎಂದು ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಲಿಟ್ಟೆ, ಅಂದೇ ಮಾರಿಹೊಕ್ಕ ಮನೆಯಾಯ್ತು. ಮಸಣವಾಗಿರುವ ನನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಮಮತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿದೆನಲ್ಲ! ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲಕ್ಕೆ ರಕ್ತ ಕುಡಿಸಿದನಲ್ಲಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ

ದಲ್ಲಿ. ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ನರರ ಶಾಪ-ಶಾಪಗಳ ಭಾರ ಹೊತ್ತು, ಹಿಗ್ಗದಲೆ ಕುಗ್ಗದಲೆ, ನುಗ್ಗಿ ನಡೆದ ನನ್ನದೇ ಆದ ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭೇದನೀತಿಗೆ ಪಟ್ಟುಕಟ್ಟಿ. ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆ, ಸ್ತ್ರೀಯಾಪಹರಣಾದಿಗಳ ಬೀಜಗಳ ಬಿತ್ತಿ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಪದವ ಸುಲಿದಿಟ್ಟೆ. ಅಂತಃಕಲಹಾಗ್ನಿಯೊಳೆ ಬೆಂದುರಿದ ಭರತಭೂಮಿ ಸುಡುಗಾಡು ಎನಿಸುವಂತೆ, ಮಾಡಿ ಹೊರಹೊಂಟೆ, ಪರಲೋಕ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಕರ್ಮದ ಗಂಟು ಗದಡಿಕಟ್ಟಿ! (ನೂತ್ತ ಹೋಗುವನು)

(ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರ - ಶಿವನು ಮೈದೋರುವನು)

ಕೃಷ್ಣ : ನಮಸ್ತೆ! ಮಾಧವನೆ.

ಶಿವ : ಮಂಗಳಮಸ್ತು! ಮಾಧವನೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದಿದೆ ನಿನ್ನ ನಾಟಕ.

ಕೃಷ್ಣ : ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆ ಕಟ್ಟಿದೆ ಸರ್ಪಭೂಷಣನೆ!

ಶಿವ : ಏನು ಮಾಯೆಯ ನಾಟಕ ನಿನ್ನದು ನೀಲಾಂಗದನೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ನಿನಗೂ ಅಚ್ಚರಿಯೇ? ನೀಲಕಂಠನೆ! ಆ ಮಹಾಮಾಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಹಾಮಾಯಾವಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆ?

ಶಿವ : ಆ ಮಾಯೆ! ಆ ನಾರಾಯಣೆ, ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕ ನಾರಾಯಣಿಯೆ!

ಕೃಷ್ಣ : ನನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಕಿವಿ ಚುಚ್ಚಿದ ನೀನೆಂತಹ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನು...

ಶಿವ : ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆಗದೆಂದು ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣೊಂದು ಹಣೆಯಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು? ಇರಲಿ. ಹರಿಯು ಆ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ವೈಶಂಪಾಯ ಸರಿಸಿಯ ಬಳಿ ಬಂದುದೇಕೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಅಯ್ಯೋ! ಪಾಪ ಏನೆಂದು ಅರಿಯದ ಮಹಾತ್ಮನು! ಇಂದು ತಾವೇಕೆ ತಮ್ಮ ತಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದುದೇಕೆಲ್ಲಿ?

ಶಿವ : ಅಬ್ಬಾ ತಿಳುವಿಲ್ಲದ ಗೊಲ್ಲನು...

ಕೃಷ್ಣ : ಓ ಗೊಲ್ಲನ ಮಾವನ ಗೊತ್ತುಂಟು! ಆದರೆ ಗೌರಿವಲ್ಲಭೆಗೆ ಗತಿ ಗೊತ್ತಾಗದು.

ಶಿವ : ಆ ಗೌರಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿಗೆ - ನಿನ್ನಕ್ಕ. ನಾರಾಯಣಿಯಲ್ಲದ ಇನ್ನಾರು ಕೆರಳಿಸುವದುಂಟು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು. ನನ್ನ ಕಂಠದ ಓ ವೃಷ್ಟಿಕುಲತಲಕನೆ! ಸಾವಿರಾರು ಕಲ್ಪಗಳ ತಪಸ್ಸಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಸಾಂಖ್ಯವನೆ ಸಾಧಿಸಿಹನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಅನಂತ ಜನ್ಮಗಳ ಪುಣ್ಯ ಬಲದಿಂದ! ಆತನೀಗ ತಪ್ಪ ತೇಜಃ ಪಿಂಡಾಂಡ! ಆ ತಪ್ಪ ತೇಜಃ ಪಿಂಡಾಂಡದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ತಪನ ಕಿರಣಗಳು ಕೊರವವು ಕೈಲಾಸವನ್ನು. ಕೈಲಾಸದೊಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು ತಪಸ್ಸಿನ ತಪದ ಜ್ವಾಲೆ! ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಮೃತ ರತ್ನಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದಳೆನ್ನನು ಕಲ್ಯಾಣಿ. ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳೆನೆಗೆ ಆ ಗಿರಿಜೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಹಣೆಗಿಟ್ಟು ಈ ಮಣಿಯ ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡೆಂದು...

ಕೃಷ್ಣ : ಓ ನಂದಿವಾಹನನೆ, ನೀನಾವ ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲಿರುವಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ?

ಶಿವ : ದೇವದಾನವರೊಳು ಗಂಧರ್ವ ಕಿಂಪುರುಷರೊಳು, ಮತ್ತೆ ಮರ್ತ್ಯದ ಮಾನವರೊಳು.
ಆರಿದಲೂ ಸೋಲು ಬರದಿರಲಿ ಎಂದು ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವೆ ಆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ.
(ಹೋಗಹತ್ತುವನು)

ಕೃಷ್ಣ : ತಡೆ! ತಡೆ! ತ್ರಿಶೂಲಧರನೇ ಕೆಡಿಸದಿರು ನನ್ನ ರುದ್ರ ನಾಟಕವನ್ನು...

ಶಿವ : ನಿನ್ನ ನಾಟಕವೆಂದಿಗೂ ಕೆಡಲಾರದು! ಈ ನಾಟಕದಿಂದ ನೀನಾಗುವಿ ರಸಿಕರಿಗೆ ಗುರು.
ಈ ನಿನ್ನ ನಾಟಕದ ಕಥಾ ಸಂವಿಧಾನ ಅಪಾರವಾದುದು! ಒಂಬತ್ತು ರಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ
ರಸಸೃಷ್ಟಿ! ರಸಿಕರಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಿ! ಈ ಅಮೃತ ರತ್ನದಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಆಜೀಯ
ನಾದರೂ ಅವ ದಿನದೊಳು ಗರತಿಯ ಕರುಳನುರಿಗೆ ಆತನು ಕಾರಣನಾಗುವನೋ
ಅಂದೇ ಅವನಿಗೆ ಸೋಲು ಸಿದ್ಧ. ಓ ಕೃಷ್ಣ! ನೀನು ರಚಿಸುತ್ತಿರುವ "ರಕ್ತರಾತ್ರಿ".

ಕೃಷ್ಣ : ನಮಸ್ತೆ!

ಶಿವ : ಮಂಗಳಮಸ್ತು!

ಕೃಷ್ಣ : (ಷಟ್ಪದಿ)

ಸ್ಮರನ ಕಳುಹುವೆ ಸ್ತ್ರೀರೂಪದಿ | ಪರುಕಿಸಲು ಗುರುಪುತ್ರನ ಪಾತ್ರವ |
ಹರನ ಸಾಕ್ಷಿಯನಿರಿಸಿ ರಚಿಸುವೆ ದೃಶ್ಯ ಪೊಸ ತೆರದ ||
ಸರಸವೊ ರಸಿಕರಿಗೆ ದೃಶ್ಯವು | ವಿರಸವೊ ಅರಸಿಕರಿಗೆ ದೃಶ್ಯವು |
ಅರಿಯಲದು ಗೂಚೆ ಜಗದೊಳು ರವಿಯ ಕಿರಣವನು ||

(ಶಿಲಾಸನದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ)

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : (ಮದನ ಸ್ತ್ರೀರೂಪ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಓ ಮಧುರ ರೂಪಿಣಿ ನೀನಾರು ?

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ನಾನು ಮನ್ಮಥನ ಮಾನಸಪುತ್ರಿ! ನನ್ನ ಹೆಸರು ಅನಂಗಪುಷ್ಪಾ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಎಲೆ ಮಾರನ ಮಗಳೆ! ನಿನ್ನದಾವ ಕೆಲಸ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ?

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಸಿಂಗಾರದ ಕಣ್ಣೆಲ್ಲವೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಸಿಂಗಾರದ ಕಣ್ಣುಂಟು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ, ಅದರೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸ್ವಾದ ಸೇವಿಸುವದಕ್ಕಲ್ಲ.

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಹಾಗಾದರೇತಕ್ಕೆ ಆ ಸಿಂಗಾರದ ಕಣ್ಣು?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕೆ...

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವತ್ವವುಂಟೆ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಒಳದನಿ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಒಳದನಿ ನುಡಿಯುತ್ತದೆಯೇ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಅಂತಹ ವೇಳೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದಲ್ಲಿ...

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಈಗ ಏನನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿದೆ ನಿನ್ನ ಒಳದನಿ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸೋಲಿಸೆಂದು...

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ನೀನೇನು ಶಿವನೇ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಶಿವನಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಶಿವನು! ಓ ಮನ್ಮಥನ ಮಗಳೇ! ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಅಗೋ! ನಿನಗಿಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲೆಂದು ಗೋಣಲ್ಪಾಡಿಸುವೆ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು ಗಾಳಿಯಿಂದಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಗಾಳಿ ಕಾಮದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲ, ವೈರಾಗ್ಯದುರುಸಿನ ಗಾಳಿ! ಆದ್ದರಿಂದ ಓ ಅನಂಗಪುಷ್ಪಾ, ಓ ತಂಗಿಯೆ, ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೆ, ಹಿಂದಿರುಗು ಹಿಂದಿರುಗು!

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಹಿಂದಿರುಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದವಳಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ವಿರಾಗವೃತ್ತಿ ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆ (ಪುನಃ ಹಾಡುತ್ತ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವಳು) (ಹೂವಿನ ಮಳೆಗಿಳಿಯುವದು) (ಹಾಡು ನೃತ್ಯ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತೆ ನಿನ್ನ ನೃತ್ಯ? ಕುಣಿಕುಣಿದು ಮಣಿಮಣಿದು ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣಾಯ್ತೆ? ಓ ಹೆಣ್ಣೆ! ನಿನ್ನ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಹಾರಾಟ ನಿನ್ನ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದ ತೂರಾಟ, ಮರುಳು ಮಾನವನೆದೆಗೆ ಮಾಯೆಯ ಮಾಟ. ಅವೇನೂ ಕೊಡಲಾರವೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆದೆಗೆ ಕಾಟ!

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಓ ಚೆನ್ನ ಚಂದ್ರಮುಖಿಯೆ....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಇಂತಹ ಚಂದ್ರಮುಖಿವು ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಸುಡಗಾಡಿನ ತಲೆಡೋಗಿ.

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಈ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದೇ ನೀನು ಬೈರಾಗಿ? ಓ ತರುಣ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ! ಹಕ್ಕಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಾರಬಲ್ಲದೆ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಹಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಹಾರಿಬಂದು ವೈರಾಗ್ಯ ಬೆಟ್ಟದೊಳು ಕುಳಿತೆ! ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಾರುವ ಹನುಮಂತನಾಗಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವೆ ಹೊರದು! ಹೊರದು! ಹೂಗಣೆಯ ಮಗಳೇ. (ಶಿಲಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)

ಅನಂಗಪುಷ್ಪ : ಕಾಮನೊಡ್ಡುವ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳದವರವರೂಪ. ಆದರೆ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಮಹಾತ್ಮ ನೀನಾದೆ. ನಾನು ಕಾಮಾರ್ಥ ಚಂಚಲ ಪ್ರಾಣಿ! ನೀನು ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗು ದ್ರೋಣಿ! (ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು, ಅನಂಗಪುಷ್ಪ ಹೋಗುವಳು, ಜಾಗಟೆ ನುಡಿಯುವದು)

ಶಿವ : (ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ) ಓ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮರೆಯಾಯ್ತು ಮದನ ಶ್ರೀರೂಪ ! ಇಗೋ! ಮದನಾರಿ ಮೈದೋರಿಹನು. (ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕುವನು) ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಬೇಕಾಯ್ತು. ನಿನಗೆ ದಿನ ಮೂರೇ ಮೂರು ಸಾಕಾಯ್ತು! ಒಲಿದೆನು ನಿನ್ನ ಹಣೆಯೊಳಿರುವ ಈ ಮಣಿಯೆ! (ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಹಣೆಗೆ ಮಣಿಯಿಟ್ಟು) ಓ ದ್ರೋಣಿ ಕಲ್ಪದ ಕಚವನು! ಮೂರು ಮುಕ್ತಾಲುಗಳಿಗೆಯೊಳು ಮುಗಿಸುವಷ್ಟು ಬಲಬಂದಿದೆ ನಿನ್ನೊಳು ಮಣಿಯ ಮಹಾತ್ಮೆಯಿಂದ! ಇದನೆ ಹೇಳಿದನು. ನಿನ್ನ ಹಣೆಗೆ ಮಣಿಯಿಟ್ಟು ಇನ್ನು ಹೇಳುವೆ ನಿನಗೆ

ಕೈಯಲಿ ಕಡ್ಡಿ ಕೊಟ್ಟು. ಓ ಚೆನ್ನ ಕೊರೆಯದಿರು ಗರತಿಯ ಕರುಳನ್ನು ಚಿರಂಜೀವಿ!
ಗರತಿಯ ಕರುಳ ಕೊರದರೆ ಉದುರಿ ಬೀಳ್ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಹಣೆಯ ಮಣಿ! ಆಗ ಜಗದ
ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀನೆ ಧನಿ. (ಮರೆಯಾಗುವನು)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : (ನವಲಿಪಕ್ಕನ ಕೈಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಮದಹಂಸಿ) ಬೆಳಗಾಗಿ ಬಂತು ಬಿಡೆನ್ನಾ...

ಮದಹಂಸಿ : ಸಂಜೆ....!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಬದುಕಿದರೆ ಬರುವೆನು ಚೆನ್ನಾದ ಗೊಂಬೆ!

ಮದಹಂಸಿ : ಗುಳಿಗಿ ಹೊಡಿದಿರಲ್ಲಾ....!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಚೆನ್ನ! ಊರ ಕೋಳಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೂಗಿದವಲ್ಲಾ. ಇಕಾ! ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ
ನಿನ್ನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ! ಕಾಗೆ ಬಲ್ಲ ಕಟ್ಟಬೇಕು.
ಹೇಣ್ತೆ ಬೆನ್ನ ಕಟ್ಟಬೇಕು!

ಮದಹಂಸಿ : ಹೇಡಿ ಬೆನ್ನ ಕಟ್ಟಬಾರದಂತ ಹೇಸಿ ಮೂಸಿನೋಡಬಾರದಂತ. ನೀವೊಬ್ಬರೇ
ಹೋಗಿಬಿಡಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಲ್ಲೆ! ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಳಗಕ್ಕೆ
ಬಂಟನಂಗ ಹೊರಹೊಂಟನೆಂದರೆ, ಎಂಟು ಪ್ಯಾಟಾಗೀನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮೊಳಗೆ
ಅವ್ವ, ಅವ್ವ! ಎಲ್ಲಾರ ದಿಷ್ಟಿ ತಾಗಿ ಅಂತಾ ಆನಂದದಿಂದ ಆರತಿ ತಂದಾ...ರು
ಆರತಿ ಎತ್ತಿರೆ ರಾಮನಂತ ನವಲಿಪಕ್ಕ! ಸೀತಮ್ಮನಂತ ಸತಿಯುಳ್ಳ ನವಲಿಪಕ್ಕ!

ಮದಹಂಸಿ : ಅವ್ವ, ಅವ್ವ, ನನ್ನ ಸೂರಾ, ಸುಮ್ಮಾಕ ಹೋಗಬಾರದ ಗಡಾನೆ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ
ಓಡಿಸುತ್ತ; ತಡಾ ಮಾಡಿದರೆ ತಲೆ ಹೋದೀತು ಕರ್ಣ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ...

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಾ ಎಂದು ನಿನಗಾದರೂ ಶಕುನಿ ಮಾವನವರ ಸುಗ್ರಿವಾಜ್ಞೆ
ಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ!

ಮದಹಂಸಿ : ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೇ ನಾನು! ನಿಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀವು...

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಳಿಮಗ ಶಂಕದತ್ತ ಗಂಟುಬಿದ್ದಾನೆಂದು! ನಿನ್ನ ಸಂಗಡಾ ನಾ ಬ್ಯಾರೆ
ಇರೋದಿಲ್ಲ.

ಮದಹಂಸಿ : ಅವ್ವ! ಅವ್ವ! ಕಡ್ಡಿ ಖನಡೆರಾಯನಂಥಾವಾ! ರಾತ್ರ್ಯಾಗ ಆಗಿತ್ತಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಭಂಡಾ !
ಏನೋ ನನ್ನ ತಾಳಿ ಗಟ್ಟಿ ಇದ್ದಲ್ಲೇನು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮಾವನವರು ಬಂದರು, ಎಲ್ಲಾ
ನೆಟ್ಟಿಗಾಯ್ತು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಸೂಳಿಮಗ ಶಂಕದತ್ತ ಒಬ್ಬನೇ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಶಂಕಾಕುಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಾ!
ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರು ಕೂಡಿ ಒಬ್ಬನ ಹೊಡೆದು ಅವನ ಹ್ಯಾಣ್ಣಿನ್ ಹೊಡೆಕೊಂಡ
ಹೋದರ ಆ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಹಾದರ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ತಿಳಿಕೊ!

ಮದಹಂಸಿ : ಏನೋ? ಹರವಿ ಹೊಡೆದು ಹಂಚು ಆಗುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿತ್ತು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನಿನ್ನ ನಾಯಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಗಡಿಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದರ ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳೋದು....

ಮದಹಂಸಿ : ತಲಿತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ. ತಲೆಯಾರ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ಇಂದಿನ ಯುದ್ಧದಾಗ ಕರ್ಣ ರಾಜವನಂಥವರು ಏನೋ ಏನೋ ಅಂತಾರ ಊರಾಗಿನ ಜನಾ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಜನಾನೋ ದನಾನೋ ಒಂದು ವೇಳೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸತ್ತರೆ...

ಮದಹಂಸಿ : ಸರ್ಗ ಸಿಕ್ಕುವದು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಅಂತೂ ನಾನು ಸತ್ತರೆ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷ...

ಮದಹಂಸಿ : ಸತ್ತಮೇಲೆ ಮನೆ ತುಂಬಾ ಹೈನಾದರೇನು. ಹೊಲ ತುಂಬ ಕಾಳಿದ್ದರೇನು ನೀವೇನಾದರೂ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಿರಾ?

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಬರುವವರಲ್ಲ ತಿಂಬುವವರು...

ಮದಹಂಸಿ : ಇರಲೆಲ್ಲದೇಕೆ? ನೀವಂತೂ ಹೋಗಿ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ನಾನಂತೂ ಹೋಗೇ ಹೋಗುವೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ... ಸೀಮಿಯ ದಾಟಲಿ ಬ್ಯಾಡಾ | ಗೂಳಿಜನ ಭಾಳೆಂದು | ಗೂಳಿ ತಾ ಬರಲು ಚಿನ್ನಾ ||ನನ್ನ|| ಗೂಳಿ ತಾ ಬರಲು ! ಮೈಯಾನ ! ನಿನ್ನ ಹುಳಿ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟಿ ಹಾರೀತಾ|

(ಹೋಗುವನು) (ಮದಹಂಸಿ ಮೂಗು ಮುರಿದು ಹೋಗುವಳು)

೪ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಭೀಮ : (ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಶ್ಯಾಸನನ ಹಲ್ಲು ಮತ್ತು ರಕ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನೋಡದೋ! ಬೆದರಿ ಬೆಚ್ಚಿದವು ಉಳಿದ ಸೇನಾನಿಗಳೆಂಬ ಮದ್ದಾನೆಗಳು! ಬೆಚ್ಚಿದುದು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನದ! ಬಚ್ಚಿದದು ದುಃಖ ಗಾಂಧಾರಿಯೊಡಲೊಳು! ಹರಿವಜ್ರ ಕಂಠದ ಭೀಮೋರಗ ಗಬೀರ ಬೊಬ್ಬೆಗಳು, ವಿಳಯವಾರಿಧಿಯ ಪೆರ್ದೆರಗಳಂತೆ ಹಬ್ಬದವು ಹವೆಯೊಳು ದಿಗ್‌ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ. (ದ್ರೌಪದಿ ಬರುವಳು) ಬಾ ಪಾಂಚಾಲಿ! (ಆವಳ ತಲೆಗೆ ರಕುತವ ಹಾಕಿ) ಹೇಗಿದೆ ದುಃಶ್ಯಾಸನನ ವ್ಯಕ್ತಸ್ಥಲದ ನೆತ್ತರ! ವೆಂಳಿಸಿರಿಯ ಸಮಯದೊಳು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದಿರ್ದ ದುಃಶ್ಯಾಸನನ ಎದೆರಗತ ಹೇಗಿದೆ ಕೇಳು. (ಹಲ್ಲುಗಳ ಬಾಚಣಿಕೆ ತೋರಿಸಿ ನಗುತ್ತ) ಇಗೋ ಇದೇ ಬಾಚಣಿಕೆ ನಿನಗೆ! (ಓಗ್ಗಿ ನಗುತ್ತ) ಹೇಗಿದೆ ಹೇಳಿ ದುಶ್ಯಾಸನನ ಹಲ್ಲುಗಳ ಹಣೆಗೆ! (ಕರಳು ಮಾಲೆ ಹಾಕಿ) ಓ ರುದ್ರ ಸುಂದರಿ! ನಿನ್ನ ತುರುಬು ಕಟ್ಟಿದ ನಮ್ಮದು ರೀತಿ ಸೊಗಸಾಗಿದೆಯೇ!

ದ್ರೌಪದಿ : ನನ್ನ ತುರುಬು ಕಟ್ಟಿದ ನಿಮ್ಮ ರೀತಿ ತೀರ ಹೊಸದು! ಭೀಮದೇವ! ಇಳಿಯ ಕಾಲದಲಿ ಬಡವಾಗ್ಗಿ ಭಗ್ಗುಡುವಂತೆ ನಿಮ್ಮೊಡಲ ಸಿಡಿಸಿಟ್ಟು ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆ ವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ದೋಚಿಕೊಂಡೊಯ್ದದ ಕೌರವ ಸಂಕುಳನ.

ಭೀಮ : ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೌರವ ಕಾಡಾನೆ ಉಳಿದಿದೆ. (ಹೋಗಾಹತ್ತುವನು. ದ್ರೌಪದಿ ಕೈಹಿಡಿದು ತಡೆವಳು) ಓ ಅಗ್ಗಿ ಕುಮಾರಿ! ಬಿಡು ಕೈಯ, ಹಸಿದು ಹೆಬ್ಬುಲಿಯಂತೆ ಹಾರಿ ಹಿಸುಕಿ

ಆ ಪಿಸುಳರೊಡೆಯನ, ಆ ದುರ್ಯೋಧನನದೆ ರಕುತದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಡಿಯತೊಳವೆ!
ತಡೆಯಬೇಡಾ ತಾಮ್ರಾಕ್ಷಿಯೇ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಸೈರಿಸಿರಿ! ದುಶ್ಯಾಸನನದೆರಗುತ ಕುಡಿದು ನಿಮ್ಮೊಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ತಾಮಸ !
ತಾಮಸದುದ್ರೇಕದಲಿ ತಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟಿನ ತೂಕ ತಪ್ಪಿ ಅನಾಹುತ ಹುಟ್ಟುಬಹುದು. ನನ್ನ
ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಶಾಂತರಾಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತೆ.

ಭೀಮ : ಈ ರೌದ್ರ ಭೀಮ ಶಾಂತನಾಗಬೇಕೆ?

ದ್ರೌಪದಿ : ಶಾಂತಿಯೊಳಿರಬೇಕು, ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾಚ್ಛೆಯಾಗುವ
ಪರಿಯಂತ.

ಭೀಮ : ಆದರಿನ್ನೆಷ್ಟು ಗಳಿಗೆಯ ಅವಕಾಶ....

ದ್ರೌಪದಿ : ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಕಳೆಯಬೇಕು.

ಭೀಮ : ಅವರೆಗೆ ಶಾಂತನಾಗಿರಲೆ...

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಹುದು. (ಭೀಮ ಹೋಗುವನು)

ಭೀಮ : ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಾ. (ಹೋಗುವನು)

ದ್ರೌಪದಿ : ಆಹಹ! ಕೃಷ್ಣ!

(ಪದ)

ದೇವಕಲೀಲಾ ಲೀಲಾಲೋಲಾ | ಬೇಲಕುಶಲನೋ |

ನೀಳಕಾಯಾ ಕುಣಿಸುವನೋ.... ಸೈ ಮಹಾವೋಡಿಕಾರಾ |

ನಗೆ ಹೊಗೆ ತುಂಬಿಸಿ ಶೈಲಧಾರಿ |

ಸುಖವೊ ದುಃಖವೊ ಬಾಳೂ ಕ್ರಾಂತಿಯು ರೀತಿಯೇಕೊ ||೧||

ಅರ್ಜುನ : ನೋಡಿದಿಯಾ ನರೋತ್ತಮನೆ! ನೆತ್ತರ್ಗೊಸರಿನೊಳು ಹುಗಿದ ಗಾಲಿಗಳ, ಕೀಲು ಕಳಚಿದ
ಮತ್ತೆ ತಲೆದೊಗ್ಗಿಸಿದ ಗೋಣಿನ ಕುದುರೆ ನೋಡು! ಕರ್ಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯತರ
ಧನಸ್ಸಿಲ್ಲ; ಮಂತ್ರಬಲಗೊಂಡ ಬಾಣಗಳಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯೊಳು ಇಂತಿರುವ
ಆತನನು ಕೊಲ್ಲೆಂದು ಕಥಿಸುತ್ತಿರುವಿ, ಕರುಣಾವಿಹೀನನಾಗಿ!

ಕೃಷ್ಣ : ಎಲೆ ಮರುಳೆ! ತಡಮಾಡಿದರೆ ಕರ್ಣನು ಕಾಲಾಂತನ ಕೊಲ್ಲನು. ತೊಡು! ತೊಡು!
ಕರ್ಣನ ಕೊರಳಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು.

ಅರ್ಜುನ : ನನ್ನ ಕರಳು ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ! ಕರ್ಣನಾವ ಜನ್ಮದ ಗೆಳೆಯ ನನಗೆ? ಕರ್ಣನಾವ
ಜನ್ಮದ ಸಹೋದರ ನನಗೆ? ಓ ಕಮಲಲೋಚನನೆ ಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ನೋಡಿ
ದೊಡನೆ ಉಕ್ಕಿರುವ ಅಕ್ಕರೆಯ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಿದೆ ನನ್ನದೆಯೊಳು ಕರ್ಣನಿಗೋಸುಗ!
ನಾ ಕೊಲ್ಲಲಾರೆ! ಕರ್ಣನನ್ನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಬಿಟ್ಟೋಡು ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ಅರ್ಜುನ! ಭೀಮನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಲ್ಲಿಸುವೆನು
ಕರ್ಣನನ್ನು ! ಇಲ್ಲವೆ ನಾನೇ ಕರ್ಣನ ಕೊರಳಿಗೆ ಚಕ್ರ ಬಿಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಸುವೆ ಧರ್ಮಧ್ವಜ

ವನ್ನು. ಕರ್ಣನಿಗಂಜಿ ಅರ್ಜುನನು ಓಡಿಹೋದನೆಂದು ಜಗತ್ತೇ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸಲಿ ಬಲ್ಲ ಹಾಸ್ಯದಲಿ.

ಅರ್ಜುನ : ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಮೊನೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತೆನ್ನೆದೆಯೆ ! ಕರಮುಗಿದು ಕೇಳುವೆ ಕೃಷ್ಣ ಕರ್ಣನಾರು? ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ ನಾಮದಲೆ ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಡ ಕರ್ಣನನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲಿ. ಓ ಕಮಲಾಕ್ಷನೆ ಕಥಿಸು! ಕಥಿಸು! ಕರ್ಣನಾರು!

ಕೃಷ್ಣ : ಕರ್ಣ... ಕರ್ಣ ಸೂತನ ಮಗನು! ಶಕುನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನು! ದುರ್ಯೋಧನ ನೆದೆಯೋಳು ವಿಷ ಬೀಜಗಳ ಬಿತ್ತಿದನು ಶಕುನಿ! ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆ ನೀರು ಹಣಿಸಿದವನು ಕರ್ಣ! ಅರ್ಜುನಾ, ಅಂದಿನಾ ಸೀರೆಯ ಸೆಳೆಯ ಸಭೆಯೊಳು ಮೌನಲೋಕದ ಗುಮ್ಮನಂತೆ, ಕುಳಿತಿರನೀಕರ್ಣ ಕುತೂಹಲದಲಿ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿಹ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು.

ಅರ್ಜುನ : ಹರಿಯೇ, ಹೊತ್ತಿಸಿದೆಯೋ ಹಗೆತನದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನೆದೆಯೊಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ಅರ್ಜುನಾ, ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಅಂಜನಾಶರವ ನಿನಗೆ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥವೇನೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೇ? ತೊಡು. ಬಾಣ ತೀವ್ರದಲಿ

ಕರ್ಣ : (ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ) ಧರ್ಮವನು ತಿಳಿದ ಧರ್ಮಜನ ತಮ್ಮನೆ! ತಡೆ ಕೈಯ ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ. ಅಸಹಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲೆಂದು ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿ, ಇದು ನಿನ್ನ ಧರ್ಮವೆ ಕೃಷ್ಣ!

ಕೃಷ್ಣ : ಎಲೆವೋ ಕರ್ಣ! ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಕೊಲೆಗೆ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀನಾವ ಧರ್ಮದಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಯೋ, ಅದೆ ಧರ್ಮದಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ ಹೊಡೆಯೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು, ವಿಶ್ವಬಾಂಧವ್ಯದ ಧರ್ಮವನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ.

ಕರ್ಣ : ಕಳ್ಳೊಳಸಂಚು ಮಾಡಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದೆಯೋ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣರನ್ನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಎಲವೋ ಕರ್ಣಾ, ನಿನ್ನೊಳು ಬಹುವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕೀರ್ತಿಯ ಹಂಬಲದ ಹೊಟ್ಟೆ ಡೊಳ್ಳಾಗಿ ಬಿರಿಯುತ್ತಿದೆ! ದಾನಶೂರ ಕರ್ಣ, ತ್ಯಾಗವೀರ ಕರ್ಣ ಈ ಬಿರುದುಗಳ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದಿ, ರಾಜ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದಿ. ಕಟ್ಟಕಡೆಯೊಳು ನಿನ್ನ ಆತ್ಮದ್ರೋಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಮಸಣದ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ನೀನೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಕೊಂಡಿದಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರು ಅದನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಜುನಾ! ಹೊಡಿಹೊಡೆ ಅಂಜನಾಸ್ತ್ರವ.

ಅರ್ಜುನ : ಜಯ ಕೃಷ್ಣ ಮುರಾರೆ! (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು. ಕರ್ಣ ಸಾಯುವನು)

ಶಕುನಿ : ನಮಸ್ತೆ ಮಾಧವಾ, ನಿನ್ನಂ ಕಾಣಲೆ ಬಂದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಕಾರಣವದಾವುದು?

ಶಕುನಿ : ತೇಲಿ ತೀರಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಕಡೆಯ ಗಳಿಗೆ! ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟು ನಿನ್ನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಮುಗಿಸಲಿರುವೆ ನಾಟಕವನ್ನು.

ಕೃಷ್ಣ : (ಮುಗುಳ್ಗೊಂಬದ) ಅಂತೂ ಕಲಾಪೂರ್ಣವಾದ ಪಾತ್ರ ನಿನ್ನದು.

ಶಕುನಿ : ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆ ಕಟ್ಟಿದೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ಕಳೆ ಕಟ್ಟಿತಲ್ಲದೆ ಭೂಮಂಡಲವನೆ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿತು ನಿನ್ನ ವಿಘಾತಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಓ ವಿಘಾತಕ ಮೂರ್ತಿ! ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ನಿನ್ನ ಪಾತ್ರಾಭಿನಯ ನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ.

ಶಕುನಿ : ಕೃಷ್ಣ? ಈ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವೆ ತೇಲಾಡುವ ಈ ಭೂಮಿಯೊಂದು ದೊಡ್ಡದೋಣೆ, ಈ ದೋಣೆಯೊಳು ತುಂಬಿದೆ ಕೇವಲ ಮನುಜ ಕುರಿಹಿಂಡು.

ಕೃಷ್ಣ : ಅರಿತೆ. ನಿನ್ನಂತ ಚಾಣಾಕ್ಷನ ಕರತಾಳದಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದೆ ಈ ಜಗತ್ತು. ಓ ಶಕುನಿದೇವ ದಂಡಿಸದೆ ದೇಹವನ್ನು ಖಂಡಿಸದೆ ಭೋಗವನು, ನೀ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡೆಲವೊ ನಿನ್ನ ಧೈಯವನ್ನು.

ಶಕುನಿ : ಆದರೂ ನಿನ್ನ ತಂತ್ರಜಾಲದಲಿ ಜೋತಾಡಿದೆನೊಮ್ಮೆಮ್ಮೆ! ಬಲು ಪೇಚಾಡಿದೆನು ಕೃಷ್ಣಾ ಸಾಧಿಸಲು ಧೈಯವನ್ನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಆದರೂ ಅಷ್ಟೇನು ಸೊರಗಲಿಲ್ಲ, ಕೊರಗಲಿಲ್ಲ ಶಕುನಿದೇವ. ಸವಿಯೂಟಗಳು ಸಾಮ್ರಾಟನೊಡನೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ, ಗುನಗುತೆ ನಿನ್ನದೆಯ ಗುರಿಯ ತುದಿಯ ತಲುಪಿದೆಯೊ ಗಾಂಧಾರ ದೇಶವನು ಬಿಟ್ಟು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು.

ಶಕುನಿ : ನೀನೇನಾದರೂ ಅನ್ನು; ಆದರೆ ನಾವಿಬ್ಬರ ತಿಳಿದ ಕಪಟಗಳು ಇಂದಿನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆದ ನಾನೊಬ್ಬ ಕಪಟ; ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿದು ತಿಳಿಸದೆ ನಡೆದ ನೀನೊಬ್ಬ ಕಪಟ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾದೆವು ಒಂದೊಂದು ಸ್ಥಾನ ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡು.

ಕೃಷ್ಣ : ಆ ದೇವರಾಜ್ಯವೆ ಈ ಧರಣಿಗಳಿದು ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನ, ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಒಂದಾಗಿ, ನವಯುಗದ ಸರ್ವಾಂಗ, ಸುಂದರವಾದ ಸ್ಥಾನವಾಗುವದು.

ಶಕುನಿ : ಸತ್ಯವೆ.....?

ಕೃಷ್ಣ : ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಸತ್ಯ.

ಶಕುನಿ : ನಮಸ್ಕೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಭವ.

(ವದ)

ಖಿಲರನು ತಾ ಸೃಷ್ಟಿಸುವನಾಂ ರಜ ತಾ |

ಬಗೆದು ಪರುಕಿಸಲು ವಿಧಿ ಕೃತಿರಮ್ನು |

ಹೇಮವೆ ಎಂಥದು ತಿಳಿಯದು ಕ್ಷೋಣೆ ||

ಕತ್ತಲು ಬರದಿರೆ ಬಾರದು ತೇಜಾ |

ನೀಂಟಿಬೇಕು ಕಾಣಾ ಮಧು ಸುಧೆಯ ||

೫ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಭಾನುಮತಿ)

ದುರ್ಯೋಧನ : ಬಂದೆಯಾ ಭಾನುಮತಿ, ತಂದಿರುವಿಯಾ ಆ ಜಲಸ್ತಂಭ ರತ್ನವೆ.

ಭಾನುಮತಿ : ತಂದಿರುವೆ. (ಕೊಡುವಳು)

ದುರ್ಯೋಧನ : (ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ) ಅಹಹ ದೇವಿ ಭಾನುಮತಿ, ನಿನ್ನ ಶೀಲದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯವನ್ನೆತ್ತಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೊಂದಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಭಾನುಮತಿ : ನಾಥಾ! ನಾಥಾ! (ಆಲಂಗಿಸುವಳು) ಓ ನನ್ನ ಕುಂಕುಮದೊಡೆಯ! ಹೊಡೆದಾಟದ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ದಿನವೊಂದು ಹರಿದುಹೋದರಾಯ್ತು! ನನ್ನ ಮುತ್ತೈದಿತನದ ಮತ್ತು ಕುಂದದೆ ಉಳಿಯುವದು!

ದುರ್ಯೋಧನ : ಅಂತಹ ಪುಣ್ಯ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಲ್ಲಿರುವದೆ! ಗುಣವಂತ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಜೂಜಿನ ನೆವದಿಂದ ಅಡವಿಗಟ್ಟಿದ ನಾನೇ ತೇಜಃಪುಂಜನಲ್ಲ! ತಂಗಿಯ ಸಮಾನಳಾದ ತಮ್ಮಂದಿರ ಹೆಂಡತಿಯ ಸೀರೆ ಕಳೆದು, ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸೆಂದು ಬೊಗಳಿದ ನಾನು ಪಾಪದ ಪುಂಜ! ತಿಳಿದವರ ಹಿರಿಯರ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದೆ! ಹೀಯಾಳಿಸಿದೆ; ಅಂತಃಕಲಹಾಗಿ ಕುಂಡ ಹೊತ್ತಿಸಿದೆ; ನರಮೇಧಯಜ್ಞ ನಡೆಸಿದೆ ಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಬಳಲಿಸಿದೆ; ದ್ರೋಣರನು ದೂರಿಕೊಂಡೆ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದೆ ನನ್ನವನೆಂದು ಶಕುನಿಯನ್ನು, ನನ್ನ ಮತದವನೆಂದು ಕರ್ಣನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆ! ದೇವಿ ಭಾನುಮತಿ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯೊಳೆ ಹೊಳೆದುದೆಲ್ಲವೂ! ಕರ್ಣಾ! ಕರ್ಣಾ! ಎಲವೋ ಕರ್ಣಾ ನಿನಗೆ ಕುಲಹೀನನೆಂದು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೇ ಕರೆದಾಗ, ನಿನಗೆ ಅಂಗದೇಶದ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕಟ್ಟಿ, ಜಗದ ಬಾಯಿಗೆ ಬೆಣೆಯ ಜಡಿದೆನು. ಆಟ ನಿನ್ನೊಡನೆ; ಊಟ ನಿನ್ನೊಡನೆ; ಕರ್ಣ ದುರ್ಯೋಧನರಿಗೆ ಒಂದೇ ಜೀವವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕರ್ಣನೊಡನೆ ಗೆಳತನವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕರ್ಣಾ! ತೊಟ್ಟಬಾಣ ತೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂಬ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಗೆಳತನಕ್ಕೆ ಕವಡಿಯ ಕಿಮ್ಮತ್ತನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನೆ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದೆಯಲವೂ ಸ್ವಾಮಿ ನಿಷ್ಠೆಯನು ಕೀಳುಮಾಡಿ! ಓ ಎನ್ನ ಭಾನುಮತಿ ನಿನ್ನ ಸದುಪದೇಶಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ, ಕರ್ಣ ನನ್ನ ಮತದವನೆಂಬ ಮತ್ಸರಭಿಮಾನದಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಕರ್ಣನಿಗೆ ಸೇನಾಪತಿಯ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿ, ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡೆ! ಓ ಜಗತ್ತೆ, ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡು ಕೌರವೇಶನನ್ನು ! ನೆರೆನೆರೆದು ಕೇಳು ಕೌರವೇಶನ ಮಣಿಯನು; ಓ ಜಗತ್ತೆ! ಕೇವಲ ಗುಣಕಲ್ಲದೆ, ಕುಲಕ್ಕಲ್ಲ! ಮತಕ್ಕಲ್ಲ ಗೌರವದ ಹಿರೇಪಟ್ಟಿ!

ಭಾನುಮತಿ : ಮಹಾರಾಜಾ! ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದಿರಿ, ಅವೆಷ್ಟೇ! ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಂಡೆ ದೊಳು ತುಂಬಿದ ಅರುಣರಸ ತ್ವರೆಮಾಡಿ! ತ್ವರೆಮಾಡಿ! ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರಸಿಗೆ ತೆರಳಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿ ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನೀವು ಕಣ್ಣುರೆ ಯಾಗುವವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಣ್ಣುಂಬ....

ದುರ್ಯೋಧನ : ಭಾನುಮತಿ, ಭಾನುಮತಿ (ಆಲಂಗಿಸುವನು) (ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಸರಿಯುತ್ತ ಹೋಗುವನು)

ಭಾನುಮತಿ : ಈ ಕುತ್ತದ ಹುತ್ತನೊಳಗಿಂದತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳೆನ್ನನು ಸರ್ವ ಮಂಗಳೆಯೆ.

(ಭಾವಗೀತೆ)

ಸಲಹೆ ನನಗೆ, ಸರ್ವ ಮಂಗಳೆಯೇ!

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಕುಂಕುಮ ದಾನಿ ನೀಡೆ ಶಾಂಭವಿ!

ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆ ಮಂಗಳಗೌರಿ || ೧ ||

೬ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಭೀಮ : ಎಲವೊ ಕೌರವಾಧಮನೆ. ಖಿಲಾಗ್ರಣಿಯೇ ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಕರ್ಣನಲ್ಲಿ ಈಗ? ನಿನ್ನ ತಮ್ಮ ದುಶ್ಯಾಸನ ಈಗಲ್ಲಿ? ನಿನ್ನ ಮಾವ ಶಕುನಿ ಈಗಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ಜೀವದಾಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರೊಳು ಮೊಸಳೆಯಂತೆ ಮುಣುಗಿರುವಿಯೇತಕ್ಕಿ? ಜೀವಗಣ್ಯ! ಹೊರಗೆ ಬಾ! ತಾಯ್ನಂಡಾ! ಭಂಡಾ! ಪಂಡಾ!

ದುರ್ಯೋಧನ : ಬಂದೆ ಬಾಯ್ಯಾತಿನ ಬಗದಾಳಾ.... (ಗದಾಯುದ್ಧ ನಡೆಯುವದು)

ಕೃಷ್ಣ : ಬಾಪು! ಬಾಪುರೆ! ಭೀಮ, (ತೊಡೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ : ತೊಡೆಗೆ ಹೊಡೆಯೆಂದು ಸನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳುಹಿಸಿದೆಯೋ?

ಕೃಷ್ಣ : ಅಂದಿನ ಸೀರೆಯ ಸೆಳೆ ಸಮುದಾಯದಾ ಸಭೆಯೊಳು ನೀನು ನಿನ್ನ ತೊಡೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿಯಲ್ಲವೇ? ಅದನ್ನು ಭೀಮನ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ! ಬಾಪು ಬಾಪುರೆ ಭೀಮ!

(ಭೀಮ ಗದಯಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನ ತೊಡೆಯೊಡೆದು ಹೊಡೆಯುವನು, ದುರ್ಯೋಧನನು ತೊಡೆಯೊಡೆದು ಬೀಳುವನು)

ಅಂಕ : ಮೂರು

೧ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ಸ್ಥಳ : ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರದ ಬಳಿ)

ದುರ್ಯೋಧನ : ಸಾವು ನೋವುಗಳ ತೂರಾಟ! ದೊರೆತನದ ದೌಲತ್ತು ದೂರಾಯ್ತು. ಬಂಧು ಬಳಗವಿಲ್ಲ, ನೆರೆದ ಜನಜಂಗುಳಿಯಿಲ್ಲ, ಹರಿದು ಹೋದುದು ಅವರೆಲ್ಲರ ಸಂಬಂಧ. ಕಡಿದು ಹೋದುದು ಕಡೆಯ ಗಳಿಗೆಯೋಳು. ಓ ಭೂಮಿ ತಾಯೆ, ಈ ಜಗದಿ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಸುಳ್ಳು. ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರು ಸುಳ್ಳು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಜೀವನದ ಜೀವಾಳ ರೆನಿಪರೆಲ್ಲರೂ ಸುಳ್ಳು! ಕಣ್ಣೆ ಕಾಂಬುದೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು. ಈ ಹಾಳು ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕಡೆಗೆ, ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಬೆಂಬೊತ್ತುವದೊಂದೆ ಕೃತಕರ್ಮ, ಅದುವೆ ನವೋದಯ ಕೊಡುಗೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕೌರವೇಂದ್ರಾ, ಕೌರವೇಂದ್ರಾ!

ದುರ್ಯೋಧನ : ಯಾರು? ಗುರುಪುತ್ರ, ಸತ್ಯ ಶೌರ್ಯಗಳ ಸಜೀವ ಚಿತ್ರ. ಸುಡಗಾಡಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಲಿಹೆ ಸತ್ಕರಿಸಲು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕರ್ಮದ ಕಳೆಯೊಳೆ ಕೊಳೆತೆ. ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯೊಳೆ ನೀ ಆಲಿಂಗನ ಕೊಟ್ಟು ಕಳೆಯನ್ನ ಕೊಳೆಯೆ. (ಆಲಿಂಗಿಸುವನು)

ಹೇಳನಗೆ ನಿನ್ನದೆಯ ಕೊನೆಯ ಆಶೆಯ...

ದುರ್ಯೋಧನ : ಮಸಣ ಸೂಡಿನಾಸೆಯೊಂದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವ ಆಸೆ ನನ್ನೊಳು. ಹಗೆತನದ ಹೊಗೆಯ ಹೊದರಿನಲಿ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಭಂದದಲಿ, ಮಣ್ಣೆಸೆದೆ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಕಣ್ಣೆಗೆ. ಕಾಪಟ್ಟಿದೆದೆಗೆ ತಿಕ್ಕಿದೆನ್ನದೆಯ ಮಸೆತದೊಳು ಹುಟ್ಟಿತು ಹದನ, ಮಾಡಿತು ಮತಿಯ ಹವನ; ಮುತ್ತಾಪವೆಸಗಿದೆ ಪೂರಾಯ ಗಾಯದೊಳು ಸಾಯುವೆ, ಯಾರೇನು ಮಾಡುವರು? ಯಾರಿಂದಲೇನಹುದು. ಕರ್ಮದ ಹೊಳೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ ನನ್ನನ್ನು. ಒಂಟಿಗನಾಗಿ ಬಂದ ಒಂಟಿಗನಾಗಿ ಹೊರಹೊಂಟೆ. ಹೊರಡು ಗುರುಪುತ್ರಾ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಋಣಹಿಂಗೆಪಲೆಸಗುವೆ, ನಿನ್ನ ಕೊನೆಯಾಶೆಯೇನೆಂಬುದನು ಕಥಿಸು. ಕೌರವೇಂದ್ರಾ, ಮುಗಿಲು ಕಡಕೊಂಡು ಬೀಳಲಿ, ಭೂಮಿ ಬಿರಿದು ಬಿರುಕಿನಿಂದ ಲಾಘ್ವಾರಸ ಹೊರಹೊಮ್ಮಲಿ, ದಿಗ್ವಿತ್ತಿಗಳು ಬೆಚ್ಚಲಿ ಕಂಪಿಸಿ. ತಮ್ಮ ತುದಿಯಾಸೆಯೇನಿದ್ದರೂ, ಗುರಿ ತಪ್ಪದೆಸೆಗುವನು ಗುರುವಿನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಹಾಗಾದರೆ ಪಾಂಡವರ ತಲೆಗಳ ತಂದು ತೋರಿಸುವೆಯಾ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಸಂದೇಹವೇಕೆ ವಸುಂಧರೆಯ ರಮಣ, ತಂದು ತೋರಿಸುವೆ ಪಾಂಡವರ ತಲೆಗಳೆ. ಸ್ಮರಿಸಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಚರಣ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಅಹಹ, ಅವರೆಗೂ ಹೇಗಾದರೂ ಜೀವ ಹಿಡಿದಿರುವೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕೇಳು ಕವಿಪುರಂದರಸನೇ, ಪಾಂಡವರ ತಲೆಗಳನ್ನು ತಾರದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆತ್ತಮ್ಮನ ಉದರ ಹಾದರಿಯ ಬಸಿರು! ಮತ್ತಾತನ ದೇಹಘಟ ವ್ಯಭಿಚಾರ ವಿಟ! ಈ ತಾರುಣ್ಯದ ಪಿಂಡಾಂಡ ತಾಯ್ನಂಡನ ಅಜಾಂಡ! (ಹೋಗುವನು)

ಕೃಷ್ಣ : ಅಹ! ಬೆಳಕುಳ್ಳ ಬಾಲದ ಬೀಳುಚಿಕ್ಕಿ, ಸಾವಿನ ಹಸಿವೆಯಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಧುಮುಕುವಂತೆ, ಧುಮುಕಿದನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ. ಆದರೆ ಪಾಂಡವರ ಬಾಳಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಳು ತಳಪಿಸುವೆ ದೈವಶಕ್ತಿಯ ರಸದಾಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಸುವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ! ಎಲೆಲವೋ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಕೇವಲ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಯುದ್ಧವಲ್ಲ ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ! ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದಿಗಳ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ಮನುಷ್ಯತ್ವ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಮುಂದಣ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಕ್ಕೆಲಿತು ಮಾನವ ಸಮಾಜ. ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭಾಪ್ರವಾಹಿನಿಯೊಳೇ ಮುಣಗಿದ್ದು ಮಾರ್ಪಡುವದು ಭೂಮಂಡಲ ನವಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ತಲೆಯಲ್ಲಿ) ಕೌರವೇಂದ್ರಾ! ಕೌರವೇಂದ್ರಾ! ನೀಪಾಂಡವ ಪೈದ್ವಿ!

ಕೃಷ್ಣ : (ನಕ್ಕು) ಎಲೆಲವೊ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ! ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಬಲ್ಲವನಾಗಿ ಬಲ್ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಬಲ್ಲಾಳುವಾಗಿ, ಹರನ ವರದಾನದಿಂದ ಹುರಿಗೊಂಡು ನೀನು ಸತ್ಯಶಾಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ-
ಕ್ಷಾತ್ರ ರುಚಿರು ದ್ವಂದ್ವಮಾಲಿ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹಿಂಸೆಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಮಿಂಚಲಾರದು ಹಿಂಸಾಹಿಂಸೆಯ ತತ್ವದರ್ಶನ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ತರೆಯಲ್ಲಿ) ನಿಃಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿ ! ಎಲೆ ಉತ್ತರ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ಥಪಿಂಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಳಯ.

ಕೃಷ್ಣ : ಆತ್ಮದಧಃಪತನ! ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೆ! ಜನಿವಾರದಿಂದ ನಾಮಧಾರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದೆಲವೊ!
ಭಸ್ಮದಿಂದ ಸೋಗಿನ ಶಿವಭಕ್ತನಾದೆಲವೊ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಿರಿಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ನಿಃಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿ! ನಿಃಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಏನದು ಅಣ್ಣಾ! ಅದಾವ ಶಬ್ದಗಳು? ಆ ಶಬ್ದಗಳೇನು ಬರಸಿಡಿಲಿನ ಬೆಂಕಿಡಿಗಳು!
ಕೃಷ್ಣ ಕೇಳಿಸಿದವೆ ಆ ಕರ್ಣಕರೋರ ಶಬ್ದಗಳು? ಭೂಮಿಗೂ ಬಾನಕ್ಕೂ ಏಕಾಗಿ
ನಿಂತಿರುವನೆತ್ತರುಣಿಯು ಬಾಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಶಬ್ದಗಳು? ಮೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳೆದ್ದವು!
ಅದೇನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದುದೆದ್ದು ಬರುವ ಯಮನ ಕೋಣದ ಕಂಠದ್ವನಿಯೋ?
ಗರಿಗೆದರಿ ಭೂಮಿಗರಗುವ ಗಂಡಬೇರುಂಡದ ರಂಪೆಗಳ ಸಪ್ಪಳವೊ?

ಕೃಷ್ಣ : ಏನಾದರಾಗಲಿ ದಿಟ ತಾನೆ; ಗರತಿಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯದೆದೆಗಂಜಿಕೆ ಏತರದು? ಈ
ನಶ್ವರ ವಿಶ್ವದಾಚೆಯ ಪ್ರಭಾಮಯ ಪ್ರಕಾಶ ಪ್ರದೇಶದಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ನಿತ್ಯವಸ್ತುವೆ
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಣ ಎಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಯೋಜಕನೆಂದು ತಿಳಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಆದರೂ ಅಣ್ಣಾ, ಅದೇತಕೋ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳು ಉರಿ ಎದ್ದಿದೆ. ಗಿರಗಿರನೆ ಒಣಗಿ
ದೆಲೆಗಳ ತಿರುಗಿಸುವ ಗಾಳಿಯ ಸುಳಿವಂತಹ ಸುಳಿಯೊಳು ನನ್ನ ತನುವು ತಿರುಗು
ತಿರುವದೆನುವಂತೆ ತೋಚುತ್ತಿದೆ. ಅಣ್ಣಾ ನಾನಾವ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಸುಳಿಯೊಳು
ಸಿಕ್ಕಿರುವೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ದ್ರೌಪದಿ, ದಿವ್ಯದೈತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಮಿಂಚನುಂಡವನೆದೆಯುಸಿರಿನ ಸುಳಿಯೊಳೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವಿ.
ಸಿಡಿಲಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ಬುಸುಗುಡುವ ಕಾಳಸರ್ವದ ವಿಷದುಸುರಿನಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಣ್ಣಾ, ನನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗದೊಳು ನಡುಗು! ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ಕಪ್ಪು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿತು ಕಣ್ಣಲಿ.
ನೆಡೆ ಕೃಷ್ಣಾ, ಏನೆಂದು ಕಾಣದ ಕಣ್ಣೆಗೆ ಕಣ್ಣೆಳೆಕಾಗು. ಎಳೆ ರಗತ ಹೊರಗಡಹದಲೆ
ಎದೆ ಕೊರೆದ ಆ ಚುಚ್ಚು ಶಬ್ದಗಳು.... ಅವೇನು ಲೋಕಬಾಹಿರನ ಬಾಯ್ ಬೈಗಳು!
ಅಯ್ಯೊ, ಸುಯ್ಯೆಂದು ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಕವಣಿಯ ಕಲ್ಮಳೆ.
(ವಿಕಾರವಶಲಾಗಿ ಹೊಣುವಳು)

ಕೃಷ್ಣ : ದ್ರೌಪದಿಯ ಒಡಲ ಮುತ್ತುಗಳೊಡೆದು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದವು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮವೆಂಬ
ಮದ್ದಾನೆಯ ತುಳತದಲಿ ಧನೆಯ ಗುಣಮುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಂತ್ಯಪ್ತಿಯ ಶೋಧಿಸಿ
ದನಯ್ಯೊ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ವ್ಯರ್ಥ ಉಪಪಾಂಡವರ ಕೊಂದು ಅವನಾಗುವನು
ದಿಜ್ಞೂಢಮ್. ಪಾಂಚಾಲಿಯ ಶೋಕ ಜ್ವಾಲಾಮಯ ಹೃದಯದುಸಿರಿಗೆ ಉದುರಿ
ಬೀಳುವದು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಹಣೆಯ ಮಣ. ಆನಂದ ಹೊಂದುವದು ಈ

ಮಹಾಭಾರತವು. ದ್ರೌಪದಿಗೈವ ಧನುರ್ವೇದ ಗಾಯನದಲಿ, ನಲಿಯುವದು ನೆಲ.
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಹಣೆಯ ರಕ್ತಸ್ಥಾನದಲಿ ಸಂಗಮಿಸಿತು ಈ ಕಾಳರಾತ್ರಿ, ಮಕ್ಕಳೆದೆ
ರಕುತದ ರಕ್ತರಾತ್ರಿ! (ಉಪಪಾಂಡವರು ಮಲಗಿರುವರು. ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಖಡ್ಗ ಹಿಡಿದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ.)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಪವಡಿಸಿಹರು ಪಾಂಡವರು ಪ್ರಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯೊಳೆ! ಓ ಪಾಂಡು ನಂದರೆ,
ಮೋಸವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ನಿಲ್ಲದು. ಸಾತ್ವಿಕ ಕಲೆಯ ಸೋಗಿನಲಿ
ಮೋಸದ ಮುಸಿಗತ್ತಲೊಳೆ ಮುಣೆಗಿಸಿದಿರಲವೋ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರನ್ನು! ಕಾಣೆರೋ
ಕಾಣೆರಿ! ಸೇಡೆಂಬ ಸೈತಾನ ನಿಷ್ಕರುಣೆ! ಸೇಡಿನ ಸೈತಾನ ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬತ್ತಿದೆ
ಅಷ್ಟಾಪ್ರಹರಗಳಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರದ ನೀರಡಿಕೆಯಲಿ! ಐವರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು
ಎಡೆಗೈಯೊಳು ಹಿಡಿದೊಯ್ಯುವೆ ಬಲಗೈಯಲಿ ಖಡ್ಗ ಹಿಡಿದು ರೌದ್ರರಸವೇರಿದ
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ (ವೈಶಾಚಿಕ ನಗಯಲ್ಲಿ) ನಿಃಪಾಂಡವ ಪೈದ್ವಿ! (ನಗುವನು) ಇನ್ನು ಉತ್ತರೆಯ
ಗರ್ಭಸ್ಥ ಪಿಂಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಳಯ. (ನಗುತ್ತ ಹೋಗುವನು)

ದ್ರೌಪದಿ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪಲ್ಲಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ಬಲಿಯ ಮುಂಡಗಳ ನೋಡಿ) ಅಯ್ಯೋ
(ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಮಲ್ಲಗಳೆಳುತ್ತ) ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲವೆ ಕಾಲ ನಿನಗೆ! ಎನಿತುಂಡರೂ
ನಿನ್ನ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ ತುಂಬದೆ ಅಯ್ಯೋ! ನೆತ್ತರೊಳು ತೇಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳ
ಮುಂಡಗಳ ಓ ಕಠೋರ ಕಾಲನೆ! ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲುಗಾಡದಂತೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ನನ್ನ
ಮಕ್ಕಳಿ ಗೊತ್ತಿದೆಯೊ ಸರ್ಪ ಚುಂಬನವೆ! ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಕಂದಮ್ಮಗಳಿರಾ!
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಬಲಿ ಬೀಳಲೆಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಡೆದೆನೆ! (ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ದಿಗ್ಗನೇ
ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು) ಇದಾವ ದೈತ್ಯ! ಕಾಳರಾತ್ರಿಯೊಳೆ ರಕ್ತರಾತ್ರಿ ದೈತ್ಯ (ನಗುತ್ತ) ಸೇಡಿನ
ಕಿಚ್ಚಾನು! ಸೇಡಿನ ಕಿಚ್ಚಾನು! ಆ ಸೇಡಿನ ಸೈತಾನ ತನ್ನ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಯ ಚಾಚಿ ತಬ್ಬಿತೆ
ತನುಜರನು ಚಾಚಿ! ಓ ಎನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆ ಸೇಡಿನ ಕಿಚ್ಚಾನು ಆ ಸೇಡಿನ ಸೈತಾನನನ್ನು
ಬಡಿದು ಸುಡುವೆ ರುದ್ರಾಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಿ! ಎಲೆಲವೊ ಖೂಳಕಾಲನೆ ಹಲ್ಲುಗಳ
ಕಿರುಚುವೆಯಾ! (ನೆಲದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ) ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕತ್ತು ಕಡಿದವರನ್ನು ಒದ್ದು
(ನೆಲಕ್ಕೆ ಒದ್ದು) ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಹೆಣ ಹರಿಬಡೆದು ತಿನ್ನಲಿ ಹದ್ದು. (ಹುಚ್ಚು ಗಂಟೆಗೆ) ಓ
ಕಾಲ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಸೋತಲ್ಲಿ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಸೋಲಿಲ್ಲ ಈ ಗರತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ!
ತಪ್ಪಾರ್ಕಬಿಂಬದಿಂದೆದ್ದಿದೆ ಪ್ರಳಯ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರ
ದಲಿ ಪ್ರಳಯ ಪೂತ್ಕರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬಾಂದಳದಿಂದಲೂ ಭೂಮಿಯಿಂದಲೂ ಬೂದಿಗ್ನಿತ್ತಿ
ಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಳಿನ ಹೊರಗೂ ಪ್ರಳಯ, ಬಾಳಿನ ಒಳಗೂ ಪ್ರಳಯ. ಓ ಪಾಂಡವರೆ
ಏಳಿ, ಎದ್ದೇಳಿ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ನನ್ನು ಸೀಳಿ.... (ನಗುತ್ತ) ಸಿಕ್ಕನು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕನು
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ. ಕೂರ್ಗಣೆ ಎಸೆದು ಕೊಲ್ಲು ಬಾ ಇವನನ್ನು ಪಾರ್ಥದೇವಾ! ಓ
ಭೀಮದೇವಾ ಬಲ್ಲೆದೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿವನ (ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ದುರದುರನೆ
ನೋಡುತ್ತ) ಬೀಸಿ ಬಡಿ ತೊಡೆಯ. ಏನು ಶಿಬಿರ. ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರ (ಹುಚ್ಚು
ನಗಿಯಿಂದ) ಹೆ! ಇದೇನು ಬೆದರು ಭೀಮನೆಂಬ ಬಿದರು ಯಾರಿಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಣದ
ಬಣವೆಯ ಮೇಲೆ? ಅಯ್ಯೋ ಕಂದಮ್ಮಗಳಿರಾ ಯಾರ ಪಾವಕೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು

ಕಡಿದಿರಪ್ಪಾ! ನಾನಾರೆಂದು ಕೇಳಿದಿರಾ! (ನಕ್ಕು) ನಾನು ಭೈಕಾಳಿ! ಕಾಳಬೈರವಿ! ಅಲ್ಲವು ಅಲ್ಲ, ನಾನು ಪಂಚವಲ್ಲಭೆ! ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ! (ಗಾಬರಿಗೊಂಡು) ಅಭಿಮನ್ಯು ಬಾ! ಬೆದರಬೇಡ ಈಗ ತಾನೆ ಬಂದೆಯಾ! ನಿಮ್ಮ ತಂಮ್ಮಂದಿರನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಏನದು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಬಂದೆ? (ಧರ್ಮ ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಬರುವರು) ಧೂ! ನಿಮ್ಮ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಾ! ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕರಳುಗಳೆ ಕಿತ್ತೊಗೆದರು. ನಾ ಪಾಪಿ! ನಾ ದುಷ್ಟರ್ಮಿ ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕಂದಮ್ಮಗಳಿರಾ. (ಎದೆಗೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು, ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಳು)

ಭೀಮ : ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ! ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಭೀಮ ಬಾಹುಬಲ ತೀರ್ಥದೊಳೆ ನಿನಗೆ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಈ ಭೀಮನ ಬಾಳು ಹಾಳು. (ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ದ್ರೌಪದಿ : (ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆಳುತ್ತಾ) ಬಾರೈ ರಾಹುವೇ ಬಾ. ಕೇಡಿನ ಕೇತುವೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರ್ಗುಡಿವ ಶನಿಯೇ ಬಾ. ಅಮಂಗಳದ ಅಮಂಗಳನೆ ಬಾ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಬನ್ನಿ. ನನ್ನ ಹರಿದಾದೆಯ ತುಂಬಿ ನರಕದ ನರಿಗಳೆ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೆ ಹಾಡಿ. ಗೂಬೆಗಳೆ ಘೂಕ ಅನ್ನಿ (ನಗುತ್ತ) ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಕಾಳರಾತ್ರಿ ರಕ್ತರಾತ್ರಿ. (ಹೋಗುವಳು ಕೃಷ್ಣ ಬರುವನು)

ಧರ್ಮ : ನೋಡೀಗ ನಾರಾಯಣನೆ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಪಪಾಂಡವರ ಹಾ! ರುಂಡಗಳೆಲ್ಲದ ಮುಂಡಗಳು! ಇಗೋ (ನೆಲದ ಕಡೆಗೆ ತೋರಿಸಿ) ಹರಿದು ಬಂದ ನೆತ್ತರ ನಡೆ ಹೇಡಿಯಾಚೆಗೆಂದು ನಮಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಡೆಗೈವರೆಗೆ ಉರಿದು, ಅವನಿಭಾರ ಇಳಿಯಲೆಂದರಸಿದೆಯೋ ಈ ರಕ್ತರಾತ್ರಿ ನಾಟಕವನ್ನು?

ಕೃಷ್ಣ : ಏನು ಹುಚ್ಚಿದು ಧರ್ಮಜನೇ! ನಿನಗೂ ಮಾಯೆಯೆ? ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಡಿದು ಹಾಕು ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದಿರುವ ಮಾಯಾಪಾಶವನ್ನು! ಕಿತ್ತೊಗೆದು ದೂಡಾಚೆ ದೂರ, ಮಕ್ಕಳ ಮೋಹ ಮಮತೆಯ ಬೇರ ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ಈ ದೇಹ ಬರಿ ಎಲುಬುಗಳ ಗೂಡು! ನೂರಾರು ವಿಚಾರಗಳು, ನೂರಾರು ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಬಾಳಿನ ಸಿಹಿ ಕಹಿಗಳನುಂಡು, ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ದೇಹಿಯ ಸಾವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏನೊಂದಿಲ್ಲ. ಯಾರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಕ ಕಾಮಿನಿ ವಿಚಾರ ತ್ರಯದ ಭರತಿಯ ಬರಿಯ ಬಯಲಲ್ಲಿ....

ಧರ್ಮ : ಎಂತಾದರಿರಲ್ಲ! ಈ ಕಾಳರಾತ್ರಿ ರಕ್ತರಾತ್ರಿಯಾಯಿತೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ಅದು ನಿಸರ್ಗದಿಚ್ಛೆಯೆಂಬುದನು ಕಂಡಿದ್ದೆ....

ಧರ್ಮ : ನಾವು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ....

ಕೃಷ್ಣ : ಅಂತೆ ನೀನಾದ ದುಃಖಿ! ಧರ್ಮಜನೆ! ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದು ಹೋದ ದ್ರೌಪದಿಯ ಶೋಧಿಸುವಾ ನಡೆ! (ಹೋಗುವರು)

ದುರ್ಯೋಧನ : (ತೊಡೆಯೊಡೆದು ಬಿದ್ದಿರುವ) ಏನವಮಾನಂ, ಏನೂರು ಭಂಗಮ್....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಕೈಯಲ್ಲಿ ಐದು ರುಂಡಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) ರಾಜೇಂದ್ರಾ, ನೀನು ಕನಸಿನಲಿ ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ ನೀಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿಯನು ನೋಡು ಕನಸಿನಲಿ ಪಾಂಡವರ ತಲೆಗಳ ತಂದಿರುವೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಅಹಹ ಗುರುಪುತ್ರಾ! ಎಲ್ಲಿ ಆ ತಲೆಗಳು....!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಇಗೋ! ಇಲ್ಲಿ..... (ತಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ : ಆ ಕೃಷ್ಣನೆಸಗಿದ ಬಲೆಗೆ ಬಲಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ. ಓ ಗುರುಪುತ್ರ, ಇವು ಪಾಂಡವರ ತಲೆಗಳಲ್ಲ! ದ್ರೌಪದಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಪಪಾಂಡವರ ತಲೆಗಳು! ಬಾಲಕತ್ವೆಯ ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆಲ್ಲವೋ ದ್ರೋಣ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ತನುವು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ! ಬಾಳು ಬಿರಿದೊಗೆಯುತ್ತಿದೆ

ಭೀಮಾರ್ಜುನರು : (ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆಲವೋ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ! ನಿನ್ನನ್ನು ಹಡೆದು ಪುನ್ನಾಮ ನರಕದಿಂದ ದೂರಾಗಲಿಲ್ಲ ದ್ರೋಣಾರ್ಯರು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಏನು ಧೈನಿ? ಶೋಕಸಂತಾಪಗಳ ಕಿಡಿಮುಂಬಿದ ಸ್ವರವೇನು?

ದುರ್ಯೋಧನ : ಕೇಳದೊ ಕೌಂತೇಯರ ಗುಡುಗು! ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸದಲಿ ತೊಡಗು ತೊಲಗು ತೊಲಗು, ಗುರುಪುತ್ರಾ ಮುಂಬರುವೊಳು ವಿಚಿತ್ರ. ತನುವಿನ ಋಣ ತೀರುತ್ತಿದೆ. ತಡಮಾಡದೆ ಕಳಹು ಭಾನುಮತಿಯು.

ಭಾನುಮತಿ : (ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಕಾಂತಾ ಕಾಂತಾ...

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ದೊರೆಯೇ, ಭಾನುಮತಿಯಕ್ಕೆ ಬರುತಿಹರು. ನಾನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರೆ. (ಸ್ವಗತ) ಹೊತ್ತುವ ದಿನ್ನು ದುಃಖದ ಕಿಚ್ಚು, ಶೋಕವಿವ್ವಲರನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಿರೆ, ನಾನು ಸದ್ಗತಿಯಾಗಿ ಅಳುವು ಉಕ್ಕು ಬರುವುದು. ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿದಾಗಲೆ ದುಃಖಿತರದೆಗೆ ಸ್ಥಲ್ಪು ಶಾಂತಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಏನು ವಿಚಾರ ದ್ರೋಣ! ಶುಷ್ಕತತ್ವ ತರವಲ್ಲ ಸುಡುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ. ಆದರೂ ಆನಂದವೆ ನಗೆ ತತ್ವದಲ್ಲಿ. ಸುಡುಗಾಡಿನಲಿ ಬೆಂದುರಿದು ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಬೀಳುವ ಬೂದಿ ಕೈವಲ್ಯ ರಾಜಬೀದಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಓ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಕೌರವೇಂದ್ರ! ಮಧುರ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಮೆತ್ತಿದ ಕನಸೆಷ್ಟು ಕುರುಡು ಮಾಡಿರುವುದು ಜನ ಜಗತ್ತನ್ನು?

ದುರ್ಯೋಧನ : ಹುರುಳಿಲ್ಲ! ಹುರುಳಿಲ್ಲ! ಹೊರಡು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ! ತಿರುಗಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಹೋಗುವೆ. ಆಗ ಈ ಭೂಮಿಯೊಳೆ ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ ಚಿರಂಜೀವಿಯೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕೌರವೇಂದ್ರಾ ಅಯ್ಯೋ! ಭಾನುಮತಿದೇವಿ ಮಗುವಿನೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಹೋಗಿ ಬಾ! ನಮಸ್ತೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಓ ಸ್ವಸ್ತಿ ರಾಜನ್ ! ನಿಜ ಸಾರ್ವಭೌಮ ನೀನೆನಗೆ. ಮುಂಬರುವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜೀವನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಿರುವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕಥಿಸುವೆ ನಿನ್ನ ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಯ ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯರಿರುವ ಪರಿಯಂತ. (ಹೋಗುವನು)

(ಹಿಲಾಲುಗಳ ಬೆಳಕು)

ಭಾನುಮತಿ : ಕಾಂತಾ! ಕಾಂತಾ! (ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸುವಳು)

ದುರ್ಜಯ : ಅಪ್ಪಾಜಿ! ಅಪ್ಪಾಜಿ! ಇದೇನು ಎಷ್ಟು ನೆತ್ತರು ಹರಿದಿದೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ : ಬಾ ಮಗು! ಬಾ ಇಲ್ಲಿ! (ಅಭಿಷೇಕವನು) ಮಗೂ ಸಾಯುವೆನು.

ದುರ್ಜಯ : ಅಪ್ಪಾಜಿ! ಅಪ್ಪಾಜಿ! ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವರು?

ದುರ್ಯೋಧನ : ನನ್ನ ತೊಡೆಯೊಡೆದು ನನಗೆ ಸಾವು ಬರಮಾಡಿದ ಬಲತಾಲಿ ಭೀಮನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವನು. ಭಾನುಮತಿ! ಭಾನುಮತಿ! ಮಗು ದುರ್ಜಯ..... (ಇಬ್ಬರೂ ಅಭಿಷೇಕವನು)

ಭಾನುಮತಿ : ಆಯ್ಯೋ!..... (ದುರ್ಯೋಧನನದಗೆ ತಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ) ಓ ಎನ್ನ ದೊರೆಯೆ, ನಾಥಾ! ನೀವೇನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹಿಯೆ? ಪ್ರಜರಗೆ ಪೀಡಕನೋ? ಕೌಂತೆಯರಿಗೆ ಕಂಟಕನೋ? ನನಗಂತೂ ನನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರ! ಸರ್ವೇಶ್ವರ! ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ದೊರೆ ದೂರಿದರೆಂದು, ತಾಯಿ ಗಾಂಧಾರಿ ಗೋಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು, ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದರೆಂದು, ಗೆಳೆಯನಳಿದನೆಂದು ಒತ್ತೊತ್ತಿ ಬಂದ ದುಃಖದಲಿ ಸತ್ತೆನ್ನನು ಕೊಂದೆಯೇನು ಕಾಂತಾ? ಆಯ್ಯೋ ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡೆನಗೆ ಭಾನುಮತಿಯ ಭಾಗ್ಯವಿದಾತಾ! (ಅವನದೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಳು)

ದುರ್ಜಯ : ಅಪ್ಪಾಜಿ! ಅಪ್ಪಾಜಿ! ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನು ನಾನಾರಿಗೆ ಅಪ್ಪಾಜಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಿ? ನಾನು ಮಣ್ಣಿನೊಳಾಡಿ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗಲೆ, ಮಗು ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿರಲ್ಲ.... ಆದರೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಮಣ್ಣಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡಿ! ಮಾತಾಡಿ! ನಿನ್ನಾಣೆಗೂ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಠ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವೆ. ಅಮ್ಮಾ ತಾತನೇಕೆ ಮಾತಾಡಲೊಲ್ಲನು.

ಭಾನುಮತಿ : ಮಗು! ಇನ್ನಿವರು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲ! ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ದೊರೆಯಲ್ಲ! ಇವರಿನ್ನು ಸುಡುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುಡಲ್ಪಡುವ.... (ಅಳುವಳು)

ದುರ್ಜಯ : ಆಯ್ಯೋ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸುಡಲಿರುವಿರಾ? ನಾನೇನು ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. (ಅವನದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಡುವನು)

ಭಾನುಮತಿ : ಬದಕಿದ ಬಾಧೆಗಿಂತಲೂ ಮರಣದ ಮಹಾಮಾನವೇ ಲೇಸು! ಈ ಭಾರತ ವರ್ಷ ಸುಡುಗಾಡು ಮಾಡಲೆಂದು ನನ್ನೆದೆಯ ಮಸಣ ಮಾಡಿದೆಯೋ! ಓ ಶಕುನಿ! ನಿನ್ನ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ಕೆಟ್ಟನು ಕೌರವೇಶನು. ನಿನ್ನ ಸೋದರಳಿಯನನ್ನು ನೀನೆ ಸುಲಿದು ಕೊಂದೆಲವೋ! ಓ ಶಕುನಿ! ನಿನ್ನಕ್ಕೆ ಗಾಂಧಾರಿಯೊಡನೆ ಗಾಂಧಾರದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲಿ ಸೇಡಿನ ಸೂಡಿನುರಿಯನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಕುರುರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದಿಯಾ? ಕಾಂತಾ! ಕಾಂತಾ! ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ವಂಚಿಸಿದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ವಂಚಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿ ಕೊಳ್ಳುವೆ ಅಗ್ನಿಯಲಿ ದಗ್ಧಳಾಗಿ! ಕಾಂತಾ! ಕಾಂತಾ!

ದುರ್ಜಯ : ಅಪ್ಪಾಜಿ! ಅಪ್ಪಾಜಿ (ಪಡದಬೀಳುವದು)

೨ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ನವಲಿಪಕ್ಕ : (ಕರಡಿ ವೇಷತೊಟ್ಟು, ಶಂಖದತ್ತನ ಕೊಠಳಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ನಾಲ್ಕೂ ಜನರೊಡಗೊಂಡು)

ಕರಡಿ ಕುಣಿಸುವವ ಬಂದಾನ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯೆ

ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯೆ || ಪಲ್ಲ ||

ಗುಡ್ಡದಾಗಿನ ಕರಡೆಲ್ಲ! ಗವಿಯಾನ ಕರಡೆಲ್ಲ!

ಊರಾಗಿನ ಕರಡಿ | ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಕರಡಿ ||೧||

ಒಂದು ಓಣ್ಯಾಗ ಚಪ್ಪೀಲೆ ಹೊಡೆವರೆ |

ಇನ್ನೊಂದ ಓಣಿಗೆ ಹೊಂದೆಸಬುವ ಕರಡಿ ||

ಕೆಡಕು ಒಳಿತೆಂಬ ಬಗಿಯಿಲ್ಲದ ಕರಡಿ |

ಮೈತುಂಬ ಕೂದಲಿನ ಕರಡಿ ||

ನೋಡೆ ಮದಹಂಸಿಯೆ | ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಕರಡಿ

ಮದಹಂಸಿ : (ಪಡದೆಯೊಳಗೆ) ಅವ್ವ ಅವ್ವ! ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಕರಡಿ....

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹೊರಗೆ ಬೈಲಿಗೆ ಬಾ, ಒಳಗೆ ನಿಂತೊಂಡು ಮಾತಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಿಯಾ?

ಮದಹಂಸಿ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅವ್ವ ಅವ್ವ ನನ್ನ ಬಹಾದ್ದೂರ ಬಂಟಾ, ಬಲು ಖುಷಿ-ಮೋಜಿನ ಮನುಷ್ಯ ನೀನು! ಕುಣಿಸ್ಸಾರ ಕುಣಿಸು ಕರಡಿ ತುಸು.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಕುಣಿಯಣ್ಣ ಕರಡೆಣ್ಣ! ಬಾರಕೋಲ ನೋಡಣ್ಣ ||

(ಬಾರಕೋಲ ಧೂಡಿಸುವನು)

ಆ ಕಾಲ ಹೋಯ್ತಣ್ಣ ಈ ಕಾಲ ಬಂತಣ್ಣ | ಕುಣಿಯಣ್ಣಾ ||

ಆವಾಗ ಅಧಿಕಾರಿ ಈವಾಗ ಭೀಕಾರಿ | ಕುಣಿಯಣ್ಣಾ ಕರಡೆಣ್ಣ !

ಆ ಬೋಗಿಯಿಲ್ಲಣ್ಣ ! ಈ ರೋಗ ಬಂತಣ್ಣ ಕರಡೆಣ್ಣ ||

ಮದಹಂಸಿ : ಇವನಾವನು ಕರಡಿವೇಷ ತೊಟ್ಟವನು. (ನವಲಿಪಕ್ಕ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವನು) ಅಬ್ಬಾ! ಶಂಕದತ್ತ.....

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಮೊದಲು ಶಂಕದತ್ತ! ಈಗ ಅಗಡದತ್ತ! ಖಡಖಡತ್ತಾ! ಖಡಖಡ ಖತ್ತ. (ಹಗ್ಗ ಜಗ್ಗುವನು ಶಂಕದತ್ತ ಚೀರುವನು) (ಬಾರಕೋಲು ಧೂಡಿಸಿ) ಚೀರಿದರೆ ಚರ್ಮ ಸುಲಿದೇನು ಯಾಕ್ರಪಾ! (ಗೋಣು ಹಾಕುವರು) ನಡೆ ಒಳಗೆ! ಕರಡಿಸೋಗ ಕಳೆ ನೋಡಲಿ ಜನ ನಿನ್ನ ಮುಸಡಿಯಕಳೆ! (ಶಂಕದತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು) ಇಗೋ ಮದಹಂಸಿ! ಈ ಮಗಾ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾ. ಭೀಮದೇವರ ಕೈಯಾಗ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಾ. ಆಗ ಭೀಮದೇವರು ಇವನ ತುದಿಮೂಗು ಕೊಯ್ಯೆಂದು ಇವನನ್ನು ನನಗೊಪ್ಪಿಸಿದ ಯಾಕ್ರಪಾ! (ಗೋಣುಹಾಕುವರು)

ಮದಹಂಸಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಇವನ ಕರಿಹರಿದು ಕಾರುಹುಣ್ಣೆವಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕರಡಿಸೋಗಿಗಾಗಿ ಶಂಖದತ್ತನ ಹಾಳುಗುಣಾ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಶಂಖದತ್ತನ ಗುಣಾಕಂಡು ಬಂದ್ಪಿಟ್ಟಿದ ಊರಾಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲ. ಓಣಿಓಣಿಗೆ ಕರಡಿ

ಮಜಲು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದೆವು ಯಾಕೆಪಾ! (ಗೋಣ ಹಾಕುವರು) ಮದಹಂಸಿ!
ಶಂಖದತ್ತ ದತ್ತಗೇಡಿ ಕತ್ತೆಯಾಗ್ಯಾನ.

ಮದಹಂಸಿ : ಹೋಳಿ ಹುಣ್ಣೆವೆಯ ಕತ್ತೆಮಾಡಿದರಾಯಿತು. ಕತ್ತೆಮೂಗಿದ್ದಂಗೆ ಮೂಗು
ಸೀಳಿದರಾಯ್ತು.

ಶಂಕದತ್ತ : ತಂಗೀ ತಂಗೀ! (ಒಳಗಿನಿಂದ ಗಡಿಬಡಿಸಿ ಬಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವನು)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಭವ್ವರೆ! ಬಹುರಂಗಿ! (ಒದ್ದು) ಎಲಾ ಕಳ್ಳ ನನಮಗನೆ! ಇದೇ ಕೈಯಲಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು
ಇದೇ ಕೈಯಲಿ ಉಣ್ಣು! ಎಂಟ್ಟಿತ್ತು ಜನಾ ಸೋಟರನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಡುರಾತ್ಯಾಗ
ಬಂದು ನಮ್ಮಾಕಿನ ಹೊಡಕೊಂಡ ಹೋದಿ ನನ್ನ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ. ಎಲಾ ಭಂಡಾ!
ಯಾವ ಸೋಟರನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮಾಕಿನ್ ಒಯ್ದಿದ್ದಿ. ಆದ ಸೋಟಜನಾ
ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ ಹೊಡ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡ್ತಾರ. ಎಲಾ ನಾಯಿ ಗುಣದವನೆ
(ಬಾರಕೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯುವನು) ತಂಗಿಯನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಮೊಚ್ಚೆ ಅಟ್ಟಿಗಿಂತ
ಮೆತ್ತಗಾಯ್ತೆ?

ಮದಹಂಸಿ : ಥೂ! ಥೂ! ಛೇಮಾರಿ!

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ತಗೊಂಡು ಬಾ ಚೂರಿ..... (ಮದಹಂಸಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು) ಶಂಕದತ್ತ! ನಿನ್ನ
ನಾಚಿಕೆಗೇಡು ಬಾಳಿನಾಗ ಬಾರಿಗಿಡಾ ಬೆಳೆಯಲಿ. ಹ್ಯಾಂಗ ನಿಂತಾನ ನೋಡಿರಿ
ಕೊಂಕನರಿ!

ಶಂಕದತ್ತ : (ಕೈಮುಗಿದು) ತಂಗೀ. ದಯಾ ಅಂದರ ಭಯಾ ಇಲ್ಲೆಂದು ಅಭಯ ಕೊಡತಾರ
ಗರತಿ ಗಂಗಮ್ಮ...

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಇಕೌ ಮದಹಂಸಿ! ಹೆಣ್ಣು ಬಾಲೇರದು ಅಂತಕರಣ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಂಗ ಕರಗೋದು
ಬಹಳ! ಕೇಡು ಮಾಡಿದವಗ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸದಿದ್ದರ ಕ್ಯಾಡಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟತಾರಂತೆ!
ದ್ರೌಪದಿ ದೇವಿಯರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡಿದ ಕೀಚಕನ ಭೂತಬಲಿ ಹಾಕಿಸಿದರು
ದ್ರೌಪದಿಯರು.

ಮದಹಂಸಿ : ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತೀನಿ ನಾನು! ಮೊದಲಿನ ತುದಿಮೂಗು ಕೊಯ್ತು ಹಾಕಿರಿ!

ಶಂಕದತ್ತ : ನವಲಿಪಕ್ಕಾ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವೆ. ಶರಣು ಬಂದವರನ್ನು ಸಲಹುದು ವೀರತೆಯ
ಲಕ್ಷಣ.

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಶರಣು ಬಂದವರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ವೀರನ ಧರ್ಮ.
ಆದರೆ ಶರಣಂದರೂ ಮರಣ ಕೊಡಬೇಕು ನಿನ್ನಂಥ ನ್ಯಾಯಜಾರರಿಗೆ!

ಶಂಕದತ್ತ : ರೆಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತೊಗೆದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಪಕಪಕ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತಿರುವೆ.....

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಪಿಕಿ ಪಿಕಿ ಕಣ್ಣೆಡುತಿರ್ದೆ, ನಮ್ಮಾಕಿನ್ ಅಂದು ನೀ ಹೊತ್ತೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮುಂದೆ.
ಓ ಗೆಳೆಯರೇ! ಎಳೆಯಿರಿ ಇವನನ್ನು. ಭೀಮದೇವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಇವನ
ಮೂಗು ಕೊಯ್ತು ಬಿಡುವೆ. (ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು)

ಶಂಕದತ್ತ : (ಪಡದೆಯಲ್ಲಿ) ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಮೂಗು.... (ನವಲಿಪಕ್ಕ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯುವನು)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : ಹೋಳಿ ಹುಣ್ಣುವಿ ಮಾಡುತ್ತ. ಹೋಗು ಹಾದ್ಯಾಗ....

೩ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಶ್ರೋಧವಶನಾಗಿ ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು) ಬಾಣಬಾಂದಳಕೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಭೂಮಿಗೇರಗಿ ಕಾರುತಿದೆ ಕಾಳಾನಳ ಕಿಚ್ಚನ್ನು. ಕಿಚ್ಚು ಹೊತ್ತಿ ಬಿತ್ತರಿಸಲಿರುವದು ಉತ್ತರೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ! ಎಲವೋ ಕೌಂತೇಯರೆ! ಅಗ್ನಿಬಾಣದಿಂದ ಜಿರ್ರೆಂದು ಜಿಗಿವ ಕಿಚ್ಚನುರಿಯನ್ನು ನೊಂದಿಸುವಂತ ನಿಪುಣರು ನಿಮ್ಮೊಳಿದ್ದುದಾದರೆ, ಬನ್ನಿ ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ.

ಉತ್ತರ : ಉರಿ! ಉರಿ! (ಎರಡೂ ಕಡೆಯಲಿ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ನಗುತ್ತ) ಎಲೆ ಉತ್ತರ! ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು, ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಬೆಂಗಳೆಯ ಅಗ್ನಿಲೀಲೆ. (ನಗುವನು) ಎಲವೋ ಕೌಂತೇಯರೆ? ಮಾದ್ರಿಜರೆ! ಮುಖ ಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಾರಿರುವಿರಲ್ಲಿಗೆ? ಕೌರವರನ್ನು ಕೊಂದು ರಣಕಾಳಿಯ ಜಿಮ್ಮಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಜಯಶ್ರೀಯ ಪಟ್ಟಿ ಗಾಳಿಪಟ್ಟಿ! ಎಲೆ ಉತ್ತರ! ಧನುರ್ಮೇದವೆ ಶರಣೆಂದರೂ ಬೆಂದು ಭಗ್ನಗಡುವದು. ಸರ್ವ ಭಕ್ತಕನಾದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣವಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತರ : ಓ ಗುರುಪುತ್ರನೆ! ಕ್ಷುದ್ರರಲಿ ಕ್ಷುದ್ರತಮ ನರನು ನೀನಾದೆಲವೊ ಹೃತ್ಕುಂಡದೊಳು ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇಡಿನ ಕಿಚ್ಚನ್ನು?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಉನ್ನತ್ತಳೆ! ಅಕ್ಷಯಬಾಣದುರಿಗೊಳ್ಳಿಗಳ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲುರಳಿ ಬೆಂದುರಿದು ಭಸ್ಮವಾಗುವದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ಥಪಿಂಡ.

ಉತ್ತರ : ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ, ಸಮುದ್ರದೊಡಲೊಳು ಚಿಪ್ಪಿನೋಳಿರುವ ಮುತ್ತಿಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲ ಕುಂದಿಲ್ಲ ಬಡಬಾನಳ ಭುಗ್ನುಟ್ಟಿರೂ....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕನಸಿನಾಕಾಶವೆನಿತು ಹಿರಿದಾದರೇನು? ನನಸಿನ ರೌದ್ರವ ಸಹಿಸಲಾರೆ ನೀನು! ಇಗೋ! (ಬಾಣಹೊಡೆಯುವನು) (ವರ್ತುಣಾಕಾರವಾಗಿ ಉರಿಗುಳ್ಳೆಗಳು) (ಆದರೊಳು ಉತ್ತರ) ಇನ್ನು ದಿಟವೆಂಬುದೆಲ್ಲ ದೂರವು ನೀ ಕೈಗೆ ಸಟ ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ. (ನಗುತ್ತ ಹೋಗುವನು)

ದ್ರೌಪದಿ : ಕೃಷ್ಣಾ! ಕೃಷ್ಣಾ! ಬಾಣಗ್ನಿಜಡಿದ ಝಳದೊಳು ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಉತ್ತರೆಯ ನೋವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ನರವೀರನಿನ್ನಾವನು? ಕಾಳಗದೊಳು ಕಾದಾಡಿ ದಣಿದಿರುವ ಪಾಂಡವರು, ಆ ಸಿಡಿಲಿನಾವೇಶದೆದುರು ನಿಸ್ತರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲಾರರು. ಕಾಣದಾದರು ಕೌಂತೇಯರು ಮರೆಯಾದರು ಮಾದ್ರಿಜರು ಸದ್ವಿಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನದು!

ಉತ್ತರ : (ಪಡದೆಯಲ್ಲಿ) ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ ಸತ್ತೇ ಹೊದಂತಿದೆ ಅತ್ತೆ ದ್ರೌಪದಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಸತ್ತಿಲ್ಲ! ಸತ್ತಿಲ್ಲ! ಸೌಭದ್ರನರಸಿಯೆ! ನಿನ್ನಮ್ ಬೆಂಬತ್ತಿರುವ ಉರಿದೊಳ್ಳೆಗಳನು ಬರಿಗೈಯಿಂದಲೇ..... (ಓಡಿಹೋಗುವಳು) (ಒಂದೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏದ್ಯದು ಉರಿಗೊಳ್ಳೆಗಳು ಓಡಿದುಕೊಂಡು) ನಾನು ಬೆಂಕಿ ಮಗಳೆಂಬುದು ಗಣಿಸದೆ, ಗರುವದಲಿ

ಬೆಂಗಳೆಯ ಬಿಟ್ಟು ದಿಗ್ಮೂಢನಾದೆಲವೋ ದ್ರೋಣಿ! ಸಮರ ಸಣಸಾಟದಲಿ ಕಂಗೆಡಲು ಕೌಂತೇಯರು, ಅವರೆದೆಯೊಳು ಮುನ್ನುಗ್ಗುವ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೆಬಿಸಿದ ದರ್ಪವೂ ಧೈರ್ಯವೂ. ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ನಾನಾಗಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಪಾಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆನುವಂತೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ರಕ್ತನದಿ ಹಬ್ಬಿ ಹರಿದಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಲೆ ಕಿರಿದಲೆಯನಾಗಿ, ಈ ಮಾತೃ-ಹೃದಯ ಮತ್ತುಗಳನೊದದಿಯೊ ಗುರುವುತ್ರ! ನಿನಗೆ ಬಂದಿಹುದು ಅದೇನೋ ಕಾಲ ವಿಚಿತ್ರ. (ಉರಿಗೊಳ್ಳಗಳನ್ನು ಬೀಸಾಡಿ ಬಿಡುವಳು)

ಉತ್ತರ : (ತಲೆಕೂದಲು ಕೆದರಿದ ಉತ್ತರ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅತ್ತೆ! ಅತ್ತೆ! ಬಾಲಕರ ಬಿಸಿನೆತ್ತರಿನ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಅರಿವಿಲ್ಲವೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲಕ್ಕೆ? ದೀನದುರ್ಬಲರೆ, ಹುಡುಗರೆ, ಹೆಂಗಸರೆ ಕತ್ತುಗಳ ತರಿವ ಸೇಡಿನ ಸೈತಾನದ ಕತ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಮೊಂಡಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಹಲ್ಲಗಿರಿದು ಹಲುಬುದೆ ಹೆದರಿಕೆಯ ಹೆಣ್ಣು. ಸೇಡಿನ ಸೈತಾನನಿಗಿಲ್ಲ ಕರುಣೆಯ ಕಣ್ಣು.

ವ್ರಾಜದಿ : ಸೊಕ್ಕೇರಿದ ಸೈತಾನನ ಕಣ್ಣುಡ್ಡಿಯ ಕಡೆಗಳೆಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ಸೆರೆಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳ ಬಾರದು. ಇನ್ನು ಅಬಲೆಯರು ಸಬಲೆಯರಾಗಬೇಕು.

ಉತ್ತರ : ಅತ್ತೆ, ಉತ್ತರೆಯ ಎದೆ ಕತಕತನೆ ಕುದಿದು ಸಂತಾಪದುದ್ರೇಕದಲಿ, ಹೆಣ್ಣನದ ಕೋಮಲತ್ವವು ಕಮರುತಿದೆ. ತಾಳ್ಮೆ ತಾಳತಪ್ಪಿ ವಿಕಾರಗಳೆಂಬ ವಿಷಸರ್ಪಗಳ ಭುಸುಗುಡುತಿವೆ ನನ್ನೆದೆಯ ಹುತ್ತದೊಳು. ನನ್ನೆದೆ ಗಡಲಿನಲಿ ಎದ್ದಿರುವ ಸೇಡೆಂಬ ಬಡಬಾನಳಿಕೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮವನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೋಲೇನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನು ಬದಗಿರಿಸಿ?

ಅರ್ಜುನ : ತಡೆ, ಉತ್ತರ ತಡೆ.

ಉತ್ತರ : ತಡೆ ತಡಿದು ಈ ಭೋಡಿಗಡಿಗಿ ಒಡಕ ಗಡಿಗೆಯಾಯ್ತು. ಹಸಿಗಡಿಗೆಯೊಳು ಶರ ಸುರವಿದಂತಾಗಿದೆಯೊ ಬೆಂದೊಡಲಿನ ಬಸುರಿನೊಳು ಆ ಕೆಂಗಳೆಯು ರುಳಹೋದು ಮಸಣದ ಕೆಚ್ಚು ಬೆಂಬತ್ತಿದಂತೆ ಈ ಉತ್ತರೆಯ ಬೆನ್ನತ್ತಿರುವನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಸೈತಾನನಂತೆ; ಇಂತಾದರೂ ತಡೆ ಎಂದು ನುಡಿವಿರಲ್ಲವೇ? ಪಾರ್ಥರಾಜನ್, ರಳರಳನೆ ಒಡೆಯಲಿರುವ ಈ ರಂಡಿ ಬಳೆಗಳ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಗೆ! ನಿಮ್ಮ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳ ಕೊಡಿ ನನ್ನ ಕೈಗೆ! ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು, ಷಂಡರಿಗಿಂತಲೂ ಪುಂಡರಾಗಿ ಪುಂಡರ ಮುಂದೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು, ಆ ಮನೆಯ ಗರತಿಯು ಗಂಡುಭೀರೆಯಾಗಿ, ಪುಂಡರ ತಲೆಗಳ ಹೇಗೆ ತೆಗೆವರೆಂಬ ಚಿತ್ತ ಕಿತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಮೀಸೆಹೊತ್ತ ಗಂಡಸರಿಗೆ.

ವ್ರಾಜದಿ : ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ. ಉತ್ತರೆಯ ಉದ್ಧಾರ ಸತ್ಯ. ಅಡಿಯ ಮುಂದಿಡೆ ಹಗಲು ಅಡಿಯ ಹಿಂದಿಡೆ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ. ನಡೆಯುವದು ಚೈತನ್ಯ ತಡೆಯುವದೆ ಜಟಿಲಾನ್ಯ. ಗರತಿ ಗದರಿದರೆ ಪುಂಡರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುವ ಷಂಡರೇ ಹೇಗೆ ಗಂಡುಗಲಿಗಳಾಗುವರೆಂಬುದು ಕಂಡುಬರಲಿ ಆ ತಾಯ್ನಂಡ ಪುಂಡರಿಗೆ.

ಅರ್ಜುನ : ಸಾಕು, ಶಾಮೆ, ಸಾಕು. ಆ ಮಾಕಾಳಿಯ ಕಂಠದ ಭೈರವಿಯ ರಾಗದ ಸ್ವರಗಳೇಳುತ್ತಿವೆ ನಿನ್ನದೊಂದೊಂದು ಶಬ್ದದಿಂದ ದ್ರೌಪದಿ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ನಾ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ ಯಮನಲೋಕದಲ್ಲಿ. ಮೂರುಲೋಕದ ಗಂಡ ನಾನಾಗದಿರೆ ಮೂರುಲೋಕದ ಗಂಡ ಇನ್ನಿಲ್ಲ, ಇನ್ನಿಲ್ಲ. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಲ್ಲಭ ನಾನಾಗದಿರೆ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿವಲ್ಲಭ ಇನ್ನಾವನಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ರೋಮ ರೋಮದಲಿ, ರಕ್ತ ರಕ್ತವಲಿ, ರುದ್ರ ರಸಾಯನವೆ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದೆ ತುಂಬಾ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನೆಗೆ ಕುಣವಳು ರಣಕಾಳಿಕಾಂಬಾ.

ಉತ್ತರ : ಅಯ್ಯೋ! ಇನ್ನೂ ಮಾತಿನಮಲ್ಲರಾಗಿರುವಿರಲ್ಲಾ... ಕ್ಷತ್ರಿಮಲ್ಲರಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೃತಕರ್ಮಫಲ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ. (ಹೋಗುವಳು)

ಕೃಷ್ಣ : ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಉತ್ತರ! ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಪಾಂಡವರ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಎದೆ ರಕ್ತ ಕುಡಿವಿದಕೆ ಗೆಲುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಗುರುಪುತ್ರನನ್ನು. ಅರ್ಜುನಾ! ಕಲ್ಪದ ಕಜ್ಜವನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ದಿನಗಳು ಬೇಕಾದವು! ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ನಿಮಿಷಗಳು ಸಾಕು ಕಲ್ಪದ ಕಜ್ಜವನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ!

ಭೀಮ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಕೃಷ್ಣಾ! ಯಾವಾಗಲೂ ಅರ್ಜುನನ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವುದು ಬಲು ಅಕ್ಕರತೆ ನಿನಗೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಇದರೊಳೇನು ಕವಿಯ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಭೀಮಾ! ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಅಣುಗಳೆಬ್ಬಿಸಿ, ಬೃಹತ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳ್ ಕಬ್ಬೊಗೆಯ ತುಂಬಿಸಿ, ರುದ್ರಾಗ್ನಿ ಜಾಲ್ವೆ ಧಗಧಗಿಸಿ, ಬೆಟ್ಟನಿಟ್ಟುಗಳ ಸುಟ್ಟುವರಿವಂತಸಗುವ ಆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಬಿಚ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ನಮೋ ಎಂಬೆ.

ಧರ್ಮ : ಸಂಶಯವೆನಿತಿಲ್ಲ ಈ ಮಾತಿನೊಳು.

ಅರ್ಜುನ : ಎಂತಾದರಿರಲಿ! ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿ ನನಗುಂಟು! ಕೃಷ್ಣ ಶಕ್ತಿ ನನಗುಂಟು! ಕೃಷ್ಣ ನಾಮ ಗರ್ಜನೆಯಲಿ ಈ ಗಾಂಧೀವ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಗುರಿತವ್ವದೆಂದೂ.... (ಹೋಗುವನು)

ಭೀಮ : ಕೃಷ್ಣ, ನಿನ್ನೊಲುಮೆ ನಲುಮೆಗಳ ರಸತೀರ್ಥದಲಿ ಹಸನಾಗಿ ತೊಳೆದ ಈ ಗದೆಗೆ ಅದಾವುದಸಾಧ್ಯ? (ಹೋಗುವನು)

ಧರ್ಮ : ಕರುಣಾಳುವೆ, ಇದುವರೆಗೆ ನೀನೆಮ್ಮೆ ಕರವಿಡಿದು ನಡೆಸಿರುವಿ. ಇನ್ನಾದರೂ ಕೈಯಬಿಡದಿರು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಿಂಸೆ ನನ್ನಿಂದಾಗದಂತೆ ಕರುಣದಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸು ಕಂಸಾರಿಯೇ?

ಕೃಷ್ಣ : ಓ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಗುವರು ಮಂಕುಮಾನವರು. ಆದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನ ಹೊಗೆಯ ಹೊದರೋಳು ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಯುಗಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ಶಾಂತಿ ಸತ್ಯಗಳ ಬೆಳಕು ನೀಡಿದವನು ನೀನೇ, ಮಹಾತ್ಮನು! ಈ ಯುಗದ ಭಾರತದ ಭಾಗ್ಯವಿದಾತನು ನೀನು.

ಧರ್ಮ : ಓ ದೇವ, ದೇವ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಸ್ನೇಹಮಯ ಸೀತಲಭಾಯೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಂಕಟ

ಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು, ಪಾಂಡವರ ಪುಣ್ಯಮಯ ಜೀವನಚಾರಿತ್ರ್ಯವೆ, ಚಿದಾಂಬರವ ನೆಯ್ದು ಜೀವನಕಲೆಯ ಕಸೂತಿಯ ತೆಗೆದು, ಮತ್ತದಕೆ ಸಗ್ಗದಾ ಬಣ್ಣ ಹೊಯ್ದು ಹೊದಿಸಿದೆಯೊ ಹರಿಯೆ ಈ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ! ಮಂಗಳಮಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಾತ್ಮಕ್ಕೆ. (ಹೋಗುವನು).

ದ್ರೌಪದಿ : ದೀನ ದಯಾಳು, ದುಃಖೆಂಬ ದಶಕಂಠನನ್ನು ಸಂತೋಷವೆಂಬ ಶರದಿಂದ ಸದೆಬಡಿದು ಶ್ರೀರಾಮನ ಮುಖದಯಾ ಓ ಕೃಷ್ಣ ನಿನ್ನದು ಕೃಪಾಭಾಯಾ! (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಕೃಷ್ಣಾ, ಏನನೋ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತಿರುವಿ ಏನದು....

ಕೃಷ್ಣ : ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರಸಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಕೂಗುತ್ತಿರುವನು. ಕೇಳುತಿದೆಯೆ ನಿನಗೆ?

ದ್ರೌಪದಿ : ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ಅಣ್ಣಾ ಯಾರನ್ನವನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವನು? ಪಾಂಡವರನ್ನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲ. ಪಾಂಚಾಲಿಯನ್ನು....

ದ್ರೌಪದಿ : ಏನಿದು ಅಣ್ಣಾ....

ಕೃಷ್ಣ : ಅವನ ಸಾವು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾ!

ದ್ರೌಪದಿ : ಚಿರಂಜೀವಿ ಸಾಯ್ತಾನೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ದೇಹದೊಳು ಜೀವವಿದ್ದು ಸಾಯ್ತಾನು....

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಂದರೆ...

ಕೃಷ್ಣ : ಅನಂತರ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗಲೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಕರೆಗೆ ಓ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ!

ಕೃಷ್ಣ : ಹೊರಡು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕರುಳಿನ ದುಃಖ ಒತ್ತಿ ನೂಕುತ್ತಿದೆ ನನ್ನನ್ನು ಮುಂಗಡ ಕೃಷ್ಣನ ಕೃಪಾಭಾಯೆ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ನನ್ನ ಹಿಂಗಡೆ (ಹೋಗುವಳು)

ಕೃಷ್ಣ : ಮಂಗಳಮಕ್ಕೆ ಮಹಿಳಾ ಮಣಿಯಳಿಗೆ.

ಅಂಕ : ನಾಲ್ಕು

೧ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಉತ್ತರ : ಅಯ್ಯೋ; ಅಮ್ಮಾ, ಬಸುರಿನಲ್ಲಿ ಧಗಧಗ, ಎದೆಯೊಳು ಭಗಭಗ ಅವೈ.... ದಿಗ್‌ದಿಗಂತದವರೆಗೂ, ಜಗದಗಲಕೂ ಆ ಬೆಂಗಳೆಯ ಬೆಂಕಿಯುರಿ ನಾಲಿಗೆಯ ಚಾಚಿ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರಗ್ನಿ ನೆಕ್ಕಿತೆನೋ ಚಾಚಿ! ಉಪಪಾಂಡವರ ಸಾವಿನ ಚೀತ್ಕಾರ. ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯರೊಡಲಿನ ಹಾಹಾಕಾರ, ನನ್ನದಂತೂ ಶೋಕ ಅಪಾರ.... ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರದೊಳು; ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಸಿಟ್ಟೇನು ಪಿಶಾಚಿ!

ಕಾಡ್ಲಿಚ್ಚೇ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿತು ಬೆಚ್ಚಿ, ಎಲ್ಲಡಗಿಕೊಂಡು? ಮರೆಯಾದರು ಮಾದ್ರಿಜರು
ಅಯ್ಯೋ ನೀರಡಿಕೆ, ನೀರು, ನೀರು. (ಚೇರಿ ಬೀಳುವಳು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : (ಗಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು) ನೀರು ಕೊಡಲಾರಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ. ಸ್ವೀಕರಿಸು ನೀರನು!

ಉತ್ತರ : ಯಾರು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, (ಮೇಲೆದ್ದು) ನಿನ್ನ ಕೈಯ ನೀರು ಕುಡಿಯಲಾರೆ. ಕುಡಿದೊಡನೆ
ಕರಗುವದು ನನ್ನೊಡಲ ಬಸಿರು. ನಿನ್ನ ಕೈಯ ನೀರು, ಅಗ್ನಿಜಲದ ಕುಡಿ ಎಸರು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕುಡಿಯದಿರೆ ಹಾರಿಹೋಗುವದು ನಿನ್ನ ಜೀವದುಸಿರು. ಆ ಮೇಲೆ ತಾನೆ ಇರುವದು
ಪಾಂಡವ ವಂಶದಂಕುರ, ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮರಣ.

ಉತ್ತರ : ನಾನಿಚ್ಚಿಸಿಲ್ಲ ಕಲ್ಲೆದೆಯ ಕರುಣ....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕೇವಲ ಕೌಂತೆಯರ ವಂಶಕೆ ನಾನು ಕಾಲ. ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸರುವ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ
ನಾನು ಭೂತದಯಾಲೋಲ! ಇದನರಿತು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಜಲವನ್ನು.

ಉತ್ತರ : ದೂರಾಗು, ದೂರಾಗು! ದ್ರೋಣಿ! ಓ ನೆತ್ತರುಣಿ, ಶೋಣಿತ ಸ್ಮೋತ್ರದಲ್ಲಿ
ಮುಣಿಗೆದ್ದು ರಕ್ತಸಕ್ತನೆದೆಯುಸಿರು ಕಾಳಸರ್ಪದ ವಿಷದುಸಿರು....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಇವೇನು ಶಬ್ದಗಳೋ ಸಿಡಿಲಿನ ಕಿಡಿಗಳೋ! ಆದರೂ ನನ್ನ ತನುವು ತೇಲುತಿದೆ
ಆವುದೋ ಪಾವಿತ್ರಪೂರದಲಿ. ನನ್ನದು ಸಿಟ್ಟು ಸವೆಯುತಿದೆ ಯಾವುದೋ ಶಾಂತಿಯ
ಸಾಮೀಪ್ಯದಲಿ ! ಎನಿತು ಹಿರಿಮೆ ಎನಿತು ಮಹಿಮೆ! ಗರತಿಯ ಹೃದಯ
ನಿರ್ಮಳಭಾಯೆ! ಕೋಪತಾಪಗಳೆಂಬ ತಪಸು ಗಿಪಸುಗಳೆಂಬ ಹಗ್ಗಗಳ ಹೊಸೆದು
ಹೆಣೆದ ಹೃದಯದ ಹೆಣೆಕೆಯ ಜಾಲವೂ ಕೂಡ ಹುರಿಯೊಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ
ಹದಿಬದೆಯ ಹರದೆಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ.

ಉತ್ತರ : ನಿನ್ನದು ಮಾತು ಸೋತು ಮೂಕಾಯ್ತು. ಚಾರು, ಚಾರುಜವದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ
ಬಾಣ, ಹುಟ್ಟುವ ಹಸುಳೆಗಾಗಿರೆ ಗಂಟಲು ಗಾಣ, ಅಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತಿದೆ ನಿನ್ನ ತ್ರಾಣ
ಶಿಶುಹತ್ಯೆಯ ದೋಷದಾವಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಹಗೆತನವ ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಿನ ಸವಿಯ ಸವಿದ ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ದೋಷ
ತಗಲಿರುವ ನನಗೂ ಶಿಶುಹತ್ಯೆಯ ದೋಷ ತಗಲುವುದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಗುರು
ದ್ರೋಹದ ಪಿಡಗ ಪಾಂಡವರಿಗೆ, ಪಾಪಾತ್ಮರು ರಣ ಕದನ ಗೆದ್ದರೂ ಪರಮಾತ್ಮ
ನೆಸಗಿದ ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲಾರದು.

ಉತ್ತರ : ನೀನಾವ ಜನ್ಮದ ವೈರಿ! ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಳಲಿಸುತ್ತಿರುವಿ. ಯೇನೋನಾ
ಕಾಣೆ ಎಲವೋ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ! ಗರತಿಯನು ಗೋಳಿಗೆ ಗುರಿಗೈದವರನ್ನು ಹಡೆದ
ಹೆಣ್ಣು ನರಕ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣು. ದೀನ ದುರ್ಬಲರ ಕಾಡಿ ಕೊಲ್ಲುವವರ, ಕಾಮಿನಿಯನ್ನು
ಕೆಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವವರ, ಹುಡುಗುರನು ಹಿಂಸಿಸಿ ಜೀವ ಹೊಡೆಯುವರ ಹತ್ತಾಯ್ಗಳು
ಹಾದರದ ನಾಯ್ಗಳು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಮುಚ್ಚು! ಮುಚ್ಚು ಬಾಯಿ! ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕರ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುವದು ನಿನ್ನೀ

ಕಳೇಬರ! ಆ ಉಪಪಾಂಡವರೆದರಗುತ ಒದರಿ ಹೇಳುತಿದೆ ನನ್ನ ಕತ್ತಿ ಕಡತ! ಕಿವುಡಾಗಿ ಕುಳಿತಿಹರೆಲ್ಲೋ ಕೌಂತೇಯರು? ಈ ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಧೀರನಾರು? ಸೇಡೆಂಬ ಸಿಂಹ ರಕ್ತಪಾನಕೆಳಸಿ, ಔಡುಕಚ್ಚಿ ನಖಿಗಳತ್ತಿ ನಿಂತಿದೆ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ನನ್ನದೇತರದು ಪೌರುಷ ? (ಹೋಗುವನು)

ಉತ್ತರ : ಅಯ್ಯೋ ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲುಗಾಡದಂತೆ ಈ ಉತ್ತರೆಯ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವದೇ ಈ ವಿಧಿ, ಹೆತ್ತ ಕೂಸು ಬಾಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವಪರಿಯಂತ. ಬಾಯಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿತು, ನೀರು! ನೀರು!

ಕೃಷ್ಣ : (ಗಿಂಡಿ ತಕ್ಕೊಂಡು) ತಂದಿರುವೆ ಸ್ವೀಕರಿಸು. (ನೀರು ಕುಡಿಯುವಳು) ಅಹಹಾ....

ಉತ್ತರ : ಕೃಷ್ಣದೇವಾ! ಏನಿದು ನೀರಡಿಕೆ, ನೀರನಿಂಟದರೂ ಆರದು ಬಾಯಾರಿಕೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ನಿನ್ನದು ನೀರಡಿಕೆ ಹಿಂಗದು, ನಿನ್ನ ಹೂಂ ಮರಿ ತೊಟ್ಟಿಲಲಿ ನಗುವ ಪರಿಯಂತ.

ಉತ್ತರ : ಅಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವಂತೆಯೇ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಕುಲೋದ್ಭವನೆ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ...

ಕೃಷ್ಣ : ಮಂಥನದಲಿ ಮೂಡಿದೆ ವಿಷವು, ಆದರೆ ಇಂದು ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವದು ಅಮೃತವು ಮುಂದು ಹಿಂದಾಗು ನಿಶೆ ವಿರಾಜಿಸುವದು ಉಷೆ! ನಿರಾಶೆಯಲಿ ನೊಂದದಿರು. (ಹೋಗುವರು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಸುಯೋಧನನ ಸೊತ್ತಾದೆ, ಪ್ರಳಯಕೇರಿದ ಪಿತ್ತಾದೆ, ಶೌರ್ಯ ಸಾಗರಕೊತ್ತಾದೆ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರೇ, ಓ ನೀವಾಗಿರೆ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಧೃವತಾರೆ, ಭೂಮಿ ಬಾಳಿನ ಗೊಂದಲದಿ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದರೂ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪೆನು ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದೊಳಿರುವೆನು.

ಧರ್ಮ : (ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ) ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಪುಸಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿಲ ಕಟ್ಟಿದವನು ನೀನೆಲವೋ ಧರ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಸಿಮೆತ್ತಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದೆ. ದುಷ್ಕರ್ಮನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ರುದ್ರ ವೀಣೆಯಲಿ ನೀನೊಂದು ಅಪಶ್ಯತಿ, ಶಾಂತಿಬ್ರಹ್ಮನ ಶಾಂತಿಯಲಿ ನೀನೊಂದು ಪ್ರೇತ ಶಾಂತಿ...

ಧರ್ಮ : ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ, ಓಂಕಾರಕೊಯ್ದು ಅಹಂಕಾರಹೊಯ್ದು ಹೆಣೆದಿರುವಿ ಹೂಣಿಕೆಯ! ಎಲೆಲವೋ ನಿನ್ನದು ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ತೊಪತೊಪನೆ ತೊಯ್ದಿರುವದು ಬಾಲರಕ್ತ ದಿಂದ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಆದರೂ ಈ ಪಾಪ ತೊಯ್ಯದಿದೆ ಬರಿದೊ, ಬರಿದೊ!

ಧರ್ಮ : ಬರಿದೆ ಬಡಿಬಡಿಸಿದರೇನಾಯ್ತು? ದೇವಿ ದ್ರೌಪದಿ ಬಿಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಕಟ್ಟುವದು ನಿನ್ನ ದೇಹದಲಬುಗಳ ಪದರು. ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ಅಮರುತದ ಮಳೆ ಬರಲಿ! ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷ ಹೊಯ್ಯಲಿ ಸುಖವೆನಗೆ ಶಿವರಾತ್ರಿ, ದುಃಖವೆನಗೆ ಮಹಾರಾತ್ರಿ, ನಿನಗಿನ್ನು ಬೇಕೇನು ಹೇಳು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ನನಗಿಂದು ಬೇಕಾಗಿದೆ ನೀಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿ.

ಧರ್ಮ : ಭ್ರಮೆ, ಗುರುಪುತ್ರ ಭ್ರಮೆ ನಿನಗೆ. ದ್ರೋಣೆ! ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಸೆಳೆಮಿಂಚುಗಳ

ಥಳಿಸಿ ಸಿಡಿಲ ಕಡಲಾಗಿ ಧಗಿಧಗಿತಾ - ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ರಕ್ತರಣಧುನಿಗೆ ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ
ಪಂಡುನಂದನರ ನೆಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಈ ಕಾರ್ಮುಖಿವು ಕಿತ್ತೆಸೆವುದು ಕೌಂತೇಯರ ಕೊಬ್ಬನು ಬಸುರ ಬಗಿದು! ವಿಧಿ
ವಕ್ರನಾದರೆ ಅವನ ಮುಸುಡಿಯ ತಿಕ್ಕಿತೆಗುವೆ ಈ ಕೂರ್ಗಣೆಯ ಮೊನೆಯ ಮೇಲೆ!
ಧರ್ಮಾ, ಧರ್ಮಾ ಸಿದ್ಧನಾಗು. (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು)

ಧರ್ಮ : ಕೃಷ್ಣಾ-ಭೀಮಸೇನಾ...

ಭೀಮ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯಬಿಟ್ಟು ಹೋರಾಡುವವನು ಹಾರುವನೆ?
ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದ ಕಟುಕನು ಹಾರುವನೆ. (ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗುವನು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಹಾರುವನು ಅಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸುಯೋಧನನ ಸುಡುಗಾಡಿ
ನಾಕೆಯ ಸಫಲಗೊಳಿಸುವಂಥ ಮಂತ್ರಿ ದೀಕ್ಷಿತನು ನಾನು. ಸಿಡಿದೊಡವ ಸಡಲಿನ
ಸಂಕುಳದಲಿ, ಸೆಳೆಮಿಂಚುಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಕೃತಾಂತನ ಕಾಲತೆಕ್ಕೆಯಲಿ, ತಾನಾಗಿ
ಬಂದು ಬೀಳ್ಕೊಡುವಿಯಂತೆ ನೀ ಬಂದೆಲವೋ ಭೀಮಾ. ವಟವಟನೆ ಸಟಿಯಲ್ಲವನು
ತೂರಿ, ಥಳಥಳನೆ ದಿಟದಿ ತೋರಿ, ಪಟ ಭಟ್ಟರಪ್ಪಳಿಸಿ, ಆರ್ಭಟಿಸುವ ಈ
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವವ ನನ್ನ ನೋಡಿಲ್ಲ ಈ ಭೂಮಿ ತಾಯಿ. ಬಂಡಿ
ಅನ್ನ ತಿಂದ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಬೆಳೆದ ಬಕಾಸುರನಲ್ಲ ಈ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು. ಕಂಡಕಂಡ
ಕಾಮಿನಿಯರೆ ಕಾಮಿಸಿ, ಮರಣ ಕೆಂಡದೋಳ್ ಕೈಯಿಟ್ಟ ಕೀಚಕನಲ್ಲ ಈ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ!
ಭೀಮಾ, ಗದಾಧರನಾದ ನಿನಗೆ ಬಿಲ್ವಿದ್ವೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳ ಬಿಟ್ಟು
ಗದಾಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಾ.

ಭೀಮ : ಬಿಲ್ವಿಜ್ಜೆಯೊಳು ಬಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು. ನಿನ್ನೆದೆಯ
ಸೊಕ್ಕಿಳಿಸುವಷ್ಟು. ಓ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಬರಿ ಜೊಳ್ಳ ಮೈಯ ಬರಿದಲೆಯೆ ಬಣಗು
ಬೀರನಲ್ಲ ಈ ಭೀಮ. ರುದ್ರಪಾಂಡವ ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ನೇಹಿತನು ನಾನು. (ಬಾಣ
ಹೊಡೆಯುವನು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಎಲವೋ ಭೀಮಾ ಸುಟ್ಟುರಿಯುವುದೆಲವೋ ಪಾಂಡವರ ಪ್ರತಾಪ. (ಬಾಣ
ಹೊಡೆಯುವನು)

ಭೀಮ : ಕೃಷ್ಣಾ ಕೃಷ್ಣಾ ! (ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವನು)

ಅರ್ಜುನ : (ನಗುತ್ತ) ಕೌರವನ ಋಣ ಹಿಂಗಿ ಕ್ರೌರ್ಯದೆದೆಗೆಡೆ ಮಸೆದಲವೋ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ!
ನರರೂಪ ಮದ್ದಾನೆಯೇ! (ಪಡದೆಯೊಳಗೆ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಶೋಕ, ಸಂತಾಪಗಳ ಭಾರದಲ್ಲಿ, ಮೃತ್ಯುಕಾತರ ಭರದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಗಿದನು
ಮದೋನ್ಮತ್ತ ಪ್ರಮತ್ತಪಾರ್ಥನು! ಬರಲಿ, ಬರಲಿ! ಚೇತನ ಹೋಗಿ ಜಡವಾಗಿ
ಭೂಮಿಯ ಮಡಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರಲಿ.

ಅರ್ಜುನ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಓ ದ್ರೋಣ ನೆತ್ತರುಣಿ, ಕಟುಕತನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೀಳಾಗಿ ಕಗ್ಗೊಲೆಯ
ಮಾಡಿದೆಲವೋ! ಗುರುಪುತ್ರನೆಂದು ಕ್ಷಮಿಸಿದರೆ ಗರುವದಲಿ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು

ಗೋಣು ಮುರಿದೆಲವೋ ಉಪಪಾಂಡವರದು! ತನ್ನದೆಯ ನಂಜನು ನಿನ್ನೆದೆಗೆರಚಿ ನಾಶದ ಅಟ್ಟಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಯ ಬೆನ್ನು ಚೆಪ್ಪರಿಸಿದನೆಲವೋ ಆ ದುರುಳ ದುರ್ಯೋಧನನು, ಋಣವೆದ್ದು ಕಟ್ಟಿ ಸೋತು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸರ್ಪಚುಂಬನ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಓ ಪಾಂಡುನಂದನಾ! ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಶೂರತನಕ್ಕಲ್ಲ. ಬೆಚ್ಚಿದ್ವೆಯೇಕೆ ಭೀಷ್ಮರ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ! ಸಿಂಹದದೆಯವನಾದ ನೀನು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತೆ. ಅಗೋ ಮೂರ್ಛೆಯೊಳು ಮಲ ಗಿರುವ ಆ ಧರ್ಮನು ದಿಟವನೊದ್ದು ಸಟಿಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾರಿದ ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಯನು ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು ನಂಬಿರದಿದ್ದರೆ, ಎಂದೋ ನಿಃಪಾಂಡವಪೃಥ್ವಿ.

ಅರ್ಜುನ : ಆ ಹೊಣೆಯ ಹೊರೆಯ ಹೊತ್ತಿರುವಿಯಲ್ಲವೆ ನೀನೀಗ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಹೌದು ಅರ್ಜುನಾ. ಚಿಮ್ಮಿತು ರಕ್ತ ದ್ರೋಣರ ದೇಹದಿಂದ. ತೇಲುತಿತ್ತು ದ್ರೋಣರ ಹಣ ರಕ್ತ ಜಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಆ ನೋಟ ನೋಡುತ್ತ ಬಿಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಿಂದ ಸಿಡಿದವು ಸೇಡಿನಕ್ಕರಗಳು. ನಿಃಪಾಂಡವ ಪೃಥ್ವಿ ಎಂಬಕ್ಕರಗಳು ಸಂತ್ಯಸಿತು ನನ್ನನು. ಆ ದ್ರೋಣರ ಶವಂ ಬಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಂದನೆಗರ್ಹಮಾದ ಪಾಂಡುವಂಶ ಪ್ರವಾಹನು ಖಂಡಿಸೆಂದು ನುಡಿದನು ಆ ಹಣದ ಗಾಯ ತೆರೆದ ಬಾಯಿಗೆ. (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು)

ಅರ್ಜುನ : ಮಹಾಶಂಭುವಿನೊಡನೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಮೂರುಲೋಕದ ಗಂಡನಿಗೆ ನೀನೆತ್ತಣ ವೀರ....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕೆಚ್ಚು ನುಡಿಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೀರನಾಗಲಿಲ್ಲ. (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು) ನಿನ್ನೆದೆಯ ಕೆಚ್ಚು ಮಾಯವಾಯ್ತು ನೀ ಮಾಡಿದ ಗುರು ದ್ರೋಹದಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಿದೆಯೇನು ಪೆಚ್ಚುಮೋರೆಯ ವಿಕೃಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ? (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು)

ಅರ್ಜುನ : ನಿನಗೆಲ್ಲಿಯದೋ ಆ ಶೂರತ್ವಂ ಸತ್ಯಂ. (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲಂ. (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು)

ಅರ್ಜುನ : ಕೃಷ್ಣಾ ಕೃಷ್ಣಾ! (ಅರ್ಜುನನು ಮೂರ್ಚಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವನು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಓ ದಿವಂಗತ ದುಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ! ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ನೋಡುತ್ತಿರು ನೀನು ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರ ಕತ್ತು ಕಡಿದಂತೆ ಈ ಮೂವರ ಕತ್ತುಗಳ....

ದ್ರೌಪದಿ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ತಡೆ ಕೈಯ ತಡೆ ಕೈಯ! ಓ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಯಾರು ಪಾಂಚಾಲಿ...

ದ್ರೌಪದಿ : ಹಂ! ಪಾಂಚಾಲಿ! ಪ್ರತಿಕಾಲಿ! ಕೌರವರು ಸಹಿತವಾಗಿ ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯದ ನೆತ್ತರ್ಗುಡಿದ ರಣಕಾಲಿ! ಕೀಚನೆಂಬ ಕೋಣದ ಭೂತಬಲ ಹರಸಿದ ದ್ರುಪದಬಾಲೆ. ಮಕ್ಕಳೆದರಗತ ಕುಡಿದ ಪಾಂಡವ ವಂಶಾಬ್ಧಿಯ ಮುತ್ತುಗಳನೊಡೆದ, ನಿನ್ನೆದೆಯ ಸುಡುಗಾಡಿನಲಿ ಇನ್ನಾವ ಬಯಕೆ ಬದುಕಿದೆ? ಎಲವೋ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ! ನರಕದೆದ ನಡುಗಿತು! ಕಠೋರ ಕಾಳನೆದೆ ಕೂಡಾ ಕಳವಳಗೊಂಡಿತು! ಹುಡುಗ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನು,

ಕೊಲ್ಲುವಂಥ ರಕ್ತಸರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆಯೆಂದು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತಿರುವಳು ಈ ಭೂಮಿತಾಯಿ....

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಶಪಿಸಲಿ! ನೀನು ಶಪಿಸು! ಆದರೆ ಜೀವವಿಲ್ಲದ ಜನವಾಣಿ ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸದು ಆ ಬೊಮ್ಮನಂ ಫಣಿವೇಣೆ! ಸ್ವಾರ್ಥದ ಹುತ್ತದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ನರಸೇತು ಗಳಿಬ್ಬರು. ನೀರ್ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಬರಿದೊಡವ ಸಪ್ಪಳ! ಎಲೆ ಪಾಂಡಾಳಿ! ಅಗೋ ನಿಮ್ಮದು ಜಯಭೇರಿ ನೆಗ್ಗಿತು ಕೆಳಗುರುಳಿ ಜಾರಿ, ಧರ್ಮ-ಭೀಮಾರ್ಜುನಜೀವ ಮಿಡುಕುತಿದೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಆದರೆ ನಿನ್ನೊಳು ಛಡಾಳಿಸಿದ, ಸೇಡಿನ ಚಿಲುಮೆ ಬತ್ತುವದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ! ಮಿತ್ತುಗಿಚ್ಚಿದಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಟ್ಟ, ಖೊಟ್ಟತನಕೆಡೆ ಮಸೆಯುತಲಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಬಾಯಾರಿ, ರಕ್ತ ಸೋರಿ ಚೀರುತ್ತಿರುವನು ಸೇಡಿನ ಸೈತಾನ. ಪಾಂಡವರೆದೆಯ ರಕ್ತಪಾನ ಮಾಡಿಸುವೆ ಆ ಸೈತಾನನಿಗೆ...

ದ್ರೌಪದಿ : ಎಲವೊ ಬಡಿವಾರದ ಬಿಲ್ಲಾಳುವೆ? ಈ ನಾರಿ ಮಾರಿ...!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ನಾರಿ ಮಾರಿಯಾಗಿ ನನ್ನೆದುರಿನಲೆ ನಿಂತರೂ, ನಾರಿಗೆ ಯುದ್ಧದ ಕಲೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿಗಾರ್ತಿಗೆ ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆಯಿದ್ದರೂ, ಬಿಲ್ಲಿಚ್ಚೆಯಿಲ್ಲ! ಬದುರಿನ ಧನಸ್ಸು ಬಾಣ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅಡುವ ಹುಡುಗಂ ಅಟವೆಂದು ತಿಳಿದಿಯೇನು ಬಿಲ್ಲಿಚ್ಚಿಗೆ! ತಳೋದರಿಯೇ? ನೀನೇನು ಬಲ್ಲೆ ಈ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಶರಸಂಧಾನ... ಗುರಿಗಂದೆ ನಾ ಬಿಡುವ ಬಾಣ ನಿನಗೆ ಗಂಟಲಗಾಣ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಗುರಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬಿಯೇನು ಗರತಿಯ ಕೈಯ ಕೂರ್ಗಣೆಗೆ...

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಹೆಂಗಸಿನ ಹತ್ತೆಗೆ ಹೇಸುತಿರ್ದರೂ, ಹಸಿದಿರುವ ಈ ಕೂರ್ಗಣೆಗೆ... (ಬಾಣ ತೋರಿಸಿ) ನೀನೊಂದು ಸವಿಕೂಳು.

ದ್ರೌಪದಿ : ನಿನ್ನ ಕೂರ್ಗಣೆಗೆ ನಾನು ಸವಿಕೂಳಾದರೆ ನನ್ನ ಕೂರ್ಗಣೆಗೆ ನೀನಾಗಲಾರೆಯಾ ಸವಿಕೂಳು! ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ! ನೀನು ಮಾರಿಗೌತಣ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆಯೆಂಬುದನು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿ ಅಂಬರದ ದೇವತೆಗಳು. (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವಳು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಸುಯ್ಯೆಂದು ಹಾರಿಬರುವ ನಿನ್ನ ಬಾಣಕ್ಕೆರಗುವ ನನ್ನ ಬಾಣದ ಸದ್ದು, ಕಾಳವಕ್ಕಿಯ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಸದ್ದು. ಎಲೆ ದ್ರೌಪದಿ! ನಿನ್ನ ಗಲ್ಲದ ಅರಿತಿಣಕ್ಕೆ ಕುಂಕುಮ ಹೊಯ್ಯುವುದು ಈ ಬಾಣ ನಿನ್ನ ಮಸ್ತಕದ ರಕ್ತದಿಂದ. (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು)

ದ್ರೌಪದಿ : ಬೆಂಕಿಮಳೆ ಬಾಣದಿಂದ ಬೀಳೆ, ಅದಕ್ಕೆಳ್ಳಿನಷ್ಟು ಅಳಕದು ಬೆಂಕಿಮಗಳೆದೆ! ಆರಿ! ಮಾರಿಗಿಂತಲೂ ನಾರಿ ಕ್ರೂರಿ! (ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವಳು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಇದೋ ಉರಿನಾಲಿಗೆಯ ಈ ಬಾಣ ನೆಕ್ಕುವದು ನಿನ್ನೊಳಿರುವ ತ್ರಾಣವನ್ನು. (ಬಾಣ ಹೊಡೆದವನು)

ದ್ರೌಪದಿ : ಓ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ! ತನ್ನ ಗಂಡನ ಗೋಣು ಮುರಿದವನ, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ರಗತ ಕುಡಿದವನ, ಸೇಡು ತೆಗೆಯದಾ ಹೆಂಗಸಿನ ಮಾಂಗಲ್ಯದ ತಾಳಿ, ಹೊಲೆ ಪಿಂಡಾಂಡ ಹಾದರಿಯ ಗುಳಿದಾಳಿ. (ಬಾಣ ಹೂಡುವಳು)

ಕೃಷ್ಣ : ತಾಳು! ತಾಳು? ಯುಗಚಕ್ರವ ಮುನ್ನೊಂಕುವ, ಇದೇ ಜಗನಿಯಂತ್ರ ಶಕ್ತಿ! ಓ ಗುರುವುತ್ರಾ! ತೊಟ್ಟಿಲ ತೂಗುವ ಗರತಿಯ ಸೂತ್ರದೊಳಾಡುತಿದೆ ಭರತಭೂಮಿ ಬುಗುರೆಯಂತೆ! ಅವಳ ಜೋಗುಳದಲಿಗೆ ನಾಡು ನಲಿವುದು! ಗರತಿ ಗುಡಿದಾವೇಶ ವಾಣಿಗೆ ಜುಮ್ಮೆನ್ನುವದು ಭಾರತೀಯರ ಮೈ. ಓ ದ್ರೋಣಿ! ಕೃಷ್ಣ! ಧನುರಾಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣಾರ್ಯ ದ್ವಾಪರದ ಮಹರ್ಷಿ, ಈ ದ್ರೋಣಿ ಧೂರ್ಜಟಿದರ್ಶಿ....

ದ್ರೌಪದಿ : ಇಂತಿರೆ ಇವನೆಂತಾದನು ಬಾಲಹತ್ಯ ಸಂಪ್ಪತ್ತಿ....

ಕೃಷ್ಣ : ಕೇಳು ಪಾಂಚಾಲಿ! ಉಪನಿಷದ್ ನಂದನವೆನಿಸಿದ ಈ ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲ "ಉಲಿಯಲಿ ಅಳಿಯಲಿ" ಎಂಬ ಈ ಯುಗದ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಕದನದಲಿ ಕೂಡಿದವು ಭೌತಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಗಳೆರಡು. ಬಲಿರಕ್ತ ರಾಶಿಯೊಳೆ ಮುಣುಗಿದ್ದ ಭಾರತಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವಳು, ಕ್ರೌರ್ಯಾಂಧ ಕಲ್ಲೆದೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಬರುವ ಅಮೃತ ಕಿರಣ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಕೃಷ್ಣಾ! ನಿನ್ನೆಯ ರಕ್ತರಾತ್ರಿಯೊಳೆ ಇಂದಿನ ಉದಯ ತಂದಿರುವುದು ಬೆಳಕೆ. ಗುರುವುತ್ರನಿಗೆ ತೋರಿಸುವೆ ಗರತಿಯರ ಕೈಚಳಕ ಓ ವೃಷ್ಟಿ ಕುಲತಿಲಕ! ಮದ ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಕುಲಾಭಿಮಾನದ ಕಿಚ್ಚಿನಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದ ಜನಪದದ ಕಲ್ಲೆದೆಯ ಕೃಪಣತೆಯನ್ನೂ, ಕಾರಿಣ್ಯವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಶೌರ್ಯವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಡಹಿ, ಮೆಟ್ಟಿ ಮೆರೆವಳು ಯೋಗಿನಿ. ನವಯುಗದ ಸಾರ್ವ ಭೌಮಿನಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆಂಬುದರ ನಂಬುಗೆಯ ತುಂಬುವೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಭಾಂಡದೊಳ್.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಆ ನವಯುಗವ ನೋಟ ನೋಡುವನು ಈ ಚಿರಂಜೀವಿ. ಅದರ ನೆಮ್ಮದಿ ನಿಮಗಿರಲಿ! ದೂರಾಗು ದೂರಾಗು! ಓ ಪಾಂಡವಪಕ್ಷ! ಈ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಕರ್ತವ್ಯ ದಕ್ಷ! ಕೃಷ್ಣಾ! ಕೌರವೇಶನ ಋಣ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಸಮಯದೊಳಿರುವೆ. ಭೀಷ್ಮ ರಂತೆ ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣಗಳ ಚೆಲ್ಲಿ ಕೊಡುವವನಲ್ಲ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲ ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತರು....

ಕೃಷ್ಣ : ಪಾಂಡವರ ಬಾಳಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ನೋಡು ಹೋಗಿ; ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಚೀರಾಡದಿರು ರೇಗಿ! ದ್ರೌಪದಿ ಹುಟ್ಟಿನಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಮಗಳು ಸಿಡಿಲಿನದೆ ಮಗಳು! ಈಗಿವಳು! ನಿನ್ನ ನೆತ್ತರದಿಂದ ನಿನ್ನ ಹಣೆಬರಹವ ಬದಲಿಸಿ ಬರೆಯುವಳು ರಕ್ತಾಕ್ಷರದಲಿ. ದ್ರೌಪದಿ, ತಡಮಾಡದಲೆ ಹಾರಿಸು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಹಣೆಯ ಮಣಿಯ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ದುರ್ಯೋಧನ ದೀರ್ಘ ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ, ದ್ವಾಪರದ ಕಡೆಯ ದಿನಗಳಲಿ ನಾ ನಿರ್ಮಿಸಿ ರುವ ರಕ್ತರಾತ್ರಿಯಲಿ ಮುಸಗಿ ತರಂಗ ತರಂಗವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ, ಭೋರಿಡುವ ಸಮುದ್ರದ

ಭೂಂಕಾರದಲಿ ಮೊಳಗಿ ಬಂದಿಹುದೆನ್ನ ವೀರವಾಣಿ. ಅದಕೆ ಅದರೋದು ಭಾರತದ ಶೈಲಶ್ರೇಣಿ. ಅದಕೇನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲಳು ಈ ಘಟವೇಣಿ?

ಕೃಷ್ಣ : ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ? ಈ ದ್ರೌಪದಿ ಕುರುಕುಲ ಕಾಳರಾತ್ರಿ! ಓ ಗುರುಪುತ್ರ! ಗರತಿಯ ಗುಡಿಗಿಗೆ ಬೆಟ್ಟಗಳದುರಿ, ದಿಗ್ವಿತ್ತಿಗಳು ಹೆದರಿ ಪ್ರಳಯ ರುದ್ರನ ಭಯಂಡಿಡಿಮ ಹೆದರಿ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನರನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವನೇ ನಾರಿಯ ಮಾರಿಗದುರಿ ನಲಿ? ದ್ರೌಪದಿ! ತಡಮಾಡದಲೆ ಹಾರಿಸು ಇವನ ಹಣೆಯ ಮಣೆಯ. (ಭಯಂಕರ ಸಪ್ತಳದಲಿ ದ್ರೌಪದಿ ಬಾಣ ಬಿಡುವಳು. ಪ್ರಭಾಮಯ ರಕ್ತ ಹಾರಿ ಹೋಗುವದು. ಗಗನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಹಣೆಯೊಡೆದು ರಕ್ತಸೋರುವದು. ಪಾಂಡವರು ಏಳುವರು)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಜಾರಿ ಹೋದುದೆ ಹಣೆಯ ಮಣಿ! ಒಡಲ ಕಡಲೊಳೆದ್ದಿತು ಒಡಬಾನಲ! ಬೆಂದು ಬೆಂಗಳಣೆಯಂತಾಯ್ತು! ಹೂವು ಹಾವೆಂತಾಯ್ತು ಹರದೆ ದ್ರೌಪದಿ ಹರನಿಟ್ಟ ಮಣೆಯ ಹಾರಿಸಿದಳೆಂತು ಶಿವಾ! ಶಿವಾ!

ಕೃಷ್ಣ : ಹರನಿಟ್ಟ ಮಣಿ ಹಾರಿದುದು ದ್ರೌಪದಿಯ ಬಾಣಕ್ಕೆ, "ಗರತಿಯ ಕರುಳ ಕೊರೆಯ ದಿರೆಂದು" ಹರಪೇಳ್ಳ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಮರೆದುದಕೆ! ನಿನ್ನನ್ನಾವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗದಂತಹ ನೋವು ಚಿರಂಜೀವಿ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಚಿರಂಜೀವಿ? ಜೀವೇ- ಸಾವೆನಗೆ! ನೋವಿನೊಳು ನರಳುವಂತೆ ಸೇರಿದೆಯೋ ಕೃಷ್ಣ ಮುರಾರಿ, ನೇಸರನುರಿವಲ್ಲಿ ಪರಿಯಂತ! ಎಂದನಗೆ ಮನಕೆ ಶಾಂತಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಓ ಚಾಪಾಗಮಾಚಾರ್ಯ ಪುತ್ರ! ಮುಂದೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಕಥಾ, ಕೀರ್ತನ, ನಾಟಕಾದಿಗಳು ಜರಗುವಲ್ಲಿ ಸಾರಭೂತನಾಗಿ ರಸನಿಂಟದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ಪಕ್ಷಿಗಮನನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ದ್ರೌಪದಿಯ ಧನ್ಯಾತ್ಮಳು! ಕಥಿಸು ಕೃಷ್ಣ ಮುರಾರಿ!! ವಿಶ್ವದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ ಫಲಕದೊಳು ನನ್ನದೆಂತಹ ಚಿತ್ರ.

ಕೃಷ್ಣ : ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಮೀರಿದ ಅಮರ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಚಿತ್ರ! ತರಳು! ತರಳು!! ಗುರುಪುತ್ರ!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ : ನಮಸ್ತೆ ದೇವಾ!

ಕೃಷ್ಣ : ಶಾಂತಿರಸ್ತು. (ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಹೋಗುವನು) (ಪಡದ ಇಳಿಯುವದು)

೨ನೇ ಪ್ರವೇಶ

ಮದಹಂಪಿ : (ಹೂ ಹಾಗು ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನುಟ್ಟು ತಬಕ ತಕ್ಕೊಂಡು)

ನವಲಿಪಕ್ಕ : (ಖಡ್ಗಧಾರಿಯಾಗಿ ಬರುವನು)

ಧರ್ಮರಾಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ | ಆ ದ್ರೌಪದಿಯ ಶೌರ್ಯವಂತಿ |

ಸೊಸೆಯುತ್ತರೆ ಪುತ್ರವಂತಿ | ಪಾರ್ಥಕೀರ್ತಿ ರೂಪತಳೆದಾ ||

೩ನೇ ಪ್ರವೇಶ

(ದ್ರೌಪದಿ ಮದಹಂಸಿ ತೊಟ್ಟಿಲ ತೂಗುವರು) (ಉತ್ತರ ಅಧೋವದನಳಾಗಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಭಾವಚಿತ್ರ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವಳು)

ದ್ರೌಪದಿ- ಮದಹಂಸಿ : (ಜೋಗುಳ ಪದ)

ಪಾರ್ಥ ಬಾಲನ ಶುಭಾಂಗ ರೂಪ !

ನೋಡಿವಾಡುವೆ ಪ್ರಸನ್ನರೂಪ ಪಂಡುವಂಶಾಬ್ಧಿ ಹಿಮಾಂಶು ಜೋ ! ಜೋ!!

(ಕೃಷ್ಣ ಹೂಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಹಾರಿಸುವನು)

(ಧರ್ಮ, ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಬರುವರು)

ಧರ್ಮ : ಶಿಶುವಿನ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ.

ಭೀಮ : ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆಯಾ?

ಅರ್ಜುನ : ಇನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಣ್ಣಾ ನಿಜವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆಯಾ?

ಕೃಷ್ಣ : ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ! ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ "ಪರೀಕ್ಷಿತ"ನೆಂದು ಹೆಸರಿಡುವೆ ಕೂಸಿಗೆ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಮಗ ಪರೀಕ್ಷಿತಾ! ಮಗು ಪರೀಕ್ಷಿತಾ!

ಉತ್ತರ : ಅಹಹ ಪರೀಕ್ಷಿತಾ... ಕೃಷ್ಣದೇವಾ...

ಕೃಷ್ಣ : ಮಗು! ಉತ್ತರ! ಕಳೆದ ಕಾಲ ಮೃತಶೋಕ ಮರೆತುಬಿಡು ಈ ಮಂಗಲ ಸಮಯದಲಿ. ಉರಿಸು ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯದ ಊದಿನಕಡ್ಡಿ, ಸದಾ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದಲಿ ಹಾಡು ಗರತಿಯ ಬಾಳಿನ ಹಾಲ್ನುಡಿ.

- ಸಂಪೂರ್ಣ -

ಸಂಪೂರ್ಣ

ಹೇಮರದ್ಧಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ

ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅಮರಾರ್ಯ ಹಿರೇಮಠ ನಲವಡಿ

(ಪೂರ್ವಾರ್ಧ)

ಅಂಕ : ಒಂದು

|| ಮಂಗಳಾರ್ಚನಾ ||

ದಾಗ : ಭೂಪ ತಾಲ : ಆಡಾಚಿತಾಳ

ಶುಭಕರ ಶಿವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ | ಘನ || ಪ ||

ಶ್ರೀಶೈಲನಾಥ ಪೊರೆಯೊ ವರದಾತ ಶಾಂತಮನಾ || ಅ.ಪ ||

ಪರಮ ಕರುಣ ಗಿರಿವರ ಪಾವನ |

ಸುರವಂದಿತನೇ | ಲಿಂಗಾಲೀನ ||

ದಾಗ : ಭೂಪ ತಾಲ : ತ್ರಿವಟೆ

ಮಾಂಪಾಹಿ ದೇವದೇವೇಶ |

ಶ್ರೀಶೈಲವಾಸ | ಚಂದ್ರಮೌಳಿ

ಭೂತೇಶ ಮಹಾಹಿಭೂಷ! ಭಕ್ತವಶ |

ಗಲವಿಷ | ಭಕ್ತವ್ಯಂದಪೋಷ || ಅ.ಪ ||

ಮನ್ಮಥ ಮದನಾಶ | ಸನ್ಮನಿಜನತೋಷ |

ಭವಾರ್ತನಾಶ | ಶಂಭೋ ಶ್ರೀಗಿರೀಶ |

ಶಂಭೋ ಶ್ರೀಗಿರೀಶ ||

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಸೋಮರಡ್ಡಿಯ ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗ

ಚಿಕ್ಕರಡ್ಡಿ : ಮಾವಾ! ಈ ದಿವಸ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತವಿರುವದಂತೆ. ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಪುರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಿ.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಈಗ ಅದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಡೆದಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಶುವಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಈ ದಿನ ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರುವಳು. ಅಹಹ! ನನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನಗಲಿದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದೇ! ಯಾವಳು ಹುಚ್ಚಿದಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಪತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತೋ, ಆ ನನ್ನ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನಗಲಿ ನಾನು ಹೇಗೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲಿ? ಛೇ! ಹೀಗೇನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು. ಪರರ ಧನವು ಪರರಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದೇ! ಸ್ತ್ರೀ ಧನವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರರದಲ್ಲವೇ ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೊಪ್ಪಿಸುವದೇ ಕರ್ತವ್ಯ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ನಾಯಕ ಕಾನಡಾ, ತ್ರಿಕಾಲ

ಸದಾ ಪತಿಜೀವನ | ಸ್ತ್ರೀ ಜನ || ಪಲ್ಲ ||

ಪರನನಿಧಾನ | ಕನ್ಯಾದಾನ || ಅ.ಪ. ||

ಪತಿಯಧ್ಯಾನ | ಪತಿಯಮಾನ | ಸದಾ ಸತಿಗೇ ಸಮಾಧಾನ ||

ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕರಡ್ಡಿ! ಸಿದ್ಧಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಕ್ಷೇಮವೇ? ಹೇಮರಡ್ಡಿಯವರು ಒಳಿತಾಗಿರುವರೇ? ಮತ್ತೇನು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿರುವರು?

ಚಿಕ್ಕರಡ್ಡಿ : ತಂದೆಯವರು ನೆಟ್ಟಗಿರುವದೆಂದರೇನು! ನಾವು ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳ ಲಗ್ನವಾದ ಮೇಲೆ, ಸಾಲವಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಆ ಸಾಲದ ಚಿಂತೆಯೇ ಚಿಂತೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಸೊರಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಸಾಲವೇನು, ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ತರುವದೂ ಕೊಡುವದೂ ಇದ್ದದ್ದೇ!

ಚಿಕ್ಕರಡ್ಡಿ : ಆದಾಗ್ಯೂ ಮಾಡಿದ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ನಾವೇನು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲ. ಹೊಲಮನೆ ಒಕ್ಕಲುತನದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ಭಾಗ್ಯವು ಮಾವಾ!

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗ್ಯವು ಒಕ್ಕಲುತನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದು. ರಡ್ಡಿಗಳಾದ ನಾವು ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ "ರಡ್ಡಿ ಬಂಗಾರದ ಕಡ್ಡಿ" ಎಂಬ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇವೆ. ಇರಲಿ! ಸೊಸೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವರೇ?

ಚಿಕ್ಕರಡ್ಡಿ : ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ವೇಮರಡ್ಡಿ ಶಿವರಡ್ಡಿಯರ ಹೆಂಡರೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೀಗ ಅಣ್ಣನಾದ ಭರಮರಡ್ಡಿಯ ಹೆಂಡತಿ ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆ ತುಂಬಿದಂತಾಗುವದು.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ನನ್ನ ಮಗಳು ಅಂಥವಳೇ! ತವರುಮನೆಯಂತೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕವಳೇ! ನನ್ನ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತ ವದನದಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳೇ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಪತ್ತಿನ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಜನ್ಮಕೊಟ್ಟ ನನಗಿಂತಲೂ ಮಾವನಾದ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಭಾಗ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದು.

ಚಿಕ್ಕರಡ್ಡಿ : ಮಾವಾ! ನಮ್ಮ ಊರು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನಲ್ಲಿರುವದೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಕೊಂಪೆ! ಶ್ರೀಶೈಲದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಕಾಕರ ಕಾಟವು ವಿಶೇಷ! ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವುದ ರೊಳಗಾಗಿ ಊರು ಸೇರುವದಾದರೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಬರುವ ನಿಬ್ಬಣವು ತೀವ್ರ ಹೊರಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ನಡೆ! ಸರ್ವರೂ ಪ್ರಯಾಣಸನ್ನಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುವರು. ಅದೋ! ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಬಂದ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಉತ್ಸಾಹಭರಿತರಾಗಿ ಮಂಗಳಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಹೇಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಮಂದಿರಗಳ ಉಡಿತುಂಬಿ, ಸೇಸಕ್ಕಿದಳಿದ ಕಂಬಳಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವರು.

ಕುಮಾರಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯೋದಯದ ಮಂಗಲ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನಿರಲು ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಆನಂದಪೂರ್ಣವಾಗುವದು.

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಮನೆ

(ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನಿಗೆ ಉಡಿ ತುಂಬ ಆರತಿ ಮಾಡುವರು)

(ಪಾತ್ರ : ಗಂಗೂ, ಗೌರಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಶಾಂತಮ್ಮ, ಶಿವಬಸಮ್ಮ, ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ಸೋಮರತ್ನ, ಚಿಕ್ಕರತ್ನ)

ಸಾವಿತ್ರಿ : ಗಂಗೂ! ಗೌರಿ! ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆಯಿರೇ! ಉಡಿ ತುಂಬುವ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತರಲಿ.

ಶಾಂತಮ್ಮ : (ತಾಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನು ತಂದು) ಇದೋ! ಉಡಿ ತುಂಬುವ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ! ಮುತ್ತೈದೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವರೇ.

ಗಂಗೂ : ಅಮ್ಮಾ, ನಾವು ಮೊದಲೇ ಬಂದಿರುವೆವು. ಸೋಬಾನದ ಶಿವಬಸಮ್ಮನೇ ಬರಲಿಲ್ಲ!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಬಂದೆನೇ! ನಾನು ಬಂದೆ. ಹಾಗೇ ಕೂತು ಬಿಟ್ಟಿರೇನು? ನಿಮಗೇನೂ ತಿಳಿಯುವ ದಿಲ್ಲವೇ! ಎರಡೂ ಮೂರು ಸಾರೆ ಗಂಡನ ಮನೆ ಕಂಡು ಬಂದೀರಿ! ಗಂಡನಮನೆ ಕಂಡ ಮೇಲೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೇ ಬಂತು! ಹೊಸಮದಲಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಂದಬಳಿಕ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿಸುವದೇನು! ಉಡಿ ತುಂಬ ಆರತಿ ಮಾಡ್ರೇ!

ಗಂಗೂ : ಅಮ್ಮಾ! ನಾವು ಉಡಿ ತುಂಬುವೆವು. ನೀನು ಸೋಬಾನವನ್ನು ಹಾಡು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಯ್ಯಾ ಅಯ್ಯಾ! ನಾನೇನು ಹಾಡಲೇ! ನಾನು ಹಾಡುವದೆಂದರೆ ಹದಹೋದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಯಾದಂತೆ.

ಶಾಂತಮ್ಮ : ಗಂಗೂ ಗೌರೀ! ಹೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ! ಉಡಿ ತುಂಬಿರಮ್ಮಾ!

(ಉಡಿ ತುಂಬುವ ಹಾಡು)

ಯಾವತ್ತರೂ : ಉಡಿ ತುಂಬಿರ ನೀವೂ | ಉಡುರಾಜ ಮುಖಿಯಳಿಗೆ |

ಸಡಗರದಿಂದ ನಾರೀ | ಮಣಿಯರೇ ಸೋ || ೫ ||

ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಂಥ | ಮಲ್ಲಮ್ಮಗೆ ನೀವೀಗ |

ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಲೆಯ | ಧರಿಸಿರೇ ಸೋ || ೧ ||

ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ | ಪರಿಮಳ ಗಂಧವ ಪೂಸಿ |

ತರುಣಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ | ಜಯವೆಂದು ಸೋ || ೨ ||

ಕಾಮಿನಿಮಣಿಯರೇ | ಹೇಮರತ್ನಿಯ ಸೊಸೆಗೆ |

ನೇಮದಿಂದಾರತಿಯ ಬೆಳಗಿರೇ ಸೋ || ೩ ||

ಹೊಸದಾಗಿ ಗಂಡನ | ಹೆಸರು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ |

ಬಸುರೆಯರೇ ಬಂದು ಬೆಳಗಿರೇ ಸೋ || ೪ ||

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಏಳ್ಳೆ! ಆರತಿ ಮಾಡಿರಿ! ಸಾವಿತ್ರಿ! ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ!

ಸಾವಿತ್ರಿ : ಒಲ್ಲೆನಮ್ಮ! ನಾಚಿಕೆ!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಹೇಳ ತಂಗೀ!

ಸಾವಿತ್ರಿ : (ಒಡಪ್ಪ) ನಾಟಕದಾಟ, ನೋಡಾಕೊಳ್ಳೆ ಮಾಟ, ನನ್ನ ಗಂಡ ತೊಟ್ಟಾನ ಕರೇ ಕೋಟ, ನನಗೂ ಕೊಡಸಂದೆ ಒಂದು ಟಿಕೇಟ, ಯಾರ ಬ್ಯಾಡಂತಾರಂತ ಮಾರಿಮ್ಮಾಗ ಕೈಯಳದು, ನಾರೀ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡ ಬಂದಾನ ನನ ಸೂರ ಸುಬೇದಾರ ಚಂದ್ರಾಮಗೌಡ!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಗೌರೀ ನಿಂದೇನ ಹೇಳ!

ಗೌರಿ : (ಒಡಪ್ಪ) ಕಾಗದ ಮ್ಯಾಲೆ ಗೌರೀ, ನನ್ನ ಗಂಡ ದೊರಿ, ಅವಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಸರಿ, ಹಡಿಯೂತನಕ ಗಂಡನ ಮನ್ನಾಗಿರೋದು ಬಾಳಬಿರಿ, ನನ್ನ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಅನಂದಗಿರಿ!

ಗಂಗೂ : (ಒಡಪ್ಪ) ಗಂಡ ಹೇಣತಿ ಜೋಡಿ. ಏಕಾಂಗದಾಗ ಕೂಡಿ ಮೂಗಿಲೆ ಮುರಕಾಮಾಡಿ ಸರಿ ಸರಿ ಅಂದ್ರ ಕರಕರ ಹಲ್ಲ ತಿಂತಾನ ನನ್ನ ಗಂಡ ಕೊಮಾರಗೌಡ!

ಗೌರಿ : ಅಮ್ಮಾ ನೀ ಹೇಳ?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : (ಒಡಪ್ಪ) ಮೂರು ಸೇರಿನ ರೊಟ್ಟಿ, ಸೇರಿನ ಕಾರಾಕುಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದ ಬುತ್ತಿಗಂಟ ಕಟ್ಟಿ, ಹೊಲಕ ಕಳಿಸಿದರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಲಿಲ್ಲಂತ ಹಲಬತಾ ಬರತಾನ ನನ್ನ ಈರಾದಿ ಈರಶೆಟ್ಟಿ!

ಚಿಕ್ಕರಡ್ಡಿ : (ಬಂದ) ಏ ಅಮ್ಮಾ ಗಾಡಿಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಿದ್ಧಪುರ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಲಿ.

ಚಿಕ್ಕರಡ್ಡಿ : ಈಗಲೇ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಏಳ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಮುಂದೆ ಬಾ. ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು. (ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಳು)

ಶಾಂತಮ್ಮ : ಮುತ್ತೈದಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯಾಗಮ್ಮಾ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಲವಾಗಲಿ. (ಅಳುತ್ತ) ಮಗು ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವೆಯಾ?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಳಬೇಡಮ್ಮಾ ಅಳಬೇಡ. ನನಗೂ ಅಳುವ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನನ್ನೀಗ ಪತಿದೇವನ ಪಾದಸೇವೆಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ! ತೀರ್ಥ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರರ ಪವಿತ್ರ ಚರಣ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವಿ ರಲ್ಲವೇ! ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಪಾರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು, ಗಂಡನೊಡನೆ ಸತೀವ್ರತ ವನ್ನಾಚರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ! ಚಿಕ್ಕವಳಾದ ನಾನೇನು ಬಲ್ಲೆ. ಗುರು- ಹಿರಿಯರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದೊಂದೇ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ನನಗೆ ಈ ಸಮಯವು ಆನಂದದ ಸಮಯವಾಗಿದೆ. ಪತಿ ಸೇವೆಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಹಡೆದ ಕರುಳು ಎಂಥಾದ್ದೇ! ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಬರುವ ನೀರನ್ನು ಕಂಡು-

(ಪದ)

ದಾಗ : ಮಾಂಡ ತಾಳ : ದಾದಾ

ಹೃದಯ ವ್ಯಥೇ ನಾತಾಳೇ ಮಮ ಜನನಿ || ಪ ||

ಸದಾಪ್ರೇಮ ಸದನೆ ಕರುಣೆ | ಮೋಹಿನೀ || ೧ ||

ಶಾಂತಮ್ಮ : ಬಿಡು ಮಗೂ, ಅಳಬೇಡಮ್ಮಾ. ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯಾದ ನೀನು ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಸಂತೋಷಪಡುವದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆದರೂ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದ ನೀನು ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಗಿಣಿಯಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ, ನಗುತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಅಂತಹ ಸಮಯವು ಮಿಂಚಿ ಇದೀಗ ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗವಾಗುವದೆಂದು ನನ್ನ ಹೃದಯವು ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಹಡೆದ ತಾಯಿಯ ಕರಳು ಬಲು ಕೆಟ್ಟದಮ್ಮಾ! ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಕೂಡಲೇ ಅಳುವ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ ದುಃಖವು ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. (ಆತ್ತು) ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುವಿರೇ? ಅಳೇ ಅಳೇ. (ಆಳುವರು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಯಾರು ಅಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರಮ್ಮಾ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಸ್ವಭಾವವು ಲೋಕದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಂತಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಹುಡುಗಿಯರೇ ಬೇರೆ. ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಹುರಿಗೆಚ್ಚೆಯನ್ನೇ ಕಟ್ಟುವರು. ಶಾಂತಮ್ಮ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳುವದಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ಹೊಸದಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವಳು. ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳು.

ಶಾಂತಮ್ಮ : ಮಗೂ ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ಈವರೆಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರನ್ನು ಪಾರ್ವತಿ-ಪರಮೇಶ್ವರ ರೆಂದು ತಿಳಿದು ಸೇವಿಸು. ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪನೆಂದು ಭಾವಿಸು. ಇಷ್ಟೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವದು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಲಿ. ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಬಲುಬಿರಿ. ಹರಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಬಹಳ. ಗಂಡನ ಮುಂದೆ ತೊಗಡಿಸುತ್ತ ಕೂಡಬೇಡಮ್ಮಾ ಜೋಕೆ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುವೆನು.

ಸೋಮ : (ಬಂದು) ಹೋಗುವಿಯಾ! ಮಗೂ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಯೇನಮ್ಮಾ! ಹೋಗು ಹೋಗು. ನಿನಗೆ ಅಖಂಡ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ.

ಚಿಕ್ಕ : ಹೂಂ ಗಾಡಿಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಸೋಮ : ತಮ್ಮಾ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸು. ಊರ ಮುಂದಿನ ಜಲಾಶಯದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಈಗ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವರು ಹೂಂ ಸಾಗಲಿ.

(ಚಿಕ್ಕರಡಿ ಗಾಡೀ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ಪ್ರವೇಶ ೨.

ಸೋಮ : ಮಗೂ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಪತಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಶುಭಾವಸರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಧರ್ಮ ಕೃನುಗುಣವಾಗಿ ನಾನೂ ನಿನಗೆ ಕೆಲವು ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಂದೆಯೇ ಪರಶಿವನು, ತಾಯಿಯೇ ಪಾರ್ವತಿಯು. ನಿಮ್ಮ ಹಿತೋಕ್ತಿಯೇ ವೇದಸುಧೋಕ್ತಿಯು. ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿ ಪುನೀತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಮಗುವೇ, ಸಂಸಾರವೆಂಬುದು ಒಂದು ರಥವಿದ್ದಂತೆ. ಈ ರಥಕ್ಕೆ ಸತಿ-ಪತಿಗಳು ಗಾಲಿಗಳಂತಿರುವರು. ಸತಿ-ಪತಿಗಳು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೇನೇ ಈ ರಥವು ಸುಸೂತ್ರ ವಾಗುವದು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಹುದು. ಸತಿ-ಪತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಈ ರಥವು ಹೇಗೆ ಸಾಗೀತು!

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಈ ಸಂಸಾರರೂಪೀ ರಥವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವಾವುದು ಬಲ್ಲಿಯಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿ. ಯಾವುದು?

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಸತಿ-ಪತಿಗಳು ಸುವಿಚಾರ, ಶಾಂತಿ, ಸೈರಣೆ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿರುವದೇ ಈ ರಥವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿಜವೇ?

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಈ ಗುಣಗಳು ಒಂದು ವೇಳೆ ಗಂಡನಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವಳು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರಬಲ್ಲಳು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಗಂಡನು ಕೋಣನಂತಿದ್ದರೆ ದಾರಿಗೆ ಬರುವದೇ ಕಷ್ಟ!

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಗಂಡನು ಕೆಟ್ಟವನೂ, ಕ್ರೂರನೂ, ವ್ಯಸನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸೇರದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬೈಯುವದು, ಬಡೆಯುವದೂ ಮಾಡಹತ್ತಿದರೆ, ಅವನಿಗೆ ದೋಷಕೊಟ್ಟು ಎದುರಾಗಿ ಅವನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗದೆ, ಸಹನಶೀಲತೆಯಿಂದ, ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಂತಃಕರಣವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಗಂಡನನ್ನು ಏಕಭಾವದಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ದಾರಿಗೆ ತರುವದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜಾಣ್ಮೆಯು! ಇದೇ ಸ್ತ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ಧರ್ಮವು!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಹುದಮ್ಮಾ! ಗಂಡನು ಬೈದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು! ಎದುರು ಮಾತಾಡಿದರೆ ಮೈಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಾಸುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರುವದು.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಗಂಡನ ಮನೆಯವರು ಬಡವರಿದ್ದರೆ ಮಂತ್ರಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಗದೆ, ಗಂಡನೇ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವದೇ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಸೈರಣೆಯ ಧರ್ಮವು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸತ್ಯವೇ?

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಗಂಡನಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಉಣ್ಣೆ ಕೂಡದು! ಗಂಡನು ಉಣ್ಣೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು

ಸೇವಿಸಕೂಡದು! ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಮನೆಯ ಸಾವಿರಾರು ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಗಂಡನ ಮನೋವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು ಸತಿ ಧರ್ಮವಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮತ್ತೆ, ಮತ್ತೆ?

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಗಂಡನು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಲೆಬಾಚಿ, ತುರುಬಿಗೆ ಹೂವು ಮುಡಿದು ಮನೆ ಮನೆ ತಿರುಗಕೂಡದು! ತನ್ನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಪರ ಪುರುಷರು ನೋಡದಂತೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮ ನೀತಿಯು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ರೀತಿ ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ! ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಸಿದ್ಧವೀರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಮಾತು ಹೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಗಂಡನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಹುಡುಗಿಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಎಷ್ಟೂ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಒಲ್ಲೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ ನನಗೂ ಚಿಂತೆಯಾಗಿದೆ.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ವಿಶೇಷವೇನು! ಅಮ್ಮಾ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸತಿ-ಪತಿಗಳು ಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆದು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದೇ ದಂಪತೀ ಧರ್ಮವು.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಮಾಲಕಂಸ

ಪ್ರೇಮವೇ ಕುಮಾರಿ | ಪತಿ ಪಾದವ ಸೇರಿ | ಸೇವಿಸೇ ಚತುರೀ || ಪ ||

ಪತಿಯೇ ಮಹಾದೇವ ಪರಮಾತ್ಮಾ | ಪತಿಯೇ ದೈವಮಂದೇ |

ನೀತಿಸಾಗರೇ ||

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾವು ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರನ್ನು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಸೇವಿಸುವೆನು.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಮಗುವೇ, ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ! ಅದರಂತೆ ನಡೆದು ಗಂಡನ ಮನೆಗೂ, ತವರಮನೆಗೂ ಕೀರ್ತಿ ತರುವ ಭಾರ ನಿನ್ನದು. ಮಗೂ, ನೀನೀಗ ನಮ್ಮನ್ನೆಗಲಿ ಹೋಗುವಿಯೆಂದು ಮುಂದೆ ಏನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಹೊರಡದಾದವು!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಂದೆಯೇ, ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಚಿರಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಸೊಸೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮನೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆ!

(ಕಂದ)

ಪತಿಪದ ಸೇವೆಯ ಗೈಯುದೆ |

ಹಿತದಿಂ ಗುರುಹಿರಿಯರಾಜ್ಞೆಯನು ಪಾಲಿಸುತೆ ||

ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದೆನಿಸಿ ಮೆರೆಯುತೆ ಕ್ಷಿತಿಯೋಳ್
ಸತ್ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದು ಬಾಳಿರು ಸುಮತಿ.

ಶಾಂತಮ್ಮ : (ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಅಚ್ಚಿ) ಹೋಗಿ ಬರುವಿಯಾ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ. ನನ್ನ ಅರಗಿಳಿಯೇ ಹೋಗಿ ಬಾರಮ್ಮಾ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಬಿಡಮ್ಮಾ ಅಳಬೇಡ! ನನಗೂ ಅಳುವ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಶಿವಬಸಮ್ಮ, ಹೋಗಿಬರುವೆನೇ!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಹೋಗಿಬಾರ, ನನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣ ಕರೀಗುಂಡ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಗಂಗೂ! ಗೌರಿ! ಸಾವಿತ್ರಿ! ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿರಮ್ಮಾ!

ಯಾವತ್ತರೂ : ಹೋಗಿ ಬಾ ಮಲ್ಲಕ್ಕಾ! ನಿನಗೆ ಹೂಮುಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವೆವು.

ಸೋಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ! ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳುವದು ಮರತೆ! ಸಿದ್ಧಾಪುರವು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಆ ದೇವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನಿಡು. ಆ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮರೆಯಬೇಡ! ಆ ದೇವಾಧಿದೇವನು ನಿನಗೆ ಶುಭಪ್ರದನಾಗಲಿ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಪತಿಯೇ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂದು, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಪತಿಯೆಂದೂ ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಆ ದೇವದೇವನ ದಿವ್ಯಚರಣ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವೆನು. ಮಹಾದೇವ! ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ!

(ಪದ)

ರಾಗ : ಮಿಶ್ರಕಾಳಿ, ತಾಲ : ಧ್ರುವಯಾಳಿ

ಮೋಕ್ಷಸದನ | ಮೋಹ ಹರಣ |

ಗೃವೆ ಧ್ಯಾನ | ಶೈಲ ನಿಧಾನ || ಪ ||

ದೇವನೇ ಭಕ್ತಾಭಿಮಾನಿ ನಿನ್ನದಯ್ಯಾ ಲೋಕತ್ರಾಣ |

ನೀನೇ ಪ್ರಾಣ | ನೀನೆ ಮಾನ !

ಕಾವುದಯ್ಯಾ ಶೈಲನಿಧಾನ ||

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಬೀದಿ

ಸೂಗೀರ : (ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ದಬ್ಬಿ) ನಡೆ, ಸುಮ್ಮನೇ ದಾರಿಹಿಡಿ. ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ತವರಮನೆಗೆ ಓಡಿಬಂದಿಯಲ್ಲವೇ! ಏನೇ! ನನ್ನಂಥ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಬೇಸರವೇ?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಸಿದ್ಧವೀರೀ ಇದೇನ ಬಂತ ತೋಳನ ಬಿಟ್ಟಿ! ನಿನ್ನಂಥ ಗಂಡನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನೇ! ಇಂಥವನ ಸಂಗಡ ಹೇಗೆ ಬಾಳ್ವೇ ಮಾಡುವಿಯವ್ವಾ! ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ದೆವ್ವ ಬಂದಂತೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇದೊಳ್ಳೆ ಕಷ್ಟಬಂತು!

ಸಿದ್ಧವೀರಿ : ಅಮ್ಮಾ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಒಲ್ಲೆನೆ. (ಅಳುವಳಿ)

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಳಬ್ಯಾಡ ಬಿಡ ನನ್ನ ಕೂಸ! ಈಗೇನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಷ್ಟಾ, ಈಗ ಹೋಗು. ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿವಸ ಬಿಟ್ಟು ನಾನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಸಣ್ಣಾಕಿ ಅಳತಾಳ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಪ್ಪ!

ಸೂಗೀರ : ಅತ್ತೆಯವರೇ, ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆಗೆ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಿರಿ! ಇವಳಿಗೆ ಗಂಡನ ಮನೆ ಯಿಂದ ಓಡಿಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಸಿದವರು ನೀವೇ! ನಿಮ್ಮಂಥ ತಾಯಿಗಳಿದ್ದರೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡರ ಬಾಳೈಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಗೊಡುವಿರಿ! ನೀವು ದಾರಿ ಹಿಡಿ! ಅತ್ತಿಯವರು ಕತ್ತಿಯವರಾಗಿ ಕಾಲುಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ! ಏ ನಡೆ ಸುಮ್ಮನೆ! (ಜಗ್ಗುವನು. ಶಿವಬಸಮ್ಮನು ಮಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವಳು)

ಸಿದ್ದವೀರಿ : (ಅಶ್ಚುತ) ಅಮ್ಮಾ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನೇ!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಏನೇ! ಸಿದ್ದವೀರೇ ಗಂಡನ ಮನೆಯೆಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಬೇನೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವಿ ಏನೇ! ಸೋಮರಡ್ಡಿಯ ಮಗಳಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಂತೆ ಹೋಗಿ ಬಾಳೈ ಮಾಡಬಾರದೇನ ನಮ್ಮಷ್ಟಾ!

ಸಿದ್ದವೀರಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಕುಟ್ಟುವುದೂ, ಬೀಸುವುದೂ, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದೂ, ನೀರು ತರುವುದೂ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಬೋಗಸೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಬೇಕಮ್ಮಾ!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಹೌದು! ನೀನು ಎಂದೂ ಮಾಡಿದವಳಲ್ಲ! ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ!

ಸೂಗೀರ : ಅಂದರೆ! ಈ ಮಾತಿನ ಮೇಲಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ದಂತಾಯಿತು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ನನ್ನ ಮಗಳ ಹಣೇಬಾರ! ಕುಂತು ಉಣ್ಣುವ ಮನೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ!

ಸೂಗೀರ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಇಂಥಾ ಉಪದೇಶವನ್ನೇ ಮಾಡಿರಿ. ಈಗೇನು ಸುಮ್ಮನೇ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುವಿರೋ ಏನು ಮತ್ತೆ.....

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ತಮ್ಮಾ, ನಾನೇನು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಳಿಸುವದಿಲ್ಲಾ. ಯಾವಾಗಲೂ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮಗಳು ಉಳಿದಾಳ!

ಸೂಗೀರ : ಏ. ನೀ ಏನು ಅತ್ತೋ, ಕತ್ತೋ! ನಡೆ, ಹೊರಟುಹೋಗು. ಇವಳು ನನ್ನೊಡನೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಏ ನಡೆ, ಸುಮ್ಮನೆ. (ದಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು.)

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಯ್ಯ ಬರ್ರೇ. ಯಾರಾದರೂ ಬರಿ, ಮಗಳು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೂದ ಬಿಡಿಸಬರ್ರೇ. ಎಷ್ಟಾ, ಇವನ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಗಾರಾಗಲಿ. ಇವನ ಹೆಣಕ ಸಿದಗೀ ಕಟ್ಟಿಲಿ, ಬರಿ. (ಎದೆ ಬಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವಳು.)

ಪ್ರವೇಶ ೫

ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಮನೆ

ಮಾಡೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ ನಾಗಾಂಬೆ, ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮೂರು ದಿವಸಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಮಲ್ಲಿಯ ಬಡಿವಾರವೆಷ್ಟು ನೋಡಿದಿಯಾ?

ನಾಗಾಂಬಾ : ತಂಗೀ, ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಾಣಗಿತ್ತಿನಂತೆ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇವಳು ದಿನಕ್ಕಿರತು ಸಾರೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಚಕಚಕ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಸೋಗುಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನ್ನ ಮೈಯೇ ಉರಿಯುವದು.

ಮಾದೇವಿ : ನಾವು ಮಾಡದಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಿ, ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರನ್ನು ಒಲಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೇನೂ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಯಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ.

ನಾಗಾಂಬಾ : ಇವಳಂತೆ ನಾವು ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ಹೊಸ್ತಲ ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ, ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆವೆ?

ಮಾದೇವಿ : ನಾವು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇವಳು ದಿನಾಲು ಸಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ನಾಗಾಂಬಾ : ನಾವು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಇಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇವಳು ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಮಿಂಚುಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಮಿಂಚು!

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಾದ ಮೇಲೆ ದಿನಾಲು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೇನೇ! ನಾವು ಹೊರಗಿದ್ದಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾಡಿದೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲಿಗರಾದ ನಮಗೆ ಮಡಿಹುಡಿ ಏತಕ್ಕೆ ಬೇಕು?

ನಾಗಾಂಬಾ : ತಂಗಿ, ನಾವು ಹೀಗೆಯೇ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಈ ಮಲ್ಲಿಯ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಿಸುವದಿಲ್ಲ! ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರು ಇವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸೇರದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಗಂಡನಿಗೂ ಇವಳಿಗೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಹ ಕೂಡಗೊಡಬಾರದು.

ಮಾದೇವಿ : ಮತ್ತು, ಇವಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕೂಡಿಸಿ ಅನ್ನ ಹಾಕಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ಇವಳನ್ನು ಮನೆಬಿಡಿಸಿ ತವರಮನೆಗಟ್ಟಿದರಂತೂ ಮನೆಯಲ್ಲ ನಮ್ಮದೆ ಅಧಿಕಾರವಾಗುವದು.

ನಾಗಾಂಬಾ : ತಂಗಿ! ನೋಡುತ್ತಿರು! ಈ ಮಲ್ಲಿಯನ್ನು ಮನೆ ಬಿಡಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಾಗಾಂಬಿಯೇ ಅಲ್ಲ!

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ, ಇದಕ್ಕೇನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವಿ?

ನಾಗಾಂಬಾ : ಹಂಚಿಕೆಗಳಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ! ನಡೆ. ಅತ್ತೆಯವರು ಹಿತ್ತಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ಈಗಲೇ ಕಿಡಿಹಾಕಿ ಬಿಡೋಣ!

ಮಾದೇವಿ : ಒಲೆಯು ಇಂದೇ ಹೊತ್ತಿರಬೇಕು! ಇಂಥ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆ!

ನಾಗಾಂಬಾ : ಅಪ್ಪು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾರ್ಥಕವೇನೇ!

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ! ನೀನು ಬಲುಜಾಣೆ! ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವಾಗುವದು. ನಡೆ ಹೋಗುವ.

ನಾಗಾಂಬಾ : ತಂಗೀ! ಈ ದಿವಸ ಸೋಮವಾರ. ಮಲ್ಲಿಯು ಮಡಿಯಾಗಿ ಸೋಗುಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿರುವ ಕಲ್ಲಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ! ಹೊತ್ತು ಸಾಧಿಸಿ ಅತ್ತೆಯವರಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸಿ, ಅವಳ ಪೂಜೆ-ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಬಿಡೋಣ! ನಡೆ, ಅತ್ತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವ! ಈ ಮಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೆಗಣೇ ಬಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರೇ!

(ಪದ)

ರಾಗ : ಪಹಾಡಿ ತಾಲ : ಕವಾಲಿ

ಫಲವೇ ಸೋಸೆಯಾಗಿ ಲೋಕವೇ ||ಪ||

ಮಲ್ಲಿಯಕಾಡಿ ಸ ದನದಿ ದೂಡಿ ನಾನೀಗ ||ಅ.ಪ||

ಗಂಡನ ಬಡಿಸಿ ಕೆಡಿಸದಿರೇ | ಹೆಂಡಿಯ ಹೆಡಿಗಿ ಹಿಡಿಸದಿರೆ ||

(ಹೋಗುವರು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಪೂಜಾ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಡನೆ ಬಂದು) ಇಂದು ಸೋಮವಾರವಿದೆ. ಸೋಮಧರನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪೂಜೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶುಭವಾದ ವಾರವಿದು! ಸೋಮವಾರ ದಿವಸ ಶಿವಪೂಜೆ, ಶಿವಧ್ಯಾನ, ಶಿವದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಮಹತ್ಪುಣ್ಯ ಬರುವದೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವರು. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಶಿವಭಕ್ತರು ಸೋಮವಾರ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಜನರು ಮಹಾದೇವನೆಂದು ಕರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅವನು ಎಂತಹ ದಯಾಮೂರ್ತಿಯು! ಸಂಸಾರದ ತೊಂದರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಪೇಚಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೆಂಗಳೆಯರಾದ ನಮಗೆ ದಿನಾಲು ತನ್ನ ದರ್ಶನವಾಗುವದು ಬಹಳೇ ಕಠಿಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಸಾರ ಸೋಮವಾರ ತನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಏಳುದಿನಗಳ ಶಿವದರ್ಶನ ಫಲವು ದೊರೆಯುವದೆಂದು ಹೇಳಿರುವನಂತೆ! ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರ ಅಜ್ಜಿಯಲ್ಲಿರುವ ನನಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನಿತ್ಯದರ್ಶನವು ಹೇಗಾಗಬೇಕು! ನನ್ನ ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರು ಮಹಾ ಅಂತಃಕರಣಿಗಳು. ಸೋಮವಾರ ನನಗೆ ಗುಡ್ಡದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಈ ನನ್ನ ಸೋಮವಾರ ವ್ರತವು ಜನ್ಮಪರ್ಯಂತ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಭವಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವದೂ, ನನ್ನ ಅತ್ತಿ-ಮಾವಂದಿರಿಗೆ, ನೆಗೆಣ್ಣೆ-ನಾದಿನಿಯರಿಗೆ, ಭಾವಮೈದುನರಿಗೆ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯದಾತನಿಗೆ ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಚಿರಶಾಂತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಆ ಭವಾನಿಧವನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಡುವೆನು.

(ಮಾದೇವಿ, ನಾಗಮ್ಮ, ಪದ್ಮವ್ಯ ಓಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ನೋಡಿ)

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತೆಯವರೇ, ಅದೋ ನೋಡಿ! ಇವಳು ಸೊಳೆಯಂತೆ ಸೋಗುಮಾಡುತ್ತ ಆ ಗುಡ್ಡದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಪೂಜೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಮಾದೇವಿ : ಇವಳ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ಏನು? ಕುಂಕುಮವೇನು? ನೋಡಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸೋಗು ಒಕ್ಕಲಿಗರಾದ ನಮಗೇತಕ್ಕೆ ಬೇಕು?

ಪದ್ಮವ್ಯ : (ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಏನೇ! ಏ ಸೋಗಲಾಡಿ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವ ಯೇನು!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ! ಇಂದು ಸೋಮವಾರವಿದೆ. ಊರೊಳಗಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾದೇವನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೋಗುವರು. ಅವರೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. ನೀನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆಯೆಂದೇ ನಾನು ಹೊರಟಿರುವೆನು.

ನಾಗಾಂಬಾ : ನೋಡಿ, ನೋಡಿ! ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಏನೇ, ಏತರ ಅಪ್ಪಣೆಯೇ! ಅತ್ತೆಯವರ ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ನೀನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋದರೆ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಹಡೆದವರನ್ನು ತಂದಿಡುವಿಯಾ? ಕೆಟ್ಟ ಮುಸಡಿಯಳೇ! ನಿನ್ನ ವೈಯ್ಯಾರವೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತುಂಟು.

ಮಾದೇವಿ : ನೋಡಿ! ಬೈತಲೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿದ್ದಿ ತೆಗೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳೇನು ಸೂಳೆಯೇನು!

ನಾಗಾಂಬಾ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಇವಳು ದಿನಾಲು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಹೀಗೆ ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಳು. ನಾವು ಹೇಳುವದೆಲ್ಲವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ!

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಇವಳೇನು ಬಾಚಾರ ಬಸವಿಯೇ! ಒಕ್ಕಲಿಗರಾದ ನಮಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸ್ನಾನವಾದರೆ ಸಾಕಾಗದೇ! ಇವಳ ನಡತೆಯೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಮನೆ ಹಾಳಮಾಡತಕ್ಕವಳೇ ಸರಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : ನಿಮಗಿನ್ನೂ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯುವದು.

ಮಾದೇವಿ : ಅತ್ತಿಯವರೇ! ನೀವು ಅಡಿಗೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಕೆ ಸಹ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಇಟ್ಟಿಲ್ಲಿರುವದೇ ಇಲ್ಲ! ಇವಳು ಬಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೆವ್ವ ಹೊಕ್ಕಂತಾಗಿದೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಈ ಮಾರಿಯಿಂದ ಮನೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯು ಮುಂದೆನಾಗುವದೋ ನೋಡಿ! ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವದೇ ಬೇಡ.

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಈ ನೀಚರಂಡಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಸಹ ನೋಡುವ ಹಾಗಾಗಲೊಲ್ಲದು. ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಂದು ಲಗ್ನಮಾಡಿದೆನು. ಏನೇ! ನನ್ನ ಮುಂದೇ ನಿಂತಿರುವಿಯೇಕೆ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು!

ಇಬ್ಬರು : (ನೂಕಿ) ಏಕೆ ನಿಂತಿರುವಿಯೇ! ಹೋಗು! ಅತ್ತೆಯವರ ಅಂಜಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ!

ನಾಗಮ್ಮ : ನೋಡಿ ನೋಡಿ! ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ!

ಮಾದೇವಿ : ಏನೇ! ಹಗರಣದವಳೇ! ತವರಮನೆಯಿಂದ ತಂದ ಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಚು ಮಾಡುವಿಯಾ ನಾಚು!

ನಾಗಮ್ಮ : ತನ್ನ ತವರಮನೆಯ ಜಂಬವನ್ನು ಕೊಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ.

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಹತ್ತಿದರೆ ಈ ಹುಚ್ಚುಮುಂಡೆಯನ್ನಾರು ಕೇಳಬೇಕು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಸೋಮವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಿಭೂತಿ, ಕುಂಕುಮ, ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರಗಳನ್ನು ಒಯ್ದು ಆ ಕಲ್ಲಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ಮನೆ ಉಳಿದೀತೇ! ನೀವೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿ!

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಇವಳು ದೇವರಿಗೆ ಹೋಗುವದೇ ಬೇಡ. ಮೊದಲು ಪೂಜೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಿ! ಈ ಛೇಮಾರಿಯನ್ನು ಏನು ನೋಡುವಿರೇ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಿ!

ಇಬ್ಬರು : (ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಬಿಡೇ ನಾಚಿಗ್ಗೇಡಿ, ಕೈಬಿಡು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಕ್ಕಾ, ತಡೆಯಿರಮ್ಮಾ. ಅತ್ತೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಇಬ್ಬರು : ನೀನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಿಯೇ, ನೋಡಿ ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಹೇಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರುವಳು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ನಾಲ್ಕು ಏಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಿ.

ಇಬ್ಬರು : (ಹೊಡೆದು) ಬಿಡೇ, ಕೈ ಬಿಡು. (ಕಸಿದು ಚಲ್ಲುವರು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಾಯಿ, ನಾನು ಏನು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿರುವೆನೆಂದು ಸಿಟ್ಟಾಗಿರುವಿರಮ್ಮಾ! ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾದೇವನ ಪೂಜೆಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಅವನ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ನಾನು ಸುಖ-ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೇ. ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯಿರಮ್ಮಾ. ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಅಕ್ಕಾ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಸಿಟ್ಟಾದಿರಮ್ಮಾ?

ನಾಗಮ್ಮ : ನೋಡಿ, ಇವಳು ಮೆತ್ತಗೆ ಮಾತಾಡಿ ಯಾರ ತಲೆಯನ್ನಾದರೂ ಹೊಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಸತಕ್ಕವಳೇ!

ಮಾದೇವಿ : ಇವಳಂತ ನಮಗೆ ಮಾತುಗಳೇ ಬಾರವು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಇವಳಿಗೆ ತೀಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡುವದು ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬೋಳೆ ಸ್ವಭಾವದ ಗಂಡನು ಅರಹುಚ್ಚನಂತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಗಂಡನನ್ನಂತೂ ಎಷ್ಟೂ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಕ್ಕಾ, ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಡಿ. ನನ್ನ ಹುಚ್ಚುಗಂಡನೇ ನನಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹಾಗಾದರೆ ಮನೆಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಕಲ್ಲು ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನೇಕೆ ಪೂಜಿಸುವೆ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅವಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಪತಿದೇವನಿಗೆ ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ, ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲೆಂದು ಮತ್ತು ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಾವನಿಗೂ, ನಿನಗೂ, ನೆಗೆಣ್ಣೆ-ನಾದಿನಿಯರಿಗೂ, ಭಾವಮೈದುನರಿಗೂ ಚಿರಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಲೆಂದು ಆ ದೇವಾಧಿದೇವನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೋಗುವೆನಮ್ಮಾ.

ಮಾದೇವಿ : ಈ ಬಡಿವಾರವೇ ನಮಗೆ ಸೇರದು. ನಾವೇನು ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕಸದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಉಣ್ಣುವವರು. ಮುಸುರೆ ಕೈಯನ್ನಂತೂ ತೊಳೆಯುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳೈ ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳಂತೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತೆಯವರೇ, ಹೀಗೆ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರವೆಂದು ಒಸಪ್ಪ ವೈಯಾರ ಮಾಡತಕ್ಕವಳನ್ನು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಗೊಡಬೇಡಿ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವದೇ ಇಲ್ಲ.

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಇವಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವದೇ ಬೇಡ. ಇವಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ. ಏನೇ ಮಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಕೇಳಿ ಬಾಳೆ ಮಾಡುವಿಯೋ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಏನು ಓಡಿ ಹೋಗುವಿಯೋ?

ಮಾದೇವಿ : ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವನನ್ನಾದರೂ ನೋಡುವಿಯೋ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಕಿವಿಮುಚ್ಚಿ) ಶಿವಶಿವ! ಮಹಾದೇವ!! ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪೂಜೆಗೆ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡಂದರೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮಾ ನೀವು ಬಾಯಿಂದ ಉಗುಳಿದ್ದನ್ನು ಅಮೃತವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಷ್ಠುರ ತಾಳಿ ಮನಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಹಿರಿಯರಾದ ನೀವು ನೊಂದುಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ಕ್ಷೇಮ ವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಾ, ಗೃಹಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿರಮ್ಮಾ. ಸೆಗಣೆ ಬಳೆಯುವದೂ, ನೀರು ತರುವದೂ, ಬೀಸುವದೂ, ಕುಟ್ಟುವದೂ ಯಾವತ್ತೂ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮಾಡುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದರೆ ಮೇಲಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ. ಅಮ್ಮಾ ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಸೀರೆ-ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವೆನು. ನೀವು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಮಿಕ್ಕಿ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ವಳೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಮ್ಮಾ. ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ಅತ್ತೆಯವರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಬೇಡಿ. ನಿಮಗೆ ಸೆರಗು ಹಾಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿರಮ್ಮಾ.

ನಾಗಮ್ಮ : ನೋಡಿ ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಇವಳು ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆಗೆ ಮಾತಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆ ಯನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅತ್ತಿಯವರೆ, ನೀವು ಇವಳ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡಬೇಡಿರಿ.

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಈ ಹುಚ್ಚಮುಂಡೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬಿ ಬಿಡಿ. ಏನೇ ಮಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲದ ರಗಳೆಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚಬೇಡ ನಾನು ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವೆನು.

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವದೇ ಬೇಡ. ಮನೆಯ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯಲು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗು. ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸು, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ ದಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕು. ಮತ್ತು ಸೆಗಣೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿ ಕಿಟ್ಟಿವನ್ನು ಬಲಿಸು. ದಿನಾಲು ಒಂದು ಸಾರೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ನೆಣ್ಣೆಯರು ಹಾಕಿದ ಕೂಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಇದೇ ನಿನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಆಗಲಿ ತಾಯಿ. ಹಾಗೇ ಮಾಡುವೆನು.

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಡ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ದನಗಳ ದಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿರು. ದನಕರುಗಳನ್ನು ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೇ ಎಚ್ಚರ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವೆನು ಅಮ್ಮಾ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಪತಿಸೇವೆಗೆ ಎರವಾದಂತಾಗುವದು.

- ನಾಗಮ್ಮ : ಹೂಂ! ಏನೇ ಗಂಡನ ನೆನಪಾಯಿತೇನು? ಗಂಡನ ಹತ್ತರ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಏನು ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಿಯಲ್ಲವೇ? ಭಂಡಿ, ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗು. ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಮುಖವನ್ನು ಸಹ ತೋರಗೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- ಮಾದೇವಿ : ಹುಚ್ಚು ಗಂಡನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವನೇನು?
- ಪದ್ಮವ್ವ : ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿ ನಡೆ? ಕತ್ತೆಮುಂಡೆ.
- ನಾಗಮ್ಮ : ಹೋಗು. ಅತ್ತೆಯವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೇ?
- ಮಾದೇವಿ : ಹಿರಿಯರ ಮಾತು ಇವಳಿಗೆ ಕಾಲುಕಸ!
- ಪದ್ಮವ್ವ : ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಏಟು ಹಾಕು, ಅಂದರೆ ತಾನೇ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುವಳು.
- ಇಬ್ಬರೂ : ಹೋಗೇ ಹೋಗು (ಹೊಡೆದು ನೂಕುವರು.)
- ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಆಗಲಮ್ಮಾ! ಹೋಗುವೆನು.
- ಪದ್ಮವ್ವ : ಏನೇ, ಹೊರಟ ಏನು? ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರು ತಂದು, ದಿನಾಲು ಬೀಸತಕ್ಕ ಮೂರುಪಡಿ ಜೋಳವನ್ನು ಬೀಸಿ ಹೋಗು.
- ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತೆಯವರು ದಿನಾಲು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಕೂಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ನೀರು ತಂದು ಬೀಸಿ ಹೋಗು.
- ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಆಗಲಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಮಾಡುವೆನು. (ಹೋಗುವಳು)
- ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಇವಳೊಡನೆ ಕೂಗಾಡಿ ನಿಮಗೆ ಶ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಬನ್ನಿ ಆಕ್ಕಾ, ಅತ್ತಿಯವರಿಗೆ ಶ್ಯಾವಿಗೇ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹಾಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸು. (ಮಾದೇವಿ ಹೋಗುವಳು. ನಾಗಮ್ಮ, ಪದ್ಮವ್ವ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬರುವರು.) ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಭಾವನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮಲ್ಲಿಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡ ಕೂಡದೆಂದೂ, ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡಿ.
- ಪದ್ಮವ್ವ : ನನ್ನ ಮಗನು ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಸಹ ನೋಡದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ಎಲೋ! ಭರಮಾ! ಭರಮರಡ್ಡಿ! (ಕೂಗುವಳು)
- ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಹಾಡುತ್ತ) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಪಾಹಿಮಾಂ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ರಕ್ಷಮಾಂ! ನನಗೆ ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದನ್ನೇ ಹಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಾಹಿಮಾಂ!
- ಪದ್ಮವ್ವ : (ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಎಲೋ, ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಬಿಕ್ಕೇ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ ತಡೆ!
- ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಆಶ್ಚರ್ಯ) ಯಾರಮ್ಮಾ!
- ಪದ್ಮವ್ವ : ಅವಳು ನಿನಗೆ ಹಾಡು ಕಲಿಸಿದವಳು!
- ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಯಾರು ನನ್ನ ಬಂಗಾರದಂಥ ಹೆಂಡತಿಯೇ! ಅಮ್ಮಾ, ನನಗೆ ಎಂಥ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರಮ್ಮಾ! ನಿಮಗೆ ಪುಣ್ಯ ಬರಲಿ ಪುಣ್ಯ!

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲಾ; ಅವಳು ಒಳ್ಳೆಯವಳೇನೋ!

ನಾಗಮ್ಮ : ತಲೆತಿಕ್ಕುವ ಹೆಂಡರೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯವರೇ!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಆನಂದದಿಂದ) ಅಮ್ಮ! ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಅವಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಚುಗುತ್ತಾಳೆ, ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಏನಮ್ಮ! ನಾಗಮ್ಮ! ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹೀಗೇ ಮಾಡುವಿರಾ! ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತೆ. ಅಂದರೇನೇ ಗಂಡಹೆಂಡರು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲಾ ಭಂಡ! ಆ ನೀಚರಂಡೆಗೆ ಮನಸೋತಿರುವಿ ಏನೋ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡು ಆ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಆಟ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇಲ್ಲಮ್ಮ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಬೈದು ಹೊರಗೆ ಹಾಕ ಬೇಡಮ್ಮ! ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತಾಡಕೂಡದು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಮಗನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುವದು ತಾಯಿಯ ಕೆಲಸವಲ್ಲವೇನು?

ನಾಗಾಂಬಾ : ನೋಡಿ ನೋಡಿ! ಎಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವಳು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನೋಡಿ ನೋಡಿ (ಆಣಕಿಸುವನು)

ಪದ್ಮವ್ವ : ಭರಮಾ ನಾನು ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಕೇಳು ನೋಡು ಮತ್ತೆ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ! ತಾಯಿಯೇ ಕೂತು ಗಂಡ-ಹೆಂಡರ ಬಾಳೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸ ಬಾರದಮ್ಮಾ?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಊರ ಬಸವಿಯ ಕೂಡ ಬಾಳ್ಯೇ ಮಾಡುವಿಯಾ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಯಾರು? ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೇ?

ನಾಗಾಂಬಾ : ಹೂ ಅವಳೇ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಾತಿನ ಮಲ್ಲಿ. ಸಾವಿರಮಂದಿ ಸೂಳಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏನು? ಅವಳು ಸೂಳಿತನ ಮಾಡಿದವಳೇ?

ನಾಗಾಂಬಾ : ಅಂತೇ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ದನಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದೇವೆ ಭಾವಾ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಯ್ಯೋ ಹರ ಹರ! ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವೇನಯ್ಯಾ ಸಾರಥಿ? ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಶಾಬಾಸ್ ವಾವ್ವರಿ!

ನಾಗಾಂಬಾ : ಭಾವಾ ನಿಲ್ಲಿ. ನೀವು ಮೊದಲೇ ಭೋಳೆ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಹೆಂಗಸರ ಜಾಲವು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಬನ್ನಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಡೆಯಿರಿ, ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಮಗನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಗೊತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚತಕ್ಕಂಥ

ತಾಯಿಯೂ, ಮಾವನ ಮನೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತರತಕ್ಕಂಥ ನಿಮ್ಮಂಥ ಸೊಸೆಯರೂ ಇದ್ದ ಮೇಲೆ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಂಡತಿ ನನ್ನಗೇತಕ್ಕೇಬೇಕು. ನನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಬಿಡಿ. (ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ ೬

ಅರಣ್ಯಬೀದಿ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ನಾನು ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಹಾಪರ್ವತದ ಕಾಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಭಕ್ತರು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲರು. ನಾನು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಡಗಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತರ ಪ್ರೇಮವು ನನ್ನನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಬೈಲಿಗಳೆಯುವದು. ಭಕ್ತರ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ನೋಡುವದು ನನ್ನಿಂದಾಗದು.

(ಪದ)

ದಾಗ : ಗೌಡಮಲ್ಲಾರ, ತಾಳ : ತ್ರಿಶಾಳ

ಕರುಣಾಕುಲೀನನಾದ || ಪ ||

ಭಕ್ತರ ಪ್ರೇಮಪೀಯೂಷ ರಸಾಬ್ಧಿ ಚಂದ್ರೋಪಮನಾದೆ || ಅ.ಪ ||

ಭವಬಂಧ ಹಾರಿ | ಭಕ್ತಹಿತಕಾರೀ | ಪವನಹೃದಯವಿಹಾರೀ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಆ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಸೊಸೆಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿರಜ್ಜುವಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದು ಬಿಟ್ಟಿರುವಳು. ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನಲ್ಲಿಯೂ ಚಲಿಸದಂತಾಗಿದೆ. ಆ ತಾಯಿಯ ದಿವ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಮಾಡುವತನಕ ನಾನು ಕೆಲವು ದಿವಸ ಜಂಗಮ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಮಾವನಾದ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಿತರಾದ ಅವಳ ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣಿಯರು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಬಿಡಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಕಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೆ, ಹಳಸಿ ನಾರುವ ಅಂಬಲಿ, ತಂಗಳ ರೊಟ್ಟಿಯ ಚೂರುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ದನಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಡವಿಗಟ್ಟುವರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ನನ್ನ ಮಗಳು ಅವರು ನೀಡಿದ ಹಳಸಿ ನಾರುವ ಅಂಬಲಿಯನ್ನೇ ಪರಮಾನ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನಗದನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ ಸುಪ್ರಸಾದವನ್ನಾಗಿ ಸವಿಯುತ್ತಿರುವಳು. ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಯನ್ನದೆ ಈ ಕಾಡದವಿಯಲ್ಲಿ ದನಗಳ ಹಟ್ಟಿಯ ಹತ್ತಿರ ಗುಡಿಸಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ನಿರಂತರ ನನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಳು. ಆ ಮಲ್ಲ ಮಹಾದೇವಿಯ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯು, ನನ್ನ ಗಿರಿಚೆಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಮರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಈಗ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ನನ್ನ ಶೈಲಮಯ ಲಿಂಗಪೂಜೆಗಾಗಿ ಬರುವ ಸಮಯ ವಾಗಿದೆ. ನಾನೀಗ ಲಿಂಗಲೀನನಾಗಿ ಅವಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಮತ್ತು ಈ ದಿವಸವೇ ಜಂಗಮವೇಷದಿಂದ ಅವಳ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವಳ ಅಮೃತಹಸ್ತ ದಿಂದ ನೀಡುವ ಹಳಸಿದಂಬಲಿಯ ರುಚಿಯು ಹೇಗಿರುವದೋ ನೋಡುವೆನು.

ಪ್ರವೇಶ ೭

ಅರಣ್ಯ

(ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೋಲು, ಬುತ್ತಿಗಂಟು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದನಕಾಯುವದಕ್ಕೆ ಬರುವಳು. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ಬೈಲಲ್ಲಿ ಕಾಣವದು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಡೆಯಿರಿ ಗೋಮಾತೆಗಳೇ! ನಿಮಗೆ ಹುಲ್ಲುಮೇಯಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಳಾಗುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ತೃಪ್ತಿಯೇ ನನ್ನ ತೃಪ್ತಿ! ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯೇ ಮೋಕ್ಷೈಕಸಾಧನ! ನನ್ನ ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪವಿತ್ರ ಗೋಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಈ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾದೇವನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗೆಂದು ನನಗೆ ಗೋರಕ್ಷ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದರಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ದೊಡ್ಡದು. ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನನಗೆಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸುಯೋಗವು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನ ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು, ಭಾವ-ಮೈದುನರು ಮತ್ತು ಮಾವನವರು ಸರ್ವರೂ ಸದಾ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡೆಂದು ನಾನೀಗ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುವೆನು. ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಈ ಗೋಸೇವೆಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ತಪಸ್ಸಾವುದು!

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : (ಲಿಂಗದ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು) ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ಮಗಳೇ! ನೀನನ್ನುವದೇ ವಿಹಿತವು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ದೇವ, ನೀನೆಂತಹ ಕರುಣಿಯು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು, ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿಯಾ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನನ್ನ ಪರಮಭಕ್ತಳಾದ ನಿನಗೆ ಕಾಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು-ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ತುಳಿಯ ಹಚ್ಚಿದ ನನಗೆ ಕರುಣೆಯೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳುವರಮ್ಮಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಸ್ವಗತ) ದೇವಾಧಿದೇವ! ವೇದಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಕಾಣದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಸಿಗದ ವಾಚಾಮಗೋಚರವಾದ ನೀನೆತ್ತ! ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಈ ಪಾಮರಳೆತ್ತ! ಅತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ದಶಾಂಗುಲಂ ಎನ್ನುವ ಶ್ರುತಿಯಂತೆ ವಿಶ್ವವನ್ನು ತುಂಬಿ ಹೆಚ್ಚಿದ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪವೆತ್ತ! ಈ ದೀನಳ ಹಂಬಲವೆತ್ತ! ಈ ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ರೂಪದರ್ಶನವಾಗಲಾರದು.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಪಹಾಡಿ ತಾಲ : ಕವಾಲಿ

ಜಗದಿ ವಿಹಿತ | ವಿಶ್ವಂಬರತಾ ||ಪ||
ಮುಕ್ತಿದಾತಾ | ಮಲ್ಲಿನಾಥಾ | ದಿವ್ಯಚರಿತ | ಶಾಶ್ವತ ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ) ಇದೇನು! ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭೆಯು! (ಕಣ್ಣೆರೆದು) ಆ ಪರಶಿವನ ಪರಮ ಮಂಗಲಮೂರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ? ಆ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವೆಲ್ಲಿ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮಗಳೇ, ಆ ದರ್ಶನವು ನಿನ್ನ ಸದ್ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಇದೇನು ನನ್ನ ಭ್ರಾಂತಿ, ಕನಸು! ಆ ದಿವ್ಯರೂಪವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿನಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸೇವೆಗೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಮೊದಲು ನಾನು ನೀರಿನ ಝರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ಕೊಟ್ಟ ರೊಟ್ಟಿಗಳ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸುವೆನು. (ಮುಂದ ನೋಡಿ) ಗೋವುಗಳಂತೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದದಿಂದ ಮೇಯುತ್ತಲಿವೆ, ಮೇಯಲಿ. (ಹೋಗುವಳು)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : (ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ಅಯ್ಯೋ ಮಗಳೇ! ಈ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮರಗುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ? ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬರಿಗಾಲಿನಿಂದ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

(ಪದ)

ರಾಗ : ಪಟದೀಪ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಅಹಾ ಮಮತೆ! ಮಾತೇ! ಕಾಣೆ ಮಹಾಶಾಂತಿ ||ಪ||

ವನದಿ ಮಹಾಘೋರ | ತಪವನು ಗೈಯ್ಯೆ|

ಅತಿ ಸಂತೋಷ ಭಾವಪೂತೇ ||

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮುಗ್ಧೇ! ನಿನ್ನ ಮನವಿಷ್ಟು ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲಾಗಿರುವದೇ? ಮಲಗಲಿಕ್ಕೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಹೊದೆಯಲು ಹಚ್ಚಡವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪರಮಭಕ್ತಳಾದ ನಿನಗೆ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದೇ ಒಂದು ಹರಕು ಸೀರೆ, ಹರಕು ಕುಪ್ಪಸವೇ? ಮಗುವೇ, ಮಂಗಲಸೂತ್ರವೊಂದೇ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಾಭರಣವೇ? ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಳೆಗಳಿಲ್ಲ, ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಿನ್ನ ತಲೆಯೆಷ್ಟು ಮಾಸಿದೆ. ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಬೇಡಲು ನಿನಗೆ ಬಾಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೊರ್ತು ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಬೇಡುವೆ? ಆಗಲಮ್ಮಾ ಆಗಲಿ! ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರದ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜಂಗಮ ವೇಷಧಾರಿಯಾದ ನಾನಿರಲು ನಿನಗೆ ಕೊರತೆಯೇ? ನಿನ್ನ ಸದ್ವರ್ತನವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡುವತನಕ ನೀನು ಬಡತನದ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವದೇ ಯೋಗ್ಯ! ಈಗ ಉಟ್ಟಿರುವ ಹರಕು ಸೀರಿಯನ್ನು ಒಗೆದು ಮಡಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಾಗಲಿ. ಆ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ. (ಹೋಗುವನು)

(ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನು ಮಡಿಯಾಗಿ, ಲಿಂಗದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಒಂದು ಮಗಿಯಲ್ಲಿ ತಂದ ನೀರಿನಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ಚಳಿಕೊಟ್ಟು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಪತ್ರಿಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಉಘೆ! ಉಘೆ! ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಹಾಕೃತ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಉಘೆ! ಉಘೆ! (ನುಡಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ) ದೇವದೇವ! ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಧೂಪದೀಪಾದಿಗಳಿಲ್ಲ. ನೈವೇದ್ಯ, ತಾಂಬೂಲ, ಕರ್ಪೂರ, ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಗಳಿಲ್ಲ. ಏನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಮಡಿ ನೀರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಪುಷ್ಪಾದಿಗಳು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿರುವವು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ! ಆಕಳಿನ ಕುಳ್ಳು ಸುಟ್ಟು ಪವಿತ್ರವಾದ ಭಸ್ಮವಿದೆ. ಈ ನನ್ನ ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗು ದೇವನೇ? ಈ ಬಡವಿಯು ಇದಕ್ಕಿಂತ

ಹೆಚ್ಚಾದ ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾರಳು. ದಯಾಘನ! ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವರು ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಪೂಜಿಸುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಖಿಲ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುವರು. ಏನೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವ ಅತ್ತಮನೆಯ ಸೊಸೆಯಾದ ನಾನು ಅಂತಹ ವೈಭವದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನೇ? ನನ್ನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು. ನನ್ನ ಅತ್ತೆ, ಭಾವ, ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. ನನ್ನ ಮನ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡು (ಆಶೋಚಿಸಿ) ಮರೆತನು; ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ನನಗಾಗಿ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಟ್ಟ ತುಪ್ಪವಿದೆ. ದೇವಾಧಿದೇವನಿಗೆ ನೀರಾಜನ ಮಾಡುವೆನು.

(ಒಡಕು ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿ ದೀಪಹಚ್ಚಿ)

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೃಂಗದಾಸನಿ ಸಾರಂಗ, ತಾಳ : ದಾದಾರ

ಹೇ ಭವಹಾರಿ | ಮದನಾರಿ | ಚಂದ್ರಧಾರಿ |

ದೇವಶೈಲ ಸಂಚಾರಿ | ಮಂಗಲರೂಪಧಾರಿ | ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಮುರಾರಿ ||೧||

ಜಯವೆಂದು ಬೆಳಗುವೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ | ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ |

ಭಕ್ತ ಮಂದಿರನೇ || ಪ ||

ಸಿರಿಯಾಳ ಸುತನ ಮಾಂಸವ ಬೇಡಿದವನೇ |

ಶರಣೆ ನಿಂಚೆಕ್ಕನ ಭಕ್ತಿ ಗೊಲಿದವನೇ |

ಪರತರ ಮೋಕ್ಷವ ಕೊಟ್ಟ ಸಲಹುವನೇ ||೧||

ಸಾಗರದೊಳಗಿನ ವಿಷವ ಕುಡಿದವನೇ |

ಭೋಗಿ ಕಂಕಣನಾಗಿ ಜಗದಿ ಮೆರೆದವನೇ |

ಶ್ರೀಗಿರಿಯೊಳು ನಿತ್ಯವಾಸಗೈದವನೇ ||೨||

ಕುರಿಯ ಹಿಕ್ಕಿಯ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡವನೇ |

ತರುಳಗೊಲ್ಲಾಳನ ಭಕ್ತಿಗೊಲಿದವನೇ |

ಸರಿ ನಿನಗಾರೊ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ವಲ್ಲ ಭನೆ ||೩||

ಹರಿನೇತ್ರ ಕಮಲಪೂಜೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದವನೇ |

ಸುಧರೇಣು ಸಮನೆ ಸದ್ಭಕ್ತ ವರದನೇ |

ದುರಿತದಾವಾನಲನಿನೇ ಶಂಕರನೇ ||೪||

ಬಡವಿಯು ಬಲ್ಲೆನೆ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನೇ |

ಕೊಡು ಪಾದಭಕ್ತಿಯೊಂದನೇ ಬೇಡೈ ನಾನೇ |

ನುಡಿಸೆನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ನಿನ್ನ ನಾಮವನೇ ||೫||

ವರವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಕೆ ನಿಲುಕದಂತವನೇ |

ಹರಿಯ ಜುರಿಗೆ ರೂಪು ತೋರಿದಂತವನೇ |

ಅರಿಯುವನೇ ನಿನ್ನ ಘನತೆಯ ಶಿವನೇ ||೬||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ದೇವನೇ, ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯಿಂದಂಟಾಗುವ ಮಹಾನಂದವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವವರಾರು?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನಿನ್ನಂಥ ಹುಚ್ಚು ಭಕ್ತರು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಪೂಜೆಯಂತೂ ಮುಗಿಯಿತು. ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ಕೊಟ್ಟ ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಮಹದೇವನಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡುವೆನು. (ರೊಟ್ಟಿಗಂಟು ಬಿಚ್ಚುವಳು.)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಯ್ಯೋ ಮುಗ್ಧೆ! ನೀನು ಎಡೆಮಾಡುವದು ಪರಮಾನ್ನವೇನೇ? ಹಳಿಸಿ ನಾರುವ ಅಂಬಲಿ. ತಂಗಳ ರೊಟ್ಟಿ ಚೂರು? ಅದನ್ನು ನನಗೂ ಉಣಿಸುವಿಯಾ? ಒಳ್ಳೇ ಭಕ್ತಳು ಗಂಟುಬಿದ್ದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ನಿವೇದಿಸಿ) ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಮಹಾಂತಮಲ್ಲಯ್ಯ ಉಘೆ! ಉಘೆ! ನಾನೀಗ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಿವಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿ, ಗೋವುಗಳ ಸೆಗಣೆಯನ್ನು ಕಿಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುವೆನು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಇದೇ ನನ್ನ ಭಕ್ತಳ ಸಂದರ್ಶನದ ಸಮಯ! ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲಮ್ಮಾ! ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಬಡಜಂಗಮನಿಗೆ ಅನ್ನವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ನೀಡಿ ಹೋಗಮ್ಮಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಬನ್ನಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಒಳ್ಳೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಿ. ಯಾರು?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನಾನಿದೇ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರುವೆನಮ್ಮಾ. ನಾನೋರ್ವ ಅನಾಥ ಜಂಗಮನು ತಾಯೀ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು ಸ್ವಾಮಿ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನನಗೆ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೆನ್ನುವರು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಹಹ! ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಿರಾ. ಸರಿ ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮದ ಏಕರೂಪವೇ ಭಕ್ತಾಂಗದ ನಿಜ ಭಕ್ತಿಯ ಗುಟ್ಟು ತಾಯೀ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿ ತಾವಿರುವುದೆಲ್ಲಿ? ತಮಗೆ ಊರು, ಮನೆ-ಮಾರು, ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಹೆಂಡಿರು-ಮಕ್ಕಳಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಎಲ್ಲರೂ ಉಂಟಮ್ಮಾ. ಯಾರಿದ್ದರೂ ಸದ್ಯೆ; ಈ ಶ್ರೀಶೈಲವೇ ನನ್ನ ಮನೆಮಾರು, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ನನ್ನ ಆಪ್ತ ಬಂಧುವರ್ಗವು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ!

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : (ಸ್ವಗತ) ತನ್ನದೀ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮರೆತು ನನಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವಳು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನನ್ನಷ್ಟು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲವಿದೆ. ಗೋರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು. ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ. ನಿಮಗೆ ಹಸಿವೆಯಾದಾಗ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಿ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನೇ? ನೀನೆಂತಹ ಭಕ್ತಿವಂತಿಯೇ? ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಈ ಕಾಡ

ಅಡವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣವೇನು? ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರು ಎಂತಹ ಕಟುಕರೇ!
ನಿನ್ನೋರ್ವಳನ್ನೇ ಅಡವಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವರೇನಮ್ಮಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಾನಿದೇ ಸಿದ್ಧಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಸೊಸೆಯು. ನನಗೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮ
ನೆನ್ನುವರು. ಗೋಸೇವೆಯಂಥ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ನನ್ನ ಮನೆಯವರನ್ನು
ಹಳಿಯಬೇಡಿ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಹಾದೇವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು
ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಾದ ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ನನ್ನ
ಗುರುಗಳು, ಹಿರಿಯರು, ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : (ಸ್ವಗತ) ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಅಡವಿಗಟ್ಟಿದವರು ಇವಳಿಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು.
ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ದನ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದವರು ಇವಳಿಗೆ ಹಿರಿಯರು. ಸರಿ;
ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ಶಾಂತಿ ಸಮತಾಭಾವದ ಲಕ್ಷಣ, ನಿರ್ವೇರ ಮನೋವೃತ್ತಿ!
ವೈರಾಗ್ಯದ ಮೆಟ್ಟಿಲು! ಆಯಿತಮ್ಮಾ ನನಗೆ ಬಹು ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ. ಬಿನ್ನವ
ಮಾಡುವೆಯಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಪೂಜ್ಯನೇ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ತಪ್ಪದೆ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದು ಶಿವನು ಕೊಟ್ಟ
ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ. ಏನೂ ಅರಿಯದ ಈ ಅಜ್ಜರನ್ನು ಭವಸಾಗರದಿಂದ
ದಾಟಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿನಗೀಗ ವಾಙ್ಮನ: ಕಾಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡುವೆನು.
(ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ ನಿನಗೆ ಅಖಂಡ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಮಿಶ್ರತಿಲಂಗ, ತಾಳ : ಯಕ್ಕಾ

ಕಾಣೆ ದಿವ್ಯಭಾವ ಪಾವನೆ ||ಪ||

ಶಿವಚರಣಲೀನೆ | ಸುಗುಣಪೂರ್ಣ |

ಜಗದಿ ಚಾಣೆ | ಕಾಣೆ ||ಪ||

ನೀನೆ ಧನ್ಯ | ನೀನೆ ಮಾನ್ಯ | ಶುಭನಿಧಾನೆ |

ಸುಮತಿ ನೀನೆ | ಕಾಣೆ ದಿವ್ಯಭಾವ ಪಾವನೆ ||

ಅಂಕ : ಎರಡು

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಮನೆ

(ನಾಗಮ್ಮಾ, ಮಾದೇವಿ ನೀರು ತರುವುದೂ, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದೂ ಮೊದಲಾಗಿ ಮನೆಯ
ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಬೀಸುತ್ತಾಳೆ.

ಬೀಸುವ ಹಾಡು

(ಬಾಳಾ ಕಾಡುನೋಪಯೇಯಿನಾ ಎಂಬಂತೆ)

ನೀನೇ ಶ್ರೇಶ್ಠಲವಾಸಿಯೋ | ನೀ ಮೋಕ್ಷಪತಿಯೋ |
 ನೀನೇ ಭಕ್ತಾಭಿಮಾನಿಯೋ | ನೀ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಯೋ || ಪ ||
 ಕಾಲಾರಿ ಕಾಮಹಾರಿಯೋ ನೀ ಶೂಲಧಾರಿಯೋ |
 ಫಾಲಾಕ್ಷ ಪಾಪಹಾರಿಯೋ ಸ್ಮಶಾನಚಾರಿಯೋ || ೧ ||
 ನೀನೇ ಗೌರಿಮನೋಹರ | ನೀನೇನು ಆಧಾರ |
 ನೀನೇ ಕಾಲಾಗ್ನಿ ವಿಷಧರ | ನೀ ಭಾಗ್ಯಮಂದಿರ || ೨ ||
 ಅರಿಯೇ ನಾನಿನ್ನು ಮಹಿಮೆಯ | ಹೇ ದೇವ ಆಮಾಯ |
 ಹರಿಸೈ ಹೃತ್ತಾಪ ಶಂಕೆಯ | ನೀ ನೀಡು ಮುಕ್ತಿಯ || ೩ ||
 ಬಾರಯ್ಯ ಮಲ್ಲಿನಾಥನೆ | ಬಾರನ್ನ ಪಿತನೇ |
 ಬಾ ಬಾ ಕಾರುಣ್ಯ ಸಿಂಧುವೇ | ಬಾ ದೀನಬಂಧುವೇ || ೪ ||
 ದೊರಿ ನನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ | ಶ್ರೀ ಗಿರಿಯ ಭೂಷಣ |
 ಸುರಗಂಗಾ ವಾರಿಧಾರಣ | ಭೂಲೋಕ ಪಾವನ || ೫ ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಬೀಸಿ ಬೀಸಿ ಕೈ ಸೋತವು. ಬೇಸರಿಕೆ ಬಲವಾಯಿತು. (ಆಕಳಿಸಿ) ತೂಕಡಿಕೆ ಬರಹತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಲಗಿ ಆಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬೀಸುವೆನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಅಯ್ಯೋ ಮುಗ್ಧೆ! ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬರಿಗಾಲಿನಿಂದ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಿ, ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಲಸ ಬೊಗಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದಣಿದು ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲವೇ? ಅಗಲಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾಗಿಯಾಗುವೆನು. ನೀನು ಏಳುವದರೊಳಗಾಗಿ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಬಿಡುವೆನು.

(ಬೀಸುವ ಪದ)

ತಾಯೆ ನೀ ತಾಪವನಾ | ಬೀಸುವೆ ಬಿಡು ಧಾನ್ಯವನಾ ||
 ಮಲ್ತಾಂಚೆ ಮಮಕರುಣಾ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಘನಶಾಂತಿ | ಮನಾ ||ಪ||
 ಬಳಲಿದೆ ಬಹು ಶೈವಮಣಿ | ನಿಜವೆ ಮಹಾಶಿವಶರಣೆ |
 ತಾಪವ ಸಹಿಸುವ ಧರಣೆ | ನೀನೆ ಭವಾಂಬುಧಿ ತರಣೆ ||ಪ||
 ಭಕ್ತಿಗೆ ನೀ ತವರಮನಿ | ಮುಕ್ತಿಮಣಿ ಜ್ಞಾನ ಖಣಿ |
 ಭಕ್ತಳ ಶಾಂತಿಯ ಜನನಿ | ಮಾತೆಯ ಭೂಪಾವನ ನೀ ||೨||

(ಒಳಗೆ ನಾಗಮ್ಮ, ಮಾದೇವಿ "ಏ ಮಲ್ಲಿ" ಎಂದು ಕೂಗುವರು)

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಓಹೋ! ಈ ಮನೆಯ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಬಂದವು. ನಾನೀಗಲೇ ಮರೆಯಾಗುವೆ. (ಹೋಗುವನು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಬೀಸಿದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ) ಇದೇನು? ನಾನು ಎಚ್ಚರಾಗುವದರೊಳಗಾಗಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬೀಸಿದವರಾರು? ದೇವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಇದೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಮಾದೇವಿ ಬಂದು) ಏನೇ ಮಲ್ಲಿ, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಬೀಸುವದೇ? ಏಳು (ಬದಿಯುವಳು)

ಮಾದೇವಿ : ಏನೇ ಏ ಕರಿಗಾಲ ಕತ್ತೆ, ನೀರು ತರುವದಿಲ್ಲವೇನೇ (ಸ್ವಾಟಿಗೆ ತಿವಿದು) ಹೋಗು, ಒಂದೊಂದೇ ಮುಕ್ಕು ಹಾಕುತ್ತಾ ಬಡಿವಾರ ಮಾಡುವಿಯಾ? ಹೊತ್ತಾದದ್ದು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೇ? ಹಗರಣದವಳೇ!

ನಾಗಮ್ಮ : ಇವಳದೆಷ್ಟು ಜಂಭವೇ? ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವವರು ಬಂದು ನೋಡಲೆಂದು ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಕ್ಕಾ ಬೀಸುವದಾಯಿತು, ನೀರು ತಂದು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನಮ್ಮಾ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು. ಅದನ್ನೇನು ಹೇಳುವಿ.

ಮಾದೇವಿ : ಗುಡ್ಡಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗು, ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗು. ದಿನಾಲು ನಿನಗೆ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಯಾರು ಹಾಕಬೇಕು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಕ್ಕಾ, ನೀವು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳುವೆನು. ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡಿರಮ್ಮಾ. ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರಾದ ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮದಿಂದರುವದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕದನಮಾಡುವರೋ ಆ ಮನೆಗೆ ಶೋಭೆ ಬಾರದಮ್ಮಾ? ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶಾಂತಿ, ಸ್ಮರಣೆಗಳೇ ಭೂಷಣ. ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕಲಹ ಮಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಆ ಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವರು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೇ ಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತು! ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೇ ಮನೆಯ ವಿಪತ್ತು! ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೆಟ್ಟವರಾದರೆ, ಪುರುಷರ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕೊಳ್ಳುವರು. ಒಳ್ಳೆಯವರಾದರೆ ಸಂಪತ್ತು ಬರಿಸುವರು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗ! ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೇ ನರಕ! ಸ್ತ್ರೀಯು ಪುರುಷನ ಅರ್ಧಾಂಗಿ! ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಗೃಹಸೌಖ್ಯದ ಮೂಲಸ್ಥಾನ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಡೆಯಿರಮ್ಮಾ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ದಾಸಿ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಭಿನ್ನಭಾವ ನನಗಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಾ, ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುವೆನು. ನನ್ನಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಡುಟ್ಟು ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ವೃಥಾವಾಗಿ ಬಡಿದಾಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ವಿಲ್ಲಮ್ಮಾ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಎಷ್ಟು ಜಾಣತನವನ್ನು ಕೇಳುವಿಯೇ? ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲು ಕಿವಿಯ ಓಲೆಗಳು ಮರೆಯಾಗಿವೆ. ನಡೆ ಹೋಗತ್ತೆ.

ಮಾದೇವಿ : ಹೋಗಬಾರದೇನೆ ಮಾತುಗಂಟಿ!

ಪದ್ಮವ್ವ : (ಬರುತ್ತ) ಏನೇ, ಏನದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲಹವೇ ಕಲಹ. ಈ ಮಲ್ಲಿಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಕದನವೇ ಕದನ. ಇವಳು ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಅಡಿವಿಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಮೂರು ಪಡಿ ಜೋಳವನ್ನು ಸಹ ಬೀಸಿಲ್ಲ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹಾಡು ಹಾಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುತ್ತಿರುವಳು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಏನೇ! ಕಡಿದರೆ ಇಬ್ಬರಾಗುವಂತಿರುವೆ. ಬೀಸಿ ನೀರು ತರುವದಾಗುವದಿಲ್ಲವೇನೇ

ಕತ್ತೆ ಮುಂಡೆ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಮನೆಗೆ ಬರುವುದೇ ಬೇಡ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು.

ಮಾದೇವಿ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಳ ಹಾಲು ಕುಡಿದು, ಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಹಾಡು ಕಲಿತಿರುವಳು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇವಳೇನು ಪಾತರದವಳೇ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ! ದೇವರ ಹಾಡು ಹಾಡಿದೆ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಯಾವ ದೇವರೇ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಗುಡ್ಡದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಹಾಡು ಹಾಡಿದೆನಮ್ಮಾ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಯಾವ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೇ ಅವನು ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ವಿಟ ಜಂಗಮನಿರಬಹುದು. ಇವಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡವನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಶಿವ ಶಿವ? ಅನ್ನಬೇಡಿರಮ್ಮಾ, ಅಮಂಗಲವನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಡಿರಿ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹೋಗು, ಇಲ್ಲದ ಹರಟೆ ಬೇಡ. ನೀರು ತಂದು ಅಡಿವಿ ಹೋಗು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಆಗಲಮ್ಮಾ, ಹಾಗೇ ಮಾಡುವೆನು. (ನೀರು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು)

ಪದ್ಮವ್ವ : ಇವಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಗೊಡಬೇಡಿ, ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಹಾಕಿ ಅಡವಿಗಟ್ಟಿಬಿಡಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಇವಳ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಬುತ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದವಳು, ಏನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿದರೆ ಸಾಕು, ಮನೆಯ ಗಡಿಗೆ-ಮಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. (ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಮಾದೇವಿ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಇವಳದಷ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು! ನಾವು ಉಂಡುಟ್ಟರೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ. ಇವಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬರದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಒಡೆದ ಹರವಿಯ ತುಣುಕು ತಂದು) ನೋಡಿ ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಹರಿವೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಮನೆ ತುಂಬ ನೀರು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. (ಎಲ್ಲರೂ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವರು)

ಪದ್ಮವ್ವ : ಏನೇ? ಏ ಭಂಡಿ? ಹರವಿಯನ್ನು ಒಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೇನು ಬೇನೆಯಾಗಿತ್ತೆ? ಕತ್ತೆಮುಂಡೆ! ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಡ (ನೂಕಿ) ನಡೆ, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಇಲ್ಲ ತಾಯೀ, ನಾನು ಹರವಿಯನ್ನು ಒಡೆದಿಲ್ಲ. ತಾನಾಗಿಯೇ ಒಡೆದಿರುವದು.

ಮಾದೇವಿ : ತಾನಾಗಿಯೇ ಒಡೆದಿರುವದಂತೆ. ಎಷ್ಟು ಸುಳ್ಳುಹೇಳುವಿಯೋ ಭಂಡಿ? (ಹೊಡೆಯುವಳು).

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಒಡೆದಿಲ್ಲವಮ್ಮಾ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೂ ನಾನು ಒಡೆದಿಲ್ಲ! ಹೊಡೆಯಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬೀಳುವೆನು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಕಾಲಿಗೇನು ಬೀಳುವೆಯೇ ಭಂಡಿ. (ಹೊಡೆಯುವಳು)

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಹೋಗೇ! ಹೋಗು! ನಿನ್ನ ಮುಸುಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಡ, ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು. ಏನೇ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇವಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಕೂಳೂ ಹಾಕಬೇಡಿ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲು ಸಹ ಇಡಗೊಡಬೇಡಿ! ದಬ್ಬು? (ಮೂವರೂ ದಬ್ಬುವರು.)

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಹೊರಟಿರೇನು? ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕರೇ ಹಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ.

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಇದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಸೊಸೆಯಿರಬೇಕು. (ಹೋಗುವಳು)

ನಾಗಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ಹೇಗಾಯಿತೇ ಚಮತ್ಕಾರ! (ಇಬ್ಬರೂ ನಗುವರು.) ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲಿ!

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ, ಈಗೇನು ಕೆಲಸವಿದೆ? ಬಾ ಪಗಡಿಯಾಟವನ್ನಾಡೋಣ.

(ಪಗಡೀ ಆಡುತ್ತ ಕೂಡುವರು.)

(ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಭಿಕ್ಷುಕ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬರುವನು.)

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ!

(ಪದ)

ಸಾರಂಗ ದೀಪಚಂದ

ಪಕ್ಷಿ ಬಂದಿತು ಅಂಗಳದೊಳಗೆ | ಹಾರಿಹೋಯಿತು ಆ ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ||
ಕಾಯವೆಂಬುವ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ | ತಾಯಿ ಗರ್ಭದ ಪಂಜರದೊಳಗೆ ||ಪ||
ಮೊದಲು ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದಿ ತಾನಿರೆ | ಹುದಗದಿಂ ಹೊರಬಿದ್ದು ನಾನಾ |
ವಿಧ ವಿಧದ ಸಂಸಾರ ವಿಷಯಗಳೆಂಬ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಲಿಯುವ ||೧||
ಮಾಯಾಜಾಲದಿ ಸಿಲುಕಿದ ಪಕ್ಷಿ | ಸಾಯಲಾರದ ಬಳುವುವ ಪಕ್ಷಿ |
ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು | ನಾನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವೆನೆಂದು |
ಚಿನ್ನಗೂಡನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರೇ | ಬೆನ್ನು ಹತ್ತದೆ ಬಿಡನೆ ಯಮನು ||೨||

ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ!

ನಾಗಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ನಿಲ್ಲು ಪಗಡೀ ಹಚ್ಚುತ್ತೇನೆ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ಹೆಸೆದು ಬಂದಿರುವ ಅತಿಥಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡಿ ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿಮ್ಮಾ?

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ ಯಾವನು ಕೂಗಿದವನು?

ನಾಗಮ್ಮ : ಯಾವನೋ ತಿರುಕ! ಕೂಗಲಿಬಿಡು. ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ತಾನೇ ಹೋಗುವನು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಾಯಿ ಕ್ಷುದ್ಧಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆ ಅನ್ನ ನೀಡಿ ಪುಣ್ಯ ಪಡೆಯಿರಮ್ಮಾ! ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆತು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಬೇಡಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಯಾವನೇ ಅವನು ಹುಚ್ಚಿತಿರಕ?

ಮಾದೇವಿ : ಯಾವನಾದರೂ ಇರಲಿ ಬಿಡು, ಬೊಗಳಿ ಬೊಗಳಿ ತಾನೇ ಹೋಗುವನು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಾಯಿ, ನಿಮಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳಿಲ್ಲವೇ? ಮಾತಾಡುವದಿರಲಿ, ದೇಹಿ ಎಂದು ಬೇಡುವವನನ್ನು ನೋಡಲಾಗದೇ? ನೀಡುವದಿರಲಿ, ಕೇಳದೇ, ಮಾತನಾಡದೆ, ಕಿವುಡ, ಕುರುಡ ಮೂಕರಂತೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಅಮ್ಮಾ ಈ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲಾ. ಏಳಿ. ಹಸಿದವನನ್ನು ಅನ್ನದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ!

ನಾಗಮ್ಮ : ಎಲೋ, ಯಾವನೋ ಸಂನ್ಯಾಸಿ?

ಮಾದೇವಿ : ಯಾವನೋ ಪರದೇಶಿ? ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬೇಸತ್ತು ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಏನೇನೋ ಬಡಬಡಿಸುವಿ! ಹೋಗು ನಿನಗಾರು ಎದ್ದು ಬಂದು ನೀಡುವರು?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಮ್ಮಂಥ ದೀನರ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವದು, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೇ? ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿರಮ್ಮಾ, ನಿಮಗೆ ಮಹತ್ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿಯೇ ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡಿದಿದ್ದೇವೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪತ್ತು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು, ಹೊರಟು ಹೋಗು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಾಯೀ, ಈಗಿದ್ದ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವದಕ್ಕೂ ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಸಂಪತ್ತಿನ ಗರ್ವದಿಂದ ಅಂಧರಾದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಇದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಾಥ ದೀನ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲಾಗದು. ಇದ್ದವರ ಸಂಪತ್ತು ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕೂ, ಬಡವರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ, ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಅನ್ನಭತ್ತ, ಅರವಟ್ಟಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಉಪಯೋಗವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದು ಭೂಮಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿ, ತನಗೆ ಕೂಡಿಟ್ಟವರನ್ನು ಸಹ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸುವದು. ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡಿ ಪುಣ್ಯಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಎದ್ದು ಬಂದು) ಎಲೋ ತಿರಕಾ, ಎಷ್ಟು ಪುರಾಣವನ್ನೋದುವಿಯೋ? ಅಯ್ಯ! ಇವನು ಅಯ್ಯ! ಏನೋ ಏ, ಜೋಳಗಿಯ ಅಯ್ಯ! ಇಷ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿರುವಿ? ನೀನೇನು ಮಠದಯ್ಯನೋ? ಕಾಯಕದಯ್ಯನೋ!

ಮಾದೇವಿ : ಹೇಳು, ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಕೂಡ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ನಾವೇನು ತಪ್ಪುಮಾಡಿಲ್ಲ. ಬಾ ಅಕ್ಕಾ. ನಾವು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ಕೇಳುವ. (ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ನಗುತ್ತ ಹೊರಟಾಡುವರು.)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಾನು ಜಂಗಮಯ್ಯನು. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಅಯ್ಯನು, ಅಯ್ಯನೆಂದು ನಿಂದಿಸಬೇಡಿರಮ್ಮಾ ಅಯ್ಯನೆಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿ.

(ಕಂದ)

ಅಯ್ಯನೆಂದೊಡೆ ತಂದೆ ! ಅಯ್ಯನೆನ್ನಲು ಪೂಜ್ಯ !

ನಯ್ಯನೆನೆ ಸಕಲ ಜಗದಾರ್ಯ ತಾಯಿ !

ಅಯ್ಯನೆಂಬರು ಸ್ವಾಮಿಗಯ್ಯನೆಂಬರು ಗುರುವಿ !

ಗಯ್ಯನಯ್ಯನ ಶಿವರೂಪಿ ಜಂಗಮನಾಮ |

ಬೈಯ್ಯದನ್ನವನಿತ್ತು ಕಳುಹಿರಮ್ಮಾ ? ||

ನಾಗಮ್ಮ : ಎಲೋ ಸನ್ನಿಗೇಡಿ, ದುಡಿದುಣ್ಣಲಾಗದೇ? ನಿನಗೇನು ಬೇನೆಯಾಗಿರುವುದು.

ಮಾದೇವಿ : ನೀನೇನು ಕುರುಡನೋ ಕುಂಟನೋ ಹೇಳವನೋ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೇನು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನೋ, ಚೋಗಪ್ಪನೋ? ನೋಟವನ್ನು ಹೇಳುವಿಯಾ? ಮಾಟವನ್ನೇನಾದರೂ ಮಾಡುವಿಯಾ? ದೆವ್ವವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಿಯಾ? ಮಂತ್ರಶಘಡಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲಿಯಾ? ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ! ಛೇ ಹೋಗತ್ತ!

ಮಾದೇವಿ : ಎಲೋ ತಿರಿದುಂಡು ಇಷ್ಟು ಗಡುತರವಾಗಿರುವೆಯಲ್ಲ ಇದೇ ಏನು ನಿನ್ನ ದುಡಿಮೆ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಹುದಮ್ಮಾ, ಗಡುತರವಾಗಿರುವ ನನಗೆ ಎದ್ದು ಬಂದು ನೀಡಿದರೆ ನೀವೇನು ಸೊರಗುವದಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಪಡೆದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೊಡದೆ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ನಾನೇನು ನಿಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಂಡು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಹಸಿದು ಬಂದ ಓರ್ವ ಅತಿಥಿಗೆ ಉಣಿಸಿದರೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಪವಿತ್ರ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದ ಫಲವುಂಟಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಲಕ್ಷ ಗೋತುರಗಳನ್ನೂ, ಸಹಸ್ರ ಗಜಗಳನ್ನೂ, ಸಮುದ್ರ ಪರ್ಯಂತ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟ ಫಲ ಬರುವುದು. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಕೋಟಿಯ ಪ್ರಾಣಧಾರಣವು. ಹಸಿದು ಸಾಯುವವನಿಗೆ ಅನ್ನವಿತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿ. ಶಿವನು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡದಿದ್ದವನ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ದೀಪದಂತೆ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಅಮ್ಮಾ ನಾನೊಬ್ಬನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಡರೆ ನಿಮಗೇನು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಎಲೋ ಏ ಅಯ್ಯಾ, ಅನ್ನದಾಶೆಯಿಂದ ಏಕೆ ಹೋಗಿಳುವಿ? ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನಿಕ್ಕಿದರೆ ಮನೆ ಉಳಿದೀತೇ? ಸುಮ್ಮನೆ ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನೀವು ಹಿಂದೆ ದಾನಮಾಡಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಿರಿ. ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಶಿವನು ಹತ್ತು ಕೈಯಿಂದ ಕೊಡುವನಮ್ಮಾ.

ಮಾದೇವಿ : ಇಷ್ಟು ಜಾಣನಾದ ನೀನು, ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮಂತೆ ದಾನಮಾಡಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೇಕೆ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಾನು ಹಿಂದೆ ದಾನ ಮಾಡದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಈಗ ತಿರುಕನಾಗಿರುವೆನು, ಮನೆ ಮನೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಇದರಂತೆ ಮುಂದೆ ನೀವಾಗಬೇಡಿರೆಂದು ನಿಮಗೆ ಸೂಚಿಸಲು ಬಂದಿರುವೆನು. ತಾಯೀ, ನನಗೆ ಹಾಲ ಅಂಬಲಿಯನ್ನು ಉಣಿಸಿ ಕಳಿಸಿರಮ್ಮಾ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಈ ಚಂದಗೇಡಿ, ಊರೊಳಿರಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಉಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಬೇಡುವ

ನಂತೆ. ಮಿತಿಮೀರಿ ಮಂಡತನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿಯಾ? ಛೇ ಮುದಿಮೂಳಾ, ಹೊರಟುಹೋಗು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ ಅಮ್ಮಾ, ಹೊಡಿಯಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮಂತೆ ಯಾರ ಪ್ರಾಣದಿಂದಲೋ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತಿಂದು ನಾನು ದಪ್ಪನಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡದೆ, ಕರಗಸದಂತೆ ಕಠಿಣವಾದ ನಿಮ್ಮ ಕೈಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಡಿ. ಪಾಪರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿ, ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಹೊರದಂಥ ಭಾರವಾದ ನಿಮ್ಮ ದೇಹದ ನೆರಳನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಡಹಬೇಡಿ.

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ, ಕೇಳಿದಿಯಾ? ಇವನಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಂಥ ಸೊಕ್ಕಿನಯ್ಯನೇ ಇವನು?

ನಾಗಮ್ಮ : ಎಲೋ ಅಯ್ಯಾ, ನಿನ್ನ ಮೈಯೊಳಗಿನ ತಿಂಡಿಯೋ ತಿಂದು ತಿಂದ ಕೊಬ್ಬೋ? ಏನು ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವಿಯೋ? ಏಕೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಮೈ ಮರ್ದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವಿಯಾ? (ಹೋಗುವರು.)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಯ್ಯೋ ಅಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ. (ಹೋಗುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಅರಣ್ಯಬೀದಿ

ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಸೆಗಣೇ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವಳು

(ಪದ)

ಶಿಲಾ, ಕವಾಲಿ

ಸದಾ ಸೇವೆ ಗೈಯ್ತೆ ವನದಿ ನಾ ಗೋಮಾತೆಯು ||ಪ||

ಸತತ ವಿಪಿನವಾಸ | ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಸೇವೆ |

ಸಂತೋಷವೀಯುವದಹಾಹಾ ಗೋಮಾತೆಯು ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಗೋವುಗಳ ಸೆಗಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕಿಟ್ಟವನ್ನು ಬಲಿಸುವ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ದೊಡ್ಡದು. ಗೋವುಗಳ ಸೆಗಣೆಯು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಗೋವಿನ ಸೆಗಣೆಯಿಂದ ಸುವಿಭೂತಿಯು ಜನಿಸುವದು. ಗೋವಿನ ಸೆಗಣೆಯಿಂದ ಸುರಣಿ ಹಾಕಲು ಶಿವಪೂಜಾ ಗೃಹವು ಪರಮ ಮಂಗಳವೆನಿಸುವದು. ಗೋಸೇವೆಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲವು. ಗೋವಿನ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ದೇವತೆಯರು ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಗೋವು ಎದುರು ಬರಲು ಪ್ರಯಾಣವು ಶುಭವಾಗುವದು. ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಗೋದರ್ಶನವಾಗಲು ಸುಖವಹದು. ಗೋವಿನ ಅಮೃತಾಜ್ಯಗಳು ಲಿಂಗಾಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು. ಇಂತಹ ಗೋವಿನ ಸೆಗಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಮಸ್ತಕವು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು. ಗೋಮಾತೆಗಳೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯೇ ನನಗೆ ದೊರಕಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಈಗ ಎರಡು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಬಡವಿಯು ನೀಡಿದ ಅನ್ನವು

ರುಚಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಕಂಡನೋ, ಕಾಡು ಭೋಜನ ದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೋ! ಆ ಜಂಗಮ ಮೂರ್ತಿಯು ಬಂದು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳದಿರುವದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇ ಆಗಲೊಲ್ಲದು. ಈ ದಿವಸ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ, ಅವನಿಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೇ ಹಣ್ಣು, ಆಕಳ ಹಾಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವೆನು. ಆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬರುವವರೆಗೆ ನಾನು ನೀರು ಸಹ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಹೇಳಿದ ಶಿವಾನುಭವ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಧನ್ಯಳಾದೆನು. ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ವಾಸವು ಚಿರಸುಖಪ್ರದವಾಯಿತು. ಈಗ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೋಗುವೆನು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : (ವೃಥೆಪಟ್ಟವನಂತೆ ಉಸುರ್ಗರೆಯುತ್ತ ಬಂದು) ಅಯ್ಯೋ ಅಮ್ಮಾ, ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ ಎಲ್ಲಿರುವೆಯಮ್ಮಾ? ಈ ನೋವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನಪ್ಪಾ ಏನಾಗಿರುವದು?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಾಯಿ, ಏನು ಹೇಳಲಿ. ಬಹುಬಾಧೆ, ಮೈಯಲ್ಲಾ ನೋವು, ತಡೆಯಲಾರೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮೈ ನೋವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಮುಖವೆಷ್ಟು ಕಳೆಗುಂದಿದೆ. ನನ್ನಯ್ಯಾ, ಹಸಿದಿರುವೆಯಾ? ಬಾಯಾರಿರುವದೇ? ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಲಿ, ಕರಡಿಗಳಿಂದಲೇ ನಾದರೂ ತಾಪಕೀಡಾದೆಯಾ? ಯಾರಾದರೂ ಬೈದರೋ, ಬಡಿದರೋ, ನಿನ್ನ ದೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗುವದು ಬೇಗ ಹೇಳು?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಹುಟ್ಟಿಬಾರದು ಮಗಳೇ, ನಮ್ಮಂಥ ಯಾಚಕರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಾರದು. ದೇಹಿ ಎಂದು ಕೈಯೊಡ್ಡುವ ರವದಿಗಿಂತ ಹಗುರಾದ ಭಿಕ್ಷುಕರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಾರದು. ತಾಯೀ ನನ್ನ ದುರ್ದೇಶೆಯನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ. ಈ ದಿವಸ ಹಸಿದು ನಿನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿ, ನನ್ನ ಹೇಮರಡ್ಡೀ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿಯಾ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಹುದಮ್ಮಾ. ಹಸಿವೆ ಬಲು ಕೆಟ್ಟದ್ದು. ನಿನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಂಬಲಿ ಯನ್ನುಣಿಸಿರೆಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ಮನಬಂದಂತೆ ಬೈದು ಬಡಿದರು. ಮಾವನಗೇಡು ಮಾಡಿದ್ದಿರಲಿ, ನೋಡೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ. ತಲೆಗೆ ಬುಗಟಿಗಳಷ್ಟು ಎದ್ದಿವೆ! ಕೋಲಿನ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಾಸಾಳಗಳು ಹೇಗೆ ಒಡೆದು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ನೋಡಿ) ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನಪ್ಪಾ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೊಡೆದಿರುವರಲ್ಲಾ! (ಶೈಯ್ಯಾಡಿಸಿ) ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ನನ್ನಪ್ಪಾ, ಅವರು ತಿಳಿಗೇಡಿತನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಉಪಚರಿಸುವೆನು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ನನ್ನಪ್ಪ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಎಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಧಾನವೇ? ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಬೆಂಕಿಬಿದ್ದಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ

ಒಳಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಮಾವನು ಬಂದು ಬಿಡಿಸದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಕುದಿಯುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಬೇಡ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನನ್ನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡುವೆನು. ನನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡಬೇಡ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಬಿಡಮ್ಮಾ ನಾನು ಬಿಟ್ಟಿರೂ ಸಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲದು. ಅದೋ, ನನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಶಾಪ.

(ಪದ)

ಮಾಲಕಂಠ, ತ್ರಿತಾಲ

ಮಹಾ ಶಾಪ ಕೊಡುವೆ | ವಿನಾಶ ಗೈಯ್ಯ ಭಾಗ್ಯವ |

ನಾ ಬರಿಸುವೆ ಬಹು ಬಾಧೆ ನೀಡುವೆ ||ಪ||

ಮದಾಂಧರ | ಮದಾಪಹಾರವ | ಗ್ರಹಧನದಾರಾ |

ಸರ್ವನಾಶವ ! ನಾನೀಗ ಮಾಡುವೇ ||

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಯ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸುಟ್ಟುಹೋಗಲಿ! ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದ ನನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಶೂಲಿ, ಕೆಮ್ಮು, ಅಪಸ್ಮಾರ, ಕ್ಷಯ, ಅಡ್ಡೆಕೈ, ಬೆನ್ನುಬೇತಾಳ, ಉರಿ, ಚಳಿ ಮೊದಲಾದ ಮುನ್ನೂರಾರವತ್ತು ರೋಗಗಳುಂಟಾಗಲಿ. ಆ ಚಿನ್ನರಡ್ಡಿಯ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೆಡಿಸದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಮಲ್ಲಯ್ಯನೇ ಅಲ್ಲಾ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಕ್ಷಮಿಸು, ಅಜ್ಜರಸಗಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಸುಜ್ಞಾನದ ನೀನು ಶಪಿಸುವದು ಯುಕ್ತವೇ? ನನ್ನ ಮಾವನಿಗೆ ಅಪವಾದವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡ. ಅವನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಜಂಗಮನ ಪರಿಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀನವನ ಸಿರಿಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲಾ. ನೀನು ಬೆಳೆಸಿದ ಸಸಿಯನ್ನು ನೀನೇ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವದುಚಿತವೇ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನನ್ನು ಬಡಿಯುವಾಗ ನೀನಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನನಗಾದ ನೋವು ನಿನಗುಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ಯಾವ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ? ಹಸಿದು ಬಳಲುತ್ತಿರುವವನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುವ ದುರಾತ್ಮರನ್ನು ಶಪಿಸುವ ಹೊರ್ತು ಇನ್ನಾವ ಬಲವು ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿನಗಸಾಧ್ಯವಾವುದು? ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಸ್ತ ಬಲವು ನಿನ್ನಲ್ಲುಂಟು. ಅದಿರಲಿ, ನನ್ನ ಮನೆಯರಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟು ನೀನು ಅವರನ್ನು ಬಳಲಿಸುವದಾದರೆ, ನಿನಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಬರದಿರಲಾರದು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ದುಷ್ಟ ಶಾಸನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಬರುವದೇ? ನನಗೆ ಬಹುಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತಮ್ಮಾ, ಅಂತೇ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನೀನು ಹೀಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟರೆ ಇದಕ್ಕೆ ದುಷ್ಟಶಾಸನವೆಂದು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು.

ಉಣ್ಣೆ ಲಿಕ್ಕದವರ ಮನೆಮುರಿಯುವ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚಿನವನೆಂದು ಜನರು ನಿನಗೆ ಅಪವಾದ ಹೊರಿಸುವರು. ಪರರಿಂದ ತನಗೆ ಅಪಕಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡುವದೇ ಕ್ಷಮೆಯು. ಅಂಥಾ ಕ್ಷಮಾಗುಣಭರಿತನು ನೀನಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಗುರುವೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳುವರು?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಸರಿ ಅಮ್ಮಾ ಚನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಶಾಂತಿಯು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಲೋಕದ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಸಮಭಾವದಿಂದ ನೀನು ನೋಡದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮಹತ್ವವು ಮೆರೆಯುವದೆ? ಸಿಟ್ಟು, ಸಿಟ್ಟು, ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಮನಗೊಟ್ಟು, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ನೀನೇ ಕಾಡಹತ್ತಿದರೆ, ನಿನಗೆ ಲೋಕದ ಹಿತಕರ್ತನೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳುವರು? ಯೋಗಿಯಾದ ನೀನು ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆ? ನಿನ್ನ ಉತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ನಾರಿಯರು ನಿನ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲರಾಗದಿದ್ದರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವವರಿಲ್ಲವೇ? ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಾನು ಹೇಳುವುದು ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಕೂಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ದಯಾಭಾವವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶಾಂತನಾಗು. ನನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಕೇಡನ್ನು ಬಗೆಯಬೇಡ. ಇಷ್ಟೇ ಈ ಅಜ್ಜಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನೀನು ಹೇಳುವದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ಮಾಡಿದ ಮನ್ನಣೆಯು (ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ನಟಿಸಿ) ಎಂದೂ ಮರೆಯದಂತಾಗಿರುವದಮ್ಮ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಜ್ಜರಾದ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಸೊಸೆಯರು ಎಂತಹ ಮನ್ನಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವರು ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳು. ನಿನಗವರ ಮನ್ನಣೆಯು ಬೇಡ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಕಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ವೇದವಿಧಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ನಮಿಸಿ, ನುತಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಬೇಡುವರು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮನ್ನಣೆಯು ನಿನಗಾವುದು ಬೇಕು?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಸಾಕಮ್ಮಾ ಸಾಕು, ಈಗಾದ ಈ ದೇಹ ಮನ್ನಣೆಯೇ ಸಾಕಾಗಿದೆ (ವೇದನೆಯನ್ನು ನಟಿಸಿ) ಅಮ್ಮಾ-ಅಯ್ಯೋ-ಅಹಹ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನನ್ನಷ್ಟಾ ನಿನ್ನ ಬೇನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಉಪಚರಿಸುವೆನು, ಮೊದಲು ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ನಡೆ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನಡೆಯಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ಉಪಚಾರದಿಂದಲಾದರೂ ನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ.
(ಹೋಗುವರು.)

ಪ್ರವೇಶ ೨.

ಪಟ್ಟಣದ ಬೀದಿ

ನಾಗಮ್ಮ : ನೋಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಯಿಂದ ಮನೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಭಾವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಸಿಹಚ್ಚಿದಳು. ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಾವನು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರಂತೂ ಊರಲ್ಲಿ ಮುಖವೆತ್ತದಂತಾಗುವದು. ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೆಂಬ ವಿಟಜಂಗಮ ನೊಡನೆ ನಲಿಯುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ದಿನಾಲು ಉಣಿಸಿ, ತಿನಿಸಿ, ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಿರುವಳಂತೆ.

ನೋಡ ಬಂದ ಜನರಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ನಗುತ್ತಿರುವರು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಿ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಈ ದಿವಸ ಆ ನೀಚಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುವೆನು. ಆ ಭಂಡಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ ಮನಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಮಲ್ಲಿಯಿಂದ ಹೋದ ಮಾನವನ್ನು ತುಂಬುವ ಬಂಗಾರದಂಥ ಸೊಸೆಯರು ನಾವಿರುವೆಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ಅವಳ ಹಿಂದೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಭಾವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸದಾಗಿ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಬಿಡಿ. ನನ್ನಂಥ ಸದ್ಗುಣವುಳ್ಳ ಸೊಸೆಯಿರಬೇಕು. ನಿಮ್ಮಂಥ ಅತ್ತೆಯವರೂ, ನನ್ನಂಥ ಸೊಸೆಯರೂ ಇದ್ದ ಮನೆಯು ತಣ್ಣಗಿರುವದು ನೋಡಿ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಇದೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಭರಮರಡ್ಡಿಯ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಸುವೆನು. ನನಗೆ ಯಾವದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕಾಲುಮುರಿದುಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರುವಳು. ಆ ಜಾರಿಣಿಯಾದ ಮಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸದ ಹೊರ್ತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗದು. ಹೋಗು, ಭರಮರಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕರೆ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಮದುವೆ?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲಾ, ಅವಳಿನ್ನೂ ಜೀವದಿಂದಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯೇನೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಮಾಡುವಿರಾ? ಬೇಗನೇ ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿರಮ್ಮಾ! ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ವಿಲಂಬವೇ ಬೇಡ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವ, ಮೊದಲಿನ ಹೆಂಡತಿ ಇರುವಾಗಲೇ ಲಗ್ನವಾದರೆ ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕೆ ಮುಳವು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳಿಂದ ಸನದು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಅಂದರೇನು ಭಾವ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸೋಡಚೀಟಿ, ಪಾರೀಕತ್ತು. ಬಿಡಗಡಿಪತ್ರ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಬೇಡಿ, ಅವಳು ಜೀವದಿಂದಿರುವದೇ ಬೇಡ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವಿರಾ? ಆಯೋ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೊಂದು ಪಾಪ! ಕೊಲ್ಲುವದೊಂದು ಪಾಪ! ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೊಂದು ಪಾಪ! ಹೀಗೆ ಮೂರು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಮ್ಮಾ? ನಾಗಮ್ಮಾ, ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಾದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೇಕೆ ಕೊಲ್ಲಬಾರದು? ಅವಳೇನು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಸೋಗು ಮಾಡುವವಳೇ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವವಳೇ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡರನ್ನಗಲಿಸುವವಳೇ, ಏನು ಮಾಡಿರುವಳಮ್ಮಾ?

ನಾಗಮ್ಮಾ : ಭಾವಾ, ಅವಳಂತೆ ನಾವು ದುಷ್ಟತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಯಾರು ಹೇಳುವವರು? ನೋಡಮ್ಮಾ, ಇಂಥ ಸೋಗಿನ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ದುಷ್ಟತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ನೋಡಿ ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಇವರಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇವರಿಗೆ ಈಗಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಈಗಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿ ಬೇಡವಾದರೆ, ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಗಾದರೂ ನೀವು ಹೀಗೇ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಯಾಕಂದರೆ,

(ಕಂದ)

ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಯ ಹೆಣ್ಣು! ಗಂಡಮಾಲೆಯ ಹುಂಣು!

ಬಿಟ್ಟ ಮಾನದ ಹೆಂಣು! ವಿಷದ ಬಲ್ಲಿಯ ಹುಂಣು!

ಸಿಟ್ಟು ಬಿಗುವಿನ ಹೆಂಣು! ನರಗೆ ಹೃದಯದ ಹುಂಣು!

ಇದ್ದೇನು ಫಲವೇನು? ನಿಜಲಿಂಗ ಭವಭಂಗ ಶರಣಜನ! ವರದದೇವಾ ||

ಪದ್ಮವ್ವ : ಇದೇನೋ ಭರ್ಮಾ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏನೂ ಇಲ್ಲವಮ್ಮಾ, ಇದೊಂದು ಸೊಸೆಯರ ಹಾಡು.

ನಾಗಮ್ಮ : ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲಾ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮೇಲಗಟ್ಟಿಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿಯೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ ಅಡವಿಗಟ್ಟಿಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೆ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಮತಿಗೇಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಭಾವನಿಗೆ ಅವಳ ನಡತೆಯೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಬಿಡುವೆನು. ಭಾವ, ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವಳು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನೀನೋ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಅಯ್ಯ! ಇದೇನಮ್ಮಾ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಲ್ಲಮ್ಮಾ ನಾಗಮ್ಮಾ, ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳೇ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಅಡವಿಗಟ್ಟಿ, ಸೆಗಣೇ ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿರುವಿರಲ್ಲಾ! ಸೊಸೆಯು ರಾದವರೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುವರೇ? ಈ ಪಾಪವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡುವದೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಸುಳ್ಳಂತೆ ಅತ್ತಿಯವರೇ?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲಾ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಮನೆ ಹಾಳುಮಾಡುವಳೆಂದು ಅವಳನ್ನು ಅಡವಿಗಟ್ಟಿದೆ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮನೆತನದ ಮಾನವನ್ನು ಕಳೆದಳಲ್ಲದೆ, ನೀನು ಮುಖವೆತ್ತಿ ಅಡ್ಡಾಡದಂತೆ ಮಾಡಿರುವಳೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಮೊದಲೊಂದು ಸಾರೆ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿದಿರಿ. ನಾನು ಈವರೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದೆ. ಅವಳದೇನೂ ತಪ್ಪು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳೇ!

ಪದ್ಮವ್ವ : ಥೂ ಭಂಡಾ, ಆ ಏಳೂರ ಸೂಳೆಯ ಕೂಡ ಬಾಳೇ ಮಾಡುವ ಹುಚ್ಚು ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಬಿಡಲೊಲ್ಲದೇ! ಎಲಾ ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಆಟವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಗೆಡು?

ಭರಮರತ್ನಿ : ಅವಳೇನು ಮಾಡಿರುವಳಮ್ಮಾ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವ, ಊರ ತುಂಬ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿದೆ. ಬೇಕಾದರೆ ನೀವೇ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ನೋಡಿಬನ್ನಿ, ಮಲ್ಲಿಯು ಮಲ್ಲಯ್ಯನೆಂಬ ವಿಟಜಂಗಮನೊಡನೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂಬುದು ತಾನೇ ತಿಳಿಯುವದು.

ಭರಮರತ್ನಿ : ಅಯ್ಯೋ, ಇದೇನಮ್ಮಾ ಹೊಸಸುದ್ದಿ, ಹೆಂಗಸರನ್ನು ನಂಬಲಾಗದು. ಏನೋ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಏನಮ್ಮಾ, ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವೇ-? ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೇ-? ಪ್ರಮಾಣವೇ-?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲಾ, ವೆಂಕಟರಮಣನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಜವು.

ಭರಮರತ್ನಿ : (ಅಳುತ್ತ) ಆಗೇ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು. ಎಂಥ ಚಲೋ ಇದ್ದವಳು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹೇಗೆ ಕೆಟ್ಟಳು. ಏನೋ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅವಳು ಜೀವದಿಂದಿರುವಳೆಂದು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲೋ ಹೇಡಿ, ಅಳುತ್ತ ನಿಂತರೇನಾಗುವದು. ಹೋಗು, ಕೊಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕಡಿದು ಬಂದು ನನಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸು. ಅನುಮಾನ ಮಾಡಿ, ಅವಳು ಜೀವದಿಂದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲ. ನೀನು ಗಂಡನಲ್ಲವೇ?

ಭರಮರತ್ನಿ : ಅಹುದು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ನಾಚಿಕೆಲ್ಲವೇ?

ಭರಮರತ್ನಿ : ಇದೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾದರವನ್ನು ಕಂಡು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಅವನು ಗಂಡಸೇ ಅಲ್ಲ.

ಭರಮರತ್ನಿ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಹಾದರ ಮಾಡಿದ್ದೇ ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ಖಣ್ ಖಣ್ ಖಟಲೆಂದು ಶಿಡಿಲು ಬಡೆದಂತೆ ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನೊಡೆದು ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ. ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೊಡ್ಡಿ?

ನಾಗಮ್ಮ : (ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೊಡ್ಡಿ ತಂದು) ಇದೋ ಭಾವ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ.

ಭರಮರತ್ನಿ : ಎಲೆ ಜಾರಣಿ, (ನಾಗಮ್ಮನ ಚಂಡು ಹಿಡಿದು) ನಿನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಕೊಲ್ಲುವೆನು. (ಕೊಡ್ಡಿ ಎತ್ತಿ ನಾಗಮ್ಮನನ್ನು ಕಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.)

ನಾಗಮ್ಮ : ಅಯ್ಯೋ! ಭಾವ, ನಾನು!

ಭರಮರತ್ನಿ : ನೀನೇ, ಉಳಿದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗು. (ಹೋಗುವದು.)

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಗುಡಿಸಲು

(ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿರುವಳು.)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಬಹು ಹಸಿದಿದ್ದೆನು. ನೀನು ನೀಡಿದ ಪಂಚಪಕ್ವಾನ್ನವನುಂಟು ಪರಮ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯು ಹೆಚ್ಚಿನದಮ್ಮಾ! ಇದ್ದರೆ ನಿನ್ನಂಥ ಭಕ್ತಳಿರಬೇಕು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮೀ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸದ್ಗುಣವುಂಟು. ನಾನಾ ಅಂಬೆವ್ವ, ನಂಬೆಕ್ಕ, ಪಿಟ್ಟೆವ್ವ, ಮೊದಲಾದ ಶಿವದಾಸಿಯರ ದಾಸಿಯಾಗಲೂ ಕೂಡಾ ಯೋಗ್ಯಳಲ್ಲ. ಈ ಬಡವಳ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀನಿಷ್ಟು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಕೃತ ಪುಣ್ಯವೇ ಸರಿ. ಹೊರಲಾರದಷ್ಟು ಉಪಕಾರವಾಯಿತು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನಂತೆ ಕಾರುಣ್ಯ ರಸಭರಿತ ಭಕ್ತಿಯ ಭೋಜನವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲವು. ಇಂತಹ ಪರಮಭಕ್ತಳಾದ ನಿನಗೂ ನನಗೂ ಕಷ್ಟವನ್ನಿತ್ತ ಹೆಗೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಷ್ಟೋಪವಾದ ರೋಗರುಜಿಗಳುಂಟಾಗಲಿ, ಅವರ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಇದೇ ನಿನಗೆ ಮಂಗಲಪ್ರದ ವಚನವು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಡೆ, ಜಗದೊಡೆಯನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೇ, ಬಾಯಿ ಬಿಡಬೇಡ. ಹೆಗೆಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟೋಪವಾದಗಳು ಬರಲೆಂದು ನೀನು ನನಗೆ ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ ಸಾರ್ಥಕವೇನು? ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಗೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಸದ್ಗುಣೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ನಿನ್ನಿಂದಾಗದೇ? ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ನನ್ನವರ ಸಲುವಾಗಿ ಕೋಪದಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ? ಬೇಡ, ಜಂಗಮನೆ ಅಜ್ಜ ಲಲನೆಯರ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಸುಜ್ಞಾನದ ನೀನು ಬೆಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ಸಹನ ವಾಗುವದು. ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಪುನೆಯತ್ತ ಮಧುರಗಂಬಲಿಯ ಮುನಿಸನ್ನು ಬಿಡು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಏನೇ ಹುಚ್ಚಿ, ನನಗೆ ಹೆಗೆಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ. ನಿನಗೊಂದು ಕೊಟ್ಟು ತಾನೊಂದು ಉಣ್ಣುವ, ನಿನ್ನ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ನಿನ್ನ ಹೆಗೆಗಳಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನುಳಿದ ಸೊಸೆಯರನ್ನು ಬೇಕುಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ವಸ್ತ್ರಾನ್ನದಿಂದ ತಣಿಸಿ, ನಿನಗೆ ಹರಕು ಸೀರೆಯನ್ನುಡಿಸಿ ಕಾಡಡವಿಗಟ್ಟಿ ಸೆಗಣೆ ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ನಿನ್ನ ಅತ್ತ-ಮಾವಂದಿರು ನಿನ್ನ ಹೆಗೆಗಳಲ್ಲವೇ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಮುಚ್ಚುವ ದೇನಮ್ಮಾ? ಲೋಕದ ಬಾಯಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ತೆರೆದೇ ಇರುವುದು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಜಂಗಮರೂಪದ ಶಿವನೇ, ನಿನಗೀಗ ಉಣಬಡಿಸಿದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ನನ್ನ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ನನ್ನ ಹೆಗೆಗಳೇ? ಪವಿತ್ರ ಗೋಸೇವೆಯನ್ನು ಇನ್ನುಳಿದ ಸೊಸೆಯರಿಗೆ ಹಚ್ಚದೆ, ನನ್ನನ್ನೇ ನೇಮಿಸಿದ ಅತ್ತ-ಮಾವಂದಿರು ನನ್ನ ಹೆಗೆಗಳೇ? ನನ್ನ ಹಿತವಂತ ಬಳಗವನ್ನು ಶತ್ರುವೆಂದು ಊಹಿಸಬೇಡ. ಗೋಸೇವೆಯೂ, ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯೂ ದೊರೆತದ್ದು ನನ್ನ ಬಳಗದಿಂದಲ್ಲವೇ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಕೌತುಕವೆನಿಸುವದು. ವೈರಿಗಳನ್ನು ಮಿತ್ರರೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ನಿನ್ನ ನಡತೆಯು ಲೋಕವಿಸ್ಮಯವಾದುದು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಕಂಬಳಿಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು) ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಆ ವಿಟಜಂಗಮನಿದ್ದರೆ, ಈವರ್ನನ್ನೂ ಕೊಡ್ಡಿಯ ಒಂದೇ ಹೊಡತದಿಂದ ಕೊಂದು ಹಾಕುವೆನು (ಆಲೋಚಿಸಿ) ಆದರೆ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಹೇಗೆ ಕೊಲ್ಲಲಿ? ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸುಳ್ಳಾದರೆ ಈ ನನ್ನ ಬಂಗಾರದ ಪುತ್ಥಳಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಲ್ಲಲೋ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ! ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಕೆಟ್ಟವಳಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಮನೆಯವರ ಮಾತಿನ ಮೇಲಿಂದ ಸಂಶಯ ಬಂದಿದೆ. ಮನೆಯವರು ಹೆಂಡತಿಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಬಾರದೆಂದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕೈ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವಳು ಪಾಪ! ಅವಳು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ, ನನ್ನನ್ನು ದುರ ದುರ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರು ಉದುರಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೂ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇಂಥ ಪ್ರೇಮದ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಂದು ಹೊರಿಸಿರುವರು. ಆಗಲಿ ನಾನೀಗ ಗುಡಿಸಲ ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೆನೆಂದು ನೀನು ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ. ನಾನು ಶಾಪ ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಅವರು ಉಂಡೇತೀರಬೇಕು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು-ಬಡತನ, ಹುಟ್ಟು- ಸಾವು, ಸುಖ-ದುಃಖ, ಭೋಗ-ರೋಗ, ಯಾವ್ವನ-ಮುಪ್ಪು ಇವುಗಳು ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಬಂದೀಗಾಲಿಯಂತೆ ಮನುಷ್ಯರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವವು. ಇದನ್ನರಿಯದೆ ಸದ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿ, ಕೊಬ್ಬಿ, ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ಮರೆತು ಮನೆಯ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಮನ ಬಂದಂತೆ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ಆ ಶ್ರೀಮದಿಷ್ಟನೂ, ಹರ-ಗುರು ಭಕ್ತಿಶೂನ್ಯನೂ ಆದ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಸಂಪತ್ತು ಯಾರು ತಡೆದರೂ ನಿಲ್ಲದಮ್ಮಾ. ಇದು ದಿಟವೆಂದು ನಂಬು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಬೇಡಿ ನನ್ನಪ್ಪಾ, ನನ್ನ ಮಾವನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡಬೇಡಿ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮುಗ್ಧೇ, ಇದು ಶಾಪವಲ್ಲ, ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲವು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕರ್ಮಫಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಮಾಡುವ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಯವರು ಪಾಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗದೇ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ನೋಡಿ) ಜಂಗಮನಂತೂ ಇರುವನು, ಆದರೆ ಮಾತು-ಕತೆಗಳೇ ಬೇರೆ ನಡೆದಿವೆ! ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸಾಗಲಿ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವೇ? ದೇವತಾರ್ಚನೆಯೇ? ಜಪವ್ರತೆ ನಿಯಮಗಳೇ? ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆಯೇ? ಭೂತದಯೆಯೇ? ಬಂಧು ಜನ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೇ? ಜನ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯದ ಸುವಿಚಾರವೇ? ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಅದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಸೇಮಿಸಿವ ನನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೂ, ನನ್ನ ವತಿಗೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ತನ್ನಪ್ಪಕ್ಕೆ) ಇವರೊಡನೆ ಏನು ಮಾತು, ಏನು ಕಥೆ, ಭೇ! ಇವಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲ, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ದೇವತೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಾನು ಆ ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಸೊಸೆಯಲ್ಲವೇ? ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಮನೆಯು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯಾದರೂ ನನ್ನ ಮನೆಯವರನ್ನು ದಯೆಯಿಂದ ನೋಡು. ನನ್ನ ಮನೆಯವರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸತ್ಕಾರವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವೆನು, ಸ್ತುತಿಸುವೆನು, ಪೂಜಿಸುವೆನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಸ್ವಗತ) ಇವನು ದೇವರಂಥ ಜಂಗಮನಿರಬಹುದು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಛೀ! ನಾನು, ಅನ್ನುವದು ಅಹಂಕಾರ. ಬೇಡ ಗುರುವೇ ಈ ಮೂಢಳ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. (ಕೈ ಮುಗಿಯುವಳು.)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಾನು ಕೈ ಮುಗಿಯುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡು. ಅವರ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಯ್ಯೋ, ನಾನು ಬಂದದ್ದೇ ತಪ್ಪು. ಇವನು ನನ್ನ ಕೊಡ್ಡಿಗೆ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳತಕ್ಕವನಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಾಯೀ, ನಿನಗಿನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ, ಆ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಗೊಡವಿಯನ್ನು ಬಿಡು.

(ಪದ)

ದೇಶ, ತ್ರಿತಾಲ

ಬಿಡದು ಕರ್ಮವನು ಭೋಗಿಸದಿರಲು |

ತಡೆಯಲೆಂದಿಗಹುದೇ | ತಾಯೀ ||

ಕೆಡುಕು ಹಾದಿಯ ಹಿಡಿದ ಮನುಜನು ಪಡವ ನರಕ ಬಾಧೇ || ಪ ||

ಪಾಪಾಚರಣೆಯು ಪ್ರಬಲವಾದರೆ ಸಿರಿಯು ನಿಲ್ಲ ಬಹುದೇ |

ಪಾಪಿಯಾದ ನಿನ್ನಯ ಬಳಗಕೆ ಭವತಾಪವು ತಪ್ಪುವದೇ ||

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ದುರ್ಗತಿಗೀಡು ಮಾಡುವದು. ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವದು ನನ್ನಿಂದಲೂ, ನಿನ್ನಿಂದಲೂ, ಮುಕ್ಕುಣಾನಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲಮ್ಮಾ. ಇದೋ ತಾಯೀ, ನಾನು ಹೊರಟೆ, (ಎದ್ದು ತಲೆ ಕೊಡಹುತ್ತಲೇ ಮುತ್ತುಗಳುಡುವವಳು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಅಲಲಲ! ಹೊನ್ನಿನ ಮಳೆ, ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳ! ಅಬಬಬ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಈ ಹೊನ್ನು ರತ್ನಗಳ ಮಳೆಗರಿಸಲು ನೀನೆಷ್ಟು ಸಮರ್ಥನೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯದಿರುವೆನೇ? ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲವೆಂದು ಪೂಜಿಸಿದೆನೇ? ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಹೊನ್ನು ರತ್ನಗಳ ಕೊರತೆಯೇ? ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದವರಿಗಿತ್ತು ಮರ್ಯಾದೆ ಹೊಂದು. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಪಾದೋದಕ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಅಖಂಡ ಸಂಪತ್ತಿನ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವೇ ಬೇಡ. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಇವಳ ನಡತೆಯು ಲೋಕಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ಇವಳು ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುವಳು? ನಾನಿವುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಹೊರ್ತು ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. (ಆರಿಸುವನು.)

ಭರಮರತ್ನ : ದೇವರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಂಡತಿಗೆ ನಾನು ಒಲಿಯುವದೆಂದರೇನು?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಹೊನ್ನು, ರತ್ನಗಳುದುರಿದವು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನೂ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ. ಈ ಬಡಜಂಗಮನು ಧನ್ಯನಾದನು. ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅದಿರಲಿ ತಾಯೀ ನಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ನನಗೆ ಭಯವಾಗುವದು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನನ್ನಷ್ಟೆ ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ, ಸಕಲ ದೈವವೂ ನೀನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನೊಳು ವಂಚನೆಯಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು, ಮಾನಾಪಮಾನಗಳು ನನ್ನವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿರುವೆ. ದೀನ ಜನಕಲ್ಯಾಣಮನೇ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದು, ಈ ಬಡವಿಯು ನೀಡುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಅಮೃತವೆಂದು ಸವಿಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿರು? ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಹಣೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆಯಬಹುದು, ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ? ನನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಶಿಶುವಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ತಂದೆಯಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ, ಇಲ್ಲದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಕಳುಹಿದರೆ ಹೇಗೆಮ್ಮಾ?

(ಪದ)

ರಾಗ ಮಾಲಾ

ಬೇಡುವ ಮಾತೆಯೇ! ಬೇಡ ತಾಯಿಯೇ

ಬೇಡ ವಿಮಲ ವಿಚಾರ ಪೂತೆಯೇ || ಪ ||

ನಿನ್ನ ಮಾವನತ್ತೆಯನೆ | ಗಂಟೆಯರು ಸಾಮಾನ್ಯರೇನೇ |

ನನ್ನ ನಿನ್ನೊಳು ಭಿನ್ನ ಮನದಿ ಬನ್ನ ಬಿಡಿಸಿದರೇನು ಗೈಯುವೆ || ಅ.ಪ. ||

ಪಾವನಾಂತ ಪಾಪಿ ಜನರು ಆಪ ಪಾಪಕಂಬುವರೇ |

ದೇವ ಭಕ್ತುತ ಸುಜನರೊಳು ದೇವಿ ಕುಂದನೆಣಿಸುವರು || ೧ ||

ಕುಲಯುವತಿಯ ದೂಷಿಸರು | ಸೂಳೆಗೆ ಸತಿಯನ್ನುವರು |

ಹಲವು ಪಾಪ | ಗೈಯುವರು | ಕುಲದಂಗನೆಯೆನಿಸುವರು || ೧ ||

ಮಂದಿಯ ಮಾತೇನು ಮಗಳೇ! ಬಂಧುಗಳೇ ನಿನ್ನವರು |

ತಂದೆಯಾದ ನನಗೆ ನಿನಗೆ ಕುಂದನಿರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲದಿಹರೇ ||

ಇಂದು ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಕರದಿ! ತಂದ ಕೊಡ್ಲೆಯ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿ |

ಸಂಧಿಸಿ ಸಮಯವನ್ನು ನಮ್ಮನು | ಕೊಂದರೆ ತಾಯಿಯೇ!

ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವಿ || ೨ ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಲಲಲ! ನಾನು ಬಂದದ್ದು ಗೊತ್ತಾಯಿತೋ ಏನೋ? ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳಲಿ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಡ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಿನ್ನ ಗಂಡನೇ ಬಂದು, ಗುಡಿಸಲಿನ ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು, ನಮ್ಮೀರ್ವರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಒಲ್ಲೆನಮ್ಮಾ ನನಗೆ ಭಯವಾಗುವದು. ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬರುವ ಹಾಗಿದೆ.

(ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ನೋಡುವಳು, ಮಾಯವಾಗುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಓಹೋ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಮಾಯವಾದನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದನು? ಮಲ್ಲಯ್ಯನೇ ಘನಪಾತ ಯೋಗ್ಯನೇ, ನನ್ನ ಘನೆಯನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸು ಪದ ಪಂಕಜನನೇ, ನನ್ನ ಮನೆಯವರು ನಿನ್ನ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿ ತಾಪವಿತ್ತರೆಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾದೆಯಾ? ತಂದೆಯೇ, ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಯಾರಾದರೂ ದೋಷಾರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸುವರೆಂದು ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಬೈಲಾದೆಯಾ? ನನ್ನಯ್ಯಾ, ನನ್ನವರ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ಕುಪಿತನಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಶಿಶುವಾದ ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯಾದರೂ ಬಾ.

(ಪದ)

ಸಾರಂಗ ದೀಪಚಂದ

ನೀನಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದೇ ಮಲ್ಲಯ್ಯ | ಕಾಣದೆನೆಗೆ ಚಿನ್ಮಯ ||ಪಲ್ಲ||

ಅರಿಯದವಳೋ ಕರುಣೆ | ದೇವರದೇವ ಅಪರಾಧವನು ಗೈದನೇ |

ತರಳೆಯು ಬಲ್ಲಳೆ | ಹರಗುರುಚರಭಕ್ತಿ !

ಪೊರೆಯೊ ಮಹಿಮನೆ ಬೇಗ | ಹೇ ಸ್ವಾಮೀ ||೧||

ನನ್ನಯ್ಯ ಬಡವಿಯು ನಾ | ಪಾಪಿಯು ದೇವ |

ಅನ್ನ ತಂಗುಳ ನೀಡಿದೆ | ಕಣ್ಣನು ಕಿತ್ತಿಟ್ಟ |

ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯಗೈದೆ | ಕಣ್ಣಪ್ಪನಂಥವಳೇ ಅಚ್ಚಾನಿಯು ||೨||

ಅಪ್ಪ ಅಣ್ಣನು ನೀನೇ | ಈ ಕಾಡಿನೋಳ್ | ಬಂಧು ಬಳಗ ನೀನೇ |

ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರ | ನೊಪ್ಪುದೇ ಕ್ಷಮಿಸಯ್ಯಾ |

ಮುಪ್ಪುರ ಹರ ಬಾರಯ್ಯಾ | ಹೇ ಸ್ವಾಮೀ ||೩||

(ಧಾನ್ಯಸ್ಥಳಾಗಿ ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚುವಳು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇದೇ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಮಯ. (ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಸೆಡೆದು ನಿಂತು) ಇದೋ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೇ ಬಂದಿರುವನು, ನೋಡು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಅನಂದದಿಂದ) ಅಹಹ! ನಿಜವಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ರೂಪಿಯಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡೆ. (ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ಪತಿದೇವನೇ, ಇದೇನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡ್ಡಿ? ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರೋ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಹೇಗೆ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಡಿಯಲು ತಂದ ಕೊಡ್ಡಿ. ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು

ಪಾಪಕೃತ್ಯದಿಂದ ದೂರಾದ ಕೊಡ್ಡಿ. ನಿನ್ನ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ ದುರಾರೋಪದಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂದ ಕೊಡ್ಡಿ. ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಚರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಲು, ನಾನು ನೆನೆದ ಪಾಪವೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸುವ ಕೊಡ್ಡಿ. ಇದೋ ಈ ಕೊಡ್ಡಿಯನ್ನು. (ಪಾದದ ಮೇಲಿಟ್ಟು) ಜಯ ನಮಃ ಪಾರ್ವತೀ ಪತೆ ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ! (ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಬೇಡ ಪತಿದೇವ, ನೀವು ನಮಸ್ಕರಿದರೆ ನಾನಾವ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನೀನೆಂಥವಳೇ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ! ನೀನು ಊರಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲ! ಬೇಕಾದರೆ ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನೀವು ನನಗೆ ಜಗತ್ಪತಿಯಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವರೂಪಿಗಳು ಪಾಪವಿಶೇಷದಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸೇವೆಗೆ ಎರವಾದೆನು. ನಾನು ಪತಿಯನ್ನಗಲಿದ ಪಾಪಿಯೆಂದು ಜಂಗಮ ಮೂರ್ತಿಯು ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರಾದನು. ನನ್ನಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ನಾವು ದಂಪತಿಗಳು ಕೂಡಿರುವದಾಗಿದ್ದರೆ ಜಂಗಮನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸದ್ಗತಿಯು, ದಾಂಪತ್ಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವದರ್ಶನವು, ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಜ ಸುಖವು, ದಾಂಪತ್ಯವೇ ಮೋಕ್ಷದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹರಹರ! ನಿನ್ನೆಂಥ ಹೆಂಡತಿಯು ದೊರೆತದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ! ನಾನು ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಮುತ್ತು-ರತ್ನಗಳುದುರಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಮಾಯವಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಸರಿ ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ! ಮಾತು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದ ದೇವರು! ಅಂತೇ ನೀನು ನನಗೆ "ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಾಹಿಮಾಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನನಗೆ ಆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವಿಯಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಪತಿಯ ಚರಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದದ್ದೇ ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ, ಪತಿಯೇ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂದೂ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಪತಿಯೆಂದೂ ನಾನಾ ಪರಶಿವನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ, ಆ ದೇವನು ಈಗಲೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

(ಪದ)

ವೀಲೂ, ಕಮಾಲಿ

ತೋರೋ ದಿವ್ಯ ರೂಪ ಮಲ್ಲಯ್ಯಾ ||

ತೋರೋ ದಿವ್ಯ ರೂಪವ ||ಪ||

ಬಾರೊ ಜ್ಞಾನದೀಪ ಮಲ್ಲಯ್ಯಾ ||ಅ.ಪ.||

ಮಹಾಕಾರುಣ್ಯವ | ಕರುಣಾಸಾಗರ ಆಪಾರ |

ಮಾಯಾ ಸಂಸಾರದೂರ | ತೋರೋ ದಿವ್ಯರೂಪ ||

ಅಂಕ : ಮೂರು

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಮನೆ

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಭಾವನು ಮಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೇ ಹಾಗೇ ಬಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳು ನಮಗೆ ಮುಳುವಾಗುವಳು.

ಮಾದೇವಿ : ಮಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದುರಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಮರಡ್ಡೀ ಮಾವನಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡಿ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಆ ಜಾರಿಣಿಯು ಸಾಯದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಯಾರೂ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತ) ಬಾ, ನೀ ಹೆದರಬೇಡ. ಅಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾ, ಬಾ ಅಂದ್ರೆ?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲಾ ಭಂಡಾ, ಈ ಹುಚ್ಚು ಮುಂಡೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆಯಾ? ಮಾನಗೇಡಿ ಹೋಗತ್ತ.

ಭರಮಾ : ಅಮ್ಮಾ, ಇಂದಿನಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಬೈಯಬೇಡ. ಸುಳ್ಳಮ್ಮಾ, ಇವಳ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ ಅಪವಾದವೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು. ಇವಳಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಅಂದರೆ ಚಟಪಟ ಒದ್ದಾಡಿ ಸುಟ್ಟು ಸತ್ತು ಹೋಗುವಿರಿ, ನೋಡಮ್ಮಾ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಬುದ್ಧಿಗೇಡೀ, ಈ ಜಾರಿಣಿಯು ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಸಿದಳೇನೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಯ್ಯೋ ಅನ್ನಬೇಡಮ್ಮಾ, ಬಾಯಿಮುಚ್ಚು. ಇವಳು ಹೆಸರಿಗೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ನಮ್ಮ ಕುಲಾ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ದೇವತೇಮ್ಮಾ. ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳು, ನನಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಆ ಅಯ್ಯನು ಇವಳಿಗೆ ಮಾಟ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಸಿರುವನು. ಭಾವನ ತಲೆಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಮಾಟಾ ಮಾಡಿಸಿರುವಳು. ಅಂತೆ ಭಾವನು ಹೀಗೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏ ನಾಗಮ್ಮಾ, ನೀನೇನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವೆಯೋ? ಈ ಕೊಡ್ಡಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಖಂಡೇಪೂಜೆಯಾಗಬೇಕೋ?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲಾ, ಏನು ಬೊಗಳುವಿಯೋ, ನಿನ್ನ ತಲೆ ತಿರುಗಿರುವದೇನೋ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಭಾವನಿಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿರುವಳು. ಒಲ್ಲೆನಮ್ಮಾ, ನನ್ನನ್ನು ತವರ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೋಗು, ಈಗಲೇ ಹೋಗು. ನಾಗರಹಾವಿನಂತಿರುವ ನೀನು ಅಮ್ಮನ ಕಿವಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ, ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡುವವನನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದಿ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಯನ್ನು ಅಡವಿಗಟ್ಟಿದಿ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಸೊಸೆಯರಿದ್ದ ಮನೆಯು ಸ್ಮಶಾನವಾಗುವದೇ ಸರಿ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೋ ಏನೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಡುವ ಹುಚ್ಚು, ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಯರಿಗೆ ಹಿಡಿದಿರುವುದು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾದರವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಂಥ ಗಂಡರಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೇನು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಎಲೇ ಭಂಡೀ, ಈ ಕೊಡ್ಡಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೇ ಹಾರಿಸುವೆನು, ನಿಲ್ಲು.
(ಕಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು, ನಾಗಮ್ಮ ಓಡುವಳು)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಧಾವಿಸಿ) ತಡೆ, ತಡೆ, ಭರಮರಡ್ಡಿ, ಅದೇನು ಗದ್ದಲವೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಕೈಬಿಡಪ್ಪ, ಈ ನಾಗರಹಾವನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕುವೆನು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಭರಮಣ್ಣಾ, ಏನೋ ಏನಿದು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಪ್ಪಾ, ನೀನು ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನ ಅಹುದಲ್ಲೋ? ಅಂದ ಬಳಿಕ ಈ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ? ಇದ ಏನಪ್ಪಾ ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನತ್ವ? ಇವರು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರ ಬೇಕೇನಪಾ ಮತ್ತೆ? (ಅಳುವನು.)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಇರಲಿ ಭರಮಣ್ಣಾ, ನೀನು ತೋಟಕ್ಕೆ ನಡೆ, ನಾನು ಇವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಇವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಕೇಳಪ್ಪಾ ಅವನ ಮಾತು, ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಕ ತಿಳಿಲಿಲ್ಲ ಅವ್ವನ್ನ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ನಡಿಯೋ ಭರಮಣ್ಣಾ, ನಾವು ತೋಟದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗೋಣ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏನು, ನೀನು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಅಂಜುವಂತೆ ನಾನೂ ಅಂಜಿ ಆಡವಿಗೆ ಹೋಗಲೋ? ನಾನೇನು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಮೊದಲು ಹೊರಗೆ ಹಾಕು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಹಾಗೇ ಮಾಡುವೆನು ನಡೆ, ಮೊದಲು ಕಲಹದ ಕಾರಣವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಮೊದಲು ಇವರನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಇರಲಿ ಬಾರೋ. (ಭರಮರಡ್ಡಿಯನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವನು.)

ಪದ್ಮವ್ವ : (ಮಲ್ಲವ್ವನನ್ನು ಜಗ್ಗಿ) ಏನೇ ಮಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಬಾರದಿತ್ತೇ? ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ನನ್ನ ಮಗನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ. ಭಂಡೀ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸು, ನಿನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ತಿನ್ನುವೆನು.
(ಹೊಡೆಯುವಳು)

ನಾಗಮ್ಮ : ಏನೇ ಹಾದರದವಳೇ, ಭಾವನಿಗೆ ಮಾಟಾ ಮಾಡಿಸಿ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುವಿಯಾ? (ತಿವಿಯುವಳು.)

ಮಾದೇವಿ : ಅಯ್ಯನನ್ನು ಕೂಡಿ ಮನೆಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆದದ್ದು ಸಾಕಾಗಿಲ್ಲವೇನೇ ಸೂಳಿ.
(ಹೊಡೆಯುವಳು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ ಹೊಡೆಯಬೇಡಿ. ನಾನಂತಹ ಪಾಪಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ರೌರವ ನರಕ ನನಗಾಗಲಿ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ವಂದ್ಯರು. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮ ವನ್ನೇ ಬಯಸತಕ್ಕವಳು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ನೋಡಲಮ್ಮಾ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಆ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೆಂಬ ಅಯ್ಯನೇ ನಿನಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು.

ಮಾದೇವಿ : ಅವನೇ ನಿನ್ನ ಗಂಡನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿ) ಶಿವ ಶಿವ ಬಡಿದರೂ ಬೈದರೂ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲವಮ್ಮಾ. ಪಾಪವನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಡಿ. ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ ಜಂಗಮನು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು. ಜಂಗಮ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪ ತಟ್ಟುವದು. ಜಂಗಮನ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಬಗೆಯಬೇಡಿ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ನಿಮಗೆ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಸೂಳಿತನ ಮಾಡಿ, ಪಾಪಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಮನೆಯ ಕೊಳಿಗೆ ಎರವಾದ ನೀನು, ನಮಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಿಯಾ ಕತ್ತೆಮುಂಡೆ, ನಡೆ ಇತ್ತ. (ಒದೆಯುವಳು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಆನಂದದಿಂದ) ಶಿವ ಶಿವ! ನಾನೆಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವೋ, ನನಗೆ ಅತ್ತೆಯವರ ಪಾಪನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶವಾಯಿತು. ಇಂದಿಗೆ ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಧೂ ಲಜ್ಜೆಗೇಡೀ, ಒದಿಸಿಗೊಂಡವರೆಲ್ಲ ಧನ್ಯರಾಗುವರೇ? ನಡೆ ಆಚೆಗೆ. (ಹೊಡೆದು ದೂಡುವಳು)

ಪದ್ಮವ್ವ : ನೂಕು, ಬಾಗಿಲು ಹೊರಗೆ ನೂಕಿ ಬಾ. (ಎಲ್ಲರೂ ನೂಕುವರು)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಬಂದು) ಏನು ಬೊಬ್ಬಾಟವಿದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲಹವೇ ಕಲಹ. ನಿಮಗೆ ಯಾರೂ ಹೇಳುವವರಿಲ್ಲವೇ? (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಏನೇ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಯಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಮಗನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲವೇ? ಅವಳೊಡನೆ ನಿನಗಿಷ್ಟು ಬೇಸರವೇಕೆ? ಅವಳನ್ನು ಕಾಡುವದು ನನಗೇನೂ ವಿಹಿತವಾಗಿ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ನೀವೇನು ಬಲ್ಲಿರಿ? ಮಲ್ಲಿಯಿಂದ ಮನೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಉಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಅಡ್ಡಾಡದಂತೆ ಮಾಡಿರುವಳು. ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ಭರಮರಡ್ಡಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಂದು ಲಗ್ನಮಾಡುವಿರೋ? ಏನು ನಾನೇ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲೋ? ಹೇಳಿಬಿಡಿ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಸ್ವಗತ) ಇವಳ ಸ್ವಭಾವವು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಗಂಜಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆನು. ಈಗಲೀಗ ಇವರ ದುರ್ವೃತ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವವು ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ಯಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದಳೆಂದು ಭರಮರಡ್ಡಿಯು ಹೇಳಿದನು. ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಸದ್ಗುಣಿಯು, ಸುಶೀಲೆಯೂ ಆಗಿರುವಳೆಂದು ನನಗೆ ನಂಬಿಗೆಯುಂಟು. ಇಂತಹ ಸೊಸೆಯ ಮೇಲೆ ಇವರು ದುರ್ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರ!

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಾವಾ ಏನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಅತ್ತೆಯವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಮಲ್ಲಿಯ ಕೆಟ್ಟನಡತೆಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆನು. (ಅತ್ತೆಗೆ) ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಆ ದುಷ್ಟೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ. ಮಾವನಿಗೆ ನಾನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಇಂದೇ ಅವಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆನು. ನೀವು ಒಳಗೆ ನಡೆಯಿರಿ (ಬೀದಿಯ ಮುಂದೆ ಬರುವರು) ಮಾವಾ, ಮಲ್ಲಿಯ ದುರಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವದು. ಆದರೂ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ, ದುಷ್ಟವನಿತೆಯರು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಂತೆ ನಟಿಸಿ ಒಳಒಳಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡುವರು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಉತ್ತಮಳಾದ ನಿನಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ದುಷ್ಟನಡತೆಯು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು?

ನಾಗಮ್ಮ : ಸ್ತ್ರೀಯರ ರೀತಿ ನಡತೆಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಪುರುಷರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಜಾರಣಿಯರು ತಮ್ಮ ದುಷ್ಟನಡತೆಯು ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬಾರದೆಂದು ತಮಗೆ ಮನಸೋತ ವಿಟರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಪ್ಪಾ ಅಪ್ಪಾ, ಅಣ್ಣಾ, ಅಣ್ಣಾ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು ಅವರನ್ನೇ ಕೂಡಿ ರತಿಸುಖ ಪಡೆಯುವರು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಅಂತೂ ಹಾದರದ ಮರ್ಮವು ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಉಬ್ಬಿ) ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ. ಇಂಥ ಹಾದರಕ್ಕೊಳಗಾದ ನೀಚಾಂಗನೆಯರು, ಚಲುವ ತರುಣರನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಡಹುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಬ್ಬು ಕುಣಿಸುವರು. ಮೂಗು ಮುರಿಯುವರು. ವಿಟನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವರು. ಕುರುಳುಗಳನ್ನು ತಿಡುವರು. ಮೊಲಿಯು ಮೇಲಿನ ಸೆರಗನ್ನೆಳೆದು ವಿಭ್ರಮೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರು. ಇಂತಹ ಹಾವಭಾವಗಳಿಂದ ಜಾರತನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಸರಿ ಸರಿ, ಅಭ್ಯಾಸವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿದೆ. ಜಾರತನದ ಇಂಗಿತವನ್ನು ವಿವರಿಸಬಲ್ಲ ಇವಳ ನಡತೆಯು ಹೇಗಿರುವದೋ, ಇದೇ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅಮ್ಮಾ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ದುಶ್ಚರಿತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಬಲ್ಲ ನೀನು ಮಲ್ಲಮ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ದೋಷ ವನ್ನೇನು ಕಂಡೆ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೊಸೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅವಳ ಮಾಟ ವನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಅವಳು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅಯ್ಯನನ್ನು ಕೂಡಿ ಸರಸವಿನೋದ ಗೈಯುತ್ತ, ಅವನಿಗೆ ಉಣಿಸಿ, ತಿನಿಸಿ, ಅವನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅವನೊಡನೆ ವ್ಯಭಿಚಾರ ನಡಿಸಿರುವಳು. ತಾನು ಹರೆಯದವಳಾಗಿ, ಕುಲೀನಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ, ಪರ ಪುರುಷನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸುವದಂದರೇನು ಮಾವಾ? ಅವನ ಹೆಸರು ಮಲ್ಲಯ್ಯನಂತೆ, ಹೆಡಿಗೆ ತುಂಬ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಒಯ್ದು ತಾನು ಉಣ್ಣುವ ಮೊಢಲು ಅವನಿಗೆ ಉಣಿಸುವಳಂತೆ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಇವನು ಪೂಜ್ಯ ಜಂಗಮನಾಗಿದ್ದು, ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ನಿರ್ಮಲ ಮನೋ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕರೆದು ಪೂಜಿಸಿ ಉಣಲಿಕ್ಕಿದರೆ ದೋಷವೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಇದೇ ನಿಮ್ಮ ಹುಚ್ಚುತನ. ಮಲ್ಲಿಯು ದನಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ರಾಜರ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಮಿಂಚುತ್ತಿರುವಳು. ಹಾಲ್ವೆಣ್ಣೆ ಮೊಸರನುಂಡು ತುಂಬಿತುಳುಕುತ್ತಿರುವಳು. ಅವಳ ಬಡಿವಾರವೇನು? ಮುರುಕವೇನು? ಇದನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ಅವಳು ಜಾರಿಣಿಯೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಲಾಗದೇ?

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಅಂತೂ ನೀವು ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ದೋಷಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅನುಮಾನದಿಂದಲೋ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಹೀಗೆ ಅನುಮಾನವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಂಗ ಹೊಕ್ಕ ತೋಟ ಹಾಳು, ಜಂಗಮ ಹೊಕ್ಕ ಮನೆ ಹಾಳು. ಅಯ್ಯಗಳನ್ನು ನಂಬಲಾಗದು. ಅಯ್ಯಗಳು ಮುಗ್ಧ ಭಕ್ತರ ಮನೆಹೊಕ್ಕು ಇಲ್ಲದ ಹಿರಿಯತನ ಮಾಡುವರು, ದುರಾಚಾರವನ್ನು ನಡಿಸುವರು. ಇಂತಹ ಅಯ್ಯನೊಡನೆ ಬೀಸಿಸುವ ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆಯು ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನೀವೇ ವಿಚಾರಿಸಿ. ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರವೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಿ, ಅಂದರೇನೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾವಾ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಸಾಕು, ನೀನು ಏನು ಹೇಳುವುದೂ ಬೇಡ. ಮನೆಗೆ ನಡೆ. (ಹೋಗುವಳು) ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೃತಕವೆಷ್ಟು? ಇಂತಹ ಕುಟಿಲ ಕುಹಕ ನಾರಿಯರ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವ ನರನು ಹಾಳಾಗುವದೇ ನಿಶ್ಚಯ. ಸೊಸೆಯರ ದುಷ್ಟತನವು ಮಿಕ್ಕಿತು. ನೀಚಳಾದ ಹೆಂಡತಿಯು ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಮತ್ತರಿಸಿ, ವೃಥಾ ದೋಷವನ್ನು ಹೊರಿಸಿರುವದೇ ನಿಜವು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೈರಣಿಯಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಪರಮಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ದುಷ್ಟಳೆಂದು ಊಹಿಸುವುದು ಕೂಡಾ ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅವಳು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ಉದಾಸೀನನಾದದ್ದೇ ನನ್ನಿಂದ ಮಹದಪರಾಧವಾಯಿತು. ಆದದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನಾದರೂ ನನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುವೆನು.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಬಾಗೇಶ್ವರಿ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ನೀತಿ ಹೀನ ಜಾಮಾ ! ಮಾಯಾ || ಪ ||

ಪತಿ ಸಂತಾಪವನಾ | ಮಲಿನಾ | ಲಲನಾ |

ನೀಡುವ ನಿರುತ ದುಷ್ಟಭಾವ ಕರಿಣಾ || ಅ.ಪ ||

ಸೈರಿಸದಾದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬಂಧನ | ಕ್ರೂರ ಸ್ತ್ರೀ ಜನ | ಕಲಹಾಗ್ನಿಯನಾ ||

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಬೀದಿ

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೂತ ಸಂಚಾರವಾಯಿತೋ ಯಕ್ಷಣೀ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತೋ ಯಾವದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯು ಬರಿದಾಗಿದೆ. ಇಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳು ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮೈಮೇಲಿರುವ ಆಭರಣಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವೋ ಏನೋ. ಉಟ್ಟಿರುವ ಸೀರೆಯು ಕೂಡ ಹರಿದುಹೋಗಿರುವದಮ್ಮಾ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ದೇವರು ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಸಿದುಕೊಂಡನು. ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಮನೆಯು ಹಾಳಾಯಿತೇ? (ಅಳುವಳು)

ಮಾದೇವಿ : ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಐಶ್ವರ್ಯವು ನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಚೋರರೇನು ಕಡ್ಡಿಯುರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಅಪಹರಿಸಿದರೆ! ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇದು ಮಲ್ಲಿಯು ಮಾಡಿದ ಮಾಟವೇ ನೋಡಿ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಎಲೇ ಮಾರೀ, ಕರಿಗಾಲಕತ್ತೆ, ನನ್ನ ತುಂಬಿದ ಮನೆಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆಯಾ? ನೀನೆಲ್ಲಿಂದ ನನಗೆ ಮೃತ್ಯುವಾದೆ. ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬಂಗಾರವೇ, ಬೆಳ್ಳಿಯೇ!

ನಾಗಮ್ಮ : (ಕೈ ನೋಡಿ) ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕೆಂಡದಂತ ಒಂಕಿಯೇ ಇಲ್ಲವಮ್ಮಾ. ಸರದಾಳಿ, ಸರಗಿ, ಚಿಂತಾಕಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದವೋ ಏನೋ? (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು.)

ಮಾದೇವಿ : ಬಂಗಾರ-ಬೆಳ್ಳಿ ದಾಗೀನಗಳಿರಲಿ, (ನನ್ನದೇನ ಅಪ್ಪಾಯೇ) ನನ್ನ ಸೋದರಮಾವನು ಉಡಿಸಿದ ಸಾಸೀಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯು ಹರಿದು ದೋಸೀ ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಮೂಗುತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಮ್ಮಾ ಇದೇನು ಬಂತು? (ಅಳುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು.)

ನಾಗಮ್ಮ : (ಬಂದು) ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಗಡಿಗಿಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿಯವೇ! ಹಾಲು, ಬೆಣೆ, ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜೆಗೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವಮ್ಮಾ. ಇದೇನು ಸಾಯುವ ಹೊತ್ತೇ ಬಂದ ಹಾಗಿದೆ.

ಮಾದೇವಿ : (ಬಂದು) ಅತ್ತೆ, ತಂಗಳ ರೊಟ್ಟಿ ಚೂರು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ! ಗೌಲಿ-ಶಾವಿಗೆಗಳ ಹರವಿ ಯಲ್ಲಿ ಇಲಿಯ ಹಿಕ್ಕಿಗಳು ಬಿದ್ದಿವೆ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ತಿನ್ನಲು ಕೂಳೂ ಇಲ್ಲವಾಯಿತೇ? ನಾನಷ್ಟು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆನು. (ಹೋಗುವಳು)

ಮಾದೇವಿ : ತಂಗೀ ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು?

ನಾಗಮ್ಮ : ಇದು ಅತ್ತೆಯವರ ಕಾಲ್ಪುಣ ನೋಡು.

ಮಾದೇವಿ : ಮಲ್ಲಿಯಿಂದ ಈ ಅನರ್ಥವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಸರಿಯೇ, ಯಾಕಂದರೆ ಮಲ್ಲಿಯು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ? ಅತ್ತೆಯು ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಈ ಅರಿಷ್ಟವುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಅತ್ತಿಯವರ ಕಾಲ್ಪುಣವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಹೇಳು.

ಮಾದೇವಿ : ಇಬ್ಬರೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಅತ್ತೆಯವರನ್ನೇ ಮನೆ ಬಿಡಿಸಬೇಕು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಇಲ್ಲವೇ ನಾವು ಬಿಡಬೇಕು.

ಪದ್ಮವ್ವ : (ಬಂದು) ಹಾಳಾಯಿತೇ ನನ್ನ ಮನೆ ಹಾಳಾಯಿತು. ಅಯ್ಯೋ ನನ ಸಂಪತ್ತೇ! (ನಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಅಳುವಳು.)

ಇಬ್ಬರೂ : ಅತ್ತೆ, ಇದೇನು ಬಂತು? (ಇಬ್ಬರೂ ಅಳುವರು)

ಹೇಮರತ್ನ : (ಬಂದು) ಏನು ಬೊಬ್ಬಾಟವಿದು? ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶೋಕಿಸುವ ಕಾರಣವೇನು?

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಮನೆಯು ಕಳುವಾಗಿದೆ. ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಎಲ್ಲವೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು. ದುಡ್ಡು, ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಮಾವಾ?

ಮಾದೇವಿ : ಬೊಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆ ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ ಮಾವಾ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಮನೆಯ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿತು. ಭಾಗ್ಯವು ಬಯಲಾಯಿತು. ಬಡತನವು ಕಾಲಿಕ್ಕಿತು. ಹೀಗಾದ ಕಾರಣವೇ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹೋಗಿ ದೇವರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿಬನ್ನಿ? ಪಂಚಾಂಗವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆಯಿಸಿ ನೋಡಿ? ಇಲ್ಲವೇ ದುರಗವ್ಯನ ಪೂಜಾರಿಯನ್ನಾದರೂ ಕರೆಕಳುಹಿಸಿರಿ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಸ್ವಗತ) ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಶಾಪದ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಎಲೇ ಪಾಪಾತ್ಮರಾದ ಹೆಂಗಳೆಯರೇ, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದಿದ್ದರೇ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಇಲ್ಲ ಮಾವಾ, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಯಾರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮಲ್ಲಿಯಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸಿರಿಯು ಅಳಿಯಿತು. ಮಲ್ಲಿಯಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಅರಿಷ್ಟ ಬಡಿಯಿತು. ಮಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವೇ ನಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿತು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಥೂ! ನೀಚಳೇ, ಮಾತಾಡದಿರು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಅರಿಯದ ನಿರ್ದೋಷಿಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಡಿ, ಅವಳ ಮೇಲೆ ಚಾರತನದ ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನಂಥ ನಿಶಾಚರಿಯು, ಪಿಶಾಚಿಯು ನನ್ನ ಸೊಸೆಯಾಗಬಾರದಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಮನೆಯು ಹಾಳಾಯಿತಲ್ಲದೇ ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತು ನಾಶವಾದರೆ ನೀನು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಹುಚ್ಚುಮುಂಡೆ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಬಿಡಿ, ನಾನೇಕೆ ಮಾತಾಡಲಿ.

ಮಾದೇವಿ : ಮಾವಾ, ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡಿ. ಮಲ್ಲಿಯು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದಂಟಾದ ಪಾಪವು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಏನೇ! ಏ ನಿರ್ಮಲ ಪತಿವ್ರತೇ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ವ್ಯಭಿಚಾರದ ಪಾಪವು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡದಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪತಿವ್ರತೆಯ ಪುಣ್ಯವು ನಮ್ಮನ್ನೇಕೆ ಕಾಪಾಡಲಿಲ್ಲ? ಜಾರಿಣಿಯರೇ, ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನೀವೇ ಚಾರತನ ಮಾಡಿರಲಿಕ್ಕೇಬೇಕು. ನಡೆಯಿರಿ, ನನ್ನ ಮನೆಬಿಟ್ಟು. ನಾನು ಬೇರೆ ಕನ್ನೆಗಳನ್ನು ತಂದು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಲಗ್ನಮಾಡುವೆನು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳೇ?

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಥೂ ಪಾಪಿಮತಿಗಳೇ, ಎಲೆ, ಪಾತಕಿ ಮಡದಿ, ನಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನೀನೇನು ಪಾಪ ಮಾಡಿದೆ ಹೇಳು? ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ದ್ರೋಹದಿಂದಲೋ, ಮುಚ್ಚಿಮಾಡುವ ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತಾವ ಪಾಪ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೋ, ಇಲ್ಲವೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಪೂಜ್ಯನಪರಿಭವದಿಂದಲೋ ಜಂಗಮನ ತಿರಸ್ಕಾರ ನಿಮಿತ್ತವಾದ ಶಾಪದಿಂದಲೋ

ಏತರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತು ನಾಶವಾಯಿತು. ಇನ್ನಾದರೂ ಕಾಪಾಟುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳು?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹೀಗೆ ಗದ್ದರಿಸಬೇಡ, ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆದರುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಹೀನಳು ನಾನಿರುವದಿಲ್ಲ. ಬಡತನ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ. ಈಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನು ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದನಂತೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅವನೇ, ಅವನು ಯಾವನೋ ಹಟಮಾರಿ ತಿರುಕ.

ಮಾದೇವಿ : ಅವನು, ಯಾವನೋ ಮಂಕ. ಹಾಲು ಅಂಬಲಿಯನ್ನು ಉಣಿಸಿರೆಂದು ಬಹುಪರಿ ಯಾಗಿ ಕಾಡಿದನು. ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುದ್ದಿ, ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡಿದೆವು, ಅವನೇನು ಶಾಪ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ದೇವರೇ? ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನೇ? - ಚೋಗಪ್ಪನೇ? - ಅವನ ಶಾಪದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆಯು ನಾಶವಾದೀತೇ? ಇದು ಮಲ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮತ್ತಾರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲ ನೋಡಿ.

ಹೇಮರತ್ನ : ಎಲೇ ಪಾಪಾತ್ಮರೇ, ನಿಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾಗದ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ನಾನು ಬಡವನಾದೆನು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿ ದುರ್ಗತಿಗೆ ಹೋಗುವದು ಸಹಜ. ಈವರೆಗೂ ಮೂಢತನದಿಂದ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದೆನು. ನೀವು ಪರಮ ಪಾಪಿಗಳು. ಶುನಕಪ್ರಚ್ಛದಂತಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಮನವನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಮಾನವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪರಮ ಪತಿವಿತ್ರೆಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಡಿ ನರಕದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಿರಿ. ಜಂಗಮನ ದ್ರೋಹದಿಂದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರಿ. ಎಲೇ ಪಾತಕಿ ಮಡದಿ, ಸಹಧರ್ಮಚಾರಣಿ ಎಂಬ ಶೃತಿಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ವಸಿ ಬಳಿದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡಿಡಲಾರೆನು. ಸಾಕು, ಈ ದುಷ್ಟ ಸತಿ ಸೊಸೆಯರ ಸಂಸಾರ ಸಾಕು. ಈ ನರಕದ ಹುಳಗಳಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನೊರೆಯುವದು, ಈ ವಿಷಕ್ರಿಮಿಗಳೊಳಗೂಡಿ ಮಾಡುವ ಹೇಯ ಮಯ ಪ್ರಪಂಚವು ಸಾಕು. ಇವರಿಂದಲೇ ನಾನು ಇಹಪರಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆನು. ನನ್ನಂತಹ ಪಾಪಿಯು ನಾನೇ. ನನಗಾಗಿ ನರಕವೇ ಸಿದ್ಧ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹೀಗೇನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರುವಿರಿ? ಬಡತನವು ಬಂದಿತೆಂದು ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಬಂದಿತೇನು?

ಹೇಮರತ್ನ : ಥೂ! ನೀಚಳೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ ನಡೆ ಅತ್ತ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ದುರ್ಗಾ, ತಾಲ : ಯಶ್ಯ

ಖೂಳ ನಾರಿ ಕುಲ ಕಠಾರಿ | ಕುಪಥ ಗಾಮಿ |

ಮುಖಿನ ಜವ | ತೋರದಿರೇ || ಪ||

ಆರುಗೈದ ಪಾಪ ಬಲದಿ | ಆಯಿತೆನ್ನ ಸರ್ವನಾಶ!

ಸಾರು ತ್ವರ! ನೀ ಮಾರಿ ! ಪಾಪಿ ಪುಣ್ಯ ಸಂಹಾರಿ ||

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಪಾಪಿಗಳೇ, ನೀವೇಕೆ ನಾನೇ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಳಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು.
(ಹೋಗುವನು)

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಹೋಗಿಬಿಡಿ. ದುಡಿದು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕೈ ಕಾಲುಗಳು ಬೇರೆ ಹೋಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಗಂಡಸರು ಬಡತನಕ್ಕಾಗುವವರಲ್ಲ. ಅಂತೇ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕಾಲಮೇಲೆ ತಾವು ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಯಬೇಕು.

ಮಾದೇವಿ : ಅಂಜಬೇಡಿ. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಅಂಜುವ ಕಾಲವು ಮಿಂಚಿಹೋಗಿದೆ. ನಾವು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳೋಣ ನಡೆಯಿರಿ.

ಪದ್ಮವ್ಯ : ಬನ್ನಿ, ನೀವೇ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೊಸೆಯರು.

ಇಬ್ಬರೂ : ಬನ್ನಿ ನೀವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೆತ್ತ ಅತ್ತೆಯವರು. (ಪರಸ್ಪರ ಆಲಂಗಿಸುವರು,)

ಪ್ರವೇಶ ೩.

ಬೀದಿಯ ಮುಂದೆ

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ನೀಚವೃತ್ತಿಯ ಸತಿ-ಪುತ್ರರೇ ಗೃಹಸ್ಥನ ಶೋಕಪರಿತಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರು. ಇವರನ್ನೊಡಗೂಡಿ ನಾನು ಕೆಟ್ಟೆನು. ವಿಷಮಿಶ್ರಿತ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂಥ ಸಂಸಾರ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಕೊನೆಗಾಣದ ಪಥವನ್ನು ಹಿಡಿದೆನು. ತಾನು ಸುಡುವೆನೆಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಸೊಡರಿನಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವ ಪತಂಗದಂತೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಾಯಿತು. ಪತ್ನಿಯ ಅವಿಚಾರತನವೆಷ್ಟು? ಸೊಸೆಯರ ದುರ್ನಡತೆಗಳೇನು? ಈ ಪಾಪ ಕೃತ್ಯಗಳ ಪಾಶವು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡದು. ಈ ಪಾಪ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಮಣಿಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗುವೆನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿನ ವಾಯುಗತಿಯನ್ನು ತಡೆದು ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಧರಿಸುವೆನು. ಇದೇ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕತೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇ ನನ್ನ ಸೊಸೆಯು. ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇ ನನ್ನ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇ ನನ್ನ ಸಂಪತ್ತು!

(ಪದ)

ರಾಗ - ಕರ್ನಾಟಕ ಫಲಮಂಜರಿ ತಾಲ - ತ್ರಿವಿಟಿ.

ಸುತೀಲೆಯೆ | ಮಲ್ಲಾಂಚೆಯೆ |

ಸದಾ ಪದಕೊಂದಿಸುವೆ ನಿರ್ದಯ || ಪ ||

ಮನುಭಾಗ್ಯದ | ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆ |

ಬೇಡಿಕೊಂಬುವೆ | ಮನವ ಶಾಂತಿಯೆ || ಅ.ಪ. ||

ಶುಭಕಾರಿಯೆ ದಯಾರಾಶಿಯೆ | ನಾರಿ ರನ್ನೆಯೆ |

ಲೋಕಮಾನ್ಯೆಯೆ | ಚಾರು ರಡ್ಡಿಯೆ |

ಕುಲ ಭೂಷೆಯೆ || ಸೇರುವೆ ಜವ | ಗೌರಿದೇವಿ ಸೊಸೆಯೆ ||

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಈಗ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ದನಗಳ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಲಿ, ಸೆಗಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಿಟ್ಟಿಕೆ ಹಾಕುವದರಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾವದಾದ ರೊಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬಹುದು. ಹೋಗಿ ಕಾಣುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಅರಣ್ಯ ಬೀದಿ

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಸಿದ್ಧವೀರಿ, ದೇವರೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಿದನಮ್ಮಾ. ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನದೇನೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ನೋಡೇ?

ಸಿದ್ಧವೀರಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಗಂಡನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಹೇಗೆ?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅವನಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಿಡುಗಡಿ ಮಾಡಿಸಿ, ಉಡಕಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆನು.

ಸಿದ್ಧವೀರಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಮದುವೆಯ ಗಂಡನಿಗಿಂತ ಉಡಕಿ ಗಂಡನ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಂತೆ ನೋಡೇ?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಹೌದೇ, ಅಂತೇ ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಉಡಕಿ ಕಾರಣಗಳೇ ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ನಡೆ, ಇದೇ ಸಿದ್ಧಾಪುರವು. ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಊರಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.

ಸಿದ್ಧವೀರಿ : ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಊರು ಇದೇ ಏನು?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಹೌದು, ಅವಳಾದರೂ ನೆಟ್ಟಗಿರುವಳೋ, ಏನು ನಿನ್ನಂತೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವಳೋ ನೋಡಿ ಹೋಗೋಣ.

ಸಿದ್ಧವೀರಿ : ಅಮ್ಮಾ (ನೋಡಿ) ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬರುವಂತಿದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಬಂದು) ನಾನು ಯಾವ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರುವೆನೋ ಏನೋ, ಆ ತಪ್ಪು ಪೂರ್ವಕೃತ ವಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ಮನೆಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯರು ಬಡಿದರೇನು, ಹೊಡೆದರೇನು, ನಾನು ಅಸಮಾಧಾನಪಡಬಾರದು. ಅದು ನನ್ನ ಭೋಗವು. ನನ್ನ ಬಳಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖವಾಗಿರಿಸೆಂದು ಆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ಗೋ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಹೋಗು ವೆನು. (ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ಯಾರದು? ನನ್ನ ತವರೂರವರು (ದಿಟ್ಟಿಸಿ) ಶಿವಬಸಮ್ಮನೇನು?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಹೌದೇ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಸೊರಗಿರುವಿಯಲ್ಲೇ? ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಳೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಯೆಷ್ಟು ಮಾಸಿರುವದೇ? ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರುವದಿಲ್ಲ ವೇನಮ್ಮಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರು ನನ್ನನ್ನು ಬಂಗಾರದಂತೆ ಕಾಣುವರಮ್ಮಾ, ಯಾವುದಕ್ಕೇನು ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿರುವೆನು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಬಿಡೇ, ನೀನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವಿ. ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನೋರ್ವಳನ್ನೇ ಅಡವಿಗೆ ಕಳಿಸು ತ್ತಿದ್ದರೇ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಮನೆಯ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಬೇಡವೇ?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಯ್ಯ, ಮ್ಯಾಣದ ಗೊಂಬಿಯಂಥವಳು, ಕೆಂಪು ಮೈಯುಳ್ಳವಳು, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ದನಕಾಯುವಿಯಾ? ಎಂಥವರೇ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆಯವರು. ನಿನಗೂ ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೂ ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಗಂಡನ ಮನಿ ಸಿಕ್ಕವಮ್ಮಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಿಯಾ?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ಏನು ಹೇಳಲೇ ನನ್ನ ಮಗಳ ದುರದೃಷ್ಟಿ! ಗಂಡನೊಂದು ವಿಧಿಯು ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿರುವನು, ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸೇರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಇವಳ ಗಂಡನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆನಮ್ಮಾ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದು ತಾಯಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ. ಮಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಬಾಳೆಗೆ ಹಚ್ಚದೆ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದು ಯಾವ ಲೋಕದ ನಡತೆ? ಬಿಡು. ನಾನಿವಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವೆನು.

ಸಿದ್ಧವೀರಿ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ ಗಂಡನು ನನ್ನನ್ನು ಸೇರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ದಿನಾಲು ಬೈಯುವದು, ಬಡಿಯುವದು ಮಾಡಹತ್ತಿದರೆ ಇಂಥ ಗಂಡನೊಡನೆ ಯಾರು ಬಾಳೆ ಮಾಡುವರು, ನೀನೇ ಹೇಳು ಮಲ್ಲಕ್ಕಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ಗಂಡನು ಸೇರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದು ಜಾಣತನವಲ್ಲ. ತವರೂರವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವರು? ತವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನಿಯರು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಾರರು. ತವರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದಾದರೆ ಜನರು ಇಲ್ಲದ ದೋಷವನ್ನು ಹೊರಿಸುವರು. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ಹೀಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಕೆಡಬೇಡ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಮ್ಮಾ!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಗಂಡನಿಗೂ ಇವಳಿಗೂ ನಡೆಯುವದೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಗಳ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಮಗಳು ಕೆರೆ ಬಾವಿಯ ಪಾಲಾದರೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ನೋಡೇ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ ಹೊಡೆದು ಎಂಟು ದಿವಸಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ರಕ್ತ ಸುರಿಯುವದು. ತೋರಿಸೇ, ತೋರಿಸು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸತಿಗೆ ಪತಿಯೇ ದೇವರು. ಬಡಿಯಲಿ, ಬೈಯಲಿ, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಡು ಬಗೆಯಬಾರದು. ಒಂದು ಸಮಯ ಸೇರದ ಗಂಡನು ಸತಿಯ ಸದಾಚಾರದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಯ ಹಿತನಾಗುವನು. ಹೋಗು, ಹೀಗೆಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಇವಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಬಾ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ನಾನೇನು ಇವಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಉಡಕಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಛೇ, ಇಂತಹ ಅವಿಚಾರದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಬೇಡಮ್ಮಾ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಪತಿದ್ರೋಹ! ಅಮ್ಮಾ, ಲತೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತದಂತೆಯೂ, ಮಣಿಗೆ ಮಿಸುನಿಯಂತೆಯೂ, ಸೀಮಂತಿನಿಗೆ ಪತಿಯೇ ಶುಭಪ್ರದನು, ಕುಂಕುಮಾಶ್ರಯನು, ಸದ್ಗತಿ ಸಹಾಯಕನು. ನಿಲ್ಲುವಲ್ಲಿಯೂ, ಕೂಡುವಲ್ಲಿಯೂ, ನೋಡುವಲ್ಲಿಯೂ, ನುಡಿಯುವಲ್ಲಿಯೂ ಪತಿಯೇ ಸರ್ವ ದೈವತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಪುಣ್ಯಾಂಗನೆಯರೇ ಧನ್ಯರು! ಅವರಿದ್ದ ಮನೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗವು. ಸತಿಗೆ ಪತಿಯಂತೆ, ತಂದೆಯಲ್ಲ ತಾಯಿಯಲ್ಲ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ದೇವನೆಂದರೆ-

(ನೀಸ ಪದ)

ಸತಿಗೆ ಪತಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ | ಸತಿಗೆ ಪತಿ ಮುಕ್ತಿ ಮುಖ |

ಸತಿ ಗರ್ವತರಸಪಾಕ | ಸತಿಯೇ ಮಂಗಲ ಪದಕ |

ಪತಿಯೆ ಸತಿಗೊಪ್ಪುತಿಹ ಸೌಭಾಗ್ಯ ತಿಲಕ ||

ಪತಿಗಾಗಿ ದಕ್ಷಹೋಮದೊಳಗಿ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದಳು ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ!

ಪತಿಗಾಗಿ ಪರಗೃಹದ ತೊತ್ತಾದಳಾ ದ್ಯುಗದಜೆ |

ಪತಿಗಾಗಿ ಕಾನನವ ಸೇರಿದಳು ಆ ಸೀತೆ |

ಪತಿಯನೊಲಿಸಿದ ನಾರಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾ ಮಾರಿಯಲ್ಲವೇ ಈ ಜಗದೊಳು ||

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ ಮಗಳನ್ನು ಉಡಕೀ ಸಹ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಡೆನ್ನುವಿಯಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಬೇಡಮ್ಮಾ. ವೃದ್ಧಳಾದ ನೀನು ಮಗಳಿಗೆ ಸುವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸು. ತಂಗೀ ನಿನಗೂ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು. ಗಂಡನನ್ನು ನಂಬಿ ಸೇವೆ ಮಾಡು. ಗಂಡನು ದಣಿದು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ನಗೆಮುಖದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆದರಿಸು. ಅವನ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರಳಾಗು. ಗಂಡನು ಬೈಯ್ಯಲು, ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಲು ಸುಮ್ಮನಿರು ಬಾಯಿಬಿಡಬೇಡ. ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸಲು ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ಸುಖವಾಗುವದು. ಗಂಡನೊಡನೆ ಸದ್ಗತಿಯು ದೊರೆಯುವದು. ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಮ್ಮಾ.

ಸಿದ್ಧವೀರಿ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ತಿರುಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗಂಡನು ಸಿಟ್ಟಿಗಿದ್ದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ಸಿಟ್ಟಾಗದಂತೆಯೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೂ ಮಾಡುವೆನು. ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆ. ತಪ್ಪಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬೀಳು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಾನೇಕೆ ಬೇಡೆನ್ನಲಿ. ಇವಳೇ ಗಂಡನನ್ನು ಒಲ್ಲೆಂದ ಮೂಲಕ ನಾನೀ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿದ್ದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಆಗಲಿ, ನೀವೀಗ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದು ಉಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿರಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರ. (ಹೋಗುವರು.)

ಪ್ರವೇಶ ೫

ಗುಡಿಸಲು

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವದು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕೂಡಿದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ತಡೆ. (ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾವಡೀಕಾಯಿ ತಂದು) ತಂಗೀ ಇದು ಕಾವಡೀಕಾಯಿ, ಇದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಉಡಿ ತುಂಬುವೆನು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾಂತ ಮಲ್ಲಯ್ಯಾ ಉಘೆ!

ಉಘೆ! (ಉಡಿ ತುಂಬಿ) ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆಯ ದೇವರ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು
ಪೂಜಿಸು. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ಸಂತತಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳಾಗುವವು.
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ನಿನಗೆ ಸಂಸಾರ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು. ಅಮ್ಮಾ, ಹೋಗು
ಹೀಗೆಯೇ ಹೋಗಿ ಇವಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಾ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಸಿದ್ಧವೀರಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು.

ಸಿದ್ಧವೀರಿ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವೆನು. (ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವಳು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ನಿನಗೆ ಚಿರವಂಗಳವಾಗಲಿ. (ಶಿವಬಸಮ್ಮನಿಗೆ) ಶಿವಬಸಮ್ಮಾ
ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಬಂತ ಬಂತ, ಬಿಡ, ನಮ್ಮವ್ಯಾ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ತ್ರೀಯರಾದ ನಾವು ಸತೀಧರ್ಮದಿಂದ ಕಡೆಗಾಣುವುದು ಬಲು ಕಷ್ಟ! ಎಷ್ಟು
ಎಡರುಗಳು ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸಹಿಸುವದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರ
ಧರ್ಮ! ಅಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಈ ಭವಾಂಬುಧಿಯನ್ನು ದಾಟುವರು, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು
ಗಳಿಸುವರು, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೈ ಸೈ ಎಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ
ಗಂಡನ ಪಾದಸೇವೆಯು ದೊರಕೋಳ್ಳದಾಯಿತು. ನಾನು ಪಾಪಿಯು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವು
ಗಂಡನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಹಣೆ ಹಚ್ಚುವಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಛೀ, ಇದೇನು
ವಿಪರೀತ ಕಲ್ಪನೆ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪತಿಸೇವೆಗೆ ಹೊರತಾಗಿದ್ದರೂ, ತ್ರಿಕರಣದಲ್ಲಿ
ಯಾವಾಗಲೂ ಪತಿಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ! ನನ್ನ ಮನೆಯ
ವರಿಗೆ ಸುಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿತ್ತು ನನ್ನ ಸಂಸಾರವು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನವಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವಂತೆ
ಮಾಡು. ಇದೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ನಿನ್ನ ಚರಣಭಕ್ತೆ! (ಕೈಮುಗಿಯುವಳು)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಒಳಗಿನಿಂದ) ತಾಯೇ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಎಲ್ಲಿರುವೆಯಮ್ಮಾ!

(ಪದ)

ಬಾರೊಮಾತೆ | ದಯಾನ್ವಿತೇ |

ಸೌಭಾಗ್ಯ ಶ್ರೀದೇವತೆ | ಬಾರೊ ಶ್ರೀಗಿರಿರಾಜ ಭಕ್ತಿ ಭರಿತೇ |

ಬಾರೊ ದಯಾಭೂಷಿತೇ || ತೋರೊ ನಿನ್ನ ಮುಖಾಬ್ಜಮಂ ಮತಿಯುತೇ |

ರಡ್ಡಿ ಜನೌಘಸ್ತುತೇ | ಬಾರೊ ಯನ್ನಪರಾಧಮಂ ಕ್ಷಮಿಸುತೇ |

ಮಲ್ಲಾಂಜೆ ಭೂಸನ್ನುತೆ ||

(ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ತಾಯಿ, ನನ್ನ ಸರ್ವಾಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೆ
ನಿನ್ನನ್ನು ಅಡವಿಗಟ್ಟಿದ ಈ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಏನು ಅನ್ಯಾಯವಿದು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಯಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿ
ಯಲ್ಲವೇ? ನೀನು ಯಜಮಾನನು, ಗುರುಸ್ವರೂಪನು. ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡ
ಬಹುದೇ? ಈ ಅನುಚಿತಾಚರಣೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಕ್ಷೇಮವಾಗದು. ಬಿಡು, ನಿನ್ನ ಪಾದ
ಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡುವೆನು. ನಿನಗುಂಟಾದ ವ್ಯಸನವಾವದು ಮೊದಲು ಹೇಳು.

ಹೇಮರತ್ನ : ತಾಯೀ, ಏನು ಹೇಳಲಿವೆ? ನನ್ನ ದುಷ್ಟ ಸತಿ-ಸೊಸೆಯರು ಮನೆಗೆ ಹಸಿದು ಬಂದ ಜಂಗಮನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಬೈದು ನೂಕಿದ ದ್ರೋಹದಿಂದಲೋ, ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ನಿನಗಿತ್ತ ಕಷ್ಟದಿಂದಲೋ ನನ್ನ ಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದರು. ನಾನು ಪರಮಪಾಪಿಯಾದೆನು. ನನಗೀ ಪಾಪಮಯ ಸಂಸಾರವು ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಈ ಪಾಪಿಷ್ಟ ಸತಿ-ಸೊಸೆಯರೊಡಗೂಡಿ ಮಾಡುವ ಸಂಸಾರವು ಸರ್ವಥಾ ಬೇಡಮ್ಮ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ನನ್ನ ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು ಅಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕ ಒಂದು ವೇಳೆ ಜಂಗಮನ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಅವರು ಜಂಗಮನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ತಿದ್ದಿ ದಾರಿಗೆ ತರುವುದೇ ನಿನಗೆ ಭೂಷಣವು. ಅಶ್ರಿತರನ್ನು ಕೈಬಿಡುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಜಂಗಮನ ದ್ರೋಹದಿಂದ ಹಾಳಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು, ಮರಳಿ ಅವನ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಬರಮಾಡಲಾಗದೇ? ಮನೆಯವರ ನಡತೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಶೃತಿಮತವಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ವೈರಾಗ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗದೇ, ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದರಿಂದ ಪಾಪ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಹೇಮರತ್ನ : ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯಾದ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಸೊಸೆಯೇ, ಹೇಳು ಇನ್ನೂ ಹೇಳು. ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುವ ನಿನ್ನ ಮಾವನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ. ನಿಜವಾಗಿ ನನಗೆ ಸಂಸಾರವು ಬೇಡವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಬಂದಿರುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಈ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಏನು ಬಲ್ಲಳು? ನಾನಾಡುವ ಮಾತುಗಳು ತೊದಲ್ಪಡಿ ಗಳೆಂದು ತಿಳಿ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಸಂಸಾರದಿಂದಲೇ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದ ಬೇಕು. ಅಭಿಮಾನವನ್ನೆಳೆದು ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಶರಣರಂತೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಭಿಮಾನವೇ ದುಃಖ ರೂಪದ ಸಂಸಾರದ ಬೀಜವು. ನಿರಭಿಮಾನವೇ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪ್ರದವಾದ ಮೋಕ್ಷದ ಮನೆಯು. ಒಳಗೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಹೊರಗೆ ಬಿಡಕೂಡದು. ತಿಳಿಗಾವಿ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದು, ಕಪನಿ ತೊಟ್ಟು ಭಸಿತ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲದ ಯತಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರೆಯಲಾರದು. ಹೆಚ್ಚಿಗೇನು ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳಿದ್ದರೂ ಸುಲಭವಾದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಶಿವಭಕ್ತಿ! (ಒಳಗೆ ರೋದನದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಬರುವುದು) (ಒಳಗೆ) ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಬೇನೆಯ ಸಂಕಟವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆವು. ಸಾಯುವೆವು. (ಚೀರುವರು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಯಾರದು? (ಬರುವವರನ್ನು ನೋಡಿ) ನನ್ನ ಮನೆಯ ಬಳಗವು, ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣೆಯರು. ಇವರಿಗುಂಟಾದ ಕಷ್ಟವಾವದು? ಹೋಗಿ ಕರೆಯುವೆನು. (ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಹೋಗಿ ಕರೆತರುವಳು.)

ಎಲ್ಲರೂ : ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಬೇನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆವು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಓಹೋ! ಇವರಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇನೆ ಬಂದಿದೆ. (ನಗುತ್ತ) ಹೇಗಿದೆ? ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಡಿದ ಪ್ರತಾಪ! ಹೂಂ ಅಳಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣು, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣು, ತಡೆಯಲಾರೆ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಡೆ, ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಉಣ್ಣು. ಇದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹಳಸಿದ ಬುತ್ತಿ ತಂಗಳರೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಬ್ಯಾನಿ.

ಮಾದೇವಿ : ಅಯ್ಯೋ! ನನಗೆ ಭಳಿಜ್ವರ! (ನಡುಗುವಳು.)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಡಗು, ಇದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹಾದರ ಹೊರಿಸಿದ ಬ್ಯಾನಿ.

ಮಾದೇವಿ : ಕೆಮ್ಮು, ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೂಂ ಕೆಮ್ಮು, ಕಿರನಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವತನಕ ಕೆಮ್ಮು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಅಯ್ಯೋ ನನಗೆ ಸೆಟಿಬ್ಯಾನಿ (ಶೆಟಿಯುವಳು.)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಶೆಟಿ, ಜೀವಹೋಗುವತನಕ ಶೆಟಿ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಅಯ್ಯೋ! ನನಗೆ ಹಿರೇಬ್ಯಾನಿ, ಕಣ್ಣುಶೂಲಿ, ಕಿವಿಶೂಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳು ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಕಾಡುತ್ತಿರುವವು. ತಡೆಯಲಾರೆ ಎಲಾ ಭರ್ಮಾ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇದು ನೀ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಾ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸಹಿಸಿ ಅತ್ತಿಯವರೇ. ದೇವರೇ, ಹೀಗೇನು ನನ್ನ ಬಳಗವನ್ನು ಕಾಡುವೆ? ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಿನ್ನ ಹಟವು ತೀರಿತೇ? ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನೇ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆಯಾ? ಕರುಣೆಯೇ, ಬಿಡು, ಕಾಡುವದನ್ನು ಬಿಡು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಬೇಡವೇ, ಕಾಡಲಿ ಬಿಡು, ಅತ್ತಿಗೊಂದು ಕಾಲ, ಸೊಸೆಗೊಂದು ಕಾಲ.

ಎಲ್ಲರೂ : ಅಯ್ಯೋ, ಸಂಕಟ! ನೀರು!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಕೊಡಬ್ಯಾಡಿ, ಸಾಯಲಿ. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ನೀರು, ಕಣ್ಣೇರು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ನೀರು ತಂದು) ತಾಯೀ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ.

ಎಲ್ಲರೂ : ಅಯ್ಯೋ! (ಕೂಗುವರು)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಬಂದು) ಎಲೇ ಪಾಪಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗದ ಹೊರ್ತು ನಿಮಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದರೂ ಎಚ್ಚರಾಗಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಸೆರಗುಹಾಸಿ ಬೇಡುವೆವು. ತಾಯೀ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಮಾದೇವಿ : ತಾಯಿ, ನಿನಗೆ ಹಳಸಿದಂಬಲಿ, ತಂಗುಳ ರೊಟ್ಟಿಯ ಚೂರುಗಳನ್ನಿತ್ತವಳು ನಾನು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ಬೈದು, ಹೊಡೆದು ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ಅಧಮಳು ನಾನು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರವಿಲ್ಲದೆ, ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬಾಯಿಬಿಡುತ್ತಿರುವವು.

ಭರಮರತ್ನ : ಅಪ್ಪಾ, ಇವು ಊರಲ್ಲಿರಕೂಡದು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಿನಗೆ ಹರಕು ಸೀರೆ, ಹಳೆಯ ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಪಾಪಿ ನಾನು, ನನ್ನಂಥ ನಗೆಣ್ಣೆಯರು ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರಕೂಡದು. ತಾಯಿ, ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ನನ್ನ ಬೇನೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿಮಗುಂಟಾದ ರೋಗವನ್ನು, ಭವರೋಗವೆದ್ದನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಪರಿಹರಿಸುವನು. ಆ ದೇವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿರಿ.

ಎಲ್ಲರೂ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಕಾಪಾಡು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಭವನೇ, ನಿನ್ನ ಬಯಕೆ ತೀರಿತಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಅತ್ತೆ ನೆಗೆಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದ ನನ್ನ ಬಳಗವು ನೋಯುವದನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಮನವು ಮರುಗದೇ? ನಿಷ್ಕರುಣೆಯೇ, ಬಿಡು, ಕಾಡುವದನ್ನು ಬಿಡು. ಕರುಣೆ ಎಂದು ಬಿರುದು ಧರಿಸಿದ ನೀನಿಷ್ಟು ಮುನಿಸುಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗುಂಟಾದ ರೋಗ ಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು. ಮೊದಲು ನನ್ನವರ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಕಳೆ. ಹೋದ ಸಿರಿಯನ್ನು ಬರಮಾಡು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನನ್ನ ವಂಶವು ನಾಮಾವಶೇಷವಾಗುವದು.

ಆಕಾಶವಾಣಿ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಪಾದೋದಕವಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಳಗದ ರೋಗವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಹಹ! ಆಕಾಶದಿಂದ ಅಮೃತವರ್ಷಣವಾಯಿತು. (ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಪಾದೋದಕ ತಂದು ಯಾವತ್ತರ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸುವಳು) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾಂತಮಲ್ಲಯ್ಯ ಉಘೆ! ಉಘೆ!

ಎಲ್ಲರೂ : (ಎದ್ದು) ಅಹಹ! ನಮ್ಮ ರೋಗಗಳು ಪರಿಹಾರವಾದವು. ತಾಯೀ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಏಳಿರಮ್ಮಾ ಇದೇನು ಸಲ್ಲದ ನಡತೆ? ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನನ್ನು ನೆನೆಯಿರಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಪದ)

ರಾಗ : ಭೈರವಿ, ತಾಳ - ತ್ರಿತಾಲ

ಕ್ಷಮಿಸು ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಮಹಾದೇವಿಯೇ | ಮನು ||ಪ||

ಪಾಪಿಯ! ಕರುಣಾನಿಧಿಯೆ ||ಅ.ಪ.||

ಕುಲ ಲಲನೆಯು ನೀ! ಮಲಿನ ಮನಳುನಾ! ತಿಳಿಯದೆ ಕಾಡಿದೆ ತಾಯೇ ||

ಪ್ರವೇಶ ೬

ಬೀದಿ

ಸೂಗೀರ : ಏನೇ, ಏ ಭಂಡಿ, ಓಡಿಹೋದವಳು ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆಯಾ? ನಡೆ, ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಬೇಡ. (ನೂಕುವನು)

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ತಮ್ಮಾ, ನಮ್ಮಿಂದ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರೆ ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರೆ ಹಿಡಿಯುವೆನು. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಳೆ ಮಾಡಪ್ಪ.

ಸೂಗೀರ : ಬೇಡ ಅತ್ತಿಯವರೇ, ಇವಳು ನನ್ನ ಹೊಸ್ತಿಲೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವದೇ ಬೇಡ. ಅತ್ತಿಯವರೇ, ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ಇದ್ದು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದವರು, ಇವಳನ್ನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೋದಿರಲ್ಲಾ. ನಿಮ್ಮಂಥ ತಾಯಿಗಳಿದ್ದರೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡರ ಬಾಳೆಯು ಡಬ್ಬು ಬಿದ್ದಿತೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನನಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಬೇಡಾ, ಮೊದಲು ದಾರೀ ಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ತಮ್ಮಾ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಡಿಮೆ. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ.

ಸೂಗೀರ : ತಾವೂ ಅಂಥವರೇ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಡ್ಡಹಾದಿಗೆ ಹಚ್ಚುವ ತಮ್ಮಂಥವರನ್ನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಸುಡಬೇಕು.

ಸಿದ್ದವೀರಿ : ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಮೀರುವದಿಲ್ಲ. ತವರುಮನೆಯನ್ನು ನೆನಸುವದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸೇವೆಯೇ ಬೇಕು. ಸಿದ್ಧಾಪುರದ ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿ, ಈ ಕಾಡಕವಡೀ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವಳು. ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದೋ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. (ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು.)

ಸೂಗೀರ : ಹುಚ್ಚುವುಂಡೇ, ನನ್ನನ್ನು ಮಾಟ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಆ ಕಾಯಿ ತಂದಿರುವೆಯಾ ? ನಡೆ ಹೊರಟುಹೋಗು. (ಕಾಯಿ ಕಸಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಗೆಯುವನು. ಬಂಗಾರದ ಬೀಜಗಳುರುರುವವು.) ಅಹಹ! ಬಂಗಾರದ ಬೀಜಗಳು!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಮ್ಮಾ! ಬೀಜಲ್ಲಾ ಬಂಗಾರ! ಬಂಗಾರಲ್ಲ ಬೀಜ! (ಆರಿಸುವಳು.)

ಸೂಗೀರ : (ನಗುತ್ತ) ಏನ ಬಂಗಾರೀ, ಈ ಕಾಯಿ ಯಾರು ಕೊಟ್ಟರು? ಆ!

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಸಿದ್ಧಾಪುರದ ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಇದು ಕಾಡಕವಡೀಕಾಯಿಯಂತೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಗುಡಿಸಲ ಸುತ್ತಲೂ ಈ ಬಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬಿದೆ.

ಸೂಗೀರ : ಅದು ಬಂಗಾರದ ಕಾಯಿಯ ಬಳ್ಳಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾಯಿಗಳು ಸಿಕ್ಕರೆ, ನಮ್ಮ ಬಡತನವೇ ಹಿಂಗುವದು. ಪ್ರಿಯೇ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇ ಈ ಕಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದಳೇ?

ಸಿದ್ದವೀರಿ : ಆ ಮಹಾತ್ಮಳ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿಗಲಿತು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು.

ಸೂಗೀರ : ಅಹಹ! ಅತ್ತಿ?

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಯಾಕೋ ನನ್ನ ಅಳಿಯಾ?

ಸೂಗೀರ : ಈವರೆಗೂ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಕ್ಷಮಿಸು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇವಳೊಡನೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿರುವೆನು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಯ್ಯ ನನ್ನ ಹುಲಿಯೇ ಹಿಂಗ ದಾರೀ ಹಿಡಿದ ನನ್ನ ಮಗಳ ಗಂಡನ!

ಸೂಗೀರ : ಪ್ರಿಯೇ, ಹೀಗೆಯೇ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಬಳ್ಳಿಯೊಳಗಿನ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಬೇಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೋಣ. ನಾನೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟು ಕಾಯಿ ತರೋಣ. ಇನ್ನೆಂದೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೈಯುವದಿಲ್ಲ, ಬಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಬಾರೇ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಭಾಗ್ಯದ ದೇವತಿ.

(ಪದ)

ದಾಗ-ಖಮಾಡ ತಾಲ-ಶ್ರೀತಾಲ

ಎಂಥ ಪ್ರೇಮ ಸತಿಯೇ | ನೀ || ಪ ||

ನೋಡದೆ ನಿನ್ನ ಕಾಡಿದ ಸುಗುಣವತೆ ಕಾಮನ ರತಿಯೇ || ಅ.ಪ ||

ಹಾಲಿನ ಕೆನಿಯೇ ಕಬ್ಬಿನ ಸೊನಿಯೇ |

ಕಳಿತ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ನಂಥ ರುಚಿಯೇ ನೀ ||

ಸಿದ್ದವೀರಿ : (ನಗುತ್ತ) ಹೂಂ ಹೂಂ ಯಾರ ಬ್ಯಾಡಂತಾರಿ?

ಸೂಗೀರ : ಪ್ರಿಯೇ, ನೀನು ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದು ಬರುವದೇ ಬೇಡ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಇದೆಷ್ಟು ದುಡ್ಡಿನ ಪ್ರೀತಿಯೇ! (ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಗುಡಿಸಲು

ಹೇಮರತ್ನ : ಅಮ್ಮಾ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನ ಸೊಸೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಯೂ ಪರಮಪೂಜ್ಯಳೂ ಆಗಿರುವೆ. ನೀನಿಂತಹ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಹೇಮರತ್ನಿಯ ವಂಶವನ್ನು ಪವಿತ್ರ ಮಾಡಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬಗೆಯು ಅಗೋಚರವಾಗಿದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ ಯಾವದರಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ಶಿವನ ದಾಸಿಯು. ಮಹಿಮೆಯೆಂಬುದೆಲ್ಲವೂ ಶಿವನದೇ. ಶಿವನು ಕುಣಿಸಿದಂತೆ ಜಗತ್ತು ಕುಣಿಯುವದು. ಶಿವಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಸವಿಸುವದೇ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ! ಅಪಾರ ಮಹಿಮನಾದ ಶಿವರೂಪಿಯಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು, ಅವನು ಪ್ರಪಂಚ ನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರನು. ನಾವು ಗೊಂಬೆಗಳು ಮಾವಾ.

(ಸಿದ್ದವೀರಿ, ಸೂಗೀರ, ಶಿವಬಸಮ್ಮ ಬರುವರು)

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಅಳಿಯನನ್ನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರು ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿರುವರಮ್ಮಾ.

ಸಿದ್ದವೀರಿ : ತಾಯೀ, ನನ್ನ ಗಂಡನು ನೀನು ಕಾಡಕವಡೀಕಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿರುವನು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹೊನ್ನಿನ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡು.

ಸೂಗೀರ : ಅಮ್ಮಾ, ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಬಡತನವನ್ನು ಕಳೆ. ನಾವು ಗಂಡ-ಹೆಂಡರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಿರಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹೊನ್ನಿನ ಕಾಯಿಗಳನ್ನೇ ಆಶೀರ್ವದಿಸು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಹುಚ್ಚನೇ, ಹೊನ್ನಿನ ಕಾಯಿಗಳುಂಟೇ? ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ತಂದ ಕಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನುಗಳಾದದ್ದು ಶಿವನ ಮಹಿಮೆ. ಅದು ದಾನವತ್ಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರಮಾಡು. ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬೇಡುವುದು ಹೀನ ಕೆಲಸವು. ಕೊಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇಡಬಾರದು. ಆಶೆಗೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಿವನು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿರು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮರುಗಿಸಬೇಡ. ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆದು ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಅಖಂಡ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆ.

ಸೂಗೀರ : ಧನ್ಯನಾದೆ. ತಾಯೀ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡು.

ಸಿದ್ದವೀರಿ : ಅಮ್ಮಾ, ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಬಾಳೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದಿ, ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ. (ಹೋಗುವಳು.)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದೇ ಕೃತ್ಯಗಳು ಈಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿವೆ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ನಾನು ಕುರುಡನಾಗಿದ್ದೆನು. ದೇವಿ ಮಲ್ಲಮಾಂಬೆ, ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಯಾರು? ಅವನು ದಿನಾಲು ನಿನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬರುವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆಯಲ್ಲ. ನನಗೆ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಯಾವನ ಸೇವೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತೋ, ಅವನೇ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು, ಜಗತ್ತಿನ ಒಡೆಯನು, ಭಕ್ತಪಾಲನು, ದೀನ ಜನೋದ್ಧಾರಕನು. ನೀನು ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟನು. ನಡೆ, ನಿನಗೆ ಆ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವೆನು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ನಡೆಯಮ್ಮಾ, ಅವನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಬೇಗನೆ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸು. (ಹೋಗುವರು.)

ಪ್ರವೇಶ ೮

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಭಕ್ತಿಯ ಪರಮಾವಧಿಯು ಎಷ್ಟಿರುವದೆಂಬುದು ನನಗೂ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. (ಪದ)

ರಾಗ : ಬಿಭಾಸ, ತಾಲ - ಯಕ್ಕಾ

ಶಾಂತಿ ಭಕ್ತಿ ಸುಗುಣರಾಶಿ | ಲೋಕಸನ್ಮಂಗಲಾ ||ಪ||

ಮಲ್ಲಮಹಾದೇವಿ ಭಲಾ | ಧನ್ಯವಿದೂ ಭೂತಲಾ ಜನಕೇ

ಸನ್ನೋಕ್ಷಫಲ | ಕಾರಿಣಿಯೇ ವಿಮಲಾ ||

ಸಚ್ಚರಿತ್ರಳಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಸದ್ಗುಣೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ತೀರದು. ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಭಕ್ತಿಯು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಕಾಯಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಕೆಲಸ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ವಾಸಕ್ಕೆ ಈ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತವೇ ಪರಮಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವು. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಂದಿರವಾಗಲು ಈ ಸ್ಥಾನವು ಮುಕ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸುವದು. ನನ್ನ ಮಂದಿರದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಆ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮಳ ಹೆಸರನ್ನು ಅಜರಾಮರ ಮಾಡುವೆನು. (ನೋಡಿ) ಓಹೋ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಮಾವನಾದ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯೊಡನೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವಳು. ಸದ್ಯ ನಾನು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಓಡಿಹೋಗುವನು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಯೊಡನೆ ಧಾವಿಸಿ) ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಧಾವಿಸಬೇಡ ನಿಲ್ಲು. ಮಾವಾ, ನೋಡು ಅವನೇ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು, ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಯ್ಯನು. ಕಂಡನೇ? ಅದೋ ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಸುಳವು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ವಾಮಿಯು ನನ್ನಂಥ ಪಾಮರನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು? ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲು ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯು ಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಗಳಲ್ಲಿ? ಅವನ ಸಂದರ್ಶನವು ನಿನ್ನಂಥ ಪರಮ ಭಕ್ತಗಳಲ್ಲದೆ ನನಗಾಗದಮ್ಮಾ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅದೋ, ನೋಡು ಮಾವಾ ಸ್ವಾಮಿಯು ಆ ಗಿಡದ ಕೊಂಪಿನಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದನು. ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರ! ಓಹೋ, ಸ್ವಾಮಿಯು ನನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದನು. ಮಾವಾ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಸಿಟ್ಟಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಡೆ ಆ ಹುತ್ತದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವಾ. (ಹೋಗುವರು)

ಹುತ್ತದ ದೃಶ್ಯ

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ದೇವರೆ, ನಿನ್ನ ತೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಮುನಿಸುವರೆ? ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವಾವದು? ಮೊದಲಿನ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮುಳ್ಳಿನ ಮನೆಯ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಕಾರಣವೇನು? ಮಲ್ಲಯ್ಯನೇ ಭಕ್ತರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಾಂಕಿತ ಶರೀರನೇ, ಮಾತಾಡು, ಮೃಷ್ಣಾನ್ನವನ್ನು ಬೇಡು, ನನ್ನ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸು! ದೇವಾ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ, ಮಾವನಾದ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವನು. ಹಲವು ಮಾತುಗಳೇನು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಳಾಗಿದ್ದರೆ ಚಂದ್ರಮಸ್ತಕನೂ, ಶೂಲಕರನೂ, ಕಪಾಲಧರನೂ, ನಂದಿವಾಹನನೂ, ಗಿರಿಚಾವಾಮಾಂಕನೂ, ಪ್ರಥಮ ಪರಿವ್ರತನೂ

ಆದ ನಿನ್ನ ಕೈಲಾಸ ಮನೋಹರ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು ನನ್ನ ಮಾವನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು!

(ಪದ)

ರಾಗ: ಆಸಾ, ತಾಲ - ದಾದರ

ಜನನ ದುಃಖ | ಹರಣ ದಿವ್ಯ | ದರ್ಶನ | ಶುಭಕಾರಿ ||ಪ||

ಜನದಿ ತೋರೋ ದಿವ್ಯರೂಪ | ವಿಶ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿ ಜ್ಞಾನದೀಪ |

ಭಕ್ತ ಬಂಧೋ | ಕೃಪೆಯು ಸಿಂಧು | ದೇವಾ ಹಿತಕಾರಿ ||

ಅಂಕ : ನಾಲ್ಕು

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಾನು ಒಲ್ಲೆನೆಂದರೂ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ, ನನಗೆ ಈ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ತಾಯಿ ನನ್ನಂಥ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವರು ಬಾಳ ಬಾರದು. ನನಗೆ ಇರಲು ಮನೆಯಿಲ್ಲ. ಹೊದೆಯಲು ಹಚ್ಚಡವಿಲ್ಲ. ಚಳಿ, ಮಳೆ, ಬಿಸಿಲು, ಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೈಲೋಳಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಲಿ, ಕರಡಿಗಳು ತಿಂದರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮಾ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ ಯಾರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಲಿ, ಈ ಅನಾಥನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದರೂ ಯಾರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ. ನೋಡೇ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಹಡೆದವಳಿದ್ದರೆ ನನ್ನೇ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದಳೇ, ಹೇಳಮ್ಮಾ ನೀನೇ ಹೇಳು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಹಿಮನೇ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಟಿಗೆ ತಂದೆಯಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ? ನೀನು ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಅನಾಥರ ನಾಥನೆಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧನವುಳ್ಳ ಅನಂತ ಭಕ್ತರಿರಲು ನಿನಗೆ ಕೊರತೆಯೇ? ಚಂತಿಸದಿರು, ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸುವರ್ಣಗೋಪುರದಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುವ ದಿವ್ಯ ದೇವಾಲಯವು ನಿನಗುಂಟಾಗುವದು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವದು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜಾತ್ರೆಯು ನಡೆಯುವದು, ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ಜನರು ನಿನಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನು ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವರು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಿರುಕನೂ ಮಂದಭಾಗ್ಯನೂ ಆದ ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಸಿರಿಯು ದೊರಕೊಳ್ಳುವದೇನಮ್ಮಾ? ಸುಳ್ಳೇ ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆ ಏನಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಯಾರು ಕಟ್ಟಿಸುವರು?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನನ್ನ ಮಾವನಾದ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯೇ ನಿನ್ನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವನು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಹೇಮರಡ್ಡಿಯೇ, ನನ್ನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವೆಯಾ?

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನನ್ನ ರಡ್ಡೀ ಬಾಂಧವರು ನಾಲ್ಕತ್ತೈದು ಲಕ್ಷ ಜನರಿರುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ದಯದಿಂದ ಸುಖಸಂಪತ್ ಸಮೃದ್ಧರಾಗುವರು. ಅವರನ್ನೊಡಗೂಡಿ ನಿನ್ನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವೆನು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನನಗೆ ಭರವಸೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಅಖಿಲ ರಡ್ಡಿ ಬಾಂಧವರನ್ನೊಡಗೂಡಿ, ನಿನ್ನ ಗುಡಿಗೆ ಸುವರ್ಣಮಯ ಗೋಪುರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಕಲಶವನ್ನಿಡುವೆನು. ಅನುಗ್ರಹಿಸು. (ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಲಿ. ಗುಡಿಯ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ನಾನು ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ತಾಯಿ, ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಾರ್ಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದು. ನಡೆ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಣವೆಷ್ಟಿದೆಯೋ ನೋಡಿ, ಕೂಡಲೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾರಂಭಿಸುವಾ. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದರೂ ನೀನು ಈ ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಹಾಡುತ್ತ) "ಏನಾದೊಡೇನು ಮನೆಯೊಳ್ ಮನೋಹರಳಾದ ಸತಿಯಿಲ್ಲದಂ ಬಾಳ್ವೆಯು! ಕಾನನ ಬೆಳಂದಿಂಗಳಂತೆ ನಿಷ್ಕಲವೋ ತೋಂ ತದರಿನ ಶಂಕರೀ!" ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಅಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕರವು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಎಂಬಂತೆ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಹೆಂಡತಿ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ. ಹೋದ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವೂ ತಿರುಗಿ ಬಂತು, ಹೆಂಡತಿ ಮಾತ್ರ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯವರಿಗೆ ಈಗ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಂತೇ ನನ್ನನ್ನೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ದಂಪತೀಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಬೀಗರು ಬಿಜ್ಜರು ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವವೇ ಉತ್ಸವ. ಈಗ ನಾನು ತಂದೆಯನ್ನೂ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ಆ ಮೇಲೇನು ಸನಾದಿ ಬಜಂತ್ರಿ ಕಾಳಿ ತುತುತೂ... (ವಿನೋದ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ನೋಡಿ) ಭರಮಣ್ಣಾ, ಏ ಭರಮಣ್ಣಾ, ಏನೋ ಅದು? ನೀನೇಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಗಂಡನು ಬರಲಾಗದೇ? ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿರಲಾಗದೇ? ಬಿಡಪ್ಪಾ, ಅಮ್ಮಗೂ ನಿನ್ನಗೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ, ನಾನೂ ಹಾಗೇ ಇರಬೇಕೋ?

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಭರಮಣ್ಣಾ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. ಭರಮಪ್ಪಾ, ನೀನು ಬಹು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಂತೇ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಹೆಂಡತಿ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ. ಅಪ್ಪಾ (ನಗುತ್ತ) ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡುವರಂತೆ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಯಾರ ಪಾದಪೂಜೆಯೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನನ್ನದೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯದೂ; ಅದೇನೋ ದಂಪತೀಪೂಜೆಯಂತೆ, ಇನ್ನೇನು ನಾನು ದಿನಾಲು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನೇ; ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕವನೇ. ದೇವರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ಬೇಡಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆನು. ಅಪ್ಪ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಭ್ರಮ! ಮತ್ತು ಸೊಸೀನ ಕರಕೊಂಡ ನಡಿಪಾ ಮನೀಗೆ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಇದೊಂದು ಆನಂದದ ಸುದ್ದಿ. ನಡೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಬಳಗವನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಡೆ ಅಪ್ಪಾ, ನಾ ಕರಕೊಂಡ ಬರತೀನಿ. ನೀ ಮುಂದೆ ನಡಿ. ಏನೇ! ನನ್ನಂಥ ಗಂಡ ನಿರಲು ಅಂಜಿ ಅಡವಿಯನ್ನು ಸೇರುವರೇನೇ! ಬಾ, ನಾ ಮುಂದೆ, ನೀನು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ.

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಬೀದಿ

(ಪದ್ಮವ್ವ, ನಾಗಮ್ಮ, ಮಾದೇವಿ, ಶಿವಬಸಮ್ಮ, ಸಿದ್ದವೀರಿ, ಗಂಗೂ, ಗೌರಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಮೊದಲಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದಂಪತೀ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಪೂಜಾ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು, ಆರತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವರು.)

ಪದ್ಮವ್ವ : ಬನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ, ಇಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಭಾಗ್ಯದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಂದಿರುವಳು. ಶಿವಬಸಮ್ಮಾ, ದಂಪತಿ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ಏನಮ್ಮಾ, ನೀನು ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಬಹು ಕಾಡಿದೆಯಂತೆ. ಅತ್ತೆಯು ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕಾಡುವದು ಇದೊಂದು ಲೋಕದ ನಡಾವಳಿಯೇ ಏನು?

ಪದ್ಮವ್ವ : ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನೀಗ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಶಿವಬಸಮ್ಮಾ, ಅತ್ತೆಯವರೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಕಾಡಿದರೆ ಸೊಸೆಯರ ಬಾಳ್ವೆಯೇ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದೇನೋ ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯವರು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ್ದರು, ನಮಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲಮ್ಮಾ.

ಶಿವಬಸಮ್ಮ : ನಿಮ್ಮಂಥ ಸೊಸೆಯರೂ, ಪದ್ಮವ್ವನಂಥ ಅತ್ತೆಯವರೂ ಇದ್ದ ಮನೆಯು ತಣ್ಣಗಿರುವದು. ನಿಮ್ಮಂಥ ಸೊಸೆಯರ, ಪದ್ಮವ್ವನಂಥ ಅತ್ತೆಯ ನಡತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವೆಂದು ಹೇಳುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ನಡತೆಯನ್ನು ಕಲಿತರೆ, ತವರು ಮನೆಗೂ, ಗಂಡನ ಮನೆಗೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತರುವರು. ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲ, ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯು. ಆ ಮಹಾತ್ಮಳಿಂದ ನನ್ನಮಗಳು ಗಂಡನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಯಾದಳು. ನಾನು ಬುದ್ಧಿಗಲಿತೆನು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ನನ್ನ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಂಥ ಸೊಸೆಯಿದ್ದ ಮನೆಯೇ ಕೈಲಾಸವು. ಮಕ್ಕಳಿದ್ದ ಮನೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗವು. ಅವನ ಯೋಗದಿಂದ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವು ಹರಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ

ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯತನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ಸಂಸಾರವೈಭವವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುವೆನು. ನಡೆಯಿರಿ, ದಂಪತಿ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಪ್ಷುಣದ ನರನಾರಿಯರು, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರು ಯಾವತ್ತರೂ ಬಂದಿರುವರು. ನನ್ನ ಮುತ್ತೈದೆಯಾದ ಸೊಸೆಗೆ ಹಣ್ಣು-ಕಾಯಿಗಳಿಂದ ಉಡಿ ತುಂಬಿ ಉಡುಗರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ಬೇಗ ನಡೆಯಿರಿ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೈರವಿ, ತಾಳ : ಕರವಾ

ಯನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಸಿರಿ | ಮಮಪ್ರಿಯ ಸೊಸಿ ನಿನಗಾರು ಸರಿ ||ಪ||

ಜಗದಿ ಸದಾಚಾರಿ | ಕ್ಷಮಿಸೌ ಪಾಪಿಯ ಪಾಪತರೀ ||

(ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ ೩

ಮನೆ

(ವೂಡಾಪಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ದಂಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೂಡಿಸುವರು. ಭರಮರಡ್ಡಿ ಬರುವನು.)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯವು ಆರಂಭವಾಗಲಿ. ಭರಮರಡ್ಡಿಯು ಬರಲಿಲ್ಲವೇ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ಬಂದು) ಅಹಹ! ಎಂತಹ ವೈಭವ!

(ಪದ)

ಎಂಥ ವೈಭವ ಕಂಡೇ! ಬಂಗಾರದಂಥ ಹೆಂಡತಿ ಕಂಡೆ ||ಪ||

ಆಮ್ಮ ಕಾಡಿದಳಂತೆ | ಅಡವಿಗಟ್ಟಿದಳಂತೆ |

ಒಡೆಯ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಸೇವಿಸಿ ಮಡದಿಯು ಪೂಜೆಗೊಂಬುವಳಂತೆ |

ಮುತ್ತು ಕಂಡೆ | ಕಂಡೆ | ರತ್ನದಂಥಹ ಹೆಂಡತಿ ಕಂಡೆ |

ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಮಲ್ಲಮಹಾದೇವಿ ಮಡದಿಯ ಪಡಕೊಂಡೆ ||

(ಕೂಡುವನು.)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಸೋಬಾನವನ್ನು ಹಾಡಿರಮ್ಮಾ, ಹಾಗೇ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಪ್ಪಾ, ಆ ಸನಾದಿಯವರಿಗೆ ತಂಗಳಹುಗ್ಗಿ ಹಾಕಸವಾ, ಊದಂತ ಹೇಳು.

ಎಲ್ಲರೂ : ಸೋಬಾನದ ಹಾಡು

ಸೋಬಾನವನ್ನಿರೇ | ಸೋಬಾನವನ್ನಿರೇ !

ಸೋಬಾನವನ್ನಿ | ಶಿವನನ್ನೇ ಸೋಬಾನವ ||ಪ||

ಆರತಿನಿತ್ತಿರೇ | ಗೌರೀ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ |

ನಾರಿಯರು ಬನ್ನಿ | ಶಿವನನ್ನೇ ಸೋ ||೧||

ಮಾವನ ಮನಿಯೊಳಗೆ | ಮುತ್ತೈದಿ ಸೊಸಿ ಬಂದ |

ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಬಂದ ಮನಿ ಚಂದ ಸೋ ||೨||

ಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ | ಕರೆದು ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿ |

ಸಿರಿಯ ಬರಿಸ್ಯಾಳ | ಮನಿ ಒಳಗ ಸೋ ||೨||

ಅತ್ತಿ ನೆಗೆಂಕೆಯರು | ಹೊತ್ತಿದಂಬಲಿ ನೀಡಿ ಉತ್ತಮ ಶಿವಗ |

ಯಡಿ ಮಾಡೇ ಸೋ ||೨||

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಏಳಿ, ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆಯಿರಿ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಬೀದಿಯ ಮುಂದೆ ಬರುವರು.)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಾನು ಭಾಗ್ಯವಂತನಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳುವರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವೈಭವವುಂಟಾಗ ಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಮನೆಯವರು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮನೆ ಬಿಡಿಸಿ ಅಡವಿಗಟ್ಟಬೇಕು. ತಾಯಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಮಗನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಕೊಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ ದೇವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುವನು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಭರಮಣ್ಣಾ; ಸುಮ್ಮನಿರೋ!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹಾಂಗಲ್ಲಪ್ಪಾ, ಮಾಡಿದ ಪಾಪಾ ಆಡಿ ಕಳಕೋಬೇಕಂತ ಹಿರೇರು ಅಂತಾರ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರೇ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು. ನಿಮ್ಮ ಅಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಪತಿದೇವಾ ರೂಪ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರನ್ನು ಸೇವಿಸುವದೂ, ಪತಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಭಾವಿಸುವದೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕರ್ತವ್ಯ. ಪತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಲಿಯುವನು. ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ದಯ ಪಾಲಿಸುವನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇನ್ನೇನು ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿತವಾ (ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ) ಹೂಂ ಒಂದು ಸಾರೆ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಗಂಡನ ಹೆಸರು-?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಪತಿಯ ನಾಮವು, ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಸೀಯಾದ ಸಕ್ಕರೆಯು!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರೆಂದರೆ, ನನಗೂ ಚೇನುತುವ್ವದಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ! ಗುಳಂ!!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಪದ)

ಸೋಮರಡ್ಡಿಯು ತಂದೆ | ಹೇಮರಡ್ಡಿಯು ಮಾವಾ |

ನಾ ಮಹಿಮನೇ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಗುರುವು |

ಕಾಮನಂತಹ ರೂಪಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ |

ನಾಮದಿಂ ವರ || ಭರಮರಡ್ಡಿ! ಕನಕದ ಕಡ್ಡಿ |

ಪ್ರೇಮವಾರಿಧಿಯೆನ್ನ ಪತಿಯ ಸದ್ಗತಿಯು ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಮಗನಿದ್ದ ಮನಿ ಚಂದ | ಸತಿಯಿದ್ದ ಪತಿ ಚಂದ !

ಅತ್ತೆನೆಗೆಣ್ಣೆಯರ್ ಕಾಡಿ ಕಾಡಿಗೆ ದಬ್ಬಿ |

ಬಿಸಿಲೊಳಗೆ ದನಕಾಯ್ತು ಸೊಸೆ ತಾನು ಚಂದ |

ಹೆಂಡತಿಗೆ ನಾ ಚಂದ, ನನಗಿಂತ ನೀ ಚಂದ |

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನಂತಿಹ ನಿನ್ನ ಮುಖ ಚಂದ ।

ಮಮ ಸತಿಯ ಹೆಸರು-ಕೆನೆ ಕೆನೆ ಮೊಸರು ।

ಮಲ್ಲಮ್ಮಾದೇವಿ- ॥

(ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಅರಣ್ಯಬೀದಿ

ಹೇಮರದ್ಧಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕುಲಬಾಂಧವರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಹಣ ದೊರೆಯುವದೋ ಏನೋ? ಪರ್ವತದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ನಾನಲ್ಲಿ ವಚನಭ್ರಷ್ಟವಾಗುವೆನೋ ಏನೋ ಬಹು ಚಿಂತೆಯಾಗಿರುವದಮ್ಮಾ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ ದೇವಕಾರ್ಯವು ನಿಲ್ಲುವದುಂಟೇ? ನಾನು ಕಟ್ಟಿಸುವೆನೆಂಬ ಅಹಂಕರ್ತೃತ್ವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಿವಕರ್ತೃತ್ವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸು. ಶಿವನಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನೋಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನಾಗು. ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವ ಪರಿಣಾಮ ಪರಿವರ್ತನ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯಗಳು ಶಿವನ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೇ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ಶಿವನೇ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಅಧೀಶ್ವರನು, ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತನು. ಅವನನ್ನು ನಂಬಿದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊರತೆಯೇ? ಗುಡಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವು ಅವನಿಂದಲೇ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದು.

ಹೇಮರದ್ಧಿ : ಅಮ್ಮಾ, ನೀನಾಡುವ ವಚನಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಧೈರ್ಯಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವು. ಮಹಿಮಳಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಗುಡಿಯ ಕಾರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕು. ರಡ್ಡೀ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಬೆಳಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು ಅಗಣಿತ ದ್ರವ್ಯವು ಬೇಕು, ಅಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ರಡ್ಡೀ ಕುಲಬಾಂಧವರಿಂದ ಬೇಡಿತರಲು ಕಾಲವಿಲಂಬವಾಗುವದು. ದೇವಕಾರ್ಯವು ದೇವನ ಕೃಪಾಬಲದಿಂದಲೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕು. ನಡೆ, ನಾನು ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಗೋಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಅಖಂಡ ಪೂಜ್ಯವನ್ನು ಗುಡಿಯ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವೆನು. ನಾವೀಗ ಕಿಟ್ಟಿದ ಕುಳಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಾ (ಹೋಗುವರು.)

ಪ್ರವೇಶ ೫

ಕಿಟ್ಟಿದ ದ್ರವ್ಯ

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ ಇದೇ ಗೋವುಗಳ ಸೆಣೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಹಾಕಿದ ಕಿಟ್ಟಿದ ಕುಳಿಯು. ದೇವಾ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ, ಈ ಕಿಟ್ಟಿವೆಲ್ಲವೂ ಬಂಗಾರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ದೇವಾಲಯದ ಕಾರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಶ್ರೀಗಿರಿಮಹಾಂತ ಮಲ್ಲಯ್ಯಾ ಉಘೆ! ಉಘೆ!

ಪ್ರವೇಶ ೬

(ದೇವಾಲಯ, ಎಲ್ಲರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು.)

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮಲ್ಲಮಾಂಬೇ ಕಾಣೆನಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನಂಥ ಪರಮಭಕ್ತಳನ್ನು ಕಾಣೆನು! ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಈ ಶ್ರೀಶೈಲ ಕೈಲಾಸವೆನಿಸಿತು. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಸುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪಾವನ ಗೊಳಿಸಿತು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ದೇವನೇ ಇದು ನಿನ್ನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವು. ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಆಶೆಯಿಂದ ನೀನೀ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದೆ. ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾದ ನಾನು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆನೇ? ಜಂಗಮ ಮೂರ್ತಿಗಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ತನ್ನ ಅಜ್ಜ ಬಾಲಕನು ಹಸಿದು ಬಂದು ಉಣ್ಣುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸದೆ ವನಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದು, ಮಗನನ್ನು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಹೊಸದಾಗಿ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಜಂಗಮ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಗುತ್ತ ಉಣಬಡಿಸಿದ, ನಿಂಬಾಂಬೆಯಂಥ ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನೇ? ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಕಾಮುಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಸಿಗಿಯುಂಟಾಗದೆಂದು ನಿಜ ಶರೀರದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಸುಲಿದುಕೊಂಡು, ಶರಣರು ಗಮಿಸಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿನಿಂದ ನಡೆಯುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ತಲೆಯೂರಿ ನಡೆದು ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶಿವಶರಣೆಯಾದ ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆಯಂಥ ಭಕ್ತಳು ನಾನೇ? ಶಿವಭಕ್ತರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಎಣಿಸತಕ್ಕ ಗುಣಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇನಿರುವುದು ಬೇಡಮ್ಮಾ, ಪೂರ್ಣಮಾಡುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೈವ, ಮಂತ್ರ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹತ್ವವು ನಡೆಯುವ ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಕೈವಲ್ಯನಾಥನೇ ನಿನ್ನ ಈ ಶ್ರೀಶೈಲದ ಮಹತ್ವವು ಎಂದಿಗೂ ಕುಂದದಂತೆ ಮಾಡು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶಿವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶ್ರೀಶೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಯು ನೆರವೇರಿಸುವಂತೆಯೂ ತತ್ಪ್ರಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಗುಡಿಗೋಪುರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆಯೂ ಮಾಡು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಥಾಸ್ತು. ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ ಪರಾರ್ಥವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದೆ. ನಿನಗಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಬೇಡಲಿಲ್ಲ ಬೇಡಮ್ಮಾ ಬೇಡು, ನೀನು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನನಗೆ ಬೇಡುವದೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಭಕ್ತಿಯೊಂದೇ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ರಡ್ಡೀ ಕುಲಬಾಂಧವರಿಗೆ ಬಡತನವೆಂದೂ ಬಾರದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಭಕ್ತರ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನೀ ಶ್ರೀಶೈಲ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಗ್ರತ ನಾಗಿರು. ಇದೇ ನನ್ನ ಬಯಕೆ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ತಥಾಸ್ತು ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ. ನಾನು ಲಿಂಗಲೀನನಾಗಿ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರದ ಅವಿಘ್ನದ ಸಮಾಪ್ತಿಯ ಮಂಗಳಾಚರಣದಿಂದ ತ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದುವೆನು. (ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮರ ಯಾಗುವನು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಧಾನವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಧನ್ಯರಾಗುವಾ.

(ಮಂಗಳ)

ಜಯ ಗಿರಿತನುಜಾ ಪತೇ | ಮಂಗಳಮಯ ದೇವ || ಪ ||
ನಾಟ್ಯರಾಜ | ನಟೋದ್ಧಾರ ಭಸ್ಮಾಂಕಿತ ನಿಜ ಶರೀರ |
ಶೈಲವಾಸ | ವ್ಯಾಲಹಾರ || ಅ.ಪ ||
ಮಹಾಕಾಲ ಸಂಹರ | ಪಾಹಿ ಕೃಪಾಕರ | ಭಕ್ತ ಸುವರದ |
ಸಾಂಬ ವಿಮಲ ಶ್ರೀ ಗಿರೀಶ ||

[Faint bleed-through text from the reverse side of the page, including names like 'ಶ್ರೀ ಶಿವಯ್ಯಾಚಾರ್ಯ' and other religious phrases.]

(ಉತ್ತರಾರ್ಧ)

ಅಂಕ : ಒಂದು

ಮಂಗಲಾಚರಣ

ಯಮನ ಕಲ್ಯಾಣ-ಧೃಪದ

ಹರಃ ಓಂ | ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಿವಶಾಂತಿಃ ದಿವ್ ಶಾಂತಿಃ ಭುವನಶಾಂತಿಃ ||ಪ||
ಪಾಪಶಾಂತಿ ರೂಪಃ ಶಾಂತಿ ರೋಷಧಯಃ ಶಾಂತಿಃ ಪೃಥಿವೀ ಶಾಂತಿಃ ||ಅ.ಪ||
ಶ್ರೇಯೋದಯ ಶಿವಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತರಂಗ ಚರಿತಶಾಂತಿಃ
ಅಖಿಲನಾಟ್ಯವರ ಶಾಂತಿಃ ಗಿರಿವರ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಶಾಂತಿಃ ||

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಅರಣ್ಯ ಬೀದಿ

(ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಪೂಜಾ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಡನೆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವಳು.)

ಪದ

ರಾಗ : ಮಿಶ್ರಪಹಾಡಿ, ಕವಾಲಿ

ಧ್ಯಾನ | ಜನ್ಮಪಾವನ | ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಧ್ಯಾನ | ದೇವ ದೇವನು ||ಪ||
ಗೈಯ್ಯೇ ಭಕ್ತಿಲೀನ | ಶಿವಧ್ಯಾನ | ನಿತ್ಯಧ್ಯಾನ | ಗಿರಿರಾಜನ ||ಅ.ಪ.||
ಪಾಪ ವಿಹಂತಾ | ಹೇ ಘನಶಾಂತ | ಕರುಣಿಸು ಮುಕ್ತಿದಾತಾ |
ತ್ರಾತಾ | ಪರಿಪೂತ | ದೇವ ದೇವನ ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ದೇವನೇ, ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಲೀಲೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿಯು ದೊರೆಯ ಬೇಕಾದರೆ, ದೇವದರ್ಶನದ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ದೇವದರ್ಶನದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಲಿನತೆಯಡಗಿ, ಭಕ್ತಿಯ ಸಂಚಾರವಾಗುವದು. ಪಾಪದ ಎಚ್ಚರವಾಗುವದು. ಅಂತೆಯೇ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳು ಆ ದೇವಾಧಿ ದೇವನನ್ನು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತವೆ. ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದು ಯಾವ ಮತವೂ ಹೇಳುವ ದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಸೋಮವಾರ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳು ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವವು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲಯೋಗಿಗೆ ಸಮನಾರು?

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅಹುದು ತಾಯೀ ನೀನನ್ನುವದೇ ವಿಹಿತ. ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನಿಂದ ನನ್ನ ಬಳಗದ ಉದ್ಧಾರವಾಯಿತು; ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾಯಿತು; ತಾಯೀ ನೀನು ನನ್ನ ಸೊಸೆಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೇವತೆ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಆ ಜಗತ್ಪಾಲಕನ ಲೀಲೆ, ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನಡೆ ಮಾವಾ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾ.

ಹೇಮರದ್ಡಿ : ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ನನ್ನದಿನ್ನೊಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿರುವುದು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅದಾವುದು ಮಾವಾ?

ಹೇಮರದ್ಡಿ : ನನ್ನ ರಡ್ಡೀ ವಂಶದವರು ವೆಂಕಟರಮಣನ ಭಕ್ತರಲ್ಲವೇ? ನಾನೊಂದು ಸಾರೆ ಈ ವೆಂಕಟಪತಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ದೇವರು ನಾನಾ ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ನಡೆ ಮಾವಾ, ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವನು.

ಭರಮರದ್ಡಿ : (ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ) || ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಶ್ರೀಗಿರಿಮಲ್ಲಯ್ಯನ ನೋಡುವ ಬನ್ನಿ || (ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ನೀವು ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿರೇನು? ಎಲ್ಲರೂ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು.

ಹೇಮರದ್ಡಿ : ಭರಮಣ್ಣಾ, ಯಾರು ಯಾರು ಹೋದರೋ?

ಭರಮರದ್ಡಿ : ನಾಗಮ್ಮಾ, ಮಾದೇವಕ್ಕ, ಅವ್ವ, ಶಿವರದ್ಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋದರು. ಈಗ ನೀವಿಬ್ಬರೂ, ನಾನು, ಬುತ್ತಿಗಂಟು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮೈದುನನಾದ ವೇಮರದ್ಡಿಯು ಬರಲಿಲ್ಲವೇ?

ಭರಮರದ್ಡಿ : ಅವನು ಸೂಳೆಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಬಿಟ್ಟು ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಬರುವನೇ? ಛೇ ಹುಚ್ಚೀ?

ಹೇಮರದ್ಡಿ : ಆ ಮೇಮನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ದುರ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲಿ, ನಡೆ ಅಮ್ಮಾ, ಹೋಗುವ. (ಹೋಗುವರು.)

ಪ್ರವೇಶ ೨

ದೇವಾಲಯ

(ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೃಶ್ಯ. ಯಾವತ್ತರೂ ಸ್ತೋತ್ರ)

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ಶ್ರೀಶೈಲ ವೈಭವ |

ಗಿರಿರಾಜನೇ ದೇವ | ದೇವಾಧಿದೇವ || ಪ ||

ಗಿರಿರಮಣ ವೆಂಕಟ | ನಿಜಧಾಮವೈಕುಂಠ |

ವರದೇವ ಸಮ್ರಾಟ | ಹರಿಶಂಭು - ಸೇವಾ ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ದೇವನೇ ವೆಂಕಟಗಿರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವ ನನ್ನ ಮಾವನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡು.

(ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟರಮಣನು ತೋರುವನು)

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಬೀದಿ

ಸುಕುಮಾರ : ಯಾವುದರಲ್ಲೇನಿದೆ. ಸುಖವೇ ಸ್ವರ್ಗ, ದುಃಖವೇ ನರಕ. ಮೇಲೊಂದು ಸ್ವರ್ಗವಿಲ್ಲ, ಕೆಳಗೊಂದು ನರಕವಿಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಮೃತವಿರುವದಂತೆ, ಅದು ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆ. (ಶೀಶೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ) ಇದೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಇದೇ ಅಮೃತ, ಇದೇ ಸುರ, ಇದೇ ಸುಧೇ. ಇದನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡತಕ್ಕವರೇ ದೇವತೆಗಳು. ಇದು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗ, ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷ. ಇದೇ ಕಾಮಧೇನು, ಇದೇ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ. ಇದೇ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಇದೇ ನನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಖಣಿ. (ಕುಡಿಯುವನು)

ರಾಗ : ಸಾರಂಗ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಳ

ಮದಿರಾಣಿ | ಮನಮೋಹಿನಿ ಚಾಣಿ ||

ಅಧರಾಮೃತವ ಸವಿದೇ ಸುವಾಣಿ || ಪ ||

ಅತಿಭಾಷಿಣಿ ಸಂ | ತಸದಾಯಿನಿ |

ಶ್ರಮಹಾರಿಣಿ | ಮಮಪಟ್ಟ ರಾಣಿ ||

ಸುಕುಮಾರ : ಅಹಹ! ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ವಿಲಾಸ, ಆನಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿದೆ? ನಿನ್ನ ಆನಂದವೇ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ! ಈಗ ನಾನೆಲ್ಲಿ? ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ. ಇದೇ ಆನಂದ ದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರುವೆನು. ಈಗಂತೂ ಮದ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ, ಮಾಂಸ ಕೊಳ್ಳಲು ಹಣವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ವೇಮಣ್ಣನಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ, ಅವನು ಮೊದಲೇ ಶ್ರೀಮಂತ ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಮಗನು.

ವೇಮ : (ನಗುತ್ತ) ಮಿತ್ರಾ, ಸುಕುಮಾರಾ ಎಲ್ಲಿರುವಿಯೋ, ನಿನ್ನಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಸುಕುಮಾರ : ವೇಮಂಣಾ, ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗದಿರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಹೇಳು?

ವೇಮ : ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ನಾವೀರ್ವರೂ ಪರಸ್ಪರ ಕಾಮಿನಿಯರ ಪಾಶದಿಂದ ಕಡೆಗಾಗದಿರುವದೇ ಉಭಯ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಕಾರಣ. (ಇಬ್ಬರೂ ನಗುವರು)

ಸುಕುಮಾರ : ಅಂತೇ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಮಿತ್ರಾ ಆ ದಿವಸ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಲೋಕಾಮೃತವನ್ನು ಈಗಲೂ ತಂದಿರುವೆನು. ಇದೋ ಪಾನ ಮಾಡು.

ವೇಮ : (ಅಂಜಿದಂತೆ) ಮದ್ಯವೇನೋ ಛೀ! ಆ ದಿವಸ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದೆನಷ್ಟಾ, ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸುದ್ದಿಯೇ ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಜನರು ಬೇರೆ ಹೇಳುವರು! ಹಾಗೂ ಮದ್ಯಪಾನಿಗಳನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವರು. ಅವರನ್ನು ತುಚ್ಛವೆಂದನಿಸುವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ "ಕುಡಿಯಲೋ ಬೇಡೋ" ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ಸುಕುಮಾರ : ಆದೇ, ಮೊದಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಾಗೇ ಆಗುವದು. ಜನರ ಮಾತು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮದ್ಯ ಕುಡಿಯಲು ಹಣವಿಲ್ಲದವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವರು.

ನಿನ್ನಂಥ ಶ್ರೀಮಂತನಿಗೇನು? ಇದೋ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಚೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸಯೋಗ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಸೆರೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ನನಗಂತೂ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದೊಡನೆ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವೇ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವದಪ್ಪ.
 ಸುಕುಮಾರ : ಮಿತ್ರಾ, ಮದ್ಯವೆಂದರೆ ಅಮೃತ. ಇಂತಹ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದವನೇ ಸದ್ಯೋಮುಕ್ತ. ಕುಡಿಯುವವನಿಗೆ ಕುಲದ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಜನ್ಮ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿನ ಭಯವಿಲ್ಲ, ನಾನು ನೀನೆಂಬ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನಯ ಆನಂದಯೋಗಿ. ಇಂತಹ ಏಕಾಂತ ಭಾವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಜೀವಾಮೃತವೆಂದರೆ ಮದ್ಯ || ಮದ್ಯಪಾನಂ ಸಿದ್ಧಪತ್ರಂ ಸದ್ಯೋ ಮುಕ್ತಿಕರಾವುಭೌ | ಪರಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಸೌಖ್ಯಾರ್ಥಂ ಸೇವನಂತು ಪದೇ||

ವೇಮ : ಸರಿ ಸರಿ, ಒಳ್ಳೇ ಅನುಕೂಲ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದಿ.

ಸುಕುಮಾರ : ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹಿರಿಯರು ಅನುಕೂಲ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವರು. ಹೇಗೆಂದರೆ; ನಾನು ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಚಿತ್ತರಂಜನಿಯಂಥ ಸುರಸುಂದರಿಯು ನಿನ್ನ ವಶವಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಅವಳ ಸಮಾಗಮವು ನಿನಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೀನೇ ಹೇಳು?

ವೇಮ : ನಿಜವೇ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಮಿತ್ರನೆಂದರೇ ನೀನೇ. ಯಾವನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸಾಹಸ ಮಾಡುವನೋ ಅವನೇ ಮಿತ್ರ.

ಸುಕುಮಾರ : ಹಾಗಾದರೆ ಮೊದಲು ಈ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡು.

ವೇಮ : ಕುಡಿಯಲೋ! (ಹೇಳಿ) ಬೇಡವೋ ಮಿತ್ರಾ! ಇದು ನನಗೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ.

ಸುಕುಮಾರ : ಛೇ, ನೀನು ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಚಿತ್ತರಂಜನಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಸುವಳು. ನೀನು ವಿಲಾಸಗಾರನಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಧಿಕರಿಸಿ ಬಿಡುವಳು.

ವೇಮ : ಓಹೋ! ನಿಜ! ಆ ಮನೋರಮೆಯ ವಿಯೋಗವು ನನಗೊಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಸಹನವಾಗದು. ಕೊಡು ಶರೆಯನ್ನು, ಪಾನಮಾಡಿ ಅವಳೊಡನೆ ಸುರರಾಜ ಭೋಗವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ.

ಸುಕುಮಾರ : (ಕೊಟ್ಟು) ಇದೋ, ಪಾನ ಮಾಡು. ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಸಾವಕಾಶ ಹಾಗೂ ಯಥೇಷ್ಟ ಇವೆರಡೇ ಪಾಲಿಸತಕ್ಕ ನಿಯಮಗಳು.

ವೇಮ : (ಕುಡಿದು) ಅಹಹ! ನನ್ನ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆನ್ನುವುದು. ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ಮಿತ್ರಾ? ನಾನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತೇನೆ? ಕುಡಿದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೇನೇನೋ? (ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ) ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಕೇಳುತ್ತೀ? ಹೇಳುವದೇನು, ಕೇಳುವದೇನು, ಅದು ಹೀಗೆ ಇದು ಹಾಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೇ ಮಾತೇ ಮಾತು. (ನಗುವನು)

ಸುಕುಮಾರ : "ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಮಥಿಸಲೈ ಮದ್ಯವು ಅತುಕೊಂಡಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ" ನೀನೀಗ

ಸರ್ವಜ್ಞನಾದೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇರಿ ಕೈಲಾಸದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಅಖಂಡಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ.

ವೇಮು : ಅಹಹ! ಎಂತಹ ಸುಧೆ, ಮಿತ್ರಾ. ಇದು ಸುಧೆಯೋ ಸುರೆಯೋ?

ಸುಕುಮಾರ : ಸುಧೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಸುರೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಶೆರೆ ಕುಡಿಯುವನೊಬ್ಬ ದೊರೆ.

ವೇಮು : ನಾನು ದೊರೆ, ನೀನು ಮಂತ್ರಿ. ಈ ಮದ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಗೂಢವಿದೆ.

ಸುಕು : ಅಂತೇ ಅಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

ವೇಮು : ಅಹಹ! ಎಂತಹ ದಿವ್ಯಾಮೃತ! (ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ) ಕೈಲಾಸ ಮೂರೇಗೇಣು ಮುಗಿಲು ತಲೆಗೆ ಬಡೆಯುವದೇನೋ?

ಸುಕುಮಾರ : ವೇಮುಣ್ಣಾ ಇದು ಹಾಗೆ. ಆನಂದದ ಚಿಲ್ಟಾಟ, ಸುಖದ ಸುಳಿದಾಟ. ನೀನೀಗ ಚಿತ್ತರಂಜನಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸು, ಅಂದರೆ ನಿಜಾನಂದವಾಗುವದು.

ವೇಮು : ಅಮಮ, ಅವಳಿಂಥ ಸುಂದರಿಯೋ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯರಮಣಿ ಚಿತ್ತರಂಜನಿ ನಿಜವಾಗಿ ಅವಳು ಅಪ್ಸರೆ. ಮಿತ್ರಾ, ಅವಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಹೊರ್ತು ವನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗದು, ವರ್ಣಿಸಲೋ?

ಸುಕುಮಾರ : ವರ್ಣಿಸು, ಸರಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸು, ವರ್ಣನೆಯ ಪ್ರಕರಣವೇ ಇದು

ವೇಮು : ಮಿತ್ರಾ, ಅವಳಿಂದರೆ ಅವಳೇ!

(ಪದ)

ರಾಗ : ಕಾಠಿ ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಲ

ಭುವನ ಮೋಹಿನಿಯು | ಆರ ಮಣಿ || ಪ ||

ಯೌವನ ಭರೆಯು | ಶಾರದ ಶಶಿಯು || ಪ ||

ನಡೆಯೊಳು ಹಂಸೆಯು | ನುಡಿಕೋಕಿಲೆಯು |

ಮುಡಿಯದಲರ ಸೌಗಂಧ ಮಾಲೆಯು ||

ವೇಮು : ಯಾವ ನನ್ನ ಮನೋಹಾರಿಣಿಯ ಮುಖಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ, ಕನ್ನೆದಿಲೆ ದರ್ಪಣಗಳು ನಿತ್ಯವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವೋ, ಯಾವಳ ಹೃದಯ ಸರೋವರವು ಚಿತ್ರವಾಕನ ಮನೆಯಾಗಿರುವದೋ, ಯಾವ ಸೌಂದರ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕೌಶಲ್ಯದ ಉಳಿಕೆಯಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವಳ ಕಮಲ ಕಟಾಕ್ಷಗಳು ಮನ್ಮಥನ ಮೊನೆಯಾದ ಬಿಲ್ಲುಗಳೋ ಆ ನನ್ನ ಮನಮೋಹಿನಿಯು ಮಿತ್ರಾ, ಅವಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಬುದ್ಧಿಯೇ ಸಾಲದಪ್ಪಾ?

ಸುಕುಮಾರ : ನಿಜ, ಕವಿಗಳು ಯಾವದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಮೊದಲು ಸುರಪಾನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ವೇಮು : ಮದ್ಯವಾನ ಮಾಡಿದವನೇ ಮಹಾ ಕವಿ.

ಸುಕುಮಾರ : ಮಿತ್ರಾ, ಹೇಗಿದೆ ಮದಿರಾಪ್ರಭಾವ. ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡದೆ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವನು ಪುರುಷನೇ ಅಲ್ಲಾ.

ಸುಕುಮಾರ : ಮಿತ್ರಾ, ನಮ್ಮಂಥ ವಿಲಾಸಿ ತರುಣರಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡರಿದ್ದರೂ ಸೂಳೆಯರಿರ ಬೇಕು.

ವೇಮು : ನಿಜವೇ ಸುಕುಮಾರ. ಸೂಳೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯ ಹೆಂಡರಿಗೆ ಸೊಕ್ಕು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಂಡರ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯುವದಕ್ಕಾದರೂ ಸೂಳೆ ಬೇಕು.

ಸುಕುಮಾರ : ಬೇಕೇ ಬೇಕು.

ವೇಮು : ಮಿತ್ರಾ, ನಾನೀಗ ಚಿತ್ತರಂಜನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲೇ?

ಸುಕುಮಾರ : ಯಾರು ಬೇಡೆನ್ನುವರು ಈಗಲೇ ಹೊರಡು.

ವೇಮು : ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮರೆಯಬೇಡ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವೇ ಭಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಸಹಕಾರಿ.

ಸುಕುಮಾರ : ವೇಮಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ನಿರ್ವಾಹ ಹೇಗೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಈ ಬಡ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ನೀನೇ ಕಾಮಧೇನು! ಇರಲಿ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಣವೇನಾದರೂ....?

ವೇಮು : ಅನುವಾನವೇಕೆ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಬೇಡು. ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಬಡತನವೇ? ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯು ನಾನು ಬೇಡಿದಾಗ್ಗೆ ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಡುವಳು.

ಸುಕುಮಾರ : ಯಾರು ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇ, ಅವಳು ನಿನ್ನ ನಡತೆಗೆ ಸೇರುವಳೇ?

ವೇಮು : ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಮಗನಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುವಳು.

ಸುಕುಮಾರ : ನೀನೇ ದೈವತಾಲಿ! ಇರಲಿ, ನನಗೀಗ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕಾಗಿವೆ.

ವೇಮು : ನಡೆ, ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಾ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನಗೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ಮಿತ್ರಾ, ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಹಲಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸೂಳೆಯರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೊಸಬನು.

ಸುಕುಮಾರ : ಮಿತ್ರನಿಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಮತ್ತೇನು?

ವೇಮು : ನಡೆ ಹೋಗುವ. (ಹೋಗುವನು)

ಸುಕು : (ತಡೆದು) ವೇಮಣ್ಣನ ಸ್ನೇಹವೆಷ್ಟು ಲಾಭದಾಯಕವಾಯಿತು. ಇವನ ಮನೆಯು ಬರಿದಾಗುವವರೆಗೆ ನಾನು ಕುಬೇರನೇ. ನಾನಾ ಹೊಲೆಸೂಳೆಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಗೊಡಬಾರದು. ಇನ್ನೇಕೆ ವಿಲಂಬ, ಮಾಂಸ ವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರುವೆ.

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಮನೆ

(ನಾಗಮ್ಮ, ಮಾದೇವಿ ಮನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವರು)

ನಾಗಮ್ಮ : ನಾನು ಈ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಏನಾಯಿತು?

(ಪದ)

ರಾಗ : ಪಹಾಡಿ, ತಾಳ : ಕಮಾಲಿ

ಅತಿಭಾಗ್ಯಹೀನೇ ನಾನೇ | ಪತಿಸೌಖ್ಯವ ಕಾಣೇ |

ಪತಿದೇವನಾಣೆ | ನಾನೊಂದು ಕಾಣೇ ||ಪ||

ವಿಧಿ ಒಂದು ಗೈವ | ಮನತಾಪನೀವ |

ಇದು ಗೈವನೇ ಸೊಸೆಗಿಂತು ತಾನೆ ||

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ ಕೆಲಸವಾಯಿತೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ, ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಬೊಗಸೆಗಳು ಹೇಗಾಗ ಬೇಕು? ಇರಲಿ, ನಿನ್ನದು ನೀರು ತರುವದಾಯಿತೆ?

ಮಾದೇವಿ : ಆಯಿತವ್ಯಾ, ಆಯಿತು. ನೀರು ತರದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಏಕೆ, ಎಷ್ಟು ಬೇಸರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಿ. ಒಳಗೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು?

ಮಾದೇವಿ : ಅಡಿಗೆಗಿಟ್ಟಿರುವಳು. ಈ ದಿವಸ ಮನೆಯವರು ಬಿತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರಂತೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಯಾರು ಯಾರು ಹೋಗುವರು?

ಮಾದೇವಿ : ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಾವನೂ, ಭರಮರಡ್ಡಿ ಭಾವನೂ ಹೋಗುವರಂತೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇನೋ ಬುತ್ತಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವಳಂತೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ ಬಿಡು. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಸುಖವಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ, ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ನಿನಗೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲವೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬೆಂಕಿ ಬೆಂಕಿ. ಅದೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ; ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು ಮೈಮೇಲಿನ ದಾಗೀನಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಆ ಸೂಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ತಂಗೀ, ನಿನ್ನಾಣೆಯಾಗಿ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಗಂಡನೊಡನೆ ಏಕಾಂತವಿಲ್ಲವಮ್ಮ.

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ ನಿನ್ನದೇ ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯೇನು? ನನ್ನದೇನು ಹೇಳಲೇ? ನನಗೂ ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೂ ಆಕಾಶ ಪಾತಾಳ! ಯಾರೊ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮರಣವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿರುವರಂತೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ನನಗೂ ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೂ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ರೂಪವತಿಯೆಂದು ಮೆಚ್ಚಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗಂಡನು ಈ ರೀತಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕಾದರೆ, ನನ್ನದೇನು ಪುರಾಕೃತವಿದ್ದೀತು. ಬ್ರಹ್ಮನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಬರೆದಿರಬಹುದೇ? ಅವನ ಕೈಗೆ ಮುಳ್ಳು ಮುರಿಯಲಿ, ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು.

ಮಾದೇವಿ : ಅಕ್ಕಾ ದೇವರ ಮೇಲೇಕೆ ದೋಷ ಹೊರಿಸುತ್ತೀ. ನಮ್ಮ ಪಾಪವೇ ನಮಗೆ ತಟ್ಟಬಾರದೇಕೆ?

- ನಾಗಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ಈ ಮೊದಲು ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಡಿದ ಪಾಪವು ನಮಗೆ ತಟ್ಟಿರಬಹುದೇ?
- ಮಾದೇವಿ : ಅದೇ ಇರಬಹುದವ್ಯ.
- ನಾಗಮ್ಮ : ಏನೇ ಇರಲಿ ತಂಗೀ, ಗಂಡನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಈಗೇನು ಮಾಡಬೇಕು?
- ಮಾದೇವಿ : ನನಗೆ ಯಾವದು ತಿಳಿಯದವ್ಯ.
- ನಾಗಮ್ಮ : ತಂಗೀ ಗಂಡನ ವಶೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮಾಟವೇ ಮದ್ದು ನೋಡು. ಅಂತಹ ಒಬ್ಬನು ಮಾಟಗಾರನು ಸಿಕ್ಕರೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಮಾಟಾ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.
- ಮಾದೇವಿ : ಬೇಡ ನಮ್ಮವ್ವಾ, ಒಂದು ಹೋಗಿ ಒಂದಾದರೆ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಕೂಡಬೇಕಾದೀತು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈಗ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು.
- ನಾಗಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ನಿನಗೆ ಬೇಡವಾದರೆ ನನಗಾದರೂ ಏತಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ನಾನೂ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಗಂಡನು ದಾರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ಕೆಟ್ಟ ಗಂಡನ ಸಲುವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ನನ್ನಂಥ ಚಂದನ್ನ ಚಲಿವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನವ್ವಾ! ಅವನ ಮನಿ ಹಾಳಾಗಲಿ, ಅವನ ವಂಶ ನಿರ್ವಂಶ ಆಗಲಿ... (ಲಟಗೀ ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವಾಗ್ಗೆ ಭರಮರಾಜಿ ಬರುವನು.)
- ಭರಮರಾಜಿ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಏ ನಾಗಮ್ಮಾ, ಯಾರ ವಂಶ ನಿರ್ವಂಶ ಆಗಬೇಕು. ಯಾರ ಮನೆ ಹಾಳಾಗಬೇಕು. ಮರತೇನು ಶೆಟಿಬ್ಯಾನಿ ಅಂದೆ?
- ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವಾ, ನನ್ನ ಗಂಡನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದು ಒಳಿತೇ?
- ಭರಮರಾಜಿ : ಒಳಿತವೇನು, ಹೀನವೇನು, ಹಿಂದೆ ನೀವು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಡಿದ್ದು ಒಳಿತೇ?
- ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವಾ, ಅದು ಆಗಿಹೋದ ಸಂಗತಿ. ಈಗ ನನ್ನ ಗಂಡನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ?
- ಭರಮರಾಜಿ : ಸೂಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಹೆಂಡರಿಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಹೆಂಡರೊಡನೆ ಬಾಳೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರೂ ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಪಾಪ, ಆ ಸೂಳೆಯರೇನು ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ, ಹೆಂಡರೇನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಸೂಳೆಯರಿಗಾಗಿ, ಕೆಲವರು ಹೆಂಡರಿಗಾಗಿ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಹೆಂಡರಿಗೂ ಸೂಳೆಯರಿಗೂ ಕೂಡ ಸರಿಬೆರಕಿ.
- ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವಾ, ನನ್ನ ಗಂಡನು ಹೀಗೆ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು, ಅವನ ವಂಶ ನಿರ್ವಂಶ ಆಗಲಿ ಅಂದೆನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಲ್ಲಮ್ಮಾ ನಾಗಮ್ಮಾ, ಅವನ ವಂಶದವರಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸತ್ತು ಹೋದ ಮೇಲೆ ನೀನೇನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಡ್ಡಿಗಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಟಿಂವ್ ಟಿಂವ್ ಎಂದು ಚವಡಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ "ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣೇ ಮಗರ್ ಗೊಳ್ಳದಿ ನೆಲಿಸಿದ ಯಲ್ಲಮ್ಮ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ನಾನು, ಏತಂದೇನನ್ನಾ" ಎಂದು ಕುಣಿಯುತ್ತ ಮನೆ ಮನೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವಿಯಾ? ಭೀ ನೀನಿನನ! ನೀ ಏನ ನಮ್ಮಪ್ಪಗೆ ಸೊಸಿ ಆದೇ?

ಮಾದೇವಿ : ಭಾವ ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೇನು ಮಾಡಬೇಕು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏನಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನದೂ ಹೀಗೇ ಏನು? ಹೋ ಹಲೆಣ್ಣು ಹಲೋ! ಎಣ್ಣೆಲ್ಲದೂ ಉರಿದಾರೋ! ಬತ್ತಿಲ್ಲದಿರಿದಾರೋ! ಆತ್ತೆಯ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯರೋ! ಅತ್ತಿಯ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯರು ಮೆರೆದಾರೋ! ಕುತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಕುಂತಾರೋ ||ಹೊ|| ಏನೇ, ಮಾದೇವಕ್ಕಾ, ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದು ನಿನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವದೇ? ಈಗಲಾದರೂ ನೀವು ಅದೇ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಿರಲ್ಲವೇ?

ಮಾದೇವಿ : ಭಾವ ನನ್ನ ಗಂಡನು ನನಗೆ ಸೇರುವದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಬೇಕು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಮಾಡುವದೇನು, ಮಾಟಾ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂದು ಬಿಡೆಲ್ಲಾ.

ಮಾದೇವಿ : (ಸ್ವಗತ) ಓಹೋ, ನಾವು ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಭಾವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. (ಪ್ರಕಾಶ) ಭಾವ, ಮಾಟಾ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದವಳು ನಾನಲ್ಲ. ಇವಳೇ ನಾಗಮ್ಮ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಲಲಲ, ಅಂತೂ ಈ ಆಟಾ ಹೂಡಿದ್ದೀರಿ ಅನಬಾರದ. ವಾಹವ್ಯಾ, ನಾಗಮ್ಮಾ, ಹೆಣ್ಣು ಅನಬೇಕು ನಿನಗೆ. ಲೋಕದಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಹಡದರ ಕೂಡಲೇ ನಿನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆ ಕೂಸಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ನಿನ್ನ ನೆಳ್ಳ ಕೆಡುಹಬೇಕು. ನೀನು ದಾರಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನೆಲೀ ಯಾರಿಗೂ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮ್ಮಪ್ಪಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲಾ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವ, ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಬರೇ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿದರೇನಾಯಿತು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇಂದು, ಬಾಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿದ್ದನ್ನು, ನಾಳೆ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕವರು.

ಮಾದೇವಿ : ಭಾವಾ, ಇನ್ನೆಂದೂ ಇಂಥ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ನಾಗಮ್ಮ : ನಿಶ್ಚಯ ಭಾವಾ, ಈ ಮಾತಿಗೆ ಎಂದೂ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ.

ಮಾದೇವಿ : ಭಾವಾ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿ, ನಮ್ಮ ಗಂಡರನ್ನು ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚು.

ಭರಮ : ಹೌದಲ್ಲೋ? ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೇಳಿ, ನಿಮ್ಮ ಗಂಡರು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡದಂತೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು.

ನಾಗಮ್ಮ : ನೋಡು ಭಾವಾ, ಅಷ್ಟುಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಬಿಡೆಮ್ಮಾ ಬಿಡು. ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರು ದಿನಾಲು ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಹಿಚುಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಇಬ್ಬರು : (ಆನಂದದಿಂದ) ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿಸು ಭಾವ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಅಣಕಿಸಿ) ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿಸು ಭಾವಾ, ಭೀ! ನಿಮನಿಮ ಗಂಡರು ಹೆಂಡರ ಕಾಲು ಹಿಚಗಬೇಕಂತೆ. (ನಕ್ಕು) ಹೌದು ಹೌದು! ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಿಚಗಬೇಕು. ಬೇಸರಾದಾಗ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ.

ಪದ್ಮವ್ವ : (ಒಳಗೆ) ಭರಮಣ್ಣಾ! ಏ ಭರಮಣ್ಣಾ!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಓಹೋ! ನಮ್ಮವ್ವ ಬಂದಳು ಪದಮವ್ವ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಭರಮಣ್ಣಾ, ಬಿತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೇನೋ? ಊರವರೆಲ್ಲ ಹೋದರು. ನಿಮಗೆ ಬಾಳವೆಯ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಯವ್ವಾ, ನೀನು ಬಾಳಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಎಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಾದವು? ನಿನ್ನ ಅವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿ ಯಾಗಿ ಅರು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಆಗಿರಬಹುದೇನು?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಭರಮಣ್ಣಾ, ತಾಯಿಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಬಾರದು. ನೀನು ಸಣ್ಣವನಲ್ಲ. ಅದೇನೋ ಹಿಂದೆ ದಾರೀ ತಪ್ಪಿ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಡಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿಗಲಿತನು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವಾ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಮಗೇನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತೇ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಿಮ್ಮ ಹೆಣವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸುವದಷ್ಟೇ ಉಳಿದಿತ್ತು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಭರಮಣ್ಣಾ, ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ, ಎತ್ತು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅವರು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಯಾರಬೇ?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹೋಗೋ!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ! ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿ ಬೀಜಾ ಕೊಟ್ಟು ಇಕಾ ನನ್ನ ಹೆಂಡತೀನ ಹೊಲಕ ಕಳಿಸು, ಬಿತ್ತಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವನ್ನ ಕಳಿಸಿಕೊಡು. ಮತ್ತು, ಅಲ್ಲಬೇ, (ನಗುತ್ತ) ಈಗ ಅಪ್ಪ ನೀನೂ ಬಾಳ ಜೀವ ಇದ್ದಾಂಗ ಕಾಣ್ತೆತಿ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಇರಲಿ ನಡಿಯೋ ಭರಮಣ್ಣಾ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಮುದಿಕಿ ಆದಿ. ಇನ್ನ ಮ್ಮಾಲರ ಓಟು ಅಪ್ಪನ್ನ ಆರೈಕಿ ಮಾಡು. ಇಕಾ ನಾ ಹೊಲಕ ಹೋಗತೀನಿ, ಇವರ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಮತ್ತೇನರ ಹೊಸ ಯುಕ್ತಿ ಹೊರಟೀತು? (ಹೋಗುವನು)

ಪದ್ಮವ್ವ : ನಡೆಯಿರೇ, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲಸ ಬೋಗಸೆ ಮಾಡಿರಿ.

ನಾಗಮ್ಮ : (ದುಃಖಿಸುತ್ತ) ಅತ್ತೆಯವರೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬನ್ನಿರಿ, ನಿಮಗೆ ಕೆಲವು ಕಿವಿಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪದ್ಮವ್ವ : (ಮುಂದೆ ಬರುವುದು) ಕಿವಿಮಾತು ಏನು ಹೇಳುವಿರೇ? ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಯಿತು. ಮತ್ತೇನು ಕಿವಿಮಾತು ಹೇಳುವಿರಿ?

ಮಾದೇವಿ : ಅತ್ತೇ ಈಗ ಅಂಥ ಕೆಟ್ಟ ವಿಚಾರವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳಿರಿ. ನಾಗಮ್ಮ ನೀನೇ ಹೇಳು?

ನಾಗಮ್ಮ : ಅತ್ತಿಯವರೇ ನನ್ನ ಗಂಡನು ನನ್ನನ್ನು ಸೇರದೆ... (ಅಳುವಳು)

ಪದ್ಮವ್ವ : ಹೇಳಬಾರದೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೀವೇನು ಅರಿಯದವರೇ?

ಪದ್ಮವ್ವ : ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡುವದು? ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಹತ್ತಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರದು ಹೀಗಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮಾತು ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ? ನೀವೇ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅವಳೇ ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚುವಳು. ಅವಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಗುಡ್ಡದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಅವನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ. ಅಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಸಾರವು ಸುಖವಾಗುವದು.

ಮಾದೇವಿ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು.

ಪದ್ಮವ್ವ : ದೇವ, ನನ್ನ ಸೊಸೆಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಭಾರ ನಿನ್ನದೇ.

ಪದ

ರಾಗ - ಭಾಗೇಶ್ವರೀ ತಾಳ - ತ್ರಿತಾಲ

ಪೊರೆಯೋ ಹೇ ಮಹಿಮೆ | ಗಿರಿವರಮಲ್ಲಯ್ಯ ||ಪ||

ಈ ಸಂಕಟವಾ | ಹರಿಸೋ ಸದಯ ||ಅ.ಪ.||

ಸಂಸಾರದೀ ನೀ | ಸುಖದಿಂದಿರಿಸೋ |

ಜವದಿ ಬರಿಸೋ! ಪತಿಯ ಮತಿಯ ||

ಪ್ರವೇಶ ೫

ಬೀದಿ

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಇಂದಿಗೆ ನನ್ನ ವಂಶೋದ್ಧಾರವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕುಟುಂಬವು ಸನ್ಮಾರ್ಗಗಾಮಿ ಯಾಯಿತು. ನನಗೆ ನಿಜವಾದ ಸಂಸಾರ ಸುಖವು ಲಭಿಸಿತು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾನವರಾದ ನಮ್ಮಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ತಪ್ಪು ತಡೆಗಳುಂಟಾಗುವವು. ಅವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಮನದ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ನನ್ನ ಸೊಸೆಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿದರೂ ತೀರದು. ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ಮುಗಿಯದು. ಆ ತಾಯಿಯೇ ನಿಜವಾದ ನನ್ನ ಗೃಹ ದೇವತೆಯು. ಅವಳ ಆಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ನಮಗೆ ಭೂಷಣವು.

(ಪದ)

ರಾಗ - ಬಿಂದಾವತಿತಾಳ - ತ್ರಿತಾಲ

ಮಮಭಾಗ್ಯಹದ | ಗೃಹದೇವತಾ! ಶಮಭೂಷಿತಾ | ಮಲ್ಲದೇವಿತಾ ||ಪ||

ಸುಗುಣಾನ್ವಿತಾ | ಜಗದಿಪ್ಪನೀತಾ | ಸುರಲೋಕಖ್ಯಾತಾ ಸುರಭೂಲತಾ||

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ನಮ್ಮಂಥ ಪಾಮರರು, ವಿಷಯಾಸಕ್ತರು, ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಗುರ್ತು ಸಹ ಇಲ್ಲದವರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಗಳಾಗುವದೆಂದರೆ, ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಭಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವು. ಅವಳ ಆಜ್ಞಾಪಾಲನೆಯೇ ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದೇ ಇಹ ಪರ ಸುಖಸಾಧನ.

(ಭರಮರಡ್ಡಿ ಕುಡಮಿಣ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಒಳಗೆ ನಿಂತು) ಎಷ್ಟೋ? (ರಘು ಹಾಕಿ) ಹೋ ಹೋ ಬಾರಪೊ ಅಂದೆ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಯಾರು ಯಾರದು? ಭರಮರಡ್ಡೀ ಬಾರೋ ಇಲ್ಲಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ರಘು ಹಾಕುತ್ತಾ) ಬಾರಪೊ! ಎತ್ತು ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. (ತರಬುತ್ತ) ಹೋ ಹೋ, ಮಲ್ಲ ಮಲ್ಲ, (ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಷ್ಟು ಆ ಗಿಡ್ಡ ಹೋರಿ ಮಲ್ಲಾ ಬಾಳ ಕುಣಿದಾಡತೈತಿ. ತೊಡ್ಡ ಬಡಸಪಾ ಅಂದ್ರ ಹಾಂಗ ಬಿಟ್ಟಿ. ಛೇ ಏಳೋ ನಿನ! ನೀ ಹುಟ್ಟಿ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವ ಆದಿ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಭರಮರಡ್ಡೀ ಈಗ ಬಿತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರೇನು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇ ಇದೋ ನೋಡು.

(ಪದ)

ಕುಡಮಿಣಿ ಬ್ಯಾಂವಕೋಲ್ | ಓಡಿಯೊಳು ಬಾರಿಕೋಲ್ |

ಮಡಕಿ ಹೊಡೆದ ಹೊಲ ಬಿತ್ತಪ್ಪಾ || ಮಡದಿಯು ಬುತ್ತೀಬೀಜವ ತರುವಳು

ಗಡಗಡ ಹೋಗುವ ಬಾರಪ್ಪ ನೀ ನಮ್ಮಪ್ಪ | ಹೇಮರಡ್ಡಪ್ಪ ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಪ್ಪಾ, ನೀ ಮೇಲಾಳಾಗಿ ಬಂದ್ರ, ಬಿತ್ತಿಗೀ ಕೆಲಸ ನೆಟ್ಟಗ ಆಗತೈತಿ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ನಮ್ಮ ಅಳು ಬರುವದಿಲ್ಲವೇನೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಆಳು ಮಾಡಿದ ಬಾಳು ಹಾಳಂತ. ಒಕ್ಕಲುತನಾ ಮಾಡಿ ಮುಪ್ಪಾದಿ, ನಿನಗೆ ಏನೂ ತಿಳೊದಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಸಾಕಾತು. ಎಷ್ಟು ನನ್ನ ಹೆಂಡತೀ ಮಾತ ಕೇಳಿ ನಾ ಈಗ ಬಾಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಆಗೀನಿ. ಬಾಳೇವ ಮಾಡೂದರಾಗ ನಾನ ಮುಂದೆ ನೋಡ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ನಿನ್ನಂಥ ಅರಹುಚ್ಚನೊಡನೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವ ನನ್ನ ಸೊಸೆಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯು. ಅವಳಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಪಾವನವು, ಕುಲಪಾವನವು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏನೋ, ನೀನು ನನಗೆ ಅರಹುಚ್ಚನೆನ್ನುವಿಯಾ? ನನಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಲ್ಲವೇ, ಕಿವಿ ಗಳಿಲ್ಲವೇ, ಮೀಸೆಗಳಿಲ್ಲವೇ! ಏನೋ ಏನೋ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಈ ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚಾಟತನವೇ ನೀನು ಅರುಹುಚ್ಚಾನನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಿಲ್ಲು ಹಾಗಾದರೆ (ಹೋಗುವನಂತೆ ನಟಿಸಿ) ತಮ್ಮನಾದ ವೇಮಣ್ಣನಂತೆ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗುವೆನು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ತಡೆದು) ಹಾ ಭರಮಂಣಾ ತಡೆ, ನಿನಗೆ ಏನೂ ಅನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ನೀನಾ ಮೇಮನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯಬೇಡ. ಆ ನೀಚನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೂಳೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಮನೆ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಈಗ ಅಂಥವರಿಗೇನೆ ಮರ್ಯಾದೆ. ಅವರೇ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಕೇಳು.

(ಪದ)

ಇಡಬೇಕುತ್ತಮ ಸೂಳೆಯನ್ನು ಜಗದೊಳ್ | ಸನ್ಮಾನ್ಯನಾಗಲೈ ತಾಂ |
ಬಿಡಬೇಕೈ ಮನೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ನೀರಂ ವೀರಾಧಿವೀರಂ ಸುತಂ ||
ಕುಡಿಯುತ್ತಂ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯಂ ಸಿಂದಿ ಸೆರೆಯಂ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗುತ್ತೆ ತಾಂ |
ಸುಡಗಾಡಂಗಡ ಸೇರಲೈಸುವನಾ | ಶ್ರೀ ಚನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಸರಿಯಾದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ವೇಮನ ಮುಂದೆ ಹೇಳು. ಕೇಳಿಯಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಯಲಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುವದೇ! "ಕಲ್ತಬುದ್ಧಿ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದರೂ ಬಿಡದಂತೆ."

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ನಡೆ, ಭರಮಣ್ಣಾ ಹೊತ್ತಾಯಿತು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅವ್ವಾ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬುತ್ತಿ ಬೀಜಾ ತರುವಳಂತೆ, ಅದಕ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಯಾರು ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇ? ಅಹಹ! ನನ್ನ ಸೊಸೆಯರು ಕೈ ಸೋಂಕಿದ ಬೀಜಗಳಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಬೆಳೆ ಬರುವದು. ನಡೆ, ಹೋಗುವ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅವ್ವಾ ನಾನು ದೊಡ್ಡ ದಾರಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನಡುವಿನ ದಾರಿಲೆ ಬಂದು ಬಿಡು, ಹೋಗು. (ಹೋಗುವನನ್ನು ಕರೆದು) ಅವ್ವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಭಟ್ಟಿಯಾದರೆ ನನ್ನ ಸೊಸಿ ಹಾಂಗ ಹಿಂಗ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಂತ ನಿಲ್ಲಬ್ಯಾಡ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಹುಚ್ಚಾ ಹೋಗು. (ಹೋಗುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಮಗನನ್ನೆಬೇಕು ನನಗೇ. ಮಗನಿಗೆ ತಂದೆಯನ್ನೆಬೇಕು ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ, ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೆಬೇಕು ನಮ್ಮವಳಿಗೆ, ಸೊಸೆಗೆ ಅತ್ತೆಯನ್ನೆ ಬೇಕು; ನಮ್ಮವ್ವಾ ಪದಮವ್ವಾ ಅವಳಿಗೆ, ಅತ್ತೆಗೆ ಸೊಸೆಯನ್ನೆಬೇಕು ನಾಗಮ್ಮ ಗುಳಂನ ನುಂಗಾ (ಹೋಗುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೬

ಅರಣ್ಯಬೀದಿ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ವಿಶ್ವರಂಗದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸೂತ್ರಧಾರನು ನಾನಾಗಿರಲು ಹೇಮರಡ್ಡೀ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ನನ್ನ, ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಕುಣಿಸುತ್ತಿರುವವಳು. ನಾನಾ

ಪರಮ ಭಕ್ತಳ ಅಂಕಿತನಾಗಿ ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವೆನು. ಇದೇ ನನ್ನ ಭಕ್ತಾಧೀನತೆ.

(ಪದ)

ರಾಗ - ಆನಂದ ಭೈರವಿ ತಾಳ - ತ್ರಿತಾಲ

ಶರಣಾಗತ | ಜನಜೀವನ! ಶಿವಧರ್ಮತಾ ನದುಶಾಶ್ವತ || ಪ ||

ಶಿವಭಾವನ | ಸುಮನೋಘನ | ಶರಣು ಶರಣ ಶಾಂತಿರಾಜಿತ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಗೃಹಿಣೀ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆದರ್ಶಭೂತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವಳು. ಅವಳು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನವು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು. ಆ ಶಿವಶರಣೆಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡಿ, ನೇತ್ರಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯಲೋಸುಗ, ಯಾವದಾದರೊಂದು ನೆವದಿಂದ ನಾನವಳಿಗೆ ಪುನರ್ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಮಾನವರು ವಿಷಯಲೋಲುಪರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯುವರು. ಆದರೆ ಆ ನನ್ನ ಭಕ್ತೋತ್ತಮಳು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರೆಯವಳು? (ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಓಹೋ, ಗೋವಿನೆಡೆಗೆ ಹಸಿದು ಬರುವ ಎಳೆಗರುಗಳಂತೆ ಅದೋ ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವಳು. ಅಹಹ! ಶುದ್ಧ ಒಕ್ಕಲಿಗಳಾಗಿ ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಹೆಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿ ಬೀಜಗಳನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿ ಹೋದ ಮಾವನಿಗೆ ಬಿತ್ತಲು ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವಳು. ಹೊಸದಾಗಿ ಬೀಜಗಳಿಂದ ಭೂದೇವಿಯ ಉಡಿ ತುಂಬಲು ಹೊರಟಿರುವ ಮುತ್ತೈದೆಯಾದ ಒಕ್ಕಲಿಗಳೇ, ನೀನೇ ಧನ್ಯಳು. ಕೋಟಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತರೂ ಮೇಟಿಯ ಕೆಳಗೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನರಿತು, ಪರಿಶುದ್ಧ ಒಕ್ಕಲುತನದಿಂದ ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಬಯಸುವ ನಿನ್ನ ನಡತೆಯು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅನುಕರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದಿಂದ ಮಾನವ ಕುಲಕೋಟಿಯ ಜೀವನವು ಸುಖವಯವಾಗುವದು. ಒಕ್ಕಲುತನದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಾದಿಗಳು ಸುಖಜೀವಿಗಳಾಗುವವು. ಭಕ್ತಳು ತೀರಾ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಬರಲಿ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯ ದಿವ್ಯ ಭಕ್ತಿಯ ಸವಿಯನ್ನುಂಡು ತಣಿಯುವೆನು. ಇಷ್ಟಾದ ಹೊರ್ತು ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಭುಭುಕ್ಷಿಯು ಶಾಂತವಾಗದು. (ನೋಡಿ) ಬಂದಳು. ನಾನಿದೇ ಮಾರ್ಗದ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತನಾಗಿದ್ದು ಸಮಯಾನುಸಾರವಾದ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಳನ್ನು ಕಾಣುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಹೆಡಿಗೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು)

(ಪದ)

ರಾಗ - ಭೀಮವಲಾಸ ತಾಳ - ಕೇರವಾ

ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಧ್ಯಾನ | ಮಾಡಿ ನಿರಂತರ |

ನಲಿನಲಿದಾಡಿ! ಪಾಡುವೆ ನಾನಾ || ಪ ||

ಗಳರುಂಡಹಾರ | ಶೈಲ ಮನೋಹರ |

ನಾಮಾಮೃತಸಾರ | ನಿತ್ಯ ಮಧುಪಾನ ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ದೇವನೇ! ಅನಂತ ಗುಣಗಂಭೀರನೂ, ಜಗದಾಧಾರನೂ, ಶಾಂತಿಸಾರನೂ ಆದ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಲೀಲೆಯನ್ನು ಮಾನವರೆಂತು ತಿಳಿಯುವರು? ಜಗನ್ನಾಟಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕುಣಿಸಿದಂತೆ ನಾವು ಕುಣಿಯುವೆವು. ನೀನು ಪ್ರೇರಕನು, ನಾವು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕರು. ನೀನು ಸ್ವಾಮಿಯು, ನಾವು ಭೃತ್ಯರು. ನೀನು ತಂದೆ, ನಾವು ಮಕ್ಕಳು. ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನೀನು ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವಾಗ್ಗೆ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನವು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ನೀನಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ನಾಸ್ತಿಕವಾದವು, ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಭವದಲ್ಲಿ ಬರಿಸಿ ನಾನಾ ದುಃಖಗಳಿಗೆಡೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ! ನಿನ್ನ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಮರವೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಜಾಗ್ರತಿಸು. ಮನೆಯವರು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜಗಳಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬರುವೆನು.

ದಾಸಯ್ಯ : (ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ದಾಸಯ್ಯನ ವೇಷದಲ್ಲಿ) ಅಮ್ಮಾ, ನೀಲಮ್ಮಾ, ತಾಯೀ ನಿಲ್ಲು. ಉಘೇ! ಉಘೇ! ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಹಾಂತ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ವೆಂಕಟರಮಣ ಗೋವಿಂದ ಒಂದೇ ಅಂದ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಪ್ಪಾ ನೀನು ಯಾರಪ್ಪಾ?

ದಾಸಯ್ಯ : ನಾನು ಹರಿದಾಸನಮ್ಮಾ; ವೆಂಕಟಗಿರಿಯಿಂದ ಹೊರಟು, ಶ್ರೀಶೈಲ ಚಿನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವೆನು ತಾಯೀ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನೀನು ಹರಿದಾಸನೋ, ಹರದಾಸನಪ್ಪಾ?

ದಾಸಯ್ಯ : ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇ ತಾಯಿ. ನಾನು ಹರಿದಾಸನೂ ಹೌದು, ಹರದಾಸನೂ ಹೌದು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿನ್ನಂಥ ಹರಿಪಾಸನನ್ನು ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ನೋಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಕೇಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ದಾಸಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ಮೊದಲು ನಾನು ಹರಿದಾಸನು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹರಿಹರರು ಒಂದೇ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಿಂದರಿತು ಹರದಾಸನಾದೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಹಹ! ಹರಿ-ಹರರಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೆಣಿಸದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ನಿರ್ಮಲವಾದದ್ದು ಅಪ್ಪಾ. ನಾಮರೂಪಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ, ಅವನೇ ಜಗನ್ನಿರ್ಮಾಣ ಕರ್ತೃವು. ಹರಿಯಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವ, ಹರನಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುವ ಮಹಾದೇವನು ಅವರವರ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ವೆಂಕಟಪತಿಯೆಂದೂ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು.

ದಾಸಯ್ಯ : ತಾಯೀ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರಲು ನೀನು ಮಹಾ ಭಕ್ತಿವಂತೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೇವರು ಯಾರಮ್ಮಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಪ್ಪಾ, ನನ್ನ ಕುಲದವರೆಲ್ಲರೂ ವೆಂಕಟಪತಿಯನ್ನೇ ಕುಲದೇವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವರು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಳಾಗಿರುವೆನು.

ದಾಸಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ಮನೆಯ ದೇವರು ವೆಂಕಟಪತಿಯಾಗಿರಲು, ನೀನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಳು ಹೇಗಾದೆ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ವೆಂಕಟಪತಿ ಯಾರು? ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಾರು? ಒಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲವೇ? “ಏಕೋ ದೇವಃ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮ” ಎಂಬುದಾಗಿ ವೇದವಚನವುಂಟು. ಅಂತೇ ನಾನು ವೆಂಕಟಪತಿಯೇ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂದೂ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ವೆಂಕಟಪತಿಯೆಂದೂ ಅಭೇದ ಭಾವದಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನಾನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಳಾಗುವದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀವೆಂಕಟಪತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯೇ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ಬೇರಿಲ್ಲವು. ಮನೆಯವರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ; ನಾನು ಶ್ರೀಶೈಲಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಗೋಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅಂದು ನನಗೆ ಆ ಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಸೇವಾಯೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ದಾಸಯ್ಯ : ಧನ್ಯ ತಾಯಿ. ಹರಿಹರರಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೇನಿಸದ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವೇ ಧನ್ಯ. ನಮ್ಮ ದಾಸರಾದರೂ ಮೊದಲು ಹರಿಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದು ಅರಿತರಿತು ಹರಭಕ್ತರಾದರು. ಅಮ್ಮಾ, ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರೇ! ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದವರು. ಅಂಥವರು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕೈಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದರು. ಆಗ ಅವರ ಭುಜಸ್ತಂಭನವಾಯಿತು. ಹರಿಭಕ್ತರಾದ ಕನಕದಾಸರು ಹರ ದರ್ಶನವಾಗಬಾರದೆಂದು ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಕಳಚಿಬಿದ್ದವು. ಆಗ ಅವರು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ದಿಂದ ಹಾಡಿದ ಹಾಡು ಎಂಥಾದ್ದು?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಪ್ಪಾ, ಅವರು ಏನೆಂದು ಹಾಡಿದರು? ಆ ಹಾಡನ್ನು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸು.

ದಾಸಯ್ಯ : ಅಮ್ಮಾ, ಅವರು ಇನ್ನೆಂದೂ ಹರಿ-ಹರರ ಭೇದ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಹಾಡಿರುವರು ಕೇಳು.

ಪದ

ನನಗೂ ಆಣೆ ದೇವ ನಿನಗೂ ಆಣೆ |

ಹರಿಹರ ಭೇದವಮಾಡಿದವಗ ದೇವರಾಣಿ || ಪ ||

ಹರಿಯೇ ಹರನೆಂದರಿಯದಿದ್ರ ನನಗೂ ಆಣೆ |

ಹರಿಹರ ಭೇದವಳಿಸದಿದ್ರ ನಿನಗೂ ಆಣೆ |

ಹರಮಪುರುಷನಾದ ನಿನ್ನ, ಹರನರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡು |

ನಿರುತಧ್ಯಾನ ಮಾಡದಿದ್ರ ನನಗೂ ಆಣೆ || ೧ ||

ಜನನ-ಮರಣ ಭಯಬಿಡಿಸದಿದ್ರ ನಿನಗೂ ಆಣೆ |

ಜನಿಸಿಲಿಂಗವ ಕಟ್ಟಿದಿದ್ರ ನನಗೂ ಆಣೆ !

ಹಣಕಿ ನೋಡಿ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ | ಅಣಕಿಸಿದ ಜನಕ ನೀನು |

ಹಣದ ಮನೆಯ ತೋರಿಸದಿದ್ರ ನಿನಗೂ ಆಣೆ || ೨ ||

ಕೊಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯ ನೋಡದಿದ್ದ, ನಿನಗೂ ಆಣೆ |
 ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ನುತಿಸದಿದ್ದ, ನನಗೂ ಆಣೆ |
 ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ನಾನು | ಶಿವನ ಧ್ಯಾನ | ಮಾಡದಿದ್ದ, |
 ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವನಾಣೆ ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಈ ಹಾಡು ಕೇಳಿಯಾದರೂ ಭೇದವಾದಿಗಳಾದ ಶೈವರೂ, ವೈಷ್ಣವರೂ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಯ ಬೇಕು. ಅಪ್ಪಾ, ಹೊಲದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ನನಗೆ ಹೊತ್ತಾಗುವದು.

ದಾಸಯ್ಯ : ತಾಯಿ, ನನಗೆ ಬಹು ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ. ಹೆಡಗೆಯಲ್ಲಿರುವದೇನು?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ರೊಟ್ಟಿಯುಂಟು; ಬುತ್ತಿಯುಂಟು; ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜಗಳುಂಟು. ರೊಟ್ಟಿಯ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವೆನು. ಉಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದು.

ದಾಸಯ್ಯ : ಒಬ್ಬರು ಮಾಡಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ನಾನು ಉಣ್ಣುವದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನಿಗರ್ಪಿಸಿ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ನಿತ್ಯ ನೇಮವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆ. ಹೆಡಗೆಯಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯವಿದ್ದರೆ ನೀಡಿಬಿಡಮ್ಮಾ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬೇಡುವನು. ಹಸಿದು ಬೇಡುವವನಿಗೆ ನೀಡದಿದ್ದರೆ ಪಾಪ, ನೀಡಿದರೆ ಬೀಜಗಳಿಲ್ಲದಂತಾಗುವದು. ಆಗಲೀ, ಹಸಿದವನಿಗೆ ಮೊದಲು ನೀಡಿ ಬಿಡುವೆನು. (ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ) ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವನು ಯಾರು? ನೀನೇ! ನೀನು ಎಂಥವನು.

ಪದ

ಆಶೆಯಿಡವ ನೀನೇ! ಪಾಶಮುಕ್ತನು ನೀನೇ!
 ವೇಷಧಾರಿಯು ನೀನೇ ದಾಸಯ್ಯ ನೀನೇ | ಘನಮಹಿಮನು ನೀನೇ ||
 ಕೊಡುವ ಒಡೆಯನು ನೀನೇ | ಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾಮಿಯು ನೀನೇ ||
 ಅತಿಥಿಯಾದವ ನೀನೇ | ಮತಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ನೀನೇ ||

ದಾಸಯ್ಯ : ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ಅಖಿಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ. ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ಉಘೇ ಉಘೇ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಹಾಂತ ಮಲ್ಲಯ್ಯ! ವೆಂಕಟರಮಣ ಗೋವಿಂದ ಒಂದೇ ಅಂತ. (ಹೋಗುವನು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಚಿಂತೆಯಿಂದ) ಬಿತ್ತಲು ಬೀಜಗಳಿಲ್ಲದಂತಾದವು. ಹೊಲದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಊರು ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಹರದಾರಿಯಾಗುವದು. ಹೋಗಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತರುವ ದೆಂದರೆ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಇಂದಿನ ಬಿತ್ತಿಗೆಯ ಕೆಲಸವೇ ನಿಲ್ಲುವದು. ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನಿಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ತಂದೆಯಾ! ದೇವ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕರ್ತನು ನೀನೆ, ಕಾರಣನು ನೀನೆ, ಭೂಮಿಯು ನೀನೆ, ಬೀಜವು ನೀನೆ, ಬೆಳೆಯು ನೀನೆ, ಫಲವು ನೀನೆ, ಸರ್ವವೂ ನೀನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಣ್ಣು ಹೊನ್ನಾಗುವದು. ಬೀಜಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸಲಿ. ದೇವ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು. ನಾನು ನಿಜವಾದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮರಳು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು

ಕಾಣುವೆನು. ಮರಳು ಬೆಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿರುಗಿ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಸವಿಸುವೆನು. ನಾನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧಳೆರಲು ನಿನ್ನಾಟವು ನಡೆಯದು. ಈಗಲೇ ಹೆಡಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಳಲು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೊಲವನ್ನು ಬಿತ್ತುವೆನು. ವಿಶ್ವಪಾಲಕ, ನಿನ್ನ ದಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಬೆಳಗು ಮುಳುಗುಗಳಲ್ಲಿವೆ.

ಪದ

ಪಹಾಡಿ ಆರಂಭ (ಪಾಂಡುರಂಗ ಧ್ಯಾನಿ ಎಂಬಂತೆ)

ಬಾಗುವೆ | ಶಿರವಾ | ತೋರೋ ಲೀಲೆ ದೇವ ||

ನೋಡುವೆ ನಾ ದಿವ್ಯ | ಸೌಭಾಗ್ಯವ | ಮಲ್ಲಿನಾಥದೇವ |

ನಿತ್ಯಗೈಯ್ಯೆ ಸೇವಾ || ಶ್ರೀಗಿರೀವಿಭವ | ದೇವ ದೇವ ||೧||

ಮಾಡುವೆ ನಿನ್ನಯ | ಧ್ಯಾನವ ಸತತ | ಪಾಡುವೆ ನೀತಾಂತ |

ಪ್ರಶಾಂತ | ಶಾಂತಿಭಾವ ||೨||

ದಯಾಮಯ | ಮಾಯಾ | ದೂರ ಶ್ರೀನಿಕಾಯ |

ಗಿರೀಶ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಅಯ್ಯಾ ಭಕ್ತಿ ಜೀವ ||೩||

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಬೀದಿ

ಬಸವಿ : ಹೊಲಿಸೂಳಿ ಇದ್ದು ನಾ ಏನ ಊರ ಸೂಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಊರಾಗ ಇದ್ದು ಬಂದವಳೆ. ನನಗೆ ಯಾವದಕ್ಕೇನು ಕಡಿಮೆ ಐತೇ? ಆದ್ರೂ ನಂಗೋಟ ಈಗ ಇಳಹೊತ್ತ ಆಗೇತೆ. ದೇವರು ನನಗೆ ಎಂಥ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟವ್ವೆ! ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲ ಗಿಮಿ ಗಿಮಿ ತಿರುಗಿ ಬೀಳೋದೇ?

ಪದ

ಎಂಥ ರೂಪವಂತಿ | ನಾ ಕುಲದಲ್ಲೇ ಹೊಲೀಯ ಜಾತಿ ||ಪ||

ಸಂತ್ಯಾಕ ಹೋದ್ರೆ ||

ಜನರ್ದಂತ್ಯಾಕ ಬರತವ್ರೆ ಕುಂತ್ರೆ ನಿಂತ್ರೆ ಮಿಕಿ ಮಿಕಿ ನೋಡುತಾರೆ ||೧||

ಕೊಳ್ಳಾಗ ಗೆಜ್ಜೆಟೀಕೀ ಮಂದೀ ನೋಡಿ ಕೈಯ್ಯ ತಿರುಹುವಾಕೆ |

ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯವರು ನನ್ನ |

ನೋಡ್ತಾರೆ ಹಣಕಿ ಗೋಣ ಮುಳ್ಳಾಗಿ ಬಂದ್ರೆ ಮಾಡುವೆ ಪ್ರೀತಿ ||೨||

ಬಸವಿ : ಆ ಸುಕುಮಾರಂಬವ ನನ್ನ ಕೂಡಿಕೊಂಡ ಎಂಟಹತ್ತು ವರ್ಷ ಆತ. ಅವನಿಗೇನೇ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಒಂದ ಗಂಡ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ಹಡದೀನಿ. ಅವ ನೋಡಿದರ ಮೇಲು ಗುಲದವ. ನಾನೋಡಿದರೆ ಹೊಲೇರವಳು. ಬ್ಯಾಡ ಬ್ಯಾಡಂದರ ಬಿಡವಲ್ಲ. ಮಾಂಸ ತಿಂತಾವ್ವೇ, ಹೆಂಡಾ ಕುಡಿಶಾವ್ವೆ. ಹಣಬಾರದಾಗ ಇದ್ದದ್ದೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಿಡತೈತೆ! ಅದೆಂಗ ಬಿಟ್ಟೀತು ಬಾಳ ದಿವಸ ಆತು ಕೂಡಿಕೊಂಡು.

ಚಲ್ವಿ : (ಕೂಸು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು) ಎವ್ ಎವ್, ಹಾಂಗೇ ದಾರ್ಯಾಗ ನಿಂತಿಗಂಡೀ ಅಲ್ಲಬೇ? ಹುಡುಗ ಚಿಟ್ಟಕ್ಕಿ ಚೀರತೈತೆ. ತಗಳವ್ವ ಮತ್ತ, ಮಲಿಕೊಡು.

ಬಸವಿ : (ಕೂಸನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಬಾರಲಾ ಇಲ್ಲಿ. ಯಾಕ ಅಳತೀ, ಹೋತ ಬಿಡ ಹೋತ, ಸುಮ್ಮಾಕ ಮಕ್ಕಬಾರದೆ. (ಮಲಿಕೊಟ್ಟು) ಎವ್ ಎವ್ ಏನ ಕಟ್ಟಿ ಕಡಿತ! ಇದರ ಓಸ ಉರಿಲಿ (ಮಗಳಿಗೆ) ನೀನೆಂತೋಳೇ, ತೊಟ್ಟಿಲದಾಗ ಹಾಕಿ ತೂಗಾಕಿಲ್ಲೇನೇ ಸೊಳಿ.

ಚಲ್ವಿ : ಎವ್, ಎವ್. ಹೀಂಗೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡ, ನಾ ಏನ ಸೊಳಿ ಆಗೋಕಿ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮದುವಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಬಿಡವ್ವ ಮತ್ತೆ?

ಬಸವಿ : ಏನೇ, ಮದುವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೊಲೇರವನ ಬೆನ್ನ ಬಿದ್ದೆ ಏನು ಸುಖಾ ಉಂಬತೀ?

ಚಲ್ವಿ : ಎವ್, ಸೊಳಿ ಆಗಿ ಮಂದಿ ಕೆಡಸೋದರಾಗ ಏನ ಸುಖಾ ಅಂಬ್ಬಿ? ಮಾಡಬಾರದೆವ್ವ ಪಾಪದ ಕೆಲಸ.

ಬಸವಿ : ಯಾರ ಹೇಳತಾವ್ವೆ? ನಾ ಸೊಳಿ, ನಮ್ಮವ್ವ ಸೊಳಿ, ನಮ್ಮವ್ವನ ಅವ್ವ ಸೊಳಿ, ಸೊಳಿತನದಾಗ ಇರುವಷ್ಟು ಸುಖಿ ಮತ್ತಾವದರಾಗ ಐತೇ? ಅಂತೇ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣದಾಗ ಸೊಳೇರ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವ್ವೆ.

ಚಲ್ವಿ : ಮಾಡಬಾರದೆವ್ವ, ಸೊಳಿತನ ಮಾಡಬಾರದು. ಸೊಳಿತನಾ ಮಾಡಬಾರದಂತ ನಾ ಒಂದ ಹಾಡ ಕಲ್ತಿವ್ವೆ ಕೇಳುವ ಮತ್ತೆ!

(ಪದ)

ರಾಗ : ಜಯಜಯವಂತಿ, ತಾಳ - ತ್ರಿತಾಲ

ಮಾಡಬಾರದವ್ವ ಎಂದ ಸೊಳಿತನಕ ಮನಸ್ಸು || ಪ ||

ಬಿಡು ಬಿಡೀ ನಡತೆಯ ಮನಕೆ ಮತಿಗಲಿಸು || ಅ.ಪ ||

ನಡೆ ನೋಡೀ ಪಾಪಕೇ ಅಂಜು ನೀ ಹೇಸು |

ಬೇಡುವೆ ಕೈಮುಗಿದು ಸಾಕುಸಾಕೀ ||

ಬಸವಿ : ನಡೀ! ನಿನ್ನ ಹಣೇಬಾರದಾಗ ಇದ್ದಾಂಗ ಆಗತೈತೆ.

ಸುಕುಮಾರ : (ಬಂದು) ಓಹೋ ಇವಳು ಇಲ್ಲಿ ಗೇತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಳು! ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗಿದೆ. (ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಏನೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಗೇತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ? ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮದ್ಯಮಾಂಸ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಡೆ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ.

ಬಸವಿ : ಹೋದರೆ ಹಾಂಗೇ ಹೋಗೋದೆ, ಬರುವಾಂಗೇ ಇಲ್ಲ.

ಸುಕುಮಾರ : ಏನೇ. ನೀನು ಕಣ್ಣು ಮುಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಹೊತ್ತು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯೇ, ಈ ದಿವಸ ಕುರಿಯ ಮಾಂಸ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗೋಮಾಂಸ ತರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.

ಬಸವಿ : ಆಕಳ ಮಾಂಸಾ ತಗೊಂಡ ಬಂದಿಯಾ? ಅದನ್ನು ನಾ ತಿಂಬೋದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀ

ಮೇಲಕುಲದವನಾಗಿ, ಆಕಳ ಮಾಂಸ ತಿಂಬಿ? ನಿನಗೇನು ಅನಬೇಕ! ಹೊಲೇರಕಿಂತ ಕಡಿ ಆದೇಳ. ನಡಿಯೇ ಚೆಲ್ವಿ, ನಡಿ ಮನಿಗೇ.

ಸುಕುಮಾರ : ಪ್ರಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಮಗಳಾದ ಚೆಲ್ವಿಯು ಯಾವನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. (ದಿಟ್ಟಿಸಿ) ಅಹಹ ಇವಳಿಂಥ ಚೆಲುವೆಯಾಗಿರುವಳು. ಇವಳಿಗೆ ಚೆಲ್ವಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟದ್ದು ಸಾರ್ಥಕ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಭಾಗ್ಯ ವಸ್ತುವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಬಸವಿ : ನೀ ಮಾತಾಡೋದೇ ತಿಳೊದಿಲ್ಲ. ಹ್ಯಾಂಗಾದ್ರೊ ಇವಳು ನಿನಗೂ ಮಗಳು. ನನಗೂ ಮಗಳು. ಅಕಿ ಸುದ್ದಿ ನಿನಗ್ಯಾಕಬೇಕು ನಡಿ. ಬಾರ ಬಾ, ಚೆಲ್ವಿ ಹೋಗೂನು. (ಇಬ್ಬರು ಹೋಗುವರು)

ಚೆಲ್ವಿ : (ತಡದು) ನಡಿಯವ್ ಬಂದೆ. ದೇವರ! ಈ ಹೊಲಿಕೊಳಿ ಹೊಟ್ಟಾಗ ನನ್ನ ಯಾಕ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಿ. ನಮ್ಮವ್ವ ನನ್ನ ಸೂಳಿತನಕ ಹಚ್ಚಬೇಕಂತಾಳ. ನಮ್ಮ ಹೊಲೇರ ಕುಲದಾಗ ಈ ನಡತೀ ಯಾಕ ಇದ್ದೀತು ಸ್ಯಾಮಿ ನಮ್ಮವ್ವ. ಗುಡ್ಡದ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ನಿನಗೆ ಕೈ ಮುಗಿತೀನಿ, ನನ್ನ ಸೂಳಿತನಕ ಹಚ್ಚಬ್ಯಾಡ. (ಹೋಗುವಳು.)

ಪ್ರವೇಶ ೮

ಹೊಲದ ನೋಟ

(ಭರಮರತ್ನ, ಬಸವ ಕೂರಿಗೆ ಹೂಡಿದ್ದಾರೆ)

ಭರಮ : ಬಸವ ಎಲೇ ಬಸವ, ಮುಗದಾಣಕ ಹಗ್ಗಾ ಹಚ್ಚಲೇ? ಮಲ್ಲಾ ಬಾಳ ಜಿಗಿದಾಡತೈತಿ, ತುದಿಗೊಂಬು ಚೋಕಿ ಅಂದೇ. (ರಪ್ಪ, ಹಾಕುವರು)

ಬಸವ : ಅದರ ಚಿಂತಿ ಬಿಡೆಪ್ಪ ಮುಗದಾಣಕೂ ಮಕಾಡಕೂ ಕೂಡೇ ಹಗ್ಗಾ ಹಚ್ಚೇನಿ. (ರಪ್ಪ, ಹಾಕಿ) ಎಪ್ಪ, ಕೂರಗಿ ಹೂಡಿ ಸಜ್ಜ ಆತ ನೋಡು. ಅಲ್ಲಪ ಅವತ್ತ ಮಳಿ ಬಡಿತಲ್ಲ? ಅಲಲಲ! ಏನ ಗುಡುಗೂ ಏನ ಮಿಂಚೂ, ಏನ ಸಿಡ್ಲೂ ಗಡ್ ಗಡ್ ಗಡಲ್.

ಭರಮರತ್ನ : (ಅಂಜಿ) ಅಯ್ಯಪ್ಪ, ಎಲ್ಲೆಲೇ?

ಬಸವ : ಇವತ್ತ ಅಲ್ಲೊ ಮಾರಾಯ, ಆವತ್ತ.

ಭರಮರತ್ನ : ಛ! ಹೋಗೋ ಮಗನ, ಹಿಂದಿನ ಸುದ್ದೀ ಹೇಳತಾನ.

ಬಸವ : ಅಲ್ಲಪ, ಭರಮಣ್ಣ, ಯಜಮಾನ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಭರಮರತ್ನ : ಬರತಾನಲೆ ಮಳ್ಯ ನನಮಗನ, ನಮ್ಮಾಕಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬುತ್ತಿ ಬೀಜಾ ತೊಗೊಂಡ ಬರತಾಳ. ಮತ್ತ ಮತ್ತ ಬಸವ ನಾನ ನೋಡ ಹೊಲಾ ಬಿತ್ತವವ.

ಹೇಮರತ್ನ : (ಬಂದು) ಭರಮಣ್ಣಾ, ಕೂರಗಿ ಸಜ್ಜ ಆಗೀತೇನೋ?

ಭರಮರತ್ನ : ನೋಡಪ್ಪಾ, ಕಡದು ಬಳದು,

ಹೇಮರತ್ನ : ಸರಿಯಾಗಿದೆ, ಭರಮಣ್ಣಾ, ಬಿತ್ತುವವರಾರು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಾ ಬಿತ್ತೂವವ, ನಮ್ಮಾಕಿ ಅಕ್ಕಡಿ ಹಾಕುವಾಕಿ, ಬಸವ ಬೆಳೆಸಾಲ ಹೊಡಲಿ. ನೀ ನಿಂತ ಬಿಡಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಬಂದು) ಮಾವಾ, ಬೀಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಬಿತ್ತಿಗೆಯ ಕೆಲಸ ಸಾಗಲಿ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಭರಮಣ್ಣ! ಉಡಿಕಟ್ಟು, ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನೀನು ಅಕ್ಕಡಿ ಹಾಕುವಿಯಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಒಕ್ಕಲಿಗರಾದ ನನಗೆ ಭೂಸೇವೆಗಿಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕೆಲಸವಾವುದು. ನಾನು ಭೂದೇವಿಯ ಉಡಿ ತುಂಬುವೆನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಎಲ್ಲಿ ವಲ್ಲೆ ಅಂತಾಳೋ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿ! ಬೆಳೇ ಮುಗಿಲ ಮುಟ್ಟಿತನ್ನೋದ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಇದೋ! ಬೀಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ.
(ಹೆಡಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುವಳು.)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಬೀಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಹಾಕಲೇ ಬಸವಾ ಬೀಜಾನ.

ಬಸವ : (ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಅಲಲಲ! ಇದೇನಪ್ಪಾ ಉಸುಕು!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೆಡಿಗೆ ತುಂಬ ಉಸುಕು! ಬೀಜಾನ ಇಲ್ಲ! ಹುಚ್ಚೀ ಉಸುಕು ತಂದಾಳ ಛೇ! ನಿನನಿನ್ನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನವ್ವಗ ಏನಾರ ಅಂದೇನ.

ಹೇಮ : ತಾಯಿ, ಮಲ್ಲಮ್ಮ! ಹೀಗೇನು ಮಾಡಿದೆ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಯಾವದನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ ನಾನೂ ಅಸಮರ್ಥಳು. ಎಲ್ಲವೂ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಪ್ರೇರಣೆ, ಯಾವದಕ್ಕೂ ಅವನೇ ಕರ್ತನು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕೂ, ಕಾಣದಿರುವದಕ್ಕೂ ಅವನೇ ಕಾರಣನು. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಿದ್ದರೆ ನಾವು ಮಳೆ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದಾಗ್ಯೂ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಾಣದಿರಬಹುದು. ಅವನ ಭಕ್ತವತ್ಸಲತೆಯನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಅಂತೇ ನಾನು ಮಳೆ ಬಿತ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದಯೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸುವೆನು. ಯಾವದನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸದೆ ಮಳೆನಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಯ ಉಡಿ ತುಂಬಿರಿ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ತಾಯೀ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆ, ನಿನ್ನ ಕೃತಿಗಳು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ. ಜಗತ್ತಾವನಳಾದ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯೇ ಈಶ್ವರಾಜ್ಞೆಯು. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯುವದೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ. ಭರಮರಡ್ಡೀ, ಮಳೆಯನ್ನು ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

(ಉಡಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವರು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಕೂರಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಲೋ?

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಹೂಂ, ಸಾಗಲಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಬಿತ್ತುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಘು, ಹಾಳ) ಮಲ್ಯ ಮಲ್ಯ, ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಹಾಂತ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಉಘೆ! (ಬಿತ್ತುವದು) ಬಿತ್ತುವದಾಯಿತು. ಕೊಳ್ಳ ಹರೆಯಲೋ?

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಭರಮಣ್ಣಾ, ಎತ್ತು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ನಡೆಯಿರಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಡೆಯಲೇ ಬಸವಾ, ಎತ್ತಿನ ಕೊಳ್ಳ ಹರ್ಮಿ. (ರಘು, ಹಾಳ) ಮಲ್ಯ ಮಲ್ಯ. (ಅನ್ನುತ್ತ ಹೋಗುವರು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಬಿತ್ತಿಗೆಯ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನಂತೂ ನಾವು ಮುಗಿಸಿದೆವು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭೂಮಿಯು ಅಂಕುರಿಸುವ ಕೆಲಸವು ಶ್ರೀಶೈಲನಾಥನ ಸ್ವಾಧೀನವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಅವನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ.

(ಪದ)

ದಾಗ : ಭಾಗೇಶ್ವರಿ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಲ

ಕರುಣ ಕರುಣ ಗಿರಿರಾಜ ಮಲ್ಲಯ್ಯ || ಪ ||

ತೋರು ತೋರು ನವಲೀಲೆಯನಯ್ಯ |

ಬೇಡುವೆ ಸದಯ |

ದೊರಿ ನನ್ನಯ್ಯ || ಅ.ಪ ||

ಶ್ರೀಶೈಲವಾಸ | ಹೇ ಪರಮೇಶ ||

ಚಿತ್ತನಿವಾಸ | ಈ ಜಗದಯ್ಯ ||

(ಹೊಲವು ಬೆಳೆಯಾಗಿ ತೋರುವದು. ಬೆಳೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಕಾಣಿಸುವನು.)

ಅಂಕ : ಎರಡು

ಪ್ರವೇಶ ೧

ವೇಶ್ಯಾಗೃಹ

ಚಿತ್ತರಂಜನಿ : ಹೇಳಿ, ನೀವೇ ಹೇಳಿ. ನನಗೆ ಅದಾಗಬೇಕು, ಇದಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಣದ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ನಿಮಗೇನಾದರೂ ತ್ರಾಸು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನೆ? ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರ ದಾಗಿನೆಗಳನ್ನೂ ಜರೀ ಪೀತಾಂಬರ ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನೂ ನೀವಾಗಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ನಾನವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವೆನು. ನೀವೇ ನನ್ನ ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ಪ್ರಿಯರೇ, ಏಕೋ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಎಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಿವಸ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೇಡಬೇಕೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಅದನ್ನು ಸಹ ಮರತೇ ಬಿಡುವೆನು.

ವೇಮಣ್ಣ : ಈಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇನಿರುವದು ಬೇಡು. ನಾನಾದರೂ ನಿನಗೇನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿರುವೆನೆ?

ಚಿತ್ತ : ನೀವು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದೇ ನಾನು ಬೇಡುವದಿಲ್ಲ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಪ್ರಿಯೇ, ನಿನಗಾಗಿ ಈ ದೇಹವೇ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನೀ ಸೌಂದರ್ಯ ಲೋಭಿಯಾದ ನಾನು ಬೇಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವದೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬೇಕಾದದ್ದು ಬೇಡು ಮತ್ತೇನು?

ಚಿತ್ತ : ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನಾನೇಕೆ ಬೇಡಲಿ. (ಆಲೋಚಿಸಿ) ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ರೂಪಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಹಿಸಿದೆ. ನಾನು (ಆತ್ತು) ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕು, ಎಷ್ಟು ಬೈಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು.

ವೇಮಣ್ಣ : (ಉದ್ವೇಗದಿಂದ) ಯಾರು, ಯಾರು ಏನೆಂದರು, ಏನು ಬೈದರು, ಅಪಮಾನವನ್ನೇನು ಮಾಡಿದರು ಬೇಗ ಹೇಳು?

ಚಿತ್ತ : ಮತ್ತಾರು, ಅವಳೇ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಆ ನೀಚರಂಡಿಯೇ ನಿನ್ನ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದಳೇ? ಯಾರ ಮುಂದೆ? ಏನೆಂದು ಬೇಗ ಹೇಳು?

ಚಿತ್ತ : ನಿನ್ನ ನಮ್ಮ ಮೋಹನಲಾಲನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ, ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಬೈದು ಕಳಿಸಿದಳಂತೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಏನೆಂದು?

ಚಿತ್ತ : ಏನೋ, ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಮೂಲಾದ ಈ ಚಿತ್ತರಂಜನಿಯು ಎಂದು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುವಳು, ಎಂದು ಸಾಯುವಳು? ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಳಿತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾನಗೇಡಿಯ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯಿಸುವೆನು....ಹಾಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಸಿಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಬೈದು ಕಳಿಸಿದಳಂತೆ, ನಾವು ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಅಷ್ಟರವರೆ?

ವೇಮಣ್ಣ : ಪ್ರಿಯೇ, ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಅಳಬೇಡವೇ? (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಈ ನೀಚಳಿಗೇನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು. ಅವಳ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ಎಳೆತಂದು ನಿನ್ನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಕೆಡಹಲೋ? ಇಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಬರಲೋ? ಬೇಗ ಹೇಳು.

ಚಿತ್ತ : ಪ್ರಿಯರೇ, ಇದಲ್ಲದೆ ಅವಳು ನನಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವಳಂತೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದಳಂತೆ! ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಸಾರ್ ಹೇಳಿಬಿಡು. ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿದು ಇನ್ನೆಂದೂ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ತೆಗೆಯದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು.

ಚಿತ್ತ : (ಕಣ್ಣೀರು ಪರಿಸಿ) ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ಮತ್ತು ಅನ್ನುತ್ತಾಳಂತೆ....

ವೇಮಣ್ಣ : ಮತ್ತೂ...

ಚಿತ್ತ : "ಮದುವೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲಿರುವಂತೆ ಆ ಸೂಳಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಆಭರಣಗಳಿರುವವೇ? ನನ್ನ ಮೈ ತುಂಬ ಬಂಗಾರವಿದೆ. ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮಾರಿ ಆ ಸೂಳಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತಿಗೆ

ಹಚ್ಚದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಸೊಸೆಯಲ್ಲ ಎಂದು" ಮನಬಂದಂತೆ ಬೈದು ಕಳುಹಿಸಿದಳಂತೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಅವಳ ಮಾರುವದರೊಳಗಾಗಿ, ಆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನೇ ತಂದು ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತೇನು?

ಚಿತ್ತ : ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೇನೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀವಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉರಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸತ್ತು ಹೋಗುವೆನು. (ಅಳುವಳು)

ವೇಮಣ್ಣ : ಛೀ! ಹುಚ್ಚೀ, ನೀನು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ನಾನಿರುವದಲ್ಲ?

ಚಿತ್ತ : ಬೇಕಾದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ವೇಮಣ್ಣ : ಸಾಕ್ಷಿ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು, ನೀನೇನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳತಕ್ಕವಳೇ?

ಚಿತ್ತ : ಎಲ್ಲಿ (ಒಳಗೆ ನೋಡಿ) ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುವೆನು. ಮೋಹನಲಾಲ, ಏ, ಮೋಹನಲಾಲ ಕೂಗುವಳು. (ಬರುವನು)

ಮೋಹನಲಾಲ : ಓ ಬಂದೆ (ಬರುವನು)

ಚಿತ್ತ : (ಸನ್ನೆಯಿಂದ) ಮೋಹನಲಾಲ, ಇವರ ಹೆಂಡತಿ ನನಗೆ ಬೈದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಬಿಡು.

ಮೋಹನ : ಒಂದೇ ಎರಡೇ, ಬಾಯಿ ಹಿಡಿಸದಷ್ಟು ಬೈದಳು.

ಚಿತ್ತ : ನನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿರುವಂಥ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯು ಆ ಸೂಳೆಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿರುವದೇ? ಅವಳೇನು ನನ್ನಂತೆ ಮದುವೆಯ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಇವತ್ತೆಂಟು ಬೈದು ಕಳುಹಿಸಿದಳಂತೆ.

ಮೋಹನ : ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಬೈಗಳನ್ನೇ ಬೈದಳು.

ವೇಮಣ್ಣ : ಸಾಕು, ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು, ಈಗ ಆ ನೀಚ ರಂಡೆಯನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ?

ಚಿತ್ತ : ಮಾಡುವದೇನು, ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ಹೋಗಿ, ಆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತಂದು ನನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು.

ವೇಮಣ್ಣ : ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಇದೋ ಈಗಲೇ ಹೊರಟೆ.

ಚಿತ್ತ : ನಿಲ್ಲಿ. (ಮೋಹನಲಾಲನಿಗೆ) ಇದೋ ಇವರು ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ಕೇಸರಿ ಹಾಲು, ಬದಾಮು, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಕಿತ್ತಳೆ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಫಲಹಾರದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡು.

ಮೋಹನ : ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇವಳಿಗೆಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ, ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡತಕ್ಕವಳೆಂದರೆ ಇವಳೇ ನೋಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಿ. (ಹೋಗುವನು)

ವೇಮಣ್ಣ : ಅವಳ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡಲೋ?

ಚಿತ್ತ : ನಿಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿರಂತೆ. (ಪ್ರೇಮ ನಟಿಸಿ) ಮನೋಹರ, ಬರ ಬರುತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯವೆಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳೆಷ್ಟು ಮೋಹಕ! ನಿಮ್ಮ ಮುದ್ದು

ಮುಖ ನೋಡಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಮನ್ಮಥನು ಸುಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನೇಮಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಹಹ! ಏನು ನಿಮ್ಮ ಮುಖಕಾಂತಿ!

(ಪದ)

ರಾಗ : ಮಿಶ್ರಪಿಲ್ಲಾ, ತಾಳ : ಕವಾಲಿ

ಏನೀ ರೂಪ ರುಚಿಯಿದು | ಅಮೃತ ಕಿರಣ ಕಳೆ ನೋಡೆ ಕಾಂಬುದು || ಪ ||

ನಗುತಿರೆ ಕಾಮರಾಜರಾಜ | ದಿಗಿಲು ಬುಗಿಲು ಮನಕಾಗಿ ತೂಗುವದು ||

ವೇಮಣ್ಣ : ಪ್ರಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಪಾಶದಿಂದ ಕಡೆಗಾಗುವದೇ ಕಷ್ಟ. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ತ : ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಸರಿ ಹಾಲು....!

ವೇಮಣ್ಣ : ನಿನ್ನ ಮುದ್ದು ಮುಖಕ್ಕೀರವನ್ನು ಸವಿದ ನನಗೆ ಆ ಕೇಸರೀ ಹಾಲು ಬೇಡ, ಹೋಗುವೆನು.

ಚಿತ್ತ : (ತಡೆದು) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಬೇಡಿ, ನೀವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತಾಗುವದು.

ವೇಮಣ್ಣ : (ಅವಸರದಿಂದ) ಆಗಲಿ, ಈಗ ಬಂದೆ. (ಹೋಗುತ್ತಿರಲು)

ಚಿತ್ತ : (ಧಾವಿಸಿ ತಡೆದು) ಇದೋ ಇದೋ,

ವೇಮಣ್ಣ : ಮತ್ತೇನೇ?

ಚಿತ್ತ : ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತರುವದಕ್ಕೆ ಮರೆಯಬೇಡಿ, ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಆ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ಬಿಡು, ನೋಡು ಬೇಕಾದರೆ. (ಹೋಗುವನು)

ಚಿತ್ತ : ಚಿತ್ತರಂಜನಿಯ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವರು ಮೆತ್ತಗಾಗಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು ಸುಳ್ಳೇನು? (ಹೋಗುವಳು)

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಹೇಮರಡ್ಡಿಯ ಮನೆ

ವೇಮಣ್ಣ : (ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ) ಏ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಒಳಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು) ಯಾರದು; ಯಾರು ಕೂಗಿದವರು?

ವೇಮಣ್ಣ : ನಾನೇ, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ನಾಚಿ) ಅಯ್ಯ, ಇವರು! ಇಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಇದೇನು ನನ್ನ ಸುದೈವ. (ಗಂಡನಿಗೆ) ಈ ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಹಾಗಾಯಿತೇನು? ಬನ್ನಿ ಒಳಗೆ ಯಾರು ಇಲ್ಲ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಒಳಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚು. ಏನೇ, ಕತ್ತಮುಂಡೆ. ನಿನ್ನಿನ ದಿನ ನೀನು ಅವಳಿಗೆ, ಆ ನನ್ನ

ಪ್ರಿಯತಮಳಿಗೆ ಏನೆಂದು ಮಾತಾಡಿದೆ ಹೇಳು? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರದೆ, ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಿಯಾ?

ನಾಗಮ್ಮ : (ಆಳುತ್ತ) ನಾನೇನು ಮಾತಾಡಿರುವೆನು. ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಕಂಡವಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮಳಾರಂಬುದನ್ನು ಸಹ ನಾನರಿಯೆ. "ಎದ್ದು ಹೋದಲ್ಲಿ ಹದ್ದು ಬಡೀತಂಬಂತೆ" ಇದೊಳ್ಳೇ ಕಷ್ಟಬಂತು ನಮ್ಮವ್ಯಾ?

ವೇಮಣ್ಣ : ಏನೇ, ಡೋಕಾರಿ, ಅಳಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದಿ ಏನು? ಐದುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಿರುವಿಯಾ? ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಡು; ಅದು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೂಂ ಬಿಚ್ಚು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಮನೆಯ ಹೆಂಡತಿಗಿಂತ ಸೂಳೆಯೇ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದಳೇನು?

ವೇಮಣ್ಣ : ಅದು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೆಷ್ಟರವಳು?

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಾವನವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಸುಮ್ಮನೇ ತೆಗೆದುಕೊಡು, ನಿನ್ನ ಅವಶ್ಯೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ನಾಗಮ್ಮ : ನೀವು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಾನದನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಗಂಡನ ಮಾತು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವ ನೀನು ಹೆಂಡತಿಯೇ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸೂಳೆಯನ್ನು ಸೇರುವವರು ಗಂಡರೇ?

ವೇಮಣ್ಣ : ದುಷ್ಟೇ, ಇಷ್ಟು ತಲೆಯಮೇಲೇರಿದಿಯಾ? ನಿನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಚುಕಿ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯುವೆನು ಜೋಕೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಗತಿಯೇ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ವೇಮಣ್ಣ : ನೀಚಳೆ, ನಿನಗೆ ಜೀವ ಬೇಕಾಗಿರುವದೇ? (ಜಗ್ಗಿ) ಕೊಡುವಿಯೋ, ಇಲ್ಲವೋ, ಸಾಯಿ ಕತ್ತೆಮುಂಡೆ. (ನಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿ ಒದ್ದು ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಕಸಿಯುವನು.)

ನಾಗಮ್ಮ : ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ (ಕೂಗುವಳು.)

ವೇಮಣ್ಣ : ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು ಕತ್ತೆಮುಂಡೆ, (ಹೊಡೆದು ಕಂಠಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ)

ನಾಗಮ್ಮ : (ಆಳುತ್ತ) ಅಯ್ಯೋ, ಸಾಯುವೆನು ಬೇಗ ಬನ್ನಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಒಳಗೆ ನಿಂತು) ಯಾರದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಗದ್ದಲ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಓಹೋ, ಘಾತವಾಯಿತು. ಮನೆಯವರು ಬಂದರು. ಒಳಗೆ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಕಂಠಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಧಾವಿಸಿ) ಎಲೆ, ಎಲೇ, ಯಾರಲೇ? ನಾಗಮ್ಮನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರು ಬಂದಿರುವಿರೇನೈಲೇ? ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿರಿ. ಬಂದೆ ಬಂದೆ ಹಿಡಿಯಿರಿ, ಹಿಡಿಯಿರಿ, ಎಪ್ಪೋ ಬಾರಪ್ಪೋ ಅಂದೆ. (ಕೂಗುವನು)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಧಾವಿಸಿ) ಯಾರು, ಯಾರು ಭರಮರಡ್ಡಿ? ನಾಗಮ್ಮನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರು ಬಂದಿರುವರೇನೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅದು ಹೇಗೋ ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ದೀಪ! ದೀಪ! ಎಷ್ಟಾ ಕಳ್ಳರೇ ಬಂದಿರಬಹುದು. ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತೇನೆ. ಉಶ್ (ಓಡಾಡುವನು)

ನಾಗಮ್ಮ : ಅಯ್ಯೋ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಎಲ್ಲಿ, ಯಾರದು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಓಹೋ, ನಾಗಮ್ಮ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಏನಾಯಿತಮ್ಮಾ, ಏನಾಯಿತು?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಬಂದು) ನಾಗಮ್ಮ, ನಾಗಮ್ಮ (ಅಳುವದನ್ನು ನೋಡಿ) ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿಯಮ್ಮಾ. ಏನು ಏನಾಯಿತು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಈಗ ಧೈರ್ಯ ಬಂತು. ಗಂಡನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದಲೇ! ನಾಗಮ್ಮ ಏನಾಯಿತಮ್ಮಾ.

ನಾಗಮ್ಮ : ತಾಯಿ, ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಚುಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು ನನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಕಸಗೊಂಡು ಹೋದನಮ್ಮಾ. (ಅಳುವಳು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಯಾರು, ಯಾರಮ್ಮಾ?

ನಾಗಮ್ಮ : ನನ್ನ ಗಂಡನವ್ವಾ ಗಂಡ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಎಲಾ ದುಷ್ಟಾ, ವೇಷ್ಯಾ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೊರಗಿನ ಕಳ್ಳಲ್ಲಿವ, ಮನೀಕಳ್ಳ, ಗಂಟಗಳ್ಳ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಹೇಳಮ್ಮಾ, ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನೇಕೆ ಹಿಚುಕಿದನು?

ನಾಗಮ್ಮ : ಆ ಸೊಳಗೆ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಒಯ್ದನವ್ವಾ, ಅಯ್ಯೋ ಕುತ್ತಿಗೆ! (ನರಳುವಳು)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಈಗ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಒಳಗೆ ನೋಡಿರಿ.

ಭರಮ : ಅಷ್ಟಾ, ನೀನು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲು. ನಾನು ಅಡಗಿಮನಿ, ದೇವರಮನಿ, ಬಚ್ಚಲಮನಿ, ಹೊಕ್ಕು ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಕೊಂಡ ಬರತೀನಿ. ಕಳ್ಳಾ, ಬಂದೆ ನಿಲ್ಲು. (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಾಗಮ್ಮಾ, ಏಳು ಒಳಗೆ ನೆಡೆಯವ್ವಾ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಚರಿಸುವೆನು. (ನಾಗಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಳು.)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ) ಹತ್ತುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿರುವದಕ್ಕಿಂತ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೇಮಣ್ಣನಂಥ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಜಗತ್ತಾವನ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಕೂಗಿ) ಅದಾನಪೋ, ಅದಾನು. ಎಪ್ಪೋ, ಬಾ ಇಲ್ಲಿ (ತೋರಿಸಿ) ಅದೋ ನೋಡು,

ಆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕೂತಿರುವನು. ನಿಲ್ಲು ನಾನೇ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. ಬಾರೋ ತಮ್ಮಾ, ಸೂಳೀ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು ಬಾ. ಎಷ್ಟಾ ಬಂದ, ಹೂಂ ಹೊಡಿ.

ಹೇಮರತ್ನ : ವೇಮಣ್ಣಾ ಸೂಳಿಗಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಗೋಳಾಡಿಸುವ ನಿನಗೇನನ್ನಬೇಕು, ನೀನೇನು ಸಣ್ಣವನೇನೋ?

ಭರಮರತ್ನ : ಛೀ ಹೋಗೋ ನೀನು, ಇವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡದೆ ಹಾಗೇ ಬಾಯಿಮಾತು ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳುವನೇ?

ಹೇಮರತ್ನ : ನೋಡು ವಿಚಾರ ಮಾಡು. ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಕೆಡಬೇಡ, ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಮ್ಮ ವಂಶಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ತರಬೇಡ. ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಳಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಅವಿಚಾರಿಯಾಗಬೇಡ. ಹೆಣ್ಣು ಎಂತಹ ಕಲ್ಪದೆಯವರನ್ನು ಸಹ ಕರಗಿಸುವದು. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸೋತವನ ಸಂಪತ್ತು, ಕುಲ, ಜಾತಿ, ಸದ್ಗುಣಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಸೂಳಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದವನು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡಲಾರನು.

ಭರಮರತ್ನ : ತಮ್ಮಾ, ಹೆಂಡತಿಗಿಂತ ಸೂಳೆ ಬಲು ರುಚಿಯೇನೋ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಬಂದು) ಮೈದುನನೇ, ಹೀಗೇನು ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಿರಲಿ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮಗೆಷ್ಟು ಅಪವಾದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಡಪ್ಪಾ, ನನ್ನ ಮಾತುಕೇಳಿ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಸುಖದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡು. (ಮುಂದೆ ಬರುವರು)

ಹೇಮರತ್ನ : ಅಮ್ಮಾ, ನೀನೇ ಇವನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳು.

ಭರಮರತ್ನ : ಸವಿಹತ್ತಿದ್ದು ಬಿಡುವದೇ ಕಷ್ಟ! ಆದರೂ ಹೇಳು, ಹೇಳು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಪ್ಪಾ, ಹೇಳು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ? ವೇಮಣ್ಣಾ, ಈವರೆಗೂ ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿರುವೆನು? ನೀನು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬೇಡಿದಾಗ್ಗೆ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿಲ್ಲವೇ?

ಭರಮರತ್ನ : ಹೀಗೇನು, ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸಾಕು ವೇಮಣ್ಣಾ, ಇನ್ನೆಂದೂ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಾಳಿಕ್ಕಬೇಡ. ಏಕೆ ಮೈದುನನೇ, ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡಿಯಾ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇಕೆ ಬಡಿದೆ?

ವೇಮಣ್ಣಾ : ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳದ್ದಕ್ಕೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನೀನೇನು ಕೇಳಿದೆ. ಅವಳೇನು ಹೇಳಿದಳು?

ಭರಮರತ್ನ : ಇವನು ಸೂಳಿಗೆ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಕೇಳಿರಬೇಕು, ಅವಳು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿವನು ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಚಗಿರಬಹುದು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಎಲಾ ದುಷ್ಟಾ, ಆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ ಒಳಿತಾಯಿತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಈಗಲೇ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸೂಳೆಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗಿಬಿಡು, ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ನಾನಿದ್ದೇನೆ ಮಗಾ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮೈದುನನೇ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅವನಿಗ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಇಲ್ಲ. ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ಒಳಗಿನ ವೇಮಣ್ಣ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ವೇಮಣ್ಣಾ, ಪರನಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತ ಪಾಪಿಗೆ ನರಕವೇ ನಿತ್ಯವಾಸವಾಗುವದು. ಪರಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಬಿಂದು ಮಾತ್ರದಿಂದ ಕೋಟಿ ಪುಣ್ಯಗಳು ಕೆಡುವವು. ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ತಿಲಮಾತ್ರ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಂದ ಸಂಸಾರ ಕೆಡುವದು. ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕುಗ್ಗುವದು. ಮತ್ತು ಅವಳಿಂದ ಉಗ್ರವಾದ ಮೇಹ ರೋಗವಾದರೆ, ಯಮಯಾತನೆಯಾಗಿ ಸಾಯಬೇಕೆನಿಸುವದು. ದೇಹವು ಕ್ಷೀಣ ವಾಗುವದು. ಕ್ಷಯವು ಅಂಟುವದು. ಅಂತಹ ರೋಗವು ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಮರಣ ಪರ್ಯಂತ ಜೋಡಾಗಿ ಬಾಯಿಬಿಡಿಸುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಪ್ಪಾ ಮೈದುನನೇ, (ಕಂದ)

ಬಯಸದಿರು ಪರಸತಿಯ | ಬಯಸದಿರು ಪರಸತಿಯ |

ಬಯಸದಿರು ಸೂಳೆಯ ಸಹವಾಸ ಕೇಳಿಯ |

ಬಯಸು ಮಂಗಳ ಸತಿಯ | ರತಿಯ ಸೌಗತಿಯ ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಮ್ಮಾ, ಸೂಳೆಯಿಂದೇನು ಸುಖವಿದೆ? ಸೂಳೆಯು ಸಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಸೀಯಾಗಿರುವಳೇ? ಹೇಳು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ವೇಮಣ್ಣಾ, ಸೂಳೆಯ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕವರು ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಬಿಡುವರು. ದುರ್ವ್ಯಸನ ಕ್ಷೀಡಾಗುವರು. ಸೂಳೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳು ನರಕಕ್ಕೆಳೆಯುವ ಯಮನಾಳು ಗಳು. ಸೂಳೆಯು ವಿಟನ ಮನವನ್ನು ಮಲಿನಗೊಳಿಸಿ, ತನುವನ್ನು ಬಣ್ಣಗೆಡಿಸಿ, ಕೈ ಬರಿದು ಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬುವಳು. ಹಣವಿಲ್ಲದ ವಿಟನು ಹಣದಂತಾಗುವನು. ಏಕಪತ್ನೀ ವ್ರತಸ್ಥನು ವಾನ್ಯನವನು. ಸತಿಯು ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಮಾನವಂತರು ಪರಾಂಗನೆಯನ್ನವೇಕ್ಷಿಸರು. ರೂಪವತಿಯಾದ ಸತಿಯಿರಲು ನೀನಾ ಸೂಳೆಯರತಿಗೆ ಮೈಗೊಡುವದುಚಿತವೇ? ಸತಿಯಂತೆ ಸೂಳೆ ಸಂಕಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕುವಳೇ? ಸೂಳೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ವಂಶವೃದ್ಧಿಯಾಗಬಲ್ಲುದೇ? ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸು. ದುಷ್ಟಾರ್ಯಕ್ಕಂಜು. ತುಡಗದನದಂತೆ ಮನವನ್ನು ಸಡಿಲು ಬಿಡಬೇಡ, ಮೈದುನನೇ, ತಿಳಿದು ನೋಡಪ್ಪಾ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಸೂಳೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡೋ? ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವದಾಯಿತಲ್ಲ, ನಾನೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತು ಕೇಳು, ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ಕಡೆಗೆ ನೀನು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಯ ಕಸ ಗುಡಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ನೀನು ಸೂಳೆಯನ್ನು

ಬಿಡದಿದ್ದರೆ, ನನಗೊಂದು ಅಪ್ಪನಿಗೊಂದು, ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಸೂಳೆಯರನ್ನು ನೋಡು. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಒಂದು ಸಾರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆತುಂಬ ಸೂಳೆಯರನ್ನೇ ಮಾಡಿಬಿಡೋಣ.

ವೇಮಣ್ಣ : ತಾಯಿ ಮಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಪಾದಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆ. ಆದರೆ ಸೂಳೆಯನ್ನು ಬಿಡುವದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡುವರು? ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ನೀನೇ ಬಿಡುವಿ. ಈಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಮಾಡು. ನೀನು ಸೂಳೆಯನ್ನು ಬಿಡದಿದ್ದರೂ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮರುಗಿಸಬೇಡ.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನು ತಾಯೀ, ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಇವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಸಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮನೆಯನ್ನು ತೊಳೆದುಬಿಟ್ಟಾನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಗೊಳ್ಳಪ್ಪಾ, ಹಿಂಗ ಕೈ; ಸಿಟ್ಟು ಹಿರಿ ಒಳಗಿಂದ, ಹಾಗೇ ಸೈಲುಬಿಟ್ಟರೆ, ಮನೆಯನ್ನು ಡಬ್ಬು ಹಾಕಾನು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ವೇಮ್ನಾ, ನೀನು ಸೂಳೆಯನ್ನು ಬಿಡದಿದ್ದರೆ, ಆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ನಡೆ; ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ.

ವೇಮರಡ್ಡಿ : ಇದೋ ಹೊರಟೆ, ನನಗೆ ಯಾವದೂ ಬೇಡಾ. (ಹೋಗುವನು)

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ದುಷ್ಟಾ, ಹೋಗು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು, ತಿರುಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಬೇಡ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವಾ, ಕುಬಿತನಾಗಬೇಡ. ಮೈದುನನನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಹಾದಿಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಾರದು.

ಹೇಮರಡ್ಡಿ : ತಾಯೀ, ಆ ನೀಚನಿಗೆ ನೀನು ಬೇಕು ಬೇಕಾದಾಗ ಬೇಡಿದ್ದು ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ಅವನು ದುರ್ಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾಗಿರುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ಇದೋ, ನಾನೇ ಹೋಗುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಾವನು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೋದನು, ಮೈದುನನು ದುರ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಈ ಸಂಸಾರವೇ ಸಂತಾಪದಾಯಕವು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ, ಸೌಹಾರ್ದ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡೆಂದು ಶ್ರೀಶೈಲದೊಡೆಯನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

(ಭರಮರಡ್ಡಿ ಶಿವನಿಂದ ನಿಂತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು) ನೀವೇಕೆ ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವದೇ? (ಮಾತಾಡದಿರಲು) ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು) ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ನಗುತ್ತ) ಈಗ ಮಾತಾಡಿದಿರಲ್ಲ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏನೋ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ, ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನಿಮಗೇಕೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ. ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವಿ. ನನ್ನನ್ನು ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಅಂತಃಕರುಣ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ನಗುತ್ತ) ನೀವೆಂದೂ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವರಲ್ಲ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏಕೆ, ಹೋದರೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತೆ, ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಿಟ್ಟೇ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಏಕಪತ್ತೀವ್ರತಸ್ವರಾದ ನೀವು ಸತಿಯನ್ನಗಲಿ ಸೂಳೆಯನ್ನು ಸೇರಲಾರಿರಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಹುದೇ ಹುಚ್ಚೀ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುವಿಯಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವನೇ. ಏನೇ ನೀನು ನನ್ನನ್ನಿಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸುವಿಯಲ್ಲ! ನಾನೇನು ಚೆಲುವನೇ? ಚಂದಪ್ಪನೇ? ಕಾಮಣ್ಣನೇ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ರೂಪವಿದೆ, ಸೌಭಾಗ್ಯವಿದೆ. ನೀವೇ ನನ್ನ ರೂಪ ಸಂಪನ್ನರು, ಚೆಲುವರು, ಚನ್ನಿಗರು. ನೀವೇ ನನ್ನ ಮಹಾದೇವರು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಾನು ದೇವರೇ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಹುದು, ಸತಿಗೆ ಪತಿಯೇ ದೇವರು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಾನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಾದರೆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ನೀರು ಹೋಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಪಿಳುಕಿಸದೆ ಕೂಡಬೇಕಾದೀತು. ಅದಿರಲೇ ನಾನು ನಿನಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಏನೆಂದು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಕುಂಕುಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಗೆ ತಿಳಿಸುವದೇನೆಂದರೆ ನಾನೂ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ; ಇಂತಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕ ಅಶೀರ್ವಾದಗಳು, ತಾ. ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸರಿ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವಿರಿ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸೂಳೆಯ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ, ಮನೆಯ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ, ಇರುವ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಬೇಡಿ, ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬಾರದು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮನ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರುವೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನೀವಷ್ಟು ಜಾಣರೇ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜಾಣತನವನ್ನು ನೋಡಿಬಿಡು. ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಸೊಸೆ "ಮಲ್ಲಮ್ಮ" ಅಲ್ಲಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಗಂಡನೇ ಅಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ. (ಹೋಗುವನು) ಪತಿಯ ಪ್ರೇಮವೆಂಥಾದ್ದು! ಹೃದಯವೆಷ್ಟು ನಿರ್ಮಲ?

ಲೌಕಿಕ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನರಿಯದೆ ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ದೈವತನು ಮುಗ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ ಪಶ್ಚಿಮವ್ರತನೂ, ದೇವಭಕ್ತನೂ ಆಗಿರುವನು. ದೇವನೇ, ನನ್ನ ಮುಗ್ಧ ಪತಿಗೆ, ಉದ್ದಂಡ ಪತಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು.

ಪದ

ರಾಗ - ಪಹಾಡಿ ತಾಳ - ಕನಾಲಿ

ಬೇಡುವೆ ಪ್ರೇಮ ಪಿತಾ | ಸುಖಿದಾತಾ || ಪ ||

ಶ್ರೀಗಿರಿನಾಥ | ಭಕ್ತಿಯ ಸತತ || ಅ.ಪ. ||

ಪತಿಗಾಯುಷ್ಯವ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವ |

ಸತತ ಸೌಖ್ಯವ ನೀಡು ಸುಶಾಂತ ||

ಪ್ರವೇಶ ೩

ಬೀದಿ

ಸುಕುಮಾರ : ಏನೇ, ಚಲ್ವಿ, ನಿನ್ನ ಹಡದವಳಂತೂ ಸತ್ತು ಹೋದಳು, ಇನ್ನೇನಿದೆ? ನಾನೇ ನೀನು ನೀನೇ ನಾನು. ನೀನು ನನ್ನ ವಶಳಾಗು. ನಾ ನಿನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಚಲ್ವಿ : ಎಪ್ಪೆ, ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾತಾಡತಿ, ಬಾಯಿ ತೊಳಕೊಂಡು ಮಾತಾಡು. ಹೆಂಡ ತಲಿಗೇರೇತನ, ನಾ ನಿನಗ ಏನಾಗಬೇಕು?

ಸುಕುಮಾರ : ನೀನು ನನ್ನ ಸೊಳೆಯ ಮಗಳಾಗಬೇಕು?

ಚಲ್ವಿ : ಅಂದಮ್ಯಾಗ ನಾ ನಿನ್ನ ಮಗಳಾಗಲಿಲ್ಲೇನಪ್ಪ. ಹೊಟ್ಟಿಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗಳಿಗೆ ಹಿಂಗಿಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡಬೇಕೆ? ಓಟ ತಿಳಿದ ನೋಡು.

ಸುಕುಮಾರ : ತಿಳಿಯದೇನು? ನಾನು ಪುರುಷ, ನೀನು ಸ್ತ್ರೀ. ಸ್ತ್ರೀಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಪುರುಷನ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸ್ವರ್ಗಭೋಗಿಯಾಗುವೆನು. ನಾನು ಬಿತ್ತಿದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನಾನು ಉಣ್ಣುವದಕ್ಕೆ ಯಾರದೇನು ಅಂಜಿಕೆ? ನಡೆ, ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ.

ಚಲ್ವಿ : ಛೀ ಪಾಪಿ, ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾತಾಡತಿ, ಸುಮಾಕ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು.

ಸುಕುಮಾರ : ಎಲೇ, ನಿನ್ನಂಥ ಮೋಹದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯನ್ನು ಮುಡಿಯದವರಾರು? -ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ಸುಧೆಯನ್ನು ಕುಡಿಯದವರಾರು? ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು, ಒಂದು ಸಾರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪು. ನಾನು ಮನ್ಮಥ, ನೀನು ರತಿ.

ಚಲ್ವಿ : ಎಪ್ಪೆ, ಕೈ ಮುಗಿತೇನಿ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳತೇನಿ ನಾ ನಿನ್ನ ಮಗಳಪ್ಪ, ನಮ್ಮವ್ವ ಸಾಯೂ ಮುಂದ ಏನು ಹೇಳಿದಳು.

ಸುಕುಮಾರ : ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದೇನು, ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುವದು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕೂಡಿರುವದೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಚಲ್ವಿ : ಅಂದಮ್ಯಾಗ ನೀ ಹಿಂಗಾ ಏನು ನೋಡೋದು?

ಸುಕುಮಾರ : ನಾನು ಯಾವದನ್ನೂ ನೋಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡುವದೊಂದೇ ನನಗೆ ಬೇಕು.

ಚಲ್ವಿ : ಛೇ ಪಾಪಿ, ಮಗಳಮ್ಮಾಗ ಮನಸಮಾಡಿ ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬಿ. ನಮ್ಮ ಹೊಲೇರ ಚಾತ್ಯಾಗ ಸುದ್ದಾ ಇಂಥ ನಡತಿಲ್ಲ.

ಸುಕುಮಾರ : ನಾನು ನಡದದ್ದೇ ನಡತೆ, ಕುಡಿದದ್ದೇ ತೀರ್ಥ, ನುಡಿದದ್ದೇ ವೇದ. ನಡೆ, ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಮಾತು. ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಏಕಾಂತವು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯ ಕೂಡದು.

ಚಲ್ವಿ : ಎಪ್, ಮಾಡಿದ ಪಾಪ, ದೇವರ ನೋಡದ ಇರತಾನ! ಬ್ಯಾಡೆಪ್ಪ ನಾ ಸೂಳಿ ಸುದ್ದಾ ಆಗುವಾಕೆಲ್ಲ. ಮದಿವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಕಿ.

ಸುಕುಮಾರ : ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಮದುವೆ. ನಾನೇ ಗಂಡ, ನೀನೆ ಹೆಂಡತಿ.

ಚಲ್ವಿ : ಹ್ಯಾಂಗಾಂಗ ಮಾತಾಡತಿಯಲಾ ಕಸಬರಗಿ, ಯಾರು ಕೇಳುವವರು ಇಲ್ಲಂತ ಮಾಡೀದಿ. ನನ್ನ ಕುಲದೋರ ಮುಂದ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ಆಚಾ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟೇನು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಇಂಥ ಮಾತ ಆಡಿದಿ ಅಂದರ ಎದೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಮೆಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟೇನು. ಸುಮಾಕ ಇದ್ದರ ಮೈಮ್ಮಾಲೆ ಬರತೀ?

ಸುಕುಮಾರ : ಎಲೇ, ನಿನ್ನ ಬೆದರಿಕೆಗೆ ನಾನು ಅಂಜತಕ್ಕವನೇ? ನಾನು ಮೊದಲು ದಾರಿ ಬಡಿಯು ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ನಿನ್ನಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ತೂಗು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ಎಲೇ, ನಿನ್ನ ರೂಪ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸವಿಯುವರಾರು, ನಾನೇ ಸುಕುಮಾರ! ಯಾವುದ ರಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಪವನ್ನೆಣಿಸದ ಸುಕುಮಾರ! ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿ ಮೋಹಿಸುವ ಸುಕುಮಾರ!

ಚಲ್ವಿ : ಛೇ ಕುಲಗೇಡಿ, ನಿನ್ನ ಮೋತಿ ನೋಡಬಾರದು.

ಸುಕುಮಾರ : ನೀನೀಗ ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ...

ಚಲ್ವಿ : ಎಪ್ ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಲೇ, ಇವನ ಕಣ್ಣಾಗ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಲಿ. ಇವನ ಬಾಯಾಗ ಹುಳ ಬೀಳಲಿ. ಸ್ಯಾಮೀ, ನಮ್ಮಪ್ಪಾ ಗುಡ್ಡದ ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ. (ಆಳುವಳು)

ಸುಕುಮಾರ : ಇದೋ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವೆ. (ಕೈ ಮುಟ್ಟಿ ಜಗ್ಗಿ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಉರಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವನು) ಅಯ್ಯೋ ಮೈಯಲ್ಲಾ ಉರಿ! ಬೆಂಕಿ! ಹಾ ತಡೆಯಲಾರೆ! (ಬೀಳುವನು)

ಚಲ್ವಿ : ಹಾಂಗ ಹೊಯಿಕೊಂತ ಬೀಳ. ನಾ ಹೇಮರಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಹಂತ್ಯಾಕ ಹೋಗಿ ನೀ ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ-ಬರತೀನಿ. (ಹೋಗುವಳು.)

ಸುಕುಮಾರ : ಈ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆ! ಇದನ್ನೇನು ಮಾಡಿದೆನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ವೇಮಣ್ಣು ನಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಔಷಧೋಪಚಾರವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. (ಎದ್ದು) ಹೀಗೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೋಗುವೆನು. ಬೆಂಕಿ! ಉರಿ! (ಹೋಗುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೪

ವೇಶ್ಯಾಮಂದಿರ

(ಪಲ್ಲಂಗ ಹಾಕದೆ. ತಾಂಬೂಲ, ಫಲಹಾರ, ಕನ್ನಡಿ, ಮದ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಿಸಿದೆ.)

ಚಿತ್ತರಂಜನಿ : (ಗಾನಮಾಡಿ) ಮೋಹನಲಾಲ, ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದ ರಡ್ಡಿಯವರು ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯು ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?

ಮೋಹನಲಾಲ : ಅವರು ಬಂದೇ ಬರುವರು. ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತಂದೇ ತರುವರು. ಆ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ಬಿಡು.

ಚಿತ್ತ : ಲಾಲ, ಈ ದಿವಸ ನಾನವರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೇಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುವೆನು.

ಮೋಹನ : ತಡಾ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ, ಬೇಕಾದದ್ದು ಬೇಡು. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದವರನ್ನು ಬಿಸಿ ಆರುವದರೊಳಗಾಗಿ ಬರಿದು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೇನೇ ಕಸುಬು. ಕಾವು ಆರಿದಮ್ಯಾಗ ಕಬ್ಬಿಣ ಮಣದೀತ.

ಚಿತ್ತ : ಇದೋ, ಈ ದಿವಸ ನೀನು ಅವರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಚರಿಸು.

ಮೋಹನ : ಚಿಂತಿನ ಬಿಡು, ಕಬ್ಬಿಣ ಕಾಸಿಕೊಟ್ಟಿರ ಆತಿಲ್ಲೋ?

ವೇಮಣ್ಣ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಪ್ರಿಯೇ, ಇದಲ್ಲವೇ ನೀನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿ!

ಚಿತ್ತ : (ನಗುತ್ತ) ಇದೇ ಇದೇ ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ತಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿರೇನು?

ವೇಮಣ್ಣ : ಅದಕ್ಕೇತರ ಬೆಲೆ, ಅಷ್ಟೇ ನಾಲ್ವೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ.

ಮೋಹನ : ಅಷ್ಟೇ ಅಷ್ಟೇ, ನಮ್ಮ ರಡ್ಡಿಯವರಿಗೆ ಇದೇತರ ಬೆಲೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಪ್ರಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಮುಂದೆ ನಾನು ಯಾವದಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.

(ಪದ)

ರಾಗ - ಹಂಸಧ್ವನಿ ತಾಳ - ಏಕತಾಳ

ಸರಿಬರುವಳೇ | ಸುಲೋಚನೇ | ಸರಿಯಾರು ನಿನಗೆ ರಮಣಿ || ಪ ||

ಬಂಗಾರದಿ ಶೃಂಗರಿಸುವೆ | ಮಣಿಮಂಚವೇರುವೆ ಬೇಗನೇ ||

ಚಿತ್ತ : ಬನ್ನಿ. ಫಲಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೇ?

ವೇಮಣ್ಣ : ಆಗಲಾಗಲಿ. (ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕೂಡಿಸುವಳು)

ಮೋಹನ : ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ರಡ್ಡಿಯವರೇ ಫಲಹಾರವನ್ನು. (ಫಲಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ) ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮದ್ಯ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಆಗಲಿ. (ಕುಡಿದು) ಅಹಹ ! ಏನು ಆನಂದ!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು) ಓಹೋ! ಒಳ್ಳೇ ಶೃಂಗಾರವು ನಡಿದಿದೆ. ಸಾಗಲಿ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಪ್ರಿಯೇ ಒಂದು ಗಾಯನವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ.

ಚಿತ್ತ : ನೀವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವೆನು. (ಶುಳಶ ಮೇಲೆ) ಪ್ರಿಯರೇ, ನನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೆಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಬಿಡು. ಹೇಳೇ ಆ ಇದು ಬೇಕೇನ ಇದು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಸ್ವಗತ) ಕುಬೇರನ ಭಾಂಡಾರ! ಬೇಡ ಬೇಡ!

ಚಿತ್ತ : ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ಅದನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಹೇಳುವೆನು, ಮೊದಲು ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳಿ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಆಗಲಿ, (ಹಾಡುವಳು) ಅಹಹ! ಬಹು ಆನಂದ! ಎಂತಹ ಮಧುರ ಗಾಯನ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇದು ಮಧುರ ಗಾನವಲ್ಲ ಗಂಟಲಗಾಣ! ಮುಗದಾಣ!

ವೇಮಣ್ಣ : ಪ್ರಿಯೇ, ನನಗೀಗ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿದೆ.

ಚಿತ್ತ : ಮೋಹನಲಾಲ, ಇವರನ್ನು ಮೇಲ್ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ಮೋಹನ : ಆದಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ; ಅವಸ್ಥಾ, ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕುಡಿದು ಮಲಗಿದರೆ ಬಹಳ ನೆಟ್ಟಗೆ. ಬನ್ನಿ, ರಡ್ಡಿಯವರೇ. (ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಮೋಹನಲಾಲನನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲಾ! ಇದು ಪುಲ್ಲಿಂಗವೂ ಅಲ್ಲ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೂ ಅಲ್ಲ. ಪೂಜಿ! (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಎಲ್ಲರೂ ಮೇಲೆ ಹೋದರು. ಮನೆಯೇ ನಮ್ಮದಾಯಿತು ಅಬಬ! ಏನು ಮನೆ, ಎಷ್ಟು ದೀಪ, ಸುತ್ತಲೂ ಘಮಘಮ, ಇಷ್ಟು ಸೊಬಗು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು. ಅಂತೇ ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. (ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಇದೇನ ಕನ್ನಡಿ! (ನೋಡಿ) ನಾನು, ಭಪ್ಪರೇ ಭರಮರಡ್ಡಿ (ನಕ್ಕು) ನಗತಾನ ಮತ್ತೆ, ಛೀ ನಿನ, ನೀ ಏನಬಿಟ್ಟೀ ಮೀಸೀ? ಅಲ್ಲಪ್ಪಾ, ಭರಮಣ್ಣಾ ಸೂಳಿ ಬೇಕೆನ ನಿನಗೆ? ಛೀ, ಹೋಗೋ ನೀ ನೀ ಏನ ಚಂದ ಕಂಡೀ ಸೂಳಿಗೆ, (ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಗಿ) ಓಹೋ ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಮ್ಮನ ಬಟ್ಟೆಗಳಿವೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಿ) ವಾವ್ವಾ! ಈಗಾದೆ ಫಟಿಂಗ!

(ಪದ)

ರಾಗ - ಸಹಾಡಿಗಜಲ ತಾಳ - ಕವಾಲಿ

ಅಹಾ! ಆದೇನು ನಾನು ಫಟಿಂಗ | ಆಹಾ ಈಗ || ಪ ||

ಬಲು ಚನ್ನಿಗ ಸುಂದರಾಂಗ || ಅ.ಪ. ||

ಆ ಕಾಮಣ್ಣ | ನಾ ಭರ್ಮಣ್ಣ ಸುಟ್ಟಿಲ್ಲಣ್ಣಾ | ಶಿವ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇಲ್ಲಿ ಫಲಹಾರಗಳಿವೆ. (ತಂದು) ಇದೇನು ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಹೂಜಿ. ಇದರ ಮಾಟವೇ ಬೇರಿದೆ. (ಪೀಕದಾನಿಯನ್ನು ಹೊರಳಿಸಿ ನೋಡಿ) ಇಶ್ ತುಂಬಾ ಉಗುಳು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರತಕ್ಕವರೆಲ್ಲಾ ಉಗುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವರೇ ಸರಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಧತಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಮೋಹನ : (ಕೆಳಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿ) ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬಂದಿದ್ದರು? ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದವರಾರು? ಒಳಗಿಲ್ಲಿ ಬಂದವರಾರು? ಯಾರಾದರೂ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರೇ? (ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಭರಮರಡ್ಡಿಯ ಕಿವಿ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿ ತಂದು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಎಲೇ ಎಲೇ ಕಿವಿಯೋ ಕಿವಿ ಕಿತ್ತೀಮತ್ತ.

ಮೋಹನ : ಏನೋ ಏ ಜೋಕುಮಾರ, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋದಿಯೋ ಕಾಮಾ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿತ್ತು ಹೋದೆ.

ಮೋಹನ : ಏನೋ, ಏ ಕಳ್ಳಾ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದವರಾರು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಬಾಯಿ.

ಮೋಹನ : ತಡೆ, ನಮ್ಮ ತಂಗಿಯಾದ ಚಿತ್ತರಂಜನಿಯನ್ನು ಕರೆಯುವೆನು. ಚಿತ್ತರಂಜನೀ, ಬೇಗಾ ಬಾ, ಕಳ್ಳ ಬಂದಿರುವನು ಕಳ್ಳ!

ಚಿತ್ತ : (ಬಂದು) ಯಾರು? ಕಳ್ಳ ಬಂದಿರುವನೇ?

ಮೋಹನ : ಇದೋ, ಈ ಕಳ್ಳನು ಮನೆಹೊಕ್ಕು ಕಳವು ಮಾಡಿರುವನು.

ಚಿತ್ತ : ಏನೋ, ಕಳ್ಳಾ! ನೀನು ಯಾರು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸೂಳೆವ್ವ ನಾನು ಕಳ್ಳ ಅಲ್ಲಾ. ನಾನು ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಮಗನಿದ್ದೇನೆ.

ಚಿತ್ತ : ಅಂದರೆ,

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಮ್ಮನ ಅಣ್ಣ.

ಮೋಹನ : ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮನಾರು, ಅಣ್ಣನಾರು, ಅಪ್ಪನಾರು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಮ್ಮಪ್ಪ ಹೇಮರಡ್ಡೆಪ್ಪ, ಅವರ ಮಗಾ ವೇಮರಡ್ಡೆಪ್ಪ, ಅವನ ಅಣ್ಣ ನಾ ಭರಮರಡ್ಡೆಪ್ಪ.

ಚಿತ್ತ : ಓಹೋ ನೀವು ಅವರ ಅಣ್ಣಂದಿರೋ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಾವು ಅವರ ಅಣ್ಣಂದಿರು. ನೀವು ಅವರ ಅಕ್ಕಂದಿರೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಅಖಂಡ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯರೋ?

ಚಿತ್ತ : ಇರಲಿ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೇತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಿ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸವಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ತಮ್ಮನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?

ಚಿತ್ತ : ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ, ಕೆಲಸವೇನಿತ್ತು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸೂಳೆವ್ವ, ನಮ್ಮ ತಮ್ಮನು ನಿನಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ?

ಚಿತ್ತ : (ಗಾಬರಿಯಾಗಿ) ಮುಂದೆ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡ, ಆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೊರಳೊಳಗಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿ ಕದ್ದು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವನು ನಾನೇ!

ಚಿತ್ತ : (ನಕ್ಕು) ಹೀಗೆನು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಹುದು ಸೂಳೆವ್ವಾ, ನೀನು ನಮ್ಮ ತಮ್ಮನ ಸೂಳಿಯಲ್ಲವೇ? ನಾನಂತೂ ಸೂಳೆ

ಯರ ಮೇಲೆ ಬಲು ಜೀವ. ನಮ್ಮ ತಮ್ಮನು ಆ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತರುವಾಗ್ಗೆ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವ ರತ್ನದ ಪದಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಾಗೇ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ತಂದಿರುವೆ, ಕಂಠಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಚಿತ್ತ : ಯಾರು ಬೇಡವೆನ್ನುವರು ಇದೋ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. (ಕೊಡುವಳು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆನಂದದಿಂದ)
(ಪದ)

ಬಂತು ಬಂತು ಬಂತು ಬಂತಯ್ಯಾ !

ವೇಮಣ್ಣ ಸೂಳೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿ ಬಂತಯ್ಯಾ || ಪ ||

ಸೂಳೆಗೆಂಥ ಹೊತ್ತು ಬಂತು | ಕಂಠಿ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಿತ್ತು |

ನೀಲಕಂಠ ನಿನ್ನ ಆಟವು | ಕೀಳ ಸೂಳೆಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯ್ತು ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಎಲೇ ಕಳ್ಳೇ, ಯಾರ ಮನೆಯನ್ನು ಹಾಳಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಿಯೇ ಕಳ್ಳಿ, ನಿಲ್ಲು. ಹೊರಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಚಿತ್ತ : ಹೊರಗೆ ಯಾರು ಬಂದಿರುವರು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಘೋಜದಾರ ಸಾಹೇಬರು, ಸಿಪಾಯರು, ಮೈಲಿ ತೆಗೆಯುವವರು, ಹೊಲಾ ಅಳಿಯು ವವರು, ಒಡ್ಡ ಹಾಕುವವರು ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವರು. ನಡೆ ಕತ್ತೆ ಮುಂಡೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸುತ್ತೇನೆ. ಘೋಜದಾರ ಸಾಹೇಬರೇ, ಬನ್ನಿ ಕಳ್ಳರು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವರು.

ಚಿತ್ತ : ಅಯ್ಯೋ ಇದೇನು ಬಂತು, ಮೋಹನಲಾಲ, ಬೇಗ ಅವರನ್ನು ಕರೆ?

ಮೋಹನ : ಅಯ್ ನನ್ನ ನಸೀಬ! (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು.)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ ಬಂದರೂ ಬಂದರು. ಸೂಳೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಭರಮಣ್ಣ, ತಂದಿ ಹೇಮರಡ್ಡೆಪ್ಪಾ, ಸಿದ್ದಾಪೂರ ಇವರು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗುವನು (ವೇಮರಡ್ಡಿ, ಚಿತ್ತರಂಜನಿ ಮೋಹನಲಾಲ ಧಾವಿಸಿ ಬರುವರು.)

ವೇಮ : ಯಾರ, ಯಾರದು, ಎಲ್ಲಿರುವನು?

ಮೋಹನ : ಅಯ್ಯೋ ಅವನು ಓಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.

ಚಿತ್ತ : ಮೋಸ ಮಾಡಿದನು.

ವೇಮ : ಅವನು ಯಾರು ಹೇಳಬಾರದೆ?

ಚಿತ್ತ : ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನಾದ ಭರಮರಡ್ಡಿಯಂತೆ, ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಗೆ ರತ್ನದ ಪದಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವೆನೆಂದು ಮೋಸ ಮಾಡಿದನು.

ವೇಮ : ಛೀ, ನೀನದನ್ನು ಅವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ತಪ್ಪು, ಅದನ್ನು ಅವನು ತಂದೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವನು, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅದು ತಿರುಗಿ ಸಿಗಲಾರದು.

ಚಿತ್ತ : ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರೇ ಹೀಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ನೀವಾದರೂ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಮೋಸ ಮಾಡತಕ್ಕವರೇ? ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ಸಹವಾಸ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವದೇ ಬೇಡ.

ವೇಮು : ಪ್ರಿಯೇ, ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವೆ. ನಿನ್ನಗಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಇರುವದಾದೀತೆ? ಇದೋ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ಅದನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವೆನು.

ಚಿತ್ತ : ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ನನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಜವಾದ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ಸಹವಾಸ.

ವೇಮು : ಯಾವ ವಸ್ತುವದು ಹೇಳು. ಬೇಗ ಹೇಳು. ಈಗಲೇ ತಂದು ಕೊಡುವೆನು.

ಚಿತ್ತ : ನಿಜವೇ?

ವೇಮು : ನಿಜವು.

ಚಿತ್ತ : ಸತ್ಯ ವಚನವೇ?

ವೇಮು : ಸತ್ಯವಚನ.

ಚಿತ್ತ : ನಿಮ್ಮ ಕೊರಳಾಣೆ.

ವೇಮು : ಕೊರಳಾಣೆ.

ಚಿತ್ತ : ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಿ.

ವೇಮು : ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಚಿತ್ತ : ಪ್ರಮಾಣ ತಪ್ಪಿದರೆ?

ವೇಮು : ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿಂದ ಹಾರಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವೆನು.

ಚಿತ್ತ : ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳಿ, ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೆಯಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿರುವ "ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿ" ಬೇಕು.

ವೇಮು : (ಸ್ವಗತ) ಮೋಸ ಹೋದೆನು. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮುತ್ತದಿತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹಾಗೂ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯ ಕುಂಕುಮ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಚಿನ್ನವಾದ, ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಂದುಕೊಡಲಿ! ಅದನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಆ ಮುತ್ತದೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಲಿ?

ಚಿತ್ತ : ಏಕೆ ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ಸುಮ್ಮನಾದಿರಿ. ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿರುವಿರಿ.

ವೇಮು : ಅಯ್ಯೋ ವಚನ ಬೇರೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನಲ್ಲವೇ?

ಚಿತ್ತ : ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವೇ ಇಲ್ಲವೇನು! ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಿಬಿಡಿ.

ವೇಮು : ಪ್ರಿಯೇ, ಅದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಕೇಳು ಕೊಡುವೆನು. ಆ ಸುಮಂಗಲೆಯ ಮಂಗಲಾಭರಣವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಡ.

ಚಿತ್ತ : ಅದೇ ನನಗೆ ಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ವಚನಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿಬಿಡಿ.

ವೇಮು : ಪ್ರಿಯೇ, ನಾನಂದಿಗೂ ವಚನಕ್ಕೆ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ತ : ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ವಚನದಂತೆ ನೀವದನ್ನು ನನಗೆ ತಂದುಕೊಡಿ.

ವೇಮು : ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ. ಈಗಲೆ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಆ ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. (ಆಲೋಚಿಸಿ) ಹೇಗೆ ಬೇಡಲಿ ಬೇಡದಿದ್ದರೆ ವಚನಕ್ಕೆ ತಪ್ಪುವೆನಲ್ಲವೇ? (ನಿರ್ಧರಿಸಿ) ವಚನಕ್ಕೊಂದು ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟಾದರೂ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆನು. ಪ್ರಿಯೇ ವಚನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತರುವೆನು (ಹೊರಡುವನು)

ಚಿತ್ತ : ನಿಲ್ಲಿ, ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ನಿಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೆಯು ಅದನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದು ತರುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುಪ್ತ ಆಯುಧವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವೆನು.

ವೇಮು : ಛಿ, ಎಂತಹ ಅಮಂಗಲವನ್ನು ನುಡಿಯುವೆ. ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯೆಂದರೆ, ನಿಜವಾದ ನನ್ನ ತಾಯಿ, ತಾಯಿಯ ಕೊಲೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವಿಯಾ? (ತಡದ) ಇರಲಿ, ಮೊದಲು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವೆನು.

ಪ್ರವೇಶ ೫

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಂಗೀ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ನಿರಂತರ ಗೋಸೇವೆ ಮಾಡು, ದಿನಾಲು ತಪ್ಪದೆ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಅಂಗಳ ಕಸಗೂಡಿಸು. ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗು ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವದು.

ಚಿಲ್ಲಿ : ತಾಯಿ ನೀ ಹೇಳಿದಾಂಗ ಗುಡ್ಡದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿಕೊಂತ ಇರತೀನಿ. ಎವ್ವ, ಹಾಂಗಾದೂ ಈ ಹೊಲಿಜಾತ್ಯಾಗ ಹುಟ್ಟಿಬಾರದು ನೋಡಬೇ?

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಮಗಳೇ, ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ, ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯುಂಟು, ಕೇಳು. ಮಲಮೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲೆ, ಮದ್ಯಮಾಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲೆ, ಕರ್ಮಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲೆ, ಕಳವು ಹಾದರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲೆ, ನೀತಿ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವವರು, ನಿಂದೆ ಚಾಡಿಗಳನ್ನಾಡುವವರು ಹೊಲಿಯರು. ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ನೋಡುವವರು, ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದವರು ಹೊಲೆಯರು. ಪಾಪಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರು, ಸತ್ತುರುಷ್ಮರನ್ನು ಕಾಡುವವರು ಹೊಲೆಯರು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ನೆನೆಯದವರು, ಮುಟ್ಟಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೊಲೆಯರು. ಹೊಲಿ ಹೊಲಿ ಎಂಬುದು ಕುಲ ದಲ್ಲಿಲ್ಲವಮ್ಮಾ!

ಚಿಲ್ಲಿ : ಎವ್, ನೀ ಎಂಥ ಮಾತು ಹೇಳಿದೆಬೆ, ನೀ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ಕರೇವ ನೋಡ! ನಮಗೆ ಹೊಲೆಲೆ ಅನಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ನಡತಿ ಮ್ಯಾಲಿಂದನ ನಾವು ಹೆಂಡ ಕುಡೋದು,

ಮಾಂಸ ತಿನ್ನೋದು, ಸೂಳಿತನ ಮಾಡೋದ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು, ನಾವೇ ಮೇಲಗುಲದವರಾಗತೇವಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಹೊಲೆ ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊಲೆಯರೇ. ಆ ಹುಟ್ಟು ಹೊಲೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಮಲ್ಲಯ್ಯನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ನೀತಿ ನಡೆಯುಳ್ಳವರಾಗಬೇಕು. ಹೊಲಿಚಾತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಿರುವದಲ್ಲದೆ, ದೇವರು ಮಾಡಿಲ್ಲವಮ್ಮ!

ಚಲ್ವಿ : ಹೌದೆವ್ವಾ, ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊಲೇರನ ಮಾಡಿ ಹೊರಗಿಟ್ಟಿರುವವರಂದ್ರ, ಈ ಲೋಕದ ಮುಂದೀ. ನಾನಂಬತೀನಿ, ಇದೆಂಥ ಲೋಕದ ರೀತೆವ್ವ ಮತ್ತೆ?

(ಪದ)

ಎಂತಿಹುದೇ ಲೋಕದ ರೀತಿ | ಎಂತಿಹುದೇ || ಪ ||

ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಿಟ್ಟಿಹರು | ನಾವು ಮುಟ್ಟಲು ಮೈ ತೊಳೆಯುವರು |

ಮುಟ್ಟಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆ ಮಾಡಿ ನೋಡುವರವ್ವ |

ಕೆಟ್ಟ ನಡತಿ ಧರ್ಮವೆಂದು ಪೇಳುವದಿದು || ೧ ||

ಸತ್ತದನವ ಹೊರಿಸುವರು |

ಒಳ್ಳೇ ಮೆತ್ತನ್ನ ಚೋಡು ಬೇಡುವರು |

ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಿಣಕಣ್ಣೆಯಾಗಿದುಡಿಸುವರೈ!

ಕತ್ತೆಗಾದರು ಮಾನ | ಮನುಜರಿಗಿಲ್ಲವೇ || ೨ ||

ಬರಿದ ನಮ್ಮನು, ಬೈಯುವರು

ಊರ ಹೊರಗಿಟ್ಟು | ಹೊಲಿಯರೆಂಬುವರು |

ಕೆರೆಯ ನೀರನು ತುಂಬಗೊಡದೆ ಸಾವಿರಾರು

ವರುಷಗಳಿಂದಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಿದು || ೩ ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಗುವೇ, ಎಂತಹ ಸವಿಮಾತು ಆಡಿದಿ. ನೀನಾಡಿದ್ದು ಸತ್ಯವಮ್ಮ. ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಿರುವ ನಾವೇ ಹೊಲಿಯರು. ಈ ನಿಮ್ಮ ಹೊಲಿಯತನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವವರೆಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊಲಿಯರೇ. ಅಮ್ಮಾ ನಡೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ನಿನ್ನನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಗುಡಿಗೆ ಕಳಿಸುವೆನು, ಅವನ ನಿತ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗು.

ಪ್ರವೇಶ ೬

ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಮನ

(ವೇಮಣ್ಣ ಮೌನ ಮುದ್ರಿತನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವನು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಒಳಗಿಂದ ಬಂದು) ಇದೇನು, ಮೈದುನನೇ, ಮುಖವೆಷ್ಟು ಕಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಮುನಿಸು ಗೊಂಡಿರುವಿಯಾ? ಮಾತಾಡು, ವೇಮಣ್ಣಾ. ನಿನಗೇನು ಬೇಕಾಗಿರುವದು ಹೇಳು.

ವೇಮಣ್ಣ : (ತಲೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ ಉಸುರ್ಗರೆಯುವನು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಏಕೆ ವೇಮಣ್ಣಾ, ಏಕೆ ಉಸುರುಗರೆಯುವಿಯಪ್ಪಾ, ಮಾತಾಡು. ಏನಾದರೂ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇಡು.

ವೇಮಣ್ಣ : ತಾಯೀ, ಯಾವುದನ್ನು ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕೂ, ಬೇಡುವದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯು ಏಳದಂತಾಗಿದೆ. ನಾನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನಿಳುಹಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಡೆಗೆ ಮಾಡಮ್ಮಾ ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಪ್ಪಾ, ಸೂಳೆಗೆ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ದುಡ್ಡು ಬೇಕಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ವೇಮಣ್ಣ ಮೊದಲು ಭೋಜನ ಮಾಡು. ಆ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವೆನು.

ವೇಮಣ್ಣ : ಅಮ್ಮಾ ನನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಡುವಿ? ನಿನಗೆ ಬೇಡಬಾರದ್ದು ನನಗೀಗ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಹೇಳು, ಅದಾವ ವಸ್ತುವು ವೇಮಣ್ಣಾ.

ವೇಮಣ್ಣ : ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ಮಂಗಲ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಚಿನ್ಹವಾದ, ಅಯ್ಯೋ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಾರೆ. (ದುಃಖಿಸುವನು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಏಕೆ ಅಳುವಿಯಪ್ಪಾ? ಬಿಡು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರಿಸಬೇಡ. ಅಂಥಾದ್ದೇನು ಬಂದಿದೆ. ನೀನು ಬೇಕಾದ್ದು ಬೇಡು. ಕೊಡುವೆನು, ಮತ್ತೇನು?

ವೇಮಣ್ಣ : ಅಮ್ಮಾ, ಮೋಸ ಹೋಗಿ ವೇಶ್ಯೆಗೆ ವಚನಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿರುವೆ. ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪಿಯಾದ ನಾನು ಆ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮೈದುನನೇ, ವಚನ ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ನೀನಿಷ್ಟು ಚಿಂತಿಸುವದಾದರೆ, ಇಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಾದಂತಾಯಿತು. ವೇಮಣ್ಣಾ ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರಕಾಗ ದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯಾಗಿದ್ದು ಫಲವೇನು. ಹೇಳು ನೀನು ಬೇಡುವಂಥ ವಸ್ತುವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ, ಶ್ರೀಗಿರಿಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ತಂದು ಕೊಡುವೆನು, ನನ್ನಾಣೆ, ಮಲ್ಲಯ್ಯನಾಣೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ತಡೆ, ಸಾಧ್ಯ, ಈ ಪಾಪಿಯ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ಬೇಡುವ ವಸ್ತುವು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನು ವಚನ ಬಂಧನದಿಂದ ಕಡೆಗೆ ಮಾಡು. ಬಾರದಂತಿದ್ದರೆ, ಕೊಟ್ಟ ವಚನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರಾಣ ವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಎಂತಹ ಮಾತು ಆಡಿದೆ. ಕೊಟ್ಟ ವಚನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವದೆಂಬ ಒಂದು ಮಾತು ಎಂತಹ ಮಾತು ಆಡಿದೆ! ಈ ಮಾತಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಾಗದು. ಭೂಮಿ ಬೆಲೆಯಾಗದು, ಸ್ವರ್ಗ ಸಮನಾಗದು. ವೇಮಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಸಂಕಟ ನೋಡಿ, ಸುಮ್ಮನಿರ ತಕ್ಕವಳು ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯೇ? ಬೇಕಾದಾಗ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಾಡುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿಬೇಡಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಮೈದುನನು ನೀನಲ್ಲವೇ? ಈಗ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ನೀನು ಕೊಡುವೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡು ಬೇಕಾದರೆ ವೇಮಣ್ಣಾ.

ವೇಮಣ್ಣಾ : ತಾಯಿ ನಿನ್ನ ನಾಶಕದಲ್ಲೆಸೆಯುವ, ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಮುಖದ ಸೌಭಾಗ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಸೂಳೆಗೆ ತಂದು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ವಚನ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿರುವೆನು. ದಯಾಶೀಲೆ, ಈ ಪಾಪಾತ್ಮನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವಿಯಾ! ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊರಳುವೆನು! ನನ್ನನ್ನು ಪಾಶದಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಮ್ಮಾ (ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಏಳು ಮೈದುವನೇ, ಚಿಂತಿಸದಿರು. ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸುಬುದ್ಧಿಯು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಇಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸುಕರ್ಮಪರಿಪಕ್ವ ದೇಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸದ್ಭಾವನೆಯು ನಿನಗುಂಟಾದದ್ದೇ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ನನ್ನ ಮೂಗುತಿಗಿಂತಲೂ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ಮೇಲು. ನೀನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಿಯಾಗುವದೇ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಲು. ಇದೋ, ಲಕ್ಷವರಹ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಈ ನನ್ನ ರತ್ನದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು. (ಮೂಗಿನಿಂದ ಕಡೆಗೆ ತೆಗೆದು).

(ಪದ)

ರಾಗ - ಯಮನ ತಾಳ - ದಾದರಾ

ರನ್ನ ಕಿಚ್ಚಿದಂತ ಮೂಗುತಿ | ನನ್ನ ಹೆತ್ತವರು ಕೊಟ್ಟಂತ |
ಮೂಗುತಿ | ಇದು ಮುತ್ತು ಪೋಷಿಸಿದಂಥ ಮೂಗುತಿ |
ಮುತ್ತೈದಿತನವ ಸೂಚಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಬಿತ್ತರಿಸುವಂಥ ಮೂಗುತಿ || ೧ ||
ಮಂಗಲದಾಯಕ ಮೂಗುತಿ | ಕುಲದಂಗಳೆಯರ ಪ್ರಿಯ |
ಮೂಗುತಿ | ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಕಾಗಿ ಮೂಗಿನೊಳಿರುಸುತ |
ಮಂಗಳಾರತಿಗೈಯ್ಯ ಮೂಗುತಿ || ೨ ||
ಸತಿಗೆ ಮಂಗಲವಾದ ಮೂಗುತಿ |
ಶುಭ ಸತಿಗೆ ಶೋಭನವಾದ ಮೂಗುತಿ |
ಸತತ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಚಿನ್ನ ವೆನಿಸಿದಂಥ |
ಪತಿವ್ರತೆಯ ಪುಣ್ಯ ಮೂಗುತಿ || ೩ ||

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮೈದುವನೇ, ಇದನ್ನೀಗ ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನದೊಂದು ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಿಯಾ?

ವೇಮಣ್ಣ : ತಾಯೀ, ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಷ್ಟು, ನೀನೀ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಆ ಸೂಳೆಗೆ ಕೊಡುವ ಮೊದಲು, ಅವಳು ಬುತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಬಂದು, ನಿನ್ನ ಮಂಚವನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಸುತ್ತಿ, ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಹೇಳು. ಆಗ್ಗೆ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕೊಡು, ಕೊಡುವಿಯಾ?

ವೇಮಣ್ಣ : ತಾಯೀ, ಕೊಡುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಈ ಮಾತು ಪ್ರಮಾಣವೇ?

ವೇಮಣ್ಣ : ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಇದೋ, ಈ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. (ಕೊಡುವಳು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಬಂದು) ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನು? (ನೋಡಿ) ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿ!

ನೀನು ತವರ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದದ್ದು. ನಾನು ಹೋಗಿ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯನ್ನು ತರುವದರೊಳಗಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಯಾ?

ವೇಮಣ್ಣಾ : ಅಣ್ಣಾ, ನೀನು ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಬೇಡ. ತಾಯಿ, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೋಗು ಕಳ್ಳಾ, ಫೆಟಿಂಗ, ಈ ಸಾರಿ ನಿನ್ನ ಸೂಳೆಯ ಮೂಗು ಹರಿದು, ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತರುತ್ತೇನೆ. (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನೇ ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮನೆಯ ಹಿರೇತನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮನೆಯು ನಿನ್ನದೇ ಆಯಿತೇನು? ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದು ಬಿಟ್ಟೇನು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಿಯಾ? ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿ ನಡೆಯುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯುವೆನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನಡೆದು ತೋರಿಸು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಎಲ್ಲಿಗೆ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ದೇವರ ಕೋಣೆಗೆ. ಹುಚ್ಚೀ, ಸುಳ್ಳು ಪಳ್ಳು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. (ಹೋಗುವರು)

ಅಂಕ : ಮೂರು

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಅರಣ್ಯಬೀದಿ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಇದೇ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಪ್ರಚಂಡಲೀಲೆ. ಈವರೆಗೆ ನಡೆದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಸು-ಚರಿತ್ರವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಮೈದುನನಾದ ವೇಮಣ್ಣನನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರಲು, ತನ್ನ ಮಂಗಲಪ್ರದವಾದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನೇ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ನನ್ನ ಭಕ್ತಳ ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದೇ ನನ್ನ ಮನದ ಆತುರತೆ. ಭಕ್ತಳೇ ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯವು ಪ್ರಬಲವಾದದ್ದು.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಪೂರಿಯಾ ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಲ

ಹೇ ಮಲ್ಲಯ್ಯಾ | ಜನನಿ ಸುಗುಣಖಿನಿ | ಶಿವಭಾವಪೂರ್ಣಿ |

ತವಸಾಮ್ಯಕಾಣಿ | ನಯನೀತಿಮಣಿ | ತಾಯೇ ನೀನೆ ಜಾಣಿ || ಪ ||

ದೇವಿ ಚರಿತ್ರ ಪವಿತ್ರತಯ ನೋಡಿ | ಪಾವನವಾದವು ಮಮನೇತ್ರಗಳಿವು |

ಸಿವನ ಭಕ್ತುತಿ | ನಾರಿನೀತಿ | ಪತಿರತಿ ವಿನಯವಿರತಿ |

ನಿಜಕೀರ್ತಿ ಶರಣಿ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಓಹೋ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ನನ್ನ ಗುಡಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವಳಾರು? ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಕಸವನ್ನು ಗುಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಬಾಲೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಪಟ್ಟಿಶಿಷ್ಯಳು. ಸರಿ ತಾಯೇ, ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಈ ಕುಮಾರಿಯ ಜನ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣ ವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಗಲಿ, ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮವು ನನ್ನದಾಗಿದೆ. (ಹೋಗುವನು)

ಚೆಲ್ವಿ : (ಕೊಠಳಿಗೆ ಸೆರಗುಸುತ್ತಿ ಕಸ ಗುಡಿಸುತ್ತ)

ಪದ

ರಾಗ : ಖಮಾಜ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಲ

ಉಡುಗುವ ಶಿವನ ಗುಡಿ ಕೈಲಾಸ |

ನುಡಿಯುವೆ ಶಿವನ ನುಡಿ ಮನಕೆ ತೋಷ || ಪ ||

ಆರು ನೋಡುವರು ಶ್ರೀಶೈಲ ತೋರುವ ಗುಡಿ ಗೋಪುರ ವಿಮಲ |

ಭವ ಭಯ ಬಿಡಿಸುವ ಹೃದಯವಾಸ ||

ಚೆಲ್ವಿ : ಮನಸ್ಸಿನ ಹೊಲಸು ಕಳಕೋಬೇಕಾದರೆ ದೇವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟವಳೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಗುಡೀ ಮುಂದಿನ ಕಸಾ ಉಡಗಿದರೆ ಮನಸ್ಸು ಜಳಜಳ ಆಗತೈತೆ. ನಾ ಹೊಲೇರವಳಂತೆ ನನ್ನ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮದವೀ ಮಾಡಿಕೊಡತೀನಂತ ಹೇಳ್ಯಾಳೆ. ನನ್ನ ಹಣೇಬಾರದಾಗ ಏನೈತೋ. ಸ್ಯಾಮೀ, ನಮ್ಮಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನ ಪಾದಾ ಗಟ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡಾಕಿ ನಾ ಏನ ಬಿಡೋ ಮಗಳೇ? ನಿನ್ನ ಗುಡಿಗುಂಡಾರದಾಗ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವವಳೇ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಒಂದು) ಅಹುದು ಮಗಳೇ, ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂಥವಳೇ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆನೆದರೆ ದೇವರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುವನಮ್ಮಾ!

ಚೆಲ್ವಿ : ಎಮ್ಮಾ, ನೀ ಹೇಳಿದಾಗ ಗುಡೀ ಮುಂದಿನ ಕಸಾ ಉಡಗಿದರೆ ಮನಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಆಗತೈತಿ ನೋಡಬೇ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಗಳೇ, ಈ ಕಾಯಕವೇ ಶ್ರೀಶೈಲವು. ಹೃದಯವೇ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಗುಡಿಯು. ಯಾರು ಹೃದಯವೆಂಬ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಗುಡಿಯ ಕಸವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿದು ವರೋ, ಅವರು ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟು ಮೈಲಿಗೆ ಬಾರದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಲಸು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಹೊರಗೆ ಮೈಲಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆ ಎನ್ನುವರೇ ಹೊಲಿಯರು ಅಮ್ಮಾ. ಅದೇ ಹೊಲಿಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಹಾನುಭಾವರಾಗಿ ಹೋಗಿರುವರು. ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯರಾಗಿರುವರು. ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ರಾಜರ್ಷಿಗಳಾಗಿರುವರು.

ಚೆಲ್ವಿ : ಎವ್, ಇಂಥ ಮಾತು ಕಲಕಂಡಿಬೇ? ಅಲ್ಲವ ಮತ್ತೆ, ನಾ ಒಂದು ಮಾತ ಕೇಳಬೇಕಂತೀನಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಕೇಳು ಮಗಳೇ ನೀನು ಏನು ಕೇಳಿದರೂ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ.

- ಚಲ್ವಿ : ಎವ್, ನಾವು ಹ್ಯಾಂಗ ನಡೆದರೂ ನಮಗೆ ಹೊಲೇರಂಬೂದು ತಪ್ಪೊದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೂ ಮುಟ್ಟುದಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಗುಡಿ ಒಳಗೆ ಬರಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಕೆರೀನೀರು ತುಂಬಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಅಂದಮ್ಮಾಗ ನಾವೇನ ಅಂಥ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇವವ್ಯಾ?
- ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಂಗೀ, ಇದು ನೀವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಿರುವದು ನಮ್ಮದೇ ಪಾಪ. ಆ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಮುದ್ದಿಸುವೆವು. ಬಾ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪು. (ಆಲಂಗಿಸುವಳು)
- ಚಲ್ವಿ : (ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ) ಎವ್ ಬ್ಯಾಡ, ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಿಬ್ಯಾಡ. (ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆದು) ತಾಯಿ ನಾನು ತಿರುಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನನ್ನ ಮೈಲಿಗೆ ಬೈಲಾಯಿತು. ಜನ್ಮ ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು. ನನಗೀಗ ನೀನು ಪಾರ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರಸ್ವತಿಯರಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವೆ, ಅಮ್ಮಾ. ನಿಮ್ಮ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಹೊರಕಾಡುವೆ.
- ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಏಳು ಮಗಳೇ, ನಿನಗುಂತಾದ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಅನುಗ್ರಹವು. ನನ್ನ ನಡತೆಗೂ ಅವನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೂ ಏಕರೂಪವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣವಿದೆ, ಹಾಗಿರುವದಕ್ಕೆ ಆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣ.
- ಚಲ್ವಿ : ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆನೇ? ಹೊಲೆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಡಿ, ಕುಡಿ, ಹೊಡಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡವಳು, ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆನೇ? ಹೊಲೆತನದ ಕೀಳು ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದವಳು ನೀತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆನೇ? ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದ ಕುಲದವಳು ದೇವರನ್ನು ಬಲ್ಲೆನೇ? ಯಾವದನ್ನೂ ಆರಿಯದ ಮೂಢಳು ನಾನು. ತಾಯೀ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ದಯೆ! ನನ್ನ ಜನ್ಮಪಾಪನ ಮಾಡಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುವಿಯವ್ಯಾ?
- ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಪರ್ವತ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೇ ನಿನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾಡುವನು. ನಾನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ನಿನ್ನನ್ನು ಅವನಿಗೆ. ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಡುವನೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ತ್ಯಣವು ಚಲಿಸದು. ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ, ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಹೊತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಈಶ್ವರಾಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ. ಅಮ್ಮಾ, ನೀನು ಕುಂಕುಮ ಶೋಭಿತೆಯಾಗುವ ಕಾಲವು ಒದಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯಲಾರರು. ಅದೇ ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿ. ತಂಗೀ ಅದೋ, ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದೇ ಗವಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪಾತಾಳ ಗಂಗೆಯು ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕೂತು, ನಿನ್ನ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ನಡೆ.

(ಪದ)

ವಿಮನಿ ಪೊಗಡದು ಎಂಬಂತೆ ದಕ್ಷಿಣಾಡಿ ತೋಡಿ ಎಂಬಂತೆ

ಶ್ರೀಗಿರಿ | ಮಹಿಮನ | ಪಾವನ | ಪಾವನ | ನುತಿಸುವೆ |

ಶಿವನ | ಶ್ರೀನಾಮ ||ಪ|| ರಸನೆಗೆ ಪಾವನ |

ಶೃತಿಗೆ ಮಧುರ ಗಾನ | ಶಿವನಾಮ ಘೋಷಣ |

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ || ಆಣಮಾಧೀಶನ |

ಮಹಿಮೆ ಗಿರೀಶನ | ಅನುದಿನ ಪದಭಜನ ಆನಂದಪೂರ್ಣ ||

ಪ್ರವೇಶ ೨

ವೇಶ್ಯಾ ಮಂದಿರ

ವೇಮಣ್ಣ : ಪ್ರಿಯೇ, ನಿನಗೆ ವಚನಕೊಟ್ಟಂತೆ ಇದೋ, ಈ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆನು. ನೀನೀಗ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವುದಾದರೆ (ತೋರಿಸಿ) ಈ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಡುವೆನು.

ಚಿತ್ತ : ಪ್ರಿಯರೇ, ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಾನು ಎಂದು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿ ಯಾವ ರೀತಿಯದು?

ವೇಮಣ್ಣ : ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಮಂಚವನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಸುತ್ತಬೇಕು. ಆಗ್ಗೆ ನಾನು ಈ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಇದೊಂದು ನನ್ನ ವಿಧಾನವಿದೆ.

ಚಿತ್ತ : ಇದು ವಿಧಾನವಲ್ಲ, ವಿಲಾಸವು. ಯಾವಾಗಲೂ ಇಂತಹ ಶೃಂಗಾರವೇ ನಿಮಗೆ ಬೇಕು. ಯಾರು ಬೇಡವೆನ್ನುವರು? ಬನ್ನಿ, ಒಳಗೆ ಹೋಗುವ. (ಹೋಗುವರು)

ಭರಮರದ್ಧಿ : (ಬಂದು) ಇವರಂತೂ ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ಸೂಳೆಯು ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಬಂದು, ಮೂರುಸಾರಿ ಮಂಚವನ್ನು ಸುತ್ತಬೇಕು. ಆಗ್ಗೆ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಸೂಳೆಗೆ ಬತ್ತಲಾಗುವದೆಂದರೆ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಮಾತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಚಮತ್ಕಾರವಿದ್ದ ಹಾಗಿದೆ. ಇದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಮಂತ್ರ. ನಮ್ಮ ತಮ್ಮನು ಕೆಟ್ಟ ಹಾದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಒಳ್ಳೇ ಹಾದಿಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿರಬಾರದೇಕೆ? ಅಂತೂ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆಯುವದೋ ನೋಡುವೆನು. (ಓಲೆಗಾರವನು)

ವೇಮಣ್ಣ : (ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ನೋಡಿದೆನು, ತಬ್ಬಿ ಮುದ್ದಿಟ್ಟು ಮೋಹಿಸಿದ, ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಬಂದ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿದೆನು. ಮುಟ್ಟಿ, ಆಲಂಗಿಸಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲಿದ ನರಕದ ಕುಂಡವನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಬಿಗಿದು ಅಗಿದು ಬಾಯಿಟ್ಟು ಭೋಗಿಸಿದೆ, ಸದಾ ಶ್ರವಿಸುವ ಮೂತ್ರ ಮಾಂಸ ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿಗಳ ಪಂಜರವನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಹೇಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಳೆತ ಹೇಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಸಿದೆನು. ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪಾಪದಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತೆನು. ತಾಯೇ, ಮಲ್ಲಮಾಂಚೆ ಈ ರೀತಿ ನೀನು ನನ್ನ ಕಂಠಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದೆ. ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಮಂಚವನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಮೋಹವಳಿತು ಪ್ರೇಮ ಸಡಿಲಿತು. ಬೆಳಕು ಮೊಳೆಯಿತು. ಹೇ ಅಮೋಘ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರದಾಯಿನಿ ಮಾತೃ ಸ್ಮರೂಪಣಿ, ಮಲ್ಲಮಹಾದೇವಿ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಆನಂದ ಭೈರವಿ

ಎಸಗಾಯಿತೀದಿನವು | ಸುಜ್ಞಾನಘನವು || ಪ ||

ಕನಸಿನಲಿ ಜಾಗ್ರದಲಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಜನನಿ ಮನಸಿಗೆ ನಿತ್ಯ ನೆನವು || ಅ.ಪ ||

ಹರಿವಕರಣಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದೆಯೇ | ಮಲ್ಲಾಂಬೆ ನೀನಾಭರಣವನು ಕೊಟ್ಟು |
ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯ ಕೊಟ್ಟು |

ದುರಿತ ಸೂಳೆಯ ಸಂಗಬಿಡಿಸಿದ ಕರುಣೆ ನಾ ಕಡೆಗಾದ ಕ್ಷಣವು ||

ತಾಯೆ, ಹೇಯವಾದ ಭೋಗಕ್ಕಾಶಿಸಿ, ದಾಸಿಗೆ ದಾಸನಾದ ಮಲವನ್ನು ಅಮೃತವೆಂದು ಸವಿದ, ಮದ್ಯವನ್ನು ಸುರುಚಿಯಾದ ಪೇಯವೆಂದು ಪಾನ ಮಾಡಿದ, ಪಶುವದಾಚರಣೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದ್ಯನಾದ, ಕೀವು ನೆತ್ತರ ಕುಡಿದು, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಿ, ಕಡೆಮುಟ್ಟಿದಿರುವ ನೋಣದಂತೆ, ಆತ್ಮ ವಿನಾಶಕ್ಕೆಡೆಯಾದವನನ್ನು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಸಲಹಿದೆ. ಪೀತಾಂಬರಗಳಿಂದಲೂ, ಚಿನ್ನಾದಾಭರಣಗಳಿಂದಲೂ ಮುಚ್ಚಿ ಬಹಿರಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿ, ದುರ್ಗಂಧರಾಶಿಯಾಗಿರುವ ತರುಣಿ ಶರೀರವನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದೆನಲ್ಲವೇ? ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಸಹ್ಯವಾವುದು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯವಾವುದು, ಹೊಲಸಾವುದು.

ಚಿತ್ತ : (ಬಳಗಿನಿಂದ ಬಂದು) ರಡ್ಡಿಯವರೇ ಮೊದಲು ಈ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದನ್ನು ಮೂಗಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಾಕ್ಷಣವೇ ಎಚ್ಚತ್ತೆನು, ದುರಾಶೆಯಿಂದ ದೂರಾದೆನು. ಕರ್ಮದಿಂದ ಕಡೆಗಾದೆನು. ನನ್ನ ಪಾಪಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೀಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೆಂದೂ ಇಂತಹ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಮೂಗುತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಂಥ ಪಾಪಿಯ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿರುವದೋ ಆ ಮಹಾತ್ಮೆಗಳಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗಿ, ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. ಇದೋ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ತಪ್ಪಾಯಿತು. (ಗಲ್ಲ ಬಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಳು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಬಂದು) ಬಂದೆ ಸೂಳೆವ್ವಾ, ಮೂಗುತಿ ಬೇಡಾಯಿತೇ? ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡು, ನಾನು ಕಾಯುತ್ತೇನೆ.

ಚಿತ್ತ : ಇದೋ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. (ಕೊಡುವಳು) ರಡ್ಡಿಯವರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನನಗೆ ವಿವೇಕವುಂಟಾದದ್ದೇ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಕೃತ ಪುಣ್ಯ. ನಾನೀಗ ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುವೆನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಮೊದಲು ಹೋಗ ನಮ್ಮವ್ವಾ, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು.

(ಬೀದಿಯ ಮುಂದೆ)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಮ್ಮಾ, ಈಗಲಾದರೂ ನಿನ್ನ ಸೂಳೆಯ ಪುರಾಣ ಮುಗಿಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ವೇಮಣ್ಣ : ನನಗೀಗ ಪೂರ್ಣ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೀಗೋ ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೇನು, ಬಾಯಿಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿಬಿಡು.

ವೇಮಣ್ಣ : ನೀಚಕಾದ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ, ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳಿಂದ ತಣೆದ ಸೂಕರನಂತೆ ಮೈಮರೆದು, ದಿವಾರಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಮಿಷಗಳಂತೆ ಕಳೆದೆನು. ಮುಟ್ಟಲು ಬಾರದ ಕಲುಷಿತರೂಪಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯಳ ಶರೀರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ಮೋಹಿಸಿ, ಭ್ರಮಿಸಿ, ರಮಿಸಿ ಮತ್ತೆಚಿತ್ತನಾದೆನು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ರವಿಸುವ ಲಾಲಾರಸವನ್ನು ಸವಿದು, ತಣೆದು,

ಕುಣಿದು, ಮಣಿದು ಮಂಕನಾದೆನು. ಮಾಲಿನ್ಯದ ಮುದ್ದೆಯನ್ನಾಲಂಗಿಸಿ, ಚುಂಬಿಸಿ ಚೀತ್ಕರಿಸಿದೆನು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ಏನೇನ ಹೇಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವಿಯೋ? ಭೀ, ಹೋಗೋ ನಿನ, ಮುಟ್ಟಿಬ್ಯಾಡ. ನೀನು ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟಿದ್ದಳೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ವೇಮಣ್ಣ : ಆಗ್ಗೆ ನೋಡಿದ ಅವಳ ಅಮಂಗಲವಾದ ದಿಗಂಬರ ದೇಹವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಮಲದ್ವಾರಗಳಿಂದ ಹೊಲಸು ನಾರುವ ಕಾಯವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ನರಕದಲ್ಲಿ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬಿದ್ದ ನಾನು ಕಡೆಗಾಗಲು ವುಣ್ಣಾತ್ಮಕಾದ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇದೋ. ಇದ, ಮೂಗುತೆಲ್ಲ?

ವೇಮಣ್ಣ : (ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಮಿಸಿ) ಪವಿತ್ರತಮ ಮೂಗುತಿಯೇ, ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಸುಶೋಭಿತವಾಗಿದ್ದ ಮೂಗುತಿಯೇ, ಕುಂಕುಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯರಿಗೆ ಮಂಗಲಾ ಭರಣವಾಗಿದ್ದ ಮೂಗುತಿಯೇ, ತಾಯೇ,

(ಪದ)

ರಾಗ : ದೇಶ, ತಾಳ : ಕೇರವ

ತಾಯೇ ನೀನೇ ಗತಿ | ಮೂಗುತಿ | ದಿವ್ಯ ಮಂಗಲ ಪ್ರಭೆಯ ಜೋತಿ || ಪ ||

ತಾಯಿಯ ಮೂಗುತಿ | ತಂಗಿಯ ಮೂಗುತಿ |

ಅತ್ತಿಗೆಯಳ ಮೂಗುತಿ | ನೀನೇ ಗತಿ ಮತಿ | ಸತಿಗೆ ನೀ ಸದುಗತಿ |

ಗೈಯುವೆ ನಾನತಿ | ನೀಡು ಪಾಪದಿ ಮುಕ್ತಿ ||

ವೇಮಣ್ಣ : ಸಾಕು, ಎಲ್ಲವು ಕಡಿದು ತನ್ನ ನೆತ್ತರವನ್ನು ತಾನೇ ನೆಕ್ಕಿ ಸಂತೋಷಪಡುವ ಈ ಶ್ವಾನವೃತ್ತಿಯು ಸಾಕು. ಮಾತೃಮಣಿ ಮಾಲಿನ್ಯ ಕ್ಷಾಲನ ಪಂದಾಕಿನಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ದೇವಿ ಶರಣು, ಶರಣುಬಂದವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ಭರಮ : ತಮ್ಮಾ, ಅವಳಿಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಡಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ಸೂಳೆಯ ಸಂಸಾರ ಸಾಕು. (ವೇಮರಡ್ಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವನು) ಸೂಳೆದವ್ವ ಗಾಳಿದವ್ವ ಎರಡೂ ಒಂದ ಅಂತ. ಅದರಾಗ ಹೆಣ್ಣಿದವ್ವ ಬಡದರೆ ಬಿಡಸೂದ ಕಷ್ಟ. ಏನ ಆಗಲಿ, ತಾನ ಬಿಟ್ಟಿತು. (ಹೋಗುತ್ತ ತಿದಾಗಿ ನೋಡಿ) ಮತ್ತೆ ಹಣಕಿ ನೋಡುತೀಯಾ? ಎಲಾ ನಿನ. (ಹೋಗುವನು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮಗಳೇ, ಅದೋ ನೋಡು ಅದೇ ಗವಿಯು! ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸಿದ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳ. ನಡೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. (ಗವಿ ಕಾಣಿಸುವದು ಹೋಗುವದು)

ಭರಮ : (ಧಾವಿಸಿ) ಹುಲಿ ಬಂತ, ಹುಲಿ ಬಂತ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಎಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಿ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ. (ತನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಆ ಹುಲಿಯಲ್ಲವೇ ಈ ಹುಲಿ, ನಾನು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನೀನು ಹುಲಿ ಬಂತ ಎಂದು ಅನ್ನತಕ್ಕದ್ದು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ನೀವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸೂಳೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ನಾನೂ ಬಂದೆ, ತಮ್ಮನೂ ಬಂದ. ಇದೋ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತಂದೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಲ್ಲಿ ಆದದ್ದೇನು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಸೂಳೆಯ ಕೈಗೆ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಕ್ಷಣವೇ ತಮ್ಮನು ಸೂಳೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾ, ಸೂಳೆಯು ತಮ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿ, ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆ!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಈಗ ತಮ್ಮನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೈದುನನಲ್ಲಿ? ಪಾಪ ಕರ್ಮದಿಂದ ದೂರಾದ ನನ್ನ ವೇಮಣ್ಣನಲ್ಲಿ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅದೋ, ಅಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡವನ್ನಿಳಿದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹೋಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು (ಹೋಗುವನು)

ಚಿತ್ತ : (ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು) ತಾಯೀ ಮಲ್ಲಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುವೆನು, ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. (ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಏಳ, ಅಮ್ಮಾ, ನೀನು ಯಾರು?

ಚಿತ್ತ : ತಾಯೀ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೈದುನನನ್ನು ನರಕಕ್ಕೆಳೆದ ಪಾಪಿ. ನಿನ್ನ ಮೂಗುತಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಮೂಢಳು. ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕಾಪಾಡು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಪಾಪಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟಾದದ್ದೇ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹ.

ಚಿತ್ತ : ತಾಯೀ, ಇನ್ನೆಂದೂ ನಾನು ಇಂತಹ ಪಾಪ ಕರ್ಮವನ್ನು ನೆನೆಯುವದಿಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ, ವೇಶ್ಯೆಯರು ಪರಪುರುಷರು ಕೂಡಿ ಜೀವಿಸಬೇಕೆನ್ನುವದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಸದಾಚಾರವೇ ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮ. ಅದರಂತೆ ನಡೆದು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಮ್ಮ.

ಚಿತ್ತ : ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಮನಸ್ಸು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಮ್ಮಾ, ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ನಿನಗೀಗ ಪಾಪಕರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವುಂಟಾಗಿದೇ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳು.

ಚಿತ್ತ : ತಾಯೀ, ನೀನು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳುವೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಹಣೆಗೆ ಭಸ್ಮವನು ಧರಿಸು, ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು, ಅವನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮನವಿರಿಸು. ಇದೋ ನಿನ್ನ ಹಣೆಗೆ ಭಸ್ಮ ಲೇಪಿಸುವೆ. (ಹಚ್ಚುವಳು)

ಚಿತ್ತ : ಧನ್ಯಳಾದೆ ತಾಯೀ.

(ಪದ)

ದಾಗ : ಭೀಮಪಲಾಸ, ತಾಳ : ಯಕ್ಕ

ತಾಯೇ ಪೋರಿದೆ ಕರುಣೆ | ಶಾಂತಿಯದನಿ | ಶರಣಶರಣೆ |
 ಸಫಲವಾಣಿ ತವಸಮಾನ | ಜಗದಿ ಮಹಿಮೆ ನಾ ಕಾಣೆ || ಪ ||
 ಪುಣ್ಯರಾಶಿ ಹೇಮಾತೇ ಪಾಪಿ ನಾನು ಪರಿಪೂತೆ | ಜನನಿ ದಯಾವತಿ ನೀನೆ |
 ಭಯಹರಿದೆ | ದೀನತ್ರಾಣೆ || ೧ ||
 ನೋಡದಲೆನ್ನಯ ದೋಷವ ತಾಯೆ |
 ಮಾಡಿದೆ ಕೃಪೆಯನು ಕರುಣಾಹೃದಯೆ !
 ಜಗದ ಸ್ತ್ರೀಯು ನೀನಲ್ಲ ಮಲ್ಲವ್ವಾ |
 ಮುಗಿದ ಪಾಪ ನನ್ನದು ತಾಯವ್ವ | ಸಿಗದ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸಿಕ್ಕಿತವ್ವ !
 ಬಗೆದು ನನಗೆ ಗತಿ ತೋರಿದೆಯವ್ವ || ೧ ||

(ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗುವಳು.)

ವೇಮಣ್ಣ : (ಧಾವಿಸಿ) ತಾಯೇ ಉದ್ಧರಿಸು. (ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು) ಆವ ಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯವೋ ತಾಯೇ, ನೀನೀರೀತಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿದೆ. ನರಕಾಬ್ಧಿಯಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿದೆ. ಕಾಸು ಬಾಳದ ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಸದಲ್ಲಿ ಗಣಿಸಿ, ತಂದೆಯನ್ನು ಧೀಕರಿಸಿ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ, ಸೂಳೆಯನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದ ಮೂಢನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಲಾಶ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ದಯಾಶೀಲೆ, ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನರಿಯದ, ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದ, ಸದಾಚಾರದಿಂದ ನಡೆಯದ, ಪಾಪಿಯಾದ ನನಗೆ ನೀನೆ ಮತಿ. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳುವೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮೈದುನನೇ, ನೀನು ದುಃಸಂಗದಿಂದ ದೂರಾದದ್ದೇ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವು. ವೇಮಣ್ಣಾ ಹಿಂದಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ನೀತಿವಂತನಾಗಿ ಬಾಳು. ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಳ್ಳ ನಾವು ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಈ ಶರೀರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಗಿರಾಜನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಸವಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಪರ್ವತ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಯೋಗಿ ಗಳಿಗಾದರೂ ಈ ಶರೀರವೇ ಮೋಕ್ಷಮೂಲವಾಗಿರುವದು.

ಲಂಬಿಕಾಯೋಗಿ : (ಗುಹೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ) ಹರ ಹರ ಮಹಾದೇವ!

ಎಲ್ಲರೂ : ಮಹಾತ್ಮರೇ, ವಂದಿಸುವೆವು.

ಲಂಬಿಕಾಯೋಗಿ : ನಿಮಗೆ ಮಂಗಲವಾಗಲಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮೀ, ತಾವು ಯಾರು?

ಲಂಬಿಕಾ : ಅಮ್ಮಾ, ನಾನೋರ್ವ ತಪಸ್ವಿ. ಇಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡತೊಡಗಿ ಇಂದಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಈ ದಿವಸವೇ ನಾನು ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡತಕ್ಕವನಿರುವೆ. ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವೇ ನನ್ನ ತಪಃಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮಂಗಲ ವಾದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಲಂಬಿಕಾಯೋಗಿ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಯೋಗಿಗಳ ದರ್ಶನವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಆಗಮನವು.

ಲಂಬಿಕಾ : ಅಮ್ಮಾ, ಈವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಪಡೆದ, ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ನಿನ್ನಗುಪದೇಶಿಸುವೆನು. ಈ ಮಂತ್ರ ಯಾರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವದೋ ಅವರು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಭವಭಯದಿಂದ ಕಡೆಗಾಗುವರು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮೀ, ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ಮೈದುನನಾದ ವೇಮಣ್ಣನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ.

ಲಂಬಿಕಾ : ಅಮ್ಮಾ, ಪರಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ನೀನೇ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಯೋಗಿನಿ. ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತಾಗಲಿ. ವೇಮಣ್ಣಾ ಹೀಗೆ ಬಾ, ನಿನಗೆ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡುವೆನು. (ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ) ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಮೆರೆ. ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ! (ಗುಪ್ತನಾಗುವನು)

ವೇಮಣ್ಣ : (ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ) ಪುನೀತನಾದೆ. ನನಗೆಲ್ಲವೂ ಆನಂದವೆ ತೋರುವದು. ಆನಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಯನಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ, ತತ್ತಮಸಿ ತಾಯೆ, ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳೇ ನನ್ನ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. (ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೩

ಅರಣ್ಯಬೀದಿ

ಸುಂದರರಡ್ಡಿ : ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸುಂದರರಡ್ಡಿ, ನನ್ನ ಊರು ಚೆನ್ನಪಟ್ಟಣ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಹಸ್ರ ದೀಪೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ತಾಯೀ, ನಿನ್ನಿನ ದಿವಸ ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಬಂದು ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಮ್ಮಾ ಅಂತೇ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಂಕಲ್ಪವು ಸುಳ್ಳಾಗದು ಅಪ್ಪಾ. ನನಗೊಬ್ಬ ಸಾಕುಮಗಳುಂಟು, ಅವಳು ಜನ್ಮದಿಂದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳು. ಅವಳನ್ನು ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗುವಿಯಾ?

ಸುಂದರ : ಸ್ವರ್ಶಮಣಿ ಸೊಂಕಿ ಕಬ್ಬಿಣವು ಬಂಗಾರವಾಗುವದು. ತಾಯಿ ನಾನು ಯಾವ ದೋಷವನ್ನೆಣಿಸದೆ ಮದುವೆಯಾಗುವೆನು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಈ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಮುಸುಕು ಹರಿದು ಬೈಲಾಗದೆ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಸುಂದರರಡ್ಡಿಗಿ) ಅಪ್ಪಾ, ಮೊದಲು ನಿನಗೆ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು ನಡೆ. (ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು)

(ಅದೇ ಬೀದಿ ಭರಮರಡ್ಡಿ ಪೂಜಾ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಡನೆ ಬರುವನು.)

(ಪದ)

ಯಾತ್ರೆಯ ಮಾಡಣ್ಣ | ಶ್ರೀಶೈಲಸ್ವಾಮಿ || ಪ ||

ಕ್ಷೀತ್ರನೋಡಿದವರ ನೇತ್ರ ಸಾಫಲ್ಯವಣ್ಣ |

ಮುಕ್ತಿದಾತ ಮಲ್ಲಿನಾಥನೆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ || ೧ ||

ಪಾತಾಳಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಾ | ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಣ್ಣ |

ಮುಕ್ತಿ ದಾತನೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥನೆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ || ೨ ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಶ್ರೀಶೈಲ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಗುಡಿಯ ಶಿಖರ ನೋಡಿ ಸಾಯಬೇಕಂತೆ. ಬನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ ಹಾಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಬೇಡಿ. ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಈಗ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ತೀರಿಸುವೆನು.

ಪ್ರವೇಶ ೪

(ದೇವಾಲಯ ಚಿಲ್ವಿ ಕಸಗೂಡಿಸುತ್ತ)

ಸಾರಂಗ, ದೀಪಾಚಂದಿ

ನೀನೇ ತಂದೆಯು ಲೋಕದೊಡೆಯ |

ನಾನುಡುಗುವೆ ನಿನ್ನಯ ಗುಡಿಯ ||

ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಗಿಂತ ರುಚಿ ನಿನ್ನ ನಾಮವು |

ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಮಾಡು ನೀ ಕೃಪೆಯ |

ನಾನುಡುಗುವೆ ನಿನ್ನ ಗುಡಿಯ || ೧ ||

ಮೂರು ಲೋಕಕೆ ನೀನು ಸ್ವಾಮೀ |

ನಾ ಹೊಲತಿಯ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮೀ |

ದೂರಮಾಡು ಸಾವಿರಾರು ವರುಷಗಳಿಂದ |

ಬೇರೂರಿದಂಥ ಮೈಲಿಗೆಯ ||

ನಾನುಡುಗುವೆ ನಿನ್ನ ಗುಡಿಯ || ೨ ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಬರುತ್ತ) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾಂತ ಮಲ್ಲಯ್ಯಾ ಉಘೇ! ಉಘೇ! (ಚಿಲ್ವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಯಾರು? ಚಲುವಕ್ಕಾ, ಕಸಗೂಡಿಸುವದಾಯಿತೇ?

ಚಿಲ್ವಿ : ಆಯಿತು ಅಪನವರ. ಮಲ್ಲಮ್ಮತಾಯಿ ಎಲ್ಲಿರುವಳು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಈಗ ಬರುವಳು. ಚಲುವಕ್ಕಾ, ನನ್ನದೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳುವಿಯಾ? ಇದೋ, ನಾನು ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ, ಬಾಗಿಲವಕ್ಕಿ ಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡುವೆನು. ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೂಡು. ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ನಿನಗೆ ತೊಬ್ಬಿ ಬಟ್ಟಿ, ಉತ್ತತ್ತಿ ಹಣ್ಣು ಕೊಡುವೆನು.

ಚಿಲ್ವಿ : ಆಗಲಿ ಅಪನವರ, ಅವ್ವ ಬಂದ್ರ ಬೇಗ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯಿರಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಯಾರು ಬಂದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿದರೆ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯುವೆನು (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವವನು)
(ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ಚಿಲ್ವಿ, ಭರಮ - ಸುಂದರರಡ್ಡಿ ಬರುವರು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಚಲುವಕ್ಕಾ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ಇದೋ ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕಾಂಕ್ಷಿಯನ್ನು ನೋಡು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದನೇ? ಮದುವೆಯಾಗುವಿಯಾ?

ಚಲ್ವಿ : ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಪ್ಪಾ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ?

ಸುಂದರ : ನೋಡಿದೆನು ಅಮ್ಮಾ, ನನಗಿವಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜನ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಚೆಲುವಕ್ಕಾ, ನಮಸ್ಕರಿಸು. (ಚಲ್ವಿ ಸುಂದರರಡ್ಡಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು.) ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟ ನೆರವೇರಿತು. ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಂಕಲ್ಪ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ನಾವೀಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿ, ನಾಳಿನ ದಿನವೆ ಲಗ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ. (ಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ) ಒಳಗೆ ಯಾರು? ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿರಿ.

ಚಲ್ವಿ : ಅಮ್ಮಾ, ಒಳಗೆ ಅಪ್ಪನವರಿರುವರು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಯಾರು ಇವರೇ, (ಕೂಗಿ) ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯಿರಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಒಳಗೆ) ಯಾರು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವವರು.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ತಾವೇ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಾವೆಂದರೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲವೇನು? ಏನಿದು ಹುಚ್ಚಾಟ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಪತಿಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರವಾಗುವದೇ ಶಿವನಾಮೋಚ್ಚಾರವು.

ಒಡಪು

ಪತಿಯೇ ಪರಶಿವನೆಂದು ನುಡಿಯುವೆನು ಶಿವಸಾಕ್ಷಿ ।

ಪತಿಯ ಪಾದವ ನಿತ್ಯ ಸೇವಿಸುವೆ ಗುರುಸಾಕ್ಷಿ ।

ಪತಿಯ ಶ್ರೀಗಿರಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ರೂಪದಲಿ ನೋಡುವೆನು ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿ ॥

ಪತಿಯ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ರವಿ ಚಂದ್ರಮರು ಸಾಕ್ಷಿ ।

ಪತಿಗತಿ ಎಂಬ ವಿಧಿಗೆ ವೇದವು ಸಾಕ್ಷಿ ।

ಪತಿಗೆ ಮಂಗಲಪದಕವದು ಶೋಭನಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ।

ಪತಿಯ ನಾಮವು “ಭರಮರಡ್ಡಿ” ಯಮೃತದಕಡ್ಡಿ ಮುಕುತಿಗದು ಬಡ್ಡಿ ॥

ಭರಮರಡ್ಡಿ : (ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದು) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾಂತ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಉಘೆ! ಉಘೆ! ಪೂಜೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. (ಎಲ್ಲರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು)

ಸುಂದರ : ತಾಯೀ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಹಸ್ರದೀಪೋತ್ಸವದ ಸಂಕಲ್ಪವು ನೆರವೇರಲಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸಾವಿರ ದೀಪಗಳ ಉತ್ಸವವೇ? ಅಷ್ಟು ದೀಪಾ ಹಚ್ಚಿದವರಾರು?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದವನ ಮುಂದೆ, ಸಾವಿರ ದೀಪಗಳ ಬೆಳಕನ್ನು ಮಾಡಲು ಅನ್ಯರ ಸಹಾಯವೇಕೆ? ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಸಹಸ್ರ ದೀಪೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಂಗಲ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡು.

ಪದ

ರಾಗ - ಪಿಲ್ಲೂ, ತಾಳ - ಕಮಾಲಿ

ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಮಮತಾತಾ | ಮಹಿಮಾನ್ವಿತ || ೫ ||

ತ್ಯಲ ವಿಲಸಿತ | ದೇವಪುನೀತ | ಶಲೆಯಾದ ಶಿವ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ತಾತಾ ||

(ಸಹಸ್ರ ದೀಪೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಅಂಕ : ನಾಲ್ಕು

ಪ್ರವೇಶ ೧

ಸುಕುಮಾರ : ವೇದನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆ. ಮಹಾರೋಗ ಪೀಡಿತನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಮುಟ್ಟಿರು, ಮಾತಾಡಿಸರು, ನೀರು ಕೊಡರು, ಊರೊಳಿರಬೇಡವೆಂದು ದಬ್ಬುವರು. ಪಾಪಿಯಾದ ನಾನು ಸೆರೆಗುಡಿದು, ಮಾಂಸ ತಿಂದು, ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಹೊಲೆಸೂಳೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ, ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದು ಅವಳ ಮಗಳನ್ನೇ ಮೋಹಿಸಿದೆನು. ಮಾಡಬಾರದ ಮಾಡಿದ್ದು ನನಗೆ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರಕಯಾತನೆಯಾಗಲು ಈ ರೋಗ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಮಿತ್ರನಾದ ವೇಮಣ್ಣನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅವನು ಸೂಳೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿರುವ ದರಿಂದ, ಅವನ ದರ್ಶನವೇ ನನಗಾಗದಂತಾಗಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ, ಕೈ ಕಾಲಬೆರಳುಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೀವು, ನೆತ್ತರ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿ, ಹಾ! ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆ! (ನಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವನು.)

ವೇಮಣ್ಣ : (ಬಂದು)

(ಪದ)

ರಾಗ : ನಾದನಾಮ ತ್ರಿಯಾ, ತಾಳ : ಕೇರವಾ

ಕಳಕೊಂಡೆ ನಂಜು | ಉಳಕೊಂಡೆ ನಾನು !

ಮೂರು ಮಲಗಳನು ತೊಳಕೊಂಡೆ | ಸತ್ಯವಾವುದೆಂಬುದನು ತಿಳಕೊಂಡೆ || ೫ ||

ಉಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಂಜು | ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನಂಜು |

ಹುಚ್ಚುನಾಯಿಯಂಥ ಸೂಳೆ | ಮೆಚ್ಚು ಗಲ್ಲ ಕಡಿದ ನಂಜು || ೧ ||

ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಂಜು | ಯೋಗಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ನಂಜು |

ರಾಗವೆಂಬ ವಿಷದ ಹಲ್ಲಿನ | ನಾಗರಾಜನಂಥ ನಂಜು || ೨ ||

ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ನಂಜು | ಕಣ್ಣು ಕಡಿಸಿದಂಥ ನಂಜು |

ಬಣ್ಣ ಕಡಿಸಿ ಹುಟ್ಟುಸಾವ | ನುಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚಿದಂಥ ನಂಜು || ೩ ||

ವೇಮಣ್ಣ : ಆಶೆಯಳಿಯದಿರಲು ಪಾಶಮುಕ್ತನಾಗುವೆನೇ? ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದವನೇ ಮರ್ಮಜ್ಞ ನಾದ ಯೋಗಿ. ನವರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಚೀಲಕ್ಕೆ ನವ ಕುಂದಣದ ಭೂಷಣಗಳೇಕೆ? ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಮೊದಲು ವಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಬತ್ತಲಾಗೆ ಬಂದ

ದೇಹವು ತುದಿಗೂ ಬತ್ತಲಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ನಡುವೆ ಬಟ್ಟೆ ಪೀತಾಂಬರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದು ಅಪಹಾಸವಲ್ಲವೇ? ನಶ್ವರವಾದ ಜಗದಲ್ಲಿ ನಾನು-ನನ್ನದೆನ್ನುವದೆಲ್ಲವೂ ಮಿಥ್ಯವೇ. ನಾನೊಂದು ದಿವಸ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಗೆ ಸಾಗುವರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಯಾವುದು ನನ್ನದೆನ್ನಲಿ?

ಪದ

ಶಂಕರಾಭರಣ

ಭೂಮಿ ನನ್ನದು ಎನಲು ಭುವನೇಶ ನಗುವನು |
 ಕಾಮಿತ ಕಂಡು ಲೋಭಿಯ ಧನವೇ ನಗುವದು |
 ಕಾಮಿನಿಯು ನನ್ನವಳು ಎನೆ ಮೃತ್ಯು ನಗುವಳು |
 ಪ್ರೇಮದೂಷಿತ ಪತಿಯು ಸುತನಪ್ಪುವದ ಕಂಡು
 ಜಾರೆ ತಾ ನಗುವಂತೆ ಕಲಿರಾಜ ನಗುವನು
 ವಿಶ್ವತೋಭಿ ರಾಮ | ಕೇಳೋ ವೇಮಾ ||

ವೇಮಣ್ಣ : ನಾನು ನನ್ನದೆನ್ನುವದರ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಯೋಗಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಯಾವುದು ಸಾರ್ಥಕ? ನಾನು ಯೋಗಿಯಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು! ತ್ಯಾಗಿಯಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಎಂತಹ ಯೋಗಿ? ರಾಜಯೋಗಿಯಲ್ಲ, ಹಠಯೋಗಿಯಲ್ಲ, ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಲ್ಲ, ಉನ್ನತಯೋಗಿ!! ಹುಚ್ಚಯೋಗಿ !!! ನನಗೀ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳೇಕೆ? (ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ನಗುತ್ತ) ಬಿದ್ದೆನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಈಸು ಬಿದ್ದೆನು. ನೇಹನಾನಾ ನೇಹನಾನಾ, (ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸುಕುಮಾರನನ್ನು ಎಡವಿ) ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು? (ನರಳಿಕೆ ಕೇಳಿ) ರೋಗಿಷ್ಟು! ಪಾಪಿಷ್ಟು! ಮಹಾರೋಗೀ ಭವರೋಗಿ! ಥೂ!ಥೂ! (ಮೈಮೇಲೆ ಉಗುಳುವನು)

ಸುಕುಮಾರ : (ರೋಗವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ) ಎದ್ದು ಅಹಹ! ನನ್ನ ರೋಗವಳಿಯಿತು. ಉರಿಯು ನೊಂದಿತು, ಸಂಕಟ ಹರಿಯಿತು. ಮಹಾತ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವೆನು. ನೀನು ಯಾರು?

ವೇಮಣ್ಣ : ನಾನು ನೀನೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುವು ನಾನು! ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲದ ಆತ್ಮವು ನಾನು. ಸ್ವಪ್ನಜಾಗರ ಸುಷುಪ್ತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಿವು ನಾನು, ವಿಶ್ವಾತ್ಮವು ನಾನು, ಏನೆಂದಿಲ್ಲದ ಅಖಂಡ ಚಿನ್ಮಯನು ನಾನು.

(ಪದ)

ತ್ಯಾಗಿಯು ನಾ! ಶಿವಯೋಗಿಯು ನಾ |
 ಭವರೋಗವ ಗೆದ್ದ ವಿರಾಗಿಯು ನಾ |
 ಆಗುವ ಹೋಗುವ ಭೋಗವ ನೀಗಿದ |
 ಯೋಗಿಯಾದ ವೇಮಣ್ಣನು ನಾ ||

ಸುಕುಮಾರ : ಯಾರು? (ಗುರ್ತಿಸಿ) ಮಿತ್ರನಾದ ವೇಮಣ್ಣ, ಅಹಹ, ಎಂತಹ ಭೋಗಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಮಹಾನುಭಾವ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆ?

ವೇಮಣ್ಣ : ತಿಳುವಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ನೀನೆಂಬುದೆಲ್ಲವು ಒಂದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಯಿಲ್ಲ. ಸೂಳೆಯಿಲ್ಲ, ಕಾಮವಿಲ್ಲ, ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲ, ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ, ಜಗತ್ತು ಇಲ್ಲ, ಸೂಳೆಯಿಲ್ಲ, ಸಂಗವಿಲ್ಲ ಆನಂದಮಾನಂದಂ. (ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವನು.)

ಸುಕುಮಾರ : ವೇಮಣ್ಣಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಸುಕುಮಾರ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಮಿತ್ರನಾರು? ಶತ್ರುವಾರು? ಸುಕುಮಾರನಾರು? ಕುಮಾರನಾರು? ತಂದೆ ಯಾರು? ತಾಯಿ ಯಾರು? ಹೆಂಡತಿ ಯಾರು? ಸೂಳೆ ಯಾರು? ನೀನು ಯಾರು? ನಾನು ಯಾರು? ಸಂತೆ! ಸಂತೆ! ಇದು ಸಂತೆ!

(ಪದ)

ಇರುಳು ಹಗಲುಗಳಂತೆ | ನೆರಳು ಬಿಸಿಲುಗಳಂತೆ |

ಅರಿವು ಮರವುಗಳಂತೆ | ಮಾಯೆ ತಾನಂತೆ |

ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳಂತೆ | ಕಟ್ಟು ಬಿಡುವುಗಳಂತೆ |

ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳಂತೆ | ಮೋಹದ ಸಂತೆ |

ವಿಶ್ವತೋಭಿ ರಾಮ ಕೇಳೊ ವೇಮಾ ||೧||

ಸುಕುಮಾರ : ಮಹಾತ್ಮಾ, ಮೂಢನಾದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಬಗೆಯು ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಹುಚ್ಚು ಯಾವದು ಹುಚ್ಚು. ಮೃತ್ಯುವು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದರೂ, ನಾನು ಸ್ಥಿರ ಸಜೀವಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದು ಹುಚ್ಚು. ಘಟಿಸರ್ವದಂತೆ ಹಣದ ಕಾವಲಾಗಿರುವ ದೊಂದು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಹುಚ್ಚು. ನರಕ ಭಾಂಡಾರದಂತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಮೋಹಿಸುವದೊಂದು ಮನೋವಿಕಾರದ ಹುಚ್ಚು. ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ರತಿಗೂಡಿ, ರಕ್ತಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಯನ್ನೊಂದು ಗೊಂಬೆಯನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ಮಗನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುವದೊಂದು ಪುತ್ರ ವ್ಯಾಮೋಹದ ಹುಚ್ಚು! ಒಬ್ಬರನ್ನು ಅಳಿಸಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನು ನೋಯಿಸಿ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಮರುಗಿಸಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ನಗಿಸಿ ತನ್ನ ಬೇಳೆಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಬಹುದಿವಸ ಬದುಕುವೆನೆಂಬ ದುರಾಶೆಯಿಂದ ಈ ಎಲುವಿನ ಮೊಟ್ಟೆಯಲಿ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವದೊಂದು ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜೀವಿಗಳ ಹುಚ್ಚು! ಅಟವಾಡುವ ಹುಚ್ಚು! ನಾಟಕ ನೋಡುವ ಹುಚ್ಚು ಎಲ್ಲವೂ ಹುಚ್ಚೇ ಹುಚ್ಚು. (ನಗುವನು.)

ಸುಕುಮಾರ : ವೇಮಣ್ಣಾ, ನೀನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ವೈರಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ನರಕಕ್ಕೆ ಕಳೆದ ಅಪರಾಧಿ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡು. ಮಹಾನುಭಾವ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ವೇಮಣ್ಣ : ಹೋಗು ಭೂತವೇ, ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಕೆಡಹಿದ ಮಾಯಾ ಭೂತವೇ ಹೋಗು. ಕ್ಷಮಾಸಮುದ್ರಳಾದ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಕ್ಷಮೆ! (ನಗುತ್ತ ಹೋಗುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಅದೇ ಬೀದಿ

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಾಗಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವನು. ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ-ಬರೆಗಳಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹಣೇಬರಹವೇ ನೆಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವಾ, ಈಗ ಅವರು ಎಲ್ಲಿರುವರು? ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಹುಚ್ಚು ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಬಳಿಕ ಬಿಡುವದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನೋಡಬೇಕು.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಅಳುತ್ತ) ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಾರದು ಭಾವಾ ?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಒಬ್ಬರ ಸಂಸಾರ ಕೆಡಸಬಾರದು ನಾಗಾ.

ನಾಗಮ್ಮ : ನನ್ನ ಗಂಡನು ಕಡೆಗೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನೀನಾದರೂ, ಕಡೆಗೂ ನಿನ್ನ ದುರ್ಗುಣ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ವೇಮಣ್ಣ : (ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ನಗುತ್ತ ಬಂದು) ಹೆ ಹೆ ಮಾಯೆ ಎಲೆ ಮಾಯೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವಿಯಾ? (ನಗುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ನಾಗಮ್ಮ, ಅದೋ ನೋಡು ಹುಚ್ಚನಾದ ನಿನ್ನ ಗಂಡನೇ ಬಂದನು.

ನಾಗಮ್ಮ : (ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಪತಿದೇವನೇ, ಇದೇನು ಅವಸ್ಥೆ?

ವೇಮಣ್ಣ : (ನೋಡಿ) ಯಾರದು? ಮಾಯೆ ಮಡದಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಯೆ, ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಯೆ, ಸೂಳೆಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಯೆ (ನಗುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಮ್ಮಾ, ಎಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚನೆಂದರೆ, ನೀನೂ ಹುಚ್ಚನಾದೆಯಾ?

ನಾಗಮ್ಮ : ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು.

ವೇಮಣ್ಣ : (ನಗುತ್ತ) ಹುಚ್ಚು! ಹುಚ್ಚು!

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭಾಗೇಶ್ವರಿ, ತಾಳ : ತ್ರಿತಾಲ

ಹುಚ್ಚು ಮಾಯೆ ನಿನ್ನ | ನೆಚ್ಚಿಕೆಟ್ಟೆ ನಾಚಿಕೆಲ್ಲ || ಪ ||

ಹಡೆದು ಹಾಲುಣಿಸಿದೆ | ಮಗನೆಂದು ಮುದ್ದಿಸಿದೆ |

ಮಡದಿಯೆಂದೆನಿಸಿದೆ | ಕಡೆಗೆ ನೀ ಸೂಳ್ಳಾಡೆ | ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ||

ನಾಗಮ್ಮ : ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಡದಿಯಲ್ಲವೇ? ನನ್ನೊಡನೆ ನೀವು ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಇಂಥ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೆ? ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಬನ್ನಿ.

ವೇಮಣ್ಣ : ಎಲ್ಲಿದೆ ಮಠಾ. ನನ್ನದೊಂದು ಮನೆ, ನಿನ್ನದೊಂದು ಮನೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಶಿವನ ಮನೆ.

ನಾಗಮ್ಮ : ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. (ಕೈ ಹಿಡಿಯುವಳು)

ವೇಮಣ್ಣ : (ಒದ್ದು) ಎಲೆ, ಮುಟ್ಟಿದಿರು ಮಾಯೆ, ಸರಿ ದೂರತ್ತ!
 ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಕೆಟ್ಟೆ. ಹುಟ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸತ್ತೆ ಸತ್ತೆ.
 ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಭವದಿ ಭವದಿ ಬಂದೆ.
 ತವಿಸಲಿಲ್ಲ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು. ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ ಪದವು.
 ವಿಶ್ವತೋಭಿ ರಾಮನಾದೆನಂದಿಗೆ ॥

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ತಲೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವುದು.

ನಾಗಮ್ಮ : ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೊಳೆಯನ್ನು ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹೀಗಾಯಿತು.

ವೇಮಣ್ಣ : ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾನಿಲ್ಲ, ಮಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಮಡಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಅಂಗವೇ ಲಿಂಗ, ಲಿಂಗವೇ ಅಂಗ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಾಗಮ್ಮಾ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರ ಭಂಗ! ಇವ ! ನಿಜಲಿಂಗ ಭವಭಂಗ.

ನಾಗಮ್ಮ : ಏಳು, ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ?

ವೇಮಣ್ಣ : ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆ, ಮಾಲಿನ್ಯದ ರಾಶಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ! ಹ! ಹಹ! (ನಗುತ್ತ)

(ಪದ)

ಮೊಗವು ಕೊಳಕಿನ ಮನೆಯು | ತಿಗವು ತಿಪ್ಪಿಯ ಗುಂಡಿ |
 ಬಗೆದು ನೋಡಲು ಕಾಯ | ತೋಗಲು ಚೀಲವಿದಯ್ಯ |
 ಬಿಗಿದ ಮೊಲೆಗಳ ಗಂಟು | ಕಂಡ ನೆತ್ತರ ದಂಟು |
 ಅಘದ ಮನ ಬನೆ ಬದ್ದಿ | ಶುಕ್ಲದ ಮುದ್ದಿ ಬಿದ್ದಿ |
 ವಿಶ್ವತೋಭಿರಾಮ ಕೇಳೋ ವೇಮಾ ॥

ವೇಮಣ್ಣ : ಶೂನ್ಯ! ಬೈಲು! ನಾನೂ ಇಲ್ಲ ಬತ್ತಲೆ.

(ಪದ)

ಬತ್ತಲೆ | ಬರಿಬತ್ತಲೆ | ತೋರುವದೆಲ್ಲವು ಬತ್ತಲೆ | ಮಾಯೆ ಕತ್ತಲೆ ॥ ಪ ॥
 ತಾಯಿ ಗರ್ಭದೊಳಿದ್ದೆ ಬತ್ತಲೆ |
 ಹೊರಬಿದ್ದು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದೆ ಬತ್ತಲೆ |
 ಹೇಯವಾದ ಮಲಮೂತ್ರದಿ ಹೊರಳಿದ |
 ಕಾಯದಾಯಲು ಬತ್ತಲೆ | ಕರಿಗತ್ತಲೆ ॥ ೧ ॥
 ಬರುವಾಗ ಬಂದದ್ದು ಬತ್ತಲೆ |
 ದೇಹ ಉರಿಯೊಳು ಸುಡುವದು ಬತ್ತಲೆ |
 ಸಿರಿಸಂಗಡಗಳು ಹರಿದು ಆಡುವಂಥ ಬರಿಯ ಸಂಸಾರವು ಬತ್ತಲೆ |
 ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲೇ ॥ ೨ ॥
 ತಂದೆ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಬತ್ತಲೆ | ಒಳ್ಳೆ ಚಂದನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬತ್ತಲೆ |
 ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು | ಕಣ್ಣು ಗೂಡಿಸುವಂಥ |
 ನನ್ನದೆನ್ನುವದೆಲ್ಲ ಬತ್ತಲೆ | ಕಾರುಕತ್ತಲೆ ॥ ೩ ॥

(ಹೋಗುವನು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹುಚ್ಚಗ್ರಹ ಕೂಡೇತಿ ನಾಗಮ್ಮ, ಇನ್ನೇನು! ನಿನ್ನ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು
ವಜಾ ಮಾಡಿ, ನೀನು ಶರಣಮ್ಮಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಕೀ ಉಳಿದುಬಿಡು.
ಲಾಭ ಆಗಲಿ ಲುಕ್ಸಾನ ಆಗಲಿ ಒಟ್ಟು ಬೇರೀಜು ವಜಾ ಬಾಕಿ ಜಮಾವಿರ್ಚು
ಬರೋಬರಿ ಇರಬೇಕು.

ನಾಗಮ್ಮ : ಭಾವ, ಇವರು ಬಿಟ್ಟೇ ಹೋದರು. (ಅಳುವಳು)

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಅಳಬೇಡ ನಾಗಮ್ಮ, ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಡು ಬಗೆಯಬಾರದೆಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು
ಕೇಳಿರುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಆದದ್ದಾಯಿತು ನಡೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾರಂಭ!
ಚೆಲುವಕ್ಕಂದು (ಮಂಗಲ ಧ್ವನಿಯಾಗುವುದು) ಅದೋ, ಮಂಗಲಧ್ವನಿ! ನಡೆ ಮದುವೆ
ಯಾದ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರ.

ನಾಗಮ್ಮ : ತಡಿ, ಭಾವ ನನ್ನ ಹಣೇಬರಹ.

(ಪದ)

ರಾಗ : ಭೈರವಿ, ತಾಳ : ಕೇರವಾ

ಕುಮತಿ ಪಾಪ ಗೈದೆನತಿ | ಪ್ರೇಮರಹಿತಳಾದೆ ಪತಿ ||

ಗತಿಗಾಣೇ ಕುಲಘಾತಕಿ | ನೀತಿಗಲಿತ ಸತಿ ಪಾತಕಿ |

ನಾನಾದೇ ಸತತಾರ್ತಿ ಹಾ, ಹಾ, ಹಾ || ೧ ||

ಪ್ರವೇಶ ೨

ಬೀದಿ

(ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದಂಡೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟಿ, ಊರುತ್ತ, ಬಾರಿಸುತ್ತ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ನಾಗಮ್ಮ,
ಚಿಲ್ಲಿ, ಸುಂದರರಡ್ಡಿ, ಭರಮರಡ್ಡಿ, ಹೇಮರಡ್ಡಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರು.)

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಮದುಮಕ್ಕಳು ದೇವರ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಮಾವಾ, ಇವರನ್ನು
ಲಗ್ನ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆಯಿರಿ.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ನಡೆಯಿರಿ, ಮಂಗಳಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಿವೆ. ಅಕ್ಕೀ ಕಾಳು ಬೀಳುವದೊಂದೇ
ತಡ, ಕೂಡಲೇ ಹುಗ್ಗೀ ಊಟ.

ಪ್ರವೇಶ ೪

ಲಗ್ನ ಮಂಟಪ

(ವಧೂವರರು ವಿವಾಹ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ನಡುವೆ ಪಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಪುರೋಹಿತರು ಮಂತ್ರ
ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.)

ಮಂತ್ರ

ತದೇವಲಗ್ನಂ ಸುದಿನಂತದೇವ |

ವಿದ್ಯಾಬಲಂ ದೈವ ಬಲಂ ತದೇವ |

ಗೌರೀಪತೇ ತೇಂಘ್ರಿಯುಗಂ ಸ್ಮರಾಮಿ ||೧||

ಸುಮುಹೂರ್ತೇಸಾವಾಧಾನಾಃ

(ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳು ಹಾಕುವರು)

ಎಲ್ಲರೂ : ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮಹಾಂತಮಲ್ಲಯ್ಯ ಉಘೆ! ಉಘೆ!

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸೋಬಾನ ಹಾಡಿ ಮುಗಿಸಿರಮ್ಮಾ. ಊಟದ ಹೊತ್ತು ಆಗೇತಿ.

ಸೋಬಾನ ಪದ

ಚದುರಿ ಚಲುವಕ್ಕನ | ಮದುವೆ ಮಂಗಲಕಾರ್ಯ |

ಮುದದಿಂದ ಸೋಯೆಂದು ಪಾಡಿರೇ | ನೀವು ಮುತ್ತೈದೇರಲ್ಲ ಕೂಡಿರೆ ||ಪ||

ಚನ್ನೆ ಚಲುವಕ್ಕನ ಚನ್ನದಾರುತಿ ಮಾಡಿ | ಕನ್ನೆಧಾರಿಯ ಬೇಗ ಎರೆಯಿರೇ|

ನೀವು ಹಣ್ಣು ಕಾಯೀ ಉಡಿ ತುಂಬೀರೇ ||೧||

ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮಬಟ್ಟು |

ಹಸರು ಬಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ರನ್ನದಾರತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗೀರ ||೨||

ಚಲವಿ ಚಲುವಕ್ಕನ | ಹೊಲಿತನ ಕಳಿದಂಥ ಲಲನೆ

ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಕೂಡಿರೇ ನೀವು |

ನಲಿದು ಮಂಗಲಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿರೆ || ೩ ||

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಏಳಿರಿ, ಮದುವೆಮಕ್ಕಳು ದೇವರಿಗೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಿ. ಹೂಂ ಮಂಗಲವಾದ್ಯವಾಗಲಿ. ಊದರೋ?

ಪ್ರವೇಶ ೫

(ಬೀದಿ ಹುಡುಗರು ಹುಚ್ಚ ವೇಮಣ್ಣನಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಬರುವರು.

ವೇಮಣ್ಣನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದು.)

ವೇಮಣ್ಣ : (ಹಣೆಯ ನೆತ್ತರ ಕೈಯಿಂದ ಒದಿಸಿ ನೋಡಿ) ರಕ್ತ ಬಂತು! ವೇಮನು ರಕ್ತವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ರಕ್ತ. (ಎದೆ ಮುಚ್ಚಿ) ಈ ಮಣ್ಣು ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ರಕ್ತ! ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದ ರಕ್ತ! ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗುವ ರಕ್ತ! ಹಸಿವು ತೃಷೆಗಳಿಗೊಬ್ಬರ ರಕ್ತ! ಕಾಮಿನೀ ಕಾಂಚೆಗಳೊಬ್ಬ ರಕ್ತ! ಅವುಗಳಿಲ್ಲದ ಸರ್ವಸಂಗತ್ಯಾ ಯಾದವನೊಬ್ಬನೇ ವಿರಕ್ತ! ಅವನೇ ಮುಕ್ತ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : (ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಅಳುತ್ತ) ಅಪ್ಪಾ, ವೇಮಣ್ಣ, ತಲೆಗೆ ಬುಗುಟೆಗಳೆದ್ದಿವೆ. ರಕ್ತ ಸೋರುತಿದೆ ಯಾರು ಹೊಡೆದರಪ್ಪಾ? ನಿಲ್ಲು (ಸೀರೆಯ ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಒರಸಿ) ಅಪ್ಪಾ, ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ, ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದೆ, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಓಣಿ ಓಣಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವೆ. ನೋಡಿದವರಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಚ್ಚನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆಯುವರು. ತಲೆಯೊಡೆದು ರಕ್ತವೆಷ್ಟು ಸುರಿದಿರುವುದು. ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಬಿಸಿಲು ಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಕಸವಿಸಿಯಾಗುವುದು. ಮೈದುನನೇ? ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವುದು ಒಳಿತೇ?

ವೇಮಣ್ಣ : ಇನ್ನೇಕೆ ಈ ಎಲುವಿನ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಆಶೆ? ಹಿಂದಣ ಕರ್ಮದ ಕೊನೆಯು

ಎಂದಾಗುವದೋ, ಅಂದಿನವರೆಗೆ ಈ ಶರೀರ ಭೋಗದ ಅವಧಿ ತಾಯೀ. ನಾನು ಹುಚ್ಚನು, ನನಗೀ ಜಗತ್ತು ಹುಚ್ಚು. (ನಕ್ಕು) ಅಮ್ಮಾ, ಇದೆಲ್ಲವು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳ ಪುಣ್ಯ. ಜ್ಞಾನವಂತಳಾದ ನೀನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವೆ, ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವೆ, ಅಚಿಂತ್ಯವಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವಿಯೇನಮ್ಮಾ? ದಾಟದವನಿಗೆ ಭವದ ಕೋಟಲೆಯುಂಟೇ ತಾಯೀ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಅಪ್ಪಾ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು?

ವೇಮಣ್ಣ : ತಾಯೀ, ಕೊಡಲುಕೊಳ್ಳಲುಬಾರದ, ಹುಡುಕಿ ನೋಡಲು ಸಿಗದ, ಕೊಟ್ಟು ಪಡೆಯಲು ದೊರೆಯದ ಮೋಕ್ಷವು, ಅಜ್ಞಾನವು ತೆರೆಯಲು ಅನಂತ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ತಾನರಿಯ ಕುನ್ನಿ ಮಾನವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವದೇ, ಮೋಹ ಬಿಡುವದೇ, ದುಃಖ ತಪ್ಪುವದೇ?

(ಕಂದ)

ಸರ್ವವು ತಾನೆಂದರಿತಿದೆ !

ನಿರ್ವೈರಿಗೆ ಹೊರತು ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯದೇ ಪರದೋಳ್ !

ಉರ್ವಿಯೊಳೆಲ್ಲೆ ಡೆಚರಿಸಲ್ !

ಪರ್ವತ ಗುಹೆ ಗಹನಗಳೆಲಿ ನೆಲಿಸಲ್ ವೇಮಾ ||

ವೇಮಣ್ಣ : ಅಹಂಕಾರವ ಮರೆತು, ದೇಹ ಕಲ್ಪನೆಯ ತೊರೆದು ಸೋಹಂ ಭಾವದಲಿ ಸ್ಥಿರನಾದವ ನಿಗೆ ಕಾಯವ್ಯಾಕುಳವೇ? ಹಣ್ಣು ತಿಂದ ಮರವನಾರು ಕಡಿದರೇನು? ಈ ಕಾಯವನಾಯ ತಿಂದರೇನು, ನೀರು ನುಂಗಿದರೇನು? ಬೆಂಕಿ ಸುಟ್ಟರೇನು, ಗಾಳಿ ಒಣಗಿಸಿದರೇನು? ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲವಮ್ಮಾ. ಸುತ್ತಲು ಕತ್ತಲೆ ಹರಿದು ಓಡುತ್ತಿದೆ, ಬೆಳಕು ಮೂಡುತ್ತಿದೆ, ಮುಕ್ತಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ ನಿನ್ನ ಕಾರುಣ್ಯ ಕರಣಗಳನ್ನು ಜೀವನ ಪ್ರಭಾತ ತಾಯಿ!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ವೇಮಣ್ಣ, ಮುಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೊಂದು ಉಪಕಾರವಾಗ ಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಆಶೆ. ಅದರಿಂದ ಅಪ್ಪಾ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕಾದರೂ ನೀನು ಕರ್ಮ ಯೋಗಿಯಾದರೆ, ಜಗದ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವದು;

ವೇಮಣ್ಣ : ತಾಯೆ, ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಾನು ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಾಗುವೆ. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವೆ, ಜ್ಞಾನಾಮೃತ ಅರ್ಪಣ ಗೈಯುವೆ. ಅಜ್ಞಾನ ವಿಜೃಂಭಿತವಾದ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳ ಮತವ ಖಂಡಿಸುವೆ.

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ವೇಮಣ್ಣಾ, ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡು ಹೊಸಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡು ನಡೆ. (ವೇಮಣ್ಣನು ವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುವನು.) ವೇಮಣ್ಣನು ಯೋಗಿಯಾದನು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಸಂಸಾರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಚಿಂತೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ವೇಮಣ್ಣನು ವಿಷಯ ವಿದೂರನಾದನು. ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಜ್ಞನಾದನು ಮುಕ್ತನಾದನೆಂಬ ಸಂತೋಷ ನನಗಿಲ್ಲ! ವೇಮಣ್ಣನು ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ತನುವ ದಂಡಿಸುವ ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಾದನು. ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಂಚಿ,

ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವನೆಂಬ ಅನಂದವು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವದು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ! ಇದೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ದಯೆ!

ವೇಮಣ್ಣ : (ವಸ್ತ್ರಭೂಷಿತನಾಗಿ ಬಂದು) ತಾಯೇ, ಲೋಕ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ವೇಮನು ಕರ್ಮಯೋಗಿ, ಕಲಿತ ವೇದಾಂತಿ ಅಲ್ಲ. ಕರ್ಮವೇದಾಂತಿ ವೇಮನು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ, ಸಿದ್ಧಾಂತಿಯಲ್ಲ, ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದನಲ್ಲ, ವ್ಯಾಕರಣ ಬಲ್ಲ ಪಾಣಿನಿಯಲ್ಲ, ಪಾತಂಜಲಿಯಲ್ಲ, ತರ್ಕಜ್ಞಾನದ ಕಣಾದನಲ್ಲ, ಗೌತಮನಲ್ಲ, ಕ್ರಿಸ್ತನಲ್ಲ, ಪೈಗಂಬರನಲ್ಲ. ನಾನು ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವವೋ ಅಂತಹ ಸರ್ವಾಂತರಾತ್ಮನೇ ತಾನೆಂದು ಹೇಳುವ ನಿಜವೇದಾಂತದ ಮರ್ಮಯೋಗಿ ವೇಮನು ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ ತನ್ನಂತೆ ಅನ್ಯರನ್ನೇ ಬಗೆಯುವದೇ ಧರ್ಮ. ಸತ್ಯಾಹಿಂಸೆಗಳ ನುಡಿನಡೆಯೇ ಧರ್ಮ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮತಾ ಭಾವವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಧರ್ಮವು ಮುಟ್ಟು ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲ. ಸರ್ವಶ್ರುತವಾಗಿ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುವದೇ ಧರ್ಮ. ವೇಮನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತತ್ವಗಳಿಲ್ಲ, ಕುಲವಿಲ್ಲ, ಜಾತಿಪಂಥಗಳಿಲ್ಲ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ಅನೈಕತೆಯಿಲ್ಲ, ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಲ್ಲ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಲ್ಲ, ಮಣ್ಣು ಗೊಂಬೆಗಳಿಲ್ಲ, ಕಲ್ಲು ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಲ್ಲ, ಹರಿಯಿಲ್ಲ, ಹರನಿಲ್ಲ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನಿಲ್ಲ, ಲಿಂಗಜಂಗಮರಿಲ್ಲ, ವೈಷ್ಣವಸ್ಮಾರ್ತರಿಲ್ಲ. ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಿಲ್ಲ, ಹತ್ತಾರು ನೇಮಗಳಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಭಾವಿಸುವದ ಕ್ಷಿಂತ್ರ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟ, ಪತಂಗ ಮೊದಲೊಂದು, ಮಾನವ ಜನ್ಮ ಕಡೆಯಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವದರ ಹೊರ್ತು ಮಾನವನ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡುಗಳಿಗೆ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ವೇಮನ ಕರ್ಮವೇದಾಂತ!!

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಧನ್ಯವಾದ ವೇಮಣ್ಣಾ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೀವಿತದ ದಿವಸಗಳು ಮುಗಿದವು. ನಾನೀಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿ ಅವನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಬಳಗದೊಂದಿಗೆ ನೀನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆ. (ಹೋಗುವನು.)

ಪ್ರವೇಶ ೬

ಅರಣ್ಯಬೀದಿ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಮಲ್ಲಮ್ಮನು ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಬಳಗದೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಹೊರಟಿರುವಳು. ಸಾಕಮ್ಮಾ, ನಿನಗಿನ್ನು ಸಂಸಾರದ ತೊಡಕು ಸಾಕು. ತಾಯೀ ನಿನ್ನಂಥ ಭಕ್ತಿಯೋಗಿನಿಯರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ, ಮುಳಿನ ಮನೆಯಾದ ಈ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಶ್ರೀಶೈಲವು ಮುಕ್ತಿಯ ತವರೂರಾಯಿತು. ಧನ್ಯ! ಜೀವಿತೇ! ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡು.

ಪದ

ಶರಣು ಮಲ್ಲಮ ದೇವಿ | ಶರಣು ಶರಣು ಶಿವಭಾವಿ ||ಪ||

ಗೆಲಿದೇ ಭವ ತಾಯೀ ! ಪುಣ್ಯಮಯಿ | ಶಿವಹೃದಯೀ |

ಭುವನದಯೀ | ಮಾದೇವಿ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಭಕ್ತಳು ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ನಾನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಅವಳ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವೆನು.

(ಹೋಗುವನು)

ಪ್ರವೇಶ ೭

(ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ಹೇಮರಡ್ಡಿ, ಭರಮರಡ್ಡಿ, ವೇಮಣ್ಣ)

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : (ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ) ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಮರೆತೆ. ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತನಾದ ನನಗೆ, ಬಳಗದೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ. ಆಮ್ನಾ, ನಿನಗೆ ಬೇಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾದರೂ ಬೇಡು, ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಡವನೇ ತಾಯಿ?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ದೇವನೇ ನೀನು ಸ್ವಶಾನವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳು ನಿನ್ನವು. ದಿಗಂಬರ ನಾಗಿದ್ದರೂ ನವನಿಧಿಗಳು ನಿನ್ನವು. ಸರ್ವಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಗಳ ಉದಯ ಭಾನುವಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಡವನೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳುವರು. ಸ್ವಾಮಿ, ಮೊದಲು ನನ್ನ ಬಳಗದವರ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡು. ಆಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಬೇಡಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಬೇಡುವೆನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ತಥಾಸ್ತು! ವೇಮಣ್ಣಾ, ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥನಾದ ನೀನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲೋಕಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ನಿತ್ಯಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆ.

ವೇಮಣ್ಣ : ದೇವ, ಧನ್ಯನಾದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ : ಭರಮರಡ್ಡಿ, ನೀನು ಬೇಡುವದೇನು?

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಸ್ವಾಮಿ, ನನಗೆ ಏನೂ ಕೊಟ್ಟರೂ ಬೇಡ. ಮುಂದೆ ಇವಳ ನನಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಯಾಗಬೇಕು. ನೀನೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ವ್ಯನಂಥವರು ಹುಟ್ಟಿ ಬಾರದು. ನಾಗಮ್ಮನಂಥ ಸೊಸೆಯಾಗಬಾರದು. ಇದೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸಂಸಾರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಜನ್ಮದಿಂದ ಕಡೆಗಾಗಿ. ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇನಿದೆ ಬೇಡು?

ಮಲ್ಲಮ್ಮ : ಸ್ವಾಮಿ, ನನ್ನ ಸೇವೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡು.

ಮಲ್ಲಯ್ಯ : ಬಾ, ಮಗಳೇ ನನ್ನ ಲಿಂಗ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಡಗು.

ಭರಮರಡ್ಡಿ : ಹೆಂಡತಿ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಅಳುವುದುಂಟು. ಅದರ ನಾನೇನು ಅಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ 'ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ' ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಮಂಗಲ ಪಾಡುವಾ.

ಮಂಗಲ

ಪಶುಪತ ಗಿರಿಜಾಪತೇ ಎಂಬಂತೆ

ಜಯಗಿರಿ ತನುಜಾತೆ | ಮಂಗಲಮಯದೇವ ||ಪ||

ನಾಟ್ಯರಾಜ ನಟೋದ್ಧಾರ | ಭಸ್ಮಾಂಕಿತ ನಿಜಶರೀರ |

ಶೈಲವಾಸ | ಧ್ಯಾಲಹಾರ ||ಅ.ಪ||

ಮಹಾಕಾಲ ಸಂಹಾರ |

ಪಾಹಿ ಕೃಪಾಕರ ಭಕ್ತ ಸುವರಿದ | ಸಾಂಬವಿಮಲ ಶ್ರೀಗಿರೀಶ

- ಸಂಪೂರ್ಣ -